

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

47927

FLAVI 1804060

I O S E P H I

O P E R V M S E -

C V N D V S T O -

M V S

*

Decem posteriores Antiquitatum Iu-
daicarū libros, vnā cum Iosephi vi-
ta per ipsum cōscripta, cōplectens.
Sigiſmundo Gelenio interprete.

VIRTUTIBUS

COMITE FORTUNA.

APVD SEB. GRV-

PHIVM LV-

GDVNI,

1555.

80468

102 E 101

101 E 101

101 E 101

101 E 101

101 E 101

101 E 101

101 E 101

101 E 101

101 E 101

101 E 101

101 E 101

101 E 101

101 E 101

101 E 101

101 E 101

101 E 101

101 E 101

101 E 101

101 E 101

101 E 101

101 E 101

101 E 101

101 E 101

101 E 101

101 E 101

101 E 101

FL. IOSEPHI AN-
TIQVITATVM IV-
DAICARVM LIBER
VNDECIMVS.

Cyrus Persarum rex Iudæos Babylone dimissos
Pristinas sedes permitte repetere, collata eis
in ædificationem templi pecunia. CAP. I.

PRIMO autē anno regni Cyri, *1. Esd. 1.*
qui fuit trāsmigrationis nostræ *3. Esd. 2.*
Babylonica sepenagesimus, mi-
seratus est Deus captivitātē et
calamitatē erūnōsi illius popu-
li: Et sicut illis per Hiereimiā prophetā ante di-
vinitā urbē prädixerat, quod postquā servierint
Nabuchodonosori eiusq; posteris per annos se-
penaginta, rursus eos restitutus esset in pa-
triā, Et ædificatio tēplo redituri essent ad felici-
tatē pristinā, ita eis omnia præstitit. Excitatus
enim ad id Cyri animo, effecit ut ille in hūc mo-
dum per universam Asiā scriberet: Hac dicite
Cyrus rex, Quoniam me Deus maximus orbis
regē constituit, hunc illū esse credo quē Israēli-
tarian adorat populus. Is enim meum nomē per
suos prophetas prädixit, Et quod tēplum eius
ædificaturus sim Hierosolymis in terra Iudæa.
Hoc autem Cyrus cognovit ex lectione libri qui
Esaiæ prophetias cōtinet, ducētis Et decē an-
nis ante ipsius aiatē cōscriptas. Hic enim secre-

eum hoc Deus sibi indicasse dixit, quòd uellet
 Cyrum, què multiarum ac magnarum gentium regè
 declaratum esset, remittere populum suum in ter-
 ram Iudæa, et tēplum suū edificare denuo. Hac
 Esaias predixit 'centū quadraginta annis an-
 tequā tēplum deuastatū est. Quibus laetis, et
 admiratus uas diuinitatē, correptus est cupi-
 dine exsequēdi quæ scripta legerat: cōuocatisq;
 clarioribus apud Babylonem Iudeis, ait se illis
 permittere ut proficiscātur in patriā, urbemq;
 Hierosolyma. Et Dei tēplū edificent denuo. nā
 Et ipsum Deū futurū illis auxilio, Et se scri-
 pturū uicinis Iudæa ducibus ac sarrapis, ut cō-
 ferās eis aurū et argētum ad tēpli fabricam, Et
 uictimas ad sacrificia. Hoc mādato a Cyro ac-
 cepto, duarum tribuū principes, Iuda Et Ben-
 iaminica, simulq; leuita Et sacerdotes, properē
 Hierosolyma se cōferunt: multi enim maluerūt
 manere apud Babylonē, non sustinētes posses-
 siones suas relinquere. Quò cum peruenissent,
 omnes amici regū fuerunt eis auxilio, consere-
 bantq; ad tēpli structurā alij aurū, argentum
 alij, nonnulli pecudū Et equorum multitudinē
 soluentesq; uota quibus damnati fuerāt, offero-
 bant solennes uictimas, quasi urbē denuo con-
 derent, Et pristinum patrij ritus usum recipere-
 rent. Nam Et uasa quibus olim tēplum spolia-
 uerat Nabuchodonosorus, per Cyri iunioris Ba-
 bylonē remissa fuerāt: ita deserti huius ararij re-

quæ præfecto tradita sunt perferenda ad Abas-
 sare, afferenda apud eum dum templum adi-
 ficaretur: cui prædictum est, quâ primum id abso-
 lutum esset, mittere ea sacerdotibus & magistra-
 tibus populi redderet in templum restituendas
 quoniam & epistolâ ad Syria satrapas in hac ver-
 ba scripsit: Rex Cyrus Sisina & Sarabazana.
 Iudeis qui regionem meam habitant permisi, ne
 quicunque vellent in propriam patriam reuersi urbem
 ætiam condonanti, & templum Dei Hierosolymis
 edificarent eodem quo prius loco: nisi autem eod-
 em ararium meum præfectum Mithridatem, & Zoro-
 babel, principem Iudeorum, ut fundamentis iactis
 templum superstruant altitudine cubitorum L. X.
 & eadem latitudine, faciantque tres ordines de la-
 pide polito, & unum ligneum de materie quâ fert
 ea regio: similiter & altare super quo sacrific-
 auit Deus: quos sumptus omnes de meo uolo fie-
 ri. Vasa quoque quæ Nabuchodonosorus rex de
 templo prædatus est, mitto per Mithridatem ararium
 præfectum & Zorobabel, Iudeorum princi-
 pem, ut ea perferat Hierosolyma, & in templum
 Dei restituat, quorum numerus est hic: psylleres
 aurei L. argentei C C C. thericlea pocula au-
 rea L. argentea C C C. situla aurea L. argentea
 D. libatoria aurea X X L. argentea C C C. phia-
 le aurea X X L. argentea M M C C C. præcreta
 asaphia magna mille. Concedo etiam eis eosdem
 reditus quos maiores eorum soliti sunt accipere.

in precium pcedū, & vini & olei drachmas
ducentaquinq; millia quingentas, & in similia
artabat duo millia quingentas, atq; hac ē Sa-
maria tributis praberi nolo: immolabuntq; sa-
cerdotes has uictimas iuxta Moysis legē Hiero-
solyms, & inter sacra precabuntur Deū pro
salute regis eiusq; generis, ut regnū Persarum
incolumē maneat. Qui uerō per inobedientiam
hæc mandata nostra irrita habuerint, eos in ern-
ecem agi uolo, & facultates ipsorum fisco nostro
attribui. Atq; hoc fuit epistola argumentum.
Numerus autem eorum qui ē captiuitate con-
uenerant Hierosolyms XLII. millia fere, &
in sa per CCCCLXII.

Regis duces & satrapæ Indos ab ædificatione
templi prohibent.

CAP. II.

II.
1. Esd. 4.

HI dum templi fundamenta iaciunt, & in
hoc ædificando toti sunt, circum finitima
gētes, præcipuē Chuthai, quibus olim ē Perside
ac Media traductis Salmanasar Assyriorum
rex in Samaria Israelitis inde sublatis nouas
sedes dederat, rogabāt satrapas, & eos quibus
cōmadata erat hæc ædificatio, ut Indos impe-
dirēt, quo minus urbē ac tēplum instaurare ne-
leant. Illi uerō pecunijs etiā corrupti nēdiderūt
Chuthais suā circa demandatū officiū cessatio-
nē et negligentia, Cyro nesciente utpote distra-
cto in alia negotia, qui dē mū Massagetico bel-
lo perijt, Cambyses deinde in paternū principatū

successit

succedere, ex Syria & Phœnice Ammanitarumq; & Moabitarum ac Samaritarum regionibus redditur ei talis epistola: Domine, serui tui, *Rathymus cōmentariensis*, & *Semelius scriba*, & *magistratus Phœnices ac Syria*. Cognoscere te oportet rex, q[uod] *Iudai* qui *Babylone* traducti fuerat, in regionē nostrā uenerunt, & ciuitatē ob defectionē meritis deletā restituerunt, forumq; rerū uenaliū: reparat etiam mœnia, & templū exstruūt: quod si ita p[er]gere sinatur, scito eos nec tributa persoluturos amplius, nec imperata facturos: opponētes enim seipso regibus, imperare potius, quam seruire conabuntur. Quando igitur iam seruet templi adificatio, uisum est nostri officij nō dissimulare hoc negotiū, & admonere ut inspicias maiorū tuorū cōmentarios, inuenturus in eis *Babdos* regū desertores & hostes, urbemq; ipsorū ob hoc crimen desolatā ac dirutam. Quin hoc quoq; admonēdus es, quod si hæc urbs incolatur denuō, mœniumq; ambitū absoluas, intercludetur tibi uia in Phœnicem & Canan Syriam.

Cambyfes Iudæos ab ædificando templo omnino prohibet.

CAP. III.

Cambyfes autē lecta epistola, cū esset alioquin etiā natus ad malitiā, grauius commotus rescripsit hoc modo: Rex *Cambyfes Rathymo cōmentariensi*, & *Belsenio*, & *Semelio scriba*, et reliquis *Samarie ac Phœnices* habi-

iatoribus hac dixit: *Zetis* quas misisti literis
iussi inspicere maiorum meorum commentarios, ubi in-
uentum est, urbem istam semper inimicam fuisse regi-
bus, habitatoresq; eius seditiosos perpetuo stu-
duisse concitandis bellis & rerum novitatibus;
quodq; reges habuerint potentes ac violentos, qui
continuis tributorum exactionibus Phoenicem &
causam Syriam vexauerint. Ego igitur iubeo non
permitti Iudaeos urbem denovo condere, ne per hanc
occasionem crescat eorum malitia, qua concitati ha-
elenus rebelles fuerunt regibus. His literis perle-
tis *Rathymus* & scriba *Semelius* cum collegis
euestigio conscensis equis properarunt Hierosoly-
ma, ducentes secum magnam hominum multitudinem,
prohibueruntq; Iudaeos ne urbem & templum adifi-
care pergerent. Itaque dilatum est id opus per annos
12. usq; in secundum annum regni *Darii Persarum*
regis. *Cambyses* enim cum per sexennium regnasset,
subacta interim Aegypto, reuertens ab ea ex-
peditione apud *Damasum* est mortuus. Subla-
tis deinde *Magis* qui post eius obitum regnum per
integrum annum occupauerant, septem illa Persarum
familia *Hystaspis* filium *Darium* communibus
suffragiis regem declarauerunt.

Darius Hystaspis filius Iudaeis templum aedifi-
cat.

CAP. III.

Esd. 5.6. **I**S adhuc priuatus nouerat Deum si regnum
aedificaretur, quicquid sacrorum vasorum
apud *Babylonem* esset, remissurum se in templum

*Hierosolyma: Et forte fortuna per illud tēpus
 nenerat ad eū a Hierosolymis Zorobabel, q. ca-
 pitarū Iudeorū dux declaratus fuerat, nā erat
 uetus regis amicus: quamobrem inter satellites
 cū alijs duobus assumptus, speratū honorem cō-
 secutus est. Primo autē sui regni anno Darius
 splendido ac magnifico apparatu excepit tam
 domesticos suos, quā Medorum ac Persarū sa-
 trapas, provinciarūq; praesides ab Indis usq; ad
 Aethiopas, et praefectos copijs per C. X. X. V. I. I.
 satrapias. Cūq; ad satietatē epulati, discessissent
 cubitū ad suum quisq; diuersoriū. Darius post
 breuē in lecto quietē a somno relictus, nec ua-
 lens redormiscere, cepit fabulari cū tribus sa-
 tellitibus: Et qui proponendā a se quāstionem
 uerius ac prudentius soluerit, si premium fore
 promissū usum purpurae Et aures poculi: in cu-
 baculo quoq; ac uelitatione usurū instrumentis au-
 reo, Et tiara byssina, ac torques aureo: Et in cō-
 fessu habiturū locū regi proximum, annuera-
 tū inter gentiles regios. Post hac promissa quae-
 rit ex primo, num animū maxime polleat, ex se-
 cundo nam reges, ex tercio num mulieres, an fore-
 tē ueritas magis quā haec omnia: hu ad inqui-
 rendum propositis siluit. Mane uerō accersiuit
 megistas ac satrapas ac coparchas, residēsq;
 ubi solebat ira reddere, iubet satellitū illorum
 quēq; corā toto concilio respondere ad quāstio-
 nē sibi propositā, quid ipsi uideatur uerius. Tu
 primus*

primus eorum sic exorsus est vini predicare potestatem. Viri illustrissimi, equidem vino potentia palmam tribuere haud dubito, dum eius uirum hinc coniectura capio. Animaduerto enim quod quorūvis potantū mentē subuertit, et uel regis animū sic afficit, ut non secus quā puer aliquis parentibus orbis curatoris egeat: seruū quoque sua cōditionis oblitū ad dicēdi libertatē coniciat, et pauperi addit animos diuitis: miras enim ei regeneras animas quas subingreditur: uā et calamitosorū extinguit tristitiā, et cre alieno atque usuris oppressos facit aliquādisper nā deti sibi omniū diuissimos, ut oblitū sui nihil solum humile, sed talēta crepet, et alia fortuna uerū uerba magnifica: praeterea tam ducē q̄ regū illis sensum ac metū eximit, et omnē amicitiorū ac familiarū memoriā: armat enim homines uel aduersus charissimos, eosque facit uideri alienissimos: cūque edormito temeto per noctē sobriū suuine redditi, surgūt omnino in se quae eis per ebrietatem patrata sunt: quod fit, ut his argumētis persuasus, uinū ducā rem omnium longe potentissimā simul et uolentissimā. Postq̄ primus prolata sua de uino sententiā dicēdi finem fecit, tū secundus cepit extollere potestatem regiam, huius uires afferens esse maximas omnium quae intellectus ac potentia pradna sunt: id conatus est probare his rationibus: Omnia rerū penes homines esse imperiū, qui et terras

Et maria ad quoscūq; in sua seruare fide adigū:
 ac ipsis hominibus reges imperitare, cuiq; quid-
 libet pro suo mandare arbitrio: proinde qui in
 fortissimū animadū habet dominū, eorum nim
 ac acrius meritis existimandā insuperabilem:
 quid q̄ dum ad bella et pericula subditos mit-
 tunt, omnes eorū imperata obsequēter faciūt, si-
 ne dū per eos obijciuntur hostibus, sine dū cogū-
 tur cū moribus ac turribus, atq; adeo cū mon-
 tibus ipsaq; rerū natura bellū gerere, ipsorū ius-
 su parati vel occidi vel occidere, diū ne videan-
 tur a regis iudicis usquā digredi? perata de-
 inde victoria, belli commoda adiuncta ad re-
 gem redeunt. Jam vero qui alieni a militia
 datus agris colendis operam, post longos labo-
 res et sudores comparatis fructibus regi tri-
 buta persoluit: et quicquid ille iusserit, hoc
 necessario sine mora perficitur. Insuper ille
 expletis omnibus delicijs et voluptatibus
 dormit in cubiculo, extenduntibus ante fores
 satellitibus, et cum nihil inueni nasquam
 discedentibus: nemo enim audeat dormiente illo
 relictū abire ad curanda propria negotia, sed
 amon hanc curam putans necessariam, in hac
 una est assiduus. Et qui fieri potest, ut non is sit
 omnium potentissimus, cui tanta hominū mul-
 tudo pareat per omnia? His peroratis succe-
 ssu cecidit Zerobabel, dicturus de mulieribus
 et ueritate, quarū nū, quanta sit, quamq; praes-
 polleat

polleat ceteris rebus omnibus, sit docera ag-
 gressus est: Confessum est & unum polleat plu-
 rimum, & regē cui omnes obtemperant, maior
 tamen est potentia mulierū: nā & rex per mu-
 lierē in lucē hāc productus est, & eos qui vires
 colendo unum nobis afferāt, mulieres & edu-
 cant & pariunt, & nihil est omnino quod non
 illis acceptum ferendam sit: nam & uestimenta
 nobis texuntur harum opera, & rei domestica
 cura his est cōcredita, nec ulla pacto possimus
 carere feminis: sed licet argēto nullo abunde-
 mus & auro pretiosūq; rebus alijs, simul atq;
 mulierem formosam cōspexerimus, neglectis il-
 lis omnibus inbiamus in iūse pulchritudinē, et
 libēter ei bonis cedimus, modo ad amata forma
 sui liceat. Relinquimus etiā parētes ac patriā,
 & vel amicissimorum sapenumero propter
 mulieres obliuiscimur, ac ne cōmori quidē cum
 illis refugimus. Addam & aliud argumentū
 earum potentie non minimū: quicquid terra
 mari' nē lōgo labore quesiunt, nōne totū hoc
 mulieribus cōmittimus? ipsam etiā regem tan-
 tarum rerū domum nūdi aliquando ab Apa-
 me Rapsacis Themasi filia, cōcubina sua cedi
 alapis, nec hoc tantū ferre, sed ut sibi detraclū
 diadema capiti illa suo imponeret, ridenti cum
 vidente, & irata illa mœnente, & adulatoriē se
 ad affectus illius attemperanda humiliter sa-
 tisfacientiē si quid eam offensam, animaduero-

ret. Interim dum sacrapa mirabundati in a-
 liorum vulnus inter se musas conijcunt oculos,
 Zorobabel ad ueritatis laudes secti transfugit:
 Dixi, inquit, et declaravi quanta mulieres pol-
 leant, uerū tamen ne haec rex ueritati ullo
 modo conferendus est. Adm. cum terra sit maxi-
 ma, caelum item immensa altitudinis, & sol ce-
 leritatis ineffabilis, cumq; hac Dei uoluntas go-
 bernet ac moueat, qui Deus iustus est & ue-
 rax, cōsequitur ut ueritas sit rerū omnium lon-
 ge potētissima, cōtra quā iniustitia nihil omni-
 no ualeat: praeterea reliqua omnia quantumuis
 pollere uideātur, mortalia sunt, & celeres ha-
 bent exitus: ueritas uerò immortalis est atq;
 sempiterna. Quin & ea qua ab illis percipi-
 mus, nec mortalia sunt, nec iniuria temporum
 aut fortuna reciprociis uicibus obnoxia, sed ius-
 ta & legitima, secretaq; ab omni labe iniusti-
 tiae: his dictis Zorobabel sermoni finem impo-
 suit. Acclamante uerò auditorio quod dixisset
 optimè, & quod sola ueritas uim omnis senū
 uel mutationis experiē habeat, iussit enim rex
 postulare aliquid ex his qua paulo ante ultrò
 fuerat pollicitus. Libenter enim se cōcessurū, ut
 uiro sapienti, & qui prudentia uincas caeteros:
 quare posthac, inquit, assessor meus eris, rece-
 ptuas inter cognatas mihi necessitudines. Tūc
 auditis admonuit eum uoti, quo se obligauerat
 si adipsa ueritatis potestate regiam; id autē erat
 deus

denao condere Hierosolyma, & ibi Dei tem-
 plum instaurare, ac deinde sacra vasa olim per
 Nabuchodonosorū inde sublata, & Babylonē
 perlata, restituere. Hac est, inquit, mea postula-
 tio, quā nunc mihi permissu, sapientiē me virū
 indicans. Tum rex laetus assurgēs excepit eū
 osculo, moxq; scripsit toparchis & satrapis, iu-
 bens eos deducere Zorobabelē, eosq; qui unā
 profecturi erāt ad instituendam & absoluē-
 dam tēpli fabricā. Mandauit etiam per literas
 Phœnices ac Syria magistratibus, ut materiem
 cedrinā in Libano excisam deportarēt: Hieroso-
 lyma, & instaurantē eam urbē adiutarent: in
 quibus literis hoc quoq; adscriptū erat, iubere
 & velle regē liberos esse omnes Iudaos quos-
 quos ex captiuitate Hierosolyma postliminio
 redierint: & procuratores suos ac satrapas ne-
 tunc quicquā in regios usus à Iudaīs exigere: et
 quantumcunq; agrorū occupare nateat, permi-
 sit eos immunes à tributis colere. Idumais etiā
 & Samaritis atq; Syria eam habitatoribus
 imperauit, ut agros, qui aliquando Iudaorū in-
 ris fuissent, antiquis possessoribus redderēt, atq;
 insuper L. talenta in fabricā tēpli cōferrent. Ipsis
 autē iuxta patrias leges sacra facere permisit,
 & qua in hunc usum essent necessaria, sacrasq;
 uestes in quibus pontifex & ceteri sacerdotes
 rem diuinā faciūt, de suo praberi uoluit, necnō
 etiā organa quibus lenia sacros hymnos acci-

nunt:

vinnæ: & custodibus urbis atq; cēpli certas ter-
 re portiones assignari iussit, ac in singulos an-
 nos pro alimentis certā pecuniā: deniq; de re-
 mittendis sacris vasis, deq; Iudaorum restitu-
 tione, confirmavit omnia quæ prius Cyrus de-
 creverat. Zorobabel autē hęc gratiā a rege cō-
 secutus, quā primū egressus est regiā, suspiciens
 in calū gratias agit Deo, quòd corā rege inter
 cōcertatores visus sit sapiētiōr, cōfitens totū hoc
 diuini esse beneficij: peractāq; gratiarū actio-
 ne, precatus ut & in posterū propitiū esse per-
 geret, Babylonē profectus est. Iam popularibus
 suis nummū afferēs. Quo audito primū gratias
 egerunt Deo pro reddita sibi patria: deinde ad
 epulas et cōpotationes versi, per huiusmodi hi-
 laritates cōtinuos septē dies exegerunt, ob rece-
 ptam patriā cen natalitiā festiuitatē denno ce-
 lebrātes. Deinde duces Hierosolymitana profu-
 ctionis ex sua quēq; tribu elegerunt, cōparauit
 & iumentis quæ uxores ac liberos ueherēt: de-
 ducentibusq; quos Darius ad hoc ipsum mi-
 serat, genialiter niam emeticbātur hilares, per-
 sonantibus omnia tibijs, & cymbalis perstre-
 pētibus, prosequēte per lusum ac latitiā & re-
 liqua Iudaorū multitudine: nam certus nuome-
 rus ē singulis cognationibus selectus proficisce-
 batur: quas nominatim percensere nō libet, ne
 interrupta narrationis serie lectori eadiū asse-
 ram: hoc tantū dicā cōpendio, fuisse puberitatē
 egresso

egressorū quater mille millia, et sexcēta nīginti
 octo millia, duntaxat ex tribu Iuda & Benia-
 minica. Leuitarum enim sequebantur quatuor
 millia & septuaginta: promiscua uerò mul-
 tudinis puerorū ac mulierū numerus erat qua-
 draginta millia D C C X L I I, præterea Leui-
 tici generis canores adēt C X X V I I I. iuni-
 ores C X. sacri serui C C C X X I I, ad hac qui
 dicebant se Israhelitas, nec tamē poterāt appro-
 bare genus suū, sexcēti quinquaginta duo: re-
 iecti sunt etiā ex ordine & honore sacerdotali
 quotquot duxerant uxores, quarum genus nec
 ipsi indicare poterāt, nec in Leuiticis & sacer-
 dotalibus genealogiis inueniebatur: erat autem
 numero D X X V. Sequebantur etiā seruitiorum
 multitudo septem millium C C C X X X V I I,
 cantores etiā & cantatrices C C X L V. camelī
 C C C C X X X V. iumenta D X X V. Dux au-
 tem multitudinis quā modō recēsi, fuit Salu-
 thielis filius Zorobabel, ex tribu Iuda & stir-
 pe Davidis natus, & cum eo Iesus Iosedec
 pontificis filius, & Mardocheus ac Serubanus:
 hi duo tribulium suffragiis ad ducatum electi,
 qui etiā contulerunt in sumptus huius profe-
 ctionis minus auri centum, argenti uerò quin-
 quies mille. Atq; in hunc modum sacerdotes
 ac Leuitæ & pars quedā populi Iudaorū, qui
 enim apud Babylōnē erat, ad habitādā Hiero-
 solyma sunt deducti: reliqua uerò multitudo
 pauli

paulisper discedentes prosecuta, domos quisque
 suas rediit. Septimo autem mense postquam Baby-
 lonē exinerauit, Iesus pontifex & Zorobabel prin-
 ceps dimissis circum oppida numeris à tota regione
 populum Hierosolyma conuocauerunt, cupidè ad
 mandatum eorum conuenientem: & adificauerunt alta-
 re in quo prius fuerat loco, ad offerenda Deo sa-
 crificia iuxta leges per Moysen traditas. Qua-
 dum faciunt, non aquis oculis aspiciebantur à fi-
 nitimis gentibus, quibus exosi erant omnibus. Ce-
 lebrauerunt autem etiam scenopagiā per idē tempus,
 iuxta legislatoris praescripta, & post hac obla-
 tiones & quotidiana sacrificia, victimasque
 sabbatorum atque omnium sanctarum festiuitatum: tum
 qui nota uenerant, reddebant ea sacrificantes à
 nonilunio mensis septimi. Deinde templi adifi-
 cationē sume aggressi, expēdentes multas pecu-
 nias in camentarios & fabros, & multum alimen-
 torum in cibos eorum qui conuehebant materie.
 Hoc enim Sidonij facile ac libenter faciebant, tra-
 bes cedrinās de Libano deferētes, quibus mox
 in rates compactis, in Ioppensem portum eas perdis-
 cebant, ita ut primum à Cyro, et tum iterum à Da-
 rio iussi fuerant. Hac fiebant anno à reditu In-
 daorum secundo, mense secundo, quando iactis tem-
 pli fundamentis prima die Decēbris coeperunt
 superstruere: praposueruntque operi curādo Le-
 nitarum quotquot uigesimalium annum attigerant,
 & Iesum eum filijs ac tribus fratribus, & Zoli-
 mielem

mielem Iuda fratrem, Aminadabi filium, et in quoque
 filios: quibus summa cura et diligetia commis-
 sum negotium tractantibus, celerius opinione cre-
 scebat templi edificium. Id ubi factum est, accedentes
 sacerdotes ornatu suo cum tubis, et Levita A-
 saphiq; progenies, canebant sacros hymnos in
 Dei laudem a Davide quondam institutos. Sacer-
 dotes autem et Levita cognationumque principes
 atque prouectiores, qui et illud prius acmplum
 uidere meminerant magnam et opulentam, et hoc
 rectes pro praesentium fortunarum tenuitate, dese-
 rius fieri animaduertebant, reputantes quantum ab
 illa prisca felicitate abesset, ab omni inde morali-
 tia reperare a lacrymis non poterant: uulgus autem
 contentum erat praesentis templi, ut quod nulla prio-
 rum temporum comparatione seipsum cruciabat, nec
 ulli detrimentum factum quibat animaduertere a
 contra seniorum ac sacerdotum multo deteriore con-
 ditio. is esse existimantium gemitus, nix
 socerum tubarum obscurari poterat. Samaritae autem
 inimici auditis tubis, et laetantium atque dolentium
 promiscuis uociferationibus, accurrerunt uolentes
 causam discere: et cognito quod Iudaei ex captiui-
 tate Babylonica postliminio reuersi templum in-
 staurarent, aduentum Zorobabelis ac Iesum, princi-
 pesque cognationum, postulantes ut eos admitteret
 ad templum communi sumptu adificandum. Nam
 se quoque aiebant Deum colere, et eius gloriam nomi-
 nare, religionisque eius studiosos fuisse. non inde
 ab illo

ab illo tēpore quo Salmanāſar Affyriorū rex
 ē Chuiā & Media gentē cā in loca illa tran-
 ſulerat. Ad qua poſtulata illi de cōmuni ſen-
 ſentia reſpōderunt, ad ſimul adificandū admittē-
 ei eos nō poſſe, cū prius Cyrus, & nūc Da-
 rius ipſos adificare iuſſerint: licere tamē eis ibi
 adorare: idq; facere uetari eorū neminē, ac ne
 ceterarū quidē gentiū quenquā, cū omnibus
 hominibus cō uenientibus templū ad adorandū
 pateret. Hiſ auditis Chuihai, ſic enim nos Sama-
 ritanos appellamus, indignē tulerūt: & inſtiga-
 uerūt Syria gētes, ut Satrapas rogarent quem-
 admodū ſub Cyro priuū, ac mox ſub Cambyſe,
 ut tēplū adificationē impedirēt, Iudaorūq; co-
 natus & diligentē circa hoc opus operā quoad
 liceret de induſtria remoraretur. Per idē tēpus
 aſcendit Hieroſolyma Iſines Syria ac Phoeni-
 ces præfectus: & Sarabazanes cū quibuſdam
 alijs, rogauerūtq; Iudaorū principes, cuius per-
 miſſu templū ſic adificaret, ut arx potius quam
 fanū exiſtimari poſſit. & cur tam firmis mor-
 tibus & porticibus urbē cinxiſſent. Reſponde-
 runt Zorobabel & Ieſus, ſeruos ſe eſſe Dei ma-
 gni, cui tēplū hoc conſtructū à quodā eius gen-
 tis rege fortunatiſſimo, & in omni uirtute ex-
 cellentiſſimo, per multas aſes incolume ſtete-
 rit. Deinde ob maiorū ſuorum impietate per
 Nabuchodonosorū Babyloniorū et Chaldaorū
 regē expugnata et delata urbe, tēploq; ſpoliato

ac incēso, & populo in captivitatē Bābyloniā
 abducto, Cyrū qui Persidis et Bābylonia regno
 potitus sit, regio diplomate mādasse tēpli instau-
 rationē, & donaria uasq; per Nabuchodono-
 sorū sublata tradidisse Zorobabeli & Mithri
 dati ararij sui prafecto, ut ea deportarēt Hiero-
 solyma, rursusq; in tēplū instauratū reponerēt:
 eiusdē enim regis mandato Abassarū missum
 ad eā urbē, ut daret operā, ut id tēplum primo
 quoq; tēpore absolueretur: cū acceptis regijs li-
 teris cōfestim uenisse, & fundamēta iecisse: atq;
 ex eo tēpore nūquā inimicas gētes interurbare
 adificationē, atq; impedire deslitisse. Quare si
 illis ita uideretur, scriberēt Dario, ut inspectis
 regijs cōmentarijs manifestū fiat uera ipsos o-
 mnia dicere. His auditis Sisines & alij cum eo,
 noluerunt adificationē inhibere incōsulto Da-
 rio, sed cōfessum ei de hac re scripserunt. Iudais
 autē sollicitis & metuentibus, ne regē periret
 iussisse reparari Hierosolyma, duo ppheta qui
 sum erāt in populo, Aggeus & Zacharias,
 bono animo eos esse inbebāt, nec à Persis quic-
 quā timere: quādoquidē ipsi cōpertā haberent
 super hac re Dei uoluntatē: quibus credēs po-
 pulus, assiduus erat in opere, nulla die id inten-
 mittēs. Cūq; Samarita Dario scripsissent, accu-
 santes Iudaeos qd urbē muniāt, tēplūq; arci quā
 fano similis exstruāt: assenerātes nō esse hoc in
 rē regis, & ostēdentes Cābysis epistolā, per quā
 eam

eam adificationē impediverat & uenerat, ratus non esse rebus suis tutam aut utilem: postquam etiam Sisimis & collegarū de eodē negotio literas accepit, insit regios cōmentarios super hac re cōsuli: & inuentus est apud Ecbatana castrū Mēdia liber, in quo hac scripta continebantur. Anno primo regni sui Cyrus rex decreuit, ut templū Dei cū altari Hierosolymis edificaretur altitudine cubitorū L. X, et eodē latitudine, quod haberet ordines ē lapidibus politis tres, & ligneum unū ē materie quā fert ea regio: & sumptus in hoc ex arario regis praberentur. Sed & uasa tēpli quæ Nabuchodonosorus sustulerat, reddantur & repōnētur Hierosolyma. Prīq; cura eius negotij sit penes Abasarem Syria ac Phœnices præfēctū eiq; collegas, qui abstinēt quidē ipsi ab eis locis, seruos uerō Dei Yadaos & eorū principes sinerēt templum struere: ipsi uerō adiuarēt eos in hoc opere de tribus sue proauincia, & ad sacrificia quoq; suppeditarēt, tauros, arietes, agnos, hados, similia, oleū, uinū, et cetera quæ sacerdotes postulantur, q deprecaturi sint Deū pro salute regis atq; Persarū. Quicunq; autē cōtra mādatū hoc facere ausus fuerit, is ut cōprehēsus in crucē agatur, & facultates eius fisco addicātur. Inibi etiā addita erat execratio, ut quicunq; eius tēpli adificationē uertere noluerit, Deus eū feriat, atq; hoc modo iniquitas eius cohibeat. Hæc cū Darius

in Cyri cōmentarijs inuenisset, rescripsit. Sifini
 & collegis eius hoc modo. Rex Darius Sifini
 magistro equitū & Sarabazani ceterisq; ma-
 gistratibus s. Mito ad uos exēplar epistola
 Cyri, quā in ipsius cōmentarijs inueni: uoloq; ut
 omnia fiat, quēadmodū in ea cōtinētur. Valere.
 Ergo cognita ex his literis uolūate regis, Sif-
 nes & reliqui decreuerūt eā per omnia sequi:
 itaq; suscepta cura sacra fabrica, adinuebat In-
 daos magistratusq; illorū & principes, & ma-
 gnis omniū studijs proficiebant tēpli edificatio
 iuxta mādāta Cyri et Darij, prophetarūq; in-
 uerim Aggeo & Zacharia: absolutūq; est in-
 tra septennium. Anno autē regni Darij nono,
 uigesimalertia die mēsis undecimi, qui nostris
 dicitur Adar, Macedonibus Dystrus, sacer-
 dotes ac Leuita cū reliqua Iſraelitarū multi-
 tudine obtulerūt sacrificia pro renouata post ea
 poenitate priſtina felicitate, proq; recepto nono
 tēplo, tauros cētū, arietes dūcētos, agnos cccc.
 hircos x i i. pro peccatis cotidē tribuū: consti-
 tuerūtq; Leuita iuxta Moysiſis leges ex ordine
 suo ianitores per singulas portas: edificauerunt
 enim iudei partem quoq; quibus tēplū circū-
 qua; includebat. Instāte deīde arymorū fēsto,
 mēse primo, qui Adacedonibus est Xāthicus, no-
 bis uerō Nisan, cōfluxit totus populus ex oppi-
 dū in urbē, celebrauerūq; id fēstū casti ac puri-
 tati cū cōiugibus ac liberis ritu patrio, et iſti-

nam paschalem immolantes decimaquarta luna
 epulari sunt per cōiunnos dies septē, nullis sum-
 ptibus parcētes, balocantoma etiam offerētes, &
 agētes gratias Deo, qui eos tandē antiqua pa-
 tria & eius legibus ac ritibus restituerit, defle-
 xit ad benignitatē ac clementiam regis Persici
 animo: atq; ita summa liberalitate in re divina
 assuicoluerunt Hierosolyma, instituta ea Reip.
 forma, quæ per optimates administratur: penes
 pōtiffices enim fuit summa auctoritas, donec A-
 samonaorū gens mutato rerū statu regnū obti-
 nuit. ante captivitatem enim iam inde a Sauli &
 Davidis tēporibus egerunt sub regibus per an-
 nos D. XXXII. menses sex, dies decē. & ante
 hos aquē monarchæ res administraverunt appel-
 lati Iudices, quī Reip. status plus q̄ quingentis
 annis duravit post Danyſis et Iesu imperiū. Hoc
 igitur modo habebat se Iudæi in patriam resti-
 tui sub Cyro & Dario regib'. Samaritæ autē,
 insensa gens & inuida, multis molestiis eos af-
 fliciebāt, freti opibus, & affectantes cognati Per-
 sarū nideri, quod inde essent oriundi: nam qua
 insi erat, ex tributis in sacrificia cōferre grana
 bantur, magistrū equitū interim cōtinentibus?
 & quacumq; in hoc vel per se vel per alios pate-
 rane nostrā gentem ledere, nullā occasionē pre-
 cernitrehant. Visum est itaq; senatui populoq;
 Hierosolymitano legationē ad regē Dariū mit-
 tere, & Samgritas accusare: cuius legationis

caput fuit Zorobabel, assumptis alijs quatuor collegis. Ceterum rex cognitis criminibus quae per legatos Samaritis obiciebantur, dedit eis litteras perferendas ad magistros equitum eius provinciae, et ad senatum Samaritanum, in quibus haec continebantur. Rex Darius Tangara et Sambaba magistris equitum apud Samariam, et Sadraca ac Bobeloni reliquisque eorum cōservis. Zorobabel, Ananias, et Adardocheus Iudeorum legati accusaverunt nos, quod molesti fueritis templum aedificantibus, quodque non praebeatis impensas in sacrificia, quas me iubere praeberere illis debueramus. Volo igitur ut lecta hac epistola praebeatis eis ex regio erario, in quo tributa Samaria servantur, quicquid sacrificiorum usus postulat, ut non desinentes quotidie sacrificare, tam pro me, quam pro Persarum gente deprecemur.

Xerxis Darii filii in Iudeorum gentem beneficia.

C. A. P. V.

DEfuncto autem Dario successit Xerxes filius, sicut regni ita et pietatis patris haeres: nihil enim ex patrie instituta circa diuinum cultum mutavit et Iudeos summa benevolentia prosecutus est. Hoc regnante pontifex ordo Ioachimus Iesu filius: apud Babylonem vero degen-
tium Iudeorum primarius sacerdos erat Esdras, vir iustus, et de quo optimus rumor fuit apud populum. Is cum esset legum Moisaicarum peritissimus, in regis amicitiam pervenit: et cum decre-

nisset

nisset proficisci Hierosolyma, secumq; aliquos i
 Babylonis Iudeis duces, petiit a rege committi
 datus ad Syria satrapas literas, quas et im
 petrauit hoc modo scriptas: Rex regum Xerxes
 Esdra sacerdos, et lector legis Dei. Dece
 sum est a me, et sepe mecum consiliarijs, ut quonq;
 in regno meo de Israelitis et sacerdotibus co
 rum ut lenitas uoluerit tecum Hierosolyma pete
 re, per meam benignitatem hoc mihi licet facere, et
 iuuare Iudeam iuxta Dei legemq; Israelita
 rum Deo dona perferatis, quas ego et amici no
 minor. Præterea facio tibi potestatem auferendi
 omne aurum et argentum quancumq; populis
 tuis petiit a Babylonia deges offerre uolueris,
 quo ematur uictima super altare Dei nostri im
 molande: et fabricandi ex auro ac argento uasa
 quacunq; tu et fratres tui uolueris. Sacra
 quoq; uasa qua tibi dantur, Deo tuo dedicabis:
 Et si quid aliud in hunc usum opus sacris, pro tua
 prudentia fieri curabis, et de nostro fisco tui sum
 ptum facies: quia et præfectus aerarum apud Sy
 riam et Phœnicem et cœmentarii, scribens tui, ut
 quicquid Esdras sacerdos et lector legis Dei
 petierit, sine mora dant. Et ut Deus propitiu
 sit mihi et meis liberis, nolo usq; censum eorum ui
 sici Deo secundum legem dari. Vobis quoq; magis
 tractibus præcipio, ut a nemine sacerdotum, leuita
 rum, sacerdotum, sanctorum, ianitorum, sacerdotum seruorum
 quicquid dantur, nonnulla onera tui imponatis.

Tu uero Esdra iuxta concessam tibi diuinam
 sapientiam constituere iudices, qui per Syriam ac
 Phœnicem iura reddant populo legē suam scien-
 ti: quoniam et nescientes doce liberet, ut quisquis le-
 gem Dei uel legē regiam uiolauerit, multetur
 pecunijs, aut etiam damnetur capite, utpote qui
 non per ignorantiam, sed per contumaciā pec-
 cauerit. Vale. His literis acceptis, Esdras gau-
 dius adorauit Deum, et gratias egit, illi benigni-
 tatem regiam acceptā reseruandam, et illum ma-
 ximè dignum cui gratia agatur existimans.
 Aduocata deinde Iudeorū concione, qui apud
 Babylonē degebant, et perlecta epistola, ipsam
 quidē reitunt, exemplar uero eius in Aethiopia
 ad omnes sue gentis homines transmisit: qui co-
 gnita regū erga Deū pietate, et erga Esdram
 beneuolentia, omnes uoluntē sunt laeti: multi
 uero ex eis assumptis suis facultatibus Babylō-
 nem uenerunt, cupientes reuerri Hierosolyma: re-
 liqua Israelitarū multitudo assuetū iam domici-
 lium noluit relinquere: quapropter duae tantum
 tribus per Asiam et Europā sub Romano do-
 gunt imperio: decem autē tribus nunc quoque ab-
 sece Euphratē sumi, infinita hominū uallia, qua
 nix est, numero comprehendere. Ceterum ad Es-
 dram magna multitudo conuenit eā sacerdotum
 et leuitarū, quoniam ianitorū sacerdotumq; uel can-
 tarum uel ministrorū, ille uero omnes qui ex ca-
 ptiuitate in patriā reuerti uolebāt ad Euphra-

tem congregavit: ubi peracto triduo ieiunio,
 votisq; pro incolumitate & felici itinere conce-
 pit (recusaverat enim deductores equites, dicēs
 Deo salute suorum cura futura) iter ingressi die
 duodecima primi mensis anno regni Xerxis se-
 ptimo, pervenerunt Hierosolyma eiusdem anni
 mense quinto. & continuo sacerdotibus gazophy-
 lacij custodibus Esdras sacrā pecuniam tradi-
 dit, argenti talenta sexcenta quinquaginta, nasa
 argentea talentorum centum, nasa aurea talento-
 rum viginti, nasa arca auro meliora pondō ta-
 lentarū X I I. Has enim erant dona regis eiusq;
 amicorū, & Israelitarū Babylone manentium
 quo facto obtulit Deo secundum legē holocausto-
 rum, tantos X I I. pro cōmuni salute populi, ari-
 tes & agnos L X X I I. hircos p peccatis X I I.
 procuratoribus etiā regis, & prefectis Phari-
 ces ac Syrie scripserat a rege reddidit epistolae:
 qui cum eis nō parere nō possent, oī honore gen-
 tem nostrā prosecuti sunt, & in oībus necessita-
 tibus eis fuerūt auxilio. Ex consiliū quidē huius
 migrationis ab Esdra profectū est, successū au-
 tem felicē Deus addidit, ne quidē reor, viri hu-
 ius virtutē ac pietatē respiciens. Aliquāto de-
 inde post cōperit quorundā indicio, q; quidam ē
 vulgo sacerdotū & Levitarū parū servaverint
 instituta & leges patrias, & ducti alienigenis
 uxoribus ordinē sacerdotale confuderint: roga-
 tusq; ab eis ne ferret auxilium legibus, ne Deus
 prop

propter paucos iratus omnes denno communem
 clade feriat, scidit ueste præ tristitia, nellens ca-
 pillos & barbâ, & humi se prosternēs, eo quod
 primores populi deprehēsi essent in tali crimine.
 & cogitās nō esse audituros, si inheret eos ux-
 res cū liberis eicere, volebat se à terra auollere.
 Itaq; cōcurrerunt ad eum quotquot erant bona-
 mētis, & una flebant addētes se socios eius tri-
 stitia. Esdras autē sublati ad calum manibus,
 Atē quidē, inquit, pudet, ad cabem oculos atrol-
 lere, dum cogito quod populus ne maiorū qui-
 dem suorū cladibus admonitus à peccādo abstin-
 neret: tu tamē clementissimè Deus nostri miseri-
 sominariū aliquod & reliquias superstitēs con-
 serua, quas Hierosolyma in antiquā patriā reu-
 ducere dignatus es: & da uentam praesentis era-
 rati, moriē quidē cōmeritis, uerūtamen in tua
 bonitate sperātibz. Dum ita pius sacerdos la-
 crymatur cū eo cortu qui ad eum cōuenerat mi-
 xtus ex uiris & mulieribus atq; pueris, accessit
 eò quidā primarius Hierosolymica noīe Acha-
 nius, cōfiteus se peccasse qui alienigenas uxores
 duxerint: supsisq; ei ne oēs adinueret, ut uxores
 cum nati ex illis prole abicerent, & si quā legi
 parere nollet in eū animaduerteret: qui secutus
 uiri cōsiliū, exegit super hac re insinradum à
 principibus Leuitarū & sacerdotū & tribunū
 Israelitarū: quo facto exiit templū & cōuēti-
 sē in domitiū Joannis & Eliafibiabiq; rotam-

eam diem ieiunius pro mœrore exegit. Proposuit
 deinde edicto, ut omnes à captiuitate reuersi in-
 tra biduū aut triduū Hierosolyma cōuenirent,
 Et quisquis per cōtemptum non adfuerit intra
 praescriptum tempus, ut ex cōmunicetur, bonaq;
 eius sacro auario addicantur. Intra triduum con-
 uenerunt utriusq; tribus homines, nigesima die
 noni mēsis, quē Hebraei Thebethū, Macedones
 Apellam nomināt: cumq; cōsedissent in supe-
 riore parte tēpli, praesentibus etiā senioribus, Et
 frigus propter anni tēpus esset molestū, surgens
 Esdras accusauit eos qui contra leges duxissent
 uxores alienigenas. nunc si uelint rem Deo gra-
 tiam, Et sibi metipsis uilē facere, ablegādas esse
 uxores eiusmodi: acclamatum est facturos id o-
 mnes aquo animo, sed esse earū non parū nu-
 merum, Et tēpus esse hibernū, nec posse rem eam
 intra annū aut alterā diem perfici: itaq; opus esse
 ut negotiū hoc differatur aliquantisper, Et cum
 decem principes aliquos qui sint alieni ab hac
 culpa, cū seclōtis undecunq; senioribus inquisi-
 tiōē faciant eorū qui contra legis praescriptum
 uxores duxerint. Consenserūt omnes in eam sen-
 tentiā, Et prima die mēsis decimi coepta inquisi-
 tione, quae durauit usq; primā diem mensis se-
 quentis, inuenerūt multos tam ex Iesu pontificis
 cognatione, quā ex ceteris sacerdotibus ac Le-
 uitis Et alijs Israëlitis, qui Et uxores Et natos
 ex eis liberos sine mora abiecerūt, pluri faciētes
 legum

1. Esd. 10

legum observantiam, quam naturales affectus
quānmuo violentos: moxq; ad placandū Deum
arietes immolauerunt: quorū nomina recensere
non est necesse: atq; ita Esdras hoc erratū circa
conubia correxit. Et malā in hoc consuetudi-
nem auēdit, ut in posterū hac reformatio sta-
bilis ac firma permaneat. Septimo autem mense
dum scenopegia festū celebratur, Et ferme totus
populus conuenit, accedentes ad patenti templi
pariē qua orientalem portā spectat, rogauerunt
Esdras ut ei legē Moysi legeret: quod Et fe-
cit, stas in medio multitudinis, à mane usq; me-
ridiem. Ex qua lectione nō solum in præsens Et
futurum discabant, quid esset iustum, sed etiam
præteritorū memoriam reuocantes lacrymaban-
tur, sic cogitantes, quod nullas calamitates fuif-
sent perpesti si præscripta legis diligēter obser-
uassent. Esdras autē uidens eos ad hūc modum
affectos, iussit ut domū abirent: esse enim festum,
nec licere ea die flere: quin potius hortabatur ut
ad epulas uersi, ita ut festo die deesset, hilariter
agerent: Et hac anteactorū pœnitentia in futu-
rum se munit, ne in similes casus incurrerent.
At illi sequentes eius monita, ceperūt re uera
festum agere: quod eum per oēto dies fecissent,
digressi sunt in proprias patrias, magnam gra-
tiam Esdra habentes ob reformatam Rempub.
quo factum est, ut post cōparatam sibi apud po-
pulum egregiam gloriam, senex nita defunctus
apud

apud Hierosolyma sui magnificè sepultus. Quo tempore cum etiam Ioacimus pontifex esset mortuus, filius eius Eliasimus in sacerdotium ei successit. Caterum quidam ex captivis Iudæis, pincerna regis Xerxi, Neemias nomine, deambulans ante primariam Persarum urbem Susa, cum hospites quosdam post longum iter exactum in urbem adveniantes Hebraicè inter se consabulari animadvertisset, accedens ad eos, rogabat undenam venirent: & audito quòd è Iudæa, rursus scitatus est, quomodo se haberet ille populus, & capite coram Hierosolyma. Quibus malè se habere dicentibus, quòd eius moenia diruta essent, & circumvicine gentes multa mala Iudæis inferrent, die nocteq; agros excursionibus ac rapinis populantes, & multos ex ea regione atq; adeo ex urbe ipsa captivos abducentes, ita ut passim per vias reperiantur cadavera: flevit Neemiae motus popularium suorum miseris: & sublevis oculis ad cælum, Quousq; inquit, patietis domine gentem nostram tantis malis opprimi, ne simus præda omnium? cunctante verò illo apud portam, & ob hac lamentante, accedens quidam nuntians ei, regem iam accensum ire: ille confestim ita ut erat, non abluta facie, ad ministerij sui functionē properat. Rex vero post eorundem iam hilarior, videns Neemiam subtristem, rogab

rogabat quid esset in causa. Tum ille Deū prius precatus ut suada grasiā prius verbis suis adderet: Qui possum, inquit, rex alium vultū sumere, aut mœrorē ē corde ponere, quādo audio patria mea Hierosolymorū, in qua exstant sepulcra maiorū meorū ac monumēta: & portas incesus esse & disiecta mœnia? Sed oro hāc unam gratiā mihi cōcede, permittite mihi ut profectus illō muros eius exstruam, & quod deest ad fabricam templi suppleam. At rex petitioni eius annuit, simulq; literas ad Satrapas cōmendatitias, ut et honorē ei haberent, et praberēt quicquid cuperet: Quare desine, inquit, trislarī, & posthac libens nobis ministra. Ibi Neemias adorado Deo, ac lisq; regi pro iam ampla pollicitatione gratijs, absterso a vultu omni mœrore, frōtē exporrexerat pra laetitia. Sequēti uerō die accitus, accepit literas regias, quas Sadao Syria, Phœnices, ac Samaria praefecto redderet: in quibus mādabatur de honore Neemia habendo, et de prebendis ei quibus ad adificādum opus sit. Cū igitur Babylonē uenisset, & multos à popularibus ultrò se adiungentes comites assumpsisset, tandē peruenit Hierosolyma, anno regni Xerxis uigesimo quinto, & ostendens prius suis literas Sadao magistro equitum collegiq; eius reddidit: conuocato deinde Hierosolyma uniuerso populo, stans in medio tēpli sic eos est allocutus. Viri Iudai scitis quòd Dens opt. max.

memor

memor maiorū nostrorū Abrahami, Isaci, & Iacobi, eorūq; pietatis, qua illos quōdā, eadē nos quoq; providētia dignatur: & ecce illius favore nunc apud regē obtinui, ut mihi permitteret mœnia restituere, & quod superest ad absol- uendum tēplum perficere. Quamobrem nunc ita faciendū censeo, ut quoniā non ignoratis q̄ in- sensas habeamus gentes vicinas, & quōd co- gnita uestra in adificādo diligētia, nihil nō mo- lietur, quo uestros conatus quāvis in se erit im- pediant: primū forti animo sitis, & omnē fidu- ciam collocetis in Deo, qui facile resistet illorū importunis inimicijs: deinde nec die nec no- ctu operis structurā intermittatis, sed omni cu- ra id opus cōtinuetis, quādoquidē nūc maximē tēpestivū est hoc facere. Hac locutus cōtinuō ius- su magistratus dimetiri mœnia, & operas par- tiri in populū, attributo certo modo in singulos nicos & oppida: pollicitusq; se quoq; cū dome- sticis velle adiuvare impigrē, concionē dimisit. Iudei verò eius auctoritate permoti ad opus se expediebāt: qua appellatio tum primū illis & regioni est indita, quādo à Babylonia sunt re- versī, quia Iude tribus iam olim ea loca occupa- verat. Eius rei fama ubi ad Ammanias, ac 2. Esd. 4. Moabitas, Sumaritasq;, & Syrie Cana incolis perlata est, iniquissimē tulerūt, nec unquā cessa- verūt insidiari, & conatus ipsorū impedire: in- tercepitq; multis Iudeis, tētauerūt ipsum Nec-

niam per conduclitios sicarios tollere crebros
 etiā terrores eis incutiebat, rumores spargētes,
 quasi magni diuersarū gentiū exercitus eos es-
 sent inasuri, ita ut parū abfuerit, quin hoc me-
 tu ab interitu opus desisteret. Necmiā uerò ni-
 hil horū ab instituto deterrere potuit, sed stipa-
 tus aliquot satellitib. intrepidus pergebat, pre-
 nimio studio nullū laborē sentiēs: cā autē salu-
 tis propria curā non ideo habuit, quod mortem
 timeret, sed quia certò sciebat se extincto ciues
 suos nō reparaturos mœnia: iussitq; in posterū
 adificatores accinctos opus facere: & cemen-
 tarius quidē nō sine gladio erat, similiterq; qui
 materiā ei suggererat: scuta uerò nō longe inde
 in promptu esse uoluit, & tubicines intervallo
 quingentorū passuū, ut sicubi se hostes aperuis-
 sent, signa canerent, ut populus arreptis armis
 resisteret, neue inermis ab hoste posset opprimi.
 Ipse uero noctū circunquaq; urbē obibat, nun-
 quam defessus aut opere aut duritia uictus &
 excubijs, nec cibo nec somno utēs, nisi quātū po-
 stularet necessitas: atq; ad hūc modū perdura-
 uit duobus annis et tribus mēsis, tantū enim
 tēporis elapsū est donec absoluerētur mœnia,
 uigesimo octauo regni Xerxis anno, mense no-
 no. Permunita deinde urbe Necmias & popu-
 lus Deo sacrificauerunt, & octo dies in epulis
 trāsegerūt: quæ res ubi Syria gētibus est audi-
 ta, graues indignatiōes in eis cōmonit. Necmias
 autem

autem uidens nō satis magnam in urbe populi
 frequētiā, persuasit circūquaq; uicinis sacerdo-
 ribus & Zenitis ut migrarēt in urbē inibi ha-
 bitaturi, exstructis eis de suo domicilijs: et agri-
 colarū plebem decimas in urbē cōferre iussit, ut
 esset unde sacerdotes ac Zenite uiuerēt, nec ano-
 carētur à diuino cultu ac caremonijs: quod qdē
 illi perlibēt fecerūt: & hoc pacto factū est, ut
 urbs magis frequentaretur in posterū. Post hac
 & alia multa honesta & laude digna opera
 Necemias iam senex defunctus est, uir ad uirtu-
 tem & iustitiā natus, & in populares suos be-
 neficentissimus, relicto sempiterno sui momen-
 to in Hierosolymitanis moenibus: atq; hac sunt
 qua Xerxe regnante gesta sunt.

Quō Artaxerxe regnāte parū abfuit quin rota Iu-
 dæzorū gēs Amanti dolo extingueretur. C A P. V I.

E O mortuo regnū ad filium eius Cyrū quem
 Greci Artaxerxē nomināi, peruenit: quo
 apud Persas regnante in maximū periculū ge-
 nus Iudæzorū adductū est, ne cū uxoribus ac li-
 beris deleretur, ob causam quā paulō post refe-
 remus: prius enim quadā de ipso rege dicenda
 sunt, qui factū sit, ut uxorē duceret Iudæā scēmi-
 nā ex regio genere natā, quā etiā nostra gentis
 seruatricē fuisse ferunt. Artaxerxes enim post
 susceptū imperiū, & constitutos ab India usq;
 Aethiopiam C X X V I I. satrapas, anno regni
 tertio amicos & duces gentium Susis accepit

epulo sumptuosissimo, ut decebat regē opulen-
 tum, magnificos centū octuaginta dierū appa-
 ratus ostentantē: cui plurima gētes, & earū le-
 gati, per cōtinuos septē dies interfuerūt: id erat
 instructū in hunc modū. Tabernaculū fixit sus-
 fulū aureis et argēteis columellis, prætēxū te-
 lis linteis & purpureis, multorū milliū capax:
 in eo ministrabatur aureis & gēmeis poculis:
 ad delectationē simul & miraculū factis. Mā-
 dauit etiā ministris: ne quē more Persarum ad
 bibendū cogerent, sed arbitratu suo quenq; ap-
 positis frui sinerēt: dimissis etiā per totā ditio-
 nem nuntijs, edixit ut feriati ab operibus festū
 pro incolumitate regni diebus aliquot agerent.
 Regina quoq; Vaste pari modo mulierū in re-
 gia celebravit cōuiuium: quā rex ostēdere con-
 iuijs cupiens ad se accersuit, pulchritudine o-
 mnes mulieres superantē. Illa uero nolēs Persa-
 rū leges seruare, quae uxores uetāt ab alijs prae-
 ter domesticos cōspici, non iuit ad regē: & cū
 nō semel ad eā eunuchos ea de causa misisset, ni-
 hilominus in negādo suis pernix: qua obsti-
 natione mulieris offensus rex, dimisso conuiui-
 o septē uiros illos, penes quos apud Persas legū est
 interpretatio, cōuocat: & apud eos uxore cōu-
 macia ream peragit, quod toties uocata ab ipso
 in cōuiuium, ne semel quidē paruisset: iubetq;
 quid sit iuris, proferre sententiā. Quorum unus
 Anuchaus cum pro sententia diceret, non ipse
 sole

soli factam iniuriã, uerumetiam Persis omnibus, quibus periculum instet, ne despecti ab uxoribus inhonestã uitam degant in posterũ: quando nulla posthac maritorũ futura sit reuerentia, dũ cetera exẽplum à regina superbia sumunt, nihil ueritæ contra omnipotentẽ regem cõtumaciter agere: suãderetq; tam cõtumacẽ erga ipsum mulctari grauissimẽ, idq; decretum per omnes gentes promulgari: uisum est repudiari Vasten & honorem transferri in aliam mulierem. Rex acro qui uehementer eam amabat, nec disiungi ab ea ferebat, nec tamen retinere propter legem poterat, morrens q; uoluntati suæ non liceret satisfacere. Qua in anxietate uidentes eũ amici, consulunt ut inutilem mulieris amorẽ ex animo eijciat, & facta per totum orbem formosarum uirginum perquisitione, quã alijs pratulerit optet sibi coniugem: noua enim inducãta prioris aboleri posse desiderium, & eius recẽti consuetudine amorem paulatim disfracũ in totum posse euanescere. Probaui rex consiliũ, moxq; mandauit certis hominibus ut forma celebres uirgines ex toto regno selectas ad eum adducerent. Id mandatum illis diligenter exsequẽtib; inuenta est Babylone Esther puella utroq; parente orbata, quæ apud patrũ Machabeum educabatur: is erat tribus Beniamitica, unus ex Iudeorum primatibus hæc puella præ cæteris omnibus excellbat pulchritudine.

Et gratijs nultus in se oculos conuertebat: itaq;
 uni eunuchorū cōmendata, tractata est apud cū
 delicatissime, odoramentis atq; unguentis pre-
 ciosissimis quibus principes fœmina corpus cu-
 rare solent, quotidie delibuta: atq; hac tracta-
 tione per sex menses usa sunt quadringenta nu-
 mero uirgines: quando uerò satis iam curatas
 existimabas, Et regis lecto tepestinas, unā sin-
 gulis diebus mittebat ad eū qui post complexus
 eam ad eundē eunuchum remittebat. Perducta
 uerò *Esithere* delectatus eius consuetudine, Et
 amore correptus, legitimā coniugē eam sibi ad-
 iunxit, nuptiasq; celebravit anno regni sui se-
 ptimo, mēse x i i. qui *Ader* dicitur: dimissiq;
 quos angaros uocant, per omnes gentes nuptia-
 le festū eis indicens. Ipse uerò *Persas* Et *Me-
 dos*, Et primates aliarū gentium accepit cōi-
 unio nuptiali per mensem integrum. Et ingressa
 regiā uxori diadema imposuit: atq; ita cum ea
 conuixit, nunquā interrogata quonā esset nata
 genere: pater uerò eius et ipse *Babylone* *Sus-
 sa* migravit, ibiq; degēs obuersabatur quotidie
 circa regiā, sciscitans de puella quomodo se ha-
 beat: diligebat enim eā haud secus quā propriā
 filiam. Rex autē legē tulit, ut nemo ē domesticis,
 inuocatus eum accederet, tantisper dum sederes
 in regio solio: adhibitis in hoc etiam licitoribus
 cū securibus, ut si quis cōtrā faceret, plecteretur
 capite: rex interim uirgā tenebat aureā, quam
 quod

quoties aliquē ex inuocatis uenietibus seruare
 uellet, porrigebat ad eū: isq; uirga cōtāctu exi-
 mebatur periculo. Et de his quidē hactenus di-
 xisse sufficit. Aliquanto deinde post cū Baga-
 ethous & Theodestes eunuchi cōspirassent cōtra
 regem, Barnabazus alterius seruus genere In-
 daus, deprehensas insidias patruo regina indi-
 cat: at Mardocheus per ipsam regi insidiato-
 res p̄didit: rex uerò territus, ueritatē per qua-
 sitiones inuenit: & illis in crucē suffixis, Mar-
 docheo tunc quidē pro salute sua quā ei debe-
 bat pramiū nihil persoluit, tantum nomen eius
 in cōmentarios suos referri iussit & annotari,
 ipsum uerò uersari in regia, receptū inter ami-
 cos regis necessarios. In eam regiam quoties
 Aman filius Amadathis genere Amaleci-
 ta ad regē ueniebat, adorabāt eum omnes tam
 Persæ q̄ exteri, idq; ipsius Artaxerxis iussu.
 Mardocheo uerò, ppter patriā institutionē non
 adorāte hominē, ille cū hos obseruasset, per-
 conatus est cuius esset: & audito esse Indaum,
 iratus exclamauit, Rem indignā, cum ingenui
 Persæ adorarent eum, seruū istū dēdignari idē
 facere: uolensq; pœnas de Mardocheo sumere,
 parū putauit ipsum ad suppliciū deponere, nisi
 gentem eius uniuersam perderet, q̄ esset natura
 Iudeis infestus: quandoquidē Amalecitarum
 gēs, ex qua ipse erat, à Iudeis uictoribus extin-
 cta fuerat. Igitur adito rege orsus est accusatio-

Esth. 3.

nem esse gentē quandā malā, sparsam per universum ipsius regnū, insociabilem, abhorrentē à cæteris hominibus, diversis ceremonijs & legibus utentē, insensam & moribus & studijs reliquorū populorū, & totius mortalium generis. Hanc gentē, inquit, si nris subditis tuis gratū facere, exstirpabis fundit⁹, nemine vel captivo vel seruo superstite relicto: & ne qd inde tuis tribus decedat, de meis bonis promitto tibi XL. talentorū argenti millia, libenter tanta pecunia cariturus, modò regnū tuū repurgetur ab ista hominū collunie. Hac Amano poscēte, rex et argentū illud ei se remittere dixit, et homines eos cōcedere, ut de illis ipse arbitrari suo statueret. Aman autē noto potitus, confestim edictū nomine regis per oēs nationes evulgat in hęc sententiā. Rex magnus Ariaxerxes CXXXII. satrapis qui Indiam inter & Aethiopiā provincijs præfunt, hac scribit: Cōsecui⁹ imperiū tot gētiū, & orbis q̄ late volui dominio positus, cū nihil superbū aut sanū in subditos admitterē, sed māsuetū ac mihi moderarer eos regimine, & pacē in primis ac iuris tutelā pcurarē, cogitavi quō hac bona possens eis manere perpetua. Admonitus igitur ab amico propter prudētiā et instantiā mihi semper præ cæteris honorato, & ob egregiā fidē secundū post me locū obtinēte. Amāne, esse permixtā hominū generi gentē inimicā, & suis quibusdā legibus utentē à cæteris

din

diuersis, inobediens regibus, & deprauata mo-
 ribus ac ritibus, nec monarchia nec negotia no-
 stra probant, uolo ac edico, ut hos ab Amone
 mihi parietis loco habito indicatos cum uxoribus
 & liberis perdatis, nemini eorum parcetes, neque
 miserationi plus quam nostro edicto tribuere: idque
 fieri iubeo decimasertia die duodecimi mensis
 presentis anni: ut una die deletis in totum nostris
 hostibus, impioque pace ac securitate frui nos
 liceat. Hoc edicto oppidatum per totam regionem
 sperso, omnes ad Iudaorum interfectionem in die pra-
 scriptum sese expediebant, idemque studium erat & Sa-
 sis in urbe regia. Rex interim & Aman conui-
 nijs nactabatur & copulationibus, perturbata cimi-
 tate & futuri expectatione suspensa. At Mar-
 dochaeus re cognita, scissis uestibus, opertus Jac-
 co & sparsus cinere ferebatur per urbem iniquum
 facinus clamans, maximam gentem interfectioni
 esse addictam: & nocifrado Italia usque regium pa-
 latium dilatus, ibi demum coersit: non enim fas erat
 illum tali habitu in regiam ingredi, nec alius erat
 Iudaorum habitus aut affectio in ceteris urbibus
 quacumque regie litera perlatum fuerat, omnibus ob-
 denunciata sibi cladem lugentibus & lamen-
 tantibus. Ne uero regina nuntiatus est, Mardo-
 cheum in tam miserabili habitu stare pro fori-
 bus palatii, perturbata hoc rumore misit qui eo
 uestimenta mutarem. Qui cum id recusaret facere,
 quod uolunt cessasset causa propter quam eum

habitum sumpserat, uocatum ad se eunuchum
Achraheum, qui iam fortè aderat, misit ad
 eum, scitatum quid mali accidisset homini, ut
 ualem cultum sumeret, ac ne ipsa quidè rogāte
 uellet deponere: ibi *Mardocheus* omnē causam
 eunucho exponit ordine, et q̄ edictum regium
 per uniuersam diuisionem esset diuulgatum, et
 quantam nim pecunia pollicitus sit *Aman*, ut
 interuentionem eius gentis à rege redimeret: ad
 hac exemplar edicti *Susis* propositi ad reginam
 perferendum ei tradidit, adiectis mandatis, ut
 supplex regē adiret super hos negotio, nec gra-
 uaretur pro incolumitate sua gentis ad tempus
 infra dignitatem sese domittere, et deprecari
 eius periculum. *Amanē* enim, cuius secunda
 sit post regē dignitas, incitare eum crebris con-
 tra *Iudaos* accusationibus. Hoc cognito regina
 rursum *Mardocho* munit, nec uocatā se à re-
 ge, et capitale esse inuocatum ad eum irrum-
 pere, nisi ipse incolumitatem donare uolens, uir-
 gam auream protēderet. his enim solis impune
 esse, quibus hoc forte cōtingeret. Quibus ille au-
 ditis rursum per eundē eunuchum orat eadē,
 dicens, non oportere eam respectū habere salu-
 tis propria, sed potius uniuersi generis: si enim
 hoc nunc facere negligas, Deum quidē omni-
 no lasurum suis auxilium, ipsam uerò cum sua
 familia daturā poenas eis quos tūc contēneres.
 Tunc *Esther* nō mutato uultu indei patrum
Susis

Suscepit obsecrationē Iudaicorum aduocare, et pro regina
 saluto triduanū ieiunium indicere: se quoque; idem
 facturū pollicita eū ancillis domesticis, ac iū da-
 mam vel cōtra legē aditurā regē, et morē eū
 libenter perlaturā si ita usus ueniat. Paruit illi
 regina et indiclo suis publico ieiunio, ipse quoque
 suppliciter Deū precatus est, ne populum suum
 deleri permitteret, sed quem idmodū antea sapē
 salutis eorū prospexisset, et indulgisset peccatorū
 ueniā, tum quoque; eos à demerito liberaret pe-
 riculo: nō enim sua culpa se uenisse in discrimē
 infamis supplicij, sed ideo sanire. Amantē in
 periclitū, et soli Deo debuit adorationis honorē
 à se nō iudicis, et propter diuinarū legū reue-
 rentiā integrē seruatiā, uniuerso generi moliri
 perniciē. Similes erant preces totius populi, ro-
 gantū Deū ut eorū salutē prospiciat, et totum
 genus Israeliticū imminenti cladi extimet, quā
 uidebātur sibi habere prae oculis. Regina quoque;
 supplicabat more patrio humi in facie prostra-
 ta, et amicta uastis lugabris, per triduum abdi-
 cato cibo et potu et omnibus delicijs: roga-
 bantque; ut miseratus daret ei apud regē quali ma-
 xime opus esset faciendiā, et maiore quā unquā
 antea forma gratiā, ut modo utroque; permotus
 rex ad clementiā, et in ipsam fiat indulgentior,
 et populo suis in extremo periculo cōsti-
 tutis patrocinantē equis oculis aspiciat. Perque; in
 rege odiū inimicorum ingeneret, omniumque; im-
 minen-

minentium in eorū pernitiē, ni ipse auertat in-
 Estb. 5. fortunium. His precibus sollicitataper triduum
 diuina miseratione, de nouo mutat habitum: &
 sumpto cultu qui reginā deceat, cū duabus po-
 discquis, quarū altera sustinebat innixā leni-
 ter, altera à tergo sinuosam & fluentē in terrā
 nestē summū attollebat digitis, ad regē uenit,
 rubore genas suffusa, & maiestate mixtā ue-
 nustatem praferens, nec omnino à metu libera.
 Quem ubi cōspexit sublimē in solio, insignēq;
 cultu distincto auro & gemmis ac uisionibus,
 horror quidā eā repēte subijt: & forte toruina
 eam ac subirato uultu inspexerat: moxq; atto-
 nita fluētibus mēbris in sustentē ad latus to-
 tam se reiecit. Rex autē non dubiū quin uolan-
 tate Dei mutatus extimuit, & sollicitus ne
 quid grauius cōingi accideret, ē solio se prori-
 puit, blandēq; in ulnas exceptā refonebat suauī
 alloquio, iubens bono animo esse, securā q' in-
 uocata uenerit: legē enim illā latā esse in subdi-
 tos, ipsi uerò, ut regni socia, licere omnia. Hac
 locutus sceptrū in manū eius inseruit, & cerui-
 cem eius uirga permutens aurea, à legis metu
 omnino fecit liberā. Illa hoc pacto refocillata:
 Domine, inquit, eloqui non possum, quid mihi
 repēte acciderit: ut enim te cōspexi tāta maie-
 state uerendū, cōtinuò refugiēs interius defecit
 me animus: & cū hac uerba agrē lāguida et
 exili uoce protulisset, magis etiā sollicitus solari
 eam

eam cepit prolixius, paratū se quidnā gratifi-
 cari pollicens, vel si dimidiū regni sibi deposcer-
 ret. *Esther* autē hoc tantū rogauit, ut ad cenā
 sibi paratā cōuina cū *Amane* amico ueniret.
 Quod cū annuisset, amboq; uenissent, inter po-
 cula uxorem iubet dicere quidnā peteret: nihil
 enim nō impetraturā, etiāsi regni partē cape-
 ret: illa in crastinū differre se petitionē dixit, si
 modò liberet ei redire cū *Amane* ad cōuiuiū.
 Id uerò libēter annuēte rege, *Aman* admodū
 latus abiit, q̄ solus tali honore dignatus sit, ne
 cū rege uocaretur à regina ad cōuiuium, quod
 nemini alicui cōtingerat, & cū obiter in pala-
 tio uideret *Mardocheū* excāduit, q̄ nullus ab
 eo sibi honor exhiberetur: reuersusq; domū ad-
 uocata uxore *Zaraza*, & amicorū cohorte, a-
 pud eos denarravit honorē, in quo esset eā apud
 regē, q̄ apud reginā. nā cū ea die solus cū rege
 apud eā cenasset, in crastinū quoq; se uocatū
 esse: unū sibi esse permolestū, q̄ *Mardocheum*
Judaeum uideret in palatio: cumq; *Zaraza* di-
 ceret, oportere eum trabē quinquaginta cubi-
 torum parare, & mane petita à rege potestate
Mardocheū in eam crucē tollere: cōprobata ea
 sententia iussit familiares curare ut eiusmodi
 trabs erigeretur in suo palatio, parata ad *Mar-
 dochai* suppliciiū: id quod etiā mox factum est.
Deus autē irrisit *Amanis* spem improbā, cui *Esth.* 6
 sciebas euenturū lōge aliud. Nam ea ipsa nocte
 somnium

somnum regi ademit: qui nolens uigilie tēpore
 pendere, sed malens in aliquod regni negotium
 id impedere, iussit scribā allatis cōmentarijs res
 eam a se q̄ a maioribus gestas legere: quo legen-
 te, intellexit quendam ob rem egregie gestā do-
 narum amplis possessionibus in regione cuius
 nomē erat ascriptū: alium ob fidem mōnera acce-
 pisse pretij maximi: tandem uenit ad eū locū,
 qui cōtinebat Bagathoi & Theodestis eunu-
 chorū coniuuatiōē, Mardochai, detectā in-
 dicio: quo lecto cum scriba ad aliud deinceps
 trāsiret, inhibuit eum rex, percōtatus an nō sit
 adscriptū redditū ei aliquod prēmium. Illo ue-
 rò negāte quicquā tale scriptū, iussit eum desi-
 nere, & quota noctis hora esset, scitatus est ab
 eo cuius hoc erat officiū: & audito q̄ esset iam
 diluculū, mādanit ut uiserēt quisnā amicorū
 adesset pro palatij foribus, sibiq; renuntiarent.
 Forte autē Amā aderat, qui solito citius ue-
 nerat, rogaturus Mardochai supplicij. Paimu-
 lis uerō renūtiatibus Amanē esse pro foribus,
 iussit eum intro uocari: cui ingressō, cū scia-
 t, inquit, amicū te mihi pra cūctis beneuolū,
 rogo da mihi cōsiliū, quomodo possim pro mea
 magnificētia honorare quendam mihi admodū
 carū hominē: cum Aman cōgitās quancūq;
 sententiā protulisset, in rem suā fore, q̄ ipse pra
 ceteris regi carus esset: indicauit ei quod putā-
 bat optimū his uerbis: Si uis hominē, quē tibi
 ais

ais dilectū, cumulare insigni gloria, fac ut equo
 uehatur uestitus sicut tu, & aurea torque or-
 natus: & unus aliquis ex intimis tuis amicis
 praconis specie praecedas, clamās per totā urbē,
 q̄ sic honorabitur quē rex honorare noluerit.
 Id cōsultuit Aman putās hunc honorē nō aliq̄
 deberi q̄ sibi. Rex uerò latius: Ergo, inquit, na-
 de, & sumpto equo, ueste ac torque, Mardo-
 chaum Iudaeum quare, & sic ornatū equo in-
 sidentē ipse praecedē, agēs praconē interrim: nam
 tu amicus es intimus, & cōsiliū quod dedisti
 exsequēris optimē: debetur enim honor hic mea-
 nita cōseruatori. His prater omne spem auditis,
 nix fuit cōpos animi, & cum non haberet quid
 aliud faceret, exiuit cum equo, purpura & tor-
 que aureo: inuētumq; ante aulā Mardocheum
 sacco amictū, insit eo deposito induere purpu-
 ram. Qui ueritatē rei nesciēs, sed illudi sibi pa-
 rans: Scelestinissime, inquit, ad cōne calamitati no-
 stra insultas? Persuasus tādē q̄ rex hoc ei pra-
 mium pro accepta salute redderet, proq; dete-
 ctis eunuchorū insidijs, induit purpurā qua rex
 ipse uti est solitus: & ornatus torque, cōscēsoq;
 equo urbē obequitabat, praecedēte Amane &
 clamāte, Sic honorabitur quē res honorare no-
 luerit. Perlustrata deinde urbe, Mardocheus
 ad regē ingreditur. Amā uerò pra pudore do-
 mum se cōtulit, et cū fletu uxori ac amicis qua
 cōtigerat narravit. Respōderunt illi, ademptam
 iam

iam ei omnē occasionem vindicādi in *Mardo-*
chaeum, quandoquidem illi manifestē. *Deus* su
 propitiū. *Hec* illis adhuc colloquētibz, vene-
 runt *Estheris* eunuchi, *Amanē* sine mora ad
 cenā vocaturi: quorū unus *Sabuchadas* uisa
 cruce defixa in ipsius adibus, quæ parata erat
Mardocheo, scitatusq; ē quodā famulo in quē
 usum parata sit: ut cognovit qd reginæ parrico,
 quē *Aman* uolebat a rege ad suppliciū depo-
 scere, tunc quidē siluit. Ceterū postquā rex cum
Amane suauiter epulis acceperat, iussit reginā
 indicare quidnā eum sibi largiri cuperet, acce-
 pturam quicquid petierit: cœpit deplorare pe-
 riculum sui populi, dicēs se ad interitiū cū tota
 sua gente deditā, & ideo nunc ea de re uerba
 facere. Neq; enim se negotia eius interpellatu-
 ram fuisse, si in amarā seruitutē uendi eos ius-
 sisset, qd mediocrē hanc calamitatē duceret: nūc
 uerō orare, ut se ab imminente clade eripiat.
 Querente autē rege, quisnā hoc moliretur, iam
 aperit accusando in *Amanē* inuicta est, dicēs
 hunc, qd pessimē erga eos affectus esset, autorem
 talis cōsilij. Tum rex turbatus recepit se in hor-
 ros ē cōuicio: & *Aman* paratum sibi iam in-
 telligens infœruium, cœpit apud reginā erra-
 tum suū agnoscere, et precari ueniā: simulq; in
 lectū eius procubuit. Interim superueniēs rex,
 & hoc uiso magis etiā cāmotus: *Stelestissime*,
 inquit, etiā uim uxori meæ inferre uis? *Amane*

autē ad hanc nocē exterrito, & ne hiscere qui-
 dam natē, ibi uerò Sabuchades eunuchus ac-
 cedens accusabat Amanē, quòd in adibus eius
 inuenisset crucem Mardochoa paratā: id enim
 sibi cōpertum ex ipsius famulo, eum ad inuitan-
 dū eū uenisset: effeq; eā crucē aliā quinquagin-
 ta cubitos. Quo audito rex decreuit non alio
 ipsum afficere supplicio, q̄ quod in Mardocheū
 excogitauerat: iussitq; ut cōfessim in eā crucē
 sublatu necaretur. Subit hic mihi admirari di-
 uinā potentiā iustitiāq; ac sapienciā uel ex hoc
 facto colligere, qui nō solum Amanem merito
 supplicio tradidit, uerumetiā pœnā in alierum
 excogitatā, in caput inuētoris illo inscio cōuer-
 sit. Atq; ita Aman immodicē amicitia regis
 iussus perijt, & facultates eius regina donata
 sunt. Mardocheus autē à rege accitus, qui tam
 cognatum esse cōiugis ex ipsa didicerat, anulū
 accepit ab eo q̄ prius Amani fuerat cōcredi-
 tus, regina uerò possessiones Amanis ei largi-
 ta est: rogauit deinde regē ut Iudais presentem
 de uitāmetiū adimeret, docēs eum de Amanis
 Amadathis filij literis, sparsis quā latē pasceret
 imperium: neq; enim se posse uiuere, nisi & pa-
 tria salua, & suis popularibus. Rex autē polli-
 citus est nihil ipsa innita semādaturū, neq; uo-
 luntatē eius ullā in re cōtra iturū. Permisit etiā
 ut ipsius nomine quicquid uellet, de Iudais scri-
 beret, et regio sigillo obsignatus literas p̄ omnes
 d d promissis

pronincias dimitteret: confirmatas enim regis
 signasulo, auctoritatem habituras apud omnes
 quæ eas legerint, & contradicturn eus neminem.
 Accitis igitur scribis regis, iussit eos pro In-
 dæis scribere ad magistratus omnium gentium, quæ
 sita sunt Indiã inter & Aethiopiã sub censu
 XXVII. satrapis: quarum literarum exemplum hoc
 fuit: Rex magnus Artaxerxes magistratibus
 nostris fidelibus s. Multi elati magnitudine
 honoris et beneficiorum quæ ex nimia cõsuetudine
 bonitate percipiunt, non solum erga inferiores exor-
 sent superbiam, verum etiam contra ipsos auctores
 beneficij non verentur insolere, quatenus in se est
 tollentes omnem omnino gratitudinem quæ usquã
 est inter homines: & corrupti inopinata felici-
 tate, abutuntur ea contra illos per quos eã adepti
 sunt; nec Deum quidem timentes, cuius numen putant
 se posse fallere. Ex his quidam propter amicitiam
 prepositi cum potestate administrandis publicis
 negotijs, primatis indulgenti odys: & decipientes
 eos quos penes summum est imperium, falsis crimini-
 bus ac calumnijs efficiunt ut indignentur inno-
 centibus, atque ita miseros adducunt in salutis pericu-
 lum: quod non est prisca exemplis aut fama au-
 ditum nobis potest esse perspicuum, sed ex facinore
 quod sub nostris admissum est oculis: ut posthac
 non oporteat mentem adhibere qualibuscumque cri-
 minibus, uel potius calumnijs, sed de cognitis
 causis indicare: & si quidem peccatum sit scire
 animam

animaduertere: sin eorū, absolvere: & rebus,
 non uerbis credere. Namq; Aman filius A-
 madatis, genere Amalecita, & externi non
 Persici sanguinis, hospitij iure primū receptus,
 deinde per nostrā bonitatē in tāto honore ha-
 bitus, ut patris appellatione ei dignaremur, et
 adorari iuberemus, atq; secundū post nos locum
 obtinere, felicitatē suam ferre non potuit, neq;
 sobria mōte magnitudinem honoris metiri: sed
 regno meo struxit insidias, & eo eni uitam &
 imperiū debeo, benefactore ac seruatore. Ma-
 dochao priuare me noluit, simulq; uita ac regni
 socia Esthere, malis artibus petitis ad interitū.
 Sic enim orbatō mihi hominibus amicissimis,
 imperium postremo uoluit adimere. Ego uerō
 quoniā a scelestō homine destinatos neci Indos
 nō malos esse cōpertū habeo, sed optimis institū-
 tis uiuere, ac Deū colere eū qui & maioribus
 meis & mihi largitus est & seruat hoc impe-
 riū, nō solū absoluo eos a pœna quæ prioribus
 uincetur literis, per Amanē ad nos transmis-
 sis, quibus mentē adhibere nō debetis: uerū etiā
 uolo ut eos omni honore prosequamini: nā enim
 qui his pernitiē molitus est, eū tota familia pro-
 portis. Susorū in cruces suffixi, omnipotēte Deo
 iustissimas pœnas a scelestō exigēte. Habeoq; ut
 transcriptis in plerima exempla & per totam
 nostram ditionē uulgatis his literis, Indos si-
 milis suis legibus in pace uiuere: eisq; sitis an-

xilio, ut possint pœnas sumere de illis quæ eorū
 aduersis tēporibus iniurias eis facere ausi sunt:
 idq; decimatertia die mēsis duodecimi qui est
 Adar: quādoquidē Deus eā diem pro inter-
 necina salutarē eis esse uoluit: qua quidē felix
 sit ijs qui nobis bene cupiunt, & monumentum
 ultionis de insidiarū machinatoribus. Notum
 esse uolo omnibus & urbibus et gētibus, quod
 quacunq; aliquid ex his qua nūc mādamus per
 inobedientiam facere neglexerit, ferro & igni
 nascabitur: atq; hæc litera proponatur per uni-
 uersam nostrā ditionē, & accingāt se utiq; in
 præscriptā diē, ut se de inimicis suis uindicent.
 Cū his literis cōtinuo ueredarq; per omnes uias
 dimissi sunt: Mardocheū uerò cultu regio co-
 ronaq; aurea & torque ornatū ē palatio pro-
 deuntē ut uidere Iudai, felicitatē eā sibi quoq;
 cōmunē interpretati sunt. Ingens præterea gau-
 dium, quasi noua salutis luce oborta, dum per
 singulas urbes proponūtur regia litera, Iudeos
 omnes quocunq; uel oppida uel agros habita-
 rent occupauit: ita ut multi aliarū gentiū, metu
 eorū circūcidentes uerenda, securitatē sibi hoc
 pacto quarerēt: nam ad decimatertiā diem mē-
 sis duodecimi, qui Hebrais Adar, Mæcedoni-
 bus Dystrus dicitur, perlata regia litera ani-
 mabāt Iudeos, ut qua die ipsis imminerat exi-
 tium, ea in inimicos impunē sauiret: quo factū
 est ut procuratores, magistratus, sarrapæ: tyranni, re

ni, reges in pretio Iudaeos haberet, omnibus modestia indente metu ex Mardocheo: post divulgatas enim ubiq; regias literas, etiam apud Susa interfecerunt Iudaei ex inimicis suis circiter D. homines: et cum rex coniungi indicaret casorum intra moenia numerum: nam incognitum esse quantum sit in alijs ciuitatibus: rogaretq; et quid amplius uellet, potituram enim cupitis: rogante illa ut permitteret Iudaeis sequenti quoq; die in reliquias inimicorum ad eundem modum defanire, et decem Amani filios in crucem agere: et id quoq; Iudaeis concessum est, rege nolente Estheri in ulla re contradicere. At illi rursus catenatim decimaquarta Dystris discurrentes, occiderunt ferme trecentos ex aduersarijs, ne minimam quidem attingendo ex eorum facultatibus: per alia uero oppida eodem Iudaeorum incursu perierunt L'X X V. milia eorum qui pro inimicis sunt habiti: qua cedes decimatercia die patrata est, sequenti uero festis attribuerunt epulis: apud Susa quoq; quartamdecimam sequentis mensis per festos coetus celebraverunt: unde hodie quoq; per totum orbem Iudaeis hi dies festi sunt, et partes de coniunctis sibi mittunt inuicem. Scripsitq; Mardocheus omnibus sub Artaxerxis dominio degentibus Iudaeis, ut uniuersi hos dies festos agerent, et posteritati quoque traderent, ut sempiternum id festum ad perpetuam rei memoriam maneat. Nequum namque esse, ut cum per eos dies dolis Amani in salutis discrimen adducti

sunt, tam suae liberationis, quam de inimicis iudaei-
dicta memoria celebrant. Et pro tanto beneficio
Deo agant gratias. Quamobrem ea festa per eos
dies observant, Phrygiae uocantes, quasi conser-
uatoria. Caterum Mardocheus illustri loco
apud regem fuit, uir praepotens, regi administra-
tionis, regina uero etiam uita socius: quorum
opera Iudaeorum res floruerunt supra quam uel
sperare poterant. Atque haec ferè sunt quae sub
hoc rege genti nostra euenerunt memorabilia.

Bagoses, penes quem Artaxerxis iunioris exercitus fuisse
imperium, multis iniuriis Iudaeos affecti. C. VII.

Post Eliasibi autem pontificis obitum, sacer-
dotium eius Iudas filius inire suscepit hae-
ditario: et haec quoque defuncto successit Ioan-
nes filius, qui in causa fuit, ut Bagoses Arta-
xerxis copiarum imperator templum pollueret
idem dux etiam tributa Iudaeis imposuit, ut prius
quam quotidianas hostias offerrent, in singulos
annos ex publico quinquaginta drachmas pen-
derent: idque ita ob hanc causam accidit. Erat
Ioanni frater Iesus, huic quod amicus esset Ba-
goses, pontificatum se daturum esse pollicitus: hac
fiducia Iesus cum liberius cum fratre in templo
aliteraretur, re usque rixam progressu, tantam bi-
lem mouit fratri, ut ab eo per iram interficeretur:
quae quidem impietas fuit longe maxima, praefer-
tim in homine sacerdote: et quod grauissimum est,
nullum tale impietatis exemplum extat, uel apud

Gracos

Græcos uel apud Barbaros. Deus certe hæc iniuriam non dissimulauit, sed & populus hæc de causa libertatē amisit. & templum pollutū est à Persis. Nam Bagoses dux cognito quòd pomifex proprium fratrem in templo inseruisset, superueniens Iudas iratus clamabat, An si istis sacelli in templo uestro eadem perpetrare? & cum conatus templum ingredi arceatur: Quid, inquit, an me putatis impuriore quam cadaver quod iacet in templo? & his dictis ingressus est, atq; hac occasione per septenniū eius cadis pœnas à Iudeis exegit. Deoreno deinde Ioanne, pontificatum accepit filius eius Iaddus: huic quoq; frater fuit Manasses nomine, cui Sanaballetes missus in Samariam à Dario rege ultimo satrapa, Chuthaus genere, unde & Samaritis origo est, sciens insignem esse urbem Hierosolyma, regemq; eius multa negotia iam Assyrijs quam Syris exhibuisse, libenter nuptum dedit filiam Nicaso, ratus connubium hoc seu uadam future cum Iudaorum gente amicitia.

Quanta Alexander Macedonum rex in Indicos beneficia conulerit. CAP. VIII.

Per idem tempus Philippus Macedonum rex apud Segas oppidum à Pausania Ceneſte filio ex Orestarum gente, insidijs interceptus periit. Eius filius Alexander patrum regnum adeptus traiecto Hellesponso cōgressus ad Granicum flumen cum Darij ducibus uici

egregie: subacta deinde Lydia & Ionia, du-
 ctq; per Cariam exercitum innasit in Pamphy-
 liam sicut alibi dictum est. Hierosolymorum au-
 tem seniores agreferentes, Iaddi pontificis fra-
 trem, & quodammodo collegā, duxisse externi
 generis feminam tumultuabatur, rati gradum
 factum ad antiquandas patrias leges de connu-
 bijs, atq; ita fore ut paulatim misceantur profa-
 nis gentibus: nā & prioris captivitatis & ma-
 larum qua secuta sunt causam fuisse, quod qui-
 dam contra legem peccātes duxissent uxores non
 sui generis: postulabant igitur ut Manasses aut
 dimitteret uxore, aut non amplius ad altare ac-
 cederet. Et cum pōsifex quoq; ab altari eum ar-
 ceret, profectus Manasses ad Sanaballetem so-
 cerum, se quidē amare dixit filiam eius Nicaso,
 nolle tamen propter eam privari sacerdotio, qui
 honor & gentilitius sit ipsi, & apud Iudæos
 semper in maxima existimatione fuerit. Ad
 hac cum Sanaballetes respondisset, se illi non sa-
 cerdotium tantum servaturum, sed & pontifica-
 tum paraturum, & totius sue provincie princi-
 pem eum facturū, modò filiam suam uxorem re-
 tineat: edificaturumq; tēplum Hierosolymitanū
 simile in monte Garizin, qui imminet Samaritæ
 reliquis mōtib; celsior, idq; polliceretur ex con-
 sensu regis Darij se facturū: elatus tali spe Ma-
 nasses mansit apud socerū, putans se pōtificatum
 dante rege cōsecuturum, iam enim Sanaballetes

erat senior. Cuiusq; multi sacerdotes & Israhelita
 intricati essent eiusmodi coniugijs, nō leniter tur-
 babatur Hierosolymorū Respub. omnes enim hi
 defecerunt ad Manassē, Sanaballetē prebente
 eis & pecuniā, & agros ad colendū, & domi-
 cilia, ac modis omnibus adiutāte ambitionē ge-
 norū. Quo tēpore Darius audito quōd Ale-
 xander traieciisset Hellespontū, & praelia victis
 ad Granicum suis satrapis ulscius procederet,
 contractis tam pedestribus q̄ equestribus copijs
 decrevit Macedonibus occurrere, priusquā to-
 tam Asiam sibi subijcerēt. Itaq; ultra Euphra-
 tem traducto exercitu, & superato Taurus mōte
 Cilicia, statuit in ea provincia hostem excipere
 praelio. Sanaballetes autē laus descensu Darij,
 aiebat se mox praestitutum Manassi pollicita,
 quam primum rex reuerteretur post victoriam:
 persuasum enim erat nō ipsi tantū, sed & omni-
 bus Asiaticis, ne primū quidem cōgressum ex-
 pediaturos Macedonas, tāto inferiores numero:
 sed longe alius fuit euentus q̄ ipsorū opinio. Rex
 enim collatis cū Macedonibus signis victus est,
 & magna exercitus parte amissa, matre etiam
 & uxore cum liberis in hostium potestātē reda-
 ctis, fugia in Persidem. Alexander uerō in Sy-
 riam ueniens cepit Damascū, & occupata Si-
 done Tyrū quoq; oppugnabat: scriptisq; ad In-
 daeorū pontificem literis petebat auxilium, et ut
 forū rerum uenaliū preberet exornatū: & ut

qua prius Dario conferre sit solitus, nunc dei
 Macedonibus, praelata eorū amicitia, fore enim
 ut illum nō pœniteat: eumq; pōtifer nuntijs re-
 spondisset, sacramento se obligatū Dariū, ut ar-
 ma contra eum fīeretur, idq; ratū fore q̄ diu ille
 miseret: iratus Alexander Tyri quidē oppugna-
 tionē nō omisit, qua breui positurus videbatur:
 minatus est tamē hac capea mox se ducturū con-
 tra pontificē, ut omnes discant, cui insurandum
 seruari oporteat: quare non paruus labori sam-
 dem Tyrum expugnauit, & constitutis in ea re-
 bus Garam profectus, in ea Babemesem. Persici
 presidij prefectum obsedit. Interea Sanaballerus
 ratus iam adesse tempus, a Dario defecit, & as-
 sumptis octo millibus de sua prouincia, in Ale-
 xandri castra se contulit: eumq; offendisset eius
 Tyri oppugnationē aggredientē, & suam pro-
 uinciam eius fidei comisit. & hunc pro Dario
 dominū libenter agnouit: a quo obuijs manibus
 exceptus, liberē iam quid uellet elocutus, ait se
 generū habere Manassē. Iaddi Iudæorū pon-
 tificis fratrem: eum sequi multos illius gentis ho-
 mines, et uelle in sua prouincia tēplum exstare.
 idq; fore in rem ipsius regis, si diuidatur Iu-
 dæorū potentia: ne forte de cōmuni sententia re-
 bellantes multū negotij regibus facessant, quem-
 admodum soliti sunt Assyrijs imperantibus.
 Quod ubi impetratū est, omni ope aditens tem-
 plum adificauit, & Manassē eius sacerdotem
 consti-

continuit, amplissimum hunc honorem filia sua
 posteris relicturū se existimans. Superque men-
 sibus in Tyri oppugnatione, et Gaza duobus
 absumptis, Sanaballetes fato functus est: Al-
 xander vero expugnata Gaza Hierosolymsa pro-
 pere petijt. Iaddus vero pontifex postquam hoc
 audivit, sollicitus haretas inops cōsilij, nec inue-
 niens quomodo regem deberet excipere, iratus
 eo quod antea neglexisset imperata eius facere.
 Ergo indictis populo supplicationibus, et im-
 molatis Deo victimis, ad operum eius cōfugia, illi
 publicam salutem commendans. Proxima dein-
 de post sacrificium nocte, in somnis ei Deus ap-
 paruit, iubens ut bono esset animo, et coronata
 ambe portas aperiret, usque populus in albis ve-
 stibus pradires obviam, ipse vero cum reliquis sa-
 cerdotibus solenni cultu sui ordinis, securi de
 Dei providentia. Exspectatus autem ē somno
 laetus cinibus hoc oraculum indicat, et paratis
 omnibus ut in somnia praeveniret fuerat, regis
 adventū praestolabatur: et cum renuntiātū esset
 eum non nō procul ab urbe adesse, progressus est
 eum sacerdotibus et urbana multitudine pom-
 pa quadam nova et venerabili usque ad locum
 qui dicitur Supha, quae non speculam significat,
 quod ibi et urbs et tēplum in prospectu sit. Et
 cum Phoenices ac Chaldaei sperarent sibi licere
 quicquid iraeus rex posset permutare, direption-
 nem urbis, et pontificis exquisitū supplicium,

plantē

planè contrarium euenit. *Alexander enim u-*
nidit è longinquo candidatū populum, & sacer-
dores ante agmē in amictu byssino, pontificemq;
in stola hyacinthina auro distincta, riarā in ca-
pite gestantē cum praefixa aurea lamina inscul-
pta Dei nomine, solus ad eum accedens uomen-
illud adorauit, & salutauit pontificem. Iudeis
autē omnibus uno ore Alexandrū consalutan-
tibus, & in orbē cingētibz, Syria reges & re-
liqui obstupuerūt, uix credētes regē mentis com-
posm: solus Parmenio propius accedēs rogauit
familiariter, quid ita cum ipse adoraretur ab
omnibus, nūc adoraret Iudaorū pontificem. At
ille nō hunc se adorasse respōdit, sed Deo, cuius
pontifex esset, honorem eum exhibuisse: Hunc
enim, inquit, uidi & antea hoc ipso habitu, cum
adhuc essem in Dio Macedonia, qui me delibe-
rantē quomodo Asiam possem subigere, horta-
tus est forti esse animo; & sine mora exercitum
traicere, nā suo ductu potiturū me Persarū im-
perio. Quapropter quia nunc primū talem ha-
bitū uidi, agnoscens hūc & uisionis memor qua-
uis ad hanc expeditionē impulsus, puto me nō s-
ne numine in Darium exercitū ducere, et breui
fore uictoria cōpotem: & sublato Persarū im-
perio, cessura mihi omnia ex senectū. Hac locu-
tus ad Parmenionē, & comiter cōplexus ponti-
ficem, deducētibus sacerdotibus in urbem peruen-
it & ascēdens in templum immolauit Deo ex
sacer

sacerdotis praescripto, ac pontifici quoque suū ho-
 morem exhibuit. Ostensoq; sibi *Danielis* libro, in
 quo Graecū quendam Persas debellaturū signi-
 ficat, hūc ipsum se esse interpretatus, latius dimi-
 su multitudinē. Sequēti uero die nocatis eis ins-
 sit ut quicquid uellent peterēt. Pontifice autem
 petente ut patrijs legibus uiuere sibi liceat, utq;
 septimo quoque anno cōcederetur eis tributorum
 immunitas, cōcessit omnia. Rogantibus deinde ut
 eos quoque *Iudaeos*, qui *Babyloniam* ac *Mediam*
 colerent, sineret uti institutis proprijs, hic etiam
 postulatis eorū satisfacturum se est pollicitus. Et
 cum fecisset eis potestatem, si qui uellet saluis suis
 ritibus sequi eius militiam, multi in eam expe-
 ditionē dederunt nomina. Atq; his apud *Hie-
 rosolyma* actis, mouit inde in alias propinquas
 urbes exercitum: cuiusq; ab omnibus amicē exci-
 peretur, *Samaritae* quorū tunc caput erat *Sici-
 ma*, sua ad montē *Garizin*, & habitata à deser-
 toribus gentis *Iudaeae*, uidentes quod *Alexan-
 der* *Iudaeos* tractaret tam magnifice, decreuerūt
 se quoque *Iudaeos* profiteri. Sunt enim *Samaritae*
 hoc ingenio, ut & ante diximus, in rebus *Iu-
 daeorū* afflictis, negant se cognatos, ueritatē tunc
 dicendo: eim uero affulgere eis fortunam nide-
 rint, confestim in societate irruunt, attingere ad
 se affirmādo, & à *Iosepho* eimq; filijs *Manasse*
 & *Ephraim* seriem generis sui deducēdo. Igi-
 tur splendido paratu & magnam alacritatem
 pra

pra se ferentes regi occurrunt penè in Hieroso-
 lymitano agro : collaudatiq; ab Alexandro
 omnibus, Sicinita eum aduunt, assumptis secum
 milibus quos Sanaballeres miserae, rogantes
 ut inuisat ipforum urbem, & illud quoq; tem-
 plum praesentia sua honoret : ille pollicitus est
 hoc in reditu se facturum. Cumq; postularent ut
 septime anni tributum sibi remitteretur, nam
 ne se quidem in eo seminare : quasiuit, qui nam
 essent qui hoc rogarent : illis uerò dicentibus,
 Hebraeos quidem se esse, sed Sicinitas uocari à
 Didonijs : iterum quasiuit an Iudaei essent : ne-
 gantibus illis, Equidem, inquit, Iudaeis id con-
 cessi. Reuersus tamen & re diligentius cogni-
 ta, faciam quod aequum uidebitur : atq; hoc
 pacto Sicinitas dimisit. Sanaballeris autem
 milites iussit ut se in Aegyptum sequantur,
 ibi enim se agros eis diuisurum : id quod paulò
 post fecit in Thebaide, iussit ei regioni esse pra-
 sidio. Post obitum autem Alexandri, impe-
 rium quidem eius inter successores est diuisum :
 templum uerò in Garizin monte suam mansio-
 nem incoluit : & si quis apud Hierosolymitas aut
 illiciti cibi sumptus, aut uiolari sabbati, aut si-
 milis criminis reus ageretur, ad Sicinitas con-
 fugiebat, calumniam se passum dictitans. Eo-
 dem uerò tempore etiam Iaddus pontifex obie-
 bat. Onia filio successore : atque in eo statu res
 Hierosolymitana tunc fuit.

FL. IOSEPHI AN-
TIQVITATVM IVDÆ-
CARVM LIBER DVO-
DECIMVS.

Ptolemæus Lagi dolo occupatis Hierosolymis
cum reliqua Iudæa, multos inde in Aegyptum
traxit.

CAP. E.

ALEXANDER Macedonum
rex in suâ potestate redactio Per-
sarum imperio, ei constituit, ut iam
dictum est, Iudeorum rebus, nitâ fa-
mij. Imperio uerò in multos suc-
cessores distracto, Antigonus Asiâ occupans,
Seleucus Babylonem cum vicinis gæcibus, Eysima-
chus Hellespontum, Macedonia Casander, Ptole-
mæus Lagi Aegyptum. Qui dum seditionibus agi-
tantur, et de imperio contendunt, durâte longa
bello, et urbes multa afflicte sunt, et habitato-
res earum plurimi per diuersa præliorum certamina
desiderati sunt: id quod tota Syria tam passa est
sub Ptolemæo Lagi, quæ præter meritum Soterem
appellabatur. Is et Hierosolyma occupauit, dolo
tamē circumuenta: ingressus enim urbem sabbato
uelut sacrorum gratia, Iudeis nec arceatibus, quod
nihil hostile suspicaretur, et alioquin eum dicim
in otio et quæte agentibus, sine difficultate po-
tius dominio, acerbè eam et inelenter ira-
clauit. Attestatur nobis Agatharchides Oni-
dius, qui successorum Alexandri res gesta
conscripsit, superstitionem nobis exprobrans

quod propter eam libertatem arripserimus. Sic enim scribit: Est gens que Iudaorū dicitur, urbem incolens magnā & bene munitam, nomine Hierosolyma: hanc passi sunt in Ptolemai potestatem pervenire: & dum propter superstitionem grauantur arma sumere, grauem dominum receperūt. Et Agatharchides quidē de nostris hominibus hæc prodidit. Cæterum Ptolemæus multos captiuos ex montano Iudææ tractu & Hierosolymorū vicinia, Samariaq; & Garizin monte in Aegyptiū traductos iussit sedes ibi fingere: & cum Hierosolymitas pertinacissimè irritandi fidē seruare cōpertum haberet ex responso quod Alexandri legatis post Darij cladem dederāt, multa ex eis prasidia disposuit per arces: & cum eis apud Alexandriam ius ciuitatis pari cū Macedonibus conditione dedisset, sacramēto omnes deuinxit, seruaturos fidem posteris eius qui tam multa ipsis crediderat. Non pauci præterea reliquorum Iudaorum sponte in Aegyptum migrauerūt, partim ubertate terræ allecti, partim Ptolemai erga suam gentē liberalitate. Seditiones tamen cōtinuæ fuerunt inter eorum posteros. & Samaritanæ instituta patria pernicaciter retinētes: pugnabantiq; inter se iugiter, dum Hierosolymitam suum tēplum sacrosanctum esse affirmās, & uictimas a Iudæis non aliò uictendas: Samaritanæ contra in montem Garizin eas missi debere conuincunt.

Ptolemæus

Prolemæus Philadelphus Iudzorū legem in Græcā linguā uertit, & multos eius gētis captiuis dimissis, donaria multa deo in tēplo eius dedicat. C. II.

Post hunc Philadelphus assumpto Aegypti regno, quod per annos undequadragesima tenuit, & legē transferri in Græcā linguam curauit, & Hierosolymitas in Aegypto seruientes liberos dimisit, numero centum uiginti millia, idq; ex huiusmodi causa: Demetrius Phalerens regiarū bibliothecarū præfectus dabat operā ut si fieri posset omnes totius orbis libros colligeret, cōmens quoque ubique audisset cognitu dignos, aut cupiditati regis gratos, cuius præcipuū erat in cōgerendis codicibus studium. Hic rogatus aliquando à rege q̄ multa millia iam cōparasset, ait se iam habere circiter ducenta millia, sed breui habiturum quingenta millia: præterea compertum sibi certis indicijs multos esse apud Iudeos, qui leges eorū scriptas cōtineāt, dignos cognitu & bibliotheca regia, esseq; scriptos ipsorū lingua & literis, et exhibituros negotiū his, qui uelint eos in Græcū sermonem uertere. Videri quidē quandā cum Syrorum lingua & charactere similitudinē, habere tamen multa peculiaria. Nihil igitur uerere, quin & illa ex Hebraeo traducta, cum non desint sumptus, in bibliothecā suā referat. Tum rex collaudato Demetrii circa conquirendos libros studio, scribit Iudzorū pontifici, ut curas

hoc negotiū ex sententia sua cōfici. Interea quidam Aristaeus ex intimis regis amicus, & ob modestiā admodum carus, cū iam dudū animū haberet rogare eum ut Iudaeos in suo regno liberati restitueret: ratus adesse iam optimā occasione supplicandi, primum cum praefectis satellitibus Sosibio Taremino & Andrea cōsiliū hoc cōmunicat, multum obtestatus ut preces suas apud regē quantum possunt adiuvant: & postquā intellexit ipsis quoq; rem cordi esse, adito rege sic cum allocutus est. Quia nō deceat nos rex uerum dissimulare, sed ingenuē proloqui: cum hoc agamus ut Iudeorum leges non transcribātur tantū, uerum etiā uertantur, quoniam hōi sio prae-textu id facere possumus, dum tam multi huius hominū generis in regno tuo seruiunt? Quos curē non alienū fuerit a tua bonitate ac magnificētia, liberare a presenti miseria: quandoquidē is qui eum gubernat imperiū, earum legū auctor noscitur, quantū mihi sanē de ea re inquirēti peruehligari potuit. Cōditorem enim huius uniuersitatis eundem quē illi nos quoq; colimus, Iouem nominātes, nimirum & inuictam uitam omnium. Quapropter uel Deū reueritus, quē illi eximio praeceteris mortalibus cultu uenerantur, redde eis patriā, ut in uuali solo liceat eis uia exigere. Nec est quod suspicaris rex, me uel genere, uel tribu eis propinquū. has preces offerre in illorū gratiā atq;

com

commodum: sed quā omnium hominum idem
 Deus su opifex, & sciā illi placere beneficen-
 tiam, ideo tibi nunc supplico. Ibi rex libenti ac
 hilari vultu illum aspiciens, & quāt tandē pu-
 tas nullia, quibus opus sit hoc beneficio? Tum
 Andreas, qui et ipse aderat, dixit esse circiter
 centū viginti millia. Ad hæc rex, Paruāne igi-
 tur tibi Aristæ videtur hæc quā poscis libe-
 ralitas? Sosibio verò & cæteris præsentibus, di-
 gnū esse ipsius magnificentiā dicentibus, pro
 accepto regno hanc Deo reponere gratiā: letus
 hoc eorū consensu inssit, ut quādo militi stipen-
 dium numerauerint, pro singulis captiuis qui
 apud eos sint drachmas centū viginti annuncie-
 rēt. atq; hoc suū decretum publico edicto pro-
 positurum se est pollicitus, quo tam Aristæ pe-
 titio quā Dei voluntas fiat cōfirmatio. In eo
 cōprehendebantur non hi solū quos pater aut
 eius exercitus abduxerat, sed illi quoq; qui vel
 antè vel post in seruitutē abstracti fuerant: &
 cū eam vindictā libertatis dicerent plusquam
 quadringēta talenta poscere, ne hæc quidē im-
 pendere gravatus est. Eius edicti exemplar, quo
 illustrior fiat regis magnanimitas, libet hoc lo-
 co adscribere: Quicūq; ex militia patris nostri
 Syriā ac Phœniciē incurserunt, & subacta
 Iudæa mæcipia inde in regionē nostrā eiuq; ur-
 bes abducta diuendiderunt: atq; etiā quicūq;
 vel antè vel post diuēditi sunt, hos omnes libe-

vos uolo fieri: proq; singulis mancipijs centū uiginti drachmas recipere, milites quidē unā cū cetero stipendio. reliquos uerò à mēsarijs regijs. Censeo enim hos prater patris mei uoluntatē, et prater omnē aequitatē in captiuitatē abductos militum licentia, qui uasata Iudaea sui cōmodi causa in Aegyptū abstraxerūt hanc multitudinē. Quapropter iustitia respectu, et cōmiseratione eorū qui à potērioribus per uim opprimuntur, iubeo Iudeos omnes qui seruitutē seruiunt dimitti liberos, iam dicta summa heris eorū pro libertate reddita, et absq; dolo malo huic nostro mādato satisficri. Volo autē hoc edictum proponi per tridū ex quo allatū fuerit, et interim heros profiteri huiusmodi mācipiorum numerū: id enim et mihi ipsi profuturum existimo. Eum uerò qui parēre noluerit, cuius deferre liceat, multandū facultatibus quae fisco nostro debēt cedere. Hoc edictū cū primū oblatum esset regi, nec tamē diseritē cantū esset illis quoq; qui uel antē, uel post capti fuerāt, liberaliter et illis indultū est eadē regis beneficentia: iussitq; ut ex collectis iam tributis distribueretur pecunia in militē, et in mensarios regios. Quo facto, intra septē dies peractū est quicquid rex iusserat, impensis in redemptionē quadringensū sexaginta talentis: quia domini exigebant et pro infantibus illas centū uiginti drachmas, quasi regis edictum etiā hos cōplectere-
retur.

retur, ubi adscriptū erat pro singulis mācipiorū capitibus eam summā numerandā. Hæc ubi ex sententia regis magnificè sunt peracta, insis Demetriū enulgare decretū de transscribendis Iudaorum codicibus: nihil enim temerè fiebat à regibus, sed omnia diligēter præmeditata: quapropter & suggestionis exemplar & epistolariū in cōmentarios relatuū est. & multitudine missorū donariorū, & quod à quoq; factū est, ut primo aspectu pateat ex ipsis operibus tam auctorum quam artificum præstantia. Suggestionis sanè exemplar fuit tale. Regi magno Demetri'. Quia mādasti rex ut quod deest tua bibliotheca suppleamus, & libros qui hætenus nostrā inquisitionem effugerunt perquiramus, nihil mihi ad summā circa hoc negotiū diligentia reliquum faciens, scire te uelim inter eos quos adhuc desideramus esse Iudaorū legis codices. Hebraicis enim characteribus & uernacula ipsorum lingua scripti cū sint, intelligi à nobis nō possunt: sunt etiā negligentius quàm par est habiti, eo q̃ nondum eis regia prouidētia cōtigat: necesse est autē ut & hos habeas diligenter accuratos. Sapientiorē enim & sinceriorē legislationē continent, neque diuinitus prodita. Et hæc est causa, ut Hecataeus Abderita refert, cur nullus uel poëta uel historicus mentionē eius legis faciat, aut uirorum qui iuxta eius præscriptū res suas administrauerūt: quòd sacrosancta sit, & pro-

fumo ore tractari non debeat. Itaq; si idē tibi nō
 debetur rex, scribes Iudaorū pontifici, ut mittat
 senos ex singulis tribubus seniores, legū earum
 peritissimos, ex quorū interpretatione aperuum
 ac consonū sensum eorū librorum accipientes,
 dignum aliquid tuo desiderio colligamus. Ad
 hanc igitur suggestionem insit rex suos ut ad
 Eleazarū Iudaeorum pontificē de hac re scri-
 berent, simulq; per easdē literas certiorē facerēt
 de Iudeis per Aegyptū pristina libertati red-
 ditis: praterea ad faciēdos crateres & phialas
 ac libatoria, misit auri talenta quinquaginta,
 & gēmarum copiosam multitudinē: insitq; cu-
 stodes arcarum in quibus gēma seruabantur, li-
 berā artificibus electionē permittere: mādanis
 etiā pecunie pro sacrificijs & reliquis rēpli nst-
 bus cētum talenta erogari. Dicā autem & ope-
 ra & eorum ornatum, ubi primum exposuero
 exēplar epistolę scriptę ad Eleazarū pontificē,
 qui hoc sacerdotij fastigiū hoc modo cōsecutus
 est. Onia pontifice defuncto filius ei Simon suc-
 cessit, Iustus cognominatus, quod & Deū pie
 coleret, & eius summa potiretur benivolentia.
 Quo mortuo, superstite unico filio paruulo, fra-
 ter eius Eleazarus, de quo nunc est mentio, pō-
 nificatū assumpsit, cui Ptolemaus hoc modo scri-
 psit. Rex Ptolemaus Eleazaro pontifici salutē.
 Auxiliis Iudeis in regno meo degentibus, quos
 Perse dum rerū potirentur captiuos cō pertra-

aerat, pater meus eos in precio habuit, aliorum
 opera in militia usus amplis stipendijs condu-
 ctorum, alijs etiã castellorum custodia per Ae-
 gyptũ assignata, ut esset terrori indigenis. Ego
 uero postquã principatum adeptus sum, cum
 in ceteros benignitate sum usus, tum maxime
 in tuos ciues: quorum supra censũ millia in li-
 bertatẽ vindicari, restitutis de meo pretijs eorũ
 possessoribus: ex his per aetatẽ idoneos allegi in
 militiam, nōnullos quorũ fides id mereri uide-
 batur, inter aulicos meos accēsi, rarus nullum
 gratus me Deo posse offerre donarium, pro ea
 providentia qua me dignatus est rebus praece-
 re. Ergo ut & his & reliquis per totum orbem
 Iudeis gratum facia, missum est mihi legem ue-
 stram in Graecam linguã uertere, et ita uersam
 in bibliothecã meam reponere. Bene igitur fa-
 cies, si idoneorum delecta per tribus habito, ex
 unaquaq; sex uiros bonos iam seniores ad nos
 miseris, qui per aetatẽ legũ periti, possint prae-
 stare bonos interpretes. Spero enim si hoc ex sen-
 tentia successerit, maximã gloriam nos inde ac-
 quisituros. Multo autẽ qui tecũ de hac re agat,
 Andreã prefectum satellitum, & Ari-
 statẽ, mihi charissimos: per quos etiã primitias
 donariorum tēpli & uictimarũ misimus, tale-
 ra argēti censũ. Rescribes autẽ quicquid uolue-
 ris, facturus nobis rem gratissimam. Haec epi-
 stola accepta, Eleazarus rescripsit quã potuit

honorificentissimè. Pontifex Eleazarus regi Ptolemao s. Si uales cum regina Asinòe cōmunibusq; liberis, nostra quoq; res se habent optimè: Acceptis tuis literis gauisi sumus plurimū ob egregiā tuā uoluntatē: aduocataq; cōcione eas legimus, testēs pietatis qua colis Deū maximū: ostēdimus etiā phialas quas misisti aureas uiginti, argēteas triginta, et crateras quinque, & mēsam dedicandā, centumq; illa talēta qua in uictimas & alios tēpli usus attulerunt Andreas & Aristaeus amici tui charissimi, uiri boni ac docti, tuāq; amicitia dignissimi. Quare scito nos tibi gratificaturos, etiā si quid praeter ingeniū nostrū facere oporteat: promoueri enim beneficijs, in ciues nostros collatis, non debemus segnes esse ad referēdā gratiā. Quāobrem cōtinuò pro te, sororeq; tua, & liberis, & amicis hostias obtulimus, & populus nota fecit pro felici rerū tuarum successu, & pro pacato regni tui statu: utq; hac legis uersio tā felix tibi sit, q̄ cupis maximè. Delegimus etiā senos per tribus presbyteros, quos ad te cū lege misimus: tua autē pietatis erit ac iustitia, ut trāscripta lege ad nos eā tuto remittas una cū eius deportatori- bus. Bene uale. Hac sunt quae rescripsi pōtifex. Supernacaneū autē nīsum est apponere L X X. seniorū nomina, qui cū lege ab Eleazaro missi sunt, licet adscripta fuerint in epistola: donariorū tamen, quae rex Deo misit, ornauit & magnifi-

gnificētia, silentio praeferre nō possum, ut omnibus nota fiat eius regis erga Deū pietas ac liberalitas: abundē enim sumptus suppeditās, et praesentia sua exstimulans artifices, opera eorū assidue nifendo, nullā eis segnitia aut negligētia relinquebat occasione: qua nūc recēsebo singula, nō q̃ historia cōtextui hoc admodū postulat, sed q̃ digna sit quae predicetur regi liberalitas: primumq; mēsam conabor describere. Cupiens enim lōge maiore facere mādanis explorari ei⁹ qua iū Hierosolymis erat magnitudinē, quāta esset, & an maior posset fieri: & comperta eius mēsurā, quodq; maior etiā esse posset: ait se eius vel quincuplā magnitudinē redditurū, ut ueretur, ne per hoc ad quotidiana ministeria minus posthac esset utilis. Cupere enim se ea donaria nō solū ad ostentationē, sed ad usum etiam esse accommoda: itaq; uolēs declarare se non auri penuria uel parsimōia parē priori facere: quod nō erat integrū addere magnitudini, id cōpēsare uarietate ornatu & operis pulchritudine. cū enim esset ingeniosus in cōtēplandis rerū naturis, et in excogitandis nouis et inusuaris opib⁹, p̃ sua sapiētia praescribebat artificib⁹ exigēs ne quid a praescriptis formulis discederēt: ac primū cōstitutū mensa modo in lōgitudinē cubitorum duorū & semis, in latitudinē unius, altitudine sesquicubitali, totū opus ex auro facientes, lorica ei palmū latam circūdeducunt: cuius & ma

uersatiles sculpturā habebant resticulatā indi-
 stincta imitatione per tria latera: cū enim esset
 triangule, per singulos angulos eadē erāt figu-
 rationes, ut cōuersa nō alia sed eadē specie ocu-
 lis occurrerēt. Lorica uerò pars interior ad mē-
 sam uergens egregias sculpturas habebat: sed
 exterior eius facies longè pulchriores, uidelicet
 q̃ ha tota essent cōspiciuæ. quin & cyme illa fa-
 cile & cito ueriebatur, & quēuis ē tribus an-
 gulis pari mensura oculis subieciat. resticulā
 autē illis sculptilibus inserta erāt gēma precio-
 sa paribus interualis distātes, fibulis aureis per
 foramina cōprehēsa: exterior autē lorica facies
 gēmis pulchris ouali specie distinguebatur. in-
 tercurrente densa sculptura uirgarū quæ per cir-
 cuiū mensa uoluebātur: huic subiecta erat co-
 rona per circuitū, omne genus fructuū represen-
 tans, depēdētibz racemis, & spicis emergētī-
 bus, & malis punicis intersertis: quæ omnia cō-
 stabāt ē lapillis etiā colōrē natīuū fructuū refe-
 rentibus, & auro circū totā mensam uenientē.
 Sub hac corona rursū alia series ouorū prio-
 ri similis cū uirgatis per æquē sculpturis uise-
 batur: ut ex utraq; parte spectaretur eadē ope-
 rū uarietas ac elegantia, etiā in lorica & Cy-
 marū ordine: ac ne inuersis quidē mēse lateri-
 bus ulla sentiretur diuersitas, sed idē artificium
 usq; imos pedes periret: subdita enim lamē-
 na aurea quatuor digitos lata per transversam
 mensa

mensa latitudine, in eam pedes eius inferuerunt,
quos fibulis ac clausuris astrinxerunt mensa
iuxta loricā, ut his insistentes quaquā uerterentur,
eandē speciē ostenderet. In mensa autē sculptura
erat *Mæader*, magni precij gemis per mediū tā-
quā stellis uariegatus, carbūculo & smaragdo
suauissimē radicatibus, alijsq; generibus qua
ubiq; grata sunt propter pretiū. Præter *Mæa-*
der uerò resticulati quidā nexus circūquaq; di-
scurrebāt, rombo circa mediū similes, in quo
cristallus & succinū per interstitia paria cō-
iunctim cū magna grātia spectabātur. pedum
autē capitella liliorū similitudinē referebant,
folijs sub mensa se reflectentibus, cū germen
alioquin rectū uideretur: basis autē facta erat ꝑ
carbunculo palmum lata crepidinis specie, quā
uero pedes innitebantur, octo digitorū latitudi-
ne: erantq; sculpti singuli pedes opere subtilis-
simo, hederis & palmatibus una cum racemijs
per eos discurrentibus, indifferētia uerorū simili-
tudine: tamē enim erat artis subtilitas, ut per-
flante uento agitata natura nō artis opus uide-
rentur: constabatq; totū opus irimembri cōpo-
sitione, sed tanto artificio, ut cōmissura nec ocn-
lis nec cognitione deprehendi possent: crassitu-
do autē mensa erat semicubitalis. Tanta fuit in
hoc dono regis magnificentia, opulentia mate-
ria, artis pulchritudo ac uarietas ad natura
imitationē expressa: quandoquidē hoc erat eius
stud

studium, ut si nō magnitudine hac priorē illam
mēsam superaret, certē nouitate cōmenti, & or-
namentorū splendore magis esset cōspiciēda. Cra-
tera aut aurea sacriū dua, squamata, à basi usq;
praeinclinatā, spiras habētes varijs gēmis distin-
ctas: deinde Meandrum cubitali altitudine ex
omnigenis gēmis cōpositū: & super eum uir-
gā sculpturā, & deinceps usq; labrū plexi-
le quiddā reti simile, crebra romborū specie in-
serueniente: addebāt gratiā, inserta gēmea scu-
tula, quatuor digitorū amplitudine. Labrū ue-
rò crateris in orbē ornatū erat lilij et floribus,
atq; implexis inter se palmitibus uuas ferenti-
bus: & ornatus quidē utriusq; erat hic, am-
plitudo uerò qua amphorā caperet. Argentea
uero quauis specula splendore uincebāt, certius
etiā reddentes inspectātinum effigies. His ad-
didit rex triginta phialas, in quibus quicquid
spatij gēmis erat uacuum, frondibus edere &
pāpinis sculptilibus adumbrabatur. atq; hac
omnia nō solum artificum ingenijs ornabātur
usq; ad miraculū, sed quadam etiā regis circa
hac ambitione diligētius accurabantur: qui nō
satis putās q̃ sine parsimonia sumptus prabe-
ret, relictis etiā serijs negotijs saepe adibat offi-
cinas & inuisebat artificū opera, id quod ma-
gis etiā accendebat eorum diligentia: uidentes
enim q̃ cordi suū ei hoc negotium, maiore atten-
tione uersabantur in opere. Atq; hac sunt do-

uaria

maria ab hoc rege ad Hierosolymitanum tem-
 plū trāsmiſſa. Quibus cōſecratis pōtifex Elea-
 zarus, & honorificè tractatis qui acceperāt, nō
 ſine muneribus ad regē eos remiſit. Hi poſtquā
 Alexandria ſunt reuerſi, rex cognito eorū ſi-
 mul & ſeptuaginta ſeniorū aduentu, conſeſſim
 legatos Andream & Ariſtaū accinit: ab eiq̃;
 & epiſtolā pōtificis recepit, & multa præterea
 ſciſcitādo didicit. Et cū uehemēter cuperet con-
 gredi cū ſeptuaginta ſenioribus q̃ Hieroſolymis
 ad interpretandā legē uenerāt, quicūq; priua-
 torū negotiorū cauſa expetebāt eius colloquiū,
 prætēr morē ſuū dimitti iuſſit. hos enim quinto
 quoq; die ſolebat admittere, ſicut legatos ſemel
 in mēſe: tum uerò illis dimiſſis ab Eleazaro
 miſſos expectabat. Vt uerò ſenes illi uenerunt
 eorum muneribus à pōtifice miſſis, & cū mēbra-
 nis qua legē aureis literis inſcriptā cōtinebant,
 primū de libris eos roganit. ut uerò ex inuolu-
 cris deproptos obtulerunt, multū diuq; miratus
 mēbrane ſubtilitatē, & cōmiſſuras qua ita la-
 tebant, ut uifu diſcerni nō poſſent, gratias ſe il-
 lis habere dixit q̃ uenerint, & maiores etiā ei
 qui miſerit, ſed lōge maximas Deo, cuius leges
 acceperint. Cumq; ſeniores eorūq; comites uno
 ore omnia fauſta regi acclamaffent, prae nimia
 laetitia lacrymas nō cōtinuit, qua quidē mœroris
 inſignia etiā magnum gaudium conſequi na-
 tura noluit, inſiſitq; libros accipere quorum hoc
 erat

erat officium, cum demū viros salutavit, praefatus
 equū fuisse ut prius de ea re propter quā ac-
 citi fuerāt percōtatus, deinde illos quoq; cōpel-
 laret. Dicū quidē aduētus eorū tam grāvū sibi
 cōfessus est, ut quoad niueret, per singulos an-
 nos redeuntē eius memoriā colere se velle pro-
 mitteret: forte enim eadē erat qua Anigonū
 nautali pralio uicerat: noluitq; ut conuina sibi
 essent, & diuersoria mādauit eis assignari sub
 ipsa arce pulcherrima. Nicanor autē qui exci-
 piendis hospitibus praeerat, Dorotheū eos cura-
 re solitū iussit parare exiq; ad uictum pertinen-
 tia. Sic enim rex disposuerat, ut ex eis ciuitari-
 bus qua in ratione uictus aliquid peculiare ha-
 bent uenietibus, more ipsorū omnia pararētur,
 ut tractati more cōsuetō suauius niuerēt, et nul-
 la in hoc nouitate offenderentur: quod honoris
 his quoq; exhibitū est. Dorotheo hac cura cō-
 missa, quōd is callebat morē quo solerēt niuere:
 quāobrem omnia per se administrant qua ad il-
 los accipiendos facerēt. Ac primū duos accu-
 bitus strauit, rege ita iubente, qui uolebat dimi-
 diam eorū partē ad dextrā suā dissonnere, re-
 liquā uerō post ipsum ordine, nihil omittēs ad
 honorē eorum pertinēs. Postquā autē discubi-
 tum est, iussit Dorotheum illis ministrare, sicut
 soles hospitibus ad se à Iudea uenietibus: qua-
 propter praconibus & sacrificulis, alijsq; id ge-
 nus quorū est à suis praestantiūculis auspicari cō-
 uenit

hujusmodi locus hic non fuit : sed unus ex conuini-
numero sacerdosē Elisaeum nomine precatione
mēsam cōsecrare ipse rex iussit : qui stās in me-
dio precatus est omnia fausta regi simul atq;
subditis : applausumq; & acclamatiū est ab o-
mnibus libēti ac hilari animo : quo facto frue-
bantur appositis. Cumq; rex siluisset quantum
satis uisum est , cepit philosophari, proponens
singulis quāstionē aliquā de natura subtili dis-
quisitione dignā. Illis uerō diserte ad quidlibet
respōdentibus, delictatus eorū cōsuetudine per
duodecim dies instauratiū conuiuiū. Si quis au-
tem cupit cognoscere quāstiones agitatae in eo
conuiuiū, legat Aristoteli librum quē hoc argu-
mento cōscripsit. Quos sermones cū nō solū rex
admiratus esset, sed Menedemus etiā philoso-
phus fateatur omnia gubernare providentiā,
eōq; facilius ueri hanc sententiā, finis est huius
quāstioni impōsitus. Rex uerō iam tum se ube-
rem ex eorū aduētū fructū percepisse fassus est,
per quos didicisset quomodo regnū administra-
re oporteat : iussitq; datus prius in singulos ter-
nis talentis, deduci eos in diuersorium. Quarto
decidē die Demetrius assumptis eis trāsiiit ag-
gerē ill. septē stadiorū. & ; omē qui insulā cō-
tinēti adiungit, & progressus ad septētrionale
litus, assignauit ei : ibi don ū remotā a strepi-
tu, & contēplationi rerū idonea : rogauitq; ut
quadoquidem ad opus iam ita instructi sint, ut
nihil

nihil desideret amplius, ordiantur interpreta-
 tionē feliciter. Illi uerò nō parcētes labori q̄ po-
 tērāt accuratissimē interpretabantur, usq; horā
 nonā assidentes operi: reliquum deinde tēporis
 curādo corpori dabāt, prater aliā copiā etiā de
 regi paratis cibis partes afferēte Dorostheo, ita
 ut mādatum ei fuerat: mane autē regiā ingres-
 si, salutato rege in eundē locū ad institutū ne-
 gotium se referēbāt: quod marinis aquis ablu-
 tis manibus prius mūdatis aggrediebātur. Ver-
 sione autē legis intra septuaginta duos dies ab-
 soluta, Demetrius aduocatis omnibus Iudais in
 locum ubi uersa fuerat, praesentibus etiā inter-
 pretibus, perlegit codicē. Cōcio uerò & seniorū
 interpretationem approbavit, & Demetrium
 ipsum collaudauit, cuius suggestionis occasio-
 ne maxima bona percepissent: rogaueruntq; ut
 etiā optimarib' corū copia legēdi fieret. Dein-
 de & sacerdos & seniores interpretū & ma-
 gistratus populi postulauerunt, quādoquidē fe-
 liciter absoluta esset hāc interpretatio, ne rata
 permaneat, nihilq; ex ea mutari liceat. qua sen-
 tentia cū omnibus placuisset, insserunt ut prius
 si quis aliquid deprehenderet uel superesse legi
 uel deesse, diligētius inspectū & indicatiū cor-
 rigeret, quādo cōsultū esset ut res semel appro-
 bata rata esset in perpetuum. Quamobrem rex
 multum gauisus est, uidens hāc quoq; suā vo-
 luntatē in publicum cessisse cōmodum: sed ma-
 iorē

iorem etiam percepit voluptatem dum sibi lex
 legeretur, non sine admiratione legislatoris sa-
 pientia: cepitq; de ea re cōferre cum Demetrio,
 rogās qui factum sit ut tam admirandū legū
 nec historicus ullus nec poëta mentionē fecerit.
 Tūc Demetrius respōdit, neminē ausum eam
 attingere, quā cōstaret divinā esse, & omni ve-
 neratione dignissimā: & punitos esse quosdā à
 caelesti numine, qui illā temerē attrectare non
 sint veriti. Theopompū enim nolentē inde qua-
 dam suis scriptis inferere, mente motum fuisse
 diebus x x x. & per internalla insania preci-
 bus Deum placasse, facile cōyicientē qua morbi
 causa fuerit: atq; etiā in somnis admonitū, hac
 ideo pati, qd fuisset circa res divinas curiosior,
 easq; voluisset proferre profanis hominibus:
 quare cum à cepto deslitisset, sanam mentē ei
 fuisse redditā. Theodecta etiā poëta, cū in qua-
 dam tragedia vellet aliquid ē sacris libris ad-
 miscere, oculos glaucemate suffusos caligasse: et
 eū erratum agnovisset, exorato Deo redditā
 asiē. Acceptos deinde à Demetrio libros rex
 cum adorasset, asseruari iussit diligēter, ut in-
 corrupti manerēt: rogavitq; interpretes ut cre-
 brò ē Iudaea venientes ipsum inuiserēt, id enim
 eis nō minus cōmodum fore quā honorificum.
 Nunc enim equum esse ut remittātur: sed si ul-
 trò ad eum venerint, cōsecuturos quicquid vel
 ipsorum sapientia dignum sit, vel regia munifi-
 ff centia

centia. Tum quoq; remissi sunt donati terminis
 nestibus optimis, & binis auri talentis, singu-
 lisq; unius talenti calicibus, & toris discubito-
 rijs: praterea pōtifici per eosdē misit decē lectos
 cum argenteis pedibus cum cōpetēti apparatu,
 & calicē talentorū triginta: ad hāc decē nestes
 purpureas, & coronā insignē, & telas byssinas
 centum, praterea phialas & irullas & liba-
 toria, & crateras duas Deo dicādas: rogauitq;
 eum per litteras, ut si quis ex his uiris uellet ad
 ipsum venire, permitteret, quandoquidem plu-
 rimi faceret cū doctis consuetudinē, & diuitias
 libēter in eiusmodi insumeret. Atq; hāc fuit
 in Iudaeorum honorē à Philadelpho exhibita.

Honor à regibus Asiae Iudaeorum genti habitus, &
 quod in ciuitatibus à se conditus ius ciuium ei
 concesserint, CAP. LIII.

Sed & ab Asia regibus honorati sunt, pro
 pter nauatā in militia bonā ac fidelē ope-
 ram. Nā Seleucus cognomēto Nicanor in cōdi-
 tis à se per Asiam & inferiore Syriā urbibus,
 in ipsa deniq; metropoli Antiochia, ius ciui-
 tatis eis dedit, uoluitq; pari ibi cum Macedo-
 nibus ac Graecis conditione degere, quo iure
 nunc quoq; uiuunt inter eos homines. Argu-
 mento est quia Iudaeis externo oleo nolentibus
 uiri, certa pecunia pro eo à Gymnasiarchis pen-
 ditur: quē morem cū Antiochenfis populus
 proximo bello abrogare uellet, non permisit

Antia

Anianus, qui iuxta Syriae provinciae praerat.
Deinde imperante Vespasiano, & suo cum fi-
lio, Alexandrii & Antiochenses rogantes admi-
ni Iudeorum civitatem impetrare id non potuerunt,
manifesto Romanorum aequitatis & magnani-
mitatis indicio, sed precipue ipsorum principum:
qui cum eo bello multos labores perulissent, &
insens effecti persinaciter rebellantibus, nihil ta-
men de iure ipsorum diminutum voluerunt: idque nec
ira propria, nec duobus maximis populis contra
eos licere passi sunt: maiorem rationem habentes ve-
neris gentis meritorum, quam praesentis offensionis, aut
gratia quam hoc facto apud hos populos inire po-
terant: dicentes, eos qui contra rem Romanam arma
exulerant, iam satis suppliciorum exsoluisse: eos vero
qui nihil peccassent, non esse aequum spoliari suis
privilegiis & iuribus. Marcum quoque Agrippam
simuliter affectum erga Iudeos fuisse proditur. Io-
nebus enim contra hos seditiose commotis, & ro-
gationibus. Agrippam ut civitatis quam eis dede-
rat Antiochus Seleuci nepos, quem Graeci Deus
cognominant, soli essent participes: & postu-
lantibus ut siquidem eiusdem generis haberi ve-
lerent Iudei, eosdem quoque deos colerent: cum res ad
iudicium cognitionem devenisset, miserunt causam
Iudeis, obtinueruntque ut sibi liceret suis moribus
vivere, patrocinio Nicolai Damasceni adiuti.
Agrippa enim pronuntiavit, nihil sibi licere
innovare circa hoc negotium: quia si quis uolet
ff
exactina

exactius cognoscere, legas historiarum Nicolai
 libros tertium & quartum supra ceterum vigesi-
 mum. Sed Agrippa sententiam mirari non debe-
 mus, neque enim iam gens nostra cum Romanis
 bellum gesserat: Vespasiani vero & Titi magna-
 nimitatem merito quis miretur, qui post tanta bel-
 li certamina nihil immoderate in nos statuerunt.
 Nunc unde digressus sum reuertar. Antiocho
 Magno in Asia regnante in continua vexatione
 tam Iudaea fuit quam Coele Syria: quod eo bellum geren-
 te cum Philopatore Ptolemaeo, huiusque filio qui
 Epiphanes cognominatus est, siue vinceret, siue
 vinceretur, male mulctaretur, non aliter quam navis
 fluctibus utrinque oppugnata, inter prosperam &
 aduersam Antiochi fortunam iactata. Tandem
 victor Antiochus Iudaeam suae ditioni adiecit.
 Defuncto vero Philopatore, filius eius magni
 exercitus duce Scopam misit in Coele Syriam, qui &
 multas eius urbes & nostram gentem in pote-
 statem eius retraxit. Aliquanto autem post An-
 tiochus ad fontes Iordanis cum Scopam praelio con-
 gressus sit superior: cumque recepisset occupatas
 a Scopam urbes Coele Syria simul & Samariae. Ju-
 daei quoque ultro deditionem fecerunt: receptumque in-
 tra moenia eius exercitum & elephantos liberali-
 ter aluerunt, & oppugnamentibus praesidium in arce a
 Scopam relictum impigre auxilium tulerunt. Quan-
 obrem Antiochus aquam ducem aliquam Iudaeis
 pro studio suarum partium referre gratiam, scripsit
 ad a

ad amicos suos & duces literas, testes benefici-
 orū qua in ipsum cōtulerāt, in quibus etiam
 significabat quomodo remunerari eos decreue-
 nerit: earū exēplar subiūciā, citato prius Polybū
 Megalopolitæ testimonio, ex libro historiarum
 eius X V I. Scopas, inq̃t, copiarū Ptolemai dux
 ad mediterranea uerso impetu per hyemem Ju-
 deorū gēte subegit. ac paulo post in eodē libro,
 narrat quomodo uictō Scopa Antiochus Ba-
 raneā, Samariam, Gadara, & Abila recepit,
 moxq̃; Iudæi qui Hierosolyma & celebre eius
 templū incoluit, ad cū defecerūt: de quo cū mul-
 ta essent dicēda, ait se id in aliud tēpus differ-
 re: & hac quidē Polybius. Nos autē narratio-
 nem cōtinuabimus, inserta hic prius Antiochi
 epistola. Rex Antiochus Ptolemaos. Quo-
 niam Iudæi mox ut regionē eorū sumus ingres-
 si studiū erga nos suū declarauerūt, & in urbē
 suā uenientes splendide exceperūt senatu obuiā
 progresso, exercitūq̃; nostro & elephantis co-
 piose uictū prabuerūt, & cū eo simul præfidiū
 Aegyptiorū in arce expugnauerūt: nisum est
 nobis gratiā aliquā eis reponere, & urbē eorū
 refouere narīs calamitasibus affectā, & in pri-
 stinam frequentiā restituere, renocatis in eā qui
 nunc dispersi sunt habitatoribus. ac primū de-
 creuimus pietatis ergo praberī eis in pretiū pe-
 cundum maccladarū, uini, olei, thuris, argenteorū
 uiginti millia, & ad similia secundum prouin-

rebus cōceditur ad apparatus atq; ornatum
tēpli pertinētibus. Permittit̃ etiā eis ut omnes
uiuant iuxta leges patrias: & remittitur sena-
toribus, sacerdotibus, scribis tēpli atq; cātorib;
tributum quod pēditur pro capite, & aurū
coronariū, & si quod est tributum aliud. Et ut
eō citius urbs frequētetur habitatoribus, cōce-
do omnibus qui nunc eam habitāt, qui ue ante
hyperberetium mēsem eō se habitatum cōtule-
rint, immunitatē omnium tributorum usq; in
triennium: remittimusq; eis in posterū tertiam
partē tributorū, in prateritorū damnorū cōpen-
sationem. Et quotquot ex urbe abrepti seruiūt,
& ipsos & natos eorum uolumus esse liberos,
ac bona quoq; eis restitui iubemus. Kale. Nec
contentus hanc epistolam scripsisse, edictū etiā
in honorē tēpli per totum suum regnum pro-
posuit tale: Nemini alienigena liceat intra se-
pta templi ingredi contra uoluntatem iudeo-
rum, sed solis hoc facere fas sit, qui iuxta pra-
scriptum legis patria purificari prius fuerint.

Nemo

fecerit, triū milliū drachmarū argenti multam
lunī sacerdotibus. Idem rex amplū pietatis ac fi-
dei nobis prabuit testimoniū, quo tēpore quos-
dam per Phrygiam ac Lydiam nouis rebus stu-
dere cōperit. Zeuxidē enim amicū præcipuum,
in superioribus satrapīs ductantē exercitū, ius-
sit quosdā ē nostratibus apud Babylonē degen-
tibus in Phrygiam mittere, scribens in hūc mo-
dum. Rex Antiochus Zeuxidi patri salutē. Si
uales bene est, ego quoq; ualeo. Quia quosdam
in Phrygia & Lydia res nouas moliri audio,
uidetur hoc negotium curam meam deposcere.
Quapropter consulis de hac re amicis, placuit
mihi, ex his Iudeis qui Babyloniam ac Meso-
potamiam incolit duo millia familiarium cum
tota suppellectili eō traducere, & locis opportu-
nis per præsidia disponere. Persuasum enim ha-
beo illos fore nostrarum rerum custodes bene-
uolos: tum quia caeleste numen pic colunt, tum
quia fides corū & promptum obsequium etiam
maiorum nostrorum comprobatur testimonijs.

Volo igitur ut eos, licet difficile videatur, traducas, pollicitus libertatē niuēdi proprijs legibus: perductis deinde ad iam dicta loca, tū ad adificandas domos assignabis areas, tū agros ad colendū aruis & uinetis idoneos: immunitatemq; dabis in decēnium, ne quid pēdere cogamur ex annuis terra prouenibus: & donec ipsorū agri fruges protulerint, demensum frumentum accipiant in seruorū alimoniam: ac reliquis quoq; tribuatur quantū satis est, ut benignē à nobis habiti alacriores sint in nostris negotijs. Cura autem ne quis molestus sit ei populo. Vale. Atq; hactenus de Antiochi magni erga Iudæos benenolentia dixisse sufficiat. Post hac amicitia Ptolemao cōiunctus est & fœdere, data in matrimonio Cleopatra, filia & cōcessa dotis nomine Cœlesyria, unā cū Phœnice, Iudæaq; & Samaria: diuisisq; inter utrūq; regē necligalibus, optimates sua quisq; patria exactionē eorū redimebant, & collecta qua imperata esset pecunia, cōferebant eam in regium ararium. Per ea tempora Samarita rebus secundis elati sape Iudæos infestabāt agros uastando, & abducēdo in captiuitatē homines, maximē sub Onia pōtifice. Post obitum enim Eleazari Manasses eius patruus pontificatū assumpsit, quo defuncto Onias successit in sacerdotiū Simonis Iusti filius, quem

IIII. Simonem Eleazari fratrem fuisse diximus. Is Onias pusillanimis erat, & auarus, qua causa fuit

fuiz ut tributū, quod pro populo maiores eius de suo solebant regi p̄dere, salenta argenti niginzi non soluendo, ad iram commoveris Ptolemaum Ænergetem patrē Philopatoris. Qui misso Hierosolyma legato incusabat Oniam q̄ tributum non redderet: minabaturq; ni faceret, regionem eius militibus suis se diuisurū, & novas colonias eò deduciturū: quod audientes Iudai perterriti sunt, licet Onias perfricta fronte hac commineret, nihil curans prater pecuniam.

Iosephus Tobiz filius imminentem Iudæis calamitatem depellit, amicus Ptolemæo regi factus. C. III.

Iosephus autē quidam ætate iuuenis, sed honestate, prudētia, inslitiis inter Hierosolymitas celebris, Tobia patre natus ē sorore Onia pontificis, cū indicio matris cognouisset de aduentu legati, forē enim in Phichola natali uico aberat, ueniens in urbē inuectus est in Oniam, qui non curaret securitatē publicam, sed modò pecunijs parcat, conijceret in periculū populum, à quo & Reip. administrationē & pontificalem honorē acceperat. Quid si tanto amore pecunia teneretur, ut propter eam sustineat & patriam & cines in discrimen adduci, iret saltem ad regem, & precibus obtineret ab eo uel totam, uel partem aliquā eius pecunia. Onia uerò dicente neq; principatū se morari, & pontificatū etiam modo liceat libenter se depositurū: neq; iurum ad regem, quoniam nihil curet hoc negotium: ro-

cialem legē tritici medimnos mille quadrigen-
 tos sexaginta, & salis medimnos trecentos se-
 ptuagintaquinque: noloq; ut hac eis praebeantur
 ita ut mādani: & quod deest tēplo absoluantur,
 sine porticus, sine quid aliud edificare opus fas
 sit. Lignorum autē materies cōportetur tam ex
 ipsa Iudaea q̄ ex alijs gētibus et ex Libano, im-
 munis à uectigalibus: quae immunitas & alijs
 rebus cōceditur ad apparatus atq; ornatum
 tēpli pertinētibus. Permittit̄ etiā eis ut omnes
 uiuant iuxta leges patrias: & remittitur sena-
 toribus, sacerdotibus, scribis tēpli atq; cātori-
 bus tributum quod pēditur pro capite, & aurū
 coronariū, & si quod est tributum aliud. Et ne
 eò citius urbs frequēteretur habitatoribus, cōce-
 do omnibus qui nunc eam habitāt, qui ne ante
 hyperberetæum mēsem eò se habitatum cōrule-
 rint, immunitatē omnium tributorum usq; in
 triennium: remittimusq; eis in posterū tertiam
 partē tributorū, in praeitoriorū damnorū cōpen-
 sationem. Et quotquot ex urbe abrepti seruiū,
 & ipsos & natos eorum uolumus esse liberos,
 ac bona quoq; eis restitui iubemus. Vale. Nec
 contentus hanc epistolam scripsisse, edictū etiā
 in hōrē tēpli per totum suum regnum pro-
 posuit tale: Nemini alienigena liceat intra se-
 pta templi ingredi contra uoluntatem Iudaeo-
 rum, sed solis hoc facere fas sit, qui iuxta prae-
 scriptum legis patriae purificati prius fuerint.

Nemo

Nemo etiam in urbē carnes equinas aut muli-
nas inferat, nec asini sine feri sive domestici, nec
panthera aut vulpis aut leporis, aut cuiusvis
omnino ex his animalibus, quæ Iudeis vetitū est
atingere: ac neq; pelles corū inferre liceat, aut
aliquid ex his in urbe alere: sed tantum solitas
more maiōrū mactare victimas, quibus Deus li-
uari sibi vult: qui uerò aliquid cōtra edictū hoc
fecerit, triū milliū drachmarū argenti mulctam
lucis sacerdotibus. Idem rex amplū pietatis ac fi-
dei nobis præbuit testimoniū, quo tēpore quos-
dam per Phrygiam ac Lydiam novis rebus stu-
dere cōperit. Zeuxidē enim amicū præcipuum,
in superioribus satrapys ductantē exercitiū, ius-
sit quosdā ē nostratibus apud Babylonē degen-
tibus in Phrygiam mittere, scribens in hūc mo-
dam. Rex Antiochus Zeuxidi patri salutē. Si
uales bene est, ego quoq; ualeo. Quia quosdam
in Phrygia & Lydia res novas moliri audio,
videretur hoc negotium curam meam deponere.
Quapropter consultis de hac re amicis, placuit
mihi, ex his Iudeis qui Babyloniam ac Mesopo-
tamiā incolūt duo millia familiarium cum
tota suppellectili eō iraducere, & locis opportu-
nis per præsidia disponere. Persuasiō enim ha-
beo illos fore nostrarum rerum custodes bene-
volos: tum quia caeleste numen piē colunt, tum
quia fides corū & promptum obsequium etiam
maiorum nostrorum comprobatur testimonijs.

Volo igitur ut eos, licet difficile videatur, traducas, pollicitus libertatē nūcēdi proprijs legibus: perductis deinde ad iam dicta loca, tū ad edificandas domos assignabis areas, tū agros ad colendū arvis & uinetis idoneos: immunitatemq; dabis in decēnium, ne quid pēdere cogamur ex annuis terra proveniētib; & donec ipsorū agri fruges protulerint, demensum frumentum accipiant in sernorū alimoniam: ac reliquis quoq; tribuatur quantū satis est, ut benignē à nobis habiti alacriores sint in nostris negotijs. Cura autem ne quis molestus sit ei populo. Vale. Atq; hactenus de Antiochi magni erga Iudæos beneuolentia dixisse sufficiat. Post hac amicitia Ptolemao cōiunctus est & federe, data in matrimonium Cleopatra, filia & cōcessa dotis nomine Coeleſyria, unā cū Phoenice, Iudæaq; & Samaria: diuisisq; inter utrūq; regē necligalibus, optimates sua quisq; parria exactionē corū redimebant, & collecta qua imperata esset pecunia, cōferebant eam in regium ararium. Per ea tempora Samarita rebus secundis elati saepe Iudæos infestabāt agros uastando, & abducēdo in captiuitatē homines, maximē sub Onia pōtifice. Post obitum enim Eleazari Manasses eius patrui pontificatū assumpsit, quo defuncto Onias successit in sacerdotiū Simonis Iusti filius, quem

III. *Simonem Eleazari fratrem fuisse diximus. Is Onias pusillanimis erat, & auarus, qua causa*
fuit

fuit ut tributū, quod pro populo maiores eius de suo solebant regi pēdere, talenta argenti viginti non soluendo, ad iram commoueret Ptolemaum Æuergetem patrē Philopatoris. Qui misso Hierosolyma legato incusabat Oniam q̄ tributum non redderet: minabaturq; ni faceret, regionem eius militibus suis se diuisurū, & novas colonias eò deducturū: quod audientes Iudaei perterriti sunt, licet Onias perscripta fronte hac committeret, nihil curans prater pecuniam.

Iosephus Tobiae filius imminuentem Iudaeis calamitatem depellit, amicus Ptolemao regi factus. C. III.

Iosephus autē quidam aetate iuuenis, sed honestate, prudentia, inflexa inter Hierosolymitas celebris, Tobia patre natus ē sorore Onia pontificis, cū indicio matris cognouisset de aduentu legati, foris enim in Phichola natali uico aberat, ueniens in urbē inuectus est in Oniam, qui non curaret securitatē publicam, sed modō pecunijs parcat, conijceret in periculū populum, à quo & Reip. administrationē & pontificalem honorē acceperat. Quod si tanto amore pecunia teneretur, ut propter eam sustineat & patriam & cines in discrimen adduci, iret saltem ad regem, & precibus obtineret ab eo uel totam, uel partem aliquā eius pecunia. Onia uerò dicente neq; principatū se morari, & pontificatū etiam modo liceat libenter se depositurū: neq; iturum ad regem, quoniam nihil curet hoc negotium: ro-

gavit Iosephus nam ipsi permitteret legationem publicam suscipere. Quo annuente ascendit in templum, & aduocata cōcione, hortatus est eos ne terreantur Onia sui amplexuli negligētia, sed missa moestitia meliorē securitatis spem concipiant. Seipsum enim iturum legatū ad regem, & causam eorū bona fide acturum, persuasurumq; ei quod irascatur immerito. Quibus auditis plebs gratias egit iuueni. Ipse uerò egressus ex tēplo, legatū regium excepit hospitio, & donatum preciosis muneribus, lauteq; per aliquot dies acceptum, pramisit ad regē, dicens se quoq; mox secuturū. Iam enim magis etiam quā antē accensus erat ad eam profectiōē, quia legatus hortatus fuerat ut in Aegyptum ueniret, operamq; suam obtulerat: effecturum enim se, ut quicquid opus haberet, à rege impetraret facile. Vehementer enim captus est liberalibus honorissimū iuuenis moribus. Caterū reuersus in Aegyptum, denarrauit regi Onia ingrati tudinem, multū interim predicata Iosephi bonitate: quem breui uenturū aiebat, & patrocinatorum populo, cuius curā propter pontificis segnitiam susceperit. Tantis deniq; iuuenem assidue ornat laudibus, ut & rex & regina Cleopatra erga absentiē adhuc affecti essent optimē. At Iosephus missis in Samariam qui ab amicis pecuniam munuo sumerent, satis iam instructus ad profectiōem iuuentis, uel libus & poculis, impensis

pensis in hac viginti drachmarum millibus, per-
 uenit Alexandria. Fortes fortuna ita accidit, ut
 illo ipso tempore ad regem uenirent omnes Syriae ac
 Phoenices urbium principes ad emenda uelutalia,
 quae singulis annis rex uidebat oppidanorum po-
 tentioribus. Hi uiderunt Iosephum in itinere, deri-
 debant eius tenuitatem et inopiam: qui cum apud
 Alexandriam audisset, Memphis Ptolemaum esse,
 profectus est illi obuiam. Sedente autem rege in
 curru una cum regina et Athenione amico (is
 erat, qui legatus Hierosolymis hospitio Iosephi
 usus fuerat) conspiciatus eum Athenio mox regi
 notum reddidit, dicens hunc esse illum inueni, cuius
 bonitatem ac liberalitatem Hierosolymis reuersus
 tantopere predicauerat. Tum Ptolemaus et
 prior eum saluauit, et curru insit conscendere
 quo facto Oniam accusare cepit. At Iosephus,
 Danda est, inquit, senectuti uenia. Scis enim quod
 senes et pueri eundem habent animum. Nos autem
 iuuenes officio nostro non decrimus, ne nihil de
 nobis merito possis conqueri. Ex hoc primo colla-
 quio rex degustata inuenia ciuilitate, adeo ce-
 pit eum amare, ut inberet eum diuersari in regia,
 et quotidie sua mensa adhiberet: quod cum pri-
 mates Syrorum uiderent apud Alexandriam, in-
 dignè ferebant. Cumque dies auctionis uenisset
 qua addicenda erant uelutalia, licitabantur ea
 nobiles suae quisque patriae: et cum octo millia ta-
 lantorum colligeretur e uelutalibus Coele Syriae
 Phoen-

Pharnicesq; & Iudæa ac Samaria, accedēs Iosephua culpabat illos licitatores, tanquā de composu tam parvū regi pretium promitterent. Se enim paratū duplū numerare, relictis regi damnatorū confiscationibus, qua prius publicanis solebāt accedere. Rege uerō libēter hac audiente, et ut amplificatori reddituum suorū addictorum se promitteret, rogante tamē ecquos fideiussores haberet, festinē respōdit, daturū se homines probos & honestos, quibus non granarietur credere. Quos ut pferret postulatus: Te, inquit, rex dabo, tuamq; coniūgē, ut alter alteri pro me fideiubeat. Tum rex arridēs permisu cum absq; fideiussione habere nēligalia: id quod valde molestum fuit his qui posthabiti fuerant, nō sine pudore in patriam reuertētibus. Iosephus autem acceptis à rege duobus militum millibus, quos ideo petierat ut posset cōtumaces in urbibus nec cogere, & mutatus Alexandria ab amicis regis quingēta talenta, profectus est in Syriam. Et cum venisset Ascalonē, tributumq; à civibus exigeret, & non solū nihil acciperet, sed cōiūis etiam appeteretur: cōprehensos circiter viginti eorū primates affecit supplicio: & redactis ex eorū facultatibus mille talentis, regi eam pecuniam trāsmisit, indicans quidnam egerit. Ptolemaus autē miratus eius prudentiam, & approbato quod egerat, permisu ei quicquid vellet facere. Hoc audito Syri, exēplo rectū castigata in
Asca

*A*scalonitis inobediētia territū, patētibz por-
 eis Iosephū excipientes tributa soluebāt. Cumq;
 etiā Scythopolita per cōtumaciam deireclarene
 imperata more solito tributa depēdere, horum
 quoq; necatis primatibus, facultates damnato-
 rum ad regē misit: cōparatiq; multis pecunijs
 & multa lucratus ex redēptione necligalium,
 his opibus ad constabiliendam præsentiē poten-
 tiam usus est, prudēter existimans optimum esse
 iam partiam felicitatē tueri ex ipsius reditibus:
 multa nanq; munera regi atq; regina in manū
 mittebat, multa etiam horū amicis & omnibus
 in aula potētibz, benivolēciam eorū hoc pacto
 sibi concilians. Usus est autē ea prosperitate per
 annos *X X I I*, ex una uxore procreatis septē fi-
 lijs, suscepto etiā uno ex fratris Solymij filia, no-
 mine Hyrcano: quā hac occasione duxit coniu-
 gem. Cum aliquādo venisset *Alexādrīam* cum
 fratre, ducēte secū filiam nubile, ut eam ibi ali-
 cui nobili Iudao nuptū traderet: cœnans cū re-
 ge, ingressam in cōviniū formosam, saltatricu-
 lam adamauit, soli q; fratri hoc indicavit, rogās
 ut quandoquidē lege uetaretur habere rem cum
 foemina alienigena, subscruiet ei ut clam ea po-
 tiri posset. Frater uerò libenter operā suam pol-
 licitus, ornatā filiam suam noctū ad eum addu-
 xit, & in lectū eius collocavit: atq; ita parum
 sobrius, per errorem cum fratris filia congressus
 est: & cum hoc sapius fecisset, magis etiam in
amo

amore accensus, conquestus est apud fratrem quod
 periculum esset ne non posset excusare amore sed-
 uatricula, quam forte rex nollet ei cedere. Tum
 Solymus ait non esse opus ut hac de re sit an-
 xius, licet enim ei frui amata muliere, atque etiam
 uxorem ducere: fassus quod maluerit filia fieri
 iniuriarum, quam fratrem tale dedecus in se admittere.
 Iosephus collaudata iam fraterna beneuolentia,
 uxorem duxit eius filiam: ex eaque genuit quem di-
 ximus Hyrcanum filium. Is cum annos natus tre-
 decim adulescens adhuc generosam et pruden-
 tem prae se ferret indolem, fratrem in se concitauit
 odia, quod eos in omnibus uideretur antecellere.
 Iosephus enim uolens cognoscere quisnam ex his
 ad uirtutem esset idoneus maxime, unumquemque
 misit ad eos qui tum professione disciplinarum
 erant celebres: illi uero propter segnitiam et la-
 borum impatienciam indocti domum reuersi sunt.
 Deinde minimum natus Hyrcanum cum iracundis
 iugis bouum misit itinere septem dierum in solitu-
 dinem, ut illic sementem faceret: sed prius subtra-
 hitis clam toris quibus arator boves ad iugum so-
 let astringere. Quo postquam peruenit, cum
 non haberet lora, contempto bubulcorum consilio,
 suadentium aliquem ad patrem mittere qui adfer-
 ret: nolensque interim expectando eorum reditum
 tempus perdere, commentus est quiddam utrano-
 duce magis dignum, quam id aetatis homine. Maesta-
 tis enim decem iugis carnes quidem in operarios

disse

distribuit : sectis autē tergoribus, & loris inde
 factis, iuga hoc modo bubus aptauit: & hoc mo-
 do arata terra quā pater proscindi iusserat, se-
 menceq; facta, domū rediit. Pater autē reuersum
 exosculatus ob prudentiam & acumen ingenij,
 & q̄ excogitata auderet aggredi, ut solū ger-
 manū filium, magis etiam posthac amauit, indi-
 gnē ferentibus reliquis fratribus. Interea uenit
 quidam nuntians q̄ regi Ptolemaeo natus sit fi-
 lius: uersi q; omnes Syria magnates cum subditis
 ad Litiā, natalē pueri celebrabant, ac deinde
 Alexandriam gratulatū sunt profecti magno
 apparatu. Iosepho ob aetate iam grauantē domū
 manere coactō: periclitauit tamen filiorū animos,
 num quis ex his uellet eam profectiōē suscipe-
 re: & recusantibus ceteris, quod se negarēt scī-
 re mores aulicos, quomodo uersandū sit cum re-
 gibus, suadentibusq; ut Hyrcanū fratrem mis-
 teret: libenter hoc audio, statim eum aduocat:
 rogatq; ecquid liberet, an idoneum se putaret,
 qui ad regē salutarū accederet. Qui cū prom-
 ptē eam profectiōē suscipere, & modica pecu-
 nia sibi opus fore diceret: uelle enim se frugalit-
 er uiuere, ut decē drachmarū millia sufficiant,
 admodū laetatus est filij prudentia. Deinde puer-
 cum aliquandū siluisset, suasisit patri, ne domo
 quicquam munerū regi mitteret: sed ut ad pro-
 curatorē suum Alexandrinum scriberet, ut pec-
 uniam ipsi preberet ad emendum regi id quod
 inuacit

inueniret pulcherrimum & pretiosissimum. Ille uerò ratus decem fortasse talenta impēsurum in munera, & comprobato filij consilio, scripsit procuratori Arioni, qui omnē ipsius pecuniam trahebatur Alexandria, talentorum circiter tria millia. Iosephus enim pecunias in Syria collectas solebat eò mittere, & quoties praestitutum tempus ueniret tributa regi adnumerandi, Arionem hoc iubebat facere. Ad hūc igitur acceptis à patre literis, Alexandria proficiscitur: moxq; fratres ad omnes regiones amicos scripserunt, ut eum aliquo modo perderet. Vi uerò exacto itinere Arioni epistolā reddidit, rogatus quōtā talenta uellet accipere: putabat enim decem petiturū aut nō multis amplius: ut respōdit mille sibi opus esse, iratus procurator obiurgauit eum acriter, q̄ uellet eā per luxū perdere: monebatq; ut sequeretur exemplū patris, qui eā pecuniam laboribus & temperantia parauerat. Se enim nō plus quā decē praebiturum, & ea non in alium usum q̄ ut mercaretur regi munera. Ibi puer iratus Arionē coniecit in uincula. Procuratoris autem uxore regina hoc renūtiante, & rogante ut puerum comperceret: gratiosus enim apud Cleopatram Arion fuerat: ex regina hoc rex didicit: ac mox per quendā missum ad Hyrsanū mirari se nūtiat, cur ad se à patre missus, non modò in cōspectum non uenerit, sed procuratorem etiam patris sui uinxerit: iubebatq; ut ueni

veniret, ac causam eius facti diceret. Ille contra regi munari iubet, legē esse Iudais ne quis gustaret de sacrificio, priusquam adito tēplo mactasset victimas: eaq; ratione nec ipsum hactenus regē saluasse, expectantē dona qua offerres regi de parente suo bene merito. Sernū autē in-
re se punisse, qui mādāta eius conicēneret. Nihil enim differre inter maiore & minore dominū. Nisi enim tales deus pœnas meritas, expectādū
mox ipsi regi ut cōtemnatur à subditis. His au-
ditis rex risit, miratus tam magnū in puero ani-
mum. Arion autē postquā hoc cognovit, nihil
sperans à rege praesidiij, datis adolescenti nulle
salentis liberavit se à vinculis. Elapsis deinde
tribus diebus, salutarius rex accessit: à qui-
bus libenti animo exceptus, & mense cōmuni
est adhibitus, in parēis sui gratiā: moxq; clam
aditis negotiatoribus, emi ab eis centū pueros
formosissimos, & literarū peritissimos, salento
singulos, & tōidē puellas eodē precio: tum no-
catus ad cōviniū regiū cum principibus, in-
fimo loco inssus est accūbere, propter atarē post-
habitus ab his quorum hoc erat officium: reli-
quis autē conuinis, ossa paritū absumpta carne
ante Hyrcanum cōgerentibus, Tryphon quidā
quo plurimū in cōvinijs rex delectabatur pro-
pter scōmata & facetias hominis, rogatus a cō-
uinis ad regem se venire: & Vidē, inquit, do-
mine, quātum osium ante Hyrcanum iaceat.

Hinc igitur collige quod & pater eius totam Syriā ita spoliā, quemadmodū hic ossa nudauit carnibus. Rege uerò ad hoc dictū arridente, & rogāte Hyrcanū, unde illa ossiū cōgeries: Nihil mirū, inquit, domine: canū enim est ossa unā cū carnibus absumere, sicut isti faciunt: nulu cōmōstrans reliquos, ante quos nihil erat ossium. Homines autē comesis carnibus solent abijcere ossa, quod & ego homo cum sum, nunc facio. Ibi rex miratus urbanitatem, iussit omnes cōtinas huic dicto plaudere, sequenti uerò die aditis regis amicis & amicis potērioribus, ipsos quidem salutauit: ex famulis autē eorū expiscatus est, quidnā oblaturi essent regi in festo natalisio. Illis referentibus hunc daturū talenta duodecim, aliū rursus aliud pro suis quemq; opibus: simulauit se dolere, qd nō haberet unde eā eundem largiri ualeat, nec ultra talenta quinq; numero: idq; mox famuli renuntiānere domini. Illis autē gaudētibz, quasi offensurus esset regē Iosephus propter exilitatem muneris, ubi dies statutus aduenit, alij quidē & hi munificentissimū obtulerant talenta non plus quā uiginti. Hyrcanus autē emptos à se centū pueros, totidemq; puellas adduxit, iussos singulos talentum offerre, hos quidē regi, has uerò Cleopatra. Omnibus uero admirantibus tam profusam & insperatā munificentia, atq; ipsis etiā regibus, amicos quoq; regis & ministros multorū talē-

eorum donis honoravit, ne quid sibi ab illis nasceretur periculi: ad hos enim fratres scripsit, ut quocumque modo Hyrcanum tollerent. Rex autem delectatus inuenis munificentia, iussit eum donec quodcumque vellet petere. At ille nihil aliud petiit, quam ut se rex patri ac fratribus commendaret per literas. Itaque honorificentissime tractatum, et donatum regi, scriptis quoque ad patrem, et fratres, et omnes suos duces atque procuratores commendaticijs literis, dimisit liberaliter. Fratres autem cum cognovissent tantum honoris ei habitum a regibus, et honoratorem multo reuerti quam fuerit antea, decreuerunt obuiam proficisci, et de medio illum tollere, ne patre quidem inscio. Iratus enim ob profusam in munera tam immensam pecuniam, non erat de salute eius sollicitus: eam tamen iram metu regis dissimulare coactus est. Sed fratribus adoratis eum in itinere, fortiter congressus, et alios non paucos ex eorum comitatu occidit, et duos quoque fratres inter ceteros: reliqui vero fuga euaserunt ad patrem Hierosolyma. Veniens autem ad urbem cum exciperetur a nemine, territus secessit trans Iordanem fluvium, et illic vitam egit tributa colligens a barbaris: quo tempore in Asia regnum obtinebat Seleucus cognomine Soter, magni Antiochi filius. Obijt deinde Hyrcani pater Iosephus, vir bonus et magnanimus, qui Iudeis pauperibus, et inopibus splendidioris vite occasionem praebebat per duos et viginti annos pra-

positus exigendis Syria ac Phœnicis & Samaria uectigalibus : & eodem ferè tempore patrum quoq; eius Onias, relicto successore honoris Simone filio. Deinde uita perfuncto Onias filius successit, ad quem Lacedæmoniorum rex Arius legationem misit cum literis, quarum hoc exemplar exstat.

Amicitia & societas Lacedæmoniorum cum
Onia Iudzorum pontifice. CAP. V.

R Ex Lacedæmoniorū Arius Onia salutē. Incidimus in quandā scripturam antiquā, in qua inuenimus cognationē intercessisse inter nostras origines, & nostrū quoq; genus non esse alienū a posteris Abraha. Aequū igitur est, ut quī fratres nostri sitis, petatis a nobis quacūq; libuerit. Idē nos quoq; faciemus, & res uestras tanquā nostras existimabimus, nostras itē nobiscū cōmunes habituri. Demoteles est, qui has nobis reddidit literas, in pagina quadrangula scriptas, & obsignatas aquila sigillo, draconem tenentis unguibus. Et epistola quidē hac consinebat. Iosepho autē mortuo, populus seditionibus agitatus est propter eius filios, dum maiores fratres Hyrcano bellū inferre manu minimo : pleriq; enim sauebāt senioribus, & in his Simō pontifex propter cognationem Hyrcanus autē Hierosolyma quidem noluit repetere, sed ultra Iordanem habitans assiduum bellum gerebat cū Arabibus, multos eorū in-

versificēs, alios in captivitatē abstrahēs. Aedificavit etiā castrū munitissimū, ē marmore candido exstructis usq; tectum eius parietibus, habentibus insculptas diversorū animalīū effigies enormi magnitudine: idq; aedificiū fossa profunda, & aquis plena circumdedit, & opposui montis prominentem petrā perforans, speluncas in ea fecit multorū stadiorum longitudine: aulas etiā in eo castrō fecit aptas convivij, diatēq; alias & cubicula: salientiū etiā aquarū eō tantam induxit copiam, ut loco voluptatem simul & ornamenti adderent. Speluncarū vero ea non amplius aperuit q̄ ut unū caperent: idq; de industria factū est securitatis ac tutelae gratia, si quando fortē oppugnaretur à fratribus. Aedificavit etiā atria magna amplitudinis, eaq; horis spaciosus ornavit, & locū hoc patet instructū & absolutū vocavit Tyrū, qui est in sinibus Arabia & Indae trans Jordanē sita, non procul regione Essebionide: praefuitq; illi tractui per septennium, toto tēpore quo Seleucus regnavit in Syria: post cuius obitū Antiochus eius frater in regnū successit, qui cognominatus est Epiphanes. Moritur etiā Proteus, et ipse eodem cognomento Epiphanes dictus, superstitibus duobus filiis impuberibus: quorū grandiori Philometor cognomen inditum, minori vero Physcon. Hyrcanus autē videns praepotentem Antiochum, & veritus

ne in potestatem eius redactus poenas daret eorū qua cōtra Arabas ausus fuerat, ipse sibi manus iniecit : possessionem verò eius uniuersam occupauit Antiochus.

Iudæi seditionibus agitati Antiochi opem inuocant.

CAP. VI

VI.

1. Mac. I.

Is defuncto per idem tempus Onia pontifice, fratri eius Iesu id sacerdotium contulit, quod filius superstes etiā tuum esset paruulus, de quo suo loco dicitur. Hic Iesus priuatus est eo sacerdotio per regis indignationem, moxq; in Oniā fratrum minimū pontificatus translatus est. Si moni enim hi tres fuerunt filij, ad quos omnes pontificatus peruenit, ut indicauimus. Ceterum Iesus Iasonē se uocari maluit, sicut aliter frater pro Onia Menelaus dictus est. Cōcitata autem per fratrem cōtra nouum pontificem Menelaū seditione, et populo in partes scisso, Tobia filij seceperunt à Menelai partibus : maior autē populi pars factionē Iasonis sequebatur : quorum uim non sustinentes Menelaus et Tobia filij secesserunt ad Antiochū, dicētes se uelle relictis patrijs illis, ac legib; religionē regis et Græcanicos ritus assumere : rogaueruntq; eū ut sibi permitteret gymnasiū Hierosolymis extruere : quo impetrato, adduxerūt sibi præputia, ut nudi quoq; non essent Græcis dissimiles : et cōceptis omnibus patrijs ritibus imitabantur mores exterarum gentiū. Antiochus autem domū

usque

ius fortuna prospera, expeditionē Aegyptiā
 cētare statuit captus eius regionis cupidine, &
 contempta Ptolemai filiorū atque, rebus admi-
 nistrādis nondum idonea. Profectus igitur cum
 magno exercitu Pelusium, astra circumuento
 Philometore Aegyptum occupat, & redacta
 prius in potestatem Aemphi, locisq; circumui-
 cinis, ad Alexandria duxit, & urbem & re-
 gē subiungaturus. Sed omnes eius conatus unica
 Romanorum deuuntiatione repressi sunt, ita ut
 iam occupata relinqueret, sicut & alias dixi-
 mus. Nunc proxime narrabimus de hoc rege
 quomodo Iudaeā ac templum occupauerit, quod
 in prioribus commentarijs breuiter tantū per-
 strinximus, ut necesse sit idem alius repetere.

Quemadmodum Antiochus ducto Hierosolyma
 exercitu, occupatoq; eius urbis dominio, tem-
 plum etiam spoliauerit.

CAP. VII.

Reuersus ab Aegypto quāmetu Roma-
 norū reliquerat rex Antiochus ad Hie-
 rosolymitarum urbem mouit exercitum: &
 ingressus eā centesimo quadragesimo tertio an-
 no ex quo primum ad Selenci familiam Syria
 regnum deuenerat, sine ullo negotio dominus
 eius factus est, admissus apertis portis per sua
 factionis homines: quam dominationem crude-
 liter exercuit, necatis permulctis qui diuersariū
 erant partium: direptisq; pecunijs & asporta-
 tis Antiochiā. Ea clades accidit anno secūda

post urbem captam, regni eius familia centesimo quadragesimoquinto, nigesimaquinta eius mensis qui Chasleus nostris dicitur, Macedonibus Apellau, Olympiade centesima quinquagesima tertia, quando ne hic quidē est parciū, qui quasi pacate uenienti portas aperuerant, quo maiore licentia grassatū est in templi diuinias: qua cum essent maximi precij, uisa sunt sa-
 iis amplum uiolari scēderis premium. Spoliato igitur templo, & ablatis nasīs sacri ministerij, & inter cetera cādēlabris aureis, altari aureo, mensaq; propositionis quam uocant, ac ne au-
 lais quidē relictis qua ē cocco ac bysso constabant, euacnatis etiā thesauris reconditis, ita ut nihil omnino relinqueret, cōsecit Iudaeos in lu-
 ctum maximū: nam et quotidiana sacra iuxta legis praescriptū uetuit eos facere: direptaq; to-
 ta urbe, habitatores partim necauit, partim ca-
 ptiuos unā cum liberis & uxoribus abduxit, usq; ad decem milliū numerum. Incendit etiam
 edificiorum eius quicquid erat pulcherrimum, & demolitus mœnia, in inferiore urbe arcem
 condidit, erat enim editiore locō sita, ipsi tēplo
 imminens: quapropter bene prius firmata mœ-
 nibus ac turribus Macedonicū praesidiū impo-
 suit: admixti tamē erāt ex impijs Iudaeis sce-
 listissimi, a quibus plurimum nexata fuit ciuitas.
 In templo quoq; ara posita porcos mactauit, sa-
 crificiū a Iudaeorū religione alienissimū: & co-
 gebat

gebat omnes abrogato ueri Dei cultu, ipsius ne
 nerari numina: & oppidatim exstructis tēplis
 atq; aliisq; portinas in eis quotidie ingulare
 uictimas. Cominatus est etiā grauem pœnā, si
 quis liberos circūcideret, cōstituitis qui mādāta
 exigerēt, atq; etiā ni ad ea seruāda detrectātes
 egerent. Et maxima quidē Iudaorum pars uel
 sponte uel metu supplicij parebat edictis regij;
 qui uerò probatiores erāt, & generosa indolis,
 maiore rationē habuerunt moris patrij, quā pœ
 na intentata sibi per aduersarios: quamobrem
 quotidie necabātur excruciaci tormentis crude
 listimis. Flagris enim cesi & lacerati corpora,
 uiui adhuc & spirantes suffigebātur crucibus.
 Uxores autē eorū & circumcisos liberos strā
 gulabāt iuxta mandatū regiū, & suspendebant
 a crucifixorū parietum ueruicibus: abolebatur
 etiā ubicunq; repertū esset sacrum uolumē ali
 quod, & ipsi apud quos inuentū esset mali ma
 le peribant. Samaritae autē uidētes in tali cala
 mitate cōstitutos Iudaos, nō amplius profitebā
 tur se cognatos eorū, neq; Garizitanū templum
 esse Dei maximū, nihil absonū faciētes a suo in
 genio, de quo antē diximus: sed dicētes se Me
 dorū & Persarū colonos, ut re uera sunt, misē
 runt legationē ad Antiochū, cū epistola scri
 pta in hunc modū: Regi Antiocho deo illustri
 suggestio à Sidonijs in Sicimis habitantibus.
 Maiores nostri cōpulsī crebris sua regionis pe
 nit

silentijs, & indueti ueteri quadā superstitione,
 morē fecerunt obseruandi eam festiuitatē qua
 apud Indeos uocatur sabbatū: & exstructo in
 Garizino mōte tēplo innominati numinis, im-
 molauerunt in eo solennes nictimas. Nunc autē
 ex quo tibi nīsum est in Iudaos, ut eorū malitia
 dignū est, animaduertere, qui exsequuntur mā-
 data regia, existimātes nos hac propter eorum
 cognationē facere, uolunt nos in cōmunem cum
 illis causam inuoluerē, cū simus ab origine Si-
 donij, quēadmodū extat relatiū in nostris anna-
 libus. Rogamus igitur te seruatorē ac beneficū,
 ut mādes Apollonio nostro praefidi, & Nica-
 nori procuratori regio, ne quid posthac nobis
 molesti sint quasi haremibus in eodē cū Iudaīs
 crimine, à quibus tam diuersi sumus moribus
 q̄ origine: uq; templum quod hactenus nullius
 Dei titulū habuit, posthac uocetur Iouis Gra-
 eanici, hoc enim pacto erimus à molestijs liberis:
 & securius intendētes priuatis negotijs, maio-
 ra tibi poterimus tributa soluere. Post hanc Sa-
 maritarū supplicationē rex & ipsam & talem
 epistolā remisit. Rex Antiochus Nicanori. Si-
 donij qui sunt apud Scima miserūt ad nos sug-
 gestionem, quam his literis adiunximus. Quo-
 niam igitur nobis & amicorum consilio satis
 approbauerunt qui in hoc missi sunt, q̄ alieni
 sint à Iudeorum criminibus, & placet illis in-
 tra Graecorum instituta uiuere, absoluiumus eos
 quans

quantum ad hanc causam et eorum templum
attinet, quod posthac appelletur Iouis Graca-
nici. Eadem autem et Apollonio magistratui
scripsimus, anno quadragesimo sexto, mēsis He-
catombeonis undecima.

Antiocho ueritate Iudæos uti patris legibus, solus
Assamonzi filius Matthias regem contempsit,
profligatis etiam eius ducibus. CAP. VIII.

Eodem tēpore habitabat in Modim uico Ju-
dæa quidā Matthias nomine, filius Ioan-
nis, qui fuit Simeonis ex Assumoneo geniti, sa-
cerdos ex uice Iosabibi, Hierosolymita genere:
erantq; ei filij quinque, Ioānes qui et Gaddis
cognominabatur, Simon qui et Matthes, Judas
qui et Maccabeus, Eleazarus qui et Au-
ran, Ionathas qui et Aphus uocabatur. Is
Matthias sepe numero questus est apud filios
de tam afflictio rerū statu, direptione urbis, de-
pradatione templi, ceterisq; calamitatibus: aie-
batq; præstare mori eos pro patrijs legibus, quā
vis in glorie uiuere. Cumq; uenissent in eū uicini
in hoc à rege constituti, ut Iudæos ad mandata
eius cogerēt: et postularēt ut Matthias ceteris
auctoritate potior, ad exēplū aliorū primus pro-
fana sacra faceret, ostēdentes à rege pramia: ne-
gauit se hoc facturū, etiā si omnes gētes Antio-
chi imperata facerent: ac ne liberis quidē ipsius
persuaderi ut patriam religionem deserant. Ve-
nerō silente eo Iudæus quidam in medium
prog

progressus cepit immolare iuxta mādaturum re-
 giu: nō amplius frēs indignitatē rei, irruit in
 eum cū suis filiis armatus gladijs: nec solum eū
 crucidauit, sed etiā Apellem regiū ducē cum
 suis militibus, qui uolebāt plebē eam cogere: di-
 rutaq; ara exclamanit: Si cui est cordi religio-
 nis incolumitas, me sequatur. Et cū dicto comi-
 tantibus filiis in desertū se contulit, relictis in
 uico facultatibus. Id imitata plebs reliqua, &
 ipsi cū familijs in idem desertum profugerunt,
 ibiq; nictitabant in specubus. Quo audito du-
 ces regij, praesidio Hierosolymitana arcis assum-
 pto, Iudeos in desertū persecuti sunt: quos asse-
 cuiti, primū uerbis persuadere conati sunt, ut ab
 incepto desisterēt, & admittētes rectius consi-
 lium, nō imponerēt sibi necessitatē sauiendi ho-
 stiliter: & cum nihil proficerent apud obstina-
 eos, aggressi sunt eos die sabbati, & ita ut erāt
 in speluncis existerūt, nō repugnātes, ac ne adi-
 eus quidē spelūcarū obstruātes. Etenim propter
 religionē diei repugnare uolebāt, ac ne in ad-
 uersitatibus quidem uiolare honorem sabbati,
 quando lex iubet feriari ab omni opere. Itaq;
 perierūt cū uxoribus & liberis suffocati in spe-
 luncis circiter mille: multi etiā elapsi adiūxerūt
 se Matthias, eumq; principē sibi elegerūt. At
 ille docuit eos, pugnādum etiā sabbatis, aut si
 ita pergant ipsos sibi futuros exitio, hostibus
 eā occasionē obseruātibus, & non nisi sabbato
 illos

illos aggrediētibz: atq; ita fore ut uel sine cer-
tamine omnes facile opprimātur. Hac locusus
persuasit eis, & in hodiernū usq; mos hic per-
manet, ut si ita necessitas postulēt, pugnet etiā
sabbatis. Collēta igitur circa se nō cōtemnenda
manu, & alitaria diruit, et prolapsos in impie-
ratē quotquot adipisci potuit trucidauit: con-
suebant enim ad eū quos ante metus per circū-
vicinas gētes sparserat: pueros etiā iussit circū-
cidere q̄ hactenus ueniri suerāt, expulsis qui ad
hoc ut uetarent constituti erāt ab Aniocho.

Exaēto autē anno post principatum morbo V I I I .
corruptus cōuocatis ad se liberis: Equidē, inq̄,
filij, iam fatalē uia ingredior, interim cōmendo
nobis meū propositū, & rogo ne per ignauiam
cessetis id exsequi: sed potius memores paterna
uoluntatis seruate ritus patrios, & rēpub. tam-
rum nō collapsam restituite: neq; illis accedite
qui aut sponte aut ui cā prodiderunt hostibus.
Prestate uos mihi germanos filios, cōtemptaq;
omni ui ac necessitate, parati sitis pro legū in-
tela uel morsē oppetere, si ita res postulēt, cogi-
tātes quōd Deus uos tales nō despiciet, sed de-
lectatus uestra uirtute in pristinā patrū mo-
ribz uiuēdi libertatē restituet: corpora quidē
habemus mortalia, & fatali necessitati obno-
xia: sed praeclarē gesterū memoria uice immor-
talitatis esse poterit, cuius amatores uos aspira-
re uolo ad gloriā, adeo ut nō grauemini uel im-
moni:

mori egregijs facinoribus. Prima autē cura sit
cōcordia, & qbus quisq; præcellit artibus, his
utatur reliquis cōcedētib; : Simonemq; fratrē
eximia prudētia virū parētis loco habere obte-
perātes eius cōsilijs: Maccabaū autē propter for-
titudinē exercitui præficite. Hic enim ulciste-
rar sue gentis iniurias repulsis hostibus. Ad
hoc autē negotiū adhibete quotquot usquā sunt
iusti ac pijs, et hoc pacto vires vestras augebitis.
Matthiæ defuncto Iudas filius succedit. CAP. IX.

.Mac. 3.

Hæc locutus filijs, precatusq; Deū ad-
fuit illorū conatibus, & populo priuslinum
vivendi morem restituere, nō multo post mori-
tur, & in Modim sepelitur : et post exhibitū ei
publici luctus honorē, Iudas filius cognomine
Maccabaus administrationi rerum præficitur,
anno CXLVI. qui adiutus impigre à fratri-
bus, eiecto hoste, & impijs tribulibus necatis,
totam eam terrā lustravit à præteritis piaculis.

Apollonius Antiochi dux in Iudæa prælio victus
occiditur.

CAP. X.

IX.

His auditis Apollonius præfectus Sīma-
ria raptim cōtra Iudam duxit exercitū.
Nec in Iudæa mora fuit, sed omnia ei factus præ-
lio victū cū alijs multis interficit, gladio etiam
eius positus velut opimo spolio : plurimis etiam
hostium vulneratis, & castris eorū direptis.
ditans præda redijt. Seron autē Cœlesyria præ-
fectus cognito quod Iudas multis undiq; ad eū
confluen

confluentibus magnas circa se copias habeas, et ad confligendum cum hoste idoneas, decreuit contra eum ducere, sui putans officij animadvertere in rebelles, & contumaces erga madata regia. Contractis igitur quibus praeerat milibus, adiunctis etiā Iudeorum perfugis, & impijs, progressus usq; Bethora vicū Iudae, castra eo loco metatus est. Iudas autē occurrēs ei pugnandi animo, ubi uidit milites suos parū alacres partim propter hostium multitudinē, partim quia ipsi ieiunauerāt: hortādo addebat illis animos, affirmās nō in numero militis sitam uictoriam, sed impietate erga Deum & fiducia: idq; cōperiū plurimis maiorū suorū exemplis, qui iusta arma pro legibus suis & liberis ferentes multa saepe hostium millia profligauerint. Inuictum enim robur esse innocentia. His dictis persuasit ut non decretarēt praelium: & collatis cum Serone signis, fudit ac fugauit Syrorum exercitum. Prostrato enim duce omnes in fuga spem salutis posuerunt: quos persequutus usq; ad campum occidit ex eis octingētos: reliqui euaserunt in regionem maritimam.

Lysie & Gorgie contra Iudeos expeditiones & clades. CAP. XI.

Aditis his rex Antiochus uehementer iratus omnes undiq; copias cōtraxit, conducto etiam mercenario ex Gracia milite, parans primo uere in Iudaeā irrūpere. Cumq; nu-
mera

merato stipēdio uideret thesauros suos exhan-
stos deficere: nam neq; tributa omnia reddebant
sur propter crebras rebelliones gētiū. Et ipse
uir magnanimus ac munificus nō erat cōtēnens
ea quā tū aderat pecunia. decreuit adita prius
Perside regionis eius tributa exigere. Cōmissa
igitur rerū administratione Lysia, amico pro-
bata fidei, Et prouincijs Asiae quae Aegyptū
inter Et Euphratē sua sunt cura eius creditis,
relicta ei copiarū quoq; Et elephantorū parte,
iussit ut Antiochū filium diligenter educaret
usq; in suū reditū: eidēq; mādauit, ut subacta
Iudea, et habitatoribus eius sub hasta diuēdi-
tis, deleret Hierosolyma, ac totā gēte extingue-
ret. His mādatus profectus est in Persidē C. X. L-
V I I. anno, Et traiecto Euphrate ascēdit ad su-
periores Sarrapias. Lysias autem delectis ad
hoc negotiū eximijs ducibus ex amicis, regijs,
Ptolemao Dorymenis filio, Et Gorgia Et Ni-
canore, attribuisq; eis peditū quadraginta mil-
libus, equitū septē millibus, in Iudāā misit eorum
exercitū: qui usq; Emmaūzē urbē progressi, in
cāpestribus eius castra metati sunt: ubi cōuen-
runt ad eos auxilia Syrorū, Et ex alijs uicinis
regionibus, nec nō magnus persugarū Iudaorū
numerus: aderāt etiā in eis castris negotiaiores
nō pauci empetri mācipia, Et instructi cōpedi-
bus, paratis in hoc ut uincerēt captiuos. nume-
ratis pro eis pecunia. Iudas autem animaduersa
hostium.

hostium multitudine, hortatus est suos milites
ut forti essent animo, & in Deo collocarēt om-
nem fiduciā, decretis supplicationibus, quibus
more patrio in magnis periculis induci saccos
solent orare ueniā, ut Deus ad miserationē fle-
xus vires contra hostē eis adderet. Distribuitis
deinde more antiquo gētis in tribunos ac cēturi-
ones ordinibus, & ablegatis nouis maritis,
qui ne agros rectē sibi cōparauerāt, ne distracti
salibus cupiditatibus pugnaret segnius, verbis
etiā aggressus est hortari suos ad rē gerēdā stre-
nuē. Nullū socij tēpus nobis dabitur ad uirtutē
& periculorū cōtemptū opportunius: nūc enim
fortiter certantibus paratū est libertatis premiū,
quā suapte natura desiderabilē hoc magis nos
optare decet, q̄ absq; hac ne religionē quidem
sueri poterimus. Sic igit̃ exsultate, in hac pu-
gna sitū esse, utrū pristinā felicitatē recipiatis,
hoc est uitā iuxta patrias leges rectē institutā:
an per summā ignominia etiā reliquia nostri
generis intereāt, nisi fortes viros praestiteritis: et
cū hac cogitatione iuite praliū. Cū igitur tam
ignauos q̄ fortes mors certa maneat, gloria uerō
sempiterna propugnatores pietatis, legū, liber-
tatis patria, eos animos concipite, qui nobis in
crastina pugna possint esse usui, uel ad uictō-
riam, uel ceriē gloriā. His suos Iudas hortatus 1. Mac. 4
dum cogitat de futuro pralio, ceteris indice cō-
perit Gorgiā missum cū mille equis, pedirū
h h quinq;

quinq; millibus, ut ductu persugarum noctu se
 inopinū inuaderet: decreuitq; & ipse eadē no-
 cte in hostiū castra impetū facere, maximē q̃
 absueua esset bona pars illorū exercitus: itaq;
 cōsestīm sumpta coena, relictiq; in castris mul-
 tis ignibus, tota nocte iter facit ad Emaunā
 propinqua castra hostiū. Interim Gorgias ne-
 mine in castris Iudaorū inuēto, ratus eos me-
 cessisse & occultari alicubi in mōtib; , stans
 ubinā essent querere. Iudas autē sub diluculū
 peruenit ad castra hostiū, ducēs tria virorum
 millia nō satis instructa armis propter inopiā
 uidensq; hostē armatū egregiē, et castra ex arte
 disposita, hortatus primū suos, ut nō dubitarent
 vel nudis si ita opus sit, corporibus in pugnam
 uerē: quādoquidē Deus delectetur tali forti-
 tudine, eāq; suo presidio cōtra armatos fulciat:
 iubet signa canere. Ex improvīso deinde ador-
 tus nihil minus expectātes ita terrens, ut cassis
 quosquos ausi sunt resistere, caecos perseque-
 retur usq; Gadar, & usq; cāpos Idumae, &
 Azoti et Iammia. Ceciderūt autē ex eis circiter
 tria millia. Victor Iudas suos à prada cohibuit,
 Gorgiā adhuc superesse dictitās: quo profligato
 per osiū deinde posse eos ditari ex spolijs. Ad-
 huc autē eo loquēte, ostenderunt se Gorgiani &
 quodā loco edito: unde p̃spiciētes suorū cladē.
 & castra capta ac fumantia, animaduētiētesq;
 Iudā se expectātē instructa acie, nō ausi manus

conferere, trepide se retro in castrum receperunt. Iudas uero sine certamine victor, sum demum permisit suos ad pradam discurrere: ditatusque cum suis reperto plurimo auro & argento, hyacinthoque & purpura incolumem reduxit exercitum, laudans Deum auctorem eius victoriae, quae haud exiguum momentum ad futuram libertatem eis attulit. Tysias autem sequenti anno ad abolendam ignominiam nouum exercitum parauit: contractisque, lectissimorum militum sexaginta millibus, & adiunctis quinque millibus equitum, Iudaeam ingressus montana eius ascendit, et ad Bethsura vicum castra posuit. Huic Iudas occurrit cum decem millibus: & cum uideret hostem longe praestare numero, notis pro victoria factis Deo fractus primam aciem aggreditur tanto impetu, ut ex eis quinque millia sterneret: quo facto reliquis tantum terrorem iniecit, ut Tysias animaduertens eis certum statum aut mori aut in libertatem se asserere, ueritus magis desperationem eorum quam vires, copias Antiochiam reduceret: ubi mercenarios educens & maiores vires colligens, parabat se ut ad primam opportunitatem bello in deos repeteret. Toties igitur profugatis Antiochi ducibus, Iudas persuasit suis, ut quandoquidem tam multas victorias Deus concesserat, ascenderet Hierosolyma, & lustrato templo mactaret solennes victimas: ubi cum inuenisset templum desertum, & portas eius incensas, & in acribus virgulta enata propter solitudinem, lamentari cum

suis coepit ob tantā deformitatē: destinata deinde copiarum parte ad arcis oppugnationē, ipse interim repurgare templum aggressus est: quod postquā accuratē factū est, intulit in illud uasa noua, candelabrū, mēsam, & altare incēsorū ex auro fabrefacta omnia: addidit & uela foribus oppādi solita, ac postremò fores quoq; apposuit. Diruto etiā holocaustorū altari quod profanatum fuerat, nouum ex collaticijs saxis impolitis cōstruxit. Vigesima autē & quinta mēsis chuslei, quē apellauit Macedones nomināt, accēderūt lumina in cādelabris, & suffitū fecerūt in altari, & panes supra mēsam proposuerūt, & in nono altari holocaustomata immolauerūt: idq; accidit eadē die qua ante trienniū sacra eorum profanata fuerāt: integro enim triennio desertū fuit tēplū post factā ab Antiocho profanationem. ea enim incidit in annū CXLV. & diem Apellai mēsis XXV. in Olympiadē CLIII. renouatū est autē eadē die CCXLI. anno, Olympiadē CLIII. predixerat autē eā desolationē ppheta Daniel ante annos CCCCVIII. diseritē dicēs à Macedonibus profanādū. Celebravit autē Iudas recepti tēpli festiuitatē p dies octo sacrificās, in qbus nullū honesta uoluptatis genus omissum est, sed populo quidē sumptuosum ac splēdidū epulū est exhibitū, in Dei uerò laudē hymnis & cāticis psonabāt omnia. Tanta uerò latitia ob reductos ritus patrios & priscā reli

religionē occupauit gentis eius animos, maxime
 quod ea felicitas ex insperato obtigerat, ut lex
 lata sit ad posteros, quae inberet quotannis hoc
 festum reparati cum ceremonijs templi per octo
 dies celebrari: et ex eo tēpore mos hic apud no-
 stros obtinuit: uocamusq; hanc festiuitatē lumen-
 num, opinor ideo, q̄ ex insperato nobis illuxerit
 tāta felicitas. Circūdatis deinde urbi mœnibus,
 & exstructis in eis firmis turribus custodias ad
 arcendum hostem imposuit: muniuitq; Bethsu-
 ram oppidū, ut eo tanq̄ arce uti posset cōtra eo-
 natus hostium. Quibus operibus perfectis, X I.
 uicina gētes moleste ferētes Iudaorū uires resu- I. Mac. 3.
 scitari, p̄ insidias adoriēdo multos oppresserūt,
 cū quibus Iudas assidue bellū gerens conabatur
 eorū incursionē cōpescere: quo tēpore etiam
 Acrabatenā innadens multos Idumaeos Esau
 posteros interfecit & depredatus est: & princi-
 pis eorū Batanis filiorū castella, unde Iudaos in-
 festabāt, ut capta casis propugnatoribus incen-
 dit. Quibus perdomitis in Ammanitas arma
 transtulit, quorū numerosam manū Timotheus
 ducebat, & his quoq; deuictis, Iazorū eorum
 urbem expugnauit: abductisq; in captiuitatem
 uxoribus eorū ac liberis, direptā prius incendit,
 atq; ita domū uictor reuersus est. Sed quā X I I.
 primum uicina gentes sensere eius abitum, con-
 tractis copijs in Galaditica regione finitimos Iu-
 deos adorti sunt: ac illi refugientes in castrum
h h 3
Datis

*Dathema, significabāt Iudæ per nuntios & lē-
teras, quòd oppugnandi essent à Timotheo, ro-
gantes ut se huic periculo eriperet : & interim
dum legit has literas supervenerunt Galileo-
rum nuntij, querentes se infestari à Ptolemai-
de, Tyro, Sidone, & alijs finitimis populis.*

*Quomodo diuifis copijs, Simon Tyrios & Ptole-
maidenses, Judas Ammanitas superat. C A P. XII.*

I*udas igitur prospiciens uerorumq; necessi-
tatibus, Simonē fratrem cū tribus selectorum
millibus mittit auxilio Iudæis habitantibus Ga-
lileam: ipse assumpto Ionatha altero fratre cū
octo milium millibus, in Galaditicā proficisci-
tur: quod supererat uirium Iudææ praesidio re-
liquit sub Iosepho Zacharia filio, & Azaria
ducibus, quibus mādauit ut abstinerēt à pugna
uātisper dū ipse ad eos reuerteret. Simon igitur
postquā in Galileam uenit congressus cū hoste
coēgit eū terga uertere: & fugientē persequen-
sus usq; portas Ptolemaidis, occidit circiter
tria millia: quibus spoliatis, receptos captiuos
cū tota supellectile in Iudæā transtulit. Interea
Iudas cū fratre Ionatha triū dierū iter emensi,
accepti sunt à Nabarhæis pacifice: quorū indi-
cio cōpererūt, q̄ multi ex ipsorū fratrib⁹ in ex-
tremo esset periculo, obsessi ab hoste in castellis
& oppidis Galaditicis: monitiq; ut properè il-
lis succurrerēt, per desertū illuc festinauerūt. In
eo itinere Barasam oppidū oppugnare adorti,
ui cep*

ai ceperunt: caſisq; ad unũ puberibus reſta igni ſubieſto cõcremauerunt. Cumq; interim nox ap- peteret, nihilominus Iudas iter cõtinuauit uſq; caſtellum in quo Iudeos obſideri acceperat. quò cum mane perueniſſet, offendit hoſtẽ iam ſcalas & machinas admonere mœnibus: iuſſoq; tubi- cine canere, & cohortatus ſuos ut bonã ac fide- lem operam præſtarent periclitãtib; fratribus, diuiſis triſariã copijs oppugnatores à tergo ag- greditur. Timothei uero milites cognito Mac- cabæum adeſſe, cuius uirtutẽ & felicitatem iam ante ſuo periculo didicerãt, ſine mora ceperunt fugere: ex quib; ad oſto millia cecidere, Iudeis acriter inſequẽtib; . Inde ad Mallen barbaro- rum urbem flexo itinere, eaq; expugnata mares omnes neci tradidit, adificia incẽdio ſunt cõſum- pta. Eodẽ impetu & Chaſpoma et Boſora cum alijs Galadiſice regionis oppidis euerſa ſunt. Aliquãto poſt Timotheus cõtraclis numeroſis copijs, et inter ceteros auxiliares cõducta manu Arabũ trans torrentem caſtra poſuit cõtra op- pidum Raſam: ibi hortatus eſt ſuos milites ut ſtrenuẽ pugnarẽt arcereniq; Iudeos à torrentis tranſitu: in hoc enim ſitã uictoriam, Iudeis fu- euris ſuperioribus ſi trãſire potuerint. Iudas au- tem audio q; Timotheus paratus eſſet ad præ- lium, properẽ cõtra eum duxit exercitum: trá- ſectõq; torrente adortus hoſtes, partim reſiſten- tes proſtravit, partim in fugam compulſit, armis

etiam passim abiectis. horum nonnulli celeritate
 pedum salutē consecuti sunt, quidā uerò in fa-
 num quod Carnain dicūt refugientes, suos se ibi
 fore sperauerunt. At Iudas & oppidū id occu-
 pauit, & incenso templo hostium alios flammis
 alios ferro perdidit. His rebus feliciter gestis, &
 cōtractis ē tota regione Galaditica Indais, mā-
 cum uxoribus & liberis ac facultatibus in In-
 daam eos traducebat. In eo itinere cū uenisset
 ad Ephronē oppidū, per quod necessario trans-
 eundū erat, nisi retrorsum reuerti mallet, misit
 ad oppidanos rogās ut patefacerēt sibi transitū,
 nā obstructis portis uia interruperat: quod cū
 ab Ephronitis impetrare non posset, cohortatus
 suos, corona oppugnavit mœnia: & diē ac no-
 ctē ibi remoratus ut cepit oppidum, occisisq;
 omnib' marib' per incēs cineres traduxit exer-
 citum: tantus autē erat occisorū numerus, ut in
 trāseundo calcāda essent cadavera. Traiecto de-
 inde Iordane in magnū campū ueniunt, quā sita
 est Bethsana, Græcis dicta Scythopolis: inde in
 Iudaā reditū est hilariter, canēte hymnos et ui-
 ctoriale carmen multitudine: notinasq; hostias
 mactarūt pro incolumitate exercitus: quando-
 quidē post tot cōflictus ne unus quidē ē Indais
 desideratus est. Interea Iosephus Zacharie fi-
 lius & Azarias duces, qui profecto Simone in
 Galileā cōtra Ptolemaidēs, Iuda uerò & Io-
 natha fratre in Galadiuicā, praesidio, Iudæa reli-
 ctā

Et si fuerat: nolentes et ipsi aliquo memorabili facinore parare sibi gloriā, ad Iamiam venerunt. Vbi armis excepti à Gorgia eius loci praside, amiserūt ad duo millia militū, nec prius destiterūt fugere, q̄ in Iudaa finibus: hac autē clades meritò illis accidit, ob contemptū Iuda mandatum, qui interdixerat ne se absente manus cum hoste cōsererent: nā hoc quoq; Iuda providentiam cōmendat, quòd intellexit non impunè fore si à mandato discesserint. Iudas autē & fratres eius continuabant bellum contra Idumaeos, urgentes eos undiq;: expugnataq; Chebrone munitiones. eius diruerunt, & turres cremaverunt suppositis ignibus: peruastatisq; agris hostium, euerterunt etiam Marissam oppidum: inde Azotum delati eodem impetu, expugnata ea quoq; ac direpta, omnes ditati prada reuersi sunt in Iudam victores & incolumes.

Antiochi Epiphanis apud Persas interitus. C. XIII.

Eodem tempore Antiochus rex superiores sui regni provincias obeūdo, audiuit esse in Perside urbē pradiuitē Elymaida noīe, et in ea templū Diana opulentū, referū omne genus donarij: scuta etiā ac thoraces ibi asseruari, quondam relictos ab Alexandro Philippi filio, rege Macedonum. Motus igitur hac fama, admoto exercitu expugnare conatus est. His uerò q̄ in-
 erant nec aduētū eius nec oppugnatione terri-
 tis, sed fortiter resistētibz, spe sua frustratus est.

non cōtenti enim repulisse illū à mœnibus, recedente etiā persecuti sunt, ita ut plurimis desideratis fugientis more Babylonē se reciperet. Quā cladem cum agrē ferret, nouus insuper accessit nuntius de profligatis quos ad Iudæicū bellū reliquerat ducibus, deq; Iudæorū in dies crescente potētia. Accedente igitur alia super aliā cura, impar solitudini morbi sibi cōtraxit: quo magis ac magis inualefcēte, intelligēs adesse fatale tempus, amicos cōuocat: eisq; & nim morbi & causam indicat: nimirū quod pœnas ob afflictā Iudæorū gentē lucret, atq; ob spoliatū sacrilegio templū, & contemptū caelestis numinis, atq; his dictis exhalauit animā. Quamobrem de miror Polybiū Megalopolitanū, qui uir alioqui probus, ait hunc Antiochū perisse, q̄ conatus sit Diana tēpli thesauros ac donaria diripere: noluisse enim tātum, ac nō etiam perficisse sacrilegium, nō uidetur res digna supplicio: quod si hac causa Polybio digna uidetur, cur Antiochus deberet capite pœnas persolvere, multo uerisimilius est ob exhaustum sacrilegijs Hierosolymitanum templum acceleratum esse eius interitum. Si quis tamē magis probat Polybiū sententiam, cum eo nunc non libet contendere.

Antiochus Eupator profligato Iudæorum exercitu
Iudam in templo obsidet. CAP. XIII.

Ceterum Antiochus prius quā exire
mum suū diem obiret, accitū ad se unū ex
• purp

purpuratis suis amicis Philippū gubernatorem regni cōstituit : traditoq; ei diademate regiaq; stola et anulo, inssit hac. Antiocho filio suo perlata reddere, multū obtestans ut educationis curam haberet, & regnū ei seruaret usq; dum per aetatem ipse administrationi fieret idoneus. Defunctus est autem Antiochus anno CXLIX.

Lysias autem postea q̄ populo indicauit regis obitū, filium eius Antiochū sub sua tutela tum positum regem cōstituit, imposito illi Eupatoris cognomine. Interea qui Hierosolymitana arcis praesidium tenebāt Macedones cum Iudaorum perfugis, multa Iudais inferebant incommoda. Excurrentes enim in eos qui sacrorū causa templum adibant, cōficiebant eos non magno negotio, q̄ arx ipsi tēplo esset supra uerticem. Quamobrem Iudas necesse habuit, oppugnare id praesidium, aduocatis ad id totius populi uiribus. Annus autē is agebatur cētesimus quinquagesimus, ex quo primum ad Seleucū imperium eorum regionū peruenerat. Fabricatis igitur machinis, & exstructis aggeribus, totus incūbebat huic operi: multi tamen persugarū noctu elapsi, adiunctis sibi similibus impijs, uenerūt ad Antiochum, postulantes ne se in extremum periculum à suis tribulibus redactos despiceres: maxime cum patris ipsius auctoritatem secuti in eam necessitatem adducti sint, dum malunt patrios ritus quàm regia mandata contemnere. Nunc uerò periculum esse ne Iudas arcem cum

prasidio ni capias, nisi ipse maturè suis opè asse-
 rat. His auditis Antiochus puer iratus est, ac-
 cersitisq; amicis & ducibus, iussit eos mercena-
 riū parare milite, & per totā suam ditionē de-
 lectus habere: ita ut brevi cōfectus sit exercitus
 peditū circiter centū millium, equitū vero vi-
 ginti millia, atq; insup duo et triginta elephāti.
 Cum his copijs egressus est Antiochia cōmissa
 Lysia administratione uniuersi exercitus: &
 progressus usq; Idumaa, inde ascendit ad oppi-
 dum Bethsura, bene munitū et expugnatum non
 facile. Bethsuranis autē fortiter resistētibz, &
 admotas machinas per excursions igne cōcre-
 mantibus, multum tēporis contritum est in hoc
 obsidio. Iudas autē cognito regis aduētū, ommissa
 oppugnatione regi cū copijs obuiā profectus ca-
 stra posuit circa fauces quasdā dictas Bethza-
 charia, distitas ab hoste septuaginta stadijs. Re-
 rex relictis Bethsuris, exercitū duxit ad eas fan-
 ces ubi Iudas castra metauerat: & q̄ primū dies
 illuxit, acicē cen pugnaturus iussit ire cōposuam.
 Cumq; non posset elephātos explicare per aciei
 latitudinem propter locorū angustias, iussit ut
 unus post alium incederēt, attributis qui stipa-
 rent singulos mille peditibus, et equitibus quin-
 gentis. Beluis autē imposita erant celsa propu-
 gnacula instructa sagittarijs: reliquū autē exer-
 citum ab utroq; latere iussit montes ascendere,
 prepositus ex amicorū cohorte ducibus: atq; ita
 suble-

sublato militari clamore hostē aggreditur, micans aureis et areis clypeis, ita ut fulgore eorum coruscarent oīa: clamore autē reboabat quicquid erat in circuitu montium. Nec tamē Iudas talē aspectu est territus, sed exceptio fortiter impetu hostiū, circiter D C. ex eis occidit, qui primi ad manus venerāt. Ceterum Eleazarus eius frater, quē Turanem notabant, cōspicatus excellentem elephantū ornatū saleris regis, Et rarus in eo regē inuehi, uasto animo in eū fecit impetum. Et occisis multis prius q̄ ad eum penetraret, ceteris uerò metu cedētibus, succedēs sub eius neminem, cōfodit beluam, Et ipse simul pōdere eius illabētis oppressus est: atq; ita nō tamen inultus interijt generosē inter acruos hostiliū cadauerum. Iudas autē animaduertiēs hostem tāto superiore numero, Hierosolyma se recepit, uolens arcem iterū oppugnatione aggredi. Antiochus uerò parte exercitus missa ad oppugnāda Bethsura, cū reliquo uenit Hierosolyma. Bethsurita territi apparatu regio, maximē cum cōmeatus eos deficeret, deditionē fecerunt, pacti prius ut hostis à se iniuriā omnē abstineat: quod quidem à rege non nisi sancta tenus seruātū est: alioqui nudis eieclis oppidanis, suorū praesidiū ibi constituit. Sed apud Hierosolyma per multū tempus cum tenuit tēpli obsidio, quod fortiter à Iudais defensum est: nullā enim eis rex intentauit machinam, quā non illi cōtrarijs machinationibus elud.

eluderent: tantum laborabatur uictus penuria,
quòd fruges ueteres absumpserāt, & annus in-
ciderat septimus, per quem fructus nō colligan-
tur, q̄ eum cessare ab agricultura lex nostra in-
beas, nec permittat eum uel arare terrā, uel se-
rere: quo factū est, ut multi se clam subducerent
propter inopiam, ut penes paucos templi tutela
remāserit. Caterum rex & Lysias imperator co-
gnito quòd Philippus usurpato sibi regno ad-
uentares è Perside, decreuerūt soluta obsidione
illi occurrere, celantes tamen quantum fieri po-
terat id cōsiliū, tam militem quā duces reli-
quos. Quapropter dissimulato aduentu Philip-
pi, iussit rex Lysia ut alloqueretur duces & mi-
lites, dicens oppugnationē eam non esse modici
temporis, quòd locus esset munitissimus, & com-
meatus eos iam deficerent, & auocarent multa
regni negotia quae opus esset regem componere.
Itaq; prestare foedus & amicitia cum hac gen-
te facere, et sinere eos uti patrijs legibus, quibus
priuari se non sustinentes rebellauerāt, atq; in-
redituros esse in suā quemq; patriam. Qua sen-
tentia per Lysiam apud exercitiū exposita, com-
muni omnium suffragio comprobata est.

Antiochus omīssa oppugnatione cum Iuda foedus
facit & amicitiam.

C A P. XV.

Tum rex misso caduceatore pacem Iuda ac
ceteris obseſis denūtiat, libertatemq; ui-
uendi proprijs legibus. Illi uerò libenter hac an-
dientes,

dientes, accepta in hoc fide et inreiuſando inter-
 poſito, exinſeruit è templo. At Antiochus cum
 ingreſſus uidiſſet locum egregie munitum, uiolato
 ſacramento inſiſit ſuum exercitum, ut ſolo aquaret
 muram quo templum ſeptum fuerat, et hoc facto
 reuerſus eſt Antiochiam, ducẽ ſecum Oniam
 pontificẽ, qui Menelaus dicebatur alio nomine.
 Lyſias enim regi cõſuluit, ut eum interficeret, ſi
 uellet Iudeos quieſcere, & ipſe liber eſſe ab eo-
 rum moleſtationibus. hunc enim eſſe malorum
 omnium autorem & principium, qui perſuaſiſſet
 eius patri, ut Iudeos ab inſtitutis patrij deficere
 cogeret. Rex igitur Menelaum miſſum in Be-
 ræam Syria necauit, poſt exactum in pōſticatione
 decennium, hominem malum & impium, qui na-
 ſibi principatum adſtrueret, totã gentem a reli-
 gione deficere compulſit. Ei ſucceſſit in pōſticatione
 ſum Alcimus, Iacimus alio dictus noĩe. Cete-
 rum Antiochus cum offendiſſet Philippum iam
 occupaffe tyrannidẽ, bello uictum, et in poteſtatem
 ſuam redactum affecit ſupplicio. Filius autẽ pon-
 tificis Onias, quem diximus orbatum patre adhuc
 puerum, uidens qd rex interfecto ipſius patre ſa-
 cerdotium Alcimo dediſſet nihil pertinenti ad
 cognationẽ pontificum, Lyſia ſuadente ut trans-
 ferret eum honorem in aliam familiam, fugit ad
 Aegypti regẽ Ptolemaeum apud quem et uxorem
 eius Cleopatram in pretio habitus impetra-
 uit ab eis locum in praefectura Heliopolitana
 in quo

in quo templū Hierosolymitano simile exstrueret, de quo aliās dicemus tempestiuus.

Bacchides Demetrii dux cum exercitu contra Iudeos missus, infecto negotio ad suum regem reuertitur.

CAP. XVI.

XV. *Mac. 7* **E**odem tempore Demetrius Selenci filius à Roma profugus Tripolim occupat in Syria: assumptoq; diademate, & contractis quorū quot potuit militibus mercenarijs regnū inuadit: cumq; certatim ad eū populi deficerēt excipientes eū obuijs manibus, etiam Antiochū regem & Lysiam cōprehensos uiuos ad eum perduxerunt: qui mox iussu Demetrii necati sunt, post exaltū regni Antiochi annū alterum, siue et in alijs cōmentarijs diximus. Ad nouum regē confluxerūt multi Iudaeorū ob impietatem profugi, & cum eis Alcimus pōtifex: accusabantq; totā gentem, precipuè Iudā cum fratribus, q̄ post interfectos omnes amicos et sanctores regis, se quoq; eiecissent è patria, metu coactos solū uertere: postulabantq; ut ex amicis quempiam eò mitteret, qui cognosceret quāta per Iudam patrata fuerint. At ille iratus mittit eò Bacchidē amicum regis Antiochi Epiphanis, virum strenuum, cui cum Mesopotamia praefectura credita fuerat: & commendato illi Alcimo, traditoq; exercitu, iubet ut Iudam et eum sequētes interneccione deleat. Ille profectus Antiochia cum his copijs, postquam peruenit in Iudam,

Iudā, misit ad Iudā & fratres, inuitās eos ad pacē & amicitia. Volebat enim dolo eū circūvenire. Sed ille noluit ei se credere, & uideres adesse exercitū, quem putabat adductū belli potius quā pacis gratia. Quidam tamē ē populo credentes his quae Bacchides per praconē denuntiauerat, & nihil sibi timentes ab Alcimo propter cōmunem patriā, ad eos se cōsulerunt. & accepto ab utroq; iureiurādo, nihil mali passuros nec se nec eiusdē factionis homines, eorū fidei se cōmisērunt. Bacchides autē non seruata fide sexaginta interfectis ex eo numero, ceteros cautiore iam factos deterruit, quo minus ad eū accederent: itaq; amoto exercitu a Hierosolymis postquā peruenit ad uicū Bethzethō, comprehendit multos persugas, & quosdā ē populo, & occisis omnibus insit eius regionis homines parere Alcimo, ad cuius praesidiū relicta sub eo parte exercitus, Antiochia ad regē Demetriū reuersus est. Alcimus autē uolēs principatū sibi cōstabilire, & intelligens ad hāc rē opus esse populariū beneuolētia, comiter ac blādē appellabat omnes, & loquēdo singulis ad gratia, breui numerosam manū adiūxit ad priorē quā antē habuerat. Horū pleriq; erāt impij & profugi, quorū opera & ministerijs nēdo regionē obibat, occidens eos qui erāt Iuda patriū, quotquot in suā potestate redigere poterat. At Iudas animaduertiēs tā opere creuisse illius potē-

tiam,

tia, et multos probos ac pios homines extinctos ei⁹ uolentia, ipse quoq; obibat regionē, i⁹ efficiēs quosque in manus eiu⁹ ueniret ē studiosis Al-
cimi. Qui uidēs se uirib. imparē, quo posset diu-
tius resistere, decreuit cōiungere ad auxiliū et o-
pes regis Demetrii. Profectus igit^r Antiochia
solicitabat cōtro Iudā illius animū, accusans q⁹
plurimas ab eo passus esset iniurias, plures etiā
passurus, nisi maturē misso illuc exercitu uir
audax & facinorosus pœnas dedit: lucret.

Nicanor post Barchidem dux contra Iudam mis-
sus unā cum uniuerso exercitu interuicione
perit.

CAP. XVII.

XVI.

1. Mac. 7

Demetrius uerò ne suis quidē rebus iurū
existimans, si ita Iudæ uires auferri sine-
ret, Nicanorē mittit, amicorū charissimū simul
& fidissimū, qui etiā Roma fugienti comes suc-
rat: attributoq; quantū satis cōtra Iudā puz-
bat exercitu, iussit nūmini parcēdo cū ea gente
bellū gerere. Is profectus Hierosolyma, & pri-
mū dissimulās hostē, decreuit specie pacificato-
ris dolo Iudā intercipere: aiebat enim nihil esse
causa cur belli subire deberēt alcā, paratū se
illi cauere iureiurādo sanctissimo, si quid foriē
periculi metuat. In hoc enim tantū se uenisse cū
amicorū comitatu, ut mentē sui regis ei notam
faceret, q̄ propensius sit in fauorē Iudaici gene-
ris. Hac ligatiōe persuasi fratres, nihil amplius
hostile suspicari, data uicissim & accepta fide
exc

exceperunt eum hospitaliter cum toto exercitu. Cumque
 post primam salutationem colloqueretur cum Iuda
 familiariter, signum quoddam suis dedit, ut eum com-
 prehenderet. Ille mature intellectis insidijs pro-
 pere ad suos refugit: Et detecto iam dolo ad
 apertam uim uterque se uertit. Commisso deinde pra-
 lio prope uicem Capharsalamae, inferior inde di-
 scedens Iudas in Hierosolymitanam arcem compul-
 sus est. Reuertenti deinde prater templum Nicano-
 ri sacerdotes facti sunt obuiam, ostentantes uicti-
 mas, quas se dicebant oblaturos Deo pro salute
 regis Demetrii: at Macedo, ne a concilijs quidem
 in Deum sperans, minatus est nisi populus Iudae
 sibi traderet, breui se reuersurum, et in templum
 ipsum sauiturum, ita ut ad solum usque id dirnat,
 atque cum his minis reliquit Hierosolyma. At sa-
 cerdotes tali denuntiatione commoti cum lacrymis
 Deo supplicauerunt, ut sacrata sibi a deo una cum
 suis cultoribus iutaretur ab hostium iniuria. Ni-
 canor uero egressus Hierosolyma castris locum
 optauit apud uicem Bethoron, ubi se cum eo con-
 iunxit alia manus recens cum Syria ueniens. Iudas
 quoque castra posuit ad alium uicem nomine Ada-
 so, triginta modo stadiis distans ab hostibus, ha-
 bens circa se non plus mille militem: hos cohortatus
 ne terreatur hostium multitudine, neque cogitans
 eum quam multis decerneret, sed quales ipsi, et pro
 qualibus premijs contendere, inssit fortis animo
 hostem aggredi et pugnam capessere. Ique edicte

acri certamine, multi ceciderunt ex hostibus, & inter ceteros Nicanor & ducis & militum strenui persunctus officio: quo iacere ne caetera quidē acies substituit amplius, sed amisso ducē uertens terga, arma iactantes quo expeditius fugerēt. Iudas uerò impigrē cū suis persequēs sauebat cadibus: & iuba significabat uicinis oppidis & uicis uictoriā: moxq; undiq; armati profiliētes profligatis incōdite ruētibus occurrebāt infestis gladijs, ita ut ne unus quidē incolumis euaserit ex nouē millib⁹: tot enim in uniuersum fuerāt. Ea uictoria contigit decima tertia die mensis adar, ut nostri nomināt, qui Macedonibus Dystrus dicitur: eaq; die festiuitatē nostri per singulos annos renouant ob rei prosperē gesta memoriā. Post eā uictoriā aliquātisper quiescit Iudeorum gens à cōtinuis cōflictationibus, pacis otio perfruēs, donec iterū in eadē reuoluta est discrimina. Alcimo autē pōtificali uolētī demoliri uergerē adyei parietē. sanctorū uasū adificiū, morbus diuinitus inflētus est, per quē repente uoce priuatus in terrā procidit, & cruciatus nō paucis diebus miserē perijt, post exactū in sacerdotio quadrienniū: quo disuncto pōtificatū populus cōmunibus suffragijs Iuda tradidit. Qui

XVII. 1. Mac. 8 quoniā multa audierat de Romana potentia, & deuictis Gallis et Hispanis ac Carthaginiēsisibus Graciā quoq; subegerint, & reges Perseū, Philippum, magnumq; Antiochū perdomuerint, decre

decreuit cōciliare sibi eorum amicitia. Missi
igitur in hoc Romā duobus ex amicorū nume-
ro, Eupolemo Ioānis & Iasone Eleazari filio,
rogauit ut in societate reciperetur & amicitia,
& ut Demetrio scriberent, ne posthac Iudeos
bello lacefferet. Hāc legationē senatus admisit,
& auditis eorum postulatis amicitia annuit:
moxq; senatuscōsuliū de ea re factū inscriptum
aereis tabulis relatu est in Capitoliū, cuius exē-
plar in Iudaā missum est. Erat autē senatuscō-
suliū de societate & amicitia Iudeorū huius-
modi: Ne cui Romana ditionis cū Iudaeis bellū
gerere liceat, neq; praebeere hostibus eorū criticū
aut naues aut pecuniā: utq; si quis Iudeos inua-
dat Romani succurrant pro uiribus: & uicissim
si quis Romanos bello impetat, Iudaei cōtra eum
sint auxilio. Quod si Iudaei uelint in hoc fōde-
re addi aliquid aut detrahi, id oportere fieri de
cōmuni populi Rom. sententia: idq; ita demū ra-
tum fore. Scriptum est hoc senatusconsultum
per Eupolemū Ioannis filiū, & Iasonem Elea-
zari, sub pontifice Iuda, & duce Simone fratre
ipsius. Atq; hoc fuit primum inter Romanos
& Iudeos fōdus societatis ac amicitiae.

Bacchidēs de nouo missi in Iudaeā uictoria. C. XVIII.

Demetrius autē accepto nuntio cladis N. XVIII.
canoris & exercitus, rursus Bacchidē 1. Mac. 9.
in Iudaeā misit cū alijs copijs: q. ex Antiochia
profectus in Iudaeā, ad Arbela oppidū Galilae

laa castra posuit: & expugnatis illic speluncis ad quas magnus hominū numerus confugerat, properabat inde Hierosolyma: & cognito q̄ Indas in Berzeitho nico suū conineret milite, raptim contra eū duxit pedesū viginti, equitū vero duo millia, cū Indus nō plus haberet q̄ mille milites: ex his quidā terreti multitudine Bacchidis militū desertis castris diffugerunt, ita ne octingenti tantū reliqui fuerint. Indas autē quāvis imminere iam hoste destitueretur milite, tamen quia nō erat unde delectū in supplementū faceret, maxime in tali tēporis angustia, decreuit cū octingentis illis Bacchidē aggredi, & cohortatus ut generose subiret pericula, iussit eos prodire in acie: quibus cōsulentibus ut tunc se in tutū reciperet, cū sit tanto inferior & numero & viribus, ac mox maioribus copiis hostem innaderet: Absit, inquit, ut me terga obuertētem hostibus sol aspiciat: num etiam si mori nunc oporteat, nunquam res hactenus egregiē gestas, tātamq; virtute partā gloriam ignominiosa fuga maculaturus sum. Atq; ita suorum reliquias cohortatus persuasit ut intrepide expectarent conflictum hostium.

Quomodo Indas praelio ultas occubuit. C. XII.

INterea Bacchides productus extra castra & p̄pys instruebat acie, equitū alas hinc et inde in utroq; cornu collocās, in fronte leuem armaturam & sagittarios, & post hos robur phalan-

gis Macedonia : ipse in dextro cornu locū sibi
 optauit. Sic instructa acie postquā uenit in con-
 spectum hostium, iussit signa canere, & milite
 cum clamore eos inuadere. Idē & Iudas fecit,
 collatuq; signis certatū est utrinq; acriter: do-
 nec uergente iam sole Iudas animaduertēs Bac-
 chidē cum robore militū pugnā in dextro cor-
 nu cire, cum audacissima manu inuenum in-
 cum irruit. Perruptaq; phalāge penetravit in
 mediam aciem: & impulsis in fugā aduersarijs
 persecutus est eos usq; montem qui Azor dicitur.
 Id conspicati qui sinistrū cornu tenebant, u-
 ergo adorti Iudam circumuenerunt: qui uidens
 nullū superesse effugium urgetibus circūquaq;
 hostibus, in uestigio cum suis constitit: & ca-
 sis hostium plurimis lassitudine magis q̄ uul-
 neribus confectus cecidit nō inultus, ad priora
 praeclara facinora extremo hoc moris decore
 addito: quo prostrato non habentes amplius
 quem sequerentur milites orbatī tanto impera-
 tore, tam diuini in fugam effusi sunt. Simon
 autem & Ionathas fratres inducīs facti rece-
 pto Iudae cadauere, delatum in Modim uicini
 in ignis funete inuenerunt monumento patrio,
 & publico luctu per aliquam multos dies ho-
 morauerunt eius memoriam. Hic finis fuit Iuda
 uiri generosissimi & bellicosissimi, qui memor
 mādatorum Machabae patris, nullum unquam
 pro libertate popularium defugit aut laborem

aut periculū: quapropter meritò virtutis sempiternam post se reliquit gloriam, liberata è Macedonia seruitute patria, & per triennium ante obitū administrato pontificali sacerdotio.

FL. IOSEPHI AN-
TIQVITATVM IV-
DAICARVM LI-
BER XIII.

Jonathas defuncto fratri suo Iudz in principatu succedit. CAP. I.

1. Mac. 9.

VERUM AD MODVM liber-
tate à Macedonib. oppressam
populus Iudeorū denuò recepe-
rit, & quo pacto dux & pro-
pugnator eorū Iudas post mul-
ta exhausta certamina postremo prelio fuerit
occisus, in precedenti libro satis declarauimus.
Post eius obitū quotquot Iudeorū à pietate de-
sciuērāt, resumptis animis infestabant reliquos
populares: ita ut accedēte etiā fame, qua tū for-
tè regionē eā totā occupauerat, multi nō ferētes
geminauū infortunium, hinc à penuria, inde ab
aduersarijs ingruens, coacti sint adiungere se sa-
tioni Macedonia. Bacchides autē cōnotatis
ad se Iudeorū desertoribus, qui religioni patria
profanos ritus pretulerant, his administratio-
nē regionis cōmisit: qui cōprehēsis Iuda amicis
& san-

Et sanctoribus, Bacchida eos tradiderunt: Et is
 sortos primū cruciatosq; ad libitū, postremo om-
 nēs ad unū enecabat. In hac tanta calamitate
 cōstituti Iudai, quantā post captivitātē Baby-
 lonicā nunquā experti fuerant: quotquot erant
 reliqui ex Iuda socijs, ueriti gentis interitū adi-
 nerunt Ionathā eius fratrem, rogabantq; ut ger-
 mani a mulus fieret, qui ad extremū halitum li-
 bertatē propugnans praclaris conatibus sit im-
 mortuus: nec sineret totā gentē sine praeside ue-
 nire in extremū salutis periculū. Tum Ionathas
 paratū se uel ad mortē obtulit pro iucula popu-
 li, Et uisus dignus qui Iuda fratri suo succede-
 ret, cōmunibus Iudaorū suffragijs administrā-
 da militia praefectus est. Quo cōperto Bacchi-
 des ueritus ne Ionathas quoq; multū negotiorū
 exhibeat regi Et Macedonibus, quemadmodū
 antē Iudas fecerat, decreuit eū dolo tollere: sed
 hoc eius propositū nec ipsum nec Simonē fra-
 trem laenit: quamobrē maturē moniti assumpta
 sociorū manu in desertū urbi uicinum celeriter
 refugerūt: Et cū uenissent ad aquā quae dicitur
 lacus Asphar, ibi morabātur. Porro Bacchi-
 des sciens eos timere, Et in desertis illis latitan-
 re, duxit contra eos omnes suas copias, Et posi-
 tis ultra Iordanē castris confluentē illuc milite
 recipiebat. Ionathas autem cognito illius ad-
 uentū, misit fratrem suum Ioannem Gaddim ad
 Nabathaeos Arabas, ut apud eos impedimēta

deponeret, donec armis eū *Bacchide* decerneret, erant enim amici: sed in itinere inuaserunt eū *Medabenses Amaraei filij*: direptusq; impedimentis & quicquid secū deferebas, cōprehensum interfecerunt cū omnibus socijs: cuius facinoris paulo post poenas dederūt eius fratribus, sicut suo loco dicetur. *Bacchides* autē cognito qd *Ionathas* castra haberet in *Iordanis* palustribus, sabbato illū aggressus est ratus nō repugnaturū propter religionē diei. At ille cohortatus socios, et ostēso periculo qd nisi uiri essent, nō possent euadere, clausi à tergo amne, à fronte hostibus: uotisq; Deo factis pro uictoria, impigrè hostē aggreditur: & prostratis nō paucis, uidens ipsum *Bacchidē* in se ruere, ferire eum conatus est: sed cum ille caute ictum declinasset, *Ionathas* cum socijs desilientes cōmiserunt se flumini, & in oppositā ripam enatarūt, hostibus nō ausis traiecere, sed ad *Hierosolymitanam* arcem reuertentibus, desideratis ex eorum numero fermē duobus millibus. Post eum conflictum *Macedo* communivit aliquot oppida, *Hierichunem*, *Emmauntē*, *Bethoron*, *Bethellam*, *Thamnatham*, *Pharathonem*, *Tochoam*, *Gazara*, additis incensibus & turribus, ut impositis in eas presidys, res *Iudaeorum* inde infestaret excursionibus: sed nihil equē ut *Hierosolymitanam* arcem muniūt, in qua acceptos a *Iudaeorum* primatibus filios obsides inclusit.

inclusit, ut ibi custodirētur. Eodē tēpore nuntiatum est Ionathā & Simonis fratribus, quod Amaraī filij celebraturi essent nuptias, et adducturi spōsam ab oppido Gabatha, filiā illius cuiusdā inter Arabas: eamq; puellā traducenda cū pōpa sumptuosa & splēdida. Fratres autē existimātes opportunissimum ad vindictā tēpus sibi oblatum, & faciliē ultrosos se iniuriā fratri illatā, uersus Mēdabam properauerūt, & insidijs in mōre collocatis expectabāt eorum trāsitum. Vt uerò in cōspēctū uenit sponsus cum uirgine & amicorū comatu, ut fieri solet in nuptijs, coorti ex insidijs omnes ad unū interfecerūt, & cum ornāmētis ceteraq; prada reuersi sunt uoti compotes, & egregiē uli germani interitū de Amaraī filijs: ceciderūt enim hi nō soli, sed cum uxoribus, liberis & amicis, usq; ad quadringētorum numerum. Atq; ita Simō cū Ionathā in palustria Iordanis reuersi, illie cōmorabātur. Bacchides autē p totā Iudāā praesidijs dispositis, ad regē suū reuersus est, quo tēpore per integrū biēnium status rerū Iudaeorum fuit pacatior. Trāsfiga autē & uulgus impiorum hominum uidetes Ionathā & eius factionē securē uersari in Iudaa propter tranquillitatem temporum, per nuntios sollicitauerunt Demetrium, ut Bacchide misso Ionatham in potestatem suam redigeret, fore enim hoc persacile, & unica nocte posse omnes eius

milites

milites insperato incurſu opprimi: qui ubi inſu
 ſu regis in Iudaam peruenit, ad omnes eius re-
 gionis amicos ſuos & auxiliares ſcripſit, darcẽ
 operã ut cõprehenderetur Ionaſhas. Cumq; o-
 mnium inſidijs appeteretur, nec tamẽ quicquã
 proficeret: cautus enim erat ut qui dolum præ-
 ſenſerat: iratus Macedo trãſugis, putãsq; &
 ſe & regẽ ab eis haberi ludibrio, interfecit ex
 eis L. præcipuos. Ionaſhas aut cũ fratre et ſuorũ
 manu metũ ſeceſſit in uicũ Bethalaḡã, qui in
 deſerto ſitus eſt: eumq; munivit mœnibus &
 turribus, ut tutũ haberet receptaculũ: quo au-
 dito Bacchides cũ totis ſuis copijs, adiunctiſq;
 Iudaorũ ſua ſactionis auxilijs cõtra eum profe-
 ctus eſt: & aggreſſus oppugnare munitiones,
 per aliquot dies in eo conatu perſiſtit. At ille
 nihil territus reſtiit acriter, relictoq; ad oppidi
 tutelã Simone fratre clam egreſſus, & collectis
 in uicina regione ſua ſactionis hominibus, no-
 ctũ in Bacchidis caſtra irruit, & multis truci-
 datis effecit ut frater aduentũ ſuũ cognosceret:
 quã primũ enim tumultum ſenſit in caſtris ho-
 ſtium, eruptione facta incẽdit eorũ machinas,
 eade etiam nõ mediocri edita. Bacchides uerò
 uidẽs ſe à frõte ac tergo inuaſum ab hoſtibus,
 re inopinata cõſternatus ob inſperatũ obſidionis
 exitũ, uix ſuit cõpoſ animi: totã aut indignatio-
 nem effuſit in trãſugas ut impoſtores, quorũ
 opera miſſus à rege fuerat, unũ cogitãs quomo-
 do ex

do ex dignitate sua & regis obsidioni sine im-
posito, exercitū sine ignominia posset reducere.

Ionathas fessum bello Bacchidem compellit inito
cum Iudzis fœdere exercitum abducere. C A I I.

Qua eius uolūtate cognita Ionathas, mi- 1. Mac. 9.
sit ad eum nuntios, petēs societatem &
amicitiā inter se & eum fieri, captiuis utrinq;
redditis. Id Bacchides ratus sibi honorificū, &
oblatam occasionē qua posset non inglorius ob-
sidionē soluere, amicitiā cū Ionathas inijt, iure-
iurando interposito, neutrū arma moturū in al-
terum: redditisq; & receptis captiuis, Antio-
chiam ad suū regē reuersus est: nec unquā post-
hac Iudeā cum exercitu repetijt. Ionathas uerò
hāc securitatē nactus, & degēs apud Machmā
oppidum, administrationi rerum & iuri po-
puli reddendo operā impendit, & seuerē ani-
maduertēs in religionis patria desertores, repur-
gabat suā gentē ab huiusmodi contagionibus.

Alexander filius Antiochi Epiphanis regem Deme-
trium bello aggreditur. C A P. I I I.

Anno autē sexagesimo supra centesimum 11.
Alexander Antiochi Epiphanis filius
ueniens in Syriā Ptolemaidē occupauit, prodi-
tione militū qui eam tenebāt prasidio, moresq;
Demetrii oderant, ut parum comis & superbi
admodum. Inclusus enim in regium quoddam
castellum munitū quatuor turribus, nō procul
situm ab Antiochia, neminē admittebat: &
omissa

omissa reipub. cura debebat in otio per segnitiam, unde graviora etiam odia contra eum exorta sunt, sicuti alibi à nobis dictum est. Audita igitur quòd *Alexāder* occupasset *Ptolemaidē*, cum omnibus copijs contra eum profectus est.

Demetrius missa legatione ad *Ionathā* multis mun-
neribus eum ad amicitiam suā pertrahit. C.III.

1. Mat. 10

Misit etiam legatos ad *Ionathā*, invitans eum ad societate & amicitia, pravenire *Alexādrum* cupiēs, ne forte ille prior imperaret illius auxilium, idq; eo facilius, q̃ odia inter se & *Ionathā* intercesserant: cui mandabat ut haberet delectū militū, et arma pararet, reciperetq; *Iudæorū* obsides, quos *Bacchides* in *Hierosolymitanā* arcē incluserat. Talis cōditio cū offerretur a *Demetrio*, *Ionathas* venit *Hierosolyma*, & legit regias literas audiente iam populo quā arcis presidio: quibus lēlis impij & transfuge qui in arce erant vehementer sunt territi, quòd rex *Ionatha* & exercitiū colligere permetteret, et obsides recipere: quos suis quēq; parētibus restituit. Atq; ita *Ionathas* *Hierosolymis* habitabat, suo arbitratu multa in ea urbe reparans: nam & mœnia eius iussit saxo quadrato exstrui, quo firmiora essent cōtra assultus hostiū. Quod ubi senserūt q̃ dispersi erāt per presidia, omnes reliēlis illis receperunt se *Antiochiā*, exceptis solis q̃ *Bethsura* tenebāt et arcē *Hierosolymis*: na horū maxima pars cōstabat

habat ex Iudæis religionis descriptoribus, et ideo
pro metu non sustinuerunt praesidia relinquere.

Alexander maioribus quàm Demetrius pollicita-
tionibus & delato pontificatu Ionatham in par-
tes suas traducit.

CAP.V.

Alexander autem cognito quid Demetrius
Ionatha promiserit, nec ignorans viri for-
titudinē, & quomodo se gesserit contra Mace-
donas, tum qualiter nexatus sit a Demetrio
eiusq; duci Bacchide, apud amicos delitabat,
non posse se eo tempore commodiorē socium in-
venire quàm Ionathā: qui & virtute sit eximia,
& peculiare odii causas contra Demetriū ha-
beat, quod datis vicissim & acceptis cladibus
exacerbatum fuerat. Itaq; si idē ipsis videatur,
adesse occasionē invitādi hominē ad amicitias
cumq; id purpuratis quoq; suis probari ani-
madverteret, scripsit talē epistolā. Rex Ale-
xander Ionatha fratri S. Quia iamdudū au-
divimus de fide tua simul, & fortitudine, mit-
timus ad te qui de societate agāt, & amicitia:
& nostro suffragio hodie te pontificē Iudaeorū
constituimus, & in amicorū nostrorū numerū
ascribimus. multo etiā tibi munera, stolam pur-
puream & coronā aurā, & rogo ut sic hono-
ratus a nobis, nō cedas nobis munera benenolen-
tia. His literis acceptis Ionathas pontificiā sto-
lam induit, in ipso Scenæpegia festo, post qua-
driennium exactum à Iudæa fratri obitu, cum
necess

*nacasset interim sacerdotium: moxq; contraxit
 exercitiū, ei fabricauit magnū armorū numerū.
 Demetrius uerò hoc cognito multum doluit,
 damnans suā cunctationē, q̄ nō praueniēs am-
 lum ebladitus sit Ionathæ fœdera, sed elabi sibi
 hanc occasionē, & ab Alexandro arripi pas-
 sus sit. Scripsit tamen etiam ipse pontifici & po-
 pulo in hanc sententiā. Rex Demetrius Iona-
 thæ & Iudaorū genti salutē. Quoniā seruastis
 nostra fœdera, & sollicitāibus nos inimicis no-
 stris nō accessistis, equidē laudo uestrā fidem,
 hortorq; ut constantes sitis in ea, dignā perce-
 pturi à nobis gratiā. Remittā enim uobis maxi-
 mam tributorū partiē: & iam nūc remitto qua
 pendebatis tam mihi q̄ his qui me præcesserunt
 regibus: insuperq; salis pretium & aurū coro-
 narium, & tertia seminis dimidiāq; partem
 fructus arborei solitā mihi cedere, ab hodierno
 in posterum uobis remitto: simulq; quod in sin-
 gula capita pendebatur ab his qui Iudæā inco-
 lunt, & tres attributas ei toparchias, Samariā,
 Galileam & Peraam, uobis concedo in perpe-
 tuum. Et Hierosolymitanā urbem sacram esse
 uolo, & ius asyli habere, immunemq; esse cum
 suis finibus à tributis atq; decimis. Arcē etiā
 eius permitto pontifici uestro Ionathæ, ut quos
 ipse fidos et amicos probauerit, in presidio eius
 constituat. Eos quoq; Iudeos qui iure belli ca-
 pi seruauit in nostra ditione seruimus, in pri-
 stinam*

finam libertatē restituo, ac ne iumenta quidem
 ad angarias adigi permitto. Sabbatis item &
 festis solennibus, & tribus diebus ea preceden-
 tibus immunitatē concedo. Eodē modo Iudeos
 qui in mea ditione habitant, liberos: & sine mo-
 lestia degere uolo: & quicūq; ex eis mecū mi-
 litare uoluerint permitto, dūtaxat usq; triginta
 millia numerū: idq; ea conditione stipendiorū,
 qua ceteros meos milites. Habebo etiam eos in
 praesidijs & in meo satellitio, & principes eorū
 in aulicorum meorū numero. Permitto etiā ut
 patrys utatur legibus & ipsi & tres attributa
 eis praefectura: utq; pōtifici cura sit, ne quis Iu-
 daeus aliud tēplum praeter Hierosolymitanū re-
 ligionis ergō adeat. Praeterea do in singulos an-
 nos ex meis rationibus in sumptus sacrificiorū
 quindecim millia siclorū argēti, & quod pecu-
 nia superfuerit uestrum esse iubeo: & decē il-
 la drachmarū millia, qua de tēplo accipiebant
 reges, sacerdotibus atq; ministris tēpli remitto,
 ad quos ea pertinere cōperitū mihi est. Quicūq;
 etiā cōfugerint in templū Hierosolymitanū, fa-
 numq; contiguū, siue ob debitā regi pecuniam,
 siue alia de causa, immunes sint ab omni uexa-
 tione, tam ipsi q̄ eorū facultates. Permitto etiā
 ut reparetur templū, & operū sumptus de meis
 pecunijs fieri iubeo: sicut & mœnia & turres
 altas aequae de meo nolo aedificari: tum si qua
 sunt loca per Iudeam apta ad struendas arces.

imponēdāq; praesidia, & haec meo sumptu maniantur. Atq; ha fuerū littera ac pollicitationes Demetrii. Alexander autē rex magnis copijs cōtractis tam ē mercenario milite, quā qui in Syria defecerat à Demetrio, omnes in hostem duxit, collatisq; signis sinistrū cornu Demetrii oppositā sibi aciem terga roēgit uersere: haerentesq; diu fugientium uestigijs etiā castra eorum diripuerunt: at dextrum cornu in quo rex ipse pugnabat, compulsū est loco cedere: & reliquis effuse fugientibus, Demetrius fortiter decertans alios hostium occidit, alios non sustinentes ipsius impetum persequens, abreptus est in coenū quoddā profundum & transitu difficile: ubi prolapsō equo, omni effugio destitutus, ab accurrentibus oppressus est. Circumdatus enim corona confixerunt iaculis: at ille etiam pedes generose repugnabat, donec crebris uulneribus confectus succubuit. Hic fuit finis Demetrii post exactum regni annum undecimum, sicut in alijs commentarijs iam antè demonstrauimus.

De templo Dei ab Onia ædificato. CAP. VI.

IIII.

ONias autē pontificis Onia filius qui profugus Alexandria degebat apud Ptolemaeum Philometorem, ut iam antè diximus, uidens Iudaeam uastatā à Macedonibus eorumq; regibus, & sibi eternā memoriā parare uolens, decreuit à rege Ptolemao & regina Cleopatra per

per literas petere, ut sibi liceat in Aegypto instat illius Hierosolymitani templi adificare, & in eo Levitas & sacerdotes ex suo genere constituere. Hoc autē consiliū cepit fretus maximē propheta Esaia uaticinio, q̄ ante D. C. amplius annos prænuntiabat fore omnino ut templū aliquando Deo maximo adificaretur in Aegypto, idq; hominis Iudæi opera. Hoc igitur oraculo excitatus scribit Ptolemao & Cleopatra talem epistolam. Dum in bello strenuam uobis operā nauans cū Deo uarias regiones obirem, animaduerti apud Cœlesyriam & Phœnicē et Leonopolim, quæ est in præfectura Heliopolitana, alijsq; in locis Iudæos præter decorū habere tēpla, & ideo male inter eos cōuenire : quod & Aegyptijs usu uenit, propter multitudinē templorū & diuersitatē religionū. Et quia locum idoneū inueni apud castrū quod agrestis Bubastus dicitur, plenū uaria materia sacrisq; animalibus, rogo ut mihi permittatis templum quod illic est nulli sacratū numini, iamq; collapsum repurgare, & aliud loco eius Deo maximo exstruere ad Hierosolymitani illius similitudinē, pari etiam modo & mēsurā, pro salute tua, & regina, atq; liberorū uestrorum: ut Iudæi qui Aegyptiū incolunt illuc conuenientes, quo magis alunt mutuā concordia, eo accommodiores fiant tuis usibus. Nam & Esaias uates prædixit, q̄ eris dōmino Deo sacrarium in

*Aegyptio, et alia multa de eo loco cecinit. His Onia literis acceptis, rex, & soror eius ac cōiux Cleopatra, declarauerūt suā pietatē per epistolā quā ei rescripserunt. Nam peccatū hoc & pra-
 uaricationē legis à se in Onia caput reiecerunt. Sic enim rescriptū habet. Rex Ptolemaeus et re-
 gina Cleopatra Onia gaudiū. Legimus tuas li-
 teras in quibus postulas ut tibi permittamus illud apud Leontopolim praefectura Heliopoli-
 sana collapsum templū repurgare, quod uoca-
 tur agrestis Bubastis: quod sanē miramur, si po-
 terit acceptū esse Deo templū statutū in impuro
 loco & pleno animalibus. Sed quoniā ais pro-
 phetā Esaiam iam olim pradixisse, permitti-
 mus tibi hoc quatenus potest salua legis obser-
 uatione fieri, ne uideamur per hoc peccare in
 dominū. Onias igitur impetrato loco exstruxit
 ibi templū & altare Deo ad Hierosolymitani
 similitudinē, sed minus, & nō peracquē opulen-
 tum. Mensurā uerò eius & uasa nūc nō libet
 repetere, cōmemorata iam ante in septimo belli
 & captiuitatis Iudaica uolumine. Nec defue-
 runt Onia similes ipsius Leuitae ac sacerdotes,
 qui illic diuinū culū frequētarent & instau-
 rarent ceremonias. Sed de hoc tēplo haec lenius.
 Apud Alexandriā uerò inter Iudaos & Sa-
 maritas qui sub Alexādro magno Garizitani
 templi religionē induxerūt, seditio est exorta de
 sacris ipsorū, ita ut res ad regis cognitionē per-
 ueniret:*

veniret: dū Iudai cōtendunt iuxta Moysi prae-
scripta Hierosolymitanū templū esse legitimū,
Samaritae uerò Garizitanū: provocatūq; est ad
regē & amicorū eius cōcessum, ut ab his causa
audiretur, & utrius partis causidici succumbe-
rent, morte mulctaretur. patrocinebatur Sama-
ritis Sabbas cū Theodosio, Hierosolymitanis
Iudaeis Andronicus Messalami filius, iurave-
runtq; per Deum & regē, qd ex lege probatio-
nes allaturi essent, & rogaverūt regē ut neca-
ret eum qui iusiurandū nō servasse deprehēde-
retur. Itaq; rex multis amicis in cōsiliū adhibi-
tis, cōsedis causam aditurus. Iudaei uerò qd A-
lexandriam habitabāt valde erant solliciti pro
tuentibus iura Hierosolymitani tēpli, agrē fe-
rentes autoritatē antiquissimā et nobilissimā in
orbe tēpli vocari in discrimē. Sed cū Sabbas et
Theodosius concessissent Andronico ut prior
diceret, orsus ex lege approbare eius sanctitatē
& religionē, ostēdensq; per cōtinuas pōtificum
successiones sacerdotū usq; in sua tēpora pro-
pagationē, & ab omnibus Asia regibus maie-
statē eius loci honoratam donarijs: Garizitani
uerò acsi aīno nullū esset, nunq̃ ab his habitā ra-
tionē: his & talib' rōnibus psuasit regi ut de-
cerneret Hierosolymitanū esse ex sentētia Moy-
sis cōdiū, Sabbā uerò & Theodosiū addiceret
supplicio. Atq; hac sunt qua Alexandrinis Iu-
daeis acciderūt Ptolemai Philometoris tēpore.

Quod Alexander post mortem Demetrii Ionatham
in summo honore habuit. CAP. VII.

7. *Mac. 11* **C**Aeso autē in pugna Demetrio sicut su-
perius dictū est, Alexander assumpto Sy-
ria principatu scribit Ptolemaeo Philometori,
filia eius nuptiū sibi dari deposcēs, aquū esse di-
cens, ut se affinitate dignetur post receptū, sancte
Deo, paternū imperiū, & Demetriū bello deni-
ctum. Ptolemaeus uerò libenter eius postulatus ad-
missis, rescripsit & gratulari se ei de recepto re-
gno paterno, & filiam collocaturū in matrimo-
nium: iussitq; ut sibi Ptolemaidē occurreret, ad-
ducluro illō filiā, et ibi celebraturo eius nuptias:
subsecutus deinde literas, ad cōstitutum locum
peruenit cū Cleopatra filia, & reperto ibi Ale-
xandro eā coniunxit, addita in dotē auri & ar-
genti summa quāa tam potētem regem decuit.
Ad has nuptias uocatus est p literas ab Ale-
xandro et Ionathas pōtifex, & cū uenisset ad
reges, ampliusq; muneribus utrunq; donasset, ab
utroq; in magno honore habitus est: nam Ale-
xander mutare eū uestē cōēgit, & purpuratum
assidere sibi pro tribunali: mādauitq; suis duci-
bus ut in mediū urbis eo producto, praconis uo-
ce edicerēt, nemini licere accusationē cōtra ho-
minē instituire, aut ulla in re exhibere ei nego-
tium. Quo facto cum manifestū esset quāsi rex
eum faceret, aduersarij qui ad accusandū parati
uenerant, subdixerunt se, ueriti ne ipsis potius
male

mali aliquid accideret. Tanta autē beneuolētia rex hic Ionathā profecutus est, ut ei primum locum in amicorū suorum numero assignauerit.

Demetrius Demetrii filius deuicto Alexandro & occupato regno in fœdus & amicitiam Ionatham recipit.

CAP. VIII.

A *Anno autem centesimo sexagesimoquinto Demetrius Demetrii filius, acceptis multis mercenarijs militibus a Laſthene Cretensi, solutus ab ea insula traiecit in Ciliciam: cuius rei nuntio Alexander uehementer est territus: moxq; ē Phœnice properauit Antiochiam, ut res eius ante Demetrii aduentū in tuto conſtiteret, interim Coeleſyria Apollonio Dano duce preposito. Is profectus cū exercitu Iamniam, misit ad Ionatham pontificem munim, rem indignam dicens eum solū pro suo arbitrio uiuere non subiectū regis imperio: & sibīpſi eſſe opprobrium, quòd eum sub imperium nō redigat. Ne igitur, inquit, in motibus deſidens putes te poſſe aliquid: ſed ſi confidis tuis uiribus, in campum deſcende, ut ferro decernamus uerū noſtrum ſic uirtute præſtantiore. Ne ſis tamen inſcius, quòd ē ſingulis urbibus foriſſime tecum militanti, aſſueti ſemper tuos maiores uincere: quāobrem pronoco te in eum locum, ubi armis non ſaxis pugnandum eſt, & in quo nullum præſto eſt uictus reſugium. Hic uerbis irritatus Ionathas, delectis deſectis militibus militans, quā tūc Simone*

fratre profectus est Hierosolymis : et ciam peruenisset Ioppen, extra urbē castra metatus est, exclusus a Ioppensibus, qui intus habebāt Apollonij praesidium. Ionatha autē oppugnationē instituyente, ueriti oppidani ne per nim caperētur, portas ei aperiunt. Apollonius uerò postquam accepit Ioppen occupatam à Ionatha, assumptis tribus equitū, octo peditū millibus Azotum se consulit : & inde profectus lenso gradu iter faciebat. Cumq; uenisset Ioppen, paulū retrocedēs traxit Ionathā in planiciē fretus equitatu, & in eo uictoria spem collocās. Ionathas uerò pgressus insequabatur Azotū uersus Apollonium : qui ubi hostem conspexit deuenisse in plana, reuersus est ut praliū committeret : cumq; malle equites in insidijs posui fuissent in quodā torrente, ut se Iudais à tergo obijcerēt, Ionathas q hoc maturē sensu nō est territus, sed instructa in latereculi formam acie, hortatus est suos ut utrinq; pugnaret in hostē, à tergo & à fronte adorienti resistendo : cumq; praliū protraheretur usq; nesperam, data parte exercitus Simoni fratri, iussit hunc cum hostium phalange cōfligere, ipse uerò suis mandauit ut obiectis scutis exciperent tela immissa ab equitibus : qui cum hoc fecissent, exhausti sunt telis equites, nec tamen quenquā laeserunt, nō enim penetrabant ad corpora, sed obiecta sensorū cū restudine, densitate eorū facile repellebantur, & cadebāt irrita. Ibi uerò iaculanda

lando à mane usq; post meridiem lassatū hostem animaduertit Simon, phalangē aggreditur, & usus egregia suorum opera hostem coëgie fugeret quo viso equites, ne ipsi quidē locū suum tenuerunt, sed fessi diutina iaculatione, & uidentes nihil amplius spei suam in pedibus, nullo ordine confusi fugiebant, dissipati per totā planiciem. Ionathas autē nictos Azotum usq; persequens, multis casis, reliquos desperata salute in templum Dagonis, quod est in ea urbe, cōpulit: qua capta eodē impetu, & ipsam & circumuicinos nicos incendit: ac ne Dagonis quidē religione deterritus, & sanū ipsius & quosquos cō confugerāt cōcremanit: fuitq; numerus tam eorum qui exusti sunt, quam qui ceciderūt in praelio, octo millia hominum. Denictō igitur hoc exercitu, ab Azoto profectus ad Ascalonem admonit copias. & cum extra urbem castra posuisset, prodierūt ad eum Ascalonita cum hospitalibus muneribus: quibus acceptis, & collaudata eorū uoluntate, reuersus est illinc Hierosolyma, multam secum ducens pradam, quam abegit denictis hostibus. Caterum Alexander audito q̄ nictus esset dux eius Apollonius, simulabat se latū, quandoquidē ille prater animā suā sententiam aggressus esset Ionathā, amicum & socium: & misit ei uirtutis ergō fibulā auream, quod gestamen solis cognatis regis concedebatur, & Accaronis toparchiam ei possidend

V II. dendam in perpetuū addixit. Per idem tempus Ptolemaeus Philometor cum navalibus et terrestribus copijs venit in Syriam, Alexandro genero latrans auxilium, alacriter excipientibus ipsius iussu civitatibus usq; Azotū, ubi obtus debatur querimonijs deplorāciā Dagonis templi incendium: accusabantq; populariter Ionatham autem eius iniuria, qui et agros eorū vastasset ferro ac flāmis, et plurimos civiū dedisset exitio, Ptolemaeo penē dissimulāter audiente eorum querimonias. Ionathas verō apud Ioppen ei occurrit, exceptus et muneribus et omni honore genere: deinde cum usq; Eleutherū fluvium regē deduxisset, reversus est Hierosolyma. Postquam autē Ptolemaidē peruenit, minimū absuit quin oppressus sit Ptolemaeus, Alexandri insidijs per Ammonium eius amicum appetitus: quibus detectus scripsit Alexandro, deposcens Ammonium ad supplicium, quod meritū aiebat, propter structas sibi insidias. qui cū non dederetur, intellexit ipsum Alexandrum eorū fuisse autorem, et cepit eū magno odio prosequi. Antiochenos autē iam antea propter eum Ammonium insensos habebat, a quo plurimis affecti fuerant incommodis. Non tamen effugit pernam Ammonius, turpiter ut mulier casus, dū amictu foemineo quarit latebras, quemadmodum in alio diximus cōmentario. Ptolemaeus autem affinitatis Alexandri pœnitens, et lati adversus

Demeir

Demetrium auxilij, abstracta à marito filia con-
festim ad Demetriū mittit legatos de societate
et amicitia, his cōditionibus, ut data ipsi in ma-
trimonium filia, in paternū regnum eum resti-
tueret. At ille et amicitiam eius et oblatam
coniugem perlubenter amplexus est: unus etiam
reliquus erat labor Ptolemao, ut Antiochen-
bus persuaderet Demetrium recipere, alienatis
ab eo propter iniurias à patre eius acceptas.
Perfecit tamē hoc quoq;: nam propter Ammo-
nium habētes exosum et Alexandrum, facile
impulsi sunt, ut eum ex urbe eicerēt. Atq; ita
elapsus ex Antiochia venit in Ciliciam: Ptole-
maus uerò urbē ingressus, et à civibus rex cōsa-
lutatus est, et ab exercitu coactus duo sibi im-
ponere diademata, alterū Asiae, Aegypti uerò
alterū. Sed cum esset natura instus, et nimia po-
tentia minime cupidus, ad hac prudens, et qui
mollet Romanis invidiosus fieri, aduocata An-
tiochēsum cōcione, persuasit eis ut Demetrium
reciperent, pollicitus eum maiore rationem ha-
biturum recensitis eorū beneficij, quàm odiorum
qua illis cum patre eius intercesserant. Se quoq;
affirmavit monstratorem ei fore nita recte insti-
tuenda et administranda Reip. nec passurum
quicquā temere quod non deceat: nam quod ad
dominationē attineat, cōtentum se esse Aegy-
pti imperio: atq; ita perducti sunt in eam senten-
tiam Antiocheni, ut Demetrium reciperent.

Ceter

Ceterum cum *Alexāder* ducens validū exercitum ē Cilicia inuasisset *Syriam* & *Antiochenum* agrū vastaret rapinā atq; incēdīs, occurrēt ei *Ptolemaus* unā cū genero suo *Demetrio*, iam enim cōfecta erant nuptia: & uictus *Alexander* cōpulsus est fugere in *Arabiam*. Fortē accidit in eo pralio, ut equus *Ptolemai* consternatus barrisū elephanti eum excuteret, prostratumq; aggressi hostes uulneribus in caput inflatis in periculum extremū adducerēt, ni creptus esset interuentu satellitū: attamen per integrum quatridnū sopitis sensibus, nec loqui potuit, nec loquētes intelligere. *Alexādri* uerō caput *Zabelus* *Arabū* dynasta recisum misit ad *Ptolemaum*, qui die quinta demū respirans à uulneribus, et ad se reuersus incūdiſſimo sibi rumore simul & spectaculo capitis, ac mortis *Alexandri*, pauit animū & oculos: nec ita multo post exsatiatus gaudio percepto ex inimici interitu, & ipse uitā finit. *Alexāder* autē cognominatus *Veles*, per quinquēniū regnū obtinuit, siue aliās indicauimus. *Demetrius* autē cognomine *Nicanor*, regno positus cum esset prauo ingenio, male mulctabat *Ptolemai* milites, oblitus & auxiliij & affinitatis quā p̄ *Cleopatra* nuptias recēs intercesserat. Illi uerō perosi hominis ingratiitudinem receperūt se *Alexādrīam*, elephantis tamen in eius potestate relictis. Interim *Jonathas* pontifex coactis ē tota *Iudaea* copijs

aggressus est oppugnare arcem Hierosolymis et
 Macedonicū presidium, cum desertoribus reli-
 gionis qui eò confugerant. Hi primū contemne-
 bant conatus Ionata, et satis fiderent loci muni-
 tionibus: tandē nocte aliquot scelesti elapsi per-
 uenerūt ad Demetriū, arcis oppugnationē nun-
 tiantes. Qui iratus mouit exercitiū ex Antio-
 chia cōtra Ionathā: cumq; peruenisset usq; Pto-
 lemaidē, accinit eum ad se per literas. Ille nō in-
 termissa oppugnatione, cū senioribus populi et
 sacerdotibus aurū, argentiū, uestem, aliaq; xenia
 deferens uenit ad Demetriū, et hac munificen-
 tia mitigauit regis animū: tractatusq; honorifi-
 cē, cōfirmatus est in pōtificatu, quēadmodum à
 superioribus regibus. Accusatoribus autē eius
 transfugis fidē non habuit: uerumetiā rogatus
 ut pro Iudaea uniuersa tribusq; attributis ei to-
 pachijs, Samaria, Ioppe, et Galilaea, et c. tan-
 tum talenta penderentur, concessit per diploma
 tale. Rex Demetrius Ionatha fratri et Iudaeo-
 rum gēti gaudium. Exemplū epistola quā scri-
 psimus Lastheni parenti nostro, misimus ad uos
 ut sciretis: Rex Demetrius Lastheni patri gau-
 diū. Genti Iudaeorū amicis nostris, et intra ami-
 citiae seruātibus, decreui beneuolentia gratiam
 referre: quapropter tres praefecturas, Apheri-
 mam, Lyddā, Ramathā cum suis finibus, Sama-
 ritia ademptas ad Iudaeam attribuo, et remitto
 quicquid solebāt ante me reges accipere à sacri-
 fican

ficanibus Hierosolymis, aliq; tributa pro fructu terra atq; arborū: praterea salinarū uectigal & aurum coronarium, neq; quicquam horum exigetur in posterum. Cura igitur ut huius scripti exemplar mitteretur ad Ionatham, & dediceretur in illustri aliquo loco templi sanctissimi. Hæc tunc diploma. Porro Demetrius uidēs ditionem suam pacatā, & nihil timendū periculi, dimisit exercitum, & stipēdia militum minuit, solis exteris mercedem soluens, quos secū ē Creta alijsq; insulis collectos adduxerat: quamobrem odium sibi concitauit apud proprium militem, cui ipse nihil numerabat, solito ab alijs ante eum regibus etiam pacis tempore stipendium accipere, ut hoc pacto alacriores fierent ad subeunda quoties opus esset pericula.

Tryphon Apamēnus post deuictum Demetrium Antiocho Alexandri filio regnum offerit, recepto in amicitiam Ionathæ.

CAP. IX.

VIII. *Am alienationē militū à Demetrio animaduertens quidam ex Alexandri ducibus genere Apamēnus, Diodotus cognomine Tryphon, uenit ad Malchū Arabem, qui educabat Alexandri filium Antiochum: & cū indicasset ei quā infensi essent Demetrio milites, suasisit ut sibi Antiochum traderet: effecturum enim se, ut is receptus potiretur paternæ imperio. At ille primū difficile se præbebat, quod nō satis ei fideret: tandem Tryphon euicis*
assid

assiduus precibus. Interea Ionathas p̄rifer non
lens tollere Hierosolymitana arcis praesidiū, &
impios trāsugas, reliquosq; qui arcem tenebant
in ea regione, legatione, cum muneribus missa ad
Demetrium, rogabat eum ut praesidia de Iudaea
castellis eiceret. Qui nō hac tantū in re, sed ma-
iora etiā gratificaturū se ei pollicitus est, quā
primū leuatus esset praesenti bello, per cuius ne-
gotia nō liceret nūc id facere. Postulabas etiā
ut pro iure amicitiae mitteret auxilia, quando-
quidem sui milites ad hostem deficerent: moxq;
tria millia delectorū militū Ionathas ad regem
misit. Caterum Antiochenes exosum habētes
Demetrium, tam propter ipsius, quā propter
paternas iniurias, cupiebant eum per occasio-
nem aggredi: uidentesq; auxilium ei uenisse à
Ionatha, & considerantes breui augendas eius
uires, nisi maturè praeuenirent, correptis armis
circūsteterunt regiam uelut expugnaturi, & in-
tercepto exitu conabantur illum in potestatem
suam redigere. Qui uidēs populum armatū ho-
stiliter se impetere, assumpto mercenario milite
& Iudaeis auxiliaribus, cōfluxit cū Antiochen-
sibus, & superatus numero cōpulsus est cedere.
Tum Iudaei receperūt se in rectū regia, et è supe-
riore loco missilibus feriebāt populū: quod cum
eiusò facerent propter loci eminentiam, facile re-
pulerunt eum à propinquis adibus: & mox in-
iecto in eas igne, incendium totam urbē perua-
gatum

gatum est, propter densitatē adificiorū, qua tota
 ferē constabat ē materia lignea. Antiochenſes
 uerò nō ualentes adibus flagrantibus succurrere,
 in fugā se uerterunt. Tum Iudai de uno tecto in
 aliud trāsiliētes, miris modis eos inſeclabātur.
 Rex autē animaduertens Antiochenos occupa-
 tos in eripiendis liberis et uxoribus, & ideo in-
 termiſſiſſe pralium, per diuerſos angiportus eos
 aggreſſus, multis occiſis reliquos coegit abiectis
 armis deditionē facere: & conceſſa audacia ue-
 nia, ſeditionē compeſcuit, donatoſq; Iudeos pra-
 da quā ex direptionibus parauerāt, & collan-
 datos quaſi autores eius uictoria, remiſit ad Io-
 natham non ſine praclaro uirtutis eorū teſtimo-
 nio: poſtea tamē ingratus apparuit, & non ſer-
 uauit pollicita, bellum etiam minatus, niſi red-
 deret tributa omnia qua Iudaorū gens ſolita eſt
 prioribus regibus pendere. Feciſſetq; etiam, ni
 impeditus eſſet à Tryphone, coactus apparatus
 contra Ionatham factū in illum potius uertere:
 reuerſus enim ex Arabia in Syriā cum An-
 tiocho etiam tū adoleſcēte, diadema eius capiti
 impoſuit: & deſiciētib; ad ſe omnib; militibus
 qui fraudati ſtipendijs fuerāt, aperto bello Deme-
 trium adortus eſt: et uno pralio factus ſuperior,
 cum elephāto, cum Antiochenam urbem illi
 ademūt, cōpulſo in Ciliciam cedere. Tum An-
 tiochus adoleſcēs miſiſ literis & legatis ad Io-
 natham, ſociū & amicū eum nominat, & pon-
 tificat

ificatu ei cōfirmat, concessis & quatuor prefe-
 cturis, quæ Iudaorū regioni attributa fuerant.
 Ad hæc aurea nasa & pocula ueslemq; pur-
 pureā, & ius utendi misit ei, nec nō fibulā au-
 reā, cooptrato inter amicos primarios. Simonem
 etiā eius fratrem militibus quantū eorum esset
 Tyrū inter & Aegyptum praposuit, Ionathas
 uerò latus tot collatis in se per Antiochū be-
 neficijs atq; honoribus, & ipse suos legatos ad
 eū simul & Tryphonē misit, amicū se & sociū
 professus, gesturūq; unā bellū cōtra cōmunē ho-
 stē Demetriū, multa de eius ingratitudine que-
 stus, quod pro beneficio iniuriā sibi reposuisset.
 Cū igitur permissum esset ei ab Antiocho, col-
 lectis etiā è Syria & Phœnice militibus bellū
 cōtra Demetriū duces gerere, cōfestim profectus
 est ad uicinas urbes & oppida: à quibus hono-
 rificè exceptus, nullis tamen adiutus est mili-
 tibus: & cū Ascalonē uenisset, hic quoq; ab op-
 pidanis cū muneribus ei occursum est, quos &
 ipsos hortatus est, quēadmodū alias urbes Cœ-
 lesyria ut à Demetrio deficerēt ad Antiochū,
 & pro acceptis iniurijs pœnas ab eo repeterēt:
 esse enim multas causas, cur ad hoc consentire
 debeāt: quibus persuasis ut polliceretur auxi-
 lia, ad Gazeos peruenit, ut hos quoq; cōciliaret
 Antiocho: hos præter spem inuenit portas sibi
 clausisse, nolētes deserio Demetrio parti aduer-
 sa se cōiungere: quare Ionathas irritatus est ne
 11 & agros

Et agros uastaret. Et urbē conaretur ni cape-
 re: relictaq; ad eius obsidionem parte exercitus,
 cum reliqua manu in uicos sauebat incendijs.
 Tū Gazai uidētes præsente calamitatē ab ho-
 ste, nec ullū interim auxiliū à Demetrio, Et spē
 quoq; incertā propter locorum distantia, satius
 existimauerūt illo omisso necessitati suae consu-
 lere: Et missis ad Ionathā nuntijs recepti sum
 in societate atq; amicitia. Aliquādo enim ho-
 mines nō nisi suo malo docti intelligūt quid sit
 utile, cū deberent sapere ante acceptū incōmo-
 dū, Et ultrò potius quā coacti imperata facere.
 Ionathas uerò acceptis obsidibus, et missis Hie-
 rosolyma, digressus inde, totā regionē usq; Da-
 mascū obibat. Cūq; Demetrii ualidus exercitus
 accessisset ad urbē Cedesam, qua propinqua est
 Tyriorū agro Et regioni Galilae, uelleiq; Iona-
 thā abstrahere à Syria laurū opē Galilaeis sua
 ditionis hominibus, occurrit eò propere Simone
 fratre ad Iudaea praesidium relicto. Is collectis
 quotquot poterat eius regionis militibus, Beth-
 surā oppugnabat, locū totius Iudae munitissi-
 mū, Et insissum à Demetriana factionis homi-
 nibus, ut iam antè diximus: qui cum aggeribus
 simul ac machinis uehementer infestaretur, ue-
 riti ne occupato per uim loco ad unū necaren-
 tur, per nuntiū rogabant Simonē, ut sibi liceret
 relicta ipsi Bethsura, incolumibus decedere, Et
 proficisci ad Demetriū. Ille uerò data eis in hoc

ut postulabant fide, pro Macedonico suum ibi collocavit presidium. Interim Ionathas in Galilaea motis à stagno Gennesara castris qua primum posuerat, in campū Asor progressus est, nescius hostem esse in eo. Demetriani uerò qui ante annū diē aduentum eius praesenserant, collocatis prius in mote insidijs, ipsi in cāpo ei se opposuerūt. Quos cōspicatus Ionathas paratos ad praliū, & ipse suos pro tēpore ad certamen instruit. Sed cū à tergo se insidiatores Iudaei ostēdissent, ueriti ne intercepti in medio cōtrucidarentur, in fugam se dederunt, ita ut penē omnes Ionathā desererēt in periculo. Soli duces Mathias Aspalonus & Iudas Chapsai cum quinquaginta uirorū fortissimā manu permāserunt: qui à desperatione sumpta audacia tanto impetu aduersam hostium frontē impulerunt, ut territi centis furentibus cederēt. Tum uerò illi qui Ionatham destituerāt, uidentes fluctuantē & inclinatā hostiū acie, reuersi in praliū iam in apertā fugam uersos persequabantur, donec ad Cedasa uentū est, ubi intra castra cōpulsi sunt. Ionathas autem egregia uictoria positus, recepit se Hierosolyma. Et cū omnia sibi ex sentētia Dei sanore uideret cedere, misit Romā legatos de renouanda amicitia, quibus dedit mādāta, ut in reuerēdo obiter inuiserēt L: cedamonios, eosq; cognationis admonerēt atq; foederis. Qui postquam Romanam uenerunt, expositis ad senatum

postulatis Ionatha pontificis, quod cuperet reno-
 uari fœdera, & impetratis qua uolebant omni-
 bus, acceptisq; literis commendatijs ad reges
 Europæ & Asiæ, quò tutius possent iter fa-
 cere, in rediū peruenērunt etiā ad Lacedæmo-
 nios, & obtulerunt eis literas à Ionatha ponti-
 fice, quarū exēplum erat hoc. Ionathas pon-
 tifex gentis Iudaorum, & senatus ac populus
 Iudaorū, Ephoris Lacedæmoniorum senatuiq;
 & populo fratribus suis salutem. Si ualeatis, &
 res nēstra tam publicè q̄ priuatiū prosperè ce-
 dunt, gaudemus: ualemus enim nos quoq; . Su-
 perioribus tēporibus perlata ad Oniā pontificē
 nostrū, ab Ario rege nēstro missa per Demo-
 telē epistola, de cognatione nostra, cuius exem-
 plar subiunximus, & literas eas cupide acce-
 pimur, et Demoteli atq; Ario omnē exhibui-
 mus beneuolētiā, quāuis iam ante hoc nō igno-
 raremus, nimirū docti ē sacris nostris scripturis.
 Quod uerò non prius uos cognatos agnoueri-
 mus, ideo factū est, ne uideremur uobis capiēda
 amicitia occasione praripere. Interim eo tēpore
 ex quo renouata est nostra necessitudo, in sacris
 solēnitatibus rem diuinā facientes, etiā pro ne-
 stra salute ac uictoria uos nuncupauimus. Et
 cū multis circūquaque bellis uexaremur, pro-
 pter uicinorū immoderatas cupidines, tamē nos
 nos nec alios amicos sollicitādos duximus. Nūc
 uerò peractō bello, missum ad Romanos Nu-

menium Antimachi & Antipatrū Iasonis, viros senatores & honoratos: quibus etiam ad nos dedimus literas, ut renouēt mutua nostram amicitia. Bene igitur facietis, si nos quodq; nobis scripseritis, et significaueritis, si qua in re nobis opera nostra possit esse usui, ad omnia obsequia proprios nos habituri. Itaq; Lacedamonij & legatos comiter acceperunt, & decretū publicū de amicitia atq; societate eis tradiderunt. Hoc tēpore tres Iudaorū secta erāt, qua de rebus humanis inter se dissentiebāt: una Pharisaorū dicta, altera Saducaorū, tertia Essenorū. Horum Pharisei, quaedam, at non omnia, fato tribuunt: quaedam uerò in sua potestate esse aiunt, ut uel fiat, uel nō fiat. Esseni uerò omnia in fatis potestate esse affirmāt, nec quicquā hominibus praeter fatis decretū accidere. At Saducei fatū omnino negāt, & è rebus tollunt, dicentes nihil fataliter euenire hominibus: et omnia in nostra ipsorū potestate esse, ut tam felicitatis nobis ipsi auctores sumus, q̄ infortunij, si deteriora consilia secuti fuerimus. Sed de his diligētius tractauimus in secundo de Iudaico bello uolumine.

Porro Demetriū duces uolētes accepta cladi abolere ignominia, maioribus copijs reparatis duxerunt cōtra Ionathā, qui cōpore eorum adueniētem propter in Amathensem agrū occurrere uolebat enim eos sine impedimento Iudaē inuadere. Cūq; ad quinquaginta stadia prope hostē

castra posuisset, misit qui res hostiū & munitiones perspecularentur: qui cū explorassent omnia, & quosdā captivos noctū adduxissent, indicātes q̄ ex iproniso hostis uellet eos aggredi, maturā omnia cōmunij, dispositis etiā extra castra excubijs, & in armis retinens per totā noctem exercitiū, iussum parato esse animo, etiā si noctū pugnare opus sit, ne quid eos hostiū conatus fallerem. Demetrii uerō duces ut sensere Ionathā pramonitum hārebāt inopes cōsili, hoc ipso turbati, q̄ uiderent sibi nihil successurum absq; insidijs, nec apertio Marte pares se Ionathae futuros ducerēt. Decreuerūt igitur abire, et relictis mulis per tota castra ignibus, quo magis hostē fallerēt, noctū discesserūt. At Ionathas mane castra adortus, postquā deprehēdit inania, cepit fugiētes persequi, sed frustra: iam enim trāsgressi flumiē Eleutherū in ruita loca se receperāt. Flexo igitur in Arabiā itinere, & Nabathæis uastatis, abactaq; preda & captiuis abductis, Damascū ueniēs, illic omnia uendidit. Per idē tēpus & frater eius Simon obeūdo totā Iudāā & Palestinā usq; Ascalonem, opportuna loca firmabat presidijs, atq; ita cōmunita regione armis & adificijs, Ioppen cōtendit: eiq; occupata ualidum imposuit presidium, quod intellexerat Ioppenses uelle Demetrio dedere suum oppidum. His igitur ad hunc modum dispositis, Ionathas & Simō reuerse

uersi sunt Hierosolyma. Ibi pōtīfex aduocata in
templum concione populi, suasse ut reficerēt
urbis mœnia, & murum quo templum sepium
fuerat rursūm reficerent, turribusq; aliis addi-
tis munitionē redderēt, utq; alium murum ex-
citarent inter arcem & urbem, atq; hoc pacto
excluderent eos qui arcem custodiebant, & ad
conmeatum penuriā eos adducerēt : præterea
ut arces hinc inde per regionem dispositas, ad-
ditis nouis munitionibus firmiores etiā ac tur-
tiores facerent. Quæ sententiā cōprobata suffra-
gijs populi, ipse assumpta sibi munienda urbis
cura, Simoni ut idem in exteris Iudææ locis cu-
raret, dedit negotium. Cæterū Demetrius tra-
iecto flumine peruenit in Mesopotamiam, uo-
lens hanc & Babylonem simul occupare, ut po-
tius superioribus satrapijs, sedem belli ibi con-
stitueret : uocabatur enim per crebras legatio-
nes ab eorum locorum Græcis atq; Macedo-
nibus, pollicentibus deditionem si uenires, atq;
etiam contra Parthorum regem Arsacem au-
xilium. Quæ spe accensus properauit ad illos, co-
gitans si res aduersus Parthos cecidissent prospe-
rè, facile se inde exturbaturum Tryphonem è
regno Syriæ: ut uerò magna alacritate exceptus
est ab eius regionis hominibus, collecto ualido
exercitu bellum Arsaci intulit, & superatus
prælio amissq; exercitum, ipse uinus in potestā-
tem hostium uenit, sicut alias narrauimus.

Demetrio à Parrhis capto Tryphon fœdus uiolat,
 & Ionatha dolo capto atque interfecto Simoni
 eius fratri bellum infert. CAP. X.

IX.

1. Mac. 12

13.

Tryphon autē cognita calamitate Deme-
 trij, nō amplius fidus erat Antiocho, sed
 cogitabat quonā pacto eo sublato regnū posset
 ipse inuadere & occupare: nec aliud magis ui-
 debatur obflare eius cupiditati, quā Ionathas
 amicus Antiocho. Itaq; decreuit illum prius ē
 medio tollere, atq; ita demum adolescentē ag-
 gredi: quāobrem ad Beshsan profectus, quæ Gra-
 eis nominatur Scythopolis, inuenit ibi Ionathā
 cum quadraginta millibus lectissimorū militū,
 paratū obsistere si quis uim inferre conaretur.
 Videns igitur hominē non imparatū ad certā-
 men, muneribus & comitate conatus est ei im-
 ponere, iussis suis ducibus ut imperata Ionatha
 facerēt, quo magis fidē beneuolētia ficta astrue-
 ret, et omnē illi suspiciōnē eximeret, atq; ita in-
 eantium opprimeret facilius. Postremò suasis ut
 dimitteret exercitum, cessante bello, & pacatis
 rebus omnibus: rogabat tamen ut retenta circa
 se modica manu, comitaretur eū Ptolemaidem,
 & acciperet in tutelā suā ciuitatē eam arcesq;
 finitimas, dicens se in hoc uenisse, ut has ei tra-
 deret. Ionathas uerò nihil mali suspicatus, cre-
 densq; uerē & benuolo animo Tryphonē has
 consulere, dimisit exercitiū exceptis tribus mil-
 libus: ex his duo in Galilæa reliquit, mille uerò
 secum

secum duxit, Tryphonē prosecutus Ptolemaidem. Oppidanis uerò urbē confestim ita ut praemoniti fuerāt claudētibz, niuis captus est militibus eius ad unū contrucidatis: moxq; missa est in Galilaam pars exercitus, ut & illa duo millia nec opina per dolum opprimeret. Sed quia rumor de Ionatha capto adueniū eorū preuenierat, arreptis armis maturē inde euaserūt. Nā Tryphonis milites non ausi experiri uim, quòd intelligerent paratos pro tuenda uita extremum adire periculum, infecta re unde uenerant retro reuersi sunt.

Quòd simoni Iudæorū gens & pontificatū simul
& copiarum imperium detulit, CAP. XI.

Hierosolymis autē postquā auditū est de Ionatha captiuitate, & comitatus eius interitū, ingēs dolor cepit omnes & tāti uiri desiderium, q non sine causa timerēt, ne destituti eius prudentia simul & fortitudine, infestarentur a finitimis: qui in eā diem metu Ionatha cohibiti, sum uidebantur uelut dato signo coerituri, & adducturi Iudæorū gentē in extremum salutis periculū nec eos fefellit sua expectatio: quāprimū enim auditū est necatum esse Ionathā, undiq; excitatū est in eos bellum: tanquam nō habentes amplius cuius ductu militare possent, & rem gnaniter gerere: quin & ipse Tryphon collecto exercitu, in animo habebat Iudæā innadcre. Simon autē uidens Hierosolymi-

sanos metu nonorū motū attonitos, & nolens
 eis cōtra Tryphonis conatus addere animū, cō-
 vocato in templum populo, sic exorsus est ad eos
 uerba facere: Non ignoratis uiri tribules, quā
 gnauiter ac intrepidē ego & pater ac fratres p
 libertate mortis periculis nos exposuerimus:
 quibus domesticis exēplis excitatus, cū nō nouū
 sit in nōstra familia legibus patrū & religio-
 ni propugnāda uitam impendere, nullo terrore
 adigi poterō, ut uitā gloria preferam. Quapro-
 pter cum nō desit uobis dux paratus pro uobis
 quiduis quantiūuis magnū uel pati uel facere, se-
 quimini alacriter quocunq; duxero: neq; enim
 ego melior sum meis fratribus, ut uita parcere
 debeā: neq; ita degener, ut quod illis semper ui-
 sum est longē pulcherrimū, scilicet pro religio-
 ne atq; legibus uitā profundere, ipse per igna-
 uitiā subtersugiat: quin potius certū est germanū
 me illorū fraurē egregijs approbare facinoribus.
 Cōfido enim in Deo q̄ pœnas ab hostibus exi-
 gere dabitur, nosq; unā cū uxoribus & liberis
 ab eorū insurijs eripere, & insuper tēpli sancti-
 moniā eutā prestare ab illorū impia uolentia.
 Video enim profanas gētes non ob aliud in nos
 uocari, nisi q̄ existimāt destitutos ducis promi-
 dētia. His Simonis uerbis accēsa multitudo re-
 cepit animos & fiduciam, & posita formidine
 ausa est meliores spes cōcipere: ita ut uno ore to-
 tus populus acclamaneris, placere Simonē in-
 perire.

perium accipere, & in locū foreissimorū fratrum
 Iuda ac Ionathā succedere, nunquā enim se de-
 tractaturos iussa illius. Itaq; collectis mox o-
 mnibus quotquot ex suis ad militiā essent ido-
 nei, aggressus est urbē mœnibus cingere, cōmu-
 nireq; celsis et validis turribus: quo opere per-
 fecto, misit Ioppē unū ex amicis Ionathā Ab-
 salomi filiū, iussū habitatores eius populari-
 ter inde eijcere, ueritus ne urbē Tryphoni tra-
 drens: ipse interim mansit Hierosolymis ad ur-
 bis custodiā. Tryphon autē Ptolemaide profec-
 tus cū magno exercitu, uenit in Iudāā ducens
 secū uinctū Ionathan: ei Simon occurrit cū suis
 copijs iuxta oppidū Addidā, sitū in monte cui
 Iudaorū campi subiecti sunt. Tryphon uerò co-
 gnito q̃ Simon Iudaorum princeps sit consti-
 tutus, misit ad eū nuntios, & hunc dolo circū-
 uenire cupiens: mandabatq;: ut si uellet dimitti
 fratrem Ionathan, centum argēti talenta persol-
 ueret, & cū eis duos Ionathā filios mitteret ad
 se obsides futuros, quod ille dimissus non alie-
 natus sit Iudāam à regis imperio: nunc enim
 eum tantisper seruari in uinculis, dum debitā
 regi pecuniā redderet. At Simonē rechina eius
 non latuerunt: sed intelligens q̃ & pecuniam
 perditurus esset, nec fratrem liberaturus, quin &
 filios ei⁹ insuper hosti dediturus, tñ timēs crimī-
 nationē suorū, ne negatis pecunijs et filijs uide-
 retur fuisse fratri causa inierius, advocato in

concione exercitus postulata Tryphonis ad eos
 retulit, admonitis prius quod subessent insidia:
 prastabilius tamen esse & pecunias et filios mi-
 tere, q̃ cōtemptis Tryphonis cōditionibus suspi-
 cionem incurrere, quasi fratrem seruare noluerit:
 atq; ita placuit & Ionatha pueros mitti & pe-
 cuniam. Quibus acceptis Tryphon nō seruauit
 fidem, nec amisit Ionatham, sed cum exercitu
 peragrabat regionē, nolēs per Idumaam ascen-
 dere Hierosolyma, peruenitq; usq; Dora Idu-
 maa oppidum. At Simon cum perpetuo con-
 sectabatur, castra castris illius opponēs. Interim
 qui in arce erāt urgetibus Tryphonē ut prope-
 rē sibi commeatus mitteret, iussit paratum esse
 equitatu, quasi eadē nocte uenturus Hierosoly-
 ma: sed quia per eam noctē multa nix delapsa
 uiam operā difficilem maximē equis reddide-
 rat, irritū factum est eius propositum, & motis
 inde castris, in Cœlesyriam rediit properē: obi-
 terq; in Galaditica regione interfecto & sepul-
 to Ionatha, ipse Antiochiā se contulit. Simon
 autē a Basca oppido fratris ossa in Modim &
 paternū sepulcrum transtulit, publico luctu ho-
 norati: ubi amplissimū monumentū exstruxit
 patri simul & fratribus suis ē marmore polizo
 & candido: excitato enim in laicē conspicuam
 celsitudinē, porticus circumdedit & columnas
 singulas ē singulis lapidibus, opus admiratione
 dignissimū: ad hac pyramides septē parentibus
 & fra-

Et fratribus cuique una crexit, mira tam magni-
 tudine quam pulchritudine, quae durat usque ad no-
 strae tempora: iacta fuit Simonis cura, ut Ionathas
 ceterique domestici quam magnificencissimo sepul-
 chro essent conditi: qui defunctus est, exacto pon-
 tificatus simul et imperii anno quarto. Cuius
 successor Simon constitutus suffragio populi, pri-
 mo sui principatus anno suis immunitatem tri-
 butorum peperit, quae hactenus Macedonibus
 erant soliti pendere: idque accidit post annum cen-
 tesimum septuagesimum ex quo Seleucus Nica-
 nor Syria regno positus est. Tanto autem in hono-
 re apud populum fuit Simon, ut tam in privatis
 instrumentis quam in scripturis publicis adiceretur,
 actum esse anno primo Simonis Iudaeorum ethnar-
 cha optimè de gente sua meriti: nam huius prin-
 cipatus res eorum magnis accessionibus aucta sunt,
 et multas de finitimis hostibus retulere victo-
 rias. Denastantis enim Gazaram, et Ioppen, et
 Iamniam, expugnataque Hierosolymorum arce solo-
 eam aquavit, ne posthac esse posset hostibus re-
 ceptaculum, neque inde urbi aliquod inferretur
 incommodum. Quo facto visum est ei operaepra-
 mium, si mons quoque in quo sita fuerat compla-
 naretur, ut solum templum emineret: effecitque id
 commemoratis pro concione malis quae a praesidia-
 rijs in eam diem Iudaei passi fuerant, quaeque etiam in
 posterum ferre cogerentur, si externus aliquis
 princeps ei loco imponeret praesidium: adeoque
 permo

permotus est eius exhortatione populus, ut non intermisso per triēniū neq; die neq; noctū opere, tandē ad planiciē cum locū indefesso labore per uices sibi succedētes redegerint, atq; ita nihil reliquerint quod obſtaret quo minus templum omnibus in urbe locis eſſet longe celsius.

Simon Tryphonem in Dora compulſum oppugnat. inito cum Antiochō cui Pius cognomen erat, ſœdere.

CAP. XII.

x.

Mac. 15

Non multo autem poſt quā Demetrius captus eſt, Alexandri filius cognomine Deus à Tryphone eſt necatus, anno quarto poſtquā eius tutelā ſuſceperat: ſparſoq; rumore, q̄ inter exercēdū ſe eſſet extinctus, per intimos amicos ſolicitauiſſe milites magnis pollicitationibus, ut ſibi regnū deſerret, captum à Parthis Demetriū diſſitans, Antiochū uerò fratrem ſi potiretur imperio, ultorem fore deſectionis qua fratrem eius deſeruerint. illi adducti in ſpem maximā, quaſi ditādi hoc principe, imperiū ei continuo deſerūt. Tum uerò adeptus iam concupiſſam poteſtatē, nō amplius diſſimulare prauum ingenium ualuit, quod priuatus regere conatus eſt, quò magis animos hominū ſibi conciliaret: quam primū enim rex declaratus eſt, abſq; perſona Tryphonē agere cepit, id quod aduerſariorum partibus nō mediocriter proſuit. Aſiſtes enim perſaſi eius mores deſecerunt ad Cleopatra uxore Demetrii, qua tum in Seleuciam

cum

cum liberis se incluserat. Et cū Demetrii frater Antiochus cognomine Soter oberraret, nec ab ulla urbe reciperetur meta Tryphonis, misit ad eum Cleopatra, coniugiū suū & regnū ei offerens: fecit autē hoc partim amicorū suāsu, partim q̄ timeret ne quidā Seleucenses urbē Tryphoni traderēt. Quò postquā venit Antiochus affluēte ad eum quotidie multitudine, & crescētibus viribus, bellū Tryphoni intulit: quem pralio victū eiecit ē superiore Syria. & usq; Phœnicē persequēs, cōpulsum in Doram castrū munitissimū obsidione cinxit. Misit etiā legatos ad Simonē Iudaorū pontificē, qui de amicitia & societate agerent: qui & postulata eius libēter admisit, & mox misso cōmeatu ac pecunijs ad oppugnātes Dorā milites, Antiochum ita demeruit, ut inter intimos amicos ab eo reciperetur. At Tryphon elapsus ē Dora cū perfugisset Apamiam, urbe nī capta interfectus est, triennio postquā regno positus fuerat. Bello inter Antiochum & Simonem orto Cende-

bæos dux regius ē Iudæa profligatur. C. A. XII.

Ceterum Antiochus ob innatā avaritiam beneficiorū immemor, traditis amico Cendebeo copijs, misit eū ut uastata Iudæa Simonē in potestātē redigeret: qui audita eius iniquitate, quāvis iam senior, tamē indignitate rei permotus, iuveniliter hosti cum exercitu suo obviam: pramissisq; cum fortissimo quoq; filijs ipse

ipse cum reliquis copijs subsequēbatur diverso itinere: positisq; compluribus locis inter angustias insidijs, nusquam nō rem gessit ex sententia: & in omnibus congressibus factus superior, reliquum vitæ in pace exegit, cum & ipse renouasset cum Romanis amicitiam.

Quod Simon à genero suo Ptolemæo in conui-
uio per dolum occisus est. CAP. XIII.

XIII.

Mac. 10

IS per octo annos Iudæis præfuit, postremò in
conuincio casus, insidijs generi sui Ptolemæi:
qui uxore etiā eius & duobus filijs cōprehensis
ac cōiectis in vincula, misit quosdā ut tertium
quoq; Ioannē (cui & Hircano fuit nomen) in-
serficerent: adolescens autē hoc præsentiens ma-
turè in urbē refugit, fretus favore multitudinis
conciliato per paterna beneficia, simulq; odio
quo Ptolemæus prosequēbatur populus. Is enim
nolentem eum ingredi per portam aliam for-
ter repulit, eo quod iam Hyrcanum receperat.
Quomodo frustratis Ptolemæi conatibus Hyrcanus
principatu positus est. CAP. XV.

XIII.

Mac. 16

Ille igitur recopit se in quandam arcē supra
Hierichuntā sitam, quæ Dagon dicitur. Hyr-
canus uerò accepto paterno pontificatu, & sa-
eris operatus, cum litatū esset eduxit cōtra Pto-
lemæum exercitū: & oppugnādo locum casera
quidem erat superior, vincebatur autē sola pie-
tate erga matrē, & erga germanos misericor-
dia: hos enim Ptolemæus productos in mœnia
flagris

flagris cadebat in loco omnibus conspicuo, militans se precipitaturum eos nisi frater ab oppugnando desisteret. At ille putans quantum de oppugnatione remitteret, tantum se gratificari suis carissimis, statim in primo conatu elanguescebat. Mater tamen ad eum manus redens supplicabat ne molliretur affectibus, sed potius indignitate rei motus daret operam ut redactum in potestatem inimicum afficeret poena, & ulcisceretur homines sibi natura coniunctissimos: gratum enim sibi fore inter tormenta emori, modo nefarium homo scelerum suorum supplicium lueret. Hyrcanus vero talibus verbis accendebatur ad assilum maiore impetu faciendum, sed quam primum verberari & lacerari matrem uidebat, refrigerabat statim oppugnationis feruor, et uincebatur filius maternis affectibus. Historia- Cumque hoc pacto traheretur diutius obsidio, rum Bisuperuenit annus ille quo solene est Iudaeis cessare ab operibus, recurrente anno septimo: atque finis. ita liberatus à bello Ptolemaeus occisis Hyrcani matre ac fratribus, fugit ad Zenonem cognomine Corylam, qui tum apud Philadelphenses inuaserat tyrannidem.

Quod Antiochus cognomento Pius ducto contra Hyrcanum exercitu, placatus ccc. talentis foedus cum eo init.

CAP. XVI.

Antiochus autem memor incommodorum quae XV. à Simone acceperat, Iudaeam aggressus est.

III

ex quo

ex quo regnare cœperat anno quarto, principatus uerò Hyrcani primo, sexagesima secunda supra centesimā Olympiade: uastatūq; agris Hyrcanū in urbē ipsam cōpulsis, eam septenis castris cūm cinxisset, primū nihil proficiebat, propter firmitatē mœnium & uirtutē propugnātiūm, accedente etiā aquarū penuria, cui tandem sub occasum plciadis delati imbres fuerūt remedio. Postremo ad septentrionalē muri parietē, quā planior erat aditus, excitatis centum turribus quas surgebāt usq; tertiā contignationē, impositisq; in eas cohortibus, quotidie tentabat mœnia: dupliciq; fossa longa simul & lata cinctis Induis praelusit omnē exitū. Illi cōrā crebro excursantes, si foriē negligentius custodiri castra offenderent, afficiebant hostē clade aliqua: q̄ si paratos ad resistendū inuenirēt, recipiebant se in tutiora facile. Hyrcaniū autē postquā cognouit sibi obesse suorū multitudinē, q̄ inutiliter absumerētur ad uictū necessaria, secretā infirmiorē turbā eiecit extra mœnia, solis retentis q̄ ob nigorē atatis ad pugnā erāt idonei. Antiochus autē exelatos negabat progredi, ita ut miserabiliter oberrantes mœnibus cōficerētur inedia: sed cūm superuenisset festū scenopegia, miseratione suorū rursus in urbē recepti sūnt. Rex etiā rogatus ut gratia festi inducias septē dierū concederet, religione motus impetrari eas passus est: nec hoc cōtēntus uictimās missis magnificē

tauros

tauros auratis cornibus, & pocula tam aurea
quā argētea referta omne genus aromatibus: cū
exercitui praebebat epulā, longe diuersus ab An-
tiocho Epiphane, q̄ capta urbe porcos super al-
tari mactauerat, & iure carniū illarū templum
asperferat, uiolatis Iudaorū legibus simul & ce-
rimonijs: unde acerbissima exorta sunt eius gē-
tis cōtra eum odia. At hic Antiochus pro-
pter religionē Pius cognominatus est ab omni-
bus. Hyrcanus uerò cognita eius equitate &
pietate delectatus, legatos ad eū misit, rogantes
ut liceat sibi patrijs uiuere legibus. Tum rex
repulsis qui suadebant internecione detend. m.
gentē insociabilē, & discretā instituto à reli-
quis omnibus, & approbata Iudaorū pietate,
imperaui ut obsecrati arma sibi traderēt, & uc-
tiligalia Ioppes ceterarumq; extra Iudeam ur-
bium concederent, & insuper praesidiū recipe-
rent, promittens pacē eis se daturū his cōditio-
nibus. Assenserūt illi ad omnia, excepto pra-
sidio, q̄ nitarēt exterorū cōsuetudinē: quod ne
reciperēt maluerūt regi dare obsides & D. ta-
lenta insuper: quorum C. C. C. mox representata
sunt, & inter obsides fuit etiā ipsius Hyrcani
frater: deiecta q; mox lorica qua impōsita erat
moenibus, soluta est obsidio. Ceterū Hyrcanus
aperto munimēto Davidis, qui olim regum o-
mnium fuerat diuissimus, tria millia talentorum
inde protulit: quibus pecunijs fretus primus

omnium coepit externū militem alere: & inito cum rege fœdere, exceptū in urbē cum exercitu tractauit liberalissimè: quin & profectū in expeditionē Parthicā secutus est una cū auxilijs. Testis est nobis Nicolaus Damascenus, sic scribens: Antiochus erecto trophæo ad Lycū flumen, ubi Indatē Parthorū ducē profligauerat, haesit ibi per biduū ad preces Hyrcani Indai, q̄ in id tēpus fortē quedā Iudæorū festinitas incurrerat, per quā nō licebat eis iter facere. Et uerū est quod ille scripsit: nam p̄ter eosle instabat post sabbatū, quo tempore nostris iter facere nefas habetur. Deinde cū Arsace Partho Antiochus signa contulit, quo praelio nihil & uitam simul amisit ei exercitum. Syrorum autem regnum frater eius recepit Demetrius, dimissus ab Arsace quo tempore Parthorum regionem inuaserat Antiochus, sicut iam antè in alijs commentarijs diximus.

Hyrcani expeditio in Syriam. CAP. XVII.

XVI. Ceterū Hyrcanus audita morte Antiochi, cōfestim ad urbes Syria duxit exercitum, ratus id quod erat, inuenturū se eas nauas propugnatoribus. Medabā igitur nō sine labore sexto demū mēse ni cepit: deinde Samegam cū uicinis oppidis, & insuper Sicima atq; Garizim cū gēte Chuthæorū qua accolebat tēplum instar Hierosolymitani exstructū permisso Alexandri à Sanaballetē duce in gratiā generi

neri ipsius *Manassis*, qui fuerat frater *Iaddi* pontificis, ut antè dictū est: incidit autē huius tēpli desolatio post annū C. C. *Hyrcanus* uerò etiā *Idumaea* urbes cepit, *Adora* & *Marissam*, subiugatisq; omnibus *Idumaeis* edixit ut circūcideretur, nisi mallerent ē proprijs pelli sedibus at illi amore patria admiserūt & circūcisionē & reliquā iuxta *Iudaicos* ritus uiuēdi formulam: atq; ex eo primū tēpore inter *Iudaos* cēseri coepti sunt. Caterū *Hyrcanus* pontifex renouaturus cū *Romanis* amicitia, misit legatos ad senatū: ubi recitatis eius literis amicitia impetrata est his conditionibus. *Fanius M. F. Pr.* indixit senatū in campū V I I I. Id. Februarii, presente *L. Manlio L. F. Memina*, & *C. Sēpronio C. F. Falerna*, propter eas res quas legati reculerunt, *Simon Dositheus*, *Apollonius Alexandri*, *Diodorus Iasonis*, uiri honesti ac probi, missi à populo *Iudeorū*: q; etiā egerunt de amicitia & societate, qua eis intercedit cū pop. Rom. & de negotijs publicis, ut *Ioppe* & portus, *Gazara*q; & fontes atq; urbes reliquae p *Antiochū* ablatae prater senatus decretū, restituant hēc omnia: nēne militibus regijs liceat p regionē ipsorū ausubditorū iter facere: & ut eo bello per *Antiochū* antētata prater decretū senatus fiat irrita: utq; legari a senatu missi, curēt reddi quicquid *Antiochus* abstulerat, & pretiū agrorū aestimēt q; eo bello uastati sunt: & ut litera cō-

mendacitiae legatis demur ad reges & liberos
 populos, quo tutius possint reuerti in patriam.
 Quibus de rebus uisum est senatui renouare so-
 cietatē & amicitia cū uiris bonis, & missis à
 bono atq; amico populo. De literis autē scribē-
 di respōsum est cura futurū senatui, q̄ primū ab
 alijs negotijs uacauerit, & daturū operā ne ul-
 la posthac eis infiratur iniuria, mādatumq; est
 pratori Fanio, ut ex publica pecunia legatis nu-
 meraret uaticū, quo cōmodius se referre possēt
 in patriā: atq; ita publico sumptu legatos pre-
 tor domū remisit, cū cōmēdatitijs ad eos p̄ quo-
 rū loca erāt itāsituri. Et Hyrcani quidē ponti-
 ficis rerū status hic fuit. Demetrius autē rex cu-
 piens bellū Hyrcano inferre, opportunitatē non
 habuit, inuisus ex aequo tam Syris q̄ militibus,
 propter mores improbos, ita ut miserint ad Pro-
 lemaeum Physconē, rogātes ut aliquē ex Seleuci
 genere eis daret, quē possent regē sibi cōstitue-
 re: cūq; is misisset Alexādrū Zebinā, cōmisso
 pralio Demetrius uincitur, et refugiēs ē pugna
 ad Cleopatram uxorē in Ptolemaidē, exclusus est
 ab ea: delatusq; inde Tyrū ab inimicis capit̄, et
 diu miserē uexatus, tandē interficitur. Alex-
 ander autē regnū adeptus fœdus scripsit cū Hyr-
 cano pōrifice, deinde petitus bello ab Antio-
 cho Grypo Demetriū filio, in pralio casus occu-
 buit. At Antiochus regnū Syria cōsecutus nō
 ausus est expeditionē contra Iudaos suscipere,
 audito

XVII.

Audito q̄ frater ipsius germanus, eodē nomīne dictus Antiochus, copias cōtra se apud Cyzicū colligeret. Quapropter nihil in Iudaos mouens, decreuit parare se cōtra fratris aduentū, cognominati Cyziceni, eo q̄ in illa urbe educatus su: patre autē genitus erat Antiocho Sotere, qui à Parthis occisus est: acciderat enim ut Cleopatra duobus fratribus alteri post alterū nuberet, sic ut aliis diximus. Porro Antiochus Cyzicenus ubi peruenit in Syriā, multis annis cum fratre cōsiliatus est, Hyrcano interim per totū illud tēpus agente in pace cōtinua: mox enim post Antiochi cadē defecerat à Macedonib⁹: iamq̄; nec ut subditus, nec ut amicus ullā illis ferebat opē amplius: sed maximis successib⁹ res eius aucta sunt Alexandri Zebinaq̄ tēpore, & maioribus etiam regnātib⁹ his duobus fratrib⁹: bellū enim quo se atterebāt mutuō, occasionē Hyrcano praeiuit, ut securē frueretur Iudae prouētib⁹, & ingentem pecuniarū uim inde cōgereret. Et Cyziceno uastante fratris regionē, non dissimulauit et ipse quid moliretur: uidensq̄; Antiocho nihil esse ab Aegypto praesidiū, sed tam ipsum quā eius fratrem multas clades accipere ex cōtinuis inter se certaminibus, utrunq̄; facile despexit.

Quod Antiochus Cyzicenus Samaritis auxilium ferens uictus aufugit. CAP. XVIII.

Quapropter duxit exercitiū ad Samariam urbem munissimā, quae q̄ nunc Sebastea
mm 4 uoce

uocetur ab Herode condita, cum erit opportunum dicemus: hanc adortus oppugnabat nullis parcēs laboribus, infensus ei propter iniurias illatas Marissenis, colonis Iudaorū & socijs, sed Syria regi subditis. Cum itaq; urbē fossa & duplici muro cinxisset per LXXX. stadia, obsidioni praecepit filios Antigonū & Aristobulū: quibus urgētib; & fame premente eò necessitatis adducti sunt Samaritae, ut coacti nesci cibis insuetis homini, postremo Antiochi Cyziceni opē implorauerint: q̄ cum uenisset properē, mictus est ab Aristobuli militibus: & insequētib; eum fratrib⁹ usq; Scythopolim, agrē euasit: at illi reuersi cōtra Samaritae rursus eos cōpellunt intra mœnia, & cogunt iterū ab eodē Antiocho auxilium petere. Is accitis à Ptolemao Lathuro circiter sex armatorū millibus, quos ille inuita matre & tūm nō imperio per eam deturbatus miserat, primū uagabatur p̄ ditionē Hyrcani latrocinapudus cū Aegyptijs, nō audens quidem aperto marie decernere, q̄ esset impar uiribus, existimās in se uastādū agri effecturū ut Hyrcanus obsidionem Samaria solueret. Sed postq̄ multos ē suis anis exceptos hostiū insidijs, profectus est inde Tripolim, Callimadro ei Epicraei ducibus demando bello Iudaico: ex his Callimander audacius q̄ prudentius cū hoste cōgressus, profligatis suis & ipse inter alios cecidit. Epicrates autē pecunia corruptus, Scythopolim & alia

Et alia quadā oppida manifestè Iudeis p̄didit,
 nec quicq̄ Samaritis obsessis p̄fuit: atq; ita Hyr-
 canus integro anno in oppugnatione exacto, nō
 consētus urbē capere, etiā solo eam equavit, in-
 ductis illō torrētibus: quorū elunie ita cūcta for-
 data sunt, ut ne uestigiū quidē superesset eius op-
 pidi. Incredibile autē quiddā narratur de Hyr-
 cano pōtifice, dignatū eum esse diuino colloquio.
 Pertur enim q̄ illa ipsa die, qua eius filij cōse-
 ruerunt cū Cyziceno praliū, pōtifex ipse solus in
 templo odoramēta adolēs uocē audierit, nūcian-
 tem filiorū recentē de Antiocho uictoriā: idq;
 mox progressus renūtiavit multitudini, et paulō
 pōst certius cōprobatū est eius oraculū. Et Hyr-
 cani quidē res gestā sic se habuerunt. Accidis
 autē hoc tēpore ut nō Hierosolymis solū, sed et
 apud Alexandriam reliquamq; Aegyptū et
 Cyprum fortuna aspiraret Iudeorū successibus:
 Cleopatra enim regina à filio Ptolemæo Lathu-
 ro dissidēs, copijs suis duces preposuit Chelcias
 et Anania filios Onia q̄ tēplum in Heliopoli-
 tana præfectura adificauerat Hierosolymitano
 simile, ut aliās diximus: ex horū sentētia regina
 gerebat oīa, sicut et Strabo Cappadox testatur
 his uerbis: Pleriq; enim q̄ prius nobiscū uenerūt
 in Cyprū, quī ue pōst à Cleopatra illō missi sunt,
 confestim deficiebāt ad Ptolemaum: soli uerò ex
 Onia factione Iudei cōstanter manserūt in offi-
 cio, eo q̄ eius eorū Chelcias et Ananias apud
 m m s regin

reginam essent in pretio. Hæc Strabo. Hyrcano
 autē apud Iudeos felicitas invidiam peperit, sed
 præcipuè Pharisaorum secta male ei uolebat, de
 qua supra mentionem fecimus: tanta autē eorum
 auctoritas est apud populū, ut etiam si regi oblo-
 quantur aut pōtifici, fidem tamē eis uulgus ha-
 beat. Horum discipulus & Hyrcanus fuerat, in
 primis charus huic hominū generi: quos cū ali-
 quando uocasset ad cōuinium, & accepisset co-
 muer, postquam animaduertit eos exhilaratos,
 sic illos affatus est: Scire eos suam uolūtatē, q̃
 nihil magis cuperet quā iustus esse, & omnia
 iuxta Dei placita facere, quēadmodum & ipsi
 doceant: autamē si quid in ipso desiderarent, &
 aliqua in re à iustitia præscriptis aberrantē de-
 prehenderent, officij illorū esse, ut admonitione
 corrigant: cum uero omnes eius uirtutē compro-
 barent, uehementer gaudius est eorū testimonio.
 Tandem unus ē cōiuius Eleazarus, uir malus et
 seditiosus: Quandoquidem, inquit, ais te cupere
 audire ueritatē, si uis esse iustus abdicā te pon-
 tificatu, & cōtenuus esto principatu populi. Illo
 uerò causam rogante cur ita hoc postularet:
 Quia, inquit, audiuius à natu grandioribus,
 matrē tuam captiuā fuisse, regnante Antiocho
 Epiphane. Falsus autem erat is rumor, & ideo
 grauius his uerbis Hyrcanus offensus est, nec
 minus Pharisei ceteri. Tum Ionathas quidā ē
 Saduceorum secta, quæ est Phariseis contraria,

præcip

præcipuus Hyrcani amicus, dicebat de omnium
 Pharisaorum sententia cōiutiatum Eleazarum:
 quòd si dubium uideatur, manifestū fore inter-
 rogatis illis qua pœna hominē dignum cēseant.
 Quod postquam Hyrcanus rogauit, dicens ex
 pronuntiata ab illis sententiā se cogniturum, an
 ex eorū consensu factū sit sibi cōiutium. Et illi
 satis putarūt si uinculis castigaretur Et uerbe-
 ribus, q̃ iniquum uideretur capite hominē ple-
 Eli ob malodiciētiā, Et alioqui hoc genus ele-
 mens su in animaduersionibus: uehementer ex-
 acerbatus est, quasi iam cōperit habere, eos
 esse auctores opprobriata sibi generis infamia.
 Nec desistit Ionathas furensi calcar addere, in-
 eantiū ut desertis Pharisaïs ad Saduceos defice-
 ret, Et abrogatis illorū cōstitutionibus earum
 obseruatores pœnis afficeret: atq; hinc factū est,
 ut et ipse, Et eius filij parum gratiosi apud uul-
 gum fuerint: quāadmodum aliās opportunius
 dicitur. Nunc enim indicandū est, quòd multas
 cōstitutionū à maioribus per manus acceptas
 Pharisei tradiderint populo, quæ non sunt scri-
 ptæ inter leges Mosaicæ: Et ideo Saducei his
 auctoritatē abrogant, dicentes oportere eas tan-
 tum seruari, quæ scripto continentur: atq; hinc
 magna inter utrosq; exorta est cōtrouersia, dum
 diuiores stant à Saduceorum partibus, Pharisei
 eacra multitudinis nituntur fauorib⁹. Sed de his
 duabus sectis et Essætorū tertia satis docuimus

in II. de Iud. bello uolumine. Hyrcanus autē seditione sedata, & post hāc exacta uita feliciter, elapsisq; uno & XXX. annis eius imperij morit̃, relictis quinq; filijs supersticiib⁹, tribus maximis à Deo habitus dignus honorib⁹, principatu gentis Iudaorū, et pōtificatu, & pphetia: fruebatur enim diuinis colloquijs: unde tantā nactus est futurorū praescientiā, ut praedixerit duos maiores natu ē suis liberis, nō diu fore paterni principatus cōpotes: quorū exitium operapretiū est cognoscere, quo magis patris eluceat diuinaio.

Aristobulus primus diadema sibi imposuit. C. XIX.

DE functo enim eoriū patre, Aristobulus natus maximus uolēs principatū in regni formam uertere, diadema sibi primus imposuit, post CCCCLXXXI. annos & menses tres ex quo de captiuitate Babylonica liberatus populus ad priūstinas sedes postliminio reuersus est: cuīq; fratrē suum secundū Antigonū amaret, in societate dominationis eū assumpsit, ceteros uerò in uinculis habuit: matrē etiam cōiecit in carcerem principatus amulā (nā illam Hyrcanus domum rerū reliquerat) atq; eò crudelitatis processit, ut fame necaret in uinculis: post matrem uerò interfecit fratrē quoq; quē pra alyis diligere uidebat̃, et in regni societate admiserat, alienus ab eo per calumnias, quas primo quidē reiecit, partim q̃ cum diligeret, partim q̃ per inuidiam cōfictas putaret. Sed cum aliquādo An-
tigon

Antigonus magnificè reuerteretur è bello, quo tem-
 pore populus solenne scenopegia festū celebrat,
 accidit ut Aristobulus agros decūberet, fra-
 ter uerò interfuturus sacris splēdidissimè orna-
 tus in templū ascenderet cū armatorū comitatu,
 potissimū pro salute regis uota facturum. Tum
 hi quibus studiū erat excitare inter fratres discor-
 diā, nacti occasionē è rebus prosperè gestis An-
 tigonem et pōpū quā adornauerat, uenerūt ad re-
 gem & omnia exaggerauerūt, dicētes hac iam
 esse supra prinati hoīs conditionē, & affectuū
 regni manifesta indicia: aiebantq; ueniturū bre-
 ni cū ualida armatorū manu ad occidēdum re-
 gem, q̄ stulū existimet cū regno solū potiri li-
 ceat, cōmunicato honore consentiū esse. Aristo-
 bulus autē quamuis nō omnino his crederet, ta-
 men prospiciens quō posset & suspicionē uitare,
 & securitati suā cōsultare, collocauit satellites in
 loco quodā obscuro & subterraneo (decūbebat
 autē in turri qua pōst mutato nomine Anto-
 nia dicta est) mādantq; ut siquidem sine armis
 frater ueniret, nemo eū attingeret: q̄ si armatus
 aduētaret, ut trucidaretur: pramissit in ad eum
 qui rogaret ut inermis ueniat. At regina et re-
 liqui insidiatōres, persuaferūt nūtio ut cōtraria
 diceret, audisse fratrem q̄ armaturā eximiam sibi
 comparasset, cupereq; ita armatum cōtemplari.
 Antigonus uerò nihil mali suspicās, & fretus
 fratris benenolētia, ita ut erat cū tota armatura
 uenit

venit ad Aristobulū, contemplandū se præs-
 turus: cumq; peruenisset ad turrim Stratonis,
 quā valde obscurus erat transitus, à satellitibus
 interfectus est. Huius autē casus facile ostendit
 quantū possint lior & calumnia, & quā sine
 efficaces ad subvertēdam etiam naturālē bene-
 nolentiā. Sed illud maximē admiratu dignum
 est, quod Iudas quidā, cuius prædictiones nun-
 quā sfellerunt, naticinatus est. Is cum videret
 Antigoni accedentē ad templum, apud disci-
 pulos qui eum ob hāc scientiam affectabantur
 exclamavit, pœnitere se iam nūc, quādo quidem
 eius vanitatē coarguet incolumis Antigonus,
 quē ea die apud Stratonis turrim moriturū præ-
 dixerat: quoniā locus ille abesse d C. stadijs, &
 diei pars maior exacta esset: atq; ita periculum
 esse ne mētiatur suum oraculum. Ad hūc mo-
 dum sollicito nūtiatur Antigoni casum ad cel-
 lam subterraneam turris, quā & ipsa Stratonis
 vocabatur, sicut & illa maritima quā post Cæ-
 sareā nominata est: quā ambiguitas natem per-
 turbauerat. Aristobulum autē continuo cepit
 fraterna necis pœnitētia: quā res morbū eius ag-
 gravavit, dum factū suū cōtinenter desestare-
 tur, ita ut postremō crescens doloribus san-
 guinē vomeret. cum quidā ē ministris efferens,
 divina opinor ita volente providēte, prolapsus
 in eo ipso loco effudit, q Antigoni cadis cræta
 habebat uestigia: quo factō ingens corū qui vi-
 detant

derat clamor exoritur, quasi data opera puer illic effudisset sanguinem, ita ut clamoris causam sciscitaretur *Aristobulus*: omnibus autē dicere tergiversantibus, tātō magis cōtendebat cognoscere, q̄ natura ita comparatū sit, ut suspecta nobis sint quæ dissimulantur silētio. Tandē ubi minis ac terroribus expressit ut faterentur veritatem, conscientia grauius iēctus animū plurimae effudit lacrymas: & gemitū ex imo pectore ducens, *Ergo nō laet Deum*, inquit, *meū impium ac secleratū facinus*, q̄n tam cito reposcor pœnas cognati sanguinis. O corpus impudens quousq; retinebis animā, quā materni funul ac fraternū manes flagitant? cur nō semel eam reddis, ne sis per partes opus sialibare meū sanguinē, atq; ita parentare oppressis per nefas & parricidiū? uix ea factus cras, cū exhalauit animā, uno tātum anno in regno exacto, cognominatus *Philellen*, id est *Grecorū amator*, post auctā multis beneficijs patriam, illato bello *Ituræ*, magnaq; eius parte attributa ad *Iudææ* limites: cuius habitatores cōminatione exilij coegit circuncisionē ceterosq; *Iudaicos* ritus admittere. Alioqui natura equus erat et modestus, ut attestatur *Strabo* ex autoritate *Timagenis*, sic dicens: *Hic uir equus fuit*, & *Iudæis* multis in rebus cōmodus: nam et ditionē corū auxit, & partē *Ituræ* eorum eis attribuit, deuinētam circuncisionis scedere.

Alexandri Iudæorum regis res gestæ. C A P. XX.

Post

XIX. **P**ost Aristobuli obitum Salome eius uxor, quā Græci Alexandrā nominant, solutis eius fratribus, quos ipse ut diximus uinxerat: Ianneum, qui & Alexāder est, regē constituit, ætate ceteros præcedentē atq; modestia: cui accedit ut mox natus exosus patri factus sit, nec unquam dū ille uiveret in eius conspectū admissus: eius odij causam serūt hęc: Cum aliqñ in somnia ei Deus apparuisset, rogauit de successore, sollicitus de Aristobulo et Antigono quos præ cæteris diligebat fratribus. Sed cum Deus huius effigie designasset, cōtristatus qd uis in omnes fortunas esset successurus, in Galilæa educari eū uoluit. Sed oraculi fidē eūctus approbanis. Potius enim hic regno post defunctū Aristobulū, alterum fratrum insidiantem sibi, interfecit: alterum contentū priuata & otiosa uita, in honore habuit. Constituentis deinde rebus imperij, prout sibi uisum est cōducere, ad Ptolemaidē duxit exercitum: & cum prosperè pugnasset, uictos intra mœnia cōpulit, eosq; obsessos oppugnare adortus est. Sole enim è maritimis Ptolemais & Gaza expugnāda supererant, & præter has Zoilus, qui tyrannidem apud Stratonis turrim & Dora occupauerat. Sed cū Antiochus Philometor et frater eius Antiochus Cyzicenus multis cladibus suas uires attererēt, nihil presidij ab eis expectandū erat Ptolemaidē sibi, uerum Zoilus tyrannus cum ijs quos alebat milisibus eorum

eorum quoq; dominationi propter discordiam
regū inhians, nō nihil opis attulit. Nā reges ne-
gligere uidebātur illorū periculū, ahlētis simi-
lis, quos cū defessi sint certamine, pudet tamen
aduersario manus dare, sed per interuallū se ad
instaurādū certamē reponēt. Supererat una spes
ab Aegypti regibus, & Ptolemaeo Lathuro, q
à matre Cleopatra è regno ciētius Cyprū obli-
nebat: ad hūc igitur missis legatis, orabat ut au-
xilio ueniēs ex Alexandri manibus periclitā-
tes eriperet: q cū ei spem fecissent q delatus in
Syriā habiturus esset Gazaos & Ptolem. idē-
ses in suis partibus, simulq; Zoilū & S. donios,
multosq; alios adiuturos, elatus promissis na-
uigationē parabat. Interim Demetrius q plu-
rimū apud suos ciues auctoritate pollebat, per-
suasit Ptolemaidēsibus ut mutarēt sensetiā, cō-
ducibili⁹ dicēs incertā cū Iudaeis bellū alē sub-
ire, q in certissimā seruitutem accito domino se
dedere, & insuper non praesens solū bellū susti-
nere, sed maius etiam ab Aegypto imminens.
Cleopatrá enim non permissura Ptolemaū uires
sibi parare è uicinia, sed cōtra eos uenirā cum
ualido exercitu: dare enim reginā operā, ut illū
etiā è Cyprio eiciat. futurum autē ut si Ptolē-
maū sua spes frustra uir, ipse in Cyprū retrorsum
fugias, miseri uerò ciues in extremo deserantur
periculo. Igitur Ptolemaus cognita in itinere
Ptolemaidēsū mutatione, nihilominus cursum

continnavit, & cū appulisset ad Sycaminū, eò
 loci copias exposuit, quæ cōstabant cōnuenera-
 ris peditibus & equitibus circiter x x x. mil-
 libus. His adductis ad Ptolemaidē, et castris ibi
 positis, cū neq; legatos eius admittere, neq; uer-
 ba audire uellēt, in magnā cōiectus est sollicitu-
 dinē. Postq̃ uerò Zoilus ad cū & Gazai uene-
 runt, petētes auxiliū cōtra Iudeos & Alexā-
 drū agros ipsorū uastantē, obsidio quidē urbis
 metu Ptolemai soluta est. Caeterū reducto domū
 exercitu Alexāder cepit astu agere, clā Cleo-
 patrā cōtra Ptolemaū uocās, aperte uerò amicu
 eius & sociū se simulās: quin & cccc. argēci
 talenta daturū se pollicitus est, si ille uicissim in
 gratiā ipsius Zoilū tyrānnum tolleret, et agros
 eius Iudeis attribueret. Tunc igitur Ptolemaus
 libēter Alexādrī amicitia admittēs, Zoilū ca-
 pit: deinde uerò cōperio q̃ ille clam ad matrem
 ipsius Cleopatram nuntios mitteret, dissoluto cum
 eo fœdere, profectus est oppugnatum Ptolemai-
 dē, quæ portas ei clauserat. Vbi relictis ad cōti-
 nuandā oppugnationē ducibus cum parte exer-
 citus, ipse cū reliquis copiis ad uastandā et do-
 mandā Iudaā se cōtulit. At Alexāder postq̃
 intellexit eius propositū, & ipse ex sua ditione
 colligit circiter l. millia, uel ut quidā scripto-
 res malunt l. x x x. millia, & cū his hosti inui-
 obuiam. Ptolemaus uerò ex improviso ad ortus
 sabbato Asochim Galilææ oppidū in cepit, &
 circ-

circiter decem captiuorum millia præter aliam multam prædam abduxit.

Ptolemæi Lathuri de Alexandro uictoria. C. XXI.

DEinde aggressus & Sephorim non lōge inde distātē, multis desideratis abiit cōfli-
cturus cū Alexandro: cui occurrit ad Iordanē
flumiū, iuxta Asophon, qui non multū distans
est à flumine: & castra ex aduerso hostiū me-
satus est. Habebat autē Alexander in prima
acie pugnare solitos oclies mille, quos hecaton-
tachos appellabat, gestantes aratos clypeos:
sed et Ptolemæi prima acies aque arati scutis
utebatur. Et cætera quidem inferiores sibi uisi
cunctatiores erant ad prælium: cōfirmabat autē
eos nō parū Philostephanus aciei struēda arti-
fex, iubēs trāsire flumiū supra quē castra habe-
bāt: nec Alexandro transitū eorū impedire pla-
cuit, rato faciliore sibi fore uictoriam, si hostis à
tergo haberet flumiū, & è pugna nō posset resu-
gere: & primū quidē a quo marie certabatur,
multis uirinq; cadētibus: deinde cū iam Ale-
xandri milites superiores fieri inciperēt, Philo-
stephanus cū parte suorū maturē ceciditibus opē
attulit: cūq; inclinato Iudeorū cornu nullus fer-
ret suppetias, destituti ope proximorū fecerunt
fuga initiū, ceterosq; exēplo suo traxerūt: cōtra
Ptolemæi milites acriter insādō Iudeos fugiē-
tes cecidit, & tandē profligatos eonsq; insē-
cusi sunt interficiendo donec lassatis manibus

ferrum quoq; hebesceret. *Ferunt* x x x. millia cecidisse in eo pralio: *Timagenes* autē l. millia in suis scriptis retulit: ceteros partim captos, partim fuga servatos incolumes. *Ptolemæus* uerò cum post uictoriā lōge lateq; excurrisset, serò tandē in quosdā *Iudeorū* uicos se recipit: quos ubi uidit repletos pueris & mulieribus, mādauit militi ut promiscuē ingulatos & in frustra concisos, in lebetes seruētes mēbratim cōijcerēt, ut qui effugerāt ē pralio hostē crederet humanis uesci uisceribus, & eo maior terror incuteretur reliquis: & huius crudelitatis tā *Strabo* quā *Nicolaus* meminit. *Idē* etiā *Ptolemaidem* ui expugnauerūt, sicut aliās indicauimus. Porro *Cleopatra* uidēs augeri filij potentiā, subiecta *Gazgorū* urbe, & *Iudeorum* regione impune peruasata, nō permittendū duxit ut ille magis cresceret, maximē cū circa *Aegypti* portas obuersaretur, et immineret eius imperio: qua propter cōtinuō tam nanales, quā terrestres exciuit copias, quarū supremū regimen penes *Chelciam* & *Ananiā* *Iudeos* esse uoluit: bonā etiā diuiniarū suarū partē cū nepotib. et testamēto apud *Cōū* insulā deposuit. *Iussoq;* *Alexādro* filio cū magna classe in *Phœnicem* appellere, & deficientibus ad se eius regionis incolis, peruenit *Ptolemaidē*: unde exclusa oppugnationē eius urbis instituit. Tū *Ptolemæus* relicta *Syria* properauit in *Aegyptiū*, sperās ex improviso occupaturum.

rum se praesidijs uacua: sed opinione sua frustra
 est. Per idē tēpus alterū ē Cleopatra ducib⁹
 Ciliā mori cōtigit, dū circa Cœlesyriā Ptole-
 mæū persequitur. At Cleopatra auditis filij co-
 natibus, & q̄ ei cētami Aegyptū non ex sen-
 tētia successerat, missa eō parte exercitus omni-
 no eū ex ea regione expulit; atq; ita rursus ex
 Aegypto ciectus, apud Gazā exegit cā hycmē.
 Interim Cleopatra Ptolemaidē, simul cū prae-
 diarijs expugnat. Quō cū uenisset Alexander
 eū muneribus, et ita exceptus tractaretur, ut di-
 gnū erat hominē afflictū a Ptolemao, nec aliud
 habentē refugiū: cumq; quidā amicorū regina
 suaderēt, ut illā quoq; regionem occuparet, nec
 sineret tātā bonorū Iudaorū multitudinē unius
 uiri parere nutib⁹: Ananias cōrariū cōsultuit,
 iniquū facin⁹ dictitās, si hominē in societate re-
 ceptū suis sculcatis. exueret, praesertim suū co-
 gnatum. Sic enim fore ut illaui huic iniuria, o-
 mnes ubiq; gentiū Iudeos a se alienaret. His ra-
 tionibus Anania regina inductus, abstinuit ab
 Alexandro iniuriā, & fœdus cū eo renouauit
 apud Cœlesyria urbē Scythopolim. Tū uerò li-
 beratus metu periculi quod a Ptolemao hactē-
 nus impēdere uisum est, expeditionē suscepit in
 Cœlesyriā, ubi Gadera post decē mēsiū obsidio-
 nē cepit: & paulō post potius est Amathūte,
 quod est castrū omniū quæ ad Iordanē sita sunt
 munitissimū, ubi Theodorus Zenonis filius res

suas charissimas deposuerat : qui ex inopinato
 Iudeos aggressus, interfectis ex eis decē millib⁹,
 impedimēta Alexandri diripuit. Nec tamē
 clade rex absterri⁹ est quo minus in maritimo
 tractu Raphiā bello aggredere⁹, & Antihe
 donē, cui postea Herodes rex mutauit nomē in
 Agrippiade, quā & ipsam armis in potestate
 suā redegit : & cū animaduerti⁹ Ptolemeum
 Gaza relicta in Cyprū recessisse, & matrem eius
 Cleopatram in Aegyptū, infensus Gazais q̄ ac-
 ciuissent illū cōtra se in auxiliū, & urbē eorum
 oppugnauit, & agrū depopulatus est : interim
 Apollodotus eorū dux noctu cū duobus mil-
 libus cōductitiorū militū, & decē millibus quæ
 ex oppidanis armauerat erupit in castra Iudeo-
 rū : & quādiu nocturna erat pugna, superiores
 erāt Gazæi, hostibus aduentū Ptolemai suspi-
 cātibus : sed quā primū dies illuxit, & rei ueri-
 tas apparuit, Iudei se cōglomerarūt, & impetum
 facto in oppidanos circiter mille ex eis interse-
 cerūt. Attamē ne sic qdē quāuis grauāte ino-
 pia uoluerūt cedere, parati quidam potius per-
 ferre, q̄ ab hoste subigi : & addebāt illis animū
 Arcas rex Arabū, auxiliū sp̄e ostendēs. Sed
 priusquā ille ueniret, Apollodoro perēpio ciui-
 tas capta est. Nā Lysimachus ipsius frater inui-
 dens ei q̄ ita graciosus esset apud populū, occiso
 eo collegit manū militū, atq; ita urbē Alexā-
 dro tradidit : qui primo pacatus introgressus
 est.

est, deinde immisit in oppidanos militem permis-
sa sœniēdi licētia, ac passim Gazæ trucidabā-
tur: nec tamē illi moriebantur inulsi, sed repū-
gnātes inuasoribus nō pauciores Iudeos interi-
mebāt: alij uerō desolatas prius ades incēdebāt,
ne hostis prada potiri posset: quidā etiā suis nec
manibus uxores ac liberos contrucidabāt, ne in
captiuitatē abstraherētur. Senatores autē nu-
mero D. in Apollinis cōfugerāt: forte enim se-
natus habebatur cū hostis intromissus est. Ale-
xāder uerō etiā his ingulatis, & dirpta insuper
urbe reuersus est Hierosolyma, anno post quā
castra ad Gazā admonerat. Eodē tēpore etiam
Antiochus Grypus occisus est Hieracleonis in-
sidijs, anno ætatis sue quinto et quadragesimo,
regni uerō nono supra uigesimum: cui succedēs
Seleucus filius bellū gessit cum Antiocho pa-
trno, cui Cyziceno fuit cognomen, quē deinde in
prælio captum neci tradidit. Nec ita multo post
Cyziceni filius Antiochus cognomento Euse-
bes peruenit Aradum, et impositio sibi diade-
mate Seleuco bellum intulit, quē uno prælio ui-
ctum ē tota Syria expulit. At ille fuga delatus
in Ciliciā, postq̃ a Mopsæatis receptus est, cœpit
ab eis tributa exigere: qui nō ferentes exactio-
nē, unā cum regia & ipsum & amicos cōcre-
manerunt. Regnante uerō apud Syros Antio-
cho Cyziceni filio, Antiochus Seleuci frater
bello eum aggreditur, & uictus uitam simul

amissit atq; exercitum: post quē frater eius Philippus assumpto diademate regnavit in parte Syria. Interim Ptolemeus Lathurus quartum eius fratrem Eucarum cognomine accitū à Gnido, regē apud Damascū constituit. His duobus fratribus strenuē resistēs Antiochus, brevi exiunctus est: vocatus enim in auxilium Laodices Galadenorū regina cū Parthis bellū gerentis, fortiter in praelio dimicans occubuit: quo factō Syria regnū remāsit penes duos fratres, Philippū atq; Demetriū, sicut alias narratū est. Porro in Alexandrū domi seditio coorta est cū per scenopœgia celebritatē in parantē sacrificare cōiecta sunt citrea: nā hoc festo nostris morē esse palmeos et citreos thyrsos gestare indicauimus: quin & cōitijs imperitus est populariter, exprobrantibus captiuitatē, & indignū qui sacris operetur iactantib⁹: quibus iniurijs exacerbatius occidit eorū circiter sex millia: et exstructo circa fanū & altare septio ligneo pertinēt usq; ea loca ad quæ solis sacerdotibus patet aditus, hoc pacto arcebat à se nim multitudinis. Sed & mercenarios milites alebat Pisidas & Cilicas: nā Syris infensus, nō utebatur eorū opera. Deuictus deinde Arabibus, tributa Moabitis & Galadiis imperauit, & Amasūcē diruit, nō audēte Theodoro man⁹ cōserere. Cōgressus etiā cum Arabū rege Obeda, et pertractus in insidias, cū camelorū multitudine protusus esset

in fauces asperae & accessu difficiles iuxta Ga-
dara vicum Galaditidu, agrè enasis ipse inco-
lumnis: delatūq; fuga Hierosolyma, super acce-
ptam cladē per sex annos à sua gente bello ve-
xatus, non minus quam 1. millia Iudaorū occi-
dit: & cum eos hortaretur ad recōciliationem,
adhuc magis accēdit eorum odia: dum rogāti
quid se uellens facere, ore uno responsum est, ut
seipsum interficiat: moxq; miserunt ad De-
metriū Eucatum, qui ab illo auxilia peterent. X X.

Demetrius Eucatus Alexandrum praelio su-
perat.

CAP. XXII.

Ille ueniēs cū exercitu, cōiunxit se cū eis qui
se accinerāt, & circa Sicima castra posuit.
Alexāder uerò cū mercenariorū sex millibus
& ducentis insuper, Iudaorūq; sua factionis ui-
ginti millibus illi occurrit: habebat autem ille
equitū tria millia, peditum uerò quadraginta.
Itaq; multa utrinq; tentata sunt, dū hic merce-
narios nepose Gracos ad defectionem sollicitat:
ille uerò stātes cum Demetrio Iudaos. Sed quia
neuter his artibus quicquam proficiebat, postq̃
uisum est armis decernere, uictoria fuit penes
Demetriū: in quo praelio miles Alexādrī cōdu-
cticius ad unum casus est, nanata prius forti ac-
fidei opera. Sed & ex Demetrianis multi de-
siderati sunt. Caeterū postq̃ Alexāder ad mōtes
perfugit, miserati eius fortunā confluxerunt ad
eum circiter sex millia, quorū metū Demetrius

retrò abiit. Post hac Iudai proprijs uiribus bel-
 lum gesserunt aduersus *Alexādrū*, sed semper
 uicti multos amittebāt ē suorū numero: tandē
 potētissimos eorum cōpulsos in *Bethoma* oppu-
 gnauit, & capto oppido redactos in potestātē
 abduxit *Hierosolyma*, ubi facinus cōmisit lōgē
 immanissimū: epulās enim cum pallacis excel-
 siore loco unde prospectus patebat, ad D C C C.
 iussit suffigi crucib. in cōspectū adhuc ninentiū
 iugulauit uxores eorū & liberos, pœnas exigēs
 pro acceptis iniurijs, quæ tamen inhumaniores
 fuerūt, licet sape ab inimicis afflictus in extre-
 mū nita et regni periculū adductus fuerit, dūq;
 nō cōtenti proprijs eum impugnare uiribus, ex-
 terna etiā auxilia cōciunt: & postremò in eam
 necessitatē eum cōpellunt, ut qua loca in *Moa-
 bitica* et *Galaditica* regione subegerat restitue-
 ret *Arabibus*, ne & ipsi arma sua aduersus
 eum eū inimicis cōiungerēt: præter alia quæ in
 eius cōtumeliā gesta sunt innumera. Iniqua ta-
 men fuit talis animaduersio, ita ut propter hāc
 crudelitatem *Thracide* cognomē apud *Iudeos*
 inuenerit. Ceterū aduersariorum exercitus ad
 octo milliū numerū noctū in tuū enaserunt: et
 toto tempore quo uixit *Alexāder*, egerunt in
 exilio: atq; ita demū liberatus à tumultibus se-
 cure administrauit regnū in posterum. *Deme-
 trius* autē relicta *Iudea* profectus *Bereā*, *Phi-
 lippum* fratrem suum oppugnauit in ea, habens
 secum

secum decē millia peditū, et mille equites. *Straton* uerò *Berœa* tyrānus et *Philippi* socius *Zizum* principē *Arabum* exciuit & *Mithridatem* *Sinarē* præfectum *Parthorum*, qui postquā uenerunt cū magno exercitu *Demetrii* castra oppugnauerunt, & ita siti q̄ missiliū telorū multitudinē deditionē cum suis facere coegerunt: abdaclāq; ex ea regione prada maxima, *Demetrium* captiuum ad *Mithridatem* *Parthorum* regem miserunt. *Antiochenſes* uerē quosque in castris inueniunt sunt, gratis dimissos redire *Antiochiam* passi sunt. *Parthus* uerò rex *Demetrium* apud se in omni honore habuit, donec ibi morbo absumptus est: ac *Philippus* post hanc pugnam statim profectus *Antiochiam*, totius *Syria* regno positus est.

Antiochi Dionysi in Iudæam expeditio. C. XXIII.
Deinde *Antiochus* cognomine *Dionysius*, frater ipsius. *Damascū* principatum ambiēs peruenit, & ibi rerū positus rex factus est: q̄ cū exercitū duxisset cōtra *Arabas*, *Philippus* eius frater hoc audito *Damascū* aduolat: & cū opera *Milesiæ* arcis præfecti urbe *Damascenorum* positus esset, per ingratiitudinē nō remiserat eum, q̄ uellet uideri terrore urbē, non prodicione cepisse: quæ propter suspectus ei redditus, rursum *Damascum* amisit: progressum enim in circum animi gratia *Milesius* exclusit, & urbē serauit *Antiocho*. At ille auditis
 de

de Philippo rumoribus cōfessim redijt ex Arabia: moxq; duxit in Iudaā exercitū octo milium peditū, & equitū octingentorū. Cuius invasionē Alexāder metuens, fossam profundam duxit à Caparsabe, quæ nūc Antipatris dicitur, usq; ad Ioppēse mare, quā solū patebat accessus: excitatoq; muro & p̄ internalla castelli ligneus per C L. stadia, praestolabatur Antiochū: at ille omnibus his incēsis traduxit hac exercitū in Arabiā. & cū Arabs primū cefsisset, deinde cū X. equitū millibus apparuisset, occurrens ei Antiochus praelatus est acriter. iamq; de uictoria certus occisus est, dum alterū suorū cornu laborās nuli in integrū restituerē. post eius casum exercitus refugit in uicū Cana, ubi maxima eius pars fame absumpta est. Post hunc Cœlesyria regnū Aretas adipiscitur, notatus ad imperiū a Damascenis propter odium quo persequēbātur Ptolemæū Mēneū. Is quoq; in Iudaā p̄fectus cū exercitu, deuictō Alexādro apud Adida, certis cōditionibus reduxit suos unde uenerat. Alexander nero ad Dion oppidū admoito milite, coq; ni capto, ad Essam inde duxit, ubi erāt Zenonis res pretiosissimæ: & primū triplici muro eum locū circūdedit, dein expugnato oppido ad Gaulinā duxit & Seleucā: & subactis his quoq;, redegit in suā potestati uallē quæ Antiochi dicitur, & castrum Gamala. Obiectisq; multis criminibus

Denu

Demetrio locorū eorū domino, principatu suo illum exiit, & tertio demū huius expeditionis anno domū reduxit exercitū, magna alacritate Iudeis eū ob res prosperè gestas excipientibus. Per hac tēpora iam & Syrorū & Idumaorū et Phœnicū urbes tenebāt Iudai, ad mare Sira-
tonis turrim, Apolloniā, Ioppen, Iamniā, Azotū, Gazā, Anthedona, Raphiā, Rhinocurā: in mediterraneis per Idumæā regionē Adora & Marissā, totāq; Samariā et mōtes Carmelū ac Itabyriū: ad hæc Scythopolim, Gadara, Gaulanitiidē, Selenciā, Gabalī: & Moabiticis urbes, Esebanē, Medabā, Lembā, Oronas, Teli-
thonē, Zarā, Aulonē ciliciū, Pellā: hanc ultimam diruerūt, & incola recūsaret Iudaicos ritus recipere: possidebāt & alia Syria nō obscura oppida, quæ imperio suo nouiter adiccerant. Post hæc Alexāder ex temulentia morbo con-
tracto, & triēnio integro quatuor laborās, nec tamē abstīnēs a castrensibus officijs, tandē ex-
haustis uiribus fato cōcessit in Gerasenorū fi-
nibus, obsidēs Ragaba castellū quod ultra Ior-
danē suū est. Quē uidēs regina iam morti uici-
num, & nullā salutis spem præ se ferentē, fletus
& seipsam plangēs, suā simul et liberorū deso-
lationē lamentabatur. Cui me, inq̃t, & hos filios
relinquis, alieno indigētes auxilio? præcipuē cū
nō ignores q̃ insensuū suū tibi totus populus. Tū
ille cōsultuit ei, ut suis monitis parcat, si uelit se-
curē.

cure cū filijs regnū obtinere. Primum ut apud milites celet suā mortē, tātis per dū castellū illud capiat. deinde postquā uictrix magnificē Hierosolyma reuersa fuerit, Phariseis nōnihil licentia permittat: hos enim pro habito sibi honore laudaturos eam, & cōmendaturos apud populum: posse enim plurimū apud Iudaos, siue exosum aliquē cupiāt lādere, siue amicū inuare. Valde enim his fidē habere uulgus, etiāsi p inuidiā de quopiā malē loquant: nec se ob aliā causam incurrisse totius gēis odiū, q̄ quia hoc genus offenderit. Ergo, inquit, ubi Hierosolyma peruenis, accersis eorū primoribus, ostēde illis meū corpus, & uerbis q̄ proximē ueritatē simulatis permittit ut eo utātur arbitratu suo, siue in sepulcro & proiecto cadaueri uelint illudere ppter antiquas iniurias, siue alio quolibet modo in id scire, & pollicere nihil te nisi ex illorū sentētia gesturā in administrādo imperio. His uerbis si apud eos usa fueris, et mihi magnificētiōr quam a te sepultura cōtinget, cōtētus illis permissa potestate, & tu securē dominaberis. Post hac monita uxori data moritur, anno regni sui **XXVII**. uita uerō unde quinquagesimo.

Alexandro mortuo uxor Alexandra in regnum succedit.

CAP. XXIII.

Alexandra uerō capto castello iuxta mariti monita Phariseos allocuta est, & omnia illorū arbitrij faciēs, quae ad cadauer uel ad re

ad regnum pertineret, ex infensis benenolos eos sibi reddidit: tum illi progressi ad plebē cōcionabantur, res gestas *Alexādrī* celebrātes, & regē iustū se amisisse cōquerētes, populū ad eū luctū ac mœstitiā promouerūt, ut nullū ante hac regē funerauerint sumptuosius. **Ceterūm** **XXII.**

Alexādr duos quidē reliquit filios, *Hyrcanū* & *Aristobulū*, regni tamē administrationem *Alexādra* testamento reliquit: ē filys autē *Hyrcanus* erat rebus administrādis parū idoneus, & amator otij: minor uerò natus *Aristobulus* audax & industrius: sed mulier gratioſa erat apud populum, eo q̄ semper uisa sit agrē tulisse ea, qua maritus prater officiū faceret: illius consilio pōtificatus *Ircano* obuēnit, nō tam atatis prerogatiua, q̄ propter innatā segnitie: alioquē ex *Phariseorū* senectia pmissu regina gerebant omnia: quibus etiā plebs parēre iussa est: & si quid cōstitutionū *Hyrcanus* socer abrogauerat, quas *Pharisei* iuxta maiorū traditiones induxerāt, id totū sancitū est denuō. Nomen igitur regni erat penes reginā, penes *Phariseos* uerò administratio: nam hi & exilibus reditū, & uinculis solutionē procurabāt: quedā tamē etiā per se prouidebat mulier, & magnum mercede cōductorum militū alebat numerū, uiresq; suas ita augebat, ut terrori esses circūvicinis tyrānis, et obsides ab eis acciperet. Et quod ad reliqua attinet, quicquid erat eius ditio, soli *Pharisei* iur-

bas excitabāt, incitantes reginā ut necaret illos
 qui Alexādro autores fuerūt sumēdi D C C C.
 simul uiris supplicij: moxq; unū ex his ingulans
 Diogenē, deinde aliū post aliū, donec potēiores
 cōuenientes in regiā, et cū his Aristobulus, pra
 se ferēs, nō placere sibi quae fierēt, & si occasio
 daretur nō permissurus tantā licētiā matri, cō
 memorabāt ei quātis rebus gestis et quātis ex
 haustis periculis fidē suam domino approbaue
 rint, quodq; hac de causa magnis premijs eos di
 gnatus su: rogabātq; cā ne omnino in cōtrariū
 spes suas ueriteret: nō enim q periculū ab hosti
 bus euasissent, domi ab inimicis maclari more
 pecudū, nemine opē ferēte: aiebātq; siquidē con
 senti sine iam occisis aduersarij, propter innatū
 affectū quo dominos prosequantur, patienter se
 laturos hanc calumniaē: q si illi sanire perge
 rent, perebant sibi dari discedendi ueniā: neq;
 enim nisi ipsius regina permissu, quasiuros sibi
 incolumitae, alioqui laturos ut ibidem in ipsa
 interficiātur regia. Sed turpe esse tū sibi tū re
 ginae, si illa dissimulae a mariti inimicis nexē
 tur: nihil enim libentius auditurū. Aretā A
 rabem & reliquos tyrānos, q si ipsa se priuaret
 talibus uiris, quorū illis olim uel nomē auditū
 terrori fuerit. Quod si ne hoc quidē uelit cōce
 dere, & malit indulgere Pharisaeorū cupidita
 tibus, salte per castella se distribuere: se enim
 quādoquidē fortuna ita persequat Alexādrī
 fami

Omnia autē erāt plena cadib⁹, & Iudeorū alij
 à Romanis cōfossi cadebāt, alij munis vulneri-
 bus: nōnulli p̄ abrupta semesip̄sos iactabāt, aut
 subiectis in ades ignib⁹ cōcremabātur, nō susti-
 nētes spectare quæ patrabātur ab hostibus: ceci-
 derūt ē Iudeis duodecim millia, Romanorū per-
 pauci desiderati sunt. Capi⁹ est Absalomus, pa-
 truus simul & socer Aristobuli. Lasa etiā est
 nō mediocriter tēpli religio, humanis antehac
 nec uestigijs penetrati, nec oculis. Introgressus
 est enim in illud Pōpei⁹, & unā cū eo nō pauci
 alij, & inspexerūt quæ nescius est uidere nisi solis
 sacerdotibus: cūq; intus essent ex auro mēsa &
 candelabrū & pocula, et odoramētorū magna co-
 pia, præterea in thesauris sacra pecunie circiter
 talentorū duo millia: nihil horū præ pietate at-
 git, sed hic quoq; sui similis fuit, & nihil cōmū
 sit indignū ceteris uirtutibus. Sequēti uerò die
 iussis purgare tēplū adituīs, & instauratis legi-
 timis sacrificijs pōtificatū Hyrcano reddidit, iū
 ppter alia ipsius officia, iū q̄a tota regione habi-
 tātib⁹ Iudeis auctor fuit ne armā p̄ Aristobulo
 sumerēt: deinde belli cōcitatores securi percussit,
 Faustoq; & alijs q̄ primū murū cōscēderūt, di-
 gna præmia p̄soluit. Et Hierosolyma qdē pop.
 Ro. fecit stipēdiaria, urbes uerò quas eorū ciues
 sibi subiugauerāt in Cœlesyria, adēptas illis ius-
 sit, p̄prio parere præsidī: et totā gēte prius elatā
 rebus prosperis, contraxit itra ueteres terminos

Gadara deinde paulo ante diruta instauravit in gratiā liberti sui Gadarensis Demetrii: reliquas vero, Hippōn, Scythopolim, Pellā, Diō, Samariā, Marissam, Azotum, Jamniā, Arcthusam suis restituit habitatoribus, easq; in mediterraneis, prater narijs bellis dirutas. Maritimas vero, Gazā, Ioppen, Dora, Stratonis turrim, quae ab Herode magnificē cōdita, & portubus atq; tēplis exornata, Caesarea mutato nomine appellata est: has omnes Pōpeius liberae esse iussas provincia cōtribuit. Quorū omnium malorū causa fuere Hierosolymitanis Hyrcanus & Aristobulus inter se dissidentes inuicē: nā tum primū libertatē amisimus, subiecti Romanorū imperio, & regionē de Syris bello captā reddere ipsis coacti sumus, & insuper plus q̄ decē millia talciorū breui tēpore a nobis Romani exegerūt: & regnum quo prius pōtificale genus honestabatur, ad plebeios trāslatū est homines. Sed de his suo loco dicemus. Caterū Pōpeius Coelesyria usq; ad Euphratē amnem & Aegypti terminos Scauro tradita cū duabus Romanis legionibus, ipse in Ciliciā abiit Romā properans, abduxitq; secum Aristobulum uictum cum duabus filiabus & totidem filijs.

Scaurus bello aggressus Aretam, foras Antipatri suasu cum eo ferit.

CAP. IX:

I X. Scauro autē ad Arabie Petrā profecto cū exercitu, & quia difficilis ad eam aditus esset,

esset, circumvicinos agros populāte, militibusq;
fame laborantibus. Antipater iussu Hyrcani
frumentū ex Iudaea & alia necessaria eis prae-
bebat : missusq; ad Arcetam legatus à Scauro.
eo, qd hospes esset. persuasus etiā illi pecunia nu-
merata uastationem agrorum redimere spōsor
factus pro trecentis talentis : atq; his conditio-
nibus hoc bellum finitū est, non minus è Scan-
ri quā ex Arceta sententia.

Alexander à Gabinio uictus, in quodam castel-
lo oppugnatur.

C A P. X.

Aliquāto autē post Alexādro Aristobuli
filio Iudaea incursionibus nexate, impera-
tor Gabinus è Roma uenit in Syria: u & alia
multa memorata digna gessit, & cōtra Alexā-
drū expeditionē suscepit. Hyrcano iā nō ualēte
ei resistere, et de muris Hierosolymorū reficiē-
dis cogitāte, quos Pōpeius deiecerat, sed ab hoc
conatu p Romanos cohibitus est. At Alexā-
der puagando regionē multos Iudaeos armavit:
collectisq; prope decē armatorū millibus, &
mille quingētis equitibus, munitionibus firma-
uit Alexandriū castellū iuxta Coreas sitū, &
Macheruntē in finibus Arabū: cōtra eū uenit
Gabinus, praemisso M. Antonio cū alijs duci-
bus: atq; ita Romani cōiuncti cū Iudaeis in offi-
cio manētibus, quorū duces erāt Pitholam &
Malichus, assumptis etiā Antipatri auxilijs,
occurrerūt Alexādro, sequēte cū reliquo exer-

citu Gabinio: tū ille recepit se propius Hierosolyma, ubi cōserto pralio Romani occiderunt hostiū circiter tria millia, nec pauciores capti sunt. tum Gabinius ueniēs ad Alexandriū inuitabat cōclusos ad pacē, ueniā prateritorū pollicēdo: & cū multi hostiū extra castellū stationem haberēt, Romani eos adorti sunt, ubi multis ca-
 sis egregiā operā nūcūpauit M. Antonius. Itaq; Gabinius relicta ad oppugnationē parte exercitus, ipse reliquā Iudāā plustrabat: & quotquot inueniebat urbes diruit, edificari inebat. atq; hoc pacto insaurata sunt, Samaria, Azotus, Scythopolis, Anthedon, Raphia, Dora, Marissa, Gaza, & alie nō paucae: idq; mādāre Gabinio, quarū posthac habitatio iuta permāsis, cū antē longo tēpore deserta fuissent. His ita per regionē dispositis, reuertitur ad Alexandriū: & cū inēderetur oppugnatio, per legatos ueniam petijt Alexāder, offerēs castella Hyrcaniā & Macharunē, & postremō Alexandriū, quae Gabinus diruit. Cūq; Alexandri mater ad eū uenisset, quae Romanis fauebat, marito eius & reliquis liberis Romae assensatis, impetrans ab eo quicquid petijt: moxq; dispositis eius reb.us, deduxit Hyrcanū Hierosolyma, curaturū tēplum & suū sacerdotiū, deinde cōstituit quinque in iudiciis cōuentibus, in totidē aequales partes totā prouinciam distribuit: ita ut alij iura peterent Hierosolyma, alij Gadara, Amathuntem, alij,

quanti

quarti uerò Hierichuntē, quinti Saphorā, quod est Galilea oppidum, sicq; liberati dominis sub optimatum gubernatione degebant.

Aristobulus Romæ uinculis elapsus, rursus in Iudæa captus à Gabinio Romam remittitur. C. XI.

Ceterū cū Aristobulus Roma p̄fugus XII. Creuersus esset in Iudæā, & conaret̃ Alexandriū recēs dirutum denuo munire, Gabinus misit eò milites ducibus Ciscenna, Antonio, & Sernilio, qui eū locū occupari nō sinerēt, & daret̃ operā ut ipsum cōprehēderēt: nā multi Iudæorū ad eū p̄pter nominis celebritatē confluebāt, nouarū rerum anidi: siquidē & Pitholaus Hierosolymorū p̄fectus cū nulle armati ad eū trāsfugit: alioqui in eo cōfluxu multi fuere non satis armis instructi. Aristobulus uerò uolēs occupare Macharūtē, tales dimisit ut inutiles ad moliedū aliqd, assumptisq; tantū armatorū octo millibus, illuc cōtēdit, quos affecuti Romani uicerūt egregiē: quāuis enim repugnātes aliquāsi p̄ impressione facta coēgerūt terga uertere. occisis eorū circiter quinq; millibus: reliqui uerò dissipati, ut qsq; potuit salutē sibi quesuerūt. Aristobulus tñ plus mille secū trahēs p̄fugit Macharūtē, muniebatq; id castrū, et quāuis rebus afflictus benē sperare nō destitit. Sed non ultra biduū sustinere potuit oppugnationē, & multis acceptis uulneribus captiuus cū Antigono filio, q̄ ei fuga comes fuerat, ad Gabiniū,

adductus est: atq; ita reflāte fortuna rursus remissus Romā in uinculis est habitus, postq̃ regno & pontificatu potitus est annis tribus cū dimidio, uir in ea dignitate magnificus et magnanimus. Ziberos in eius dimisit senatus, cū ex Gabinij litteris cognouisset, pmissum hoc eorū matri, dū castella iraderet: q̃ mox in Iudāā reuersi sunt. Porro Gabinio parati expeditionē in Parthos, & iam Euphratē traieciēti, mutata sententia uisum est Ptolem. eū in Aegyptū reducere, sicut alias indicatū est. In hac quoq; expeditione ab Antipatro adiutus est frumento, armis, & pecunijs: & illius cōsilio Iudai q̃ Pelusiū accolunt, cen custodes Aegypti aditus, in societate ptracti sunt. Caterū reuersus ex Aegypto deprehēdit Syriā laborare dissidijs & tumultib. Aristobuli enim filius Alexāder, denuò inuasor per uim principatu multos Iudaeorū ad defectionē impulit, collectoq; magno exercitu regionē obeūdo, interficiebat Romanos quorquor adipisci potuit, reliquos in mōtē Garizim cōpulsos obsedit. Gabinius uerò hoc in statu Syriā offendēs, Antipatrū propter notā uiri prudentiam pramittit ad tumultuatores, si forte posset ad saniorē mentē reductis persuadere ut meliora sequātur cōsilia: quod ille sedulo fecit, & multos reduxit ad officiū. Alexādri uerò potiri nō potuit: is enim habēs secū x x x. Iudaeorū millia, ausus est occurrere Gabinio, & collatis signis

decernere ad montē Itabyrium: quo praelio desiderata sunt ex acie Iudaica x. millia. Tum uictor cōstituit Hierosolymitanis rebus ex Antipatri sententia, contra Nabataeos profectus, hos quoque profligat uno praelio: nobiles etiam Parthos Mithridatem & Orsanem ad se profugos remisit, sparsa rumore q̄ ausugissent in patriam: tantisq; rebus gestis Romam reueriens Crasso provinciam tradidit. De his autē Pompeij & Gabinij contra Iudaeos expeditionibus scribit Nicolaus Damascenus, & Strabo Cappadox, nihil ab altero discrepans.

Crassi contra Parthos ducentis per Iudā iter,
& sacrilegium.

CAP. XII.

Crassus autē expeditionē contra Parthos parans in Iudāā peruenit, & pecuniā sacram, quā Pompeius nō attigerat, duo millia talentorū abstulit, totoq; reliquo auro, cuius summa accedebat ad octo talentorum millia templum spoliavit. Tulit etiā trabem ex auro solidā, trecentas minas pēdenti, Mina autē apud nos cōstat duabus libris cū dimidia. Hāc trabē ei tradidit sacerdos sacri thesauri custos Eleazarus, nō pre malitia, nā erat uir bonus & iustus: sed eū cōcredita haberet aulae templi custodiā, ex hac trabe pēdentium, quorū admiranda pulchritudo erat, & apparatus preciosissimus: uideretq; Crassum totum esse in colligēdo auro, timens omnibus templi ornamentis, trabem hāc

curè cū filijs regnū obtinere. Primū ut apud milites celet suā mortē, tātisper dū castellū illud capiat. deinde postquā uictrix magnificè Hierosolyma reuersa fuerit, Phariseis nōnihil licentia permittat: hos enim pro habito sibi honore laudaturos eam, & cōmendaturos apud populum: posse enim plurimū apud Iudeos, siue exosum aliquē cupiāt lādere, siue amicū iuuare. Valde enim his fidē habere uulgus, etiāsi p inuidiā de quopiā malē loquant: nec se ob aliā causam incurrisse totius gēis odiū, q̄ quia hoc genus offenderit. Ergo, inquit, ubi Hierosolyma peruenis, accersuis eorū primoribus, ostēde illis meū corpus, & uerbis q̄ proximē ueritatē simulatis permitte ut eo utātur arbitratu suo, siue in sepulcro & proiecto cadaueri uelint illudere ppter antiquas iniurias, siue alio quolibet modo in id sauire, & pollicere nihil re nisi ex illorū sententia gesturā in administrādo imperio. His uerbis si apud eos usa fueris, et mihi magnificētior quam a te sepulchra cōtinget, cōtencis illis permissa potestate, & tu securē dominaberis. Post hac monita uxori data moritur, anno regni sui **XXVII**. uita uerò unde quinquagesimo.

Alexandro mortuo uxor Alexandra in regnum succedit.

CAP. XXIII.

Alexandra uerò capto castello iuxta mariti monita Phariseos allocuta est, & omnia illorū arbitrij faciēs, quæ ad cadauer uel
ad re

ad regnum pertineret, ex insensis benenolos eos sibi reddidit: tum illi progressi ad plebē cōcionabantur, res gestas Alexādrī celebrātes, & regē iustū se amisisse cōquerētes, populū ad eū luctū ac mœstitiā pronocauerūt, ut nullū antehac regē funerauerint sumptuosius. Caterūm **XXII.**

Alexāder duos quidē reliquit filios, Hyrcanū & Aristobulū, regni tamē administrationem Alexādra testamēto reliquit: ē filijs autē Hyrcanus erat rebus administrādis parū idoneus, & amator otij: minor uerō nati Aristobulus audax & industrius: sed mulier gratioſa erat apud populū, eo q̄ semper uisa sit agrē tulisse ea, quæ maritus præter officiū faceret: illius consilio pōtificatus Hyrcano obuenit, nō tam ætatis prerogatiua, q̄ propter innatā segnitie: alioqui ex Phariseorū senectia pmissū regina gerebant omnia: quibus etiā plebs parēre iussa est: & si quid cōstitutionū Hyrcanus socer abrogauerat, quas Pharisei iuxta maiorū traditiones induxerāt, id totū sancitū est denū. Nomen igitur regni erat penes reginā, penes Phariseos uerō administratio: nam hi & exulibus reditū, & uinctis solutionē procurabāt: quadā tamē etiā per se prouidebat mulier, & magnum mercede cōductorum multū alebat numerū, uiresq; suas ita augebat, ut terrori esset circūuicinis tyrānis, et obsides ab eis acciperet. Et quod ad reliqua attinet, quicquid erat eius durio, soli Pharisei cur-

bas excitabāt, incitantes reginā ut necaret illos qui *Alexandro* autores fuerūt sumēdi D C C C. simul uiris supplicij: mōxq; unū ex his iugulante *Diogenē*, deinde aliū post aliū, donec potēiores cōuenientes in regiā, et cū his *Aristobulus*, pra se ferēs, nō placere sibi quae fierēt. Et si occasio daretur nō permissurus tantā licētiā matri, cōmemorabāt ei quātis rebus gestis et quātis exhaustis periculis fidē suam domino approbauerint, quodq; hac de causa magnis premijs eos dignatus sit: rogabātq; cā ne omnino in cōtrariū spes suas uerteret: nō enim q periculū ab hostibus euasissent, domū ab inimicis mactari more pecudū, nemine opē ferēt: aiebātq; siquidē conuenti sint iam occisis aduersarij, propter innatū affectū quo dominos prosequantur, patienter se laturos hanc calamitatē: q si illi salire pergerent, petebant sibi dari discedendi ueniā: neq; enim nisi ipsius regina permissu quesiuros sibi incolumitatē, alioqui laturos ut ibidem in ipsa interficiātur regia. Sed turpe esse tū sibi tū reginae, si illa dissimulāte à mariti inimicis uexetur: nihil enim libentius auditurū. *Aretā Arabem* Et reliquos tyrānos, q si ipsa se priuaret talibus uiris, quorū illis olim uel nomē auditū terrori fuerit. Quod si ne hoc quidē uelit cōcedere, Et malit indulgere *Phariseorū* cupiditatibus, salte per castella se distribuere: se enim, quādoquidē fortuna ita persequat *Alexandri* fami

Omnia autē erāt plena cedib⁹, & Iudeorū alij
 à Romanis cōfoſſi cadebāt, alij mutuis vulneri-
 bus: nōnulli p̄ abrupta ſemetipſos iactabāt, aut
 ſubiectis in ades ignib⁹ cōcremabātur, nō ſuſti-
 nētes ſpectare quæ patrabātur ab hoſtibus: ceci-
 derūt ē Iudeis duodecim millia, Romanorū per-
 pauci deſiderati ſunt. Capt⁹ eſt Abſalomus, pa-
 truus ſimul & ſocer Ariſtobuli. Leſa etiā eſt
 nō mediocriter tēplī religio, humanis antehac
 nec neſtigijs penetrati, nec oculis. Introgreſſus
 eſt enim in illud Pōpei⁹, & unā cū eo nō pauci
 alij, & inſpexerūt quæ neſcis eſt uidere niſi ſolis
 ſacerdotibus: cūq; intus eſſent ex auro mēſa &
 cādclabrū & pocula, et odoramētārū magna co-
 pia, præterea in theſauris ſacræ pecuniæ circiter
 talentorū duo millia: nihil horū præ pietate at-
 git, ſed hic quoq; ſui ſimilis fuit, & nihil cōmū-
 ſu indignū cæteris uirtutibus. Sequenti uerò die
 iuſſis purgare tēplū adituīs, & inſtauratis legi-
 timis ſacrificijs pōtificatū Hyrcano reddidit, tū
 ppter alia ipſius officia, tū q̄a tota regione habi-
 tātib⁹ Iudeis auctor fuit ne armā p̄ Ariſtobulo
 ſumerēt: deinde belli cōciteatores ſecuri penſis,
 Fauſtoq; & alijs q̄ primū murū cōſcēderūt, di-
 gna præmia pſoluit. Et Hieroſolyma qdē pop.
 Ro. ſecit ſtipēdiaria, urbes uerò quas eorū ciues
 ſibi ſubingauerāt in Cœleſyria, adēptas illis iuſ-
 ſi p̄prio parere præſidi: et totā gēte prius elatā
 rebus proſperis, contraxit itra ueteres terminos

Gadara deinde paulo ante diruta instauravit in gratiā liberti sui Gadarensis Demetrii: reliquas uerò, Hippōn, Scythopolim, Pellā, Diō, Samariā, Marissam, Azorū, Iamniā, Archusam suis restituit habitatoribus, easq; in mediterraneis, præter varijs bellis dirutas. Maritimas uerò, Gazā, Ioppen, Dora, Stratonis turrim, quæ ab Herode magnificè cōdita, & portubus atq; tēplis exornata, Casarea mutato nomine appellata est: has omnes Pōpeius liberas esse iussas provincia cōtribuit. Quorū omnium malorū causa fuisse Hierosolymitanis Hyrcanus & Aristobulus inter se dissidentes inuicē: nā tum primū libertatē amisimus, subiecti Romanorū imperio, & regionē de Syris bello captā reddere ipsis coacti sumus & insuper plus q̄ decē millia talciorū breui tēpore a nobis Romani exegerūt: & regnum quo prius pōtificale genus honestabatur, ad plebeios trāslatū est homines. Sed de his suo loco dicemus. Caterū Pōpeius Corlesyria usq; ad Euphratē amnem & Aegypti terminos Scauro tradita cū duabus Romanis legionibus, ipse in Ciliciā abiit Romā properans, abduxitq; secum Aristobulum uinum cum duabus filiabus & totidem filijs.

Scaurus bello aggressus Aretam, fœdus Antipatri suasu cum eo ferit.

C A P. I X.

I X.

Scauro autē ad Arabie Petrā profecto cū exercitu, & quia difficilis ad eam aditus esset,

esset, circumuicinos agros populāte, militibusq;
fame laborantibus. Antipater iussu Hyrcani
frumentū ex Iudaea & alia necessaria eis pra-
bebat: missusq; ad Aretam legatus à Scauro,
eo, qd hospes esset, persuasit etiā illi pecunia nu-
merata uastationem agrorum redimere spōsor
factus pro trecentis talentis: atq; his conditio-
nibus hoc bellum finitū est, non minus è Scan-
ri quā ex Areta sententia.

Alexander à Gabinio uictus, in quodam castel-
lo oppugnatur.

C A P. X.

ALiquāto autē post Alexādro Aristobuli
filio Iudaeā incursionibus nexāte, impera-
tor Gabinus è Roma uenit in Syriā: u & alia
multa memorata digna gessit, & cōtra Alexā-
drū expeditiōnē suscepit. Hyrcano iā nō ualēte
ei resistere, et de muris Hierosolymorū reficiē-
dis cogitāte, quos Pōpeius deiecerat, sed ab hoc
conatu p Romanos cohibitus est. At Alexā-
der puagando regiōnē multos Iudaeos armauit:
collectuq; prope decē armatorū millibus, &
mille quingētis equitibus, munitionibus firma-
uit Alexandriū castellū iuxta Coreas sitū, &
Macheruntē in finibus Arabū: cōtra eū uenit
Gabinus, premisso M. Antonio cū alijs duci-
bus: atq; ita Romani cōiuncti cū Iudaeis in offi-
cio manētibus, quorū duces erāt Pitholans &
Malichus, assumptis etiā Antipatri auxilijs,
occurrerūt Alexādro, sequēte cū reliquo exer-

citu Gabinio: tū ille recepit se propius Hierosolyma, ubi cōserto pralio Romani occiderunt hostiū circiter tria millia, nec pauciores capti sunt. cum Gabinius ueniēs ad Alexandriū inuitabat cōclusos ad pacē, ueniā prateritorū pollicēdo: & cū multis hostiū extra castellū stationem haberēt, Romani eos adorti sunt, ubi multis caesis egregiā operā nauauit M. Antonius. Itaq; Gabinius relicta ad oppugnationē parte exercitus, ipse reliquā Iudaeā plustrabat: & quotquot inueniebat urbes dirutas, edificari inbebat. atq; hoc pacto instauratae sunt, Samaria, Azotus, Scythopolis, Anthedon, Raphia, Dora, Marissa, Gaza, & aliae nō paucae: idq; mādāte Gabinio, quarū posthac habitatio tuta permāsit, cū antē longo tēpore deserta fuissent. His ita per regionē dispositis, reuertitur ad Alexandriū: & cū incederetur oppugnatio, per legatos ueniam petijt Alexāder, offerēs castella Hyrcaniā & Macharuntē, & postremō Alexandriū, quae Gabinus diruit. Cūq; Alexandri mater ad eū uenisset, quae Romanis fauebat, marito eius & reliquis liberis Romae asservatis, impetrans ab eo quicquid petijt: moxq; dispositis eius reb.us, deduxit Hyrcanū Hierosolyma, curaturū tēplum & suū sacerdotiū, deinde cōstituit quinque in uindicis cōuentibus, in totidē aequales partes totā prouinciam distribuit: ita ut alij intra peterent Hierosolyma, alij Gadara, Amathuntē, alij,

quarū

quarti uerò Hierichuntē, quinti Saphorā, quod est Galilea oppidum, sicq; liberati dominis sub optimatum gubernatione debebant.

Aristobulus Romæ uinculis elapsus, rursum in Iudæa captus à Gabinio Romam remittitur. C. XI.

Ceterū cū Aristobulus Roma p̄fugus XII.
Creuerſus eſſet in Iudæā, & conaret̃ Alexandriū recēs dirutum denno munire, Gabinius miſit eò milites ducibus Ciſenna, Antonio, & Seruilio, qui eū locū occupari nō ſinerēt, & daret̃ operā ut ipſum cōprehēderēt: nā multi Iudæorū ad eū p̄pter nominis celebritatē conſuebāt, nouarū rerum auidi: ſiquidē & Piſtholaus Hieroſolymorū præſectus cū nulle armatis ad eū trāſfugit: alioqui in eo cōfluxu multi fuere non ſatis armis inſtructi. Aristobulus uerò uolēs occupare Macharūtē, tales dimiſit ut inutiles ad moliedū aliqd, aſſumptisq; tantū armatorū octo millibus, illuc cōtēdit, quos aſſecuti Romani uicerūt egregiē: quāuis enim repugnātes aliquātiſſp̄c̄ impreſſione facta coēgerūt terga uertere, occiſis eorū circiter quinq; millibus: reliqui uerò diſſipati, ut qſq; potuit ſalutē ſibi queſiuerūt. Aristobulus in plus mille ſecū trahēs p̄fugit Macharūtē, muniebatq; id caſtrū, et quāuis rebus aſſictis benē ſperare nō deſtitit. Sed non ultra biduū ſuſtinere potuit oppugnationē, & multis acceptis uulneribus captiuus cū Antigono filio, q̄ ei fuga comes fuerat, ad Gabiniū

adductus est: atq; ita reflāte fortuna rursus remissus Romā in uinculis est habitus, postq̃ regno & pontificatu positus est annis tribus cū dimidio, uir in ea dignitate magnificus et magnanimus. Liberos in eius dimisit senatus, cū ex Gabinij literis cognouisset, pmissum hoc eorū matri, dū castella iraderet: q̃ mox in Iudāā reuersi sunt. Porro Gabinio parati expeditionē in Parthos, & iam Euphratē traiciētī, mutata sententia uisum est Ptolem. cū in Aegyptū redire, sicut alias indicatū est. In hac quoq; expeditione ab Antipatro adiutus est frumento, armis, & pecunijs: & illius cōsilio Iudai q̃ Pelusiū accolunt, cen custodes Aegypti aditus, in societate praecti sunt. Caterū reuersus ex Aegypto deprehēdit Syriā laborare disidijs & tumultib. Aristobuli enim filius Alexāder, denud inuasor per uim principatu multos Iudaeorū ad defectionē impulsit, collectoq; magno exercitu regionē obeūdo, interficiebat Romanos quotquot adipisci potuit, reliquos in mōtē Garizim cōpulsos obsedit. Gabinius uerò hoc in statu Syriā offendēs, Antipatrū propter notā uiri prudentiam praeiussit ad tumulnatores, si forte posset ad saniorē mentē reductis persuadere ut meliora sequātur cōsilia: quod ille sedulò fecit, & multos reduxit ad officiū. Alexādri uerò potiri nō potuit: is enim habēs secū x x x. Iudaeorū millia, ausus est occurrere Gabinio. & collaris signis

decernere ad montē Itabyrium: quo praelio desiderata sunt ex acie Iudaica x. millia. Tum uictor constituit Hierosolymitanis rebus ex Antipatri sententia, contra Nabateos profectus, hos quoque profligat uno praelio: nobiles etiam Parthos Mithridatem & Orsanem ad se profugos remisit, sparsa rumore quod ausugissent in patriam: tantumque rebus gestis Romam reuertens Crasso provinciam tradidit. De his autē Pompeij & Gabinij contra Iudeos expeditionibus scribit Nicolaus Damascenus, & Strabo Cappadox, nihil ab alio discrepans.

Crassi contra Parthos ducentis per Iudæā iter,
& sacrilegium.

CAP. XII.

Crassus autē expeditionē contra Parthos parans in Iudæā peruenit, & pecuniā sacram, quā Pompeius nō attigerat, duo millia talentorum abstulit, totoque reliquo auro, cuius summa accedebat ad octo talentorum millia templum spoliavit. Tulit etiā trabem ex auro solidā, trecentas minas pendente, Mina autē apud nos constat duabus libris cum dimidia. Hanc trabem ei tradidit sacerdos sacri thesauri custos Eleazarus, nō premisitia, nā erat uir bonus & iustus: sed cum credita haberet auleorum templi custodiā, ex hac trabe pendentiū, quorum admiranda pulchritudo erat, & apparatus preciosissimus: uideretque Crassum totum esse in colligendo auro, timens omnibus templi ornamentis, trabem hanc

redemptionem pro omnibus ei dedit: cum prius
 eum iureiurando obstrinxisset, nihil aliud loco
 moturū, cōtentum eo quod ipse traderet, aestima-
 tum plurimis aureorū millibus. Hac trabs in-
 ferta erat trabi cana lignea, quod ceteris omni-
 bus ignotū solus sciebat Eleazarus. Crassus ta-
 men & hāc pro reliquo iēpli auro accepit, &
 mox uiolato iureiurādo totū quātum intus erat
 egressū. Nec est mirādū tantas diuitias in nostro
 iēplo fuisse, cuius Deum cum omnes ubiq; ter-
 rarū Iudei uenerēt ac colant, tam ex Europa
 quā ex Asia longo tēpore huc eas cōtulerāt.
 Nec ad iactationē cōficta est praedicta summa,
 nec caret testibus: sed cum alij multi, tum Stra-
 bo Cappadox attestatur nobis his uerbis: Mi-
 thridates autē misit in Coum insulā qui affer-
 rent sibi inde pecuniā, quam Cleopatra regina
 ibi deposuerat, & Iudeorum octingēta talenta.
 Nobis autem nulla est publica pecunia, praeter
 hanc Deo sacrā: & satis apparet, q̄ hanc Iu-
 dai ex Asia in Coum deportauerāt metu belli
 Mithridatici. Non est enim uerisimile, eos qui
 Iudaam habitabant, habentes urbem adeo mu-
 nitam & templum, pecunias in Coum misisse.
 Sed nec Alexandrinos Iudaos hoc fecisse est
 credibile, quibus nihil erat à Mithridate peri-
 culi. Idem Strabo alibi testatur, Syllam quo tē-
 pore in Graciam traiecit, gesturus bellum cōtra
 Mithridatem & Lucullum, misisse Cyrenem

agitatam seditionibus gentis nostra, qua orbem
 terrarum repleuerit: sic enim scribit: Quatuor
 erant genera in Cyrenensium urbe, ciues, agri-
 cola, inquilini, & quarti Iudai: hoc iam in o-
 mnes urbes subrepsit, nec est facile inuenire lo-
 cum in orbe habitabili, quē recepta semel non
 obtineat: nā & Aegyptus & Cyrene, utpote
 eisdē solita parere dominis, aliāq; multa regio-
 nes horū ritus admiserunt, aluniq; cōgregatio-
 nes Iudeorū maximas, tēpore coalitas, & uen-
 tes inſtitutiis domeſticis. Per Aegyptium sanē
 etiā coloniae sunt eius gētis, absq; eo q̄ Alexā-
 drina urbis magna pars eis assignata est: habet
 etiā proprium magistratū qui sua gētis res ad-
 ministrat, & cōtrouersias ex iure dirimat, &
 cōtractus atq; pacta rata habeat, nō aliter quā
 fit in absoluta republica. Inualuit itaq; hac gēs
 in Aegypto, eo q̄ antiquitus originē inde ha-
 beat, & facile migretur eō propter uicinitatē.
 In Cyrenaicā uerō regionē inde trāsijt ut con-
 terminā, quēadmodū etiā Iudaea est, uel potius
 partē olim regni Aegyptij. Hac Strabo. Cate-
 rū Crassus rebus arbitrari suo cōpositis, Partho-
 rū diuionē inuasit, ubi cū omnibus copijs perijt,
 sicut alias narratū est. Cassius autē in Syriā re-
 fugiēs occupata ea resistebat Parthis, ppter re-
 centē uictoriā excursantibus, & cū uenisset Ty-
 rū, inuasis etiā Iudaeā, ubi Tarichas primo im-
 petu cepit, & ferme x x x. millia captiuorum

abduxit. Pitholaũ quoq; q Aristobuli partes
fouebat interfecit, hortate Antipatro, qui plu-
rimũ apud eum poterat, & maximã inter Idu-
meos autoritatẽ habuit: apud quos duxit ux-
orẽ illustri inter Arabas loco natã, Cyprõ nomi-
ne, ex qua quatuor ei nati sunt filij, Phasaëlus,
& Herodes, q postea regnavit, et Iosephus atq;
Pheroras, et filia Salome. Hic Antipater etiã
alios dynastas hospitio sibi cõduxit et amicitia,
sed maximẽ Arabẽ, apud quẽ & liberos de-
posuit, dum bellum cõtra Aristobulũ gereret.
At Cassius reparatis copijs ad Euphratẽ se cõ-
tulit, ibiq; Parthis se opposuit, quẽadmodũ &
ab alijs scriptoribus est memoria proditum.

Pompeii fuga in Epirum, & Scipionis aduentus
in Syriam. CAP. XIII.

XIIII.

Aliquãdo antiẽ post Casar occupata Roma,
& Põpeio unã cũ senatu ultra mare Io-
nium fugato, solutũ viventis Aristobulũ decre-
vit in Syriã mittere, additis ei duabus legioni-
bus, quo facilius ordinaret provinciã: sed is bre-
vi frustratus est sua spe, quã ex accepta à Casa-
re potestate conceperat. à Pompeianis veneno
sublatus, & à Cesarianis funeratus. Corpus au-
tem eius diu melle curatum iacuit, donec An-
tonius id in Iudæam remissum mandatis repo-
ni in regnum cõditorijs. Scipio nerò inssu Põ-
preij securi percussit Alexandrũ Aristobuli fi-
liũ, eo q aliquãdo cõtra Romãos rebellauerat: re-
his

XV.

hic quidē apud Antiochiā affectus est suppli-
cio: fratres nerò eius ad se recepit Ptolemaus
Mennaeus dynasta Chalcidis, quae sita est in
monte Libano: nam misso Philippione filio
Ascalonem ad uxorem Aristobuti, insitit eam
cum eo mittere ad se Antigonom filium et
filias, quarum alterius Alexandra amore ca-
ptus Philippio duxit eam coniugē: deinde nerò
occiso prius eo Ptolemaus ipse duxit Alexan-
drā, et germanorū eius curā habere nō destitit.

Cæsaris in Aegyptum expeditio, & quā fidelis In-
dorum operā adiutus sit. GAP. XIIII.

Post Pompeij autē obitum et victoriā Ca-
saris, bellum ei gerēt in Aegypto mal-
tis in rebus usui sunt Antipater Iudaorū gu-
bernator, idq; mandato Hyrcani. Mithridate
enim Pergameno adducēte auxilia, nec valente
trāsire per Pelusium, et circa Ascalonē ha-
rente, Antipater ei se adiunxit cū armatis Iu-
daeorum tribus milibus, egitq; cū Arabū pri-
matibus ut et ipsi veniret auxilio: eiusq; potis-
simū opera ē tota Syria auxilia cōtracta sunt:
nam certatim opē tulerunt Casari Iamblichus
dynasta, et Ptolemaus eius filius, et Tholo-
maus Sohemis filius Libanū montē incolens, et
urbes penē universae. Mithridates nerò motus ē
Syria castris puenit Pelusiū, et nō receptus ab
eius loci hoīb; urbē oppugnavit. Vbi prae-
cipuam operā navavit Antipater, primūq; de-
iecta

iecta quadā muri parte aditum ceteris irrum-
 pentibus in urbē aperuit. & Pelusū quidē sic
 captū est. Antipatrū autē et Mithridatē pro-
 perantes ad Casarē trāsitu arcebāt Iudaei Aegy-
 pti, qui regionē qua Onia dicitur incolunt. Hos
 Antipater ut tribules in partes suas traduxit,
 maxime cum ostēdisset Hyrcani pontificis li-
 teras, in quibus rogabātur, ut amicos se prabe-
 rent Casari, eumq; cōmeatibus iuuarēt, & re-
 bus exercitui necessarijs: qui moti auctoritate
 Antipatri ac pontificis, libenter paruerunt.
 Quod ubi audiuerunt qui Memphim accolūt,
 & ipsi Mithridatem accersuerunt, & ille co-
 profectus hos quoq; adiunxit suis partibus.

Antipatri res gestæ & cum Casare amicitia. C. XV

Postquā autē nūcūm est ad Delta quod ne-
 cant, cōfluxit cū hoste circa locum qui Ca-
 stra Iudaorum dicitur. Curabat autē dextrum
 cornu Mithridates, sinistrū Antipater. In ea
 pugna Mithridatis cornu inclinatum est, uide-
 baturq; cladē accepturum, nisi maturē prater
 fluminis ripā accurrens cum suis Antipater,
 qui iam aduersarios profligauerat, exemplis so-
 cijs periculo, Aegyptios iam uincētes coegisset
 terga uertere: qui adeo fugiētibz insiluit, ut ca-
 stra quoq; hostiū caperet, aduocato etiā in pra-
 da parte Mithridate, quē in seclādo hostē lon-
 ge à tergo reliquerat. Is ex suis oclingētos dese-
 derant. Antipater non plus quinquaginta.

Mithridates uerò de his Casarē per literas certiorē reddidit, ingenuē fassus Antipatrum et salutis sibi causam fuisse, & uictoria: ita ut Caesar & tunc eum collaudauerit, & postea toto eo bello in rebus periculosissimis eius forti operatus sit: in quibus certaminibus etiā uulnera accepit. Quamobrē finitū tandē bello classe deuectus in Syriā Caesar magnos honores cōtulit, eum in Hyrcanū quē cōfirmanit in pōtificatū, eum in Antipatrum, quē ciuitate Romana et immunitate donauit. Nōnulli uerò aiunt Hyrcanū ipsum huic expeditioni interfuisse, & in Aegyptum uenisse. Attestatur mihi Strabo Cappadox, ex auctoritate Asinij sic scribens: Postquā Mithridates in Aegyptū inuasi, & cum eo Hyrcanus Iudaorum pōtifex. Idē Strabo alibi ex auctoritate Hypsicratis sic scribens: Mithridatē primò solum uenisse, accitū deinde ab eo Ascalonē gubernatorē Iudaeae Antipatrum tria millia militū ei adiunxisse, & eiusdē hortatu ceteros dynastas socia arma cōtulisse, in hisq; Hyrcanum pōtificē. Hac Strabo. Eodē tempore etiā Antigonus Aristobuli filius ad Casarē ueniēs, quēstus est de patris infortunio, q̄ propter ipsum ueneno extinctus esset Aristobulus, & frater suus à Scipione securi percussus: rogabatq; ut sui miseretur, paterno principatu eiccti. Præterea Hyrcanū accusabat & Antipatru, q̄ per nim principatū gentis gere-

rent, nec abstinere ab ipsius iniurijs. Antipater uero causam suam egit diluens obiecta crimina: Antigonusq; seditionis & nouarum rerum studiosum esse coarguit: commemorabat etiam quantum proximo bello laborasset pro Cesare, ipsum uerborum suorum teste adducens. Aristobulum autem merito Romam uinctum pertractum, perpetuum hostem & inimicum pop. Ro. Fratrem uero huius conuictum latrocinij debitas poenas Scipioni dedisse, & non per iniuriam oppressum. Tum Caesar oratione Antipatri motus, Hyrcanum pontificem declarauit, Antipatro dynastiam quamcumq; ipse optaret obtulit, & procuratorem insuper Iudaeae declarauit.

Cæsaris literæ & senatusconsulta de Iudeorum amicitia.

CAP. XVI.

XVII.

Hyracano uero etiam patria moenia restitueret permisso, rogari hanc gratiam: iacebam enim usq; ad id tempus, ex quo a Pompeio fueram diruta: deditq; hac de re in urbem literas ad consules, ut decretum hoc scriberetur in Capitolio: cuius senatusconsulti exemplum sic habet: L. Valerius L. F. Pr. retulit ad senatum idibus Decembribus in aede Concordiae, praesente L. Coponio L. F. & C. Papirio Quirino, de his quae Alexander Isionis, Numenius Antiochi, Alexander Dorothei, legati Iudeorum, uiri optimi & socij nostri petierunt, renouantes ueterem erga populum Rom. beneuolentiam: qui phialam & clypeum ex auro

argu

argumentū societatis attulerunt, estimationis
aureorū 1. millium. & literas petierunt ad li-
beras ciuitates ac reges, ut per regiones eorum
atq; portus securè possint iter facere. Placuit
igitur senatui eos in amicitia & societate reci-
pere. & omnia quæ petierunt cōcedere, & alla-
tum clypeum accipere. Hac acta sunt Hyrcani
pontificatus & principatus anno nono, mense
panemo. Quin & ab Atheniēsisibus honor ha-
bitus est Hyrcano, quasitus beneficijs: miserūtq;
ad eum decretū scriptū in hanc sententiā. Sub
iudice & sacerdote Dionysio Asclepiadis, pa-
nemi mēsis luna uigesima, oblatum est ducibus
decretū Atheniensium, Agathoele principe: de
quo Eucles Menādri Alimusius scriba retu-
lit Munychionis undecima, cōcilio iudicū factō
in theatro: suffragia collegit Dorothemus sum-
mus sacerdos, & assessores ex populo. Diony-
sius Dionysij dixit: Quoniā Hyrcannus Ale-
xandri pōtifex Iudaorū ac ethnarcha perpetua
tam publicè q̃ priuatim cines nostros beneuo-
lentia prosequitur, nullā bene merēdi occasiōē
pratermittēs: & quotquot Atheniensium uel
propter legationes, uel propter priuata negotia
illuc deueniūt, acceptos comiter, deducēdos etiā
curat in reditu, idq; multorū cōstat testimonijs:
uisum est nūc Theodosio Theodori (referēte, et
populum de huius uiri uirtute cōmonesciente,
quā propensus sit ad benemerendū de nostris
cui

cinibus) honorare hunc uirū uirtutis ergō corona aurea iuxta legē, ponere ei effigiē auream in tēplo Demi & Charitum: & praconis uoce promulgari eam coronā in theatro Liberalibus dum nouae tragœdia aguntur, & Panathenais & Eleusinijs, et in gymnicijs certaminib⁹. Curāq; esse nostris ducibus, ut dum ille in amicitia nostra perseuerat, ut quicquid in honorē eius & gratiā pro fauore & meritis excogitauerimus, exsequatur sedulo: quo p̄spiciat suis omnibus populi nostri erga bonos uiros gratitudo ac beneuolentia, & huiusmodi honoribus plures ad benemerendū de nobis inuitentur. Eligi etiā legatos idoneos ex omni Atheniensium numero q̄ ad illū decretū hoc perferat, horteturq; ut acceptis his honoribus certet nobiscū beneficijs.

XVIII. cys. Et haecenus de collatis à populo Rom. & Atheniensi in Hyrcanū honoribus. Porro Caesar ordinatis rebus Syriae cū classe profectus est. Antipater autē deducto Casare in Syriā, reuersus ante omnia disiecta per Pōpeium mania restituit, & obeundo provinciā nouarū rerum cupidos cōpescuit, tum minis agens, tum consilijs. Fore enim, ut si Hyrcano consenti sint principe, feliciter degāt fruēdo suis quisq; possessionibus. Sin nouas sibi spes polliceantur, & lucra ex rebus turbatis capient, se quidem pro praeside habituros dominū. Hyrcanum uero prō rege tyrannū, cū Romanos atq; Casarē acerbos

hostes

hostes pro principibus, hos enim nequaquam laturos mutari aliquid ex his quae ipsi constituerint: atque his monitis ille regionem totam composuit.

Antipater ex filijs suis Herodi Galilaeae, Phasaëlo Hierosolymorum regimen committit, & quod Sex. Caesar Herodem magnū ac illustrē reddidit. C. X V I I.

Ceterum cum Hyrcanum stupidum ac segnem animaduverteret, Phasaëlum è liberis suis natu maximum Hierosolymis & circumvicina regioni ducem constituit, Herodi secundo Galilaeam curandam commisit, etiam tum admodum adolescens, nec excedens annū quintumdecimū: quod tamē illi nihil obsuit, sed quia fuit generoso ingenio praeditus, confestim occasione inuenit quomodo posset virtutē suā ostendere. Comprehensum enim Ezechiā primariū latronē, & caeterorū ducē, Syria fines incursare ac praedari solitū, affecit supplicio cum multis latrocinij socijs: quod eius factū magnā ei apud Syros conciliauit gratiā, nihil magis cupientes, q̄ repurgari tandē regionē à praedonibus. Decantabant igitur eum hoc nomine per uicos & oppida, ut auctore pacis, & fruendi securē possessionibus. Quin & Sex. Casari per hoc factū innotuit, cognatio magni Caesaris & ium administrati Syriam. Quapropter etiā Phasaëlus excitatus est ad emulationē fraternae gloriae, nolens virtutis laude haberi inferior: nihilq; magis studuit quàm gratosus esse apud Hierosolymitanum

populum, omnia negotia publica per se obeundo, & in eis cum magna gratia versando, nec abutendo potestate ad cuiusquā iniuriam: quo factum est, ut Antipater hand seuo, q̄ si rex esset à tota gēte coleretur, & in tali haberetur honore, qualis nō dedeceres dominū: nec tamen rebus tam secundis more ceterorū hominū deprauatus est, quo minus Hyrcano fidē seruaret atq; amicitia. Ceterum optimates Iudaeorū uidentes eum cū filijs tā opere crescere, tam fauore gentis, q̄ Hyrcani pecunijs, & percipiēdis ex Iudaea reditibus, malignē erga eum affecti erāt: iam enim amicitia cōtraxerat cū Romanis imperatoribus, & persuaso Hyrcano ut pecuniā eis mitteret, ipse huius muneris sibi usurpauit gratiā. Misi enim tanquā de proprio, & non quasi ab Hyrcano acceptā. Hac Hyrcanus audiens adeò nihil curabat, ut gaudere etiā facto uideretur. Sed maximē terrebat Iudaeorū primates uiolentiū ac audax Herodis ingenium et tyrannidis cupidū, adueniesq; Hyrcanū aperient iam incusabant Antipatrū. Quousq; tandem dissimulabis quae gerantur quotidie? an nō uides Antipatrum cum filijs succinctos principatus opibus, tibi uerò prater inane regni nomē nihil fieri reliquum? Sed caue ista nescias, neue te securum putes, incolumitatis tuae atq; regni iuxta negligens: neq; enim procuratores tuos amplius agunt, (noli falli hac opinione) sed

iam ex professo dominationē exercet: nam Hierodes Etzēia cū plerisq; alijs interfecit, cōtemp-
 ptis nostris legibus, quæ hominē quantumvis
 scelestum non sinunt affici supplicio, nisi prius
 damnatū ex sententia iudicis: iste uerò hoc au-
 sus est, prius quā a te potestātē hanc acciperet.
 Tandem Hyrcanus his auditis motus est: accen-
 derunt autē eius irā matres etiā eorū quos Hierodes
 necauerat: nam hæ per singulos dies in
 tēplo nō desinebāt precibus suis cum regē cum
 populum obtundere, rogantes ut Hierodes corā
 confessa iudicium facti sui rationem cogeretur
 reddere. Permotus igitur his hominē ad iudi-
 cium & dicēdam causam euocat. At ille præ-
 stō fuit, præmonitus tamē à patre, ut nō priuati
 more, sed cum comitatu ad se tuendū idoneo
 ueniret. Ergo ordinatis Galilææ rebus, quem-
 admodum existimabat sibi cōducere, mediocrē
 sed tamē sufficientē sibi manū adiunxit in iti-
 nere, ne uel Hyrcanum terreret si plures addu-
 ceret, uel ipse sine tutela subiret iudicij pericu-
 lum. Quin & Sex. Cesar præses Syriæ scripsit
 ad Hyrcanū ut eum absolueret, minis si contrā
 fecisset additis. Quod quidē facile ab illo impe-
 tratum est, ne qui tristiore iudiciū sententiā feri-
 retur, quandoquidē amabat eum nō secus atq;
 filium. Cumq; cōstitisset ante iudiciū una cum
 suis, omnes sunt attoniti, nec quisquā eorū qui
 absentiē accusauerāt, ausus est hiscere: sed hære-

bant inopes consilij. Tum unus quispiā Samcas
nomine, uir iustus, & ob hoc inuictus terrori-
bus, assurgēs sic exorsus est: Equidem iudices,
tuq; rex, nec ipse unquam uidi quenquā qui ad
causam apud nos dicendā uocatus ad hūc mo-
dum cōparuerit, nec uos puto posse proferre hu-
iusmodi quempia: sed quisquis hactenus apud
hunc cōfessum indicādum se præbuit, humilis
uenit, & habitum timētis periculū. ac captanti
misericordiam, auitatus & promisso capillitio.
At bonus iste Herodes cadus reus, et tam gra-
ui obnoxius crimini, adstat hic purpuratus &
crine belle cōposito, cū armatis stipatoribus: ne
si capitale iuxta leges sententiā in eum tuleri-
mus, nobis mactatis ipse euadat illata ni legi-
bus. Verū istī non succēseo q̄ maiore incoln-
mitatis suæ quā legū rationē habeat: sed nobis
magis & regi, qui hanc ei cōcessistis licētiā.
Scitote tamen potentē esse Deū, & q̄ iste quē
nunc in Hyrcani gratiā legibus eripitis, & nos
aliquādo et regē ipsum puniet. Nec uanum fuit
nates: nam Herodes regnū adeptus omnes illos
iudices & regē quoq; sustulit, excepto uno Sa-
mea: hunc enim in honore habuit propter iusti-
tiam, & quia pōst obfessa urbe ab Herode ac
Sofio, admittendi Herodem autor fuit populo,
neg. us propter peccata eos posse dominationē
illius effugere, sicut suo loco dicetur. Porro Hyr-
canus animaduertiens iudices propensiores ad
dammā

damnandum Herodem, rem in sequentē diem distulit, & clam eū admonuit, ut fuga sibi consuleres, non enim esse remedium aliud: atq; ita ille secessit Damascū, quasi regē fugiēs: cumq; conuenisset Sex. Casarē, & res suas in tuto collocasset, palam pra se tulit quòd non esset compariturus si denuò citaretur ad iudices. Illi uerò indignabantur, & conabantur Hyrcanum docere, quòd in ipsius perniciem hac omnia tenderent: qui non ignorabat quidem eos uera monere, sed nihil expedire poterat per ignauiam & amentiam. Caterum cum Sex. Casar accepta pecunia Herodem praefecisset Coelestria, uehementer iunxit ne ille contra se duceret: nec eum sua fefellit opinio. Iratus enim quòd iussus sit causam dicere, ueniebat cum exercitu: sed patris ac fratris occursum & precibus cohibitus est quo minus inuaderet Hierosolyma, placatium eum & rogantium, ut terruisse contentus, re ipsa laderet uenientem, ne'ue ulterius aduersus auctorē suae dignitatis procederet. Debere etiā eum non tam meminisse quòd citatus sit, quā quòd absolutus etiam, & gratiā habere, quòd nihil triste passus abierit incolumis. Cogitandū quoq; quam periculosa sit belli alea, & quòd Deus arbitratu suo his uel illis annuat uictoriam: atq; eo minus tum eam esse sperandam, quando non solum cōtra regem suū & alio rem bellū moueat, uerū etiam hēnemeriū, ipse nulla

cōinentē in Capitolio, & apud Tyrū, Sidonem, Ascalonē, in templis, inscriptam Romanis atq; Græcis literis: utq; hoc decretū apud omnes oīm urbium quæstores ac magistratus publicetur, quò pro amicis habeantur, & legatis eorū hospitia præbeantur, & decreta hæc ad omnia loca mōtāntur. C. Cæsar, imperator, dictator, cōsul, honoris, virtutis & benignitatis causa, cōcessit in cōmodum S. P. Q. Romani, Hyrcanū Alexandri filiū eiusq; filios pontifices ac sacerdotes esse Hierosolymorū totiusq; gentis, iure quo & maiores eorum hoc sacerdotium gesserunt. C. Cæsar quintū Cos. decrevit habere & munire Hierosolymorū urbem, et gubernare eam Hyrcanū filium Alexandri pontificē Iudæorū ac ethnacham secūdum suam uoluntatē, & ut Iudæis secundo locationis anno de redditibus eorū subducant, immunesq; sint ab angarijs et necligalib⁹. C. Cæsar imp. uerū, statuit ut singulis annis tributa pēdant Hierosolymitani pro sua ciuitate, Ioppe excepta, absq; anno septimo quē Sabbaticum nomināt, quoniam in eo neq; fructus arborum colligunt neq; seminant: utq; in Sidone secundo quoq; anno tributū reddant quartam partem satorū: & ad hæc Hyrcano eiusq; filijs decimas persoluant, sicut hætenus eorū maioribus. Neq; nullus uel præses, uel dux, uel legatus, in finibus Iudæorū auxilia colligat: nène militibus liceat pecunias ab his exigere, uel hyber-

norum, uel quocunq; alio nomine: sed sint im-
 munes ab omnibus molestationibus. Quaecunq;
 etiam postea parauerūt, uel emerunt, his omni-
 bus fruantur. Ioppen præterea quā ab initio ha-
 buerunt Iudai dum in populi Rom. amicitiam
 reciperentur, placere ipsorū esse quemadmodum
 antea. Tributa quoq; eius oppidi habere Hyr-
 canū Alexandri filium cum suis filijs, tam ab
 eius agri aratoribus, quā uetigalium portus
 nomine, & eorū qua Sidonem exportantur, an-
 nua modiorū X X M. D C L X X V. exceptio an-
 no septimo quē uocant Sabbaticum, in quo neq;
 arant, neq; de arboribus fructus colligūt. Vicos
 item quos in Magno campo Hyrcanus & sui
 maiores ante eū possederūt, placet senatui eun-
 dem Hyrcanū & Iudeos etiam nūc habere, iure
 quo et antea habuerūt. Manere etiam iura qua
 ab initio inter Iudeos & eorū pontifices fuerāt,
 & quaecunq; beneficia à S. P. Q. R. concessa.
 Præterea eodē iure licere illis uti & in Lydda.
 Loca etiam, agros, habitationes, quas pro ami-
 citia reges Syria ac Phœnices per donationem
 populi Rom. possederāt, placere senatui ut Hyr-
 canus Iudeorū ethnarcha habeat: esseq; ius Hyr-
 cano eiusq; filijs et legatis ab eo missis ludos &
 gladiatores spectādi inter senatores sedentibus.
 Vtq; quotiescunq; postulauerint à dictatore aut
 magistro equitum in senatum introducantur,
 & responsū eis omnibus intra decem dies red-

ff. Elus iniuria: nā si quid illi nunc obijciat, non
 p̄sus esse culpā, sed consultiōrū non bonorū, qui
 i opinionē crudelitatis cōciliēt. Paruit his mo-
 titis Herodes, ratus sufficere sibi ad futuras spes
 quod potētiā gēi declarauerit: atq; eo ium in
 statu res fuerūt Iudaica. Caterū Caesar Romanus
 reuersus expeditionē parabat in Africā contra
 Scipionē & Catonē: ium Hyrcanus per legatos
 cum rogauit, ut confirmaret cōceptā societate &
 amicitiam. Nunc uidetur mihi operapretiū per-
 censere omnes honores gēi nostra à Rom. impe-
 ratoribus habitos, et inita cū eis fœdera, ut uni-
 uersis notū sit, quod tam ab Europa q̄ ab Asia
 regibus obseruati fuerimus propter fidē ac forti-
 tudinem. Quoniam autē multi nos odio habētes
 non credunt de nobis Persicarū uel Macedoni-
 carum rerū scriptoribus, q̄ ea monumēta nō ita
 peruulgata sint, apud nostrates seruata & alios
 quosdā barbaros, ceriē Romanorū decretis con-
 tradicere nō poterunt: nā hac & publicē dedi-
 cata sunt in urbibus, atq; etiā in Capitolio, &
 colōnis insculpta sunt arcibus. Quin & Iul. Caesar
 apud Alexādrīam attestatus est Iudæis inscri-
 ptione colōne arca, q̄ Alexādrine ciuitatis ius
 habeant, quare his argumētis usus sum: appo-
 nam etiā senatuscōsilia et decreta Iulij Caesaris,
 qua ad Hyrcanū & nostrā gēiē attinēt. C. Iu-
 lii Caesar imp. & pont. max. dictator iterū, Si-
 doniorū magistratibus, senatui & pop. saluem.

Si ualeat bene est, ego quidē & exercitus uale-
 mus. Mitto uobis exemplū tabulae, quae ad Hyr-
 canū Alexandri filium, Iudaorū ethnarchā ac
 pontificē attinet, ut in publicis uestris monumen-
 tis reponatur, inscriptū Graecis et Latinis literis
 in aerea tabula. Est autē hoc: Iul. Caesar imp. ite-
 rum & pont. max. de consilij sententia decreui.
 Quoniā Hyrcanus Alexandri filius Iudaeus &
 nunc & praeieris iēporibus tā pace q̄ bello bo-
 nam ac fidelē operā in nostris negotijs praestitit,
 sicut ei multi imperatores attestati sunt, & in
 proximo Alexandrino bello in auxilium uenie-
 cū M. D. militibus, et ad Mithridatē a me mis-
 sus uirtute cecit nemini: has ob causas Hyrca-
 num filiū Alexandri et eius liberos ethnarchas
 Iudaorū esse iubeo, & pontificatū Iudaorū per-
 petuo retinere more patrio, esseq; ipsum et filios
 eius nostros socios, et in amicorū nostrorū recipi
 numerū. Intra quoq; omnia pontificalia habere
 ipsum & filios decerno: & si qua controuersia
 exorta fuerit de Iudaica disciplina, iudiciū pe-
 nes ipsum esse: ad haec nec hyberna militi debe-
 re, nec pecunias ab eo exigi. C. Caesaris consulis,
 placita, cōcessa, decreta, sic habēi: ut filij princi-
 patū p̄ciis Iudaorū, et donata sibi loca possideāt:
 ut pōtīfex ipse ac ethnarcha Iudaorū iniuriā
 passis adsit: mōq; ad Hyrcanū Alexandri filium,
 Iudaorū pontificē mittātur legati acturi de so-
 cietate & amicitia: dēdicariq; etiā tabulā haec

cōinensē in Capitolio, & apud Tyrū, Sidonem, Ascalonē, in templis, inscriptam Romanis atq; Grecis literis: utq; hoc decretū apud omnes oīes urbū quæstores ac magistratus publicetur, quò pro amicis habeantur, & legatis eorū hospitia præbeantur, & decreta hac ad omnia loca mittantur. C. Caesar, imperator, dictator, cōsul, honoris, virtutis & benignitatis causa, cōcessit in cōmodum S. P. Q. Romani, Hyrcanū Alexandri filiū eiusq; filios pontifices ac sacerdotes esse Hierosolymorū totiusq; gentis, iure quo & maiores eorum hoc sacerdotium gesserunt. C. Caesar quintū Cos. decrevit habere & munire Hierosolymorū urbem, et gubernare eam Hyrcanū filium Alexandri pontificē Iudaorū ac ethnar-
 cham secūdum suam voluntatē, & ut Iudais secundo locationis anno de redditibus eorū subducant, immunesq; sint ab angarijs et necligalib⁹. C. Caesar imp. iterū, statuit ut singulis annis tributa pēdant Hierosolymitani pro sua ciuitate, Ioppe excepta, absq; anno septimo quē Sabbaticum nomināt, quoniam in eo neq; fructus arborum colligunt neq; seminant: neq; in Sidone secundo quoq; anno tributū reddant quartam partem satorū: & ad hac Hyrcano eiusq; filijs decimas persoluant, sicut hactenus eorū maioribus. Vtq; nullus vel præses, vel dux, vel legatus, in finibus Iudaorū auxilia colligat: nène militibus liceat pecunias ab his exigere, vel hyber-

norm,

norum, vel quocumq; alio nomine: sed sint im-
 munes ab omnibus molestationibus. Quacumq;
 etiam postea parauerūt, vel emerunt, his omni-
 bus fruantur. Ioppen præterea quā ab initio ha-
 buerunt Iudai dum in populi Rom. amicitiam
 reciperentur, placere ipsorū esse quemadmodum
 antea. Tributa quoq; eius oppidi habere Hyr-
 canū Alexandri filium cum suis filijs, tam ab
 eius agri aratoribus, quā uel ligalium portus
 nomine, & eorū qua Sidonem exportantur, an-
 nua modiorū XXM. DCLXXV. excepto an-
 no septimo quē uocant Sabbaticum, in quo neq;
 arant, neq; de arboribus fructus colligūt. Vicos
 item quos in Magno campo Hyrcanus & sui
 maiores ante eū possederūt, placet senatui eun-
 dem Hyrcanū & Iudeos etiam nūc habere, iure
 quo et antea habuerūt. Manere etiam iura qua
 ab initio inter Iudeos & eorū pontifices fuerāt,
 & quacumq; beneficia à S. P. Q. R. concessa.
 Præterea eodē iure licere illis uti & in Tydda.
 Loca etiam, agros, habitationes, quas pro ami-
 citia reges Syria ac Phœnices per donationem
 populi Rom. possederāt, placere senatui ut Hyr-
 canus Iudeorū ethnarcha habeat: esseq; ius Hyr-
 cano eiusq; filijs et legatis ab eo missis ludos &
 gladiatores spectādi inter senatores sedentibus.
 Nūq; quotiescumq; postulauerint à dictatore aut
 magistro equitum in senatum introducantur,
 & responsū eis omnibus intra decem dies red-

datur, si quid à senatu decretum fuerit. C. Caesar
 imp. 1111. Cos. V. perpetuus dictator, huiusmodi
 uerba fecit de iure Hyrcani Alexandri filij pon-
 tificis Iudæorū ac eihnarcha. Quandoquidē mei
 antecessores imperatores testimonium reddide-
 runt Hyrcano Iudæorū pōtifici Iudæiq; tam in
 provincijs quā apud S. P. Q. R. & hoc nomi-
 ne S. P. Q. R. ei gratias egit, æquum est nos
 quoq; horū meminisse, & dare operam ut Hyr-
 cano ac Iudæorum genti filijsq; Hyrcani à S. P.
 Q. R. pro suo erga nos favore gratia referatur.
 C. Iul. Cos. Parianorum magistratibus S. P. Q.
 S. d. Accesserunt me in Delo Iudæi & quidam
 de colonijs Iudæorū, presentibus etiā nēstris le-
 gatis, & indicauerūt mihi decretū, quo uetatis
 eos uti patrijs sacrificijs & ritibus: mihi uerò
 nō placet talia decreta aduersus amicos nostros
 & socios fieri, uetariq; eos uiuere suis moribus,
 & cōferre pecunias in epulas ac sacrificia, quan-
 doquidē nec Roma hac facere uentantur. Nam
 C. Caesar Cos. in edicto quo interdixit in urbe so-
 dalitia, hos solos neq; pecunias cōferre, neq; con-
 uinia parare uetuit. Ego quoq; cum alia sōda-
 litia interdixerim, hos solos sino iuxta patrios
 mores ac leges cōuenire. Quapropter æquum est
 etiam nos si quod decretū fecistis contra amicos
 nostros & socios, id abrogare propter eorū uir-
 tutem, & erga nos beniuolētiā. Post mortem
 autē Caesaris M. Antonius, P. Dolabella Coss.

aduocatio senatu & introductis Hyrcani legatis, reuelatum de eorū postulatis, & amicitiam cum eis renouauerūt. & quicquid petierunt senatusconsulto eis decretum est. Dolabella etiam acceptis ab Hyrcano literis scripsit per uniuersam Asiam, & prima eius provincia ciuitati Ephesiorū, in hunc modum. Dolabella imperator Ephesiorum magistratibus S. P. Q. Sal. Alexander filius Theodori, legatus Hyrcani pontificis ac ethnarcha Iudaorū mihi reulit de ciuibz suis quod militare non possint, eo quod neq; arma gestare neq; iter facere eis fas sit diebus sabbatis, neq; uictum more patrio possent sibi quærere. Quamobrem ego quoq; quemadmodum alij ante me imperatores immunes eos nolo à militia, permissioq; ut patrijs utantur moribus, cōuenientes sacrorum causa sicut leges eorum postulante, & conferentes in offrenda templo sacrificia: uoloq; ut hac ipsa scribatur per urbes provincie singulas. Atq; ita Dolabella Hyrcano per literas rogari gratificatus est. L. autem Lentulus Cos. pro sententia dixit: Iudaos ciues Romanos templa Iudaica habentes & facientes, Ephesi pro tribunali religionis ergo esse immunes à militia pronuntiaui duodecimo Cal. Octobreis. Multa itaq; exstant & alia huiusmodi senatusconsulta & imperatorū decreta ad Hyrcanū & gentem nostram aliasq; urbes, & rescripta de iure nostro ad prouinciarum

prosid

praesides, de quibus propter hac quae hoc loco inseruimus credere facile est his qui nostra scripta candide lecturi sunt. Quando enim tam manifesta argumenta exhibuimus nostra cum populo Romano amicitia, ostensis arcis columnis & tabulis in Capitolio nunc usq; durantibus, duraturisq; in posterum, omnia hic apponere superuacaneum ac molestum duximus, existimantes neminem fore tam difficilem, ut de re tot decretis comprobata dubitet, ac non potius ex his etiam de ceteris coniecturam faciat, nos uera dicere. Satis ergo iam declarata sit quae per ea tempora nobis cum pop. Rom. intercessit amicitia & societas. Incidit autem eisdem temporibus tumultus in Syria ex causa huiusmodi. Cecilius Bassus unus è Pompeianis per insidias interfecto Sexto Cesare ipse occupauit provinciam cum legionibus. Quo facto magnū bellum exoritur circa Apamiā, Caesarianis ducibus contra eum uenientibus cum equestribus ac pedestribus copijs: ad quos & Antipater misit auxilia cum filijs, memor beneficiorum acceptorum à Cesare, ideoq; repetendas poenas ab eius interfectore iustum existimans. Id bellum dum trahitur, Marcus uenit Sexti successor, & interim Caesar ab his qui cū Cassio & Bruto coniuerauerant in senatu occiditur, exactis in principatu suo tribus annis cum dimidio, sicut & ab alijs scriptoribus memoria proditum est.

Cassius

Cassius afflictis Iudæis insuper octingenta talenta
ab eis exigit. CAP. XVIII.

Bello deinde civili post cædem *Cæsaris* ex- X X.
orto, consularibus alijs aliò discurrentibus
ad parandos exercitus, *Cassius* in *Syriam* venit,
occupaturus eū qui circa *Apamiam* erat exer-
citus: solutaq; obsidione tam *Marcum* quam
Bassum in suas partes pertraxit: obeundoq; ci-
uitates comparabat arma & milites, tributa
etiam exigendo gravia: sed maximè *Iudaam* af-
fluxit, plus quam septingentis argenti talentis
imperatis. Tum *Antipater* res ubiq; turbatas
videns partem eius pecunia duobus filijs exigen-
dam committit, partem *Malicho* sibi parū ami-
co, partem quibusdam alijs: & primus *Herodes*
ex *Galilea* quantum imperatum erat asserens,
maximam apud *Cassium* gratiam inijt: prudens
enim illi videbatur consilium, iam cum Roma-
norum alieno sumptu captare benevolentiam.
Sub alijs autē procuratoribus ipsæ ciuitates ue-
nundabātur unā cū suis habitatoribus: quarum
quatuor erant præcipue, *Gophna*, *Emaus*, *Lyda*,
Thamna, nam earū plebes *Cassius* hasta sub-
iecit: adeò autē exacerbatum erat, ut etiam *Ma-
lichum* interfeciturus fuerit, nisi *Hyrcanus* per
Antipatrum centum talentis de suo missu, furo-
rem eius lenisset. At ille post *Cassij* discessum
maximè insidiatus est *Antipatro*, per huius
mortem *Hyrcani* dominationi securitatē se pa-
ratur.

raturū existimās: nec tñ latuerūt Antipatrum eius cōsilia: nā cū hoc sensisset, ultra Iordanem profectus copias colligebat iū ex indigenis, tūm ex Arabib⁹. Verūm Malichus vir callidus inficiab. r̄ infidias, deierās apud Antipatrū et filios, q̄ Phasaelo Hierosolymorū praesidiū tenēte, Herode uerò habēte armorū custodiā, ne in mensem quidē sibi unquā tale aliqd uenerit. Et nīdēns nō succedere quod pposuerat, recōciliatus est Antipatro, Marco Syria praesidēte: q̄ postquam intellexit res novas in Iudaea molitū Malichū, minimū absuit, quin eū interficeret, quem tamē Antipatri precibus donauit incolumem.

Malichus per infidias Antipatrum ueneno tollit.

CAP. XIX.

Sed Antipater imprudens seruauit Malichum ut se perderet: nā Cassius et Marcus coactō exercitu Herodē totius Caelesyria dūcem fecerūt, attributis ei naualibus, equestribus, et pedestribus copijs, regnū etiam polliciti post finitū bellum quod tum gerebant contra Amonium et iuniore Casarem. Malichus uerò tum maxime timens Antipatrum, decreuit ē medio tollere: corruptoq; pincerna Hyrcani, apud quē ambo epulabantur, ueneno necauit hominē, et assumpta armatorū manu suscepit ciuitatis gubernacula. Caeterū postquam Herodi ac Phasaelo innotuerunt structa in parentē infidia, indignantibus illis Malichus strenuē pernegauit omnia:

omnia : atq; hic fuit finis Antipatri, uiri iusti
 ac pii, & patrie amatissimi. Ex filiis autē aliter
 Herodes confestim uolebat patris mortē ulcisci,
 & cū exercitu aggredi Malichū : sed Phasaelū
 grandiori magis placuit dolo circumuenire ho-
 minē, ne uideretur civile bellum incipere : itaq;
 accepta Malichi satisfactione simulauit se cre-
 dere, non esse illum paternae necis cōseium : seq;
 uertit ad excolendum monumētum quod patri
 struxerat. Interim Herodes ueniens Samariam,
 eamq; nimis afflictā offendens, refonere eam cœ-
 pit, & iura reddendo cōtrouersias ciuium diri-
 mere : nō multo autē pōst instante Hierosolymis
 festo, & ipse uenit in urbē cum militibus, quem
 Malichus metuens Hyrcano suasisit ne eum in-
 trare permitteret : id quod Hyrcanus fecit, prae-
 texens nefas esse sanctis populī ceremoniis pro-
 fanam turbā superinducere : at Herodes contem-
 pta obnuntiatione noctu urbē ingressus est, &
 Malichum uehementer perterruit : at ille soli-
 tarum artium non immemor palam lacryma-
 bundus conquerebatur de Antipatri tanquam
 amici interitū, clam uerò parabat sibi satelliti-
 um : quare uisum est Herodis amicis simula-
 tionem hanc non coarguere, sed ad uitādā su-
 spicionem uicissim comiter tractare Malichum.
 Herodes iussa Cassii Malichū dolo interficit. C. XX.

Attamen Cassio de patris obitu significauit
 per literas : & ille qui nō ignorabat mores
 Malich

Malichi, rescripsit ut ulcisceretur parciis iniuriam: clam etiam mandauit *Tribunis* apud *Tyrum* agentibus, ut adessent *Herodis* iustis conatibus. Cumq; capta a *Cassio* *Laodicia*, simul ad eum iter facerent afferentes coronas & pecuniam, *Herodes* expectabat daturum esse illie pœnas *Malichum*: at ille circa *Tyrum* *Phœnices* suspicionem cōcepta, maiora moliri cogitauit: & quia filius eius obses in ea urbe seruabatur, decreuit eam ingredi, & furtim illum in *Iudæam* abducere: & occupato cōtra *Antonium* *Cassio*, gente ad defectionem concitata, sibiipsi principium eius acquirere. Sed consilijs eius fortuna aspirare noluit, & *Herodes* homo callidus intellectu eius proposito, pramisso famulo quasi ad parandam cœnam, quia comites omnes inuitauerat, re autem uera ad tribunos, insit eos *Malicho* cum pugionibus occurrere: illi uero egressi, & nacti cum prope urbem in litore, confoderunt hominem: quo facto *Hyrceanus* adeo est attonitus ut obmutuerit: tandem agrè ad se reuersus percontabatur *Herodem* quid hoc rei esset, et quis interfecisset *Malichum*: & auditum factum esse iussu *Cassij*, laudauit facinus: malum enim uirum fuisse, & insidiatorem patriæ: atq; ita *Malichus* p oppresso *Antipatro* pœnam persoluit debitam. Porro *Cassio* profecto è *Syria*, apud *Iudæam* tumultus exoritur. Felix enim relictus cum multis *Hierosolymis*, in *Phasaelum* fecit impetum, & populus arma corripuit.

puit. Herodes uerò ad Fabiũ profectus est Damascei prasidẽ, & nolens fratri succurrere, morbo prapeditus est: donec Phasaelus per se superato Felice, in turrim primum compulsus, incolumitatem deinde pactum abire passus est: quamobrẽ mox eum Elyrcano expostulauit grauer, q̃ post accepta à se multa beneficia, inimici suis fauorẽ impenderet: nam frater Malichi tunc non pauca castella occupauerat, & inter cetera Masadã longe munitissimum. Vt igitur cõualuit Herodes cõtra hunc profectus, receptis omnibus castellis pactum incolumitatẽ dimisit.

Antigonum Aristobuli filium auxilio Tyrionum tyranni paternum regnum repetẽtem Herodes profugatum è Iudæa pellit. CAP. XXI.

Aristobuli autẽ filium Antigonum, qui conciliato sibi pecunijs Fabio exercitum cõparauerat, Ptolemaus Mæneus adoptat propter affinitatẽ: hunc etiã Marion adiunabat, apud Tyrios ope Cassij tyrannidẽ adeptus, per Syriã quoq; tyrannidẽ exercens, dispositis in ea presidijs, atq; etiã in Galilea cõtermiina occupatis tribus arcibus. Sed has omnes Herodes illò profectus recepit, & presidarios Tyrios clemẽter dimisit, donatis ex his nõnullis propter benenolentiã qua ciuitatẽ eorum prosequabatur. His peractis occurrit Antigono, eumq; pralio superat, & uix extremas Iudæe fines ingressum inde profugat. Quamobrem reuertentem

Hierosolyma coronis tam Hyrcanus honorauit quā populus. Idem enim gener per sponſionē aſci tus erat in Hyrcani familiam, quo libētius eius tutelam ſuſcepit, ducturus Alexandri Ariſtobulo geniti filiā, Hyrcani uerò ex filia nepiē, ex qua poſtea pater factus eſt filiorū trium, & duarum filiarum. Duxerat autem etiam antē uxore c ſuis popularibus Dorē nomine, ex qua ſuſcepit Anſipatrū filiorum natu maximum.

Herodes in Bithynia occurrens Antonio pecuniis cum ſibi cōciliat, quo factum eſt ut ille accuſatores eius non admiſerit. CAP. XXII.

Ceterū Caſſio apud Philippos ab Antonio & Caſare deſicto, Caſar inde in Gallias. Antonius in Aſiā proficiſcitur: qui ubi peruenit in Bithyniam, omnium gentium legationes habuit obuiam. Aderāt & Iudeorum primates, Phaſaëlum & Herodem accuſaturi: quaſi in ſpeciem ſolum regnaret Hyrcanus, re autem uera tota poteſtas eſſet penes hos fratres. Herodem uerò Antonius in magno honore habuit, qui ad obicēta diluenda uenerat, quo factū eſt, ut ne ad colloquiū quidē aduerſarios eius admiſerit, id enim data pecunia Herodes impetrauerat. Progreſſo autē Ephēſum præſtō fuit legatio miſſa Hyrcani pontificis & gentis noſtræ publico nomine, afferēs coronam auream, & rogās ut quos Iudeos Caſſius præter ius belli captiuos abduxerat, ſcriptis per
prou

provincias literis in libertatem vindicaret, & agros per Cassium ademptos genti restitueret. Quorū postulata Antonius aqua existimans, confestim scripsit Hyrcano & Iudais, simulq; ad Tyrios misit decretū hanc sententiam continens. *M. Antonius imp. Hyrcano pontifici ac ethnarcha Iudaorum salutem. Si ualeatis bene est, ego & exercitus ualemus. Lysimachus Pausania, Iosephus Menai, Alexander Theodori, legati apud Ephesum me conuenientes, eādē quam prius Roma legationem mihi exposuerunt, & noua hac tuo ac gentis nomine diligenter persuncli sunt, declarantes quanta nos prosequaris benenolentia: quare cognitam non tam ex uerbis quā ex operibus uestra amicitia, & mores compositos ac pios, non cōplecti et non possum. Ergo quoniam totam Asiam aduersari nostri ac popu. Rom. incursumerunt, nec sacratis locis nec ciuitatibus parcentes, neq; insurandum praestitū seruantes: non tam priuatum nostrum negotiū agentes, quā suscepta defensione reipub. in diuini simul ac humani iuris uiolatores uindicauimus. Eorū enim facinus sol ipse auersatus uidetur, & inuitis oculis spectasse peperatum scelus in Caesarem. Sed postquā impios eorum conatus excepit Macedonia, renouantes in eis locis prisca gigantum audaciam, & agitata furoribus melificentiam quam circa Philippos exercuerunt, occupatis*

opportunis locis & usq; ad mare montiū nullo
 permunitis, ut per unicam cen portam pateret
 aditus, dīs ipsis eorū iniusta molimina damnā-
 sibus uicimus: & Brutus cōpulsus intra mae-
 ria Philippensū, obsessusq; a nobis, addidit se
 Cassio socium exitū: qui postquā meritas pae-
 nas dederunt, pace nos in posterū fructuros spe-
 ramus, & Asia cōquiescentiam à bellorum tu-
 multibus. Iam enim nostra opera aniuersum
 Asia corpus uelut è gravi morbo colligere se
 incipit. Cum igitur etiā de te cum tua gente an-
 gendo ornandoq; cogitem, cura mihi eris quie-
 quid in rem uestram fuerit: edictum etiam op-
 pidatim proposui, ut quotquot uel liberi uel ser-
 ui sub hasla à C. Cassio, Cassianisque nenundati
 sunt, liberè dimittantur. Voloq; ut qua mea &
 Dolabelle benignitate uobis concessa sunt, ea
 perpetuo rata sint. Tyrios quoq; inbeo ne iniu-
 riam a nobis abstineāt, & quicquid de Iudeo-
 rum finibus occupant, id totum restituant. Co-
 ronā autem quam misisti accepimus. M. An-
 tonius imp. Tyriorū magistratibus S. P. Q. Sal.
 Renuntiatum est mihi Ephesi ab Hyrcani pon-
 tificis ac cetharchae legatis, agros ipsorum di-
 uisionis nos occupasse, idq; factū quo tempore no-
 stri aduersarij tenuerunt eam provinciam. Quo-
 niam igitur pro imperio bello suscepto, iniuria
 pictatq; prospicientes uindicanimus in ingra-
 tos ac perfidos, uolo etiam uobis pacem esse cum
 nostris

noſtris ſocijs: et quicquid ab aduerſarijs noſtris
accepiftis, habere nos non permittimus, ſed in-
bemus nos prioribus dominis reddere: nemo
enim eorum neq; provinciam à ſenatu accepit,
neq; exercitum, ſed qua per vim corripuerunt,
largiti ſunt miniſtris ſua uolentia. Quando igitur
illi meritas poenas dederunt, æquū cenſemus,
ut ſocij noſtri ea qua antè habuerunt, nemine
uetante, reſineant: noſq; ſi quos Hyrcani Iudæo-
rum ciſharcha agros, poſtquā C. Caſſius bellū
illicituū in noſtra provincia mouit, occupaviſtis,
eos reddatis: nēne illam vim interponatis qua
minus ad priſtinos dominos redeant: quod ſi
aliquid intris in eos pretenditis, quā primū ad
ea loca uenero integrum nobis erit ius ueſtrum
repetere, id quod etiā ſocijs noſtris peraque in-
tegrū ſeruabimus. M. Antonius imp. Tyrionū
magiſtratibus S. P. Q. Sal. Ediſtū meum ad
uos miſi, quod uolo curtis referri in publicas
tabulas literis Græcis & Latinis: & in loco
aliquo cōſpicuo proponi, ut legi poſſit ab omni-
bus. M. Antonius imp. ac triuuir dixit: Quo-
niam C. Caſſius hoc perturbato rerū ſtatu alienā
provinciam & militem praſidiariū inuaſit, &
ſociorū noſtrorum facultates diripuit, & uolū-
uit Iudæorū gentem amicam pop. Rom. inſolen-
tia eius armis noſtris perdomita, iudicijs atque
ediſtis qua ille perpetravit corrigimus, ut ablu-
ta reſtituantur noſtris ſocijs, & ſine corpora Iu-
dæorū

dsorum sine bona dimendita sint, illa in libertate, hac ad pristinos reuertantur dominos. Qui uerò contra edictū hoc nostrū fecerit, pœnas daturus est: & qui inobedientia comitū fuerint, in eos pro rei dignitate animaduertere curabimus. Eodem serè exēplo Sidonijs, Antiochen- sibus & Aradijs scripsit: uisumq; est hoc loco etiā hac inserere, argumento futura quāta providentiā nos dignatus sit Romanus populus.

Antonius in Syriam provinciam ueniēs Herodem cū Phasaelo tetrarchas cōstituit. CAP. XXIII.

XXI. **P**ost hac autē in Syriam adueniente Antonio, Cleopatra in Cilicia facta illi omnia, amoribus suis eum implicuit: quo tēpore rursum centū ē Iudaorum gente potentissimi uenerunt ad eū, ut accusarent Herodem unā cum suis, electo ad hoc eloquētissimo quoq; ē suo numero. Iuucnum autē causam defendendā Mes- sala suscepit, assistente sibi etiā Hyrcano, qui iam socer factus fuerat. Antonius uero audita utraq; parte apud Daphnen, sciscitatus est ex Hyrcano, utra pars melius administraret rem publicam. Qui cū respondisset Herodem in hoc praeſtantiore esse, Antonius qui iam antē familiariter diligebat iuvenes propter paternum hospitium, quo tēpore cum Gabinio agens patri- eorū contraxerat amicitia, hos ambos tetrarchas constituit. & Iudaorū eis cōmittit gubernacula. Literas quoq; in hoc scripsit, & ex eorū ad-
uers

versarijs XV. coniecit in vincula, occisurus etiā,
 nisi intercessisset Herodis deprecatio: quamvis
 ne sic quidē cessauerunt à legatione reuersi. Sed
 rursum mille uenerūt Tyrum, Antonium ibi
 praestolaturi. qui magna pecunia iam corruptus
 à fratribus, imperanti eius loci magistratui, ut
 in Iudeorū legatos nonatores rerum animad-
 uerteret, & Herodi adiutor esses ad principa-
 tum parandum. Herodes uerò ante urbem di-
 uersantes in littore accedens, hortatus est eos ne
 se subducerēt: nam & Hyrcanus cū eis aderat,
 admonens quantum instaret periculum si con-
 tendere pergerēt, quod illi concēperunt: moxq;
 erumpentes in eos Iudei cum indigenis, partim
 trucidauerunt eos, partim sauciauerunt: reliqui
 uerò domum refugientes posthac quieuerunt.
 Populo uerò clamoribus agente contra Hero-
 dem, commotus ad iram Antonius insit quos
 nixerat interfici. Alterò deinde anno Syriam
 occupauerunt Pacorus regis filius, & Barza-
 pharnes Parthorum satrapa: quo tempore Pto-
 lemaeus Aemmai defunctus est, cuius in princi-
 patu successor filius Lysanias amicus factus est
 Antigono Aristobuli filio, conciliante satra-
 pa qui multum apud eum poterat.

Parthi Antigonū Aristobuli filium in regnum
 reducunt.

CAP. XXIIII.

Antigonus deinde mille talenta & quin-
 g. uas mulieres daturum se Parthis est
 et 4 poll

pollicitum, si ab Hyrcano in illum regnū transferrerent, & Herodem unā cum suis interficeret: qua tamen non dedit, sed Parthi nihilominus asserturi regnum Antigono, duxerunt versus Iudaeam exercitum, Pacorus per maritima, satrapa per mediterranea. Pacorum exclusit Tyrū, sed Sidonij ac Ptolemaidenses intrinseverunt. Ille aliam equitum in Iudaeam specularum praeiussit, iussam etiam adiuvare Antigonom: eos ducebat pincerna regius, & ipse Pacorus nomine. Adiungentibus autem se Antigono Iudaeis Carmelum montem incolentibus, & paratis cum eo in hosticū invadere, ille spem concepit posse se horum opera partem quandā regionis in potestatem redigere, qua Drynce vocabatur: & quibusdam eis occurrentibus peruasit usq; Hierosolyma. Vbi adiungētib; se alijs iam multū aucti numero, aggressi sunt oppugnare regiam: moxq; ferentibus opem his qui fratrum partes sequebantur, & pugna in foro conferta, repulerunt hostem inuencs: eoque in templum compulso, miserunt armatos quosdam in propinquas ades ut eis essent praefidio, in quos coortus populus, destitutos auxilio cum ipsis concremavit adibus: quam iniuriam paulo post Herodes ultus est, adversarios adortus praelio, & multis interfectis ex illorum numero. Cumq; quotidiana uelitationes inter eos fieret, hostes expectabant conuenturas è tota regione turb

turbas ad pentecosten, quam vocant, festivitatem. Quae dies postquam illuxit, multa hominum millia circa templum congregata sunt, tam armatorum quam inermium: qui & templum & urbem occupaverunt, excepta regia: hanc enim Herodes servabat cum paucis militibus: eius munus Phasaëlus custodiebat. Herodes vero cum suorum cohortibus erupit in hostem agentem in suburbio, & egregia pugna edita coëgit multa millia terga vertere, fugientia partim in urbem, partim in templum, partim etiam intra vallum quoddam in propinquo posuim: in ea pugna & Phasaëlus adiuvit nonnihil. Pacorus autem Parthorum dux cum paucis equitibus rogante Antigono in urbem ingressus est, praeterea quidem quasi seditionis compescenda gratia, sed revera principatum illi adstruere cupiens. quin postquam à Phasaëlo occurrente exceptus est hospitio, suasi ei ut legatus iret ad Barzapharnem, insidias hoc pacto instruens: ille nihil suspicatus paruit, non probante hoc factum Herode propter Barbarorum perfidiam, hortanteq; ut potius Pacorum & alios ad se venientes opprimeret. Itaq; profecti sunt in eam legationem Hyrcanus atq; Phasaëlus: & Pacorus relictis apud Herodem ducentis equitibus, ac decem liberis quos vocant, legatos deduxit. Ut vero in Galileam veniunt, armati eis occurrunt qui illis oppidis

rr 9 — — — — — praec

præcrant: & Barzapharnes primum alacriter eos excipit donatq; muneribus: deinde struere insidias incipit. Phasaëlus uero cū suo comitatu deductus est in propinquū iuxta mare dinersoriū. Vbi audito qd Antigonus mille talenta & quingētas mulieres Parthis esset pollicitus, suspectos iam habuerūt barbaros: quidā etiam nuntiauit, noctu illis parari insidias, & clam adhiberi custodiam. Et certē cepissent eos, nisi expectassent donec relictī Hierosolymis Parthi Herodem caperent, ne his sublatīs ille presentiens effugeret: id quod uerum esse mox apparuit, conspectis custodibus. quare non desuerūt qui hortarentur Phasaëlum, ut nihil amplius expectans conscenso equo se inde proriperet, præcipuē Osilius, qui id secretū cognouerat ē Samalla Syrorū tunc ditissimo, & naves ad fugam offerebat, nā nō longe mare aberat: ac ille Hyrcanum & fratrem Herodem notebat in periculo relinquere, sed accedens Barzapharnē, negabat eum rectē facere, qui agitaret eiusmodi consilia. Si enim pecunijs opus habeat, plures accepturum à se quā ab Antigono: & alioquin turpe esse legatos suam fidem secutos insontes interficere. At barbarus hæc audiens decierabat non esse uera, & inanibus eum barbari suspicionibus: moxq; ad Pacorum abiit.

Parthi Hyrcanum & Phasaëlum captiuos abdu-
cunt.

CAP. XXV.

Quo

Quo profecto statim Parthorum quidam
iniecerunt vincula Hyrcano & Phasæ-
lo, multum detestanti eorum periclitum: ad He-
rodem autem missus eunuchus mandatum ha-
bebat, ut productum extra muros comprehen-
deret. Phasælus vero miserat nuntios, qui indi-
carent Parthorum perfidiam: quos quoniam ho-
stes interceptarunt, Herodes re cognita Pacorum
adiit & Parthorum potentissimos, quasi aliorum
dominos: qui cum scirent omnia, dolo se dissimu-
labant: dicebantque oportere eum cum ipsis progres-
sum extra regiam occurrere literarum laboribus:
nondum enim eos esse comprehensos ab aduer-
sariis, sed adducere significaturos quod bene Pha-
sælo successerit: id Herodes non credidit, ut qui
ex alijs de fratre capto audierat: quam eius suspi-
cionem agebat Hyrcani filia, cuius filia ipsi de-
sponsa erat: huius monitis, licet alijs continen-
tibus libenter parebas, utpote mulieris corda-
disima. Interim dum Parthi quid faciendum sit
consultant, quod non placeret aperte tantum virum
aggredi, & rem in sequenti die differunt: He-
rodes animadversa eorum trepidatione, & ma-
gis etiam permotus nuntio de intercepto à Par-
this fratre, necunquam negarent alij, appetente ne-
spera decrevit ad fugam sui hac opportunitate
temporis, neque diutius inter hostes cunctari in-
rebus tam dubijs. Assumpto igitur armatorum
quos circa se habebat subsidio, & impositis in-
umenta

iumenta mulieribus, matre & sorore, & sponsa
 sua Alexandri filia nepte Aristobuli, matremq;
 sponsa Hyrcani filia, & fratre natu minimo, sa-
 mulitioq; ac reliqua turba comitū, properabat
 uersus Idumaea inscijs hostibus: ex quibus ne-
 mo erat tam ferrens, qui nō tali rerū facie cōmo-
 tus fuisset ad misericordiā, feminis infantulos
 suos trahentibus, & cū lacrymis ac cinlatu re-
 linquentibus patriā, & ninctos amicos, nec de
 se meliora sperantibus. Verū Herodes obdurato
 cōtra sauientē fortunā pectore, & ipse praesenti
 erat animo, & comites inter eundū singillatim
 accedens hortabatur ne mœrori succumberent:
 hunc enim fuga officere, in qua sola saluus spes
 sit reposita: quibus uerbis accēsi conabātur ca-
 lamitati resistere: interim minimū absuit quin
 ipse sibi manus inferret, euerso uehiculo & ma-
 tre adducta in mortis periculū: adeo & casus
 hic eum terruit, & metus, ne inter has moras
 superveniret hostis insequēs: iamq; gladiū strin-
 xerat uolens se percutere, cū interueni proximi-
 morū est prohibitus, obsecrantū ne suos inimi-
 corum iniurijs relinqueret: neq; enim esse uiri
 fortis, se uno in libertatem asserto amicos con-
 temnere. Partim igitur ui, partim pudore co-
 ctus desistere ab incepto facinore, refota matre,
 & pro tēpore adhibitis remedijs, pergebat in-
 stitutum cursum petēs castellū Massadā quā
 maximis cōpendijs: in quo itinere nō semel im-
 pugna-

pugnatus à Parthis persecutoribus, semper victor discessit. Imò ne Iudaei quidem eo fugiente quienerunt, sed sexagesimo ab urbe studio illum aggressi in pugnam pertraxerunt: quibus victis et profugatis, quasi non ex necessitate, sed multo ante preparatus conflisset, in eo loco ubi Iudaeos vicit, postquam regno positus est regiam condidit cum primis memorabile, adiuncto etiam oppido, quod Herodius vocari voluit. Postea vero quam ad Resam vicum Idumaea pervenit, occurrit ei frater Iosephus: ubi consultatum est inter eos quid facto opus esset, cum tantam turbam secum traherent, etiam absque milite conductitio: Massada vero, ad quod castellum decretum erat confugere, tantam multitudinem non caperet. Maiorem igitur partem dimisit, numero supra novem millia, iustis alijs alias per Idumaea salutem sibi querere, additisque iuratis: expeditionibus autem quibusque. Et suis inimicis necessitudinibus assumptis in castellum ingressus est: depositisque ibi cum suo commisit mulieribus, quorum omnium numerus ad octingentos pertingebat, quod ibi et frumentum et aqua et reliqua omnia necessaria suppeterent, ipse properavit ad Petram Arabia. Ceterum ubi dies illuxit, reliqua quidem omnia Hierosolymitanorum bona direpta sunt per Parthos una etiam ipsa regia, sola Hyrcani pecunia, circiter trecenta talenta, intacta remansit. Herodis etiam jaculatum magna pars enasum, praesertim quas
illis

ille maturè providēs in Idumeam deportandas
 curauerat. Nec cōtenti Parthi urbis direptione,
 egressi agrum quoq; latè populati sunt, &
 Marisam urbē opulentam euerterant: atq; ita
 Antigonus in Iudæā à rege Parthorum redu-
 ctus, Hyrcanū & Phasaëlum uinctos accepit.
 Vehemēter autē tristatus est, q̄ mulieres effu-
 gissent, quas Parthis tradere cōstituerat, et una
 cum pecunia daturum se promiserat. Verius
 deinde, ne populi fauore Hyrcanus in regnum
 restitueretur, qui a Parthis asseruabatur, ampu-
 tauit ei auriculas, hoc agens, ne ille propter hoc
 nitiū ad recipiendū pontificatū esset idoneus,
 quādo lex hunc honorē non cōcedit, nisi ei quī
 integro sit corpore. Sed maximè miranda est
 Phasaëli generositas, qui ubi neci se destinatū
 cognouit, non tam mortē indignè ferens, q̄ mi-
 serabile ac turpe ducēs inimici arbitratu cade-
 re, cum manus sibi inferre nō posset propter ain-
 cula, alliso ad saxū capite uitam abrupit, quod
 illi tum in tali necessitate cōstituto, uisum est
 honestissimū, adempta inimico potestate sanie-
 di in se pro libidine. Fertur autē q̄ sanciaro ue-
 hemēter capite, Antigonus submissis medicis,
 pro remedio uenenum in uulnus indiderit: ante
 tamē q̄ exhalaret animā, audito ex quadā mu-
 tiercula q̄ Herodes frater hostē euasisset, ualde
 tranquillo animo mortē tulit, ultorem suæ necis
 post se relinquens, qui posset ab inimicis poenas

exigere. At Herodes non fractus malorū se circumstantium magnitudine, expediebat consiliū ad moliendas res arduas. ad Arabū enim regē Malchū, multis suis beneficijs iam antē obligatum proficiscitur, cū maximè opus haberet mutuā operā postulaturus, & accepturus pecuniam vel munere vel fœnore ab homine sibi obnoxio: nondam enim certior factus de fratris interitu, dabat operā ut eum quāprimum ab hoste redimeret, vel trecenta talenta paratus expendere: qua de causa etiam Phasaëli filiū septennem secum ducebat, oppigneraturus eum apud Arabes. Sed cū occurrissent ei missi à Malcho qui denunciarent ut finibus eius regni excederet, sic Parthis iubentibus, (prætexbat autē hoc suāsu optimarū suorū ne debitā pecuniam redderet, utq; ille fraudaretur rebus quas Antipater penes eos deposuerat) respondit se non uenisse ut molestus esset cuiquā, sed ut colloqueretur cum rege de rebus necessarijs. deinde cum consultius uideretur discedere, ualde molestē abiit Aegyptū uersus iter ingressus, et tunc quidē in quoddam templum diuerit, ubi multos ex comitatu reliquerat. Sequenti uerō die cū uenisset Rhinocura, ibi cognouit de fratris obitu. Malchus autē pœnitētia motus, & cursim insecutus Herodem, nihil profecit: iam enim ille procul ab erat uersus Pelusium properans: quō postquā peruenit, nō recipientibus eū nautis.

nautis qui nauigaturi erant Alexandria, magistratus eius loci conuenit: à quibus ob pristinae fortunae reuerentiam honorifice in eam urbem deductus, à Cleopatra detinebatur: qua tamen efficere non potuit ne Romam properares, licet hierno tempore, et parum tranquillis, ut nuntiabatur, rebus Italiae. Soluens igitur inde uersus Pamphyliam, et cum graui tempestate constitatus, agere in Rhodum euasit, iactura etiam sarcinarum facta. Vbi duo ex amicorum cohorte ei praefuerunt, Suppinus et Ptolemaeus. Et cum inuenisset eam ciuitatem grauius afflictam bello quod contra Cassium gestum est, ne praesenti quidem inopia cohiberi potuit, quo minus uel supra uires eam refoueret: instructaque; triremi et cum amicis conscensa, in Italia Brundisium appulit: Inde Romam profectus, ante omnes Antonio denarrauit ea quae sibi in Iudaea contigerant: et quod frater Phasaëlus à Parthis captus occisus sit, et Hyrcanus apud eosdem captiuus detineatur: quodque Antigonom regem conciliassent, pollicitum eis mille talenta, et quingentas mulieres, quas ex ipsius familia seligere destinauerat: et quod eas noctem absporrasset non sine labore, et agere manus hostium euasisset: et post haec omnia familiam in extremo periculo relictam oppugnari, ipso per medias tempestates conceptis omnibus difficultatibus properante ad unicum subsidium quod in illo haberet repositum.

Herod.

Herodes Romæ à senatu Iudææ rex declaratur.

CAPVT XXVI.

Antonium uerò mutata Herodis fortuna XXII.
 cōmiseratio subgē, reputantē q̄ etiam ab
 illo iastigio deuoluātur homines, nō mediocri-
 ter mouēte eum cū paterni hospitij memoria,
 eum pecunia quā Herodes pollicebatur, si eius
 ope rex fieret, quemadmodū ante potestātē te-
 trarchæ cōsecutus fuerat: sed præcipuē huc im-
 pellebat odiū Antigoni, quē q̄ pro turbulento
 haberet ac Romanis infestissimo, ad inuandum
 Herodem erat propensior. Caesar quoq; partim
 propter Antipatri militiā in Aegypto cū pa-
 tre ipsius toleratā, & hospitij ius ac reliquā be-
 nenuolentiā, partim ut Antonio gratificaretur,
 quem ualde studiosum Herodis sciebat, ad di-
 gnitatē ipsius tuendā & conatus promouendos
 erat paratissimus, conuocatoq; senatu Messala
 ac deinde Atratinus, cōmendarunt productū
 Herodē, tam patris q̄ ipsius beneficia & stu-
 dium Romani nominis cōmemorantes: simulq;
 accusauerunt & hostē declarauerūt Antigo-
 num, non solū ob uetera crimina, uerum etiā q̄
 contēptis Romanis à Parthis accepisset impe-
 rium: quibus rebus cū senatus esset offensus,
 eum Antonius eum docuit, q̄ etiā ad Parthi-
 cum bellū plurimū cōducere regnare Herodē:
 idq; mox omniū suffragijs approbatū est. Quo
 insignis fuit Antony erga illū studiū, nō solū
 quia

quia prater ipsius spem regnū ei parauit, nunquam enim putabat Romanos hoc sibi cōcessuros, solitos hunc honorē regio seruare generis: et ideo coniugis sua fratri id petiturus erat. Alexandro, nepoti ex patre Aristobuli, ex matre Hyrcani: sed etiā quia inera septē dies insperata felicitate ornatū dimisit ex Italia. Hūc adulescentē postea Herodes interfecit, ut suo loco indicabimus. Ceterū dimisso senatu, Antonius et Caesar mediū habētes Herodē exierūt, consulibus ceterisq; magistratibus deducētibz, ascenderuntq; in Capitoliū sacra ibi facturi, et senatuscōsulta deposituri: et nouus rex primo regni sui die cōiuiuo acceptus est ab Antonio. atq; hoc pacto ille regiū fastigium adeptus est CLXXIIII. Olympiade, C. Domitio Caluino iterū, C. Asinio Pollione Cōs. Toto autē eius absentia tēpore Antigonus familiā eius oppugnabat in Masada, abundantiē quidē cetero cōmeatu, sed laborantē aquarū inopia, ita ut hac de causa Iosephus frater cū ducētis familiaribus ad Arabas inde fugere decreuerit, audiverat enim Malchū iam peritire, et parū officiosus in Herodem fuisse id consiliū mutans imbre noctū de celo demisso, cisternis enim aqua repletis, non amplius fuga opus habuit: sed haud secus q̄ divina ope hac difficultate lenatū magno animo excurrēbat, et cōferentes manus cum Antigoniāis, modō apertē, modō clāro multos

multos trucidabant. Interea Vensidius Romanorum dux, missus ut Paribos à Syria pelliceret, post illorū abscissum in Iudæam venit, eo pre-textu, quasi Iosepho luvius auxiliū: sed re vera hoc cōsilio, ut pecuniā extorqueret ab Antigono. Positis igitur castris prope Hierosoly-ma, satis magnam pecunie nimæ exegit ab eo. Quo facto ipse quidē cū maiore copiarū parte recessit: ne tamen fraus deprehenderetur, Silonem cum quadam milium parte ibi reliquit: quem & ipsum placandum habuit Antigonus, ne quid interim molestus esset, dum Paribis ut ipse sperabat succurrerent.

Herodis ex Italia navigatio & pugna aduersus

Antigonum.

CAP. XXVII.

Interim Herodes ex Italia reuersus Ptole- XXIII.
maide, collectis nō mediocribus copiis iū ex cōductitio, iū ex sua gēis milite, pperabat per Galilæā cōtra Antigonū, adiutus à Silone ac Vensidio, ad quos Gellius ab Antonio missus fuerat cū mādatis ut Herodē in suū regnū deducerēt: quāvis Vensidius iū forte distinebatur cōponēdis civitatum tumultibus, quos irruptio Pariborū excitauerat. Silo nerò in Iudæa erat, sed pecunia corruptus ab Antigono. Attamē Herodis ulterius præcedēis copiae augebantur indices, & tota Galilæa paucis exceptis, stabat ab eius partib: ducēti autē ei uersus Masadā, & necesse esset seruare cognationē in eo castello

obsessam, impedimento fuit Ioppe, quā occupatā
 ab hoste opus erat primū capere, ne quā hostile
 munitionē à tergo relinqueret periturus Hiero-
 solyma: qua occasione arrepta Silo monit exer-
 citū, quē cū Iudai persequeretur, Herodes cum
 modica manu eis occurrit, & Iudais profligatis
 Silonē agrē repugnantē seruauit. Capta deinde
 Ioppe properauit Masada ad liberandos obsi-
 dione domesticos. Ex indigenis aut alij propter
 paternā amicitia illi se adiungebāt, alij propter
 ipsius gloriā, nonnulli q̄ amborū deninēti essent
 beneficijs: si d maxima pars ob spes quas de con-
 firmato iam rege cōceperāt. Agebat autē val-
 de exercitus, cui Antigonus in trāsitu locis op-
 portunis struebat insidias, & tamē nihil aut pa-
 rum hostē ladebat his artibus: nā Herodes re-
 ceptis ē Masada domesticis, & capto Bessa ca-
 stello, petebat Hierosolyma, sequētibz Silonis
 milicibus, & multū Hierosolymitanis eius po-
 tentia perterritis. Cūq; ad occidentale urbis tra-
 ctum castra posuisset, q̄ hac parte dispositi erāt
 custodes sagittis cū impetebant & missilibz:
 deinde quibzdam castruatim excurrētibz &
 stationes hostiū infestātibz, Herodes caducea-
 torē clarigare iussit circa mœnia, se bono publi-
 co uenisse, & ad salutē urbis, ne apertiorū quidē
 inimicorū retaliaturū iniurias, sed etiā inimi-
 cissimorū in se peccata obliuioni traditurum.
 Ad hac Antigonus ita respōdebat, uerso ser-
 mone

mone ad Silonē ac Rom. milites, iniquū eos fa-
 cere q̄ Herodi regnū aſtruāt, homini privato es
 Idumaeo, hoc eſt ſemijudaeo, cum id more gēis
 debeatur ſucceſſioni generis: nā ſi offenſi q̄ ipſe
 à Parthis regnū accepiſſet, ideo uelint hoc au-
 ferre, nō deeſſe multos ex eo genere q̄ legitimē
 poſſint id accipere, nihil de po. Ro. malemeriti.
 Et ſacerdotes inſup, quos iniquū ſu priuari de-
 bitis honoribus. Ad hūc modū ambobus inter
 ſe cōtēdentibus, Et uſq; cōuicia prorūpētibus.
 Antigonus pmiſit ſuis ut arceret hoſtes à mae-
 nibus: q̄ cū ſtrenuē iacularētur è turrib⁹, facile
 eos fugauerūt. Tū uerò Silonē largitione corru-
 ptum eſſe patuit: ſubornatis enim aliquos mili-
 tibus è ſuis familiarib⁹, q̄ clamoribus largiores
 cōmeatus Et pecuniā in alimēta flagitarēt, ab-
 duciq; ſe in hiberna ad cōmodiora loca poſtu-
 larēt, naſtis circa urbē omnibus quòd Antigo-
 niani amoliti eſſent uita neceſſaria: turbari coe-
 pit exercitus, Et parare abitu. Contrā, Herodes
 rogabat Silonis tā duces, q̄ milites, ne ſe deſer-
 rēt, miſſum tū à Caſare Et Antonio, tum à ſe-
 natu reliquo: ſibi cura futurū ne qd exercitus
 deſideret, atq; etiā ut abūdē adſint quacūq; re-
 quirerēt. Poſt quas preces cōtinuò diſmiſſis ſuis
 p̄ agros, nullā Siloni diſcedēdi anſam reliquā fe-
 cit, maior enim q̄ quiſquā ſperaret rerū neceſ-
 ſariū allata eſt copia: familiarib⁹ etiā ſuis apud
 Samariā agētibus imperauit, ut frumētū, uinū,

olcū, pecora, & reliqua necessaria Hierichuntē
 comportaret, ut & in posterū inde suggeri pos-
 sent militibus. Ea res nō fefellit Antigona, sed
 cōtinuo dimisit p agros q per insidias frumētā-
 tores interciperet: qui sicut iussi sunt cōparata
 circa Hierichuntē armatorū multitudine, in se-
 susq; mōtibz, intēri observabāt eos q cōmeatus
 cōueherēt. Nec Herodes interim segnis erat, sed
 assumptis x. cohortibus, quarū v. ē Romanis,
 totidē ē Iudaeis cōstabāt, adiunctisq; mixti ge-
 neris conductitijs & equitatu modico, Hieri-
 chuntē petijt: offendēsq; urbē relictā ab habi-
 tatoribus, & d. ex his ad momiū vertices con-
 fugisse cū familijs, hos quidē captos dimisit: Ro-
 mani uerò innadentes urbē diripuerūt, repertis
 intra ades omne genus rebus preciosissimis. Rex
 igitur relictō in ea presidio reuersus est, & Ro.
 exercitū hibernatū in recēs deditas regiones di-
 misit, Idumaeā, Galileā & Samariā. Antigo-
 nus quoq; pro largitione obinuit à Silone ut
 partē Rom. exercitus inuē Lyddā acciperet, ca-
 ptans Antonij gratiā: atq; ita Romani dege-
 bant in magn. rerū copia, ab armis tātisper na-
 cātes. Herodi uerò otuari nō libuit, sed misso in
 Idumaeā Iosepho fratre cum m. pedisibus &
 cccc. equisibus, ipse in Samariam profe-
 ctus, et deposita ibi matre cognatisq; alijs quos
 ē Masada eduxerat, in Galileam duxit, expu-
 gnaturus quadam loca ab Antigono infessa
 presidjs:

præsidij: cumq; Sephorim calo ningenſe perueniſſet, Antigonianiſ inde refugientibus magnâ nactus eſt rerû neceſſariarû copiam. Inde in laterones quosdam ſpeluncarû recessus habitantes equitû alam immiſit, cum peditû tribus cohortibus, ut eos cohiberet à maleficijs: aberât autem non longe à nico qui Arbela dicitur. Quadrageſimo deinde die venit cû toto exercitu, et magna audacia hoſte occurrente, in ſiniſtro aciei cornu laborari coepit, donec ipſe armatorum manu ſtipatus ſuccurrit. Et hoſtes iam vincētes coëgit terga uertere, ſuos uerò fugiētes gradum ſiſtere: nec hoc cōtenuſ, proſtigatos Et palantes uſq; Iordanē perſecutus eſt, atq; ita uniuerſam Galileam in partes ſuas traduxit, præter eos qui erāt in ſpeluncarû receptaculis: numeratiſq; uirginum C L. drachmis, Et pro portione centurionibus, ſuos in hiberna dimiſit. Interea Silo ad eum uenit cû ſuis ducibus qui apud Antigonom in hibernis fuerant, illo nolente eos poſt annū menſem exactiû amplius alere: nam Et ad circumuicinos miſerat qui inherant eos ſublatis omnibus rebus ad uictû neceſſarijs in mōtes refugere, ut Romani præ inopia fame perirent: at Herodes Pherora fratrum minimo cōmeatum curam cōmiſit, iuſſo inſtaurare Alexandrium. Ille uerò breui Et militibus magnâ neceſſariam rerû abundantiā præbuit, Et caſtellū illud prius deſertū denuo cōdidiſt, Eodē tēpore An-

X X V.

tonius morabatur Athenis. In Syria uerò Ventidius Silonē accersens cōtra Parthos, insit primum Herodi nauare operā, deinde ad proprium bellū exire provinciales auxilarios. At ille Silone ad eum misso, ipse contra latrones in speluncis degētes duxit militē. Erant autē ha spelunca sita in praeuptis mōtibz, angustis tramitibus accessibiles, & acutis cincta rupibus: in harū cauernis illi cum totis habitabāt familijs. Rex autē arceas in hunc usum cōpactas de uertice mōtis per machinas demittebat catenis ferreis, cō q̄ nec infernē propter asperitatē montis ascendere daretur, nec supernē contra eos depere: ha arceas cōplete erant multis hastas falcatas gestantibus, ad attrahēdos repugnātes & deturbandos per praecept. Hac tamē arcearū demissio periculosa erat propter immensam alieum dinem, & in speluncis nō deerant uictui necessaria. Vt uerò demissa sunt arceas ad earū ostia, & nemo pra metu audebat progredi, quidā scutatus accinctus gladio, manu usq; apprehēsa catena qua arceas sustinebatur, demisit se intra fances mora impatiens, illis exire eūctantibus: et ad quandā cauernā accedens, primū iaculis multos intus cōfecit: deinde resistere conatos falcata hasta attrahēdos dabat in praecept, deinde penitus recōditos inuadēs ingulauit multos, ac cum demū in arceam se recepit, ceteros uerò ciuitatē audientes panor corripuit, et saluū desperatio:

eos tamen conatus impediti nox interveniens, multiq; rege per praconē pollicente veniam deditionē fecerunt. Sequēti uerò luce eodē usi sunt oppugnationis genere, magis etiam ex arcibus ex-cundo & pugnando in foribus, & subiecto igne antra incēdendo. inerat enim intus multa mae-ries. Senex autē quidam deprehensus intus cum uxore ac septem filiis, rogatus ab eis ut se fugere hostē permitteret, stans ante hostium, primum quemq; exeuntē ingulabat, donec ad unū omnes confecit, & uxore ultimam: deinde praecipitatis cadaveribus, postremò seipsum superiecit, mor-tem servituti praeferēs: primò tamē in obscurita-tem Herodis multa eiecit cōiugia, licet rex è spe-cula quadam dextrā porrigeret, & polliceretur veniam. Spelunca igitur omnes hoc modo expu-gnata sunt. Rex autē Ptolemaeo praposo ei ro-gioni, in Samariam profectus est cum sexcentis equitibus, & tribus millibus peditum, ut armis eum Antigono rem decerneret. Sed Ptolemaeo sua praefectura nō bene cecit: nā inuasus ab his qui & antiē Galileam turbauerant, interfectus est: quo facto receperūt se in paludes & loca in-aeceffibilia, totū eum tractū rapinis infestantes & excursionibus. Herodes autē reuersus poenas ab eis exegit latrocinij, & ex defectoribus alios max interfecit, alios refugientes in loca munita expugnatos supplicio tradidit, & arces ipsas diruit: atq; ita sublati verū novarū auctoribus.

civitates cenſū talentis mulctavit. Interea caſo
 in pugna Pacoro, & Parthis proſtigatis Ventidius
 Herodi in auxilium miſit Macharā cum
 duabus legionibus & mille equitibus, iubente
 hoc Antonio. Ille vocatus ab Antigono, &
 pecunijs corruptus, invito Herode ad eū ſe con-
 ſulit, tanquam inſpecturus eius negotia. At
 Antigonus ſuſpectū habens eius adveniū non
 amiſit hominem, ſed per funditores glandibus
 impetiū arcuit, ſatis declarans ſuam animū: ille
 tamen demū Herodem bene monuiſſe, & ſe non
 obtemperantiſſe erraſſe intelligens, in Emmanem
 urbem ſe recepit: & in eo itinere quotquot Iu-
 daeorum ad manus ei venerunt, interfecit nullo
 amici aut hoſtis diſcrimine, iratus ob ea quæ ſi-
 bi acciderat: quo ſaſto rex exacerbatus perſeque-
 batur Samariā, nā decreverat ea de cauſa adire An-
 tonium, alijs ſibi opus dictitans, quàm his qui ſe
 magis quàm hoſtē laderent: alioqui ſufficere vel
 ſeipſum ad opprimendū Antigonū. Machara
 uerò conſecutus cum rogabat ut maneret: aut ſi
 certū eſſet pergere, ſalutē Joſephum fratrem ſibi as-
 tribueret, gerenti bellum cōtra Antigonū. Itaque
 recōciliatus Machara multū roganti, relicto ibi
 Joſepho cum exercitu, præcepit ei ne rem totā in
 diſcrimen adduceret, nene cum Machara cōten-
 deret. Ipſe uerò properavit ad Antoniū oppo-
 gnantiſſe Samosata ſitam ad Euphratē fluvium,
 ducēs auxiliares tam pedites quàm equites. poſtquam
 autem

antem peruenit *Antiochia*, reperitis ibi multis
collectis qui cupientes adire *Antoniu*, non au-
debant se committere itineri, propter obsidentes nias
barbaros & senientes cedibus, bono animo esse
in suis ducem se praeiuit. statione autem altera pro-
cul à *Samosata* insidiabatur barbarorum turma
conuentibus ad *Antoniu*: ubi quia exitus erat
in campestris occultauerat se non pauci equites,
non moturi se loco, donec viatorum agmen perue-
niret in planiciem. Cumque iam primi pertransi-
issent, *Herodes* quoque praesidio erat extremo agmi-
ni, inuaditur à ferme quingentis equitibus: qui
cum primos sibi occurrentes in fugam uertissent, rex
cum suis stipatoribus magno impetu in eos illa-
tus hostem repulit, & excitatis suorum animis pu-
gnam redintegrait, reuertentibus qui paulo antea
fugerant, ita ut ubique caderentur barbari. Rex au-
tem sentire ferro non destitit, nec nisi receptis in-
mensis quae non pauca gerebant sarcinas, simulque
manicipijs, coepit iter prosecutus est. Et cum plu-
res alij in propinquo campis saltem insidiantes in
illos eorirentur, hos quoque cum ualida suorum ma-
nu aggressus in fugam compulit: multumque ex eorum
numero caesis securum sequentibus se iter praestitit:
illi uero seruatore cum & protectore suum ap-
pellabant. Postquam autem prope *Samosata* nunc
est, exercitum instructum & ornatum ei honoris cau-
sa misit obuiam *Antonius*, propter adducta au-
zilia, et quia, pflugatos ab eo barbaros audierat,
mult

multumq; gaudius eius aduentu, & cognitis qua
 obiter gesserat, collaudata viri virtute, cōplexus
 est eū & salutavit comiter, in summoq; honore
 habuit ut regē recens à se declaratū. Antiocho
 autē paulo post id castrū dedente, & hoc pacto
 finito bello, Sosio provinciā Antonius cū exer-
 citu tradidit, cōmendatoq; ei Herodis negotio,
 in Aegyptiū ipse profectus est. Tum Sosius duas
 legiones cū rege pramissis in Iudaeam, ipse cū re-
 liquo exercitu sequebatur. Interim absente fra-
 tre Iosephus in Iudaea pericratur hoc modo: Imme-
 mor mādatorum fratris qua illi Antonium adi-
 turus dederat, assumptis & à Machara quinque
 cohortibus versus Hierichuntē profectus ad do-
 metēdas eius agri fruges, in montibus castris lo-
 cum cepit: et quia Rom. cohortes constabāt ē ty-
 ronibus nō admodū rei militaris peritus, & ple-
 riq; ē Syria delecti essent, circumnētus ab hoste
 inter locorū difficultates, amisso exercitu et ipse
 fortiter pugnas occubuit: sex enim cohortes defi-
 deratae sunt. Antigonus uerò positus cadaveri-
 bus, Iosepho praecepsit caput, & talēis à Pherora
 fratre redimendū: quo facto Galilai à suis pra-
 fectis deficientes, factionē Herodis in lacum de-
 mersam nccauerūt, & apud Iudaeam multa no-
 nata sunt. Machara autē Githam castellū ma-
 niebat. Regi uerò apud Daphnen Antiochia
 suburbium fratris casus renūtiatus est, iam autē
 tale aliquid expectari propter quedā insomnia,
 quibus

quibus nō obscurē de fratris morte pramonitus fuerat. Accelerato igitur itinere postquā ad Libanū montē peruenit, assuāpiis octingētis eius loci hominibus, ducēs etiam unā Romanā legionem, Ptolemaidem petijt: unde noctū profectus cum exercitu, per Galilæam progrediebatur: eū occurrētes hostes, praelio victi cōpuli sunt in castellum unde exierāt pridie: quod primo mane oppugnare adortus, ut repētina tempestatu coactus est inficlarē inde exercitum in proximos nicos abducere. Superueniente autē ab Antonio legione altera, qui castellum tenebāt territi noctū id deseruerūt. Rex quoq; properavit Hierichuntē, nolens ulisci fratris interitū: quō postquam venit, honoratissimū quemq; adhibuit ad convivium: peractāq; cœna dimissis cōvinis recepit se in cubiculū. Hic videre licuit res regis à Deo nō negligi. Tricliniū enim illud in quo cœnatum fuerat, iam vacuum sine cuiusquā noxa concidit: quo factū est, ut omnes Herodem Deo ebarū crederent, ut qui miraculose servatus videretur è tanto periculo. Sequenti nerō die cum hostium sex millia ad pugnam descendissent à montiū verticibus, Romanos terruerūt, eorumq; velites procursando iaculis & saxis feriebat regiones, adeo ut ipsi quoq; regi quidā vulnus in latus inflixerit. Porro Antigonus misit Samariam ducem quendā nomine Pappū, volens videri ita abundare copiis, ut foris quoq; posses bellum

bellū gerere. Sed ille Machabe se opposuit. Herodes uero occupatis quinq; oppidis, praesidiorū circiter M. M. in eis interfecit, & incensus oppidis contra Pappū reuersus est, qui castra habebat ad uicū Isanus nomine: & confluentibus ad se multis à Hierichunte ac Iudea, ubi animaduertit hostē pra audacia venire ad pugna, collatis cū eo signis uieit egregie, & accessus ulciscendi fratris cupidine, saviendo instabat in uicū fugientibus. Repletis autē adibus militū, et quibusdam in tecta cōfugientibus, his superatis & tectis dirutis uidit omnia referta & constipata militibus, hos igitur saxis supernē impetentes accernatim conficiebāt: nec fuit toto hoc bello spectaculū miserabilius, q̄ uidere inuoluta cadavera cumulata intra parietes: & hoc facinus maximē fregit hostiū audaciā, ita ut nō amplius sperarent aliquid latius. Videre enim erat eos agminatim diffugere, & nisi rep̄te ualida tempestas interuenisset, regij uictores petiissent cōfessim Hierosolyma, & bello finē imposuissent. Iam enim Antigonus de fuga dispiciebat, cogitans urbē deferere. At rex iam nescire insin parare coenam militibus, ipse pugna lassatus in quoddā cubiculum lauari abiit, ubi maximum discrimen adiit, quod tamē enasis Dei promidentia. Cū enim esset nudus, & unus tantū pueri ministerio lauares, intus in eisdē adibus latebāt quidā hostium armati, quos metus cōpulerat: dumq;

Quamq; ille se abluit, primus prodiens stricto gladio per fores se proripit, deinde aliter & tertius, armati similiter, adeo attoniti, ut illaeso rege consenti essent sibiipsis fuga salutē querere. Sequenti uero die praefixo Pappi inter reliquos occisi capite, misit illud Pherora in ulionē fratris: nam is eam sua manu interfecerat. Post hac ubi tempestas defauit, moto inde exercitu uenit Hierosolyma, & castra prope urbē metatus est, anno tertio postquam Roma declaratus rex fuerat: quibus mox propius admotis quā maxime oppugnationi obnoxia putabat mœnia, ante tēplum fixit tētoria, uolens sic ea quemadmodum olim Pompeius aggredi: & tribus aggeribus ei loco circumdatis, turres erexit adintus operarū multitudine: & caesa circumquaq; materie, praepositisq; huic operi uiris idoneis, durante etiā tum obsidione Samariam ad nuptias profectus est, ducturus filiam Alexandri, nepotē Aristobuli, quam ei desponsam fuisse iam diximus.

Antigonus à Sofio & Herode opprimitur.

CAP. XXVII.

Peractis uero nuptijs uenit per Phœnicem XXVI.
 Josus, praemissisq; per mediterranea copijs, mox & ipse affuit, habens secū multos tam pedites quā equites: uenit etiā rex à Samaria, ad ueterem exercitum non mediocrem accessio-
 nem adducens, crāt enim circiter x x x. millia.
 omnes autem confluebant ad Hierosolymorum
 mœnia.

*mœnia, & assidebāt septentrionali urbis lateri,
 ad undecim legiones peditū, & sex equitū mil-
 lia, præter auxiliares Syrorum copias. Præter
 autē duo cum imperio, Sosius ab Antonio mis-
 sus in auxilium, & Herodes pro seipso bellum
 gerens, ut detecto Antigono hoste pop. Ro. ipse
 pro eo ex senatusconsulto regnū acciperet. Intus
 autem certatim resistebant Iudei ex tota ea re-
 gione collecti & conclusi intra mœnia, tēplum
 domini iactantes, & fausta populo ominātes, non
 deserturum Deum suos in periculo: direptisq;
 extra urbē iam hominū quam equorū alimētis,
 per clancularia etiam latrocinia difficultatē an-
 none augebāt obsessores. Cui rei Herodes ita
 prospexit, ut cōtra latrocinantes opportuna loca
 præoccuparet insidijs, & cōmcatu additis præ-
 sidijs etiam è longinquo cōuheret, ut breui ne-
 cessaria victui abundarent in exercitū: ad hæc
 operarum frequētia facile absolui sunt tres illi
 aggeres, æstas enim erat, & opus seruebas, nulla
 interturbatū aëris intemperie: machinis etiam
 murum quatiebant, & nihil intentatum relin-
 quebant. At obsessi intrepide repugnabāt, co-
 natus eorū eludentes varijs artibus: excurrentes
 enim crebrò, modò incepta, modò iam perfectis
 opera incendebant, & conferentes pugna cum
 Romanis nihilo erant inferiores audacia, peritia
 sanum rei militaris cedebant: tum pro disie-
 cto machinis muro intus recentem extruebant,*

& cuni

Et cuniculis obuios agebant alios cuniculos, ut nonnunquā sub terra manus consererent, uentresq; desperatione pro fortitudine ad extremū perdurabant, idq; obsessi à tam numerofo exercitu, ipsi fame simul laborantes Et inopia, nam in sabbaticū annum inciderat oppugnatio. Tandē euaserunt in mœnia primū lectissimī uiginti milites, deinde Sosy cēturio, captus est enim primus murus die X L. secundus uerò quintadecima: Et quadā porticus circa tēplū exusta sunt, quas Herodes Antigonom incendisse calūniabatur, uolens in eū concitare inuidiam populi. Capta uerò exteriorē tēpli parte Et ima urbe, Iudai ad interiora templi Et superiore urbem refugerunt, timentesq; ne à Romanis impediretur mactare Deo quotidianas nēctimas, per legatos petierunt ut has tantum sinceretur introducere. Rex uerò annuit, sperans remissa tandē obstinatione cessuros. Vt uerò spem suam frustratam uidit, pertinaciter pro Antigoni regno contendētibz, totis uiribus adortus urbē expugnauit, moxq; omnia repleta sunt cadibz, Romanis longa oppugnatione exacerbatis, Herodianis Iudeis conatibus aduersam factionem exstirpare funditus; eratq; continua cades, per angiporū Et domos, ne religione quidem templi tuente supplices: non atati ulli parcebatur, non sexui, ne imbelli quidem: Et quamuis obstante rege Et precibus intercedente, nemo

tamen temperabat à manibus, sed veluti furore perciti sauebant nullo ætatis discrimine. Antigonus quoq; neq; veteris neq; recētis sua fortunæ ratione satis habita descendit è turri, Sosioq; ad genua procidit: & ille nihil miseratus mutatam eius fortunā, insultavit homini Antigonom appellans, non tamen incustodium reliquit tanquam feminam, sed vincto castrodes addidit. Caterum Herodes denictis hostibus, non minus negotij habuit in compeſcendis alienigenarum auxilijs: rubeas enim multitudine conductitiorum ad uisendum non sanum solū, sed intumum etiam adyū. Rex uerò alios precibus, alios minis, nonnullos & armis reprimibat, molestiorem clade uictoriam existimās, si quid eorum qua uideri fas non est, ueniret in conspectum profana multitudinis. Prohibebat etiam rapinas per urbem fieri, identidē Sosium rogitans, solitudinisne se regem Romani facturi essent, exhausta urbe rapinis simul ac cadibus: exiguumq; dicens sibi uideri tante ciuitatis cadis precium, etiam si totius orbis dominiū contingeret. Illo uerò referente pro expugnatione urbis direptionem merito permitti mulcti, promissis se de suo mercedem numeraturum singulis: atq; ita redempta ciuitate ab ulteriore uexatione, promissa persoluit. Liberaliter enim militibus, & pro portione ducibus, Sosio uerò etiam regiē dedit munera, ita ut omnes bene

nominati discederent. *Ba elades Hierosolymorum* incidit in consulatū *M. Agrippa* & *Candidij Galli*, C. L. X X X V. Olympiade, mense tercio, ferijs quibus solenne fit ieiuniū, tāquam recurrente in idem tēporis monumentū illata *Iudais* à *Pompeio* calamitate. Nam et ab illo eadem die urbs capta fuerat ante annos viginti-septem. *Sofius* autē consecrata Deo corona aurea profectus est *Hierosolymis*, *Antigonū* nuntium ducens ad *Antonium*. *Herodes* autē uertus ne asseruatus *Antigonus*, & *Romam* perductus ab *Antonio*, apud senatū iure secum contenderet, docens se regio natū sanguine. *Herodē* uerò plebeiu, et q̄ si ipse propter offensum *Rom. popu.* indignus esset qui regnet, certē filiis eius insonibus regnū debeat: hac inquā timēs multis pecunijs induxit *Antonium* ut *Antigonū* tolleret, quo facto tum demum *Herodes* metu liberatus est, atq; ita *Assamonai* principatus desijt post annū centesimū uigesimali sextū: qua domus illustris fuit, & celebrata propter conuinatum in ea gente honorē sacerdotij, sacra atq; maiorum egregia quibus propugnauerunt *Iudeorum* rempublicam. Verū hac familia intestinis seditionibus agitata amisit imperiū. Administratio autē rerum peruenit ad *Herodem Antipatri* filiū, plebeio natū genere, & subiecto regibus. Atq; hūc *Assamon.* eorum exitum a maioribus traditum accepimus.

FL. IOSEPHI AN-
TIQVITATVM IVDAICA-
RVM LIB. XV.

Expugnatis à Sosis & Herode Hierosolymis, Anti-
gonus ab Antonio securi percutitur, Herodes
uerò præcipuum quemq; ex amicorum eius co-
horte interimis. CAP. I.

HIEROSOLYMORVM
expugnationē Sosij ductu atq;
Herodis, & captiuitatē An-
tighi, superiore volumine di-
ximus, nunc qua deinceps conse-
cuta sunt dicemus. Postq̃ ipsa Iudaea positus est
Herodes, quantū urbana plebis etiā nondū re-
gnū adeptus sauerat, eos micissim promouebat:
aduersa autem factionis homines quotidianis
absumebat supplicijs. In præcipuo honore apud
eum erat Pollio Phariseus, & Sameas huius
discipulus: dum enim obsiderentur Hierosoly-
ma, hi cōsulebant ciuibus ut Herodē in urbem
reciperent, eamq; ob rem gratiam illis habuit.
Pollio uerò hic olim capitis reo Herode Hyr-
cano ceterisq; indicibus prædixit opprobrijs, &
absolutus eorū sententijs ab omnibus illis pœnas
exiget, quā prædictionē procedēte tēpore Deus
euentu cōprobauit. Tunc uerò capitis Hierosoly-
mis, omnē regiā suppellectilē in unū congesit: à
diuitibus quoq; ablata & collecta magna ui-
turi ac expeti, totū id Antonio ciuiq; amicis
don

donauit. Interfecit etiā XLV. primates ex factione Antigoni, appositis ad portas custodi-
bus, qui etiā cadauera scrutabātur, ne quis cor-
rū efferretur pro mortuo, & quicquid auri aut
argenti inueniebatur, id totū ad regē refereba-
tur: nec ullus finis malorū aderat, nā bona eorū
auaritia domini egenis absumebat: & agrī
inculti manebāt propter tempus anni sabbati-
ci, quo nobis non est fas ferere. Caterum An-
tonius accepto Antigono uolebat eum uinctū
seruare ad triumphum: sed ubi audiuit gētem
ad res nouas spectare, & odio Herodis fauere
Antigono, magis placuit apud Antiochiam
eum securi percutere, uix enim Iudei contineri
poterāt in officio. Testis est Strabo sic scribens:
Antonius Antigonom Iudeum perductum
Antiochiam securi subiecit, Romanorumq;
primus affecit regē hoc supplicio, ratus nō ali-
ter posse adduci Iudaos ut Herodē pro illo regē
constituitū admitterent, nā ne tormentis quidem
adigi poterant ut appellatione regis eū digna-
rentur, tanta apud eos fuit prioris regis existia-
matio: quare uisum est ignominiosa morte ob-
scurare eius memoriā, & lenire publicū Hero-
dis odiū. Hac Strabo. Hyrcanus autē pontifex I I.
captiuus apud Parthos, cognito q̃ Herodes re-
gnū affecutus sit, ruersus est ad eū, in hūc modū
dimissus. Barzapharnes & Pacorus Parthorū
duces, Hyrcanū qui primò pontifex, deinde rex
fuit,

fuit, et fratre Herodis Phasaëlū, captiuos abduxerāt: quorū Phasaëlus non ferens captiuitatis dedecus, & turpi uita honestā mortē praeferēs, seipse interfecit, sicut supra diximus.

Quomodo Hyrcanus à Parthis dimissus ad Herodem reuersus est.

CAP. III

Hyrceanum autē ad se perductū Phraates Parthorum rex propter claritatē generis comiter habuit, & uinculis solusū permisu Babylonē degere, ubi magna erat Iudeorū frequentia: hi non aliter quā pontifici ac regi Hyrcano honorē habebāt, nec hi solū, sed quantū Iudeorum ultra Enphratē habitas: ita ut nō admodum praesentis fortuna pœniteret hominē. Sed postquā rescituit Herodē ad regiam dignitatem euectū, ad nouas se spes transiit, natura suorum amans, & gratiā ab eis expectans, & aliquando de capite periclitantē seruasset in iudicio. Cœpit igitur de profectiōe cōsultare cū Iudeis, officij causa inuigilare illū solis: qui tamen ut maneret ei suadebāt, commemorantes obsequia sua & honores quos exhiberent non aliter quā uel regi uel pontifici: imō ne in patria quidem talem dignitatem eum obtinere posse, propter corpus mutilatum ab Antigono: nec reges solere meminisse accepti in prinata uita beneficij, quandoquidem mores cum fortuna sint mutabiles: nec tamen his monitis Hyrcano potuerunt eximere patriae desiderium. Herodes quoque

quoque ei scripsit, rogaret Phraatem et eius regni Iudaeos, ne sibi invideret communem cum genere futuram potestatem: nunc enim adesse tempus referenda sua quodam et alicui et servatori gratia. Simulque etiam ad ipsum Phraatem legatum misit Savanallam cum multis muneribus, oblanditurum ne obstaret cupienti referre gratiam homini de se optime merito. Nec tamen revera hoc agebat: sed quia ipse gravis esset princeps, cauens mutationis occasiones, quarebat Hyrcanum in potestate suam redigere, aut etiam omnino tollere id, quod postea fecit. Tunc autem dimissum a Partho, et ab illis Iudaeis honorifice adunum mactico, cum excepisset, in summo honore habuit: primumque in convenciis locum ei tribuendo, et in convivijs semper honoratorem sedendo, patremque appellando, laetabas hominem, quò minus suspicaretur insidias: quin et alijs artibus procurabas, quicquid putares sibi ad stabilendum principatum conducibile, unde tamen domesticae seditionis nata est occasio. Cauens enim ne quis illustri crearetur pontifex, accitus Babylone non obscuri generis sacerdote Ananiam, hunc summum sacerdotium dedit. Mox igitur Alexandra non tulit hanc contumeliam, Hyrcani filia, uxor Alexandri Aristobuli regis filij, ex quo liberos habebat, alterum formosissimum, nomine Aristobulum, alteram Mariannem Herodis coniugem, insigni pulchritudine feminam. Hac ini-

quissimè ferebat contemptū filiū, q̄ eo superfluo
 se aliunde vocatus pontificatū usurpares. Scri-
 bit igitur Cleopatra per quendam fidicinē, ut pō-
 nificatū filio suo petat ab Antonio. Sed An-
 tonio rem negligēte, amicus eius Gellius ob qua-
 dam negotia in Indea profectus, ut vidit Ari-
 stobulū delectatus est eius forma, admiratus sti-
 turā adolescentis simul q̄ pulchritudinem, nei-
 minus Mariannem regionem coningē, felicemq̄
 prole Alexandrā pradians: eū qua colloquar-
 tus persuasit ut depictas amborum effigies ad
 Antoniū mitteret, fore enim ut his conspectis
 ille nihil non à se impetrari patiatur: his verbis
 excitata mulier eas effigies ad eum transmisit.
 Gellius quoq; rem exaggerabat, affirmans eas
 sibi viros non mortali, sed planè diuino natos
 genere, nolēs Antoniū in amores pellicere: qui
 indecorū sibi ratus puellā Herodi nuptā ascer-
 sere, atq; etiā Cleopatræ suspiciones vitans, scri-
 psit ut aliquo honesto pretextu filiū ad se mis-
 teret, addens nisi molestum videatur. Quæ post-
 quā relata sunt Herodi, nō putauit eū Ari-
 stobulū in ipso flore ætatis, uidelicet decimūse-
 ximum agentē annū, ad hæc genere nobilissimam
 mittere ad Antoniū, primū Romanorū nemini
 cedentē, deinde proclinē ad libidines, et huius-
 modi voluptates undecunq; neuantem impare
 propter potentiā. Rescripsit igitur, si uel pedem
 e regno suo moueat adolescens, fore ne cuncta

compleantur bellicis tumultibus, Iudaei non-
 tionē rerum sub alio rege sperantibus: hoc pacto
 cū satis fecisset Antonio, decrevit non omnino
 adolescensē & Alexandram spernere, uxore
 etiā Mariamne assiduū precibus obtūdente, ut
 fratri debituū pontificatuū redderet, dicēteq; ipsi
 quoq; id fore comodū, adempta per honorē ado-
 lescēti peregrinandi facultate. Advocato igitur
 amicorū concilio, multis verbis in Alexā-
 dram inuectus est: eam & clam regno suo infi-
 diatā, et per Cleopatram id agerere ut ope An-
 tonij à se regimen transferatur in puerum: idq;
 tanto iniustius eā moliri, q̃ & filiā suam inte-
 rim honore patriā privare concietur, & regnum
 perturbatione reipublica alijs parare, quod
 ipse quaesisset multis sudoribus ac periculis: se
 tamen praeceptorū libenter obliuisci, nec desine-
 re pietatē erga eā ceterasq; necessitudines co-
 lere: & nunc eum filio pōtificatum reddere, cui
 Ananias hactenus propter aetate immaturam
 p̃nolatus sit. Haec postquā elocutus est verbis mo-
 dicatis quo magis facinus faceret mulieribus &
 amicorū cōsistorio. Alexādra nix sui cōpositū
 pra gaudio, tum q̃ se suspectā intelligeret, cō-
 pic cū lacrymis pro se verba facere, fassa se pro
 sacerdotio nihil nō tentasse indignitatis & cō-
 temptus impatiētia: regnū autem negans se vel
 ambisse unquā, vel etiam si ultro offerretur, ad-
 missurā fuisse. Satis honoris sibi videri, q̃ filiā

sibi per hoc iudiciū regia benivolentia: & ad eum insidias Alexandria desulit: at ille passus eam tētare negotium, in ipsa fuga deprehensum retraxit. Veniā tamē erroris dedit, non ausus ei mali quicquā facere. Verebatur enim nō cessaturam Cleopatram, odij tali ansa prabita: quare simulata magnanimitate, volebat per clementiam videri indulgentior: statuit tamen modis omnibus adolescentē tollere, sed interponenda erat mora, quō magis laterēt insidia. Iamq; instabat Scenopegia, festū apud nos cum primis celebre, cuius solēnnitatis dies decreuerat cū reliquo populo per hilaritatem exigere: attamen hinc quoq; data est occasio per inuidiam, quo magis acceleraret quod semel statuerat. Postquam enim adolescēs annū suū egressus decimumseptimū, sacris iuxta legem operaturus ad altare ascēdit ornatu pontificali, ceremoniarūq; decēter tractabat, ipse eximia forma & statura quā pro etate procerior, tota facie generis dignitatem præsērēs, conueritis in se multitudinis oculos simul & studia, reputātis secū etiā anti Aristobuli memoria digna facinora. Victi igitur affectu paulatim se aperiebant, cōfusi nimio gaudio, nec continētes sanctas voces ac cōprecationes, licentius quā sub tali rege decebat proferētes debitā familia beneficiorū suū memoriā tum gratiā. Hac omnia perpulerūt Herodem, ut quod de adolescente decreuerat perficeret.

ceret. Itaq; peracta festiuitate dum apud *Alexandram* accipitur conuiuio, comitate penurata in opportunum locū adoleſcente, ostendebat se paratū in eius gratiā inueniliter colludere: cumq; loci eius natura eſſet aſtuoſior, ciſo deſeſſi relicto luſu, magnis piſcinis qua ibi circa aulam erant, imminētes frigus captabant meridiano tempore: ac primū ſpectabāt natātes quosdā ē ſocijs & ſamulis: deinde poſtquā pronocante *Herode* adoleſcēs quoq; eis ſe miſcuit, amicorū quibus hoc datū erat negotiū, deprimētes eum natantē, & quaſi per luſum ac peſulantiam mergentes nō prius deſtiterūt quā omnino aqua preſocatus ſit. Hic fuit *Ariſtobolus* exitus anno atatis decimo octauo, pōſtſecutus primo, qui mox ad *Ananellū* redijt. Hic caſus ubi mulieribus renuntiaſtus eſt, uerſa repēte rerum facie lamētatio exoritur ſupra cadauer inuenis & luētus inſolabilis: totamq; urbē ru more ſparſo mœror occupat, nulla nō domo calamitatē deſlente tāquā propriā: ſed precipuus fuit dolor *Alexandra*, quā eſi dolus nō ſefellit, perpeti tamē metu maioris mali neceſſe habuit: & ſape ad inferendā ſibi manū pronior, impetum tamē hunc animi repreſſit, ſi fortē ſuperſe poſſet extincto per ſummū nefas filio, & reſerta diutius uita nullā ſignificationē dare q̄ data opera necatū ſenſiſſet, donec aliquando ſe offerret ulſionis facula: quapropter diſſimulauer

laute hoc iulit, nullā suspicionē prae se ferent.
 At Herodes modis omnibus curabat fidē facere, se infcio casum hunc cōtigisse, nō luctū solum fingens, sed et lacrymas et mœstitiā vera simillimā: ac fortasse vera etiā miserationis nō nihil sentiebat ad conspectū extincti in ipso flore atatis ac pulchritudinis, tamen si mortem eius plurimū ad securitatē suā existimaret cōducere: sed potissimū hoc agebat, ut alienus videretur ab hoc crimine. Caterum quod ad magnificētissimū funeris apparatus attinet, nihil sibi ad summā liberalitatē fecit reliquū, tā in exorlando cōditorio, q̄ in cōgerendis eō aromatis et alijs rebus preciosissimis, quō maius miseris mulieribus hoc pacto offerret solatium.

Cleopatra Iudzorum & Arabum regis inhians, partē eorū ab Antonio impetrare conatur. C. I I I.

Alexandra tamē nullo modo emolliri potuit, sed indies magis ac magis exacerbāte mœstitia per luctū accēdebat ad vindictā desiderii. Per literas igitur insidias Herodis Cleopatra indicat, simulq; filij sui miserabilem interitiū. Illa verò iamdudum adiuvādi eā cupida, et tum etiā miserata mulieris infortunium, non secus q̄ propriū curavit hoc negotium: nec unquā desistit incitare Antoniū ad ultiscendam necem iuuenis: indignū facinus dictitans, Herodem ope eius alieni iuris regno positum, in legitimā regū stirpem tam insolenter debacchari

Chari. His permotus Antonius postquā Lado-
 diceā peruenit, accersivit ad se Herodē, dicturū
 causam de obiecto necis Aristobuli criminez
 factum enim improbabat, si quidē ipse Hero-
 des autor eius fuisset. At ille nec causa sua sa-
 tis fidens, & Cleopatra odia metuens, indefinēter
 Antonium cōtra se irritantis, decreuit quidē
 parēre, neq; enim aliter facere poterat, sed com-
 missa regni cura Iosepho paruo, clam ei man-
 dauit, ut si Antonius in se grauius aliquid sta-
 tuisset, cōfessim Mariāmen interficeret. sic enim
 se affectum erga uxorem, ut etiam si post ipsius
 mortē aliquem potiri cōtingat illius pulchritu-
 dine, ad suā id iniuriā pertinere existimet: au-
 dauitq; totū hoc negotiū exhiberi sibi. ppter eius
 foemina formā, in quā ille iam pridem sana co-
 gnitā accessus sit: atq; his mādatis, non admodū
 lata sperās de rerū suarū exitu, proficiscitur ad
 Antoniū. Porro Iosephus creditū sibi regimē
 administrans, & sapistimē Mariāmen con-
 ueniēs, parim propter negotia, parim honoris
 causa, dum crebra mētio sit coniugalis amoris
 quo eam Herodes prosequeretur: iridentibus
 hanc eius assenerationē mulieribus, praesertim
 Alexandra, ille nimio studio approbandi eis
 affectum regis cō prouectus est, ut mandatum
 illud proderet, ratus id certissimum amoris ar-
 gumentum, quod neq; sine ea uiuere susline-
 ret, neq; uel morte ipsa ab ea disjungi: qua Iose-
 phi

Josephi uerba mulieres non tam ut indubitatum
Herodis amoris signū interpretata sunt, quam
exhorruerunt illius tyrannicum animum, si uel
mortuus saniret in eorum capita. Interea per
civitatem rumor ab inimicis regis sparsus est.
excruciatū cum ab Antonio neci traditū: qui
eum reliquam regiā turbauit, cum mulieres ma-
ximè. Alexandra uerò etiam Iosephū hortata
est, ut assumens eas ad signa legionis Romana
cōfugeret, qua cum ad regni custodiā circa ur-
bem tendebat sub tribuno Iulio: sic enim primū
si quid turbatum in aulam incidere, ipsas in
uito fore propter Romanorum benenolentiam.
Deinde sperandū esse consequenturam quiduis
Adrianum si in Antonij conspectū uenerit,
atq; etiam regnū recepturā & quicquid debe-
atur regio generi. Tenens adhuc ea cōsultatione
litera ab Herode superuenerūt rumori contra-
ria: quamprimū enim uenit ad Antoniū, nu-
meribus eum placauit qua in hoc Hierosolymis
attulerat: & crebris colloquijs indignationem
uiri leniit, ut minus posthac panderis apud eum
haberet Cleopatra instigatio: negabat enim
Antonius oportere rege facti sui rationē red-
dere, alioqui ne regē quidē facerēt: sed dato illi
semel honore, etiā liberā potestātē permissendā
esse: idq; ipsum etiā Cleopatra aiebat conduci-
bile, si non multum se misceret alienis imperijs.
Hac significabant Herodis litera, reliquumq;
honor

honorē quo se dignaretur Antonius, ad cōfessum adhibēs & ad quotidiana cōinia, idq; nō cessante à criminationibus Cleopatra : quæ capta eius regionis cupidine, quo regnum id sibi insurpāret, omnibus modis quærēbat illū perdere. Sed quia iustū se præberet Antonius, nihil posthac expectandū grauius, uenturumq; breui constabilito tam regno q̄ amicitia : nec relictam Cleopatra cupiditati ullam spem, quando Antonius pro eius postulatis Coeleſyriā ei cōcessisset, hac cōditione, ne posthac Iudeā peteret, & ne molestia esse desineret. His literis redditis uoluntas cōfugiendi ad Romanos euauit: nō tamen latuit id consiliū, sed q̄ primū deducto aliquāſper Antonio cōtra Parthos eunſe Herodes in Iudeam reuersus est, statim soror Salome & eius mater indicauerunt quid Alexandra cū suis uoluerit : nec hoc cōtenta Salome etiā maritū suū Iosephū criminata est, Mariamnes cōsuetudinem obijciens: hoc autē fecit, propter simultatē neterē, q̄ regina elati animi fœmina inter muliebres cōtensionēs exprobraret ei obscuritatē generis. Porro Herodes qui semper ardēter amauit Mariammē cōiugē, statim perurbatus est, nō ferēs zelotypia flammulos: agna tamē se continēs, ne à recta ratione transfuersum reperetur insanis affectibus, scorsim Mariammē percūctatus est, ecquid haberet cū Iosepho cōmercij, illa uerò pernegante factū cū

detractionibus, et quicquid insons femina posset in defensione adducere, rex paulatim assensiendo placari se sinebat, uictus amore uxorio, ita ut postremo ueniā peteret, q̄ temerē fidē habuisset rumoribus: agebatq; ei gratias pro seruata pudicitia, suū uicissim amorē cōmémorās: tandē ut mos est amantiū prorumpentibus lacrymis ruiū in cōplexus mutuos: cum tamē nōdum uxori amoris sui fidē faceret, tātoq; magis conaretur id efficere: tum illa, Non est, inquit, amantiis mādare si quid ipsi humanitus accidat, uxorē innoxia addi sari comitē. Hoc uerbo rex uelut ictus pra dolore cōfessim eā ē cōplexum dimisit, uociferabaturq; capillos sibi laceraus, tenere se manifeste deprebēsam cōstupratam à Iosepho coniūgē: nunquā enim proditura fuisse data sibi priuatum ac secreto mādara, nisi obstricta mutū fide per stupri consuetudinem: atq; ita parū absuit quin eam interficeret. Sed amore uictus, licet agrē, cohibuit se tamē. Verumtamen Iosephum ne in cōspectū quidē admissum inssit interimi, & Alexandrā ut maiorū omniū causam, uinctā coniecit in custodia.

III. Interea turbabatur res Syria, Cleopatra non desinēte in omnes incitare Antonium: quem hortabatur ut auferēs cuiq; suam dynastiā, ipsi coneribueret, multumq; apud eum poteras irrevocum suis amoribus: cumq; natura esset alienū appetēs, nihil sibi putabas illicitū: primò fratrē.

cui

cui debebatur regni successio, nentio sustulit.
 agentem annum xv. deinde Arsinoën sororē
 suam Ephesi in tēplo Dianæ supplicē, interfe-
 cit per Antonium. Pecuniarū etiā ubicūq; spes
 affulgeret, neq; tēplum, neq; sepulcrū, neq; asy-
 lum ullū unquā violare dubitavit, modò ad il-
 lam rediret spolia quasita vel sacrilegio: misce-
 batq; sacra profana, sās nefas, ut augeretur lu-
 cris vel iniquissimis: ad summā nihil satis erat
 mulieri sumptuosa & voluptatibus dedita.
 Ennius cupiditates nix totius orbis expleri pos-
 sent opibus. quāobrem & Antonium cōtinuò so-
 licitabat, ut alijs ablata ipsi largiret: & ingres-
 sa cū illo Syriā, statim cōgitanit quomodo eam
 possessionē suam faceret. Nam Lysaniā Prole-
 mae filiam interfecit, cūfata eum studere re-
 bus Parthicis flagitabat etiam ab Antonio
 Indeam simul & Arabiā sibi dari, ademptas
 suis regibus. Per eam ille erat quidē adeò dedi-
 cas ei mulier, ut nō illecebris solum, sed etiam
 beneficij eius captus videretur: puduit tamen
 etiam tam insignis iniustitiā, ne videretur ad
 procacis foemina nūc libēter peccare etiam in
 rebus maximis: ne igitur vel negādo eam con-
 tristaret, vel imperata illius omnia faciēs videretur
 mortaliū omnium nequissimus, parces
 de utriusq; regione ablatas ei largitus est: ad
 haec urbes quotquot sunt intra fluvium Eleu-
 therum usq; Aegyptum, prater Tyrum &

fuit, ei fratrē Herodis Phasaëlū, captiuos abduxerāt: quorū Phasaëlus non ferens captiuitatis dedecus, & turpi uita honestā mortē praefrēs, seipse interfecit, sicut supra diximus.

Quomodo Hyrcanus à Parthis dimissus ad Herodem reuersus est. CAP. II

HYrcanum autē ad se perductū Phraates Parthorum rex propter claritatē generis comiter habuit, & uinculis solutū permisit Babylonē degere, ubi magna erat Iudeorū frequentia: hi non aliter quā pontifici ac regi Hyrcano honorē habebāt, nec hi solū, sed quantū Iudeorum ultra Enphratē habitat: ita ut nō admodum praesentis fortuna poeniteret hominē. Sed postquā rescituit Herodē ad regiam dignitatem euectū, ad nouas se spes transiulit, natura suorum amans, & gratiā ab eis expectans, q̄ aliquando de capite periclitantē seruasset in iudicio. Cœpit igitur de profectione cōsultare cū Iudeis, officij causa inuisere illū solitis: qui tamen ut maneret ei suadebāt, commemorantes obsequia sua & honores quos exhiberent non aliter quā uel regi uel pontifici: imō ne in patria quidem talem dignitatem cum obtinere posse, propter corpus mutilatum ab Antigono: nec reges solere meminisse accepti in priuata uita beneficij, quandoquidem mores cum fortuna sine mutabiles: nec tamen his monitis Hyrcano potuerunt eximere patria desiderium. Herodes quoque

quoque ei scripsit, rogaret Phraatem et eius re-
gni Iudaeos, ne sibi invideret communem cum ge-
nera suam potestatem: nunc enim adesse tem-
pus referenda sua quodam et altori et serva-
tori gratia. Simulque etiam ad ipsum Phraatem
legatum misit Saramallam cum multis muneri-
bus, oblanditurum ne obstaret cupienti referre gra-
tiam homini de se optime merito. Nec tamen re-
vera hoc agebas: sed quia ipse gravis esset prin-
ceps, cauens mutationis occasiones, quarebat
Hyrcanum in potestate suam redigere, aut etiam
omnino tollere id, quod postea fecit. Tunc autem
dimissum a Parthis, et ab illis Iudaeis honori-
ficatum viatico, cum excepisset, in summo ho-
nore habuit: primumque in conuentibus locum ei
tribuendo, et in conuiuijs semper honoratiorem
sedendo, patremque appellando, lactabat homi-
nem, quo minus suspicaretur insidias: quin et
alijs artibus procurabat quicquid putaret sibi
ad stabilendum principatum conducibile, unde tamen
domesticae seditionis enata est occasio. Cauens
enim ne quis illustrum crearetur pontifex, accitus
Babylone non obscuri generis sacerdote Anna-
niam, huic summum sacerdotium dedit. Antiochus igitur
Alexandra non tulit hanc contumeliam, Hyrcani fi-
lia, uxor Alexandri Aristobuli regis filij, ex
quo liberos habebat, alterum formosissimum, nomi-
ne Aristobulum, alteram Mariannam Herodis con-
iugem, insigni pulchritudine feminam. Hac ini-

quissimè ferebat contempnū filiū, q̄ eo superfluo
 se aliunde vocatus pontificatū usurparet. Scri-
 bit igitur Cleopatra per quendam fidicinē, ut pō-
 tificatū filio suo petat ab Antonio. Sed An-
 tonio rem negligēte, amicus eius Gellius ob que-
 dam negotia in Indāā profectus, ut vidit Ari-
 stobulū delectatus est eius forma, admiratus fu-
 turā adolescentis simul & pulchritudinem, ne-
 minus Mariam regiam coniūgē, felicemq̄
 prole Alexandrā pradicans: tū qua colloquū-
 tus persuasit ut depictas amborum effigies ad
 Antoniū mitteret, fore enim ut his conspectis
 ille nihil non à se impetrari patiasur: his verbis
 excitata mulier eas effigies ad eum transmisit.
 Gellius quoq; rem exaggerabat, affirmans eas
 sibi nisos non mortali, sed planè diuino natos
 genere, nolēs Antoniū in amores pellicere: qui
 indecorū sibi ratus puellā Herodis nuptā acce-
 sere, atq; etiā Cleopatra suspiciones nitans, scri-
 psit ut aliquo honesto pretextu filiū ad se mitteret,
 addens nisi molestum videatur. Quæ post-
 quā relata sunt Herodi, nō putauit tunc Aristobulū
 in ipso flore ætatis, uidelicet decimūse-
 xtum agentē annū, ad hæc genere nobilissimam
 mittere ad Antoniū, primū Romanorū neuini
 cedentē, deinde proclinē ad libidines, et huius-
 modi uoluptates undecunq; nenantem impare
 propter potentiā. Rescripsit igitur, si uel pedem
 à regno suo moueat adolescens, fore ut cuncta

compleantur bellicis tumultibus, Iudeis nona-
 tionē rerum sub alio rege sperantibus: hoc pacto
 cū satis fecisset Antonio, decrevit non omnino
 adolescentē & Alexandram spernere, uxore
 etiā Mariamne assiduus precibus obtūdente, ut
 fratri debitu pontificatu redderet, dicēteq; ipsi
 quoq; id fore cōmodū, adempta per honorē ado-
 lescenti peregrinandi facultate. Advocato igi-
 tur amicorū concilio, malis verbis in Alexā-
 dram inuectus est; eam & clam regno suo insi-
 diatā, et per Cleopatram id agerere ut ope An-
 tonij à se regimen transferatur in puerum: idq;
 tanto iniustius eā moliri, q̃ & filiā suam inte-
 rim honore patrio privare concitatur, & regnum
 perturbatione reipublica alijs parare, quod
 ipse quaesisset multis sudoribus ac periculis: se
 tamen praevalorū libenter obliuisci, nec desine-
 re pietatē erga eā ceterasq; necessitudines. co-
 lere: & nunc eius filio pōtificatum reddere, cui
 Ananellus hactenus propter aetate immaturam
 pualatus sit. Hae postquā elocutus est verbis mo-
 ditatis quo magis fucum faceret mulieribus &
 amicorū cōsistorio. Alexandra nix sui cōpositū
 pra gaudio, tum q̃ se suspectā intelligeret, cor-
 pis cū lacrymis pro se verba facere, fassa se pro
 sacerdotio nihil nā tenuisse indignitatis & cō-
 temptus impatiētia: regnū autem negans se vel
 ambisse unquā, vel etiam si ulro offerretur, ad-
 missurā fuisse. Satis honoris sibi videri, q̃ filiā

cum ipso regnare uideat, satisq; ita consulū fecerit ut totius familia. Victā igitur beneficiorū magnitudine accipere se honorē filij, futuramq; posthac regi obsequentiissimā: ueniamq; prætoriorū petere, si quid fiducia generis et necessitudinis propter indignitatē rei egisset immodestius. Post hoc colloquium ad reconciliationis fidem datis nicissim dexteris discesserunt, uti tuum uidebatur suspitione subleuata.

Herodes Aristobulum coniugis suæ Mariammet fratrem pontificem declaratum non multo post necandam curauit. CAP. III.

III. **T**unc rex confestim pontificatum abrogauit. Ananelo, uiro peregrini generis, asperit nato ex Iudæis olim ultra Euphratē traductis per Assyrios, ut antè diximus: multa enim milia huius gentis Babyloniam incolunt, unde et hic erat, a pontificibus alioquin oriūdas. Et Herodi iam dudum notus familiariter. Et non adpetens regnum cū auctoritate sua pontificem fecisset, ipse postea deposuit, quā familiam suā compereret perturbatā, propter neglectas leges patrias: alioquin honor hic semel assumptus solus esse perpetuus: primum Antiochus Epiphanes eam legē uiolauit, pro Iesu subrogato in hoc sacerdotiū fratre ipsius Onia. Secundo Aristobulus ab Hyrcano fratre eum honorem in se trāstulit. Tercius Herodes Aristobulum adulescentē nino adhuc pontifici successorē dedit.

atq; ita tuum nifus est discordia domestica attol-
liffe remediū: nec tamen ut decebas post recon-
ciliationē uacauit suspitionibus, ueritus *Alexandram* ne in posterum quidem quieturam, si
daretur rerum nonandarum occasio. Iussit igitur
eam continere se intra regiam, & nihil pro
potestate agere: ad hac obseruabatur assidue,
ita ut nihil regē laceret, ne eorū quidē qua ad
quotidianā uiuendi rationem attinent: qua om-
nia exasperabāt eam, & incitabant ad odiū,
plena enim muliebri superbia suspectam se ob-
seruari indignissimē ferebat, malens quiduis po-
tius pati, quā amissa licentia, honoris specie in
seruitute & timore uitā degere: misit ad *Cleo-*
patriam literas, praesentem rerū suarum statum
deplorans, & rogans ut opem aliquam sibi af-
ferat. Illa iussit eam unā cū filio clam in *Aegyp-
tū* ad se confugere: quod consilium placuit,
moxq; tale quiddā cōminiscitur. Paratis dua-
bus sandepalis in has se & filium inclusit, ins-
sis famulis conscijs, ut noctu has efferrent: erat
autem mare petendum, ubi paratum stabat na-
uigium quod eos in *Aegyptū* deueheret: has
apud *Sabbionem* amicum mulieris *Aesopus*
ipsius seruus effudit, putans eum non inscium
eius consilij: quo cognito *Sabbion*, qui hacten-
us inimicus *Herodis* erat, suspectus quasi so-
cius insidiarum quibus *Ancipater* ueneno
sublatus est, arripuit occasionem concilianda
sibi

sibi per hoc iudiciū regia beneuolentia : & ad eum insidias *Alexandra* derulit : at ille passus eam ietare negotium, in ipsa fuga deprehensum retraxit. Veniā tamē erroris dedit, non ausus ei mali quicquā facere. Verebatur enim nō cessaturam *Cleopatram*, odij tali ansa præbita: quare simulata magnanimitate, uolebat per clementiam uideri indulgentior : statuit tamen modis omnibus adolescentē tollere, sed interponenda erat mora, quō magis laterēt insidia. Tandē instabat *Scenopegia*, festū apud nos cum primis celebre, cuius solēnnitatis dies decreuerat cū reliquo populo per hilaritatem exigere: attamen hinc quoq; data est occasio per inuidiam, quo magis acceleraret quod semel statuerat. Postquam enim adolescēs annū suū egressus decimumseptimū, sacris iuxta legem operaturus ad altare ascēdit ornatu pontificali, ceremoniasq; decēter tractabat, ipse eximia forma & statura quā pro ætate procerior, tota facie generis dignitatem præferēs, conuertit in se multitudine oculos simul & studia, reputātis secū etiā anti *Aristobuli* memoria digna facinora. Visti igitur affectu paulatim se aperiebant, cōfusi nimio gaudio, nec continētes sanctas voces ac cōprecationes, licentius quā sub tali rege decebat proferētes debitā familia beneficiōrū suū memoriā tuam gratiā. Hac omnia perpulerūt *Hierodem*, ut quod de adolescente decreuerat perficeret.

ceret. Itaq; peracta festiuitate dum apud *Alexandram* accipitur conuiuio, comitate perorabat in opportunum locū adoleſcente, ostendebat se paratū in eius gratiā inueniliter colludere: cumq; loci eius natura eſſet adnoſior, citò de feſſi relicto luſu, magnis piſcinis qua ibi circa aulam erant, imminētes frigus capſabant meridiano tempore: ac primū ſpectabās natātes quosdā è ſocijs & ſamulis: deinde poſtquā prouocante *Herode* adoleſcēs quoq; eis ſe miſcuit, amicorū quibus hoc datū erat negotiū, deprimētes eum natantē, & quaſi per luſum ac peſulantiam mergentes nō prius deſtiterūt quā omnino aqua preſocatus ſit. Hic fuit *Ariſtoboli* exitus anno aetatis decimo octauo, pōſtſicatus primo, qui mox ad *Ananelū* redijt. Hic caſus ubi mulieribus renunciatus eſt, verſa repēte rerum facie lamētatio exoritur ſupra cadauer inuenis & luctus inſolabilis: totamq; urbē rē more ſparſo mœror occupat, nulla nō domo calamitatē deſlente, tāquā propriā: ſed precipuus fuit dolor *Alexandra*, quā eſi dolus nō ſeſellit, perpeti tamē metu maioris mali neceſſe habuit: & ſape ad inferendā ſibi manū pronior, impetum tamē hunc animi repreſſit, ſi fortē ſuperſe poſſet extincto per ſummū nefas filio. & reſerta diutius uita nullā ſignificationē dare q̄ data opera necatū ſenſiſſet, donec aliquando ſe offerret ulcionis facultas: quapropter diſſimulante

lanter hoc inlit, nullā suspicionē pra se ferens. At Herodes modis omnibus curabat fidē facere, se inscio casum hunc cōrigisse, nō luctū solum fingens, sed & lacrymas & mœstitiā vera simillimā: ac fortasse vera etiā miserationis nō nihil sentiebat ad conspectū extincti in ipso flore ætatis ac pulchritudinis, tamen si mortem eius plurimū ad securitatē suā existimaret cōducere: sed potissimū hoc agebat, ut alienus videretur ab hoc crimine. Caterum quod ad magnificentissimū funeris apparatus attinet, nihil sibi ad summā liberalitatē fecit reliquū, tā in exornando cōditorio, q̄ in cōgerendis eò aromatibus & alijs rebus preciosissimis, quò magis miseris mulieribus hoc pacto offerret solatium.

Cleopatra Iudæorum & Arabum regis inhians, partē eorū ab Antonio impetrare conatur. C. III.

Alexandra tamē nullo modo emolliri potuit, sed indies magis ac magis exacerbata mœsticia per luctū accēdebat ad vindictæ desiderium. Per literas igitur insidias Herodis Cleopatra indicat, simulq; filij sui miserabilem interitū. Illa verò iamdudum adinuādū eā cupida, et tum etiā miserata mulieris infortunium, non secus q̄ propriū curavit hoc negotium: nec unquā desistit incitare Antoniū ad ulciscendam necem iuuenis: indignū facinus dictitans, Herodem ope eius alieni iuris regno potitum, in legitimā regū stirpem tam insolenter debacchari

chari. Hinc permotus Antonius postquā Lado-
diceā peruenit, accersivit ad se Herodē, dicturū
causam de obiecto necis Aristobuli criminez
factum enim improbabat, si quidē ipse Herod-
es autor eius fuisset. At ille nec causa sua sa-
tis fidens, & Cleopatra odia mēnēs, inde sūmēter
Antonium cōtra se irritantis, decreuit quidē
parēre, neq; enim aliter facere poterat, sed com-
missa regni cura Iosepho patrio, clam ei man-
dauit, ut si Antonius in se granius aliquid sta-
tuisset, cōsestīm Mariāmen interficeret. sic enim
se affectum erga uxorem, ut etiam si post ipsius
mortē aliquem potiri cōtingat illius pulchritu-
dine, ad suā id iniuriā pertinere existimet: atq;
batq; totū hoc negotiū exhiberi sibi. ppter eius
fœmina formā, in quā ille iam pridem fama co-
gnitā accēsus sit: atq; hūc mādatis, non admodū
lata sperās de rerū suarū exitu, proficiscitur ad
Antonium. Porro Iosephus creditū sibi regimē
administrans, & sapistimē Mariāmen con-
ueniēs, partim propter negotia, partim honoris
causa, dum crebra mētio sit coniugalis amoris
quo eam Herodes prosequeretur: irridentibus
hanc eius assenerationē mulieribus, præsertim
Alexandra, ille nimio studio approbandi eis
affectum regis cō prouēctus est, ut mandatum
illud proderet, ratus id certissimum amoris ar-
gumentum, quod neq; sine ea uiuere susline-
ret, neq; uel morte ipsa ab ea disjungi: qua Io-
scphi

*Josephi uerba mulieres non tam ut indubitatum
 Herodis amoris signū interpretata sunt, quā
 exhorruerunt illius tyrannicum animum, si nel
 mortuus saniret in earum capita. Interea per
 cinitatem rumor ab inimicis regis sparsus est,
 excruciatū eum ab Antonio neci traditū: qui
 eum reliquam regiā turbauit, tum mulieres ma
 ximē. Alexandra uerò etiam Iosephū hortata
 est, ut assumens eas ad signa legionis Romanae
 cōfugeret, qua tum ad regni custodiā circa ur
 bem tendebat sub tribuno Iulio: sic enim primū
 si quid turbatum in aulam incideret, ipsas in
 tuto fore propter Romanorum beneuolentiam.
 Deinde sperandū esse consequenturam quiduis
 Adarianum si in Antonij conspectū uenerit,
 atq; etiam regnū recepturā & quicquid debe
 tur regio generi. Tenente adhuc ea cōsultatione
 littera ab Herode supervenerūt rumorī contra
 ria: quamprimū enim uenit ad Antoniū, ma
 neribus eum placauit qua in hoc Hierosolymis
 attulerat: & crebris colloquijs indignationem
 uiri lenijs, ut minus posthac ponderis apud eum
 haberet Cleopatra instigatio: negabas enim
 Antonius, oportere regē facti sui uersionē red
 dere, alioqui ne regē quidē futurū: sed dato illi
 semel honore, etiā liberā potestātē permittendā
 esse: idq; ipsum etiā Cleopatra dicebat conduci
 bile, si non multum se misceret alienis imperijs.
 Hac significabant Herodis littera, reliquarūq;
 honor*

honore quo se dignaretur Antonius, ad cōfessionem adhibēs & ad quotidiana cōinia, idq; nō cessante à criminationibus Cleopatra : quæ capta eius regionis cupidine, quo regnum id sibi usurpāret, omnibus modis quarebat illū perdere. Sed quia in illū se praeberet Antonius, nihil posthac expectandū gravior, nemurumq; breui constabilito tam regno q̃ amicitia : nec relietam Cleopatra cupiditati nullam spem, quando Antonius pro eius postularis Coelestria ei cōcessisset, hac cōditione, ne posthac Indeam peteret, & ut molestia esse desineret. Hinc literis redditis voluntas cōfugiendi ad Romanos enarrat: nō tamen latuit id consiliū, sed q̃ primū deducto aliquārisper Antonio cōtra Parthos eunte Herodes in Indeam reuersus est, statim soror Salome & eius mater indicauerunt quid Alexandra cū suis uoluerit : nec hoc cōtenta Salome etiā maritū suū Iosephū criminata est, Mariamnes cōsuetudinem obijciens: hoc autē fecit propter similitudinē ueterē, q̃ regina elati animi foemina inter muliebres cōtensionēs exprobraret ei obscuritatē generis. Porro Herodes qui semper ardēter amauit Mariammē cōiugē, statim perturbatus est, nō ferēs zelotypia stimulos: agna tamē se continēs, ne à recta ratione transfusus raperetur insanis affectibus, scorsim Mariammē percūctatus est, et quid haberet cū Iosepho cōmercij, illa uerò pernegante factū cū

detractionibus, et quicquid insons femina posset in defensionē adducere, rex paulatim assentiendo placari se sinebat, uictus amore uxorio, ita ut postremò ueniā peteret, q̄ temerē fidē habuisset rumoribus: agebatq; ei gratias pro seruata pudicitia, suū uicissim amorē cōmemorāscandē ut mos est amantiū prorumpentibus lacrymis riuē in cōplexus mutuos: cum tamē nōdum uxori amoris sui fidē ficeret, tātoq; magis conaretur id efficere: tum illa, Non est, inquit, amanti mādare s̄ quid ipsi humanitus accidas, uxorē innoxiā addi sari comitē. Hoc uerbo rex uelut ictus pra dolore cōfessim eā ē cōplexum dimisit, uociferabaturq; capillos sibi lacerans, tenere se manifeste deprebēsam cōstupratam à Iosepho coniugē: nunquā enim proditura fuisse data sibi priuatum ac secreto mādata, nisi obstricta nouitū fide per stupri consuetudinem: atq; ita parū absuit quin eam interficeret. Sed amore uictus, licet agrē, cohibuit se tamē. Pertransiit Iosephum ne in cōspectū quidē admissum insit interimi, et Alexandrā ut maiorū omnium causam, uinctā coniecit in custodiā.

XLII. Interea turbabatur res Syria. Cleopatra non desinēte in omnes incitare Antonium: quoniam horrabatur ut auferēs cuiq; suam dynastiā, ipsi contributor, multumq; apud eum potestas irretitum suis amoribus: cumq; natura esset alieni appetēs, nihil sibi putabas illicitū: primò fuerē,

cui

cui debebatur regni successio, ueneno sustulit,
 agentem annum XV. deinde Arsinoën sororē
 suam Ephesi in tēplo Diana supplicē, interfe-
 cit per Antonium. Pecuniarū etiā ubicūq; spes
 affulgeret, neq; tēplum, neq; sepulcrū, neq; asy-
 lum ullū unquā violare dubitauit, modò ad il-
 lam rediret spolia quasita uel sacrilegio: misce-
 batq; sacra profana, sās nefas, ut augetetur lu-
 cris uel iniquissimis: ad summā nihil satis erat
 mulieri sumptuosa & uoluptatibus dedina,
 cuius cupiditates uix totius orbis expleri pos-
 sent opibus. quāobrē & Antonium cōtinuò so-
 licitabat, ut alijs ablata ipsi largiret: & ingres-
 sa cū illo Syriā, statim cogitauit quomodo eam
 possessionē suam faceret. Nam Lysaniā Ptole-
 maei filiam interfecit, cūfata eum stuprare re-
 bus Parthicis flagitabat etiam ab Antonio
 Iudaeam simul & Arabiā sibi dari, ademptas
 suis regibus. Peram ille erat quidē adeo dedi-
 tus ei mulieri, ut nō illecebris solū, sed etiam
 beneficij eius captus uideretur: puduit tamen
 eum tam insignis iniustitia, ne uideretur ad
 procacis foemina nūū libēter peccare etiam in
 debus maximis: ne igitur uel negādo eam con-
 sistaret, uel imperata illius omnia faciēs uide-
 retur mortaliū omnium nequissimus, partes
 de utriusq; regione ablatas ei largitus est: ad
 haec urbes quotquot sunt intra flumini Eue-
 rtem usq; Aegyptum, praeter Tyrum & Sidon

Sidonem, quas iam inde à maiorum aetate sciebat liberas, quamuis has quoq; illa multis precibus impetrare conata fuerat.

Cleopatrae reginae in Iudæam aduentus. CAP. V.

H*æc affecuta Cleopatra, & Antonium in Armeniam cum exercitu profectam usq; Euphratē prosecuta, reuertitur: obiterq; adita Apamia & Damasco, etiam Iudæam ei libuit inuisere: ubi excepta ab Herode, concessam sibi Arabia partem & Hierichunini agri reditus ei locauit. Is & balsamum fert, quod unguentorum longe preciosissimum ibi tantum prouenit, & eximiarum palmarum vim maximam: per hæc negotia contracta maiore cum rege familiaritate concubituque eius appetijt. mulier natura intemperans, & dedita libidini, ac fortè etiam amore tacta nonnihil: quamuis uerisimile sit per stuprum quasiam occasionem struendis insidijs, sed illa amorem pratexebat. Herodes autem iam antè ei paruum amicus, quòd nosset infestam ex æquo omnibus: tum uero etiã abhorrens tam prostratam impudentiam, & reiecturus si petulantius pergeret, renuit: deinde cum amicis consultauit, num habens eam in sua potestate deberet occidere, sic enim multis molestijs lenare posse eos quibus uel hætenus insensa fuerit, uel in posterũ futura sit: quin & ipsi Antonio id fore utile, quãdoquidem nec illi fida futura sit, si in quam*
tempo

temporum difficultatē delapsus opera eius opus habeat. Huc procliuiorē cohibuerunt amici, indignū censentes, hominē in magnis versantē negotijs in manifestū se periculū coniungere. Et obsecrantes ne quid ageret iemerē: nō enim hoc laurū Antonium, quāsumus ei hoc approbetur utile: quin hoc ipso augēdum eius desiderium, quod per nim atq; insidias amisisse eam nidebitur: nec superesse uel mediocrem excusationem, quādo mulier sit oīm eius aetatis lōge honoratissima, et si quid militatis ex eius nece possit exsistere, coniunctū sit cū Antonij iniuria. unde facile apparere q̄ magna Et immedicabilia mala exoritura sint in regno Et familia regis ipsius, eum nihil ueter recusata illius illicita postulatione, res pro praesenti statu rectē disponere. His deterrētes, Et periculū probabilibus rationibus ostendētes, cohibuerūt eum à tāto facinore. Ille placata munerib⁹ regina, uersus Aegyptū eam deduxit. Caterum Antonius subingata Armenia Ariabazē Tigranis filiū cū filijs suis satrapis uinctū in Aegyptū misit, munus Cleopatrae, Et quicquid pretiosū de eo regno ceperat. Regno autē Armenia potitus est Artaxius filiorū illius natus maximus, q̄ in eo tumultu effugerat: cui post Archelaus et Nero Caesar per uim à se pulso iuniorē ipsius fratrem successorē dederunt. Quod autē attinet ad tributa regionū quas regina ab Antonio dono acceperat, Herodes ea

iusse reddebat, parū tunc puiās, prabere Cleopā
 V. ita occasione maleuolētia. Arabs uerò postq̃
 eorū exactio ad Herodē spectare cepit, aliquā-
 diu soluebat ei ducēta talēta annua: deinde ma-
 lignior factus, et ad dandū segnior mix partes
 quasdam reddebat, ac ne eas quidem integras.
 Herodes bellum Aretæ infert, quo tempore Anto-
 nius à Cæsare Asiatico prælio victus est. C. A. P. V. L.

Quam eius iniquitatē et iuris contemptū
 non ferēs Herodes illaturus erat bellum,
 ni remoratus esset Romanorū contēctionibus: cū
 enim expectaretur pugna Asiatica, qua in
 C. L. X. X. V. I. Olympiadem incidit, Cæsar de
 imperij summa decernaturus erat cū Antonio.
 Herodes uerò multorū iam annorum possessor
 regionis pacata et reuera pascuis ac pecoribus,
 nonis quoq; abūdans redditibus et opibus, de-
 lectus habendo magno apparatu expediebat
 auxilium Antonio. Sed ille hanc operam ei
 remisit, negans sibi opus esse: uerū quia iam ex
 ipso q̃ ex Cleopatra audierat de Arabis perfī-
 dia, insit in illum bellū uertere: nam et regina
 hoc in rem suam fore existimabat, si aliter ab
 altero mutuis attererētur cladib⁹. Igitur An-
 tonij iussu reuersus Herodes domi cōtinuit exer-
 citum, cum quo mox inuasit Arabiam equi-
 tatu simul et pedestribus copijs instructissi-
 mus. Diospolim petens quò occursuri erāt A-
 rabs, non enim eos latuit hac expeditio. Post
 accē

acerrimū igitur conflictū penes Indeos fuit ni-
 Eloria. Post hæc rursus magnus Arabū exer-
 citus confluit ad Cana, qui locus est in Cœlesy-
 ria: quod præsentiens Herodes duxit contra eos
 maximā exercitus sui parit̃: cumq; uellet mu-
 nitis nullo castris per occasiōē deinde prælium
 committere, imperat̃i hæc reclamabat multitu-
 do, mitteret moras & cōfessim in Arabas du-
 ecret. Faciebat autē eis animos, tum q̃ pulchrē
 instructā aciem habere se crederent, tum recens
 memoria prioris pugna in qua egregiē uicerant.
 Cum igitur ardor eorū nix cohiberi posse uide-
 retur, decreuit rex uti alacritate militū, & pro-
 fessus se nō cessurum illis uirtute, armatus ante
 agmen ibat in hostē, subsequēte instructa acie:
 quæ res attonitos reddidit Arabas, paulisper
 enim repugnare conati, ut uiderūt nō posse ferri
 eorū audaciam, maiore ex parte in fugam uersi
 sunt, actumq; de eis fuisse, ut Athenio Hero-
 dem inuasisset, cuiusq; exercitum. Hic Cleopatra
 dux erat in ea regione, & quia Herodē oderat,
 non imparatus pugna euentū expectabat, quic-
 turus si Arabes uincerent. Ubi uerò uinci eos
 animaduertit, eū collectiua manu indigenarum
 fessos iam, & uictoriam suam putantes ex im-
 prouiso adortus magnam stragem adiebat. Nam
 Iudei uiribus in professos hostes absumptis, tum
 uerò etiam ob uictoriam dissolutiores, facile ho-
 sti cedebant, multaq; uulnera accipiebāt in locis

asperis & inaequalibus, quorum perisiores erant
aduersarij. His igitur uehemēter laborantibus
Arabes resumptis animis reuersi in praelium
trucidabant iam fugientes : nec una erat exi-
facies, pauciq; in castra euaserunt. Rex uero ui-
dens eos uiribus impares, citato equo profectus
est ad euocandos qui illis succurrerent : nec ta-
men licet festinus, affuit in tēpore, sed Iudaorum
castra capta sunt. Arabibus autē non medio-
cris felicitas ex insperato cōiigit, dum & uicto-
ria potiuntur, a qua plurimū aberāt, & hostium
ualidum exercitum opprimunt. Ex illo tēpore
Herodes latrocinij caput agere & excursioni-
bus in Arabiā, castra ponēdo in montibus, &
cauebat quidem totū exercitū praelio cōmittere,
sed interim non mediocriter proficiebat suos la-
bori affuesaciens, & continuis exercitijs prepa-
rans ad abolendam tandem ignominiam.

De terremoto qui Iudaeam concussit. C A. VII.

Quo tēpore dum maximē apud Aclium
Antonius conflictauit cū Cesare, septi-
mo regni Herodis anno, Iudaea terra quali nun-
quam antē motu cōcussa, magnā per totam eam
regionē iacturā fecit pecudum, quin & homi-
num oppressa sunt ruinis adium circiter decem
millia: militaris eamē multitudo nihil detracti
accepit, uipote sub dino agitans. Hae clades in
maius etiam aucta rumoribus, quos nuntij gen-
tilium odiorum non ignari dabant auribus
Arab

Arabum, immane quantum extulit hostium animos, quasi subuersis Iudaeorum urbibus, & extinctis hominibus, nulli iam superessent aduersarij: legatos itaq; gentis, qui rebus afflictis pacē peturi uenerant, cōprehensos necauerūt, moxq; magna alacritate properauerūt ad hostilem exercitum. at illi non ausi aduētum eorum praestolari, utpote deiecti animis ob calamitatem, Remp. negligere, nec nullum à desperatione abesse uidebantur: quos ita affectos rex excitabat, duces eorum appellando, & quantum in se erat conando animum illis addere. Cumq; generosiores quosdam in meliorem spem restituisset, tum demum ausus est etiam exercitum alloqui, quē prius uiderat in recentibus cladibus nullam orationem admittere: eos igitur his uerbis consolatus simul & cohortatus est.

Herodis concio ad exercitum. CAP. VIII.

Non ignoramus, uiri fortissimi, multa hoc tēpore nostros conatus remota infortunia, quibus quantumuis audaces periereri nil mirū fuerit. Sed quoniam bellū est pro foribus, & quae haecenus acciderūt talia sunt ut uestra uirute possint corrigi, cohortādi mihi estis, & monendi quo pacto retinere possitis pristinū robur animi. ac primū de bello uerba faciam, declaraboq; nos id iustissimis de causis gerere, coactos inimicorum iniurijs: id quod uel precipue debet acuerē uestrā fortitudinē. Deinde osten-

dam, nec hac qua nos cōtristans, esse tam gravis
 quam videntur, & magnā nobis superesse spem
 victoriz: ac primum de eo differam quod prius
 proposui, nosq; ipsos testes eorum que dicturus
 sum faciam. Nostis enim ipsi Arabum iniusti-
 tiam, & q̄ sint erga alios quoq; omnes perfida
 nimirū genus hominū impium ac barbarū: sed
 nos precipuē infestauerunt, ob auaritiā & in-
 uidiā, perperis iniurijs nos lacescentes. Et ta-
 men ne alia beneficia nostra in eam gentē colla-
 ta cōmemorem, quis eos imminēte Cleopatra de
 liberare periclitātes eripuit nisi nos? At ea enim
 cum Antonio cōiunctio, & illius erga me be-
 nivolentia in causa fuit, ne qd. isti grauius pate-
 rentur: dum ille cauet cōmutare quod & nobis
 suspectū esse posset: deinde postquam precib' illa
 euicit ut de utraq; regione portiones quedā ei
 deciderēt, in his quoq; dispēsandis nō cessauit
 mea industria: & dāis de meo magnis munerib'
 securitatem ambobus acquisiui meo p̄cipuo
 sumptu, dū c. talenta expēdo, & pro alijs de-
 centis fidei in eo, pro reditibus eius ipsius terra
 quam isti olim nostrā occupā: at qui aquū erat
 nos Iudeos & à tributis immunes esse, nec cui-
 quā ullā agrorū partē decidere: certē in Ara-
 bum gratia, qui nobis salutē suam debēt, indi-
 gnū erat quicquā expēdere. Sed multo iniquius
 est, eos q̄ negare non possunt suā liberalitatē no-
 strum esse beneficiū, & eam ob rē gratias nobis

agerunt, fraudare nos debitis, praesertim amicos
 & pacis tēpore: quandoquidē fides etiam hosti
 seruanda, multo magis inter amicos locū habere
 necesse est: ac nō inter tales quales isti sunt, qui
 nihil honestū putant nisi cū lucro coniunctū, &
 iniuriā impunitā esse debere, qua lucri gratia
 committitur. Dubiumne igitur est, nostri officij
 esse iniustos in isto bello persequi, quod Deus ipse
 fieri nult, iubetq; nos semper ulcisci vim & in-
 iuriā, maxime in bello nō solum iusto, verum
 etiam necessario: quod enim cōfessione omnium
 eam Graecorū quā Barbarorū est crudelissimū,
 hoc casis nostris legatis perpatrauerūt. Nam &
 Graeci caduceatores sacros ac inuiolabiles esse
 volunt. & nostri honestissima sanctissimaq; le-
 gis praecepta per angelos, hoc est nuntios à Deo
 acceperunt: hoc enim nomē & Deum in homi-
 num notitiā adducere, & hostes hostibus cōci-
 liare potest. Quid igitur magis nefarium, q̃ le-
 gatos de iure agentes interficere? aut qua illis
 post hoc facinus expectanda, vel in bello prosperi-
 tas, vel in reliqua vita felicitas? ego sanē nō ni-
 deo. Dixerit foris aliquis, Ius quidē & fas pe-
 nes nos est, sed penes illos vires et maiores copia.
 Verū isthac oratio indigna est nostri homini-
 bus: cū quib⁹ enim iniuria est, cū illis etiā Deus.
 ubi autē Deus est, ibi nec multitudo, nec fortitu-
 do deesse potest. Sed age etiā per se vires nostras
 expendamus. Prima pugna vicimus, in secunda
 primo

primo congressu eos profligauimus, non ferentes
 nostrā impressionē: victores deinde nos Ache-
 nio, nō indicto bello, ex insidijs aggressus est: ve-
 rū hac fortitudo eorū dicēda est, an infidia po-
 tius, & secūda iniquitas? Curigitur nobis mi-
 nus sit animi, quib⁹ oportebat esse plus spei? aut
 cur nobis rimēdi sint, qui quoties absq; dolo cer-
 tandū est, semper succumbūt: quando verò mi-
 cere vidētur, per iniusticiam hoc faciunt? Quid
 quòd etiam si fortes quis eos existimet, hoc ipso
 magis ad virtutē excitari debet? nō est enim ge-
 nerosi laus infirmisimum quemq; aggredi, sed
 posse etiā fortes deuincere. Quòd si quē dome-
 stica clades terret, & terramotus proximus, pri-
 mū cogitet hoc ipsum esse quod Anabas de-
 cipit, putātes grauiorē quam re vera fuit: deinde
 nō decere ut illis audacia, nobis timiditas, ea-
 dem causa sit. Illi enim nūc audent, nō quòd ali-
 cuius boni sibi sint conscij, sed quia nos afflictos
 credūt calamitatibus. Vbi autē nos vidērunt oc-
 currere, collabēt eorū fiducia, & nobis hoc ipso
 crescens animi, q̄ iam cum nō ita ferocientibus
 pugnabimus: nā neq; admodum afflōr sumus
 neq; ut quidā putant, iratio Deo nobis hoc acci-
 dit: sed casus hi sunt fortuiti. Quòd si Dei vo-
 luntate hoc factū est, mirū nō eiusdem voluntate
 cessant calamitates, & hac castigatione cōtemus
 est. Quòd verò præsens bellū ei probetur ne in-
 flum, ipse euidenter declarauit. Nonnullis enim

per totam regionē terramotu oppressa, uestrum
 qui arma gestatis nemini quicquā mali cōtigisse,
 sed omnes et his incolumes, manifeste diuina vo-
 luntatis indicio, quod si populariter militassetis
 una cum liberis et uxoribus, neminem uestrum de-
 sideraretis. Haec cogitantes, et quod maius est, ha-
 bere nos Deum protectorem omni tempore, perso-
 quimini in isto bello genus impium, nec amicitia
 iura, nec fœderū fidem seruantem: in occidendis
 legatis, fore, cum uirantes gerenda res est, semper
 fugacem, His uerbis Iudeorū animi non medio-
 crius accessi sumus ad praelium. Herodotus autē fa-
 ctis de more penatibus, pperē duxit eos ultra Ior-
 danē cōtra Arabas, metatūq; castra nō procul
 hostibus, de cetero castellū intra utrosq; suū oc-
 cupata: cōmodum sibi id rauius, siue pugnandum
 esset, siue castra in iuciorē locum transferenda.
 Cumq; idem esset Arabū quoq; consilium, cir-
 ca eum locum certamen cōtractum est: ac pri-
 uis telis uelutari eminus, deinde manus conse-
 runt, uirinq; nōnulli eadētibz, donec Arabes
 uicti discesserūt. Ea pugna Iudeis tantū momen-
 tum ad bonē sperandū fuit, ut quia hostes certa-
 men detrectabat, ausi sine ulla earū diuellere
 ipsa castra expugnaturi: atq; ita coacti procef-
 serunt non satis bene struēta acie, ne tantillum
 quidem alacritatis aut spei ad pugnā afferētes:
 consuerūt tamē manus uel quia plures nume-
 ro, uel quia necesse erat laceffenti hosti resistere:

post

post diuinū igitur consiliū non paucis arimph
 casis, tandem Arabes in fugā necsi sunt. Tanta
 autē strages impulsis semel edebatur, ut non so-
 lum hostiū gladijs conficerentur, sed pra inopem
 fugientis incōdita multitudinis alij proculearen-
 tur, alij suis ipsorum telis se induerēt. Itaq; quin-
 millia defiderata sunt: cetera turba refugia qui-
 dem intra castra, sed nulla certa salutis spe, non
 tam cōmēatus, quam aqua penuria. Porro Iudaei
 quia nō poterūt unā cum fugientibus irrupere,
 obsidione eos circumerūt, et auxilijs adiecit, et fu-
 gam obsessis includendo. In hac rerū difficult-
 ate Arabes legatos ad Herodem miserunt, pri-
 mam pacem petentes, deinde quia suis urgeban-
 t praesenti necessitati remediū. Ut ille nō legator,
 non pecuniā pro captiuis, nihil deniq; a quo ad-
 mitterebat, enixē cupiens facinorū in suos patro-
 norū penas ab eis exigere. Itaq; cōfēti sūt inter
 alia mala praeprauāte, progressi praeuenerūt se vin-
 ciendos, et in captiuitatē abigēdos, ita ut intra
 quinq; diem capti sint ad quatuor millia. Sen-
 tēto omnes reliqui decreuerunt prodire. Et ho-
 stem aggregati, vel certā eladem maleuors, q̄ pau-
 lissim ignominiose opprimū. Quae sentētia post
 quā placuit, et superūs ē castris, sed parū intoni-
 ad praelium, fractis iam viribus quācumq; adueni-
 propter extremū infortunium mortē in laqueo
 putātes. Quare primo conflictu ceciderūt septem
 millia ceciderūt: dominaq; per hāc eladē genti
 suo

ferocia; in Herodis, quem suo malo bellatorem egregium experti sunt, clientelam se dederunt.

Herodes ad Cæsarem profecturus necessario Hyrcanum interfecit. CAP. LX.

Qua felicitate ille multum clausus domum re-
vertitur, aucta ob rem bene gestam ex-
firmatione. Sed dum maximè res suas conste-
bitisse videtur, summum discrimen adiit, Anto-
nio apud Actium denicto armis Cæsaris. Tunc
enim actum de se putavit, non ipse solus, sed Cy-
renæi eius omnes Cyreni inimici: neminem enim crede-
bas impune ei fore tantam Antonij antectionem,
quo factum est ut amici quidem nihil dissimu-
larent desperationem, inimici vero condolare se
surgentes, clam gauderent, pollicentes sibi in fu-
turum meliorem statum Reipublicæ: Ibi Herodes
videns præter Hyrcanum neminem superesse re-
gij generis, statim eum è medio tollere: sine eni-
fatus esset periculum, tutius ratus neminem ex-
care digniorè imperio: suo opprimendus esset à
Cæsare, suocessionè illi invidens. Eas secum no-
luit anti, ab ipsius Hyrcani familia præbita est
occasione: qui quòd esset nisi ingenio toto vita sua
tempore nullis se admiscentis negotijs, omnia for-
tuna permittens, Cyrenam quæcumq; illa conditionem
asculisset, ea bene cõtentus. Verum Alexandria
ambitiosa femina, Cyrenæi nationis spem modeste
ferre nesciens, sollicitavit patrem ne ulterius fer-
res Herodem afflictorem sua familia, sed potius
sibi

sibi quoq; caveret, seq; sperata fortuna servaret :
 cōsuluit deinde ne Malcho Arabiā ditione re-
 nenti scriberet, peteretq; ab eo tuclā & hospit-
 ium. Si enim cōtingat Herodem male mulctari
 ab offenso Casare, dubio procul ad ipsam redi-
 turum imperium, propter nobilitatē generis, &
 favorē populi. Talia suadentē Hyrcanus primo
 capulis, deinde nielus importunitate mulieris,
 interdū noctūq; eandē cantilenā de futurorum
 spe, deq; Herodis infidijs occinētur, ad Arabem
 literas dat amicus cuīdam Dosithes : in quibus
 scriptum erat, ut equites mitteret, qui eum ad
 Asphalitem lacū deducerent. Distat à Hiero-
 solymitanis finibus per trecenta stadia. Hæ literæ
 ideo Dosithes potissimū credita sunt, quod &
 Hyrcani cliens erat, & filia : & exosum ei He-
 rodē nō una de causa videbatur nefarium : nam
 Iosephi ab eo necati cognati erant, & aliquāto
 ante fratres eius apud Tyrū inter alios ab An-
 tonio interfecti fuerant : nihilo in magis ob hæc
 Hyrcano fides servata est. Plurimū enim ille faciēs
 presens regis gratiā ostendit ei epistolam. Qui
 actis primū gratijs, unū etiam ab eo postulavit
 ministerium, ut cōplicata epistola, & obfirmata
 Malcho eā redderet, & responsū ab illo reci-
 peret : multū enim sua referre, si etiā illius men-
 tem intelligat. Quod ubi Dosithes sedulo exse-
 cutus est, Arabs rescriptū paratū se & ipsum
 & familiā recipere, atq; etiā oēs illius factionis
 Judæos,

*Iudeos, missurumq; instructā manum qua eos
 enō deducere valeat, & noluntati eius obsecu-
 rurū per omnia. Postq̃ autē etiam hanc epistolā
 Herodes accepit, accito Hyrcano, rogavit eum,
 esquid haberet cū Malcho federis: quo infi-
 ciāte, prolatis in cōsistorio literis, occidi eū im-
 peravit. Atq; hac ita in ipsius Herodis cōmē-
 tarijs scripta habentur: nā ab alijs tradūtur ali-
 ter, videlicet non ob hoc crimen, sed quasi regi
 insidiasū, necatū esse. Scribū enim sic: In quodā
 consilio dissimulata suspicione quāvisse ex
 Hyrcano, num quas literas à Malcho accepis-
 set: respondisse illum, accepisse quidem, sed nihil
 prater officiosam salutationē continentes. Ali-
 terū amplius interrogasse, num quod etiā mu-
 nus accepisset: cumq; respondisset, nihil prater
 quatuor iumenta quibus neclaretur: regē tra-
 xisse hoc in crimen corruptela ac prodicionis,
 moxq; hominē duci iussisse. Insonē autem pe-
 visse argumentū afferunt mitissimum ipsius in-
 geniū, ut qui ne iuuenis quidē unquā ullam te-
 meritatis aut audacia significationē dederit, ac
 ne suū quidē cū ipse principatu potiretur: sed
 suū quoq; pleraq; omnia ex Antipatri ad-
 ministraverit sententia. Tunc uerō iam octua-
 gesimū annū excesserat, sciebatq; opes Herodis
 in suo esse: Euphrate etiam traiecto, relictisq;
 qui trans eum annē in summo honore habue-
 rant, in patriam postliminio redijt, ut sub illius*

potestate nineret, quo minus uerisimile est eum
 molitū facinus à sua natura alienissimum, cōfi-
 elaq; uidentur hac ab Herode omnia. Hic finis
 fuit Hyrcani post uariā fortunam, qua tota uita
 circumactus est: nam uiuente etiam cum matre
 Alexandra pontifex Indaeorū creatus, per nonē
 annos eum honorē obtinuit: cui defuncta cū in
 regnum successisset, elapsis tribus mensibus ab
 Aristobulo fratre pulsus est, ac demde Pōpej
 ope restitutus, receptiq; omnibus honoribus
 quadraginta annos in eis exegit. Deinde iterū
 ab Antigono pulsus, & mutilato corpore, ca-
 ptiuus apud Parthos nixit: unde aliquāto post
 domū reuersus, quamuis multa sibi de Herode
 polliceretur, nihil tamen eorū cōsecutus est post
 tantā fortuna uarietate: & quod omniū est ma-
 ximē miserabile, ut modò diximus, in extrema
 senectute indigno fine absumptus est. Fuit enim
 equi amantissimus & perpetua modestia, im-
 periumq; maxima ex parte per alios admini-
 strabat, amore oij, & impericia sibi conscius.
 Antipater certē atq; Herodes huius bonitate
 ad tantas opes prouecti sunt: pro quibus meri-
 tis cōtra ius ac fas occisus est. Ceterum Herodes
 Hyrcano sublato ad Casarē properās, & nihil
 boni de se sperans propter amicitia Antonij
 suspectā habebat Alexandrā, ne usa hac tem-
 poris opportunitate ad defectionē cōcitaret po-
 pulū, & in intestinis seditionibus regnum peruer-
 baret:

bari: quare mandata regni cura Pherora suo fratri, & matrē Cypron, & sororē. & totā deniq; cognationē in Masada deposuit: instigq; fratrē, si quid sibi accidisset durius, habenas regni retinere. Mariāmen uerò uxorē, quia propter similitudinē cum matre eius et sorore degere non poterat, in Alexandria cum Alexandra matre collocavit, cōmissa quaestori suo Iosepho & Sobemo Iurao castelli custodia, viris & antē semper fidiſſimis. & tunc honoris causa his mulieribus regijs adhibitis. Verū his quoq; mandatū dederat, ut si quid quod nollet accidisse sibi cognoscerent, confestim ambas interficerent, regnumq; pro viribus liberis eius ac Pherora fratri conferrent.

Quomodo Herodes etiam regnum à Cesare obtinuit.

CAP. X.

His mandatis properavit Rhodum, ut illie Cesari occurreret. Quò postquā appulit, posito iamū diademate, de cetero parati regionis nihil mutavit: admissusq; ad colloquiū, tum maxime ostendit animi sui magnitudinē, neq; ad supplicationes (ut in tali fortuna mos est) versus, neq; preces adhibens, quasi rogando veniam, sed facti sui rationem reddens interpidē. Fatebatur enim apud Cæsarem & amicitiam sibi intercessisse maximam cum Antonio. & totis viribus se conatū ut penes illum esset verū imperium: non armis quidem coniunctis, & tum

xx a dist

distineretur bello Arabico, sed misso ad illum frumento simul atq; pecunijs: nec tamen se hac parte sibipsi satisfecisse: professum enim amicum pro bene de se merito non opes solum, sed caput etiam & salutē debere obiectare periculis. Id quia nō licuerit, certē hanc laudē suam esse, q̄ ne post Actiacā quidē cladem illū deservierit, neq; fortuna iam apertē mutata ad novas spes se trāstulerit: quo tēpore si nō auxilio, at consilio à se adiutū hominē, cōmonstrando quo modo servari posset, nec omnino in ordinē redigi, videlicet si Clēopatrā interficeret: hoc enim mature perpetrato, licebat illi in eius opes succedere, atq; ita faciliores à te pacis conditiones impetrare. Ille uerò per incogitantia consilium meū aspernatus est: atq; hoc pacto tibi magis, q̄ sibi cōsultuit. Nunc igitur si odio Antony meū quoq; studiū damnas, non negauerim ea quæ se ei, neq; vereor ingenuē fateri quanto illū amore persecutus sim: q̄ si amoto personarū respectu hoc tantū in disquisitionē vocas, quāvis sim amicus, et q̄ memor beneficiorū, licet tibi quoq; hoc experiri: mutato enim nomine nihilominus manebit amicitia, & laudem suam merebitur.

VIII.

His verbis cum magnā generositatem præseferret, non mediocriter allexit Casarem: virum liberalē ac magnificū: ut occasione dicēda causa paulatim insinuarēt se in illius amicitiam. Quare diademate reslituto hortatus eum ut

non

non minus sua q̄ quondam Antonij amicitia
 toleret, in summo honore habuit, addens scri-
 psisse Capidium, quācum apud monarchas fa-
 uore Herodis adiutus sit. Ergo ubi prater spem
 acceptum se uidit Casari, & ope eius denuo cō-
 firmatū in regno, senatusconsulto quoq; per illū
 impetrato, deduxit eum in Aegyptū, donatū
 plurimis muneribus, quibus etiam amicos eius
 sibi conciliauit, & animi declarauit magnitu-
 dinem. Conatus est etiā Alexandro Antonij
 amico impetrare ueniā, quod tamen nō potuit,
 quia Casar animaduersurū se in illum iurauit.
 Reuersus deinde in Iudaeam auctus honore
 ac potestate, omnes qui cōtrā expectauerāt ar-
 donitos reddidit, quasi Dei benignitate semper
 illustrior ē periculis euaderet. Mox igitur pa-
 rauit se ad excipiendū redeuntē ex Aegypto
 Casarē: qui postquā uenit, omni regia magnifi-
 centia eū accepit apud Ptolemaidem: exercitū
 quoq; omnē hospitalitatē exhibuit, & rerū ad
 uictū accommodarū copias quo factū est, ut in in-
 simā familiaritatē reciperetur, annā obequitare
 solitus dum traducuntur copia, tractansq; tum
 ipsam tum amicos ministerio uirorū C. L. di-
 uisimo & sumptuosissimo cultu insigniū: quin
 & squalida ac inagnosa loca transeuntibus ni-
 hil deesse passus est, non uinū, nō aquā, qua mi-
 des eum magis etiam delectabatur. Ipsum qui-
 dem Casare milienis D C C C. donauit: adeoq;

satisfactū est omnib. ut laculētius etiā quā pro
eius regni facultatibus tractatos se faterentur:
quo magis amicitia prōptiq; ad benemerendā
uoluntatis fidē fecit, & usus opportunitate tē-
poris egregiā opinionē magnanimitatis sibi pa-
rauit: rursumq; ab Aegypto redeuntes alios
Romanorum primates tot officijs prosecutus est,
ut nemini mortalium hac parte cederet.

Herodes Mariammem calumniis oppressam in-
terficat.

CAP. XL

SEd cum primū in regnū reuersus est, pertur-
batā familiā inuenit, insensamq; sibi uxore
Mariammem & socrū Alexandrā: raris enim,
id quod nō immeritō suspicabantur, non securi-
vatis causa se in id castellū conclusas, sed quasi
in carcerē, ita ut nec suis nec alienis bonus fui
possent, agerrimē ferebant. Mariāne quoq; ma-
ritū simulare amorem credebatur, q̄ ei bonū effe-
retq; cōmodū: sed nihil molestius ferebat, quā q̄
ut illo quidē defuncto spes relinquebatur ipsam
fore superstitē: nec unquā excidebant mandata
olim Iosepho data, ita ut omnibus modis de-
ueri conaretur custodes, precipuē Sohemū, non
ignara incolumitatē suam suam in eius mani-
bus. Ille uerō principio fidus erat, non discedēs
ab Herodis praescripto: deinde munusculis ac
bladijs muliebribus paulatim molliens est: po-
stremo effuit omnia mandata regia, praesertim
q̄ non speraret eum cum eadem potestate re-
uers

aversurum : eam ob rem sic existimabat, nec ab illo sibi esse periculū, & à mulieribus paratam gratiā, presentē dignitatē & in posterū facile retenturis. Quòd si Herodē rebua ex sententia confectis redire contingeret, nihil eū nisi uxoris arbitratu acturū : sciebat enim quā impotenter eam rex amaret. His ille de causis à mandatis discessit. Mariāne uerò iniquissimo animo nulli noua sibi semper alia ex alijs ab Herode nasci pericula : notaq; faciebat ne ille unquā saluus reuerteretur, cogitans uitam sibi cū eo fore intolerabilem: id quod postea nec dissimulauit, apertē fassa quid se ureret. Ille enim cū prater spem magna ornatus fortuna appulisset: prima, ut par eras, uxori latum de hac re attulit nuntium: eamq; solam prae alijs uxoribus ob amorē ac incundissimā consuetudinē saluauit & cōplexus est. Mulier uerò narrante eo suos successus, suāq; deq; ferre uidebatur, nec bellē suū affectum occultabat: sed ut eras ingenuis minimeq; fucatis moribus, ad illius blandas appellationes ingemiscebat: narrationeq; eius cōtristari magnū q̄ gaudere uidebatur: ut iam Herodes nō iam suspicionibus quā manifestis signis turbaretur: angebatur enim uidens inexpectatam & apertam uxoris auersationē: quam molestiā pro amore ferre nō ualens, nec in ira nec in reconciliatione perdurare poterat, & sibi ipse non constans iam hoc iam illo affectu di-

straheretur: adeò animus inter amorē & odiū
 ambigebat, ut cū saepe cuperet punire mulie-
 ris superbiam, intercedente amore uetaretur. Ni-
 hil autē magis timebat, quā ne sumpto de ea
 supplicio, seipsum hoc pacto graviori lederet ob
 defuncta desiderium. Talibus curis estuante, &
 sic erga Mariamne affectū, ut uidere soror eius
 & mater, opportunissimū tempus se nactas pu-
 tauerant: moxq; assiduis calumnijs concitabūt
 hominē accendentes eius odiū ac zelotypiam:
 quas ille nec reieiebat, nec tamē libebat crede-
 re, & sentire in dilectā coningē: peius tamē in-
 dies erga eam afficiebatur, magisq; ac magis
 exasperabatur, dum nec illa curas suas occul-
 rat, & ipse amorē uertit in odium. Ac fortasse
 iam tuum sanius in eam aliquid statuisset, nī cō-
 modum nuntiatum esset, extinctis Aneonio et
 Cleopatra, Casarē Aegypto potiri: cui obuiam
 properans, familiam sic ut eras reliquit. Disce-
 denti Mariamne cōmendauit Sohemum, plu-
 rimum ei se debere propter habitam sui curam
 profutū, & cuiusdam Iudae partis ei dominium
 impetrant. Caterum Herodes in Aegypto
 cum Casare congressus, liberius iam cū illo egit
 amicitia fretus, & magnis ab eo beneficijs or-
 natus est: quadringentorum enim Gallorum
 Cleopatra satellitiū ei donauit, & regionis par-
 tem reddidit, quam illa prius occupauerat: at-
 tribuit etiā eius regno Gadara, Hippon, & Sa-
 mas

maritam, & in maritimis Gazam, Anchedo-
nem, Ioppen, Sivasioniq; iurrim: qua illi nō me-
diocri fuit ad regiū splendorem accessio. De-
ducto deinde usq; Antiochiā Casare in regnū
reversus sensu fortunā quā foris propitiā, tam
domi aduersā, maximē quod ad coniugiū at-
tinet, qua parte sibi antē nidebatur felicissimā.
Flagrabat enim legitimo coniugis Mariamē
amare quā qui ardentissime, ne illis quidē ex-
cepsis, de quibus à scriptoribus proditur: ea fe-
mina cetera pudica & inniolata fidei, innasam
habebat muliebrem quandam morositatē, im-
probius illudens obnoxij mariti patientia, ita ut
nō habita regia potētia ratione, nō rarō consu-
meliosius eū tractaret, quam tamē ille dissimu-
lauer & moderatē ferebat, licet solitam apertē
& sorori eius & matri exprobraret humilita-
tē generis, qua causa fuit implacabilis inter eas
mulieres odij, atq; etiam calumniarum quotiq;
darctur occasio: eaq; suspiciones paulatim cre-
scemes durauerunt integrū annū post Herodis
à Casare reditū, tandem diu premeditatū odiū
in hunc modū erupit: cū mercediano tempore
quietis causa in cubiculū se rex contulisset, pro
coniugali affectu Mariamē accersit: hac an-
sem introgressa quidem est, sed nā cubare nō
luit, rogantē contemnens, & insuper patris ac
fratris sui necem opprobans: quo indignē fere-
re, & mix ab inferendis mulieri manibus rem-

perante, postquā ex strepitu commotiōe cuius
sensu soror, submittit iamdudū subornatū pin-
cernā, qui indicaret sollicitatū se à Mariannae,
ut ei operā cōmodaret in propinando regi ama-
torio poculo: & si amplius sciscitaretur quale-
nam id esset, dicere pharmacū penes ipsam esse,
à se requisitū tantū ministeriūq; si rex mētiōe
amatorij nihil moueretur, tum & ipse sciret,
nihil enim illi fore periculi: hac praedictum illō
ipso tēporis articulo intronittit ad eū alloquē-
dam: atq; is cōposito iulū ingreditur, et quasi
rem ualde seriā asserens, ait se largitione à Ma-
riannae sollicitatum, ut amatorij regi misceret.
quo audito cū ille perturbaretur, ait pharmacū
quoddam sibi oblatum, cuius ipse nim ignoret:
ideoq; id rennuntiare, quod hoc & regi & sibi
vicius existimet. Ad has uerba Herodes, iam
ante satīs cōmotus, cū magis etiam exasperatus
esset, eunuchum Mariannae fidiſsimum tor-
mentis examinauit, sciens quod sine illo nihil
huc magnum nec paruum tentatū sit: qui cru-
ciatus non ferens, ad interrogata quidem nihil
respondit, hoc tantū prodidit, offensam esse mu-
lierem propter ea qua Sohemus indicauerat:
adhuc eo loquente exclamat rex, Sohemum &
sibi antehac & regno fidiſsimum nō fuisse hac
proditurum, nisi aliquid commercij secretioris
inter ipsos intercessisset, moxq; Sohemum com-
prehensum imperat interfici, natorem uero
causam

causam suam iubet agere aduocato intimorum
amicorū cōsilio, accusationē accuratā exorsus.
Et cōsiliū ueneficij crimē intentans. erat autē
uerbis immodicus, et iratior quā decorū iudicij
postulat: quo factū est, ut cum eum ita uelle ui-
derent, omniū qui aderant suffragijs damnata
sit, qua sentētia prolata, uisum tamē est tam ipsi
quā alijs quibuscūq; praesentibus. nō esse eius sup-
plicij precipitandū, sed includendā in aliquem
regie carcerē: at Salome cū sua factione modis
omnibus dedit operā ne mulier sine mora neco-
retur: quō tanto facilius regē perpulerūt, q̄ di-
cerēt timendū esse aliquē motū in populo, si sci-
retur uinā asseruari in carcere, atq; ita He-
rianne ducta est ad supplicium. Id conspicata
Alexandra, Et intelligēs similit̄ exiū sibi expe-
tendū ab Herode, omīssa pristina ferocia, ual-
de indecore mutata est. Volens enim ostēdere se
nob̄ esse conscīā eius criminis, cepit filia conui-
cium facere omnibus audientibz, sceleratissimā
Et ingratā erga uirū clamitās, dignamq; tali
exilio, qua ansa fuit tā immane fatinus, nō enim
pro merito tractatū maritū amantissimū. Haec
ille turpiter fingēte, Et inuolutura ut uideba-
tur capillos misera, etiā alij merito damabant
ineptiā eius simulationē: sed in nemine hoc ma-
gis apparuit, q̄ in ipsa qua ducebatur ad inter-
itiū. nam neq; uerbo ulla tam dignata est, neq;
uel tam illis intemperijs eius perturbata, excolso
animo

animo improbare se illius turpē dementiā nū-
 tu significabat: ipsa intrepida specie, ac ne colo-
 re quidē metu mortis mutato ibat, generosam
 indolē extremo quoq; suo tēpore praeferēs. Ad
 hunc modū perijt mulier & tēperans & ma-
 gnanima, sed nō satis modesta, & paulo con-
 sentiosior. Ceterum forma nenuſtate, & comi-
 tate cū maiestate cōiuncta dici nō potest quan-
 tū omnes aetatis suae ſororas ſuperauerit, quae
 poſiſſima cauſa fuit, quō minus incūdē cū rege
 auiā degeret. Obſequijs enim ob autorem ab eo
 culta, et nihil moleſtū expēctās, licētioſius a quo
 ſe gerebat: moleſtē etiā ſerebat ſuorū caſus, idq;
 apud ipſum quoq; ſauebatur. Tandē effecti ne
 exoſa eſſet regis & matri & ſorori, atq; etiam
 illi ipſi à quo ſolo nihil timebat. Ea percipies
 impotentius etiam ſagrare cepit. Eius autē
 miſerē affectus ſuus diximus: neq; enim vul-
 gari cōiugū more amabat, ſed cū penē ad in-
 ſaniam uſq; indulgeret huic cupidini, ne licen-
 tioribus quidē uxoris moribus effici potuit, ne
 indies magis ac magis eam diligeret. Tum uerò
 maximē ſibi niſus eſt irato Deo necaſſe. Ma-
 rianum, ſepe inuocabat eius nomē, ſepe etiam
 indigne lamentabatur: exogitabat autē oble-
 ſamenti quaeuq; poterat, apparādū cōtinuē
 ac cōpoſitionibus, nihil tamē proſiciebat: qua-
 re & regni curā reliquit, adeoq; dolori ſuccu-
 buit, ut ſepe miniſtros indere uideret. Ma-
 rianus

riammen, quasi illa adhuc uineret. Sic affecto
 superuenit pestilentia, qua & plebis & purpu-
 ratorum maiorē partem abstulit, omnibus ira-
 to Deo hanc immissam interpretantibus pro-
 pter iniustū regine supplicium: ita aucta regis a-
 gritudine postremo in solitudines se abdidi-
 prætenu uenationis, ubi afflictae se intra pau-
 cos dies graue morbum contraxit. Is erat inflam-
 matio & dolor cernicis, mēte etiam mota non-
 nihil: nec remedia quicquā proderant, sed cum
 exacerbare potius malum uideretur, res mini-
 mum à desperatione absuit. Itaque medici par-
 tim propter morbi contumaciam, partim quia
 in tāca difficultate nō erat libera diata electio,
 permittēbāt ei quicquid appeteret, in incertum
 eventum salutē fortune committentes. Quo sit
 apud Samariam, nunc Sebastien, decumbente,
 Alexandra habitās tum Hierosolymis re co-
 gnita conata est urbis arces in suā potestatem
 redigere, alteram tēplo contiguam, alteram in
 ipsa urbe suam: nam qui has obtinēt, totā gen-
 tem habent obnoxiam: quia nec sine his sacrifi-
 cia quotidiana possunt peragi, neq; Iudaei sine
 sacrificijs degere, quibus uita citius continetur
 quā religio. Praefectos igitur tenet, ut sibi &
 genitis ex Herode ad filia pueris eas traderent,
 ne fortē illo defuncto occuparetur ab alijs: quod
 si contingat eum sanitatem recipere, interim à
 nemine tutius eas seruari quā à domesticis.

Hae

Hæc sollicitatio non est aquis auribus accepta, sed cum essent alioquin etiã fidi, tum eo magis manebat in officio, quod & Alexandrã oderant, nec fas putabant desperare de salute principis: amici enim erant ueteres, unus etiam nepos regis, Achiabus nomine, quare continuo per nuntios de Alexandra significauerunt: ille sine mora eam insit interfici: superatoq; tandẽ morbo affectis et corporis uiribus & animi sic effractus est, ut quauis ex causa ad sciendum esset propõsissimus: quãobrẽ ne ab inimicis quidẽ amicis sanguinarias manus abstinnit. Costobaro uidelicet, Zysimacho, Anipauo cognomine Gadia, & Dosithæo, occasione arrepta huiusmodi. Erat Costobarus unus inter primates Idumaorũ, penes cuius maiores olim fuerat sacerdotiũ Coze numinis, quod eũ religiose ab ea gẽte colebat, priusquã sub Hyrcani principatu Iudaicos ritus acciperet: hunc Herodes quã primũ regnũ adeptus est, Idumæa ac Gaza præposuit, data in matrimonium Salome sua sorore, cuius maritũ Iosephũ interfecerat, ut iam dictũ est. Ea felicitate præter spem oblata, inflatus ille, paulatim ad tantã insolentiã progressus est, ut regis imperata detrectaret, indignũ ratus Idumæos seruire hominibus quorũ sacra et religionẽ acceperant: missiq; legationẽ ad Cleopatram, docẽs Idumæã semper maioribus eius regina paruisse, proinde nunc quoq; impetrandam

dem esse regionē ab Antonio, se enim paratū
 illi potius obsequi. Hac autē moliebatur, non
 q̃ Cleopatram mallet habere dominā, sed ut acci-
 sis Herodis opibus, eò facilius ipse Iduumcorū
 dominationem inuaderet: nam spem ei faciebat
 tam generis claritas, q̃ pecuniarū copia: quibus
 parandis ille nunquā non intēsus, ne à turpibus
 quidē lucris abstinebat, nimirū nihil mediocre
 volutans in animo. Sed Cleopatra frustra ten-
 sato precibus Antonio, nihil impetrare po-
 tuit: & Herodes re cognita interfectorius eras
 hominē, nisi intercessissent pro eo tam mater q̃
 soror: ita tamē eum donavit illarū precibus, ut
 nunquā posthac illi fideret. Orto deinde inter
 cōiuges dissidio, Salome libellū repudiij marito
 mittit, prater legitimū morē patriæ: lex enim no-
 stra solus maritus hoc ius permittit, mulieribus
 autē ne dimissis quidē fas est nubere, nisi prioris
 viri permissu. Verū illa magis ex propria licen-
 tia q̃ cōmuni iure fecit diuortium, & ad fratrem
 se cōferens, ait se prætulisse fraternā benenolen-
 tiam cōiugali fœderi, cōspirasse enim eū ad res
 novas moliedas cū Lysimacho, Anipatro &
 Dosithæo: suūq; rebus fidē asseruebat per Baba
 liberos, quos ille iam per X I I. annos seruasset
 incolumes: erat autē hoc nerū, & iū prater o-
 mnem opinionē à rege auditū vehementer eius
 animū penlit. Quod enim ad Baba liberos at-
 tinet, decreuerat eos aliquādo tollere, aduersa-

eos semper suis conatibus, sed procedēte tēpore per obliuionē hoc omiserat: causa uerò odiorū hac fuit. Regnante Antigono dū Herodes obsideret Hierosolyma, in tāis rerū difficultatibus maior populi pars fessa propēsa erat ad accipiendū Herodē intra moenia: sed obsidebant Baba liberi pollentes auctoritate ac opibus et fidi Antigono, q̄ putarēt eū regē magis esse ē republica. Tandē capta urbe p̄ Herodē Costobarus destinatus ad obseruādos urbis exitus, ne quis aduersa factionis elaberetur, sciēs magnā esse Baba filiorū apud vulgus auctoritatē, et cogitans illos mutato rerū statu magnū momentum afferre posse suis conatibus subtraētos clam in suis agris habuit. Ac tūc quidē licet suspectus Herodē periurio sefellit, negās se quicquā scire quō illi denenerint: rege deinde per edicta primum promittēte iudici, et modis omnibus eos perquirēte, ne tū qdē fateri uoluit: ueritus enim nō impune sibi hoc fore post primā negationē, pergebat eos occultare, iam necessitate etiā, nō modō beneuolentia. Hoc post quā sororis iudicio rex cōperit, missis quibsdā ad loca latebrarū, et illos interfecit, et quotquos in eodem habebant crimine: ut nihil iam reliquū esset ex Etyrcani cognatione, sed sublatis omnibus quorum excellebat dignitas arb̄itratu suo posset quicquid uellet agere, nemine amplius resistentē.

X.

Quo factū est ut magis ac magis discederet à patris

patrijs ritibus, et peregrinis studijs ueterū insti-
 tuta corrūperet inuiolabilia : quo tēpore perma-
 gna facta est bonorū mērū in deterius inclina-
 tio, labante disciplina quā antehac populus so-
 lebat cōtineri in officio. Ac primum athletica
 certamina quinto quodq; anno in honorē Casa-
 ris instituit theatro Hierosolymis exstructo:
 deinde in tāpo amphitheatrū utrūq; sumptuo-
 so opere cōspicū, sed alienū à Iudaicis morib⁹,
 apud quos nullus est horū usus, nulla spectacu-
 lorū ostentatio, Ille tamē celebritatē hāc nobilif-
 simā esse uoluit, denūtiatā circūuicinis atq; etiā
 obinquis gētib⁹: propositisq; premijs magnus
 indiq; athletarū ceterorūq; certatorū cōcursus
 factus est, cōfluxerūq; exercitissimū quicq; in
 hoc genere: euocabantur enim magnis premijs
 nō hi tantū q gymnicis certaminib⁹ dat operā,
 sed musici etiā praestantes, & q uocātur thymē-
 lici, necnō quadrigarij ac trigarū, & q singulis
 equis celetizontes cursum peragūt: magna con-
 sentione regis, ne quid dēsideraret, quod usquā
 in hoc genere sit spectabile, Theatrū ipsum per
 circūitu titulis erat ornātū Caesaris, & trophais
 denictarū ab illo gētiū, auro atq; argēto collu-
 centibus. Quod uerō ad instrumētū & appa-
 ratū attinet, nō uestes pretiosissimā, nō gēma ra-
 ritate insignes deerāt in his spectaculis : cōqui-
 fici etiam feris plurimis, leonibus ceterisq; uel
 robore spectandis, uel aliquo natura miraculo-

ha modò inter se, modò cū dānatis hominibꝯ
 cōmutabātur: quæ peregrinis quidē spectatori-
 bus plurimū admirationis simul atq; delecta-
 tionis afferebāt. indigenis uerò prorsus ad dissa-
 lutionē patriæ disciplina iēdere uidebātur: ni-
 hil enim magis impiū existimabāt, quā ex spe-
 ctādīs hominibꝯ cū bestijs cōparatis noluptea-
 tem crudelē captare homines: absurdum aqꝯ
 peregrinis artibꝯ mutare instituta domestica.
 Sed nihil tam molestū fuit quā trophæa: quæ cū
 putarēt armis cōsecratis imagines, quarum usus
 interdictus est nostris legibus, indignissimē eas
 ferebāt: à quibus cū epos sic abhorrere Herodes
 animaduerteret, per nim nihil agere noluit, sed
 blādīs alloquijs conabat hāc superstitionē exi-
 mere, nihil tamē mouebant, sed credētes cū gra-
 uiter peccare, uno ore exclamāt, Et uā si reliqua
 omnia ferre oporteat, nō lauros se intra urbem
 hominū imagines, (sic trophæa uocabant) hoc
 enim nefas esse. Herodes uerò uidēs eos turba-
 tos, & sine satisfactione nō facile cessuros, acci-
 pis ad se precipuis ex illo numero, & in thea-
 trum adductis, rogabat eos, q̄ntens trophæa,
 quidnā hoc esse putarēt: eūq; reclamassent, ho-
 minū esse imagines, iubet detrahi ornatū appo-
 sitū, & ostendit nudos stupites: quo facto in ri-
 sum uerit indignatio concepta ex suspitione
 imaginū: atq; ita sedato multitudinis tumultu,
 pleriq; iam mutati aquo animo ferebāt omnia:

quidam

quidā iamē ne sic quidē defiteriū extermos mo-
res abominari, uerū ne ex hac mutatione se-
queretur magnū aliquod reip. incōmodū: puta-
ueruntq; sui officij labāri disciplina publica nel.
capitis periculo succurrere, nec pati Herodem
quicquā cōtra receptos mores inducere, & pro-
roge hostē agere. ex his x. cines cōiurauerūt cō-
sēpto periculo, sicutq; ne sibi dēxerūt: & in his
zennas cecus, ob indignitatē eorū quā audierat
nō iam paratus ad agēdū aliquid, q̄ ad patien-
dum si quid assertoribus patrij moris accideret.
cuius exēplo nō mediocriter cōfirmati sunt ce-
teri. Hi cōmunicatis cōsilijs in theatrū uadunt.
sperantes nec ipsum regē impronissum impetum
suū enasurū, aut certē multos ex aulais eius sibi
patoribus opprimēdos: & nel hos sibi fore mor-
is solaciū, si illū uiolata religionis ergā in popu-
li inuidiā adduceret. Et illi quidē quasi duces
se ceteris prabētes hac facere stauerāt. Quidā
uero ex his quos Herodes ad perscrutanda &
indicāda talia disposuerat, re totā expiscatus
regi theatrum ingressuro aperit. Is nō ignarus
quantū odiorū sibi quotidie cōcitaret, recipit se
in regiā, & nominatim cōiuratos accersit: quī
cōprehēsi in ipso facinore, & sciētes nullū esse
effugiū, decreuerūt praesentiē necessitatē ferre for-
mā animo: nihil enim inficiari inerruio multu si-
cas prouulerūt, proficētes se rectē ac piē coniu-
rasse, nō propter priuatos affectus, aut sui con-
modū

modi gratia, sed pro disciplina publica, quā nemo bonus violare ne morte quidē sibi intemata sustineat. Hac illi cum magna cōfidentia pro se acerbissent, à regis abducti per omnes cruciatus necati sunt: nec multo post delator eorū inuisus omnibus à quibusdā interfectus frustatim concisus est, & obiectus canibus, idq; multis inspeclantibus: nemo tamē hoc factū prodidit, donec post longas ac molestas Herodis inquisitiones à cōscijs quibusdam mulierculis per tormēta expressa est cōfessio: tum uerò autores eius facinoris cū totis familijs plebebātur, plebe nihilominus interrita, & parata leges defendere, ni maiore cohiberetur potētia. Quod animaduertens rex omni ope obuiā iuit eorū conatibus, ne fortē hac rerū nouitate ad apertā defectionē adducerentur. Cū igitur duas arces munitas in urbe haberet, unā in qua ipseus erat regia, alterā uerò iuxta templū Antoniā à se cōmunitam, missum est tertiam quoq; munire Samariam, munito nomine Sebastēn, qua foris totā gentē contineret in officio: abest à Hierosolymis itinere unius diei, ad urbanos etiā tumultus cōpescendos opportuna. Aliam etiā toti genti cen arcē imposuit, olim Stratonis turrim dictā, ipse Cæsaream appellari maluit. In magno etiā, quem uocant, campo sorte lectis equitibus castellum condidit, & in Galilæa Gabalam, Eschmōnitim in Perea. His arcibus ad tutelam regni per totam

totam regionē opportunè dispositis, adempta est
nullo leuissimis quibusq; causis mobili sumul-
tuandi materia, parato ad quoscunq; clancula-
rios conatus remedio, dum in propinquo sem-
per sunt qui uel præcaneant, uel recēs ortos cō-
pescant. In primis autē Samariā cincturus mo-
nibus dedit operam ut tam è milite auxiliari,
quàm è finitimis gētibus plurimos in eius cini-
tatis corpus congregaret, partim propter tem-
plum quod ibi dedicare statuerat, partim quo
illustriorē eam faceret, sed maximè quia præ-
texis magnificētia securitatē rebus suis hoc pa-
cto procurabas: urbi abrogato uetere nonnō no-
men Sebastēs imposuit, agrosq; eius natura fe-
races habitatoribus dinisit, ut mox ab inijs ef-
fense locupletes: firmissimū deinde murum cir-
cuondedit, natura etiam loci acclinioris adiu-
uus, & præter ueterē ambitum tantum spatij
cōplexus, ut nulli celebrium urbium cederet:
erat enim x x. stadiorum circuitus: in eius me-
ditullio sanum sesquistadij amplitudine esse uo-
luit, modis omnibus ornatissimum, in quo tem-
plum exstruxit cum quouis alio pulchritudine
& magnitudine conferendum: reliquas etiam
urbis partes procedente tempore magis ac ma-
gis excolere studuit, securitatem captans ex fir-
mitate loci quo arte uti uoluit, pulchritudine
uerò loci sua liberalitatis ac magnificētia mo-
numentum relicturus ad posteros.

De fame quæ in Iudæam terram incubuit. C. A. XII.

XI.

Eodem anno qui fuit regni Herodis decimus tertius, maxima calamitates in eam regionem ingruerunt, siue ea fuit vindicta irati numinis, siue ita ferebant flata temporū micistitudines. Primum siccitas diuturna obtinuit, inde insecuta est sterilitas, ne illis quidē fructibus proueniens quos sp̄s sua terra soles edere. Postea per inopiam mutata uictus ratione, morbi iam inualuerūt & pestilentia, succedentibus alijs post alias calamitatibus. Nam hoc ipsum pestem exacerbabat, quòd agrosi in tanta penuria nec curam sibi cōuenientem, nec alimentum congruum habere poterant: & quotidie multis morientibus, etiam superstites per desperationem curam suorum relinquebant, non profuturam in tantis rerū difficultatibus. Itaq; absumptis ueteribus frugibus, & nullis in earū uictum subnascentibus, nihil spei reliquum erat, malo præter opinionem indies crescente, dum non uno anno etiam semina ipsa pereunt, terra non reddente debitum: quapropter necessitas multa ad præsentem usum excogitare cogebat: ac ne Herodi quidem ampla facultates suppetebant, dum fraudatur agrorum redditibus, absumpta in adificationē urbium uetere pecunia: adcoq; omnia uarijs malis nascabantur, ut nix esset cui succurri posset. Ad hac accedebat populare in regem odium, quòd ferè solet calamitatem culpa

In eos reſci, penes quos eſt regimen Reipublicæ.
 Cogitabas tamen aliquam modicam afferre tam
 difficili tēpori, ſed modum nix expediebas, quòd
 nec finitimi res ad niſcū neceſſarias venderent,
 eadem preſti inopia, nec pecuniarū tantum ſu-
 pereſſet, quantum poſſet omnibus ſufficere: at-
 tamen videns opus eſſe ut omnes ad ſerendā opem
 conſilia conferrēt, quicquid erant in regia ſupel-
 lectilia tam aurea quam argentea, id totū concidi-
 dit, nec ladariorū artiſcium parcens operibus,
 nec naſis ad uſum neceſſarijs: inde conſectam pe-
 cuniam mittebas in Aegyptū, quantum Petro-
 nius obtinebas pro Caſare. Is licet obrutus mul-
 titudine ob talem neceſſitatem ad ſe confugien-
 tium, tamē quia priuatim amicus erat Hierodi,
 & ſervatos cupiebas eius ſubditos, pro alijs eis
 conceſſit frumenti exportationē tam in emendo,
 quam in tuerendo adiuvans, ita ut maximum
 momentum ad generis ſalutē in eo fuerit. Porro
 Hierodas aduſto frumento, & approbata po-
 pulo ſua diligētia, non ſolū mutavit averſoriam
 à ſe animos, verū etiam eximiam laudē bene-
 ficentia & providētia reſult. Nam primum his
 qui ſibi ipſis frumentū querere non poterant, di-
 miſit omnibus accuratiſſimē diſpensans. Deinde
 quia multi erant qui propter ſenium vel diam
 debilitatē cibos parare non ualebant, his quoq;
 prouidit adhibere piſtoribus, ut in promptu ali-
 mentū haberēt. Quin & aduerſus hiemem aſperi-
 tatem

satem prouidit, ne qui periclitarentur inopia ue-
 stium absumptis pecoribus, & lanis alijsq; re-
 gumentis deficientibus. Vbi uerò etiā huic neces-
 sitati prospectū est, propinquis quoq; Syrorū ur-
 bibus sollicitudinem impendit, distribuit ad ser-
 monē faciendā frugibus: quod sane & ipsi fuit
 cōmodum, terra uox uberē referre gratiam, ut
 omnibus alimenta suppetere; & quāprimum
 segetes messi manna facta sunt, ad I. M. homi-
 num quos ipse aluerat dimisit p. agros: atq; ita
 res penē perditas restituit sua diligentia, nō ma-
 diocriter subleuatis etiā finitimis, qui eisdē labo-
 rabāt difficultatibus: nemo enim eius opē implo-
 raui, quē nō pro ipsius dignitate adiungeret: sed
 & castella & urbes, & ex plebe qui granaban-
 tur numerosiore familia, ad illū cōfugeret ne-
 cessitati inueniebāt remediū: ita ut reuocatis ad
 rationē quo in externos tantum insumpserat, ap-
 perta sint frumenti cororū x. millia, eorum autem
 capis x. medimnos assicos: intra regni uero
 sui pomæria Lxx. millia cororū expesa sunt:
 qua quidē eius omnia & tam opportune collata
 gratia tantū apud Iudeos ualuit omniū sermone
 celebrata, ut positis odijs quicquid hastenus uel
 administrādo regno, uel transgrediendū patrijs
 ritibus peccauerat libenter obliuisceretur, bene
 compensatum putantes eius liberalitate, qua nō
 sunt hoc difficillima tēpore: nec minor uel gra-
 tia uel gloria parca est, apud externos, ut per hanc
 mala

mala non mediocriter nomē regis illius, ut sit.
 Et quantum damni domi acceptū est, tantū foris
 ad celebritatē nominis accreueris. Cum enim in
 alienis necessitatibus etiam ostendisset magna-
 nimitatē, omnes non qualis antē fuisset reputa-
 bant, sed qualem in regem experti fuerint. Eū-
 dem tempore et auxilia misit Casari, quingētas
 selectos à suo satellitio, quos Aelius Gallus du-
 xit in expeditionē Arabicā, eorumq; sapere foris
 opera usus est. Rebus igitur in priuā solida-
 tem restituit, regiā in superiori urbi pariter adi-
 ficauit, exstructis adib' amplissimis, enornatisq;
 auro et marmoribus et subsellijs, ut magnū ui-
 rarū numerū possent capere: domibus etiam pro
 cuiusq; dignitate appellatione indicat, ut una di-
 ceretur Casaris, Agrippae altera. Coniugem
 deiode diuitiū amore correptus, ne distraheretur
 magis uoluptatibus. Occasio autē non trum mu-
 ptiarum sua haec: Erat inter Hierosolymitanos
 ciues Simon Boëthi. Alexandrini filius, sacerdos
 cum primis nobilis, habebatq; filiā omnium eius
 atatis pulcherrimā: cuius forma cum uulgi ser-
 monibus celebraretur, primū fama illius Hero-
 des pernotua est, deinde conspecta amore captus
 noluit uti sua potētia, ne tyrānice uideret agere,
 maluitq; in legitimū chorū puellā introducere.
 Cuiq; Simon uet. affinitate talis, nec tamē non-
 temptū dignis uideretur, quo cupiditati suae so-
 cius fieret, id quod equino uisum est elegit, ne

XII.

magno sumptu conuehenda fuerit. Sua est hæc
 urbs in Phœnicæ, quâ in Aegyptiû præternani-
 gatur, Dora inter & Ioppê, liiores urbeculæ,
 non satis portuosas, & Africæ sine opposita: hic
 enim procellosis flatibus arenas in litus pronol-
 uens, nullam stationē quietā esse patitur, ita ut
 plerunq; naves mercibus onusta in salo ancoras
 iacere necesse habeant. Hanc locorū incōmodi-
 tatem correcturus circuli portus circumdaxit,
 quantum putares magnæ classi recipienda suffi-
 cere: & in uiginti ulnarū profundum pragan-
 dia saxa demisit, quorū pleraq; pedū quinqu-
 ginta longitudinis, latitudinis uerò octodecim,
 altitudine nonempedali fuerunt, quedam etiam
 maiora, minora alia. Hæc moles in mare iacta
 brachium ducētos pedes longū efficit, cuius spa-
 tij dimidium oppositū est frangendis fluctibus,
 inde pœymasion Græcè dictū: reliquum susti-
 nebat murum lapideum distinctum turribus,
 quarū maxima & pulcherrima nomen Drusus
 à Druso Cæsari prinigno immaturo fato defun-
 cto. Inerant & crebri fornices, nautarū diner-
 soria. Exscensus deinde lato ambitu totum por-
 tum cingebat, locus ad inambulandum animi
 causa incundissimus. Os autē portus patet uer-
 sus septentrionē uentorū serenissimum: crepido
 uerò uosius ambitus, à sinistra quidē portum in-
 erantibus turris est lato margini insistens ad fir-
 mum resistendum fluctibus: a dextra autem dua
 colunæ

*Columna lapidæ coniuncta turri ex aduerso sua
pares celsitudine: Circum portū ades continuata
serie marmore politissimo extructa sunt, exstāte
in medio tumulo, in quo iēplum Caesaris à longe
conspiciū adnauigantibus, & in eo statua, Ro-
ma altera, altera Caesaris, unde nomen Cæsarea,
urbī tam materia quā artificio structura con-
spicua, cloacis etiam subterraneis nō minus mi-
randa: qua paribus distantes interstitijs in mare
exeunt, una transversa dirimente, ut imbrison
& purgamentorum proluuies facilius in mare
deferatur, & marini aestus, quoties accedūt sub-
inerare possint, & totam urbē sabluere. Exstru-
xit etiam theatrū è saxo, & à meridionali por-
tus latere amphitheatrum capacissimum, unde
latè prospectus patet in maria. Atq; hac omnia
duodecim annorū spatio sunt absoluta, rege nec
labori parcente nec sumptibus. Hæc iam altera
urbe post Sebasten cōdita, decreuit Roman mis-
tere filios Alexandrū & Aristobulum, ut sa-
lutarent Casarem: eratq; eis paratum hospitium
apud Pollionē Herodus studiosissimum, licebat
tamen etiam Caesaris uti hospitio. Excepit enim
adolescentes summa humanitate, fecitq; Herodī
potestatem, ut arbitratu suo è filijs quemcunq;
ueller heredē regni designaret, aucto prius noua
accessione Trachonitidis, Batanae, & Aura-
nitidis, ali de causa. Zenodorus quidam cōdu-
xerat ditionē Tysania, nec cōtemus his pronen-
tibus*

sibus in Trachone fonebat latrocinia, inde quoque capiens cōpendium. incolae enim locorum eorū libēter rapto niuunt, affueti praeda ex Damascenis agere: eos Zenodorus adeo non uidebat, ut lucrorū etiam esset pariceps: ab his male nexati propinquorū agrorū coloni, & artem provinciae praeside querelis obumdebāt, postulantes ut Zenodori iniurias per literas significaret Casari. Ille rescripsit expugnanda esse latronum receptacula, & regionē eam ditioni Herodis contribuendā: sic enim fore ut eius providentia cerneretur in posterū, ne Trachonita vicinis ullas exhiberent molestias: alioquin difficile erat eos compescere iam affuetos his artibus nihil querere: ut qui nec oppida haberent, nec agros, sed in speluncas ac cuniculos more ferarum refugia. Habebant autem paratā aqua & cibariorum copiam, ut externa ne petiti possent satis diu bellum in latebris trahere. Specus enim illi aditus habent angustos, nec nisi unū post alium hominem admittentes, sed intus sunt amplissimi & supra quā credas capaces, plano solo desuper secti, nam totus is locus constat petra aspera, & non facile meabili, nisi aliquo ducente per sentas, quae non per directum feruntur, sed multis meandris flexuosa sunt. incolae quoties propinquos populari nō daunt, ipsi inter se exercens latrocinia, nihil sibi non permittētes. Eam regionem postquam Herodes accepit à Casare, adhibuit

bēis ducibus ad eos penetrans maleficia cōr-
 cui. & circumuicinis securitatē peperit. Zeno-
 dorus autē parum inuidia, parum dolore adem-
 pta possessionis permotus, Romā ad accusandum
 Herodem profectus est: nihil tamen efficere po-
 tuit. Interea in Asiam Agrippa mittitur. XIII
 administraturus transmarinas provincias pro
 Cesare: cum quod esset amicissimus, Herodes
 apud Mytilenem cum saluasset, in Indiam re-
 uersus est. Ceterum Gadarenses quidā Agrip-
 pam ad eum, Herodē accusaturi, quos ille ne au-
 dios quidem ad regē uinctos remisit. Arabes
 etiam iamdudum infensi Herodi, tum aperire
 coeperunt inimicitias, idq; de causa, ut tum ui-
 debatur satis probabili. Zenodorus enim despe-
 ratis rebus suis Suranizidem ditionis suae par-
 tem illis eloauerat 1. talentis annuis: quā quia
 donatio Caesaris cōplectebatur, non patiebantur
 auferri, modò excursionibus ac ut eam sibi ui-
 dicantes, modò cōtendentes de iure possessionis
 apud iudices: pelliciebāt etiam ad se egenos mi-
 lites, qui miseroꝝ more meliora sperāt ex rerum
 uoluntatibus. Hec cum maturē Herodes cogno-
 uisset, maluit tamen bonis rationibus occurrere
 quam hostiliter, ne daret occasionē bonis moti-
 bus. Decimo septimo demū eius regni anno Ca-
 sar uenit in Syriā: moxq; Gadarensium plurimī
 coeperūt clamare in Herodem, grācū eum dicti-
 tantes ac tyrannicum, insigni huc potissimum
 Zeno

Zenodori criminationibus : qui interposito interiurando pollicitus erat, nō prius se destitutum quam quouis modo efficeret, ut illi à dominatione regia liberati attribuerentur ad provinciam Cæsaris : ab hoc persuasi clamitabant, idq; aliquāto audacius, quia ne illos quidem pœnas dedisse videbāt, quos rex deditos ab Agrippa acceperat : erat enim si quis alius erga suos inexorabilis, ab alienis uerò acceptas iniurias libenter cōtemnebat ac remittebat. Cū igitur de nū & rapinis eius, uiolatisq; ac dirutis templis quereretur, Herodes quidē nihil territus paratus erat causam suam dicere. Cæsar uerò comiter illā tractabat, nihilo alienatior propter tumultuantē multitudinem : & primā quidē die quā congressi sunt, facta est horū mentio, deinde uerō interruptū est hoc negotium. Gadarēses enim addeūtes quorsum Cæsar & amici eius tenderēt, & certis coniecturis timētes ne dederentur Herodi, sequenti nocte alij se ingulauerūt, alij precipitauerunt tormentorū metu, quidam etiam in flumen se iacentes necauerūt : atq; ita ciuē se ipsi pradamnare uiderentur, sine morā Cæsar Herodem absoluit. Accessit huic & alia non mediocris felicitas. Zenodorus enim praeordijs ruptis, sanguine multo per secessum profluente, apud Antiochiam Syria periit. Cæsar uerò & huius portionē, sanē non contemnendā, donauit Herodi : quae sita Galilaeā inter & Thraconem.

complecti

complectitur Vlasbam, Paveadem, & agros finitimos : adiūxit eum deinde rectoribus Syria, mandavitq; ut omnia ex eius sententia fierent. Deniq; eò iuam felicitatis prouectus est Herodes, ut cum in toto quā late patet Romano imperio duo essent omnium potentissimi Caesar & Agrippa. Caesar post Agrippam nemini maiorem quam illi honorem haberet, Agrippa item post Casarem nemini: qua mutua benivolentia fretus Pherora suo fratri tetrarchiam impetravit, de suo regno decisis centum talentorū redditibus, ut etiam si quid fatale sibi accideret, in tuto essent res illius, neq; subiceretur Herodis fiborū imperio. Deducto inde ad mare Casare in regnum reuersus, in terra Zenodori elegantissimum ei templum construxit è marmore candido, prope Paniū quod uocant: id spelūca est in monte amoenissima, eiq; subiecta in immensum hians terra deuexitas, plena aquis stagnantibus, ei mons ualde magnus imminet: sub spelunca autem scatent fontes Iordanis fluminis: hunc locum alioquin etiam celebrem ornavit templo exstructo in honorē Caesaris. Tunc etiam tercia tributorum parte remisit regni sui subditis, prætexit quidē ut post sterilitatē se reficeret, re autē uera ut placaret eorum animos, offensos talibus regis operibus, quæ uidebantur planē ad religionis & bonorum morum perniciem tendere, ut omnium iactabatur sermonibus:

bus: cui rei & aliud ille remedium annuit; occasiones turbularum auferens; & iubens suam quemq; agere negotia, utitis per urbem conuenticulis & frequentioribus conuiuijs, apposituq; etiam speculatoribus, & grauissimis pecuniis qui contrasacerent propositis: nam multi etiam & propalam abducebantur in castellum Hyrcaniam, ibiq; dabant supplicium: & dispositi erant eam in urbe, quam per itinera, qui obseruarent conuenientes cuiuscunq; rei gratia: adeo enim hanc curam non neglegebat, ut saepe ipse plebeio cultu noctu misceret se vulgo, & experiretur quid de se sentiret populus: & quocunq; pertinaciter improbarent eius studia, in omnes inclumeter animaduvertebat: reliquam uero multitudinem sacramento obstringebat, iusiurandum exigens q non discessuri essent a fide & officio: atq; ita maior pars metu cedebat & obsecundabat: qui uero liberius stomachabantur, & cogi se indignabantur, eos quocunq; pacto poterat tollebat de medio. Requisiuit etiam iusiurandam a Pollionis Pharisei Saneaq; sectatoribus plerisq;: quod cum non impetrasset, non tamen in eos ut in ceteros tales senijt, Pollionis reuerentia: remisit etiam hanc necessitatem his qui Essai apud nos uocantur, genus hominum Pythagoreis Gracorum non absimile, de quibus alibi narrari prolixius: nunc praeterendum non uidetur, nec alienum a proposita historia,

cur

aut religiosam de his opinionem rex haberet.
 Erat quidam Essenus Manahemus nomine,
 cum alias uita honesta & probata hominum
 testimonio, tum uerò diuinitus etiā concessum
 habens donum fatidici spiritus. Hic cōspicatus
 Herodem etiam tum cum caeteris pueris ludum
 literarium frequentantem, regem Iudeorum sa-
 luit. Ille putans se aut rideri, aut non satis
 notum esse homini, correxit eius uerba, unum
 de plebe se proficiens. Tum Manahemus subri-
 dens, & blando plausu posteriora eius permul-
 cens uerius quàm sciens, Imò regnabis, inquit,
 & feliciter dominaberis: sic enim Deus uult:
 & memor eslo Manahemu, uerberum, quae te
 fortuna mutabilis admoneant. Nihil enim te
 magis cogitare decet, quàm de iustitia & pie-
 tate, & equitate erga cives subditos: sed scio te
 hoc non facturum, futuri praescius. Eris enim
 tam diuini quàm humani iuris immemor, licet
 alioqui fortunatissimus, & s. imperna dignus
 gloria. Nec tamen Deum laeabis, qui te extre-
 mo uita tempore graui castigatione reprehen-
 surus est. Haec uerba non magni fecit Herodes,
 qui tum nihil tale sperabat: prosperis deinde
 successibus ad regnum & tantam felicitatem
 elatus, cum maxime uigresceret Manahemum ac-
 cersitum rogat de diuturnitate imperij. Ille ni-
 hil ceri respondit, sed scitāte rege, num decem
 annos duraturum sis, & uiginti, inquit, & tri-

satem prouidit, ne qui periclitarentur inopia na-
 stium absumptis pecoribus, & lapis alijsq; re-
 gimentis deficientibus. Vbi necdē etiā huic neces-
 sitati prospēctū est, propinquis quoq; Syrorū ur-
 bibus soliciudinem impendit, distribuit ad so-
 mēti faciendā frugibus: quod sane & ipsi suis
 cōmodum, terra maxuberē referre gratiam, ut
 omnibus alimenta suppetere; & quāprimum
 segetes messi manura facta sunt, ad Iudaeos homi-
 num quos ipse aluerat dimisit per agros: atq; ita
 res penē perditas restituit sua diligentia, nō ma-
 diocriter subleuatis etiā finitimis, qui eisdē labo-
 rabāt difficultatibus: nemo enim eius opē implo-
 rauit, quē nō pro ipsius dignitate adiunxit: sed
 & castella & urbes, & ex plebe qui granaban-
 tur numerosiore familia, ad illū cōiugantes ne-
 cessitati inueniebāt remediū: ita ut reuocatis ad
 rationē quae in exteros tātum insuperatam, ap-
 perta sint frumenti cororū x. millia, serua autem
 capis x. medimnos, & aspicos: intra regni uerō
 sui pomœria l. x. x. millia cororū expēsa sunt:
 qua quidē eius cura & tam opportune collata
 gratia tantū apud Iudeos ualuit omnium sermone
 celebrata, ut positis odijs quicquid haecenus uel
 administrādo regno, uel transgrediendū patrijs
 ritibus peccauerat libenter obliuiscerētur, bene
 compensationē putātes eius liberalitate, qua usi
 sunt hoc difficillima sēpore: nec minar uel gra-
 tia uel gloria parca est, apud exteras, ut per hoc
 mater

mala non mediocriter nomē regis illius, aut sit
 et quantum damni domi acceptū est, tantū foris
 ad celebritatē nominis accreueris. Cum enim in
 alienis necessitatibus tantum ostendisset magna-
 nimitatē, omnes non qualia antē fuisset repua-
 bant, sed qualem iū recepti experiri fuerint. Eū-
 dem tempore et auxilia misit Casari, quingētos
 selectiores suo satellitio, quos. *Aelius Gallus* du-
 xit in expeditionē Arabicā, eorumq; saepe foris
 opera usus est. *Rabui* igitur in priuā felicitate
 restitutus, regiā in superiori urbis parte adi-
 ficauit, exstructis adib' amplissimis, exornatisq;
 auro et marmoribus et subsellis, ut magnū ui-
 rarū numerū possent capere; domibus etiam pro
 cinisq; dignitate appellatione indita, ut una di-
 ceretur *Casaris*, *Agrippa altera*. Coniugem
 deinde duxit amore correptus, ne distraheretur
 uagis uoluptatibus. Occasio autē nonarum uo-
 pularum fuit haec: Erat inter Hierosolymitanos
 ciues *Simon Boëthi Alexandrini filius*, sacerdos
 cum primis nobilis, habebatq; filiā omnium eius
 atatis pulcherrimā: cuius forma cum uulgi ser-
 monibus celebraretur, primū fama illius *Hiero-*
des permotus est, deinde conspecta amore captus
 noluit uti sua potētia, ne tyrānice uidereā agere,
 meliusq; in legitimū chorū puellā introducere.
 Cumq; *Simon* nec affinitate talis, nec tamē con-
 temptu dignus uideretur, quo cupiditatis sua sa-
 tisfacere, id quod aequum uisum est elegit, ut

XII.

videlicet honoris accessione cum ornaret : mox
 igitur de su Phabeta filio pontificatus abrogat, et
 predecessori ei dat Simonē, atq; ita affinitatē cum
 illo cōtrahit. Peractis deinde vniuersis nouum ca-
 stellum cōdit, quo loco Iudeos olim profligauit,
 dum pelleretur armis Antigoni : distat autē à
 Hierosolymis circiter L. X. stadiis, natura firmū,
 et ad excolendū idoneū : collis enim est leniter
 acclinis, attollens se in mansuetā altitudinem,
 habet manna specie circumferentia : et lq; di-
 stinctus sercibus turribus, ascēsu arduo, qui per
 C. C. gradus lapideos scāditur : in eis autē dicer-
 foria sunt regia, magnis impēsis structa, tam ad
 firmitatē, q̄ ad pulchritudinē : et in pede collis
 habitaciones spectari dignissima, cum propter
 alia, tum propter aqueductus egregios, magno
 sumptu à lōginquo perductos : circumiacēs pla-
 nities ad ipsos refusa est ad iuxta urbis magnam
 distā, cui collis ille uice arcis imminet. Rex vni-
 bus ordinatis ex sentētia, nullos amplius in re-
 gno suo motus timuit, duobus potissimū modis
 subditos in officio cōtinens : timore suppliciorum
 que nemini remittebat, et liberalitate qua pro-
 uidebat publicis necessitatibus : cōmuniebatq;
 se accuratissime, quasi incolumitas sua pūneret
 etiā ad Remp. Ciuitatibus se comē et humanum
 prebebat, dynastas p̄ occasionē colebat, ad cōci-
 liandā sibi corū gratiam munificētissimus, q̄ in-
 uasā haberet magnanimitatē regiā. Ita factum
 est.

est, ut eum apud omnes esset gratus, magnam
verum suarum incrementum augeretur. Hac in ambi-
tio studiumque demerendi Casarem tuam Romam poten-
tioribus causa fuit ut multum a patriis indiciis
decederet, et leges divinas violaret, dum in ho-
norem eorum urbes condidit, et templa extruit, licet
non in solo Iudaico: hoc enim illi nequaquam lo-
turi erant, quod nefas sit nostris flammis ac effigies
more Gracorum colere. Quapropter extra eorum
regionem tales urbes collocabas, excusans te tu-
dais, quod non sponte, sed potentiorum iussu hac face-
ret: et interim Casarem Romanorumque tanto magis
sibi devinciens, quod in eorum honorem a patriis con-
suetudinibus sustineret discedere. Sed precipuus
scopus erat utilitas propria, et studium memoria
propaganda ad posterum, ita ut in condendis et
exornandis urbibus nullis sumptibus parceres.

Cæsarea conditur.

CAP. XIII.

Ergo quum animadvertisset in maritimis
locum condenda urbi opportunissimum,
cui pridem Stratonis turris nomen fuerat, et
formam eius magnifice descripsit, et adificijs
marmoreis totam exornavit accuratissime, tam
regijs palatjs, quam privatorum civium adibus.
et quod fuit omnium operosissimum, portum à
sempestatis metu addidit, magnitudine Pi-
raeo parem, stationibus instructum et diversorjs,
admirandum structura, eo quod propter loci
naturam omnis materia tanta fabrica abunde
magno

magno sumptu conuehenda fuerit. Sita est hæc
 urbs in Phœnicie, quâ in Ægyptû præternani-
 gatur, Dora inter & Zoppê, litorales urbeculas,
 non satis portuosas, q̃ Africo sint opposita: hic
 enim procellosis flatibus arenas in litus pronol-
 uens, nullam stationē quietā esse patitur, ita ut
 plerunq; naues mercibus onusta in salo ancoras
 iacere necesse habeant. Hanc locorū incōmodi-
 tatem correcturus circulū portus circūduxit,
 quantum putaret magna classi recipienda suffi-
 cere: & in uiginti ulnarū profundum pragra-
 dia saxa demisit, quorū pleraq; pedū quinqu-
 ginta longitudinis, latitudinis uerò octodecim,
 altitudine nouempedali fuerunt, quadam etiam
 maiora, minora alia. Hæc moles in mare iacta
 brachium duccētos pedes longū efficit, cuius spa-
 tij dimidium oppositū est frangendis fluctibus,
 inde pocymation Gracè dictū: reliquum susti-
 nebat murum lapideum distinctum turribus,
 quarū maxima & pulcherrima nomen Drusus
 à Druso Caesaris prinigno immaturo fato defun-
 cto. Inerant & crebri fornices, nautarū diuer-
 soria. Exscensus deinde lato ambitu totum por-
 tum cingebat, locus ad inambulandum animi
 causa incundissimus. Os autē portus patet uer-
 sus septentrionē uentorū serenissimum: crepido
 uerò totius ambitus, à sinistra quidē portum in-
 erantibus turris est lato margini insistens ad fir-
 mus resistendum fluctibus: a dextra autem dua
 columnæ

*Columna lapidæ coniuncta turri ex aduerso sua
 pares celsitudine: Circum portū ades continuata
 serie marmore politissimo extructa sunt, exstāte
 in medio tumulo, in quo tēplum Caesaris à longe
 conspicuū adnauigantibus, & in eo statua, Ro-
 ma altera, altera Caesaris, unde nomen Casarea,
 urbi tam materia quàm artificio structura con-
 spicua, cloacis etiam subterraneis nō minus mi-
 randa: quæ paribus distantes interstitiis in mare
 exeunt, una transuersa dirimente, ut imbruium
 & purgamentorum proluuiæ facilius in mare
 deferatur, & marini aestus, quoties accedūt sub-
 intrare possint, & totam urbē subluere. Exstru-
 xit etiam theatrū è saxo, & à meridionali por-
 tus latere amphitheatrum capacissimum, unde
 latè prospectus patet in maria. Atq; hæc omnia
 duodecim annorū spatio sunt absoluta, rege nec
 labori parcente nec sumptibus. Hæc iam altera
 urbe post Sebasten cōdita, decreuit Romam mis-
 sere filios Alexandrū & Aristobulum, ut sa-
 lutarent Casarem: eratq; eis paratum hospitium
 apud Pollionē Herodis studiosissimum, licebat
 tamen etiam Caesaris uti hospitio. Excepit enim
 adolescentes summa humanitate, fecitq; Herodē
 potestatem, ut arbitratus suo è filiis quemcunq;
 uellet heredē regni designaret, aucto prius noua
 accessione Trachonitidis, Batanae, & Aura-
 nitidis, ali de causa. Zenodorus quidam cōdu-
 xerat ditionē Lysania, nec cōtemus his pronen-
 tibus*

sibus in Trachone fonebat latrocinia, inde quoque capiens cōpendium. incola enim locorum eorū libeter rapto niunt, affneti pradae ex Damascenis agere: eos Zenodorus adeo nam uisabatur, ut lucrorū etiam esset particeps: ab his male nexati propinquorū agrorū coloni, Varum provinciae praeside querelis obsundebāt, postulantes ut Zenodori iniurias per litteras significaret Casari. Ille rescripsit expugnāda esse latronum receptacula, & regionē eam ditioni Herodis contribuendā: sic enim fove ut eius providentia cerneretur in posterū, ne Trachonita vicinis ullas exhiberent molestias: alioquin difficile erat eos compescere iam affuetos his artibus nictā quaerere: ut qui nec oppida haberent, nec agros, sed in speluncas ac tuniculos more ferarum refugia. Habebant autem paratā aqua & cibariorum copiam, ut externa in petiti possent satis diu bellum in latebris trahere. Specus enim illi aditus habent angustos, nec nisi unū post alium hominem admittentes, sed intus sunt amplissimi & supra quā credas capaces, plano solo desuper cecli, nam totus is locus constat petra aspera, & non facile meabili, nisi aliquo ducente per semitas, quae non per directum feruntur, sed multis meandris flexuosa sunt, incola quoties propinquos populari nō datur, ipsi inter se exercens latrocinia, nihil sibi non permittentes. Eam regionem postquam Herodes accepit a Casare, adhibitis

bis ducibus ad eos penetrans maleficia cō-
 truit, & circumvicinis securitatē peperit. Zeno-
 dorus autē parum invidia, partim dolore adē-
 pia possessionis permotus, Romā ad accusandum
 Herodem profectus est: nihil tamen efficere po-
 tuit. Interea in Asiam Agrippa mittitur, XIII
 administraturus transmarinas provincias pro
 Cesare: cum quod esset amicissimus, Herodes
 apud Mitylenen cum salutasset, in Iudæam re-
 versus est. Ceterum Gadarenenses quidā Agrip-
 pam ad eum, Herodē accusaturi, quos ille ne au-
 ditos quidem ad regē uinctos remisit. Arabes
 etiam iamdudum insensī Herodi, cum aperire
 cōperunt inimicitias, idq; de causa, ut cum ui-
 debatur satis probabili. Zenodorus enim despe-
 ratis rebus suis Tyrannidem ditionis sue par-
 tem illis elocauerat 1, talenis annis: quā quia
 donatio Caesaris cōpletebatur, non patiebantur
 auferri, modò excursionibus ac ut eam sibi ui-
 dicantes, modò cōtendentes de iure possessionis
 apud iudices: pelliciebāt etiam ad se egenos mi-
 lites, qui miserorū more meliora sperās ex rerum
 uoluntatibus. Hac cum maturē Herodes cognor-
 uisset, maluit tamen bonis rationibus occurrere
 quam hostiliter, ne daret occasionē uonis moti-
 bus. Decimosextimo demū eius regni anno Ca-
 sar uenit in Syriā: moxq; Gadarēsium plurimi
 cōperūt clamare in Herodem, grācū cum dicti-
 tantes ac tyrannicum, infligant huc potissimum
 Zeno

Zenodori criminationibus : qui interposito interu-
 reuando pollicitus erat, nō prius se destitutum
 quam quouis modo efficeret, ut illi à domina-
 tione regia liberati attribuerentur ad prouin-
 ciam Caesaris : ab hoc persuasi clamitabant, idq;
 aliquātō audacius, quia ne illos quidem poenas
 dedisse uidebāt, quos rex deditos ab Agrippa
 acceperat : erat enim si quis alius erga suos in-
 exorabilis, ab alienis uerò acceptas iniurias li-
 bēter cōtemnebat ac remittebat. Cū igitur de
 rā & rapinis eius, uiolatusq; ac dirutis templis
 quererētur, Herodes quidē nihil terribius para-
 tus erat causam suam dicere. Caesar uerò comiter
 illā tractabat, nihilo alienatior propter inul-
 tantē multitudinem : & prima quidē die quā
 congressi sunt, facta est horū mentio, deinde ne-
 tō interruptū est hoc negotium. Gadarenses enim
 audētes quorsum Caesar & amici eius tenderēt,
 & certis coniecturis timētes ne dederētur He-
 rodi, sequēti nocte alij se iugularerūt, alij præci-
 pitauerunt tormentorū metu, quidam etiam in
 flumen se iacentes necauerūt : atq; ita cum se-
 ipsi prædamnare uiderētur, sine mora Caesar He-
 rodem absoluit. Acceßit huic & alia non me-
 diocri felicitas. Zenodorus enim præcordijs ru-
 ptis, sanguine multo per scēssum profluente,
 apud Antiochiam Syria perijt. Caesar uerò &
 huius portionē, sanē non contemnendā, donauit
 Herodi : quæ sita Galilæa inter & Thraconem.

complecti

*complectitur Ptolemaeam, Ptolemaidem, & agros finitimos: adiunxit enim deinde rectoribus Syria, mandavitq; ut omnia ex eius sententia fierent. Deniq; eò tum felicitatis proneptus est Herodes, ut cum in toto quã late patet Romano imperio duo essent omnium potentissimi Caesar & Agrippa, Caesar post Agrippam nemini maiorem quam illi honorem haberet, Agrippa item post Casarem nemini: qua mutua benivolentia fretus Pherora suo fratri tetrarchiam impetravit, de suo regno decisis centum talentorũ redditibus, ut etiam si quid fatale sibi accideret, in tuto essent res illius, neq; subiretur Herodis filiorũ imperio. Deducto inde ad mare Casare in regnum reuersus, in terra Zenodori elegantissimum ei templum construxit è marmore candido, prope Paniũ quod uocant: id spelũca est in monte amœnissima, eiq; subiecta in immensum hians terra denexitas, plena aquis stagnantibus, ei mons ualde magnus imminet: sub spelunca autem seant fontes Iordanis fluminis: hunc locum alioquin etiam celebrem ornauit templo exstructo in honorẽ Caesaris. Tunc etiam tertiam tributorum partẽ remisit regni sui subditis, præxitu quidẽ ut post sterilitatẽ se refigerẽt, re autẽ uera ut placaret eorum animos, offensos talibus regis operibus, quæ uidebantur plane ad religionis & bonorum morum perniciem tendere, ut omnium iactabatur sermoni-
bus:*

bus: cui rei & aliud ille remedium attulit, occasiones turbularum auferens, & iubens suamque agere negotia, uenitis per urbem conuenticulus & frequentioribus conuiuijs, appositisq; etiam speculatoribus, & grauissimis pœnis qui contrasacrent propositis: nam multi etiam & propalam abducebantur in castellum Hyrcaniam, ibiq; dabant supplicium: & dispositi erant eam in urbe, quam per itinera, qui obseruarent conuenientes cuiuscunq; rei gratia: adeo enim hanc curam nō negligebar, ut saepe ipse plebeio cultu noctu misceret se uulgo, & experiretur quid de se sentiret populus: & quocunq; pertinaciter improbarent eius studia, in omnes inclimeter animaduertebat: reliquam uerò multitudinem sacramento obstringebat, insurandum exigēs q̄ non discessuri essent à fide & officio: atq; ita maior pars metu cedebat & obsecundabat: qui uerò liberius stomachabantur, & cogi se indignabantur, eos quocunq; pacto poterat tollebat de medio. Requisiuit etiam insurandam à Pollionis Pharisei Saneaq; sectoribus plerisq;: quod cum non impetrasset, non tamen in eos ut in ceteros tales sentit, Pollionis reuerentia: remisit etiam hanc necessitatem his qui Essæi apud nos uocantur, genus hominum Pythagoreis Græcorum non absimile, de quibus alibi narrari prolixius: nunc prætereundū eis uidetur, nec alienum à propoſita historia.

aut religiosam de his opinionem rex habuerit.
 Erat quidam *Essenus* *Manahemus* nomine,
 cum alias uita honesta & probata hominum
 testimonio, tum uerò diuinitus etiā concessum
 habens donum fatidici spiritus. Hic cōspicatus
Herodem etiam tum cum caeteris pueris ludum
 literarium frequentantem, regem *Iudeorum* sa-
 lutaui. Ille putans se aut uideri, aut non satis
 notum esse homini, correxit eius uerba, unum
 de plebe se profitens. Tum *Manahemus* subri-
 dens, & blando plausu posteriora eius permul-
 cens uerius quā scriens, Imò regnabis, inquit,
 & feliciter dominaberis : sic enim *Deus* uult :
 & memor es *lo Manahemu*, uerberum, qua te
 fortuna mutabilis admoneant. Nihil enim te
 magis cogitare decet, quā de iustitia & pie-
 tate, & aequitate erga cines subditos : sed scio te
 hoc non facturum, futuri praescius. Eris enim
 tam diuini quā humani iuris immemor, licet
 alioqui fortunatissimus, & si impiterna dignus
 gloria. Nec tamen *Deum* laetabis, qui te extre-
 mo uita tempore graui castigatione reprimen-
 surus est. Haec uerba non magni fecit *Herodes*,
 qui tum nihil tale sperabat : prosperis deinde
 successibus ad regnum & tantam felicitatem
 elatus, cum maxime nigeret *Manahemum* ac-
 cersitum rogat de diuturnitate imperij. Ille ni-
 hil certi respondit, sed scitā rege, num decem
 annos duraturum sit, & uiginti, inquit, & tri-

ginta : atq; ita indeterminatum fatalem finem reliquit. Herodes uerò nel hoc contentus Manahemum dextra dimisit, & ex eo semper Essenos in pretio habuit. Has tamen si fide excidere uidentur, uisum est tamen lectori indicare, quòd multi sint in eo genere quibus ob morum probitatem diuinitas aperire dignatur sua decreta & consilia.

Herodes nouum templum Hierosolymis ædificat.

CAP. XIII.

XIII.

Decimo octauo autem sui regni anno Herodes post tot præclara facinora, post absoluta tot admiranda opera, eximium aliud concepit animo. Dei templum denuo construere, ampliore ambitu, & huic conueniente celsitudine: ratus, id quod res erat, id fore omnium celeberrimum etiam ad posteritatis sempiternam memoriam. Caterum ueritus ne populum difficultate deterritum minus ad hoc obsequentem haberet, aduocata cõcione sic eum allocutus est: Nō habeo necesse, uiri tribules, ut uel gesta uel opera mea commemorem, quæ ex quo regnare cepi, plus uobis utilitatis & securitatis quàm mihi ornamenti & laudis attulerūt. scitis enim ipsi q̃ in maximis nēstris difficultatibus nulla priuati cōmodi ratione uobis prospexi: & quæ hætenus opera Deo iuuante absolui, uobis potissimum seruiunt, per quæ factum est, ut res Iudaica nunc magis quàm unquam antea floreat.

Quare

Quare ut dicere cœpi, non opus est singulatim percensere uel urbes uel alia adificia quibus tū Iudæam ipsam, tum alias huic contributas regiones excoluimus: sed illud potius nobis nunc proponā, quod maximè uel ad religionis cultū, uel ad regionis ornatum attinet. Templo huic, quod postliminio reuersi à captiuitate Babylo- nica patres nostrī instaurauerūt, desunt ad pri- scam altitudinē L. x. cubita: tanto enim celsius erat uetus illud Solomonis adificiū: nec hoc cul- pa maiorum nostrorū accidit, per quos non ste- rit, quin par illi priuina structura surgeret: sed hanc mensuram præscripserunt Cyrus & Da- rius Hystaspis filius: sub quorū imperio quia illi tum uixerunt, sicut postea Macedonū, non po- tuerunt assequi primum illud pietatis archety- pum. Nunc quoniam Deo uolente ego rerū po- rior, cui osium, pecunia prompta, magni redditus suppetunt, & quod maximū est, Romanorū or- bis dominorū amicitia, dabo operam, ut quod maiores sub alieno nutu uiuentes non satis ac- curauerunt suppleam, & quicquid deest ad ho- norē Dei (memor acceptorum beneficiorum) gratè ac piè persoluā. Hac tam inopinata ora- tione omnium animi sunt attoniti, quod supra spem polliceri uideretur: &angebatur magna sollicitudine, ne foriè demolitus uetus adificiū, nouum nō posset absolueret: quare periculosum uidebatur consilium, & conatus perdifficilis.

Quod ubi animaduertit rex, iussit eos bono ani-
 mo esse: mansurum enim uetus templum inte-
 grum, nec demoliendū tantisper dum omnis ma-
 teria cōparetur, qua sit ad futurā fabricam ne-
 cessaria, neq; eos sefellit. Mille enim plaustra pa-
 uuit quæ lapides conuherēt: & ex omni arti-
 ficum copia peritissimos selegit ad decē millia,
 & insuper mille sacerdotes stolis sacerdotali-
 bus suo sumptu uestitos, partim cāmētaria, par-
 tim lignaria fabrica nō imperitos: hosq; omnes
 adhibuit operi, materia iam ante cōuēcta. Sub-
 latis deinde ueteribus fundamentis, & nouis
 repositis, de super tēplum exstruebat, longitudi-
 ne centum cubitorum, altitudine totide & ui-
 ginti amplius: qui uiginti cubiti aliquanto pōst
 fidētibus fundamentis decesserunt, eosq; denuo
 addere decreuerunt nostri Neronis tēporibus.
 Constabat autem structura ē lapidibus candi-
 dis firmissimis, magnitudine uiginti quinq; cu-
 bitorum in longū, octo in alium, latitudine ue-
 rō cubitorum duodecim: habebatq; basilica si-
 militudinē, hinc & inde humilior, media sub
 parte excelsum, à multis stadijs conspicuū, ma-
 ximē ex aduerso habitantibus aut aduentanti-
 bus. Ianua uerō penē ipsi tēplo par, & superli-
 minare auleis uariiegatis ornabatur, floribus
 purpureis distinctis, & habentibus columnas
 intextas, sub quarum capitibus uitis expande-
 batur aurea depēdentibus botryonibus, miran-
 dum

dum sanè opus tam manus quàm materia pre-
 cio. Cinxit etiam totum templum amplissimis por-
 ticibus, quæ responderent reliquæ magnificentia,
 & priores illas pulchritudine uinceret, harum
 duæ ualidis muris fulciebantur, opere uel in pri-
 mis memorabili. Tumulus erat petricosus, ar-
 duus, à uertice sensim uersus orientale urbis la-
 tus resopinus. huius uerticem primus Solomon
 rex noster instinctu Dei muro circumdedit. Ra-
 dices quoque eius alio muro cinxit, cui uersus au-
 strum subiecta est uallis profunda: hic murus
 constat faxis grandibus plumbo inter se uin-
 ctis, complectens interius spatium, & in profun-
 dum descendens, ut miranda sit magnitudo &
 altitudo structura forma quadrangulari, Saxo-
 rum enim magnitudo à fronte est cõspicua, in-
 teriora ferro uincta iuncturas continens contra
 omnium temporum iniurias firmasissimas. Hoc
 opus postquam æquatū est uertici, canitas quæ
 intererat murum inter & tumulus expleta est,
 ut complanatis omnibus fieret area, & circum
 quadriporticus quattuor stadiorum circuitu, sin-
 gulis lateribus inter duos angulos per stadia
 singula patensibus. Interius deinde ipsum uer-
 ticem ambit alius murus lapideus: cuius orien-
 tale latus quàm longum est duobus habet por-
 ticū, spectantem ianuam templi sui in medium locum.
 Eam porticū priores reges adornauerant. Circū
 templum affixa erant spectacula barbarica, quæ omnia

Herodes denuo dedicauit, additis etiā recētibz Arabicis. In septentrionali lateris angulo arx erat firma & bene munita, opus Asamoneorum, qui gētis sacerdotium simul & principatum tenuerunt, & turrin id uocauerunt, repositoriū stola pontificia, quæ nō promebatur, nisi pontifice sacris operaturo: hanc Herodes in eo loco asseruauit, post cuius obitum in Romanorum potestate fuit, usq; Tiberij Caesaris tēpora. Eius principatu Vitellius Syria praeses à Hierosolymitis honorificētissimo hospitio receptus, quò gratiam eis referret, à Caesare impetravit, ut iuxta sua postulata ipsi haberent sacra stola custodiam: fueruntq; Iudaei eius custodes usq; Agrippa regis obitum: post quē Cassius Longinus praeses Syria, & Cuspius Fadus Iudaeae procurator, iusserūt eos denno stolam in Antonia deponere, dictitantes debere eā in Romanorum potestate esse, quēadmodū & antea. Missi sunt hac de causa legati ad Claudij Caesarē, deprecaturi salē necessitatē: ubi inuenerūt inuio-rē Agrippā, cui petēti concessa est stola custodia, scriptis de hac re ad Vitellij literis, Olim tunc fuerat sub sigillo pontificis & praefectorū gazophylacio, qui pridie solennis festiuius adibant arcis & praesidij Romani praefectū, & recognito prius sigillo stolā accipiebant: ac mox peracto festo, reportatā in eundē locū, & in cōspectu arcis praefecti obsignatam deponebant:
quod

quod quidem hoc loco propter toties uariatum
 morē admonere uisum est. Sed tū Herodes hanc
 quoq; turrim munitiorem reddidit ad tutelam
 templi, & in memoriā amici sui Romanorum
 imperatoris Antonij notauit Antonia. Occi-
 dentalis autē porticus quatuor portas habebat:
 harum ab una transitus erat in regiā per uallē
 in medio interiectā: due ferebant in suburbia,
 postrema in urbem, gradibus multis usq; imam
 uallē dispositis. & inde alijs sursum per acclive
 tendētibz. Urbs enim sita erat ē regione tēpli,
 theatri speciei, toto australi tractu in profun-
 dam uallē desinens. Quartum autem latus me-
 ridanū etiam ipsum habebat portā ab utroq;
 angulo aequē distantē, & triplicē porticum ba-
 siliam longitudine ab oriēti uallē ad occidē-
 talem pertinentē. Nec enim ulterius poterat. Ibi
 spectaculū erat, si ullum aliud sub sole, memo-
 rabile. Nam quum uallis in immēsum dehisce-
 ret, itant caligaret despiciētium oculi, desuper
 exstructa erat praeterea porticus: cuius tecto con-
 scenso si quis utrāq; altitudinē coniunctam cō-
 templaretur, absq; uertigine id nō poterat, nisi
 deficiēte ob nimiam profunditatē, priusquā ad
 imum peringeret. In eius porticibus stabant
 peribz interuallis quatuor columnarū ordi-
 nes, quorū quartus intertextū habebat lapideū
 perietē. Crassitudo autē cuiusq; columna, quā-
 san possent tres homines consertis inter se cō-
 plecti

plecti brachijs: lōgītudo vīgintī septem pedum, subiecta spīra duplīvi. Numerus unīversarum fuit censū sexagīntaduo, capitellis sculpsīs opere Corinthio pulchris usq; ad miraculū. Fuit quaternis ordinibus fūns per intervalla terna porticus, ita ut in uno quoq; latere due pariles, trīgīnta pedum latitudinis, plus quīnquagīnta altitudinis, studiū longitudine, claudant inter se mediam, cuius latitudo sesquialtera, altitudo rō duplicata, tanto superabat utraq;. Earum lacunaria lignea, sculpturata figuris varijs. Media uerō connexitas altius surgebat, excitas super epistylia pariete lapideo politissimo, cōmis insertis distincto, mirabili artificio cōmisuris oculos fallentibus. Atq; hoc modo se habebat primus ambitus. Interius uerō non longointerstitio secūdus, paucis gradibus scāsis, ipsum habebat lapideum, cum inscriptione qua ueraret transgredi alienigenā, sub interminatione poena capitis: hoc interim septum tam astrino quam septētrionali latere patebat ternis ianuis aequidistantibus, ab oriēte uerō una magna, per quam intrarent casti una cum uxoribus. Posteriora autē sani mulieribus nefas erat ingredi. Tertium uerō spātium intīmū, solis sacerdotibus accessibile. In eo tēplum erat & ante illud altare, in quo hostias immolare Deo soliti. Exrodes autē interiora, à quibus profani lege arcebantur, non ausus ingredi, per sacerdotes in-

rabat

vabat fabricam intimam porticum: absolute-
toq; octo annis reliquo edificio, tandem etiam
templum ipsum eorundem sacerdotum opera
sesquianno perfecit. Quo facto ingens gaudium
exortum est in populo, omnibus gratias agen-
tibus Deo pro tam celeriter finito opere, & re-
gi pro accurato tam alacriter negotio fausta
ominantibus, & instaurationem templi magna
festivitate concelebrantibus. Ibi rex trecentos
boues Deo mactavit, & alij pro suis quisq; sa-
cralibus tantum victimarum, quantum nix
comprehendi possit numero, fallente aeram esti-
mationem earum multitudine. Incidit enim in
hanc celebritatem absoluta templi fabrica etiā
natalis regni, quem Herodes anniversaria hila-
ritate solus est colere, ut hoc pacto conduplica-
retur latitia publica. Ceterū rex inter alia
templi opera etiam cryptam fecit subterraneā,
ab Antonia ferentem ad orientalem portam
templi, cui turrim etiam imposuit, in eum usum
ut occultè illuc posset ascendere, si quid per tu-
multum contra regem vellet mouere populus.
Fertur toto tempore quo templum struebatur
nunquam interdum pluuisse, noctu tantum imbribus
descendentibus ne interromperetur adifi-
catio: eaq; fama quasi per manus tradita ad
nos pervenit a maioribus, nec est veri absimile,
si quis divinam providentiam respiciat. Et de
templo instaurato hactenus.

FL. IOSEPHI AN-
TIQVITATVM IVDAICA-
RVM LIBER XVI.

Alexander & Aristobulus ad patrem reuerſi. Salo-
mes ac Pherorꝝ calumnijs appetuntur. CAP. I.

IN TER ceteras reipublica cu-
ras ad ſe pertinere exiſtimans
rex etiã priuatas iniurias tam
in urbe quàm in agris compe-
ſcere, nouam legem tulit priori-
bus diſſimilem, quam ipſe ſancijt, ut perſoſſores
parietum liceret nẽdere in ſeruitutẽ extra ro-
gni terminos: quod uidebatur non tam ad pot-
nam maleficorum eẽdere, quàm ad diſſolutionẽ
patriarum conſuetudinum. Seruire enim apud
exteros, & diuerſam uiuẽdi rationẽ habentes,
& cogi ad faciendum quicquid illis imperare
libuerit, religionem magis ladebat, quàm ipſos
conuictos ſceleris. Qua de re ſatis cauũ erat in
priſtinis legum ſanctiõibus: uidelicet, furem
quadruplum redderet, quòd ſi non ſu ſoluẽdo,
uendi, non tamẽ exteris, nec in ſeruitutẽ perpe-
tuam, ſed uindicandũ in libertatẽ anno ſepti-
mo. Quamobrẽ ſic uulgo interpretabantur, no-
uam illam legẽ iniquã pœnam ſtatuerẽ, & ty-
rannicum quiddã magis quàm regiũ ſapere, nõ
ſine cõteptu inueterati iam moris publici: tra-
ducebaturq; hoc nomine rex omnium crimi-
natio.

nationibus inuidiosissimis. Per idem tēpus nauigauit in Italiam, salutariū Caesarē, & ad inuēsendos Roma suos liberos. Ibi Caesar humanissimē tractato filios reducēdos domū reddidit, satis iam instructos disciplinis liberalibus. Quī postquā reuersi sunt in patriam, statim excepti sunt magnis studiis multitudinis, quod essent conspectui tuum statura, tuum multis ornamentis animi, & modis omnibus regiū quiddā pra se ferrēt ipsa specie. Mouerunt haec ad inuidiam Salome sororem regis, caeterosq; quorum calumnijs Mariamne oppressa fueras, metuentes sua potentia, quū uiderēt nō de fore ultores materni interitus. Eino igitur occasione arrepta, illos quoq; calumnijs appetunt, disclitantes parum incudam eis esse patris consuetudinē, memoria supplicij de genitrice sumpti, quasi austeris pollutum materno sanguine. Videbās enim calumniatores esse causam odi, & hac uia expugnare se posse & abolere paternā benenolētiā. Nec hac ad ipsum regē perferēbant, contenti in uulgū tales rumores spargere, quibus eandē ad illum perlatis facile dirimēbant exoriturum tantum odium, ut ne ualidioribus quidem uinceretur affectibus.

Herodes dat Alexandro & Aristobulo cōiuges. C. I. F.

Sed cum nondum frigesceat paterna pietas, rex nihil mali suspicans, in eo quo par erat honore illos habuit, & q̄ iam essent adul-
 teri, uxor

ei, uxores eis coniunxit. Aristobulo Salomes
 filiam Bernicē, Alexandro Archelai Cappa-
 21. docum regis filiā Glaphyram. Post hac au-
 dito quod Marcus Agrippa ex Italia redif-
 set in Asiam, profectus illo inuitavit eū in re-
 gnum suum, ut venire dignaretur ad amicum
 & hospitum; quo impetrato, nihil pratermisit
 quod illi uoluptatē afferre posse crederet, exci-
 piens eum in recens cōditis urbibus. & osten-
 dens adificia, ad hac omne genus deliciarū &
 magnificētia tam ipsi quam amicis exhibens,
 apud Sebastem & Casariēsem portū, & in ex-
 fructis à se arcibus, Alexandrio, Herodio, Hyr-
 cania. In urbē quoq; Hierosolymitanā cū per-
 duxit, accurrentibus populariter omnibus ami-
 cū & eulē festino cū faustis acclamationi-
 bus. Agrippa autē Deo hecatombe immolata
 populo epulū prabuit: et quāvis libēter ibi diu-
 tius fuisset cōmoratus, appetēte tamē hyeme re-
 pestarū metu maturius abnauigauit in Ioniā,
 ubi cū amicis maximis honoratus muneribus.

; Herodes ad Agrippam nauigat. CAP. III.

Rex autem exacta domo hyeme, instante
 uere rursus ad illum properauit, audi-
 to quod cum exercitu Bosphorū peteret: factaq;
 prater Rhodum ac Cōmū nauigatione, Lesbū
 petiit, ratus se ibi cum inuenturū. Sed repulsus
 aduersis Borea flatibus, aliquot diebus apud
 Chium hasit: ubi & prinaum multos salutauit

uenientes, regis honorauit muneribus : & quā
animaducriſſet porticum urbis dirutam bello
Mithridatico iacentē adhuc, q̃ propter inopiā
reparari nō poſſet ad priſtina pulchritudinem
& amplitudinē, tantū pecuniarum conſulit in
ſui fabricā, quantū abundē ad abſoluendam
ſufficeret, hortatus ut quam primū ueterem or-
narum urbi redderent. Mutato deinde uenſo
primū Myſlenen, deinde Byzantiū allatus, ut
audiui. Agrippā iam ultra Cyaneos ſcopulos
pronectū, quanta potuit contentione ſecutus, a-
pud Sinopen Ponticā urbem eum offendiſ, ex
inſperato niſus cum claſſe appellere: fuitq; gra-
tiſſimus eiꝰ aduentus, & ſingulari affectu ſe
inuicem cōplexi ſum: quōd euident eſſet argu-
mentum fidei et amicitie, regē intermiſſis pro-
prijs negotijs preſtio factū Agrippa oppor-
tuniſſimo tēpore. Quaobrē indiniſus ei harebat
Herodes in exercitu, laborū ſocius, et conſiliorū
particeps. Nec minus aderat quā remittendus
eſſet animus, ſolus adhibitus ex aquo et in diſ-
ficilibus propter beneuolētiā, & in incūdis ho-
noris gratia. Conſectis deinde Pontici negotijs,
quorū cauſa illuc Agrippa uenerat, placuit nō
reuerſi nauigio: ſed per Paphlagoniā, Cappa-
dociam ac maiore Phrygiam terreſtri itinere
peruenērū Ephieſum: & inde rurſum Samum
traiecerunt nauibus. Toto autē eo itinere ſerē
per ſingulas ciuitates in multis Herodi gratifi-
catus

catus est, ad eius preces multorū subueniēs necessitatibus. Solitus est enim non solum pecunia largiter adiuvare petētes, & magnos sumptus facere in hospites: verū etiam si cui mediasore opus erat apud Agrippā, per neminē aliū facilius voti cōpos factus est. Cumq; etiā ipse magnanimus esset, ac facilis ad cōcedendū ea qua neminē laderent, non leue erat momentū & in rege, incitāte vel spēte currentē ad beneficiā. Primū enim iratū Iliensibus reconciliavit, & pro C. ijs debitā Caesaris procuratoribus pecuniam persoluit, immunitate impetrata: & alij item, quacunq; in re singulis opus esset, affuit.

Tunc Iudæi gentiles apud Agrippam accusant, conatos sibi adimere privilegia per Romanos concessa.

CAP. IIII.

Postquā autem ventū est in Ioniam, praesto fuit magna multitudo Iudaeorum, eam regionis urbes incolentium: qui nacti opportunitatē quæsi sunt de indigenarū iniurijs, quod nec legibus suis eos vivere sinerent, & sceleris diebus traherēt ad tribunalia, & sacrā pecuniam Hierosolyma mittere uiderent, adigerētq; se ad expeditiones & munia publica, conuertendāq; in eos sumptus sacrā pecuniā, contra concessa per Romanos privilegia. Has querelas ut Agrippa audiret, Herodes dedit operam, addito eis uno ex amicorū cohorte Nicolo, qui causam eorū ageret: qui corā Agrippa, affe-

pa, aſſidentibus Romanorū honoratioribus, & regibus aliquot ac dynaſtis, in hunc modū pro eis uerba fecit. Omnibus quidē qui aliquā iniuriam patiuntur, Agrippa preſtatiſſime, conſugiendi ad poteſtatiū maiorū opē incumbit neceſſitas: uobis uerò etiā impetrādi quæ petimus adeſt fiducia. Neq; enim aliud poſtulamus, quā quod iam antē ueſtra beneficētia cōceſſum eſt: quodq; hi nobis adimere conātur, qui aquē ac nos ueſtro ſubiecti ſunt imperio. Atqui ſi magis eſt ueſtrū beneficiū, digni ſumus qui id retineamus, hoc ipſo quod nos dignos eo iudicatis: ſin paruum, turpe fuerit, ne parua quidem nos poſſe concedere. Quamobrē ſatis apparet uobis illatam iniuriam ad nos quoq; pertinere, quorum iſti & iudicia conēnere non uerentur, & gratiā irritā reddere. Quod ſi ipſos aliquis interroget, maline ne uita carere, an patrijs inſtitutis, pompis, ſacrificijs, feſtiuitatibus, quibus honores deorū ſuorū concelebrant: ſat ſcio quidnis potius paſſuros quā diuelli a patrijs ritibus. Nam & bella pro religionibus uindictandis ſæpenumero ſuſcipiuntur, & huius quæ per uos fruimur trāquillitatis ac felicitatis hoc maximū habetur premiū, quod cuiq; licet ſuo more uiuere, et pietatē colere. Quod igitur ipſi nullo pacto ſuſtinuerint, hoc alijs inferre conātur: quaſi uerò non perinde ſit, uel inā uel alienam pietatē impedire ac ledere. Quin et aliud

consideremus. Est'ne ulla gens aut ciuitas aut
 populus, qui nō summā suā felicitatis in uestro
 principatu & Romana potentia colloceat? est'ne
 qui uestrā gratiam uelit esse irritam? Nemo sa-
 nē, qui modō sapiat. Nemo enim est, cuius id
 uel priuatim uel publicē nō referat. Atqui isti
 dum uestra nobis beneficia conantur auferre,
 ne sibi quidem ipsis nullum inu saluū relinqūa,
 eorū qua uestra benignitas concessit, qua tamē
 sunt inestimabilia. Quale enim uel illud est,
 quod quoniam multa alia gētes regibus pareant,
 hi sub tutela Romanorū principum in libertate
 felicissimā uitā exigunt? Nostra autē res, cuius
 nemo sit molestus, nullam tamen meretur ini-
 diam. Cetera enim cōmuni cum reliquis nostris
 subditis felicitate fruētes, nihil nobis eximium
 poscimus, nisi ut liceat patriam pietatē coleret
 quod nec per se ipsum est inuidendū, et permi-
 tentibus etiā cōducibile. Nam Deus & cultor-
 es suos semper amat, & eos qui talē cultum
 non prohibent. Quid enim est in nostris ritibus
 quo quisquā merito offendi debeat? imō quid
 non coniunctum cum omni pietate ac iustitia?
 Neq; enim celamus praecepta uita qua sequi-
 mur, aut studia qua exercemus: sed septimo
 quoq; die ab omnibus alijs negotijs uacamus,
 perdiscēdis legibus operam damus, indicantes
 hanc disciplinam plurimū conferre corrigendis
 moribus. Et ritua nostri cum per se quoq; in
 disqui

disquisitionem vocati nihil habeant reprehensibile, nunc vetustate etiam, contra quam multi opinantur, consecrati sunt: ut non possit non esse religio, tot seculis sancta deferere. Hæ sunt iniuriæ quas isti nobis per vim inferunt, Deo dicant pecuniam per sacrilegiū diripiētes, immunitibus tributa imponentes, festis diebus ad lites et negotia profana pertrahētes, nulla necessitate exigēte, sed tantum in religionis nostra contumelia, quam ipsi sciunt immerito se iniustis atque illicitis odijs prosequi. Vestrum enim imperium omnibus ex aequo consulens, et benevolentiam mutuā subditorū alit, et obsidit odijs. Hæc iniurias, Agrippa præstatiissime, rogamus ut à nobis prohibeas, utque in posterū quoque domus nostris vivere moribus, quemadmodū antea, nec adversarijs plus in nos liceat, quā nobis in illos. Id enim non solum iustum est, sed concessum etiam nostra clemētia: et exstāt de hac re multa senatuscōsilia in Capitolio æreis tabulis consecrata, quæ hodieque leguntur, dubio procul propter expertā nostram fidē atque benevolentiam, et alioqui sacrosancta etiam si nullum nostrū præcessisset meritū: quandoquidē non solum nobis, sed ferme omnibus mortalibus, adeo nihil de pristinis beneficijs detrabitur, ut ea potius indices præter omnem spem reddatis cumulatiores: quæ quidē omnia percēdere præsentis tēporis angustia non patitur. Sed ne nanē iactare videamur

nostra officia, omiſſis præteritis ſatis reſtari po-
teſt uel rex noſter qui tibi aſſidet : quod enim
ille benenolentia aut officij genus familia ueſtra
non exhibuit? ubi fides eius deſiderata eſt? quid
non in honorẽ ueſtrũ excogitauit? ad quã ne-
ceſſitatẽ nõ primus præſto affuit? Quid igitur
prohibet nos quoq; nonnihil gratia pro huius
meritis accipere? Nec prætereunda eſt patris hu-
ius Antipatri fortitudo, qui bello quod Caſar
in Aegypto geſſit cũ M. M. militum auxilia-
riorum affuit: in quo ita ſe geſſit, ut tam terre-
ſtribus quã navalibus prælijs nulli uirtute ce-
deret: nec libet cõmemorare quantum tunc rebus
eius momentũ attulerit, qualibus ac quantis ab
eo muneribus auctus ſit : cũ potius à principio
adducere debuerim literas quas ea de re impe-
rator ſcripſit ſenatu, quibus à pop. Rom. ho-
nores & ius ciuitatis impetrant Antipatro:
poterat enim hoc ſolũ argumentũ ſufficere ad
declaranđũ nõ immeritò nos dignatos tanta gra-
tia, & à te confirmationẽ eiuſ petere: à quo uel
nouã ſperare debuimus, uideñtes tantã tibi cum
rege noſtro amicitia intercedere : quandoquidẽ
& à Iudæã habitantibus renuntiatũ eſt nobis,
quantũ uictimarũ obtuleris Deo, quibũſue no-
ris illũ honoraueris: uq; populũ epulo excepe-
ris, & mutuis hoſpitalitatis officijs delectatus
ſis: qua quidẽ omnia debet argumenta haberi
amicitiæ Iudæorũ genis & tanti Romanorum
princip

principis, confirmata corā ipsis Herodis penatibus. Per hac te obtestamur in ipsius regis presentia, nihil aliud quā ut qua ipsi cōcessisti Iudaeorū generi, aliorū fraude intercipi nō pariamini. His Nicolai verbis nemo Gracorū se opposuit: quia nō de iure cōtendebatur apud iudices, sed supplicatio tantū offerebatur iniuriā deprecās. Nec illi inficiabātur, sed hoc solū facto praeexebant, q̄ onerosi sibi essent inquilinī Iudaei. At illi et ingennos ciues se approbauerunt, & sine cuiusquā iniuria patrijs legibus uiuere. Quamobrē Agrippa intellecto q̄ uim paterētur sic respōdit: se nō solū propter Herodem amicū illis gratificari paratū, sed etiā quia aequum postulare uideātur. quare etiā si plura petissent, concessurū se fuisse quicquid saluis populi Rom. cōmodis concedi posset: nunc quia id tantū postulēt, ut qua prius cōcessa sint rata maneant, confirmaturū se pop. Rom. beneficium, et daturū operā ne quis illis molestus sit amplius, iuxta instituta patria iurētib⁹. Hac locutus dimissu conuentū. Tum Herodes assurgēs ei gratias egit omnium nomine. Deinde post manus complexus uale dicto à Lesbo digressi sunt.

Herodes in Iudaeam reuertitur.

CAP. V.

REx igitur paucis post diebus secunda nauigatione usus Casaream appulit, & in da Hierosolyma petijt: ibi aduocata in concionem tam urbana multitudo, quā reliquis Iudaeis

qui tū forsē aderāt, rationē eis suā peregrinationis exposuit, & impetratā immunitatē Iudeis per *Asiā* degētibus. Cōmemorans deinde quantū felicitatis eis suus principatus attulisset, dum ipse nihil magis curaret, quā ne quid deesset subditis: & quo magis eos exhilararet, professus est quartam tributorum partem se remittere. Illi uerō simul oratione simul munificētia regis deliniti, cum maxima letitia discesserunt, omnia fausta regi comprecanti.

Domesticū dissidii inter Herodē & filios. C. A. VI.

XII. **I** Nterim domesticū dissidii indices agebat, *Salome* tanquā hereditario odio adolescētes psequēte, atq; ex praterito facinore quo matrem eorū oppresserat, audaciā assumēte, et hoc agēte ne q; superesset q; posset ultisci mortē inmerita. Nec deerat occasio, q̃ adolescētes nō optime erga patrē affecti uiderent, partim memoria materni interitus, partim dominādi cupidine. Rursum igit̃ uetera mala renouabant, his in *Salome* ac *Pherorā* cōiuria iactantibus, illis uicissim odia & insidias cōtra adolescētes exercētibus: & cū esset odiū mutū, nō erat tū simile: dū hi uel ppter genus & mores ingenuos, uel propter avaris imperitiā pēaci lingua irā nō dissimulāt: illi cōtra malenolē ac astutē calūnijs uia praestruunt, pronocātes adolescētū ferociā, quā mox erat apud patrē eorū in suspiciōē uocaturi: noluntatē uindicādi maternā necē uel propria manu nō deesse illis hoc argumēto colligētes q̃ nec

puderet eos talis matris, & iniuste interficiam
 contēderent. Iamq; fabula erat totius ciuitatis,
 cunctis simplicitate adolefcentium miserabilibus,
 nec cessante Salome occasiones uerisimilis crimi-
 nationis ex ipsis sumere: qui impatiēter ferētes
 matris mortē, & inueniliter cōtentiosi, nō illius
 modō nīcē, sed suam quoq; sortē miserabantur,
 quōd necesse haberent cū infelicis parētis inter-
 fectoribus uitā degere, & se quodāmodo conta-
 minare illorū contubernio: atq; huic dissidio ma-
 gnū incrementum absentia regis addidit. Qui
 postquam reuersus est, & cōcionem illam apud
 populū habuit, mox tum à Pherora tū à Salome
 est monitus, imminere magnū periculū ab ado-
 lescōtibus, palam iactantibus nō impune lauros
 qui matrem interfecissent: his affinxerunt, Ar-
 obelaum Cappadocem eis spem facere, quōd ope
 illius perueniuri sint ad Casarē, & patrē accusa-
 turi. Quibus auditis Herodes turbatus est, itā
 magis q̄ eadē & ab alijs renūtiabantur: & per
 hac anteaclorū admonēbatur, q̄ propter dome-
 sticorū dissidia nec amicus nec dilectissima con-
 iuge diu frui posuerit: futuraq; ex praeiis col-
 ligens, & maiore aliquā calamitate securam
 simens, planē confusus erat animo. Reuera enim
 quemadmodū foris supra spem fortuna uidebatur
 propitia, sic domi prae opinione omnia male
 uidebāt: ut merito ambigendū sit, possit ne pen-
 sari tāa felicitate externa cum calamitas dome-
 stica,

stica, an satius esset carere ex a quo utraq; : & intra privatā fortunam cōsistere. Dum talibus curis intra se fluctuat, visum est aliū filium qui etiamnū privatus erat accersere, cōprimendisq; adolescentū ferocibus animis illum opponere, et honoribus euchere : is dicebat Antipater : non quòd uellet, sicut postea uictus affectu nimio fecit, omnia in illū cōferre, sed ratus se filios Mariamnes hoc pacto castigatiores redditurum, & minuendam eorū arrogāciam, si uiderent nō esse necesse ut sibi solis serneretur tāti regni successio. Quapropter hūc quasi succedaneū in domū induxit, putās se iam prospexisse adolescentibus, ut posito fastu tractabiliore se patri prabeant. Sed longe aliter evenit : nā & illi factū hoc iniuriam suam interpretabātur : & Antipater tali erat ingenio, ut prater spem nactus ampliōrē libertatē, in hoc omni ope incūberet, ne fratribus primo loco apud patrē cederet, & alienatū iam ab illis per calūnias, & propēsum ad hoc, ut (quod iste uehemēter cupiebat) infensior etiam in dies fieret. Quamobrē nihil aliud cogitabas, hoc tantum cauens, ne ipse uideretur fratrū delator, sed per alios consiliorum socios rem ageret, qui neq; suspecti essent regi, & fidē etiam propter amicitiam uerbis suis possent adstruere. Iam enim cōplures ad hūc noua spe inflatū colendū se conuulerāt, & Herodē fucata specie beneuolentia capiabant : eunq; per multas, easq; inter se fidas perso-

personas, hac ageretur fabula, adoleſcentes magis
etiā quān ante ocaſionē illis praebebant: nā &
lacryma ſepe eis prorūpebant, nō ferentibus in-
iurias ac cōtūmelias, & matrē interdū inuoca-
bant, patremq; iam aperte ut parū equū amicis
incuſabant: quae omnia malitioſe ab Antipatrī
coniuratis obſervabātur, moxq; affingētes etiam
nōnihil Herodi renūtiabant, fouentes domeſti-
cum diſſidium. Rex enim agrē hac ferēs, & no-
lens humiliare Mariamnes filios, maioribus
ſemper Antipatrū augebat honoribus: cuius
precib⁹ poſtremo uictus, matrē eius in regiā in-
duxit. Caſari etiam ſepe pro eo ſcribēs, priuati-
m hunc diligētius cōmendabat: & cum nauigare
ad ſaluſtadium Agrippā, poſt decennale admi-
niſtrationē Aſia deceſſurū, ſolū ex filiis An-
tipatrū ſecum duxit: quē ei cum multis mune-
ribus tradidit Romā ducendū, & recipiendū in
Caſaris amicitiam: ut iam uiderētur omnia per
hunc agi, protrufis à principatu adoleſcentibus.

Antipatro Romae degente Herodes Alexandrum &
fratrem adductos ad Caſarem accuſat. C. A. VII.

Ex peregrinatio nō mediocriter Antipa-
tro profuit ad honorē & primatū inter re-
gios liberos. Illuſtris enim factus eſt Roma, pa-
ternis literis cōmendatus amicis omnib⁹. Vnum
moleſtē ferebat, qd non poterat fratres cōtinuo
uixare calūnijs, & uerebatur ne patris animus
mutatus, equiorē ſe praeberet erga Mariamnes

filios. Hac assidue cogitans nō desisteat à proposito: et absens quoq; per literas exacerbabat patrē in eos, quasi de incolumitate ipsius sollicitus, sed reuera ad speratā regni successionē malis artibus viam sibi pramunicens: donec ad accensam iram Herodem perduxit, ut inimicus esset adolescentibus. Sed cum repugnaret huic affectui, timeretq; ne quid per iram ageret temere, decrevit Romam navigare, et ibi filios accusare apud Casarē, ne propter indignationē videretur parū pius erga filios. Quò postquā peruenit, non inuenerit ibi Casarē Aquileiam usq; persecutus est: et cum venisset in colloquium, rogassetq; ut de infortunio suo vellet cognoscere, adductos coram filios accusavit insolentia iētariq; neficij, conquerens eò processisse illorū odia, ut per immane facinus paterno regno potiri cuperēt: cum sibi per Casarē libera potestas permissa sit relinquendi eum successorē qui in pietate erga patrem sit cōstancior: illos uerò etiamsi principatus nō accedat, cōtensas esse patris exitio, idq; etiam eum sua vite periculo querere: tam immane ac fœlestum odium inuicetratū esse in eorū animis. Et am calamitatē diu toleratā nunc demū se cogi aperire Casari, et aures eius talibus inquinare sermonibus: et quo tandem suo meritò? quāne iniuria? aut quomodo eos equū putare, ut quem ipse principatū longo tēpore per multa pericula quassasset, eum nō sinant esse dñm, nec liberā possas

testatē permittant relinquēdi eius cuiusq; per
pietate hunc honorē promerito, ut ad hoc pre-
minum spectantibus maior fiat de pietatis officijs
contentio: maximē cum saluo natura iure ne fas
quidē sit illis cogitare tale aliquid: neminē enim
posse affectare parētis regnum, nisi qui eiusdem
optes interitū, quandoquidē uino nō detur suc-
cedere. Se quidē nihil passum illis deesse eorum
que regis liberis ab amantissimo patre praestari
conueniat, nō ornamenta, nō ministerium, non
delicias, cōingia quoq; procurasse illustrissima,
alteri sua sororis, alteri Alexandro Archelai
regis filia collocata. Et quod maximū sit, ne post
talia quidē ausa patria se potestate in eos usum,
sed ad cōmunem benefactorē Casarē adduxisse,
et decedentē ex iure uel patris uiolati, uel regis
per insidias appetiri, ex aquo se cū eis apud ta-
lem arbitrū disceptare: rogare tamen ne impune
sit illis tantū facinus, nēue ipse cogatur in perpe-
tuo metā uitā degere: quādo ne illis quidē expe-
dias post tam uesarios conatus solē inspicere, et
impunitatē auferre post proculcata pietatis ac
humanitatis iura omnia. Hac crimina postquā
Herodes magna uehementia filijs obiecit coram
Casare, adolescētes qui ne loquente quidem illo
confinere lacrymas poterāt, tum uerō perorata
causa toti in fletus effusi sunt, nullius quidē tan-
ta impietatis sibi cōscy, granē tamē accusatorem
patrē sustinentes: q; neq; decorū esset cōtra eum
liberē

liberè dicere, neq; intum causam suam deferere. Quamobrem hærebāt ancipites lacrymis ac gemitibus miserationē sibi quærentes, & hoc ipso solliciti, ne uiderentur perturbante conscientia, defensionem suā expedire non posse, cū potius inuenili imperitia & consternatione impedirentur: quod tamen Caesaris prudentiam non latuit: adeoq; omniū quotquot aderant mouebant misericordiam, ut ne pater quidem accusator immotus hoc affectu perdurare posset.

Alexandri defensio, & cum parente reconciliatio.

CAP. VIII.

Tum iuuenes ubi obseruauerūt & illū iam flecti & Casarē; ceterosq; partim cōdolentes sibi, partim etiam non tēperantes à lacrymis, aliter illorū Alexander uersa ad ipsū patrem oratione, sic aggressus est obiecta diluere. Pater, quā benenolo sis erga nos animo, satis declaras hoc ipsum iudiciū. Si enim aliquid triste de nobis statuisses, nunquā ad oīem seruatorē nos adduxisses: poteras enim uel pro regia, uel pro patria potestate in fontes animaduerti. Ceterū adducere nos Romā, & hūc testem ac arbitrum facere, seruare uolētis argumentū est: nemo enim ad finem ac tēpla adducit quē uelit p̄dere. quod sanē c. iusam nostrā aggrauat, qui quidē ipsi nos indignos uita cēsemus, si sustinēda sit lasa erga talem parentē pietatis opinio: quāto enim satius mori innoxios, q̄ tanti secleris suspectos minere?

Quare

Quare si veritati satis patrocinari poterimus, felices nos vel tuo iudicio, vel enaso discrimine.

*Quod si vincit calūnia, supernacaneū fuerit nos solem hūc cernere : quid enim hoc nō amota suspitione profuerit? Videtur quidē in nostrā aetatem affectati regni crimen cōpetere, & probabilius hoc facit infelicis matris calamitas. Sed unde obsecro, an non idem crimē in quemuis nostri similē torqueri possit. Nihil enim prohibet quicumq; rex habeas liberos defuncta matri superstites, eas in suspensionē vocare, quasi patri struāt infidias. Sed suspicio nō sufficit in impietatis crimine. Age proferat qui potest argumentū tentati facinoris, quod aliquā fidē calumnia valeat astruere. Potest ne quisquā indicare venenū paratū, aut conirationē cum aqualibus, aut corruptos pretio famulos, aut scriptas cōtra te literas? cum tamen horū singula interdū de nihilo fingat calūnia. Grauis enim res est dissidēs inter se regia : & spes principatus, quē tu ais pietatis premiū, saepe ad nefarios conatus prava ingenia perpulit. Nos certē nullius facinoris cōvinci possumus : calumnias autē refellere apud obturatas aures quī possumus? Sed liberior quasdā voces iecimus. At nō in te pater, quod nefas esset : sed in eos qui quicquid audiunt effutiunt. Materē aliquis nostrū defleuit : at non quia mortua sit, sed quia etiam post mortē, à quibus minime debuit, malē audiat. Principatū affectamus quī pater
obtin*

obtinere. Quid ita? Si nobis honores regū ventigeramus, sicut re vera conigeramus, an nō conatus noster est supernaculus? Sin minus, ceric sperare licet. An te interfecto ab his expectari posses successio, quos post tam atrox facinus nec certa laura sint, nec maria? Quid subditorū pietas, et totius gēis religio, tulisset scilicet parricidas scelere pario regno potiri, et sanctissimū à te infauratū templū ingredi? Quid, si ceteros censemuerimus, posse me quisquē interfectorum poenā enadere incolūm Cesare? Non tā impios genuisti, neq; tā stultos, sed infortunatiores fore quā tuis etiam rebus est conducibile. Quid si neq; quod accusas habes, neq; quicq; deprehendisti, quid tibi potest tāa impietatis fide facere? Quia mater periit. Sed illius fatū cautiore nos potius, q̄ irritatiores debui reddere. Potueramus plura pro nobis afferre, sed qd opus est excusare quæ nunq̄ facta sunt? Quare ab omnium dño Cesare, et nūc nostro arbitro, hoc tantū petimus, ut si re vera de nobis suspensiones poses ponere mi pater, vinamus quācumq; infelices. qd enim miserrime q̄ temerē insimulari criminis gravissimū? Sin à nobis timere tibi pergis, tuapiente salua, nostramet snāa damnemur: nec enim usq; adeo chara nobis est vita, ut eam cū auctoris molestia retinere velimus. His verbis et Caesar ne antè quidē ad credendū calūnia facilis, magis etiam flexus est, q̄ innocentia in Herodē oculis ipsius

ipsum quoque permoneri animaduverteres : Et
 quosquos praesentes aderant sollicitudo cepit de
 iuuenibus, non sine regis inuidia apud omnes au-
 licos : nam absurditas calumnia, inuenumque in ipso
 flore aetatis periclitatum miserratio, ad ferendam
 opem vocitabat animos omnium : sed multis magis
 postquam iam cordate Alexander ascensionem
 patri respondit : manentibus rebus in eodem habitu,
 Et praemistitia humectes oculos in terram demis-
 centibus. Tandem alluxit spei nonnihil, ut uideretur
 rex ipse excusationis egere, quod sine ulla certis
 argumentis tam temere criminationem aggressus
 sit. Postremo Caesar aliquantisper deliberandum,
 hoc ipso inuenes alioqui insontes peccasse pro-
 nuntiauit, quod non tales se parati praestitissent, ne
 nulla posset in eos haerere suspicio. Herodem au-
 tem rogauit ut suspicari desineret, ac reconcilia-
 retur filiis. Periniquum enim esse habere eum fidem
 talibus calumniis : Et posse illos in posterum mederi
 offensis prioribus, Et redintegrare nucentium amo-
 rem pristinum, si ad abolendas suspiciones uerteret
 utrinque diligenter coleretur pietas. Post haec ad-
 monitionem inuenibus inuuit. Quibus iam preces
 parantibus pater has non expectans prior flentes
 unum post alium complectitur, compatientibus omnibus
 qui aderant tam ingenuis quam famulis. Tum igitur
 post actas Caesaris gratias una discesserunt, et cum
 eis Anipater simulans se gratulari reuersis in
 gratiam. Sequens diebus deinde Herodes eorum
 salutem Caesarem donauit, munera edente Romae.

Et cōgiarium diuidentē populo. Caesar uicissim
 ei donauit dimidiū redditū ē metallis Cyprijs, et
 reliquū dimidiū pcuratori eius cōmisit : alijsq;
 hospitalibus officijs honorato, liberā potestatem
 permisit eligendi successorē quēcumq; ē filijs, aut
 si mallet distribuēdi regni in singulos. quod cum
 ille iam pararet facere, negauit se cōmissurum
 quin ille q̄ diu uiueret tam regnū haberet in po-
 testate q̄ filios. His ita peractis rex rursus In-
 daem repetiit. Quo absente Trachonita, nō par-
 ua diuisionis pars ab eo defecerāt, sed opera ducū
 quos in regno reliquerat perdomiti, rursus co-
 acti sunt imperata facere. Caterū Herodes et
 filij nauigātes cū appulissent Elenſam oppidum
 Cilicia, quod Sebaste mutato noīe dicitur, offen-
 dunt ibi Archelaū regē Cappadocij. Is excepto
 rege perhumaniter, multū gauisus est ob recōci-
 liatos filios, et q̄ Alexander eius gener egregiē
 refellisset obiecta crimina: datisq; uicissim regis
 numeribus digressi sunt. Post hac Herodes in
 Iudaeā reuersus, aduocata in tēplum cōcione, qd
 ea in peregrinatione egisset exposuit : denarra-
 taq; humanitate Caesaris, et alijs rebus quas illos
 quoq; scire uoluit, extremā orationē uertit ad fi-
 lios : amicosq; et ceterā multitudine ad cōcor-
 diam adhortatus est, pronūtiāns filios post se re-
 gnaturus, primū Antipatrū, deinde ex Mariā-
 me natos Alexandrū et Aristobulū. Interim
 debere oēs se unū respicere, et pro rege habere
 atq;

atq; domino, nō obstante senectute, quæ ad regendū propriæ longæ experientiæ magis est idonea, præsertim non deficienſibus alijs facultatibus, quibus & subdit in officio, cōiūctur, & liberi. Milites quoq; cum suis ducibus si se unum respiciant, scilicet uitā acturos absq; ullis perturbationibus. His peroratis dimisit concionē, quibusdā recte uisus dixisse, quibusdā scilicet: iniecta enim amulatione inter filios, res omnino spectare ad aliquā mutationē uidebant.

Herodes quinquennale certamen ob absolutam
Cæsaream celebrat. C A P . I X .

PER idem tēpus perfectā est Cæsarea, decimo anno postq̃ adificari cœpta est. regni uero anno V I I I . supra nigesimum, Olympiade C X C I I . in eius dedicatione magna fuit celebritas. & apparatus facti sunt sumptuosissimi: excisi enim sunt ad certamē artifices musici, et athleta gymnicorū certaminū: ad hæc gladiatorum ac ferarū cōparatus magnus numerus, & quicquid huius generis in præcio est itā Romæ q̃ apud gētes ceteras. Cōsecratū est autē hoc quoq; certamē Cæsari, instaurādū p̃ singula quinquēnia. Tūc omne apparatus rex suo sumptu magna ambitione undecūq; curauit cōnehi, multa in hoc cōferre etiā uxore Cæsaria Iulīa, et mittente per multa preciosa ex Italia, ut omnibus cōputatis sumptus ad D. salēta accederet. Congregata igitur ingēti multiitudine spectaculorū

gratia, legationes quoque à diuersis populis mittere-
batur ob accepta beneficia, omnes excepit diuer-
sorijs et menses et cœtinis hilaritatibus, dā ho-
minum frequētia spectaculis, se totos dies oblo-
elat, noctū uerò cœtinis et ostentatione magni-
ficētia, cū insigni laude magnanimitatis regia:
in omnibus enim studebat ut posteriora quaq;
maiorē admirationē sui facerēt: sciturq; ipsum
sape Casarē et Agrippā dixisse, q̄ maior q̄ pro-
presenti ditione esset Herodes magnanimus,
qui dignus uideretur totius Syriae atq; Aegy-
pti imperio. Post hāc celebrata ē et festos dies
aliud oppidū exstruxit in capō quōdā Cē-
pharsaba, electo ad hoc agro aquoso et pluri-
idoneo, amne circūfluente ipsum oppidū, et lu-
co circūdante pulcherrimarū arborū: hāc a suo
patre Antipatro denominauit. Antipatrida:
deinde castellū maris suū nomine referens su-
pra Hierichanē cōdidit, cui Cyprom uocabulū
imposuit, cōmunio egregiē, et instructo ama-
nis domicilijs: nec fraterni afflictus oblitus me-
morie illius dedicauit aedificia pulcherrima, pri-
mum turrim pharo non maiore in ipsa urbe, in
defuncti monumentū Phasaeli uocata, propa-
gnaculū ambu manitissimū: deinde eiusdē nomi-
nis oppidū circa uallē Hierichantinam cōdidit,
quā uir ad septentrionalia: quo factū est, ut cir-
cūquaq; suus ager antea parē desertus diligeret
soleretur ab habitatoribus, Phasaelicus inde
app

appellatur. Quin et reliquā eius beneficentiā
 enarrare perdifficile fuerit, quāta cōtulit in ur-
 bes tam Syriae q̄ Graeciae. Et ubicūq; illū pere-
 grinari cōigit: plurimas enim adiunxit, aut ex-
 structis publicis operibus, aut sicuti incōp̄a p̄-
 debant propter inopiā, pecuniis in absolūtiōe
 eorum erogatis. Inter hac praecipua sunt, quod
 Aethiops Pythiū tēplum suo sumptu exedifica-
 uit, Et ad cōpingendas paucos multa argēti ta-
 lina praeiuit. Nicopolitanae urbē ad Aetliū à
 Cesare conditā habitantibus maiore partē publi-
 corū operū suis p̄cessit impendys. Antiochē-
 sibus urbē maximā habitantibus, secūte mediā
 eius longitudinē plura, hanc ipsam atq; la-
 tere ornauit porticibus. Et uiam eius subdual-
 tem lapide polito strauit, non tam ad ornamen-
 tum urbis, quā ad incolarū cōmoda. Ludos etiā
 Olympics non satis respondentes sua celebritati
 propter inopiā, adiuuere attributis annuis redi-
 tibus, quō splēdidius Et sacrificia fierēt, et alia
 quae ad decorandū tam frequentē cōueniū per-
 tinerent: pro qua munificētia perpetuus agono-
 theta declaratus est. Hic alius quispiā miretur
 in uxo homine tāā diuersitatē ingenij. Si enim
 spectemus eius liberalitatem ac beneficētiā qua
 erga omnes usus est, non possumus non dicere
 eū natura beneficētissimum. Et diuerso si iniu-
 rias eius, Et senitiā in subditos etiam coniu-
 nctissimos consideremus, fieri cogemur hominē
 BB a fuisse

fuisse durum, inexorabile, & ab omni alienum
modestia: atq; ita pugnantes inter se voluntates
habuisse videbitur. Ego uero aliter credo, &
utrumq; ab una causa profectum existimo. Eo enim
q; honori esset cupidissimus, & totus huic af-
fectui deditus, intentabatur ad magnificentiã, si-
cubi spes esset aut in presens laudis, aut in po-
sterum memoria: quare q; esset supra facultates
sumptuosus, cogebatur molestus esse subditis:
nã cū in alios erogaret plurimū pecunia, necesse
erat eā aliquando male quarere. Deinde sciens
se ob eas iniurias inuisum subiectis, eas offen-
sus lenire uidebat difficile, neq; enim poterat
nisi uellet reditus munere: itaq; abutebatur
suorū odio in suū cōmodum: nam si quis illorū
non per omnia seruitutiē toleraret, aut uideret-
ur uelle dominationem eius excedere, in tales
impoſſet fauere, non aliter quàm in hoſtes,
nullo cognatorū aut amicorū discrimine, quod
solus uellet honorari ab omnibus. Quam autē
honoris cupidus fuerit, colligere licet ex his
ipsis honoribus quos ille Casari & Agrippa-
taternq; eius amicis exhibuit: uolebat enim
exemplo esse suis, ut quemadmodum ipse pra-
stantiores coleret, sic etiam coleretur ab omni-
bus: & hoc pacto satis declarabat cuius rei na-
tura esset appetentissimus. Sed Iudaeis per leges
patrias non licet hoc modo potentiores colere,
quos necesse est maiorē rationem iuſſi & equi
hab

habere quā officiorū taliū: quibus satis incommodū erat, q̄ nō possent statuis & tēplis de-
 veri regis gratiam, & similibus adulationibus
 explere insanam cupiditatem gloriosi hominis.
 Atq; hac mihi causa uidetur cur Herodes er-
 ga familiares & cōsiliorū participes iniquior,
 erga externos et alienos tāto beneficēti-
 or fuerit.

Iudæorum Cyrenēsiū & Asiaticorum ad Cæ-
 sarem legatio.

C A P. X.

Asiatici autē & Cyrenēses Iudæi multum
 affligebantur ab earū regionū ciuitatibus,
 qui cū a priscis regibus accepissent ius ciuitatis
 ex aquo cū ceteris, tūc multas iniurias à Græcis
 patiebantur, quasi exportaret pecunias, et essent
 noxij reliquis ciuibus. Cūq; Græci nec finē nec
 modū iniuriarū facerēt, coacti sunt per legatos
 de eis apud Cæsarem conqueri. Is rescripsit ad
 provincias, placere ut Iudæis seruetur æquale
 ius cum alijs: cuius rescripti exemplar subijci-
 mus, quo testatiū fiat quomoda erga nos affe-
 cti fuerint imperatores ueteres. Cæsar Aug.
 Pont. Max. Trib. potestatis, ita censet: Quoniā
 Iudæorum gens semper fida & grata fuit pop.
 Rom., non nunc tantum, sed superiori etiā tem-
 pore, præcipuē patri meo Imp. Cæsari, sub Hyr-
 cano pontifice: placet mihi de communi iurati
 senatus sententia, Iudæos uti proprijs ritibus ac
 legibus, sicut utebantur tempore Hyrcani pont.
 Dei Max. & satis eorum ius asyli manere:

licereq; eis notinā pecuniā per certos homines
 mittere Hierosolyma: neq; cogi ad præstāda na-
 dimonia sabbatis, aut pridie sabbatorū post horā
 IX. in parasceue. Quod si q̄s deprehēdat furari
 sacros libros, aut sacrā pecuniā ex locis eorū
 religiosis; hunc teneri sacrilegū, & bona eius
 addici arario Ro. po. Suggestionem etiam eorū
 oblatam mihi per C. Marcū Censorinum, pro
 eā pietate qua omnes homines complector, iu-
 beo cū hoc decreto dedicari in illustri loco, quē
 universa Asia meo nomini consecrauit apud
 Agrā: q̄ si quis contra decretum ausus fue-
 rit, non mediocri pœna mulctabitur. Inscriptū
 est columna in templo Cæsaris. Cæsar Norbano
 Flacco S. Iudæis ubicunq; gentium degentibus
 sacram pecuniā ex veteri instituto Hieroso-
 lyma mittere nemine prohibente liceat. Hæc Cæ-
 sar. Agrippa quoq; pro Iudæis scripsit in hūc
 modum. Agrippa Ephesiorū magistrati-
 bus, senatui & pop. S. Pecunia sacra qua Hie-
 rosolyma mitteri solet more patrio, prout rationē
 ac tutelam penes Iudæos esse uolo in Asia: &
 si quis sacram Iudæorum pecuniā furatilis ad
 asyla confugerit, eum inde abstractum dedit ad
 pœnam Iudæis quo iure abstrahuntur sacrile-
 gi. Syllano etiam magistratui scripsit, ne Iudæi
 sabbatis cogantur ad præstāda nadimonia.
 M. Agrippa Cyrenæorum magistratibus &
 senatui S. Iudæi Cyrenenses; pro quibus iam

Augustus scripsit Flacio Libye praefidi, alijsq;
 eius provinciae magistratibus, non esse vetandos
 mittere ex more sacrae pecuniae Hierosoly-
 ma: cōquesti sunt nunc apud me, vexari se im-
 proborum quorundam syrophantijs, et vetari
 hoc facere praetextu quorundam tributorum,
 quae tamen non debentur. Hos ego suo iuri suisq;
 moribus relinqui iubeo: et si qua in urbe pecu-
 nia sacra intercepta est, eam per delectos ad hoc
 idoneos Iudaeis restitui. C. Norbanus Flaccus
 procos. Sardiniorum magistratibus Sal. Caesar
 mihi scripsit, iubere se neminem Iudeorum ve-
 tari iuxta patrium morem collectas pecunias
 Hierosolyma mittere: quare ego quoque vobis
 scribo de hac re, ne vos lateat tam mea volun-
 tas quam Caesaris. Nec aliter. Iul. Antonius
 procos. rescripsit Ephesiorum magistratibus
 Senatui ac pop. S. Asiam habitantes Iudaei Pe-
 trinar. Idib. reddenti mihi tunc apud Ephesum
 indicauerunt, Caesarem aug. et Agrippam concessis-
 se sibi ad patrijs legib^{us} et moribus, primitiasq;
 suis quatenus iudicarent pietatis ergo conferre, de-
 portand. in absq; impedimento ad templū. Dsi
 iuxta illi: rogaueruntq; in ab illis concessa meo
 consensu rata habeant. Quare scire vos uolo,
 me quoq; iuxta Caesaris et Agrippa decreta
 permittere, ut quicquid volunt iuxta patrium
 morem nemine prohibente faciant. Haec decre-
 ta in hoc apposuimus, ut quomā scripta nostra

in Græcorum manus perventura sunt, ostenderem eis iam inde a maiorum aetate hunc honorem nobis habitum, ne prohiberemur per potestates publicas uti patrij moribus, imò illorū cōsensu religione concessa Deum coleremus. Quæ quidam eo crebrius inculco, ut flectā gentes exterar, & odiū nostrā, cuius nullam rationem habēt idoneā, eorum animis eximā: nam moribus nulla gens eisdē utitur perpetuò, sed oppidatim ferē in his fit mutatio. Iustitia uerò omnibus hominibus ex æquo cōpetit, res utilissima tā Græcis quā barbaris, cuius maxima in nostris legibus habetur ratio, nosq; omnibus, modò eas inuiolatas seruemus, caros ac amicos potest reddere. quāobrem rogatos omnes volumus, ut non tam nos ob diversum nita genus horreāt, quā cōplectātur ob uirentis studia. Hæc enim cōmunis est omnibus, & sine hac nō potest humana nita consistere. Nunc ad historia cōtextū redeo.

Herodes opus habens pecunia sepulcrum Davidis subijt.

CAP. XI.

Herodes multū pecuniarum domi forisq; profundens, audito qd Hyrcanus qui ante eū regnavit, recluso Davidis sepulcro tria milia talentorū argenti extulisset, superesseq; multo plura quæ possint quantumvis magnis sumptibus sufficere, multo tempore animū habuit idē agendi. Tūc uerò noctū apertū sepulcrū ingreditur, cū primū accuratē canisset ne hoc resciret

pop

populus, assumptis tantum amicorū fidiſſimis: depositas tamen pecunias nō inuenit ſicut Hyrcanus, ſed mundi precioſi, & aureorū ornamentoꝝ nim magnā inde ſuſtulit. His inuitatus ad diligentius ſcrutandū, interius proceſſit uſq; ad conditoria corporū Solomonis ac Dauidis: ubi duos ſatellites amiſit, erumpente (ut fertur) ex adytis flāma contra progreſſos temerè: quo caſu territus exiit, et taētus religione ad expiandū ſe in aditu ſepulchri monumentū è candido mar more cōdidit ſumptuoſiſſimis impēdijs: eiua opeꝝ et Nicolaus illius tēporis ſcriptor meminit, ſed nō itē de deſcenſu regis, præter decorū id factū exiſtimās: idq; more ſuo fecit. Vbi enim regis hac auribus dedit, captās gratiā, & ea tantum attingēs quæ ad gloriā illius pertinere uifa ſunt: quin & multa eius aperte iniuſta facinora aut alia ſpecie afficta ſuauit, aut quantum potuit, occultare ſtudiuit: quādoquidē etiā crudelitati in Mariā, & ac filios ſpecioſam cauſam, aſtruerē conatur, illā impudiciæ, hos inſidiarū patri paratarū inſimulās: & hoc toto opere ſecit perpetuo, quæ rectè ac iuſtè rex geſſit nimis extollēs laudibus, cōtraria uerò diligēter excuſans. Sed illi ob quā dixi cauſam danda uenia, uō tam ad poſteritatis cognitionē, quā ad gratificandū ſuo regi ſcribenti. Nos uerò qui & generis propinquitatē Aſamoneos reges conſingimus, & ſacerdotij honore fungimur, turpe

fratrē oderis, in me tantū calūniando simulam
 benivolentiā, & ea dicēs quae falsa pietate ne
 cogitari quidē poterāt. Apoge te hinc post, sē
 peruersum erga fratrem benemeritū animū: et tu
 quidē quoad nixeris tua consciētia fructuere: ego
 uerō dabo operam ut sim tuis melior, neq; di-
 gnas pœnas exigēs, & maioribus q̄ digni sum
 beneficijs eos prosequēs. Sic de Stomachate rege,
 Pheroras cū in manifesto crimine deprehensus
 teneretur, Salomes ait hoc esse cōmentū, & ab
 ea prima hos sermones profectos esse. Quo au-
 dito illi (nā forte aderat) cōpositio ad uerborū
 fidē uuln exclamat, nō esse has sua, & omnes
 hoc unū agere ut eā inuisam regi faciat, & de
 medio tollat Herodis amāssimā, & precantē-
 rem ipsius pericula. Nunc uerō etiā maioribus
 se appeti insidijs: solā enim autore fuisse fratri,
 ut abiecta qua se oblectabat muliercula, filiam
 regis duceret, & hanc esse causam odi, hac illa
 loquēte, simulq; capillos sibi uellente, & pectus
 plangēte, species quidā negātis erat uerisimilis,
 sed mala mens dissimulabatur, gestū fictitia.
 Pheroras autē mediū tenebatur, ne praetextum
 quidē ulli sui facti inueniō, cū nō inficiare-
 tur se dixisse, & audisse eadem persuadere non
 posset: ea perturbatio non sine altercatione du-
 rant aliquādiu. Tandē rex peruersus & fratrem
 & sororem ablegauit: collaudatq; filij tēperan-
 tia, & q̄ hos, sermones ad se deuulset, admo-
 dum

diu serò ad curā corporis se cōtulit. Post hanc
 conuersionē malè audiebat Salome, quòd uide-
 rentur amon, huius calūniæ, & uxores regie ma-
 le ei uolebant, q̃ scirci morosam & uariabilē,
 & p̃no tēpore nunc inimicā, nūc benuolā. Sem-
 per ignis aliquid contra eam. Herodi occine-
 bant, arrepta occasione ex casu quodā fortuito.
 Erat Arabū rex Obodas, homo segnis & otio
 deditus: negotia uerò eius administrabat Syl-
 leus, uir callidus, atq; florēs & corporis specie.
 Atq; cū propter quedā negotia ad Herodē uo-
 catus, cōtemplans una exstantē Salomē, animū
 ad eam adhibuit, & p̃teritōq; esse uiduā, uenit cū
 ea in colloquiū. Illa quæ deterius q̃ antè tracta-
 batur à fratre, & nōnihil tacta forma inuenit,
 non abhorrebat amptis: & cū per eas dies fre-
 quenter eī conuini, exislebāt multa nō ma-
 diocaria signa q̃ cōsensus, & mutui amor inter
 eos intercederet. Hæc uxores regi nō sine deri-
 sione referebant. Herodes antē hoc nō contētus
 sciscitabatur ex Pherorā, & iubebat eū inter-
 rogā observare, quomodo erga se inuicē affecti
 sint. Ille renuntiavit q̃ nuptiis, & mutui aspe-
 ctibus, facit iudicantē quā tenderet. Post hæc
 Arabs iam suspētus abiit. Elapsis deinde
 duobus aut tribus mēsihus hanc ipsam ob cau-
 sam reuocatus, & collocutus de hac re cū Hero-
 de, postulauit ut Salomen sibi collocaret: fore
 enim ei hanc affinitatē uilem propter Arabū
 com.

commercia, quorū principatū & deberi sibi, et
iam magna ex parte cōtigisse. De quo cum ille
ad sororē retulisset, percōsando an ei nubere sit
animus, mulier facile assensum præbuit. Postu-
lantibus deinde ut Syllam adconferetur in Ju-
deorū religionē, & cum demū uxorē duceret,
alioqui non esse licitū: ille facere hoc nō susti-
nuit, lapidandū se dicēs a popularibus si faceret:
atq; ita re infecta discessit. Ex eo tēpore Phe-
roras Salomē insinulavit intēperantia, ac ma-
gis etiā uxores regis, dicēs eam cōsuevisse cū
Arabe. Et puellā quā fratri desponsatam ille
domestica muliercula illecebris victus recusa-
uit ducere, Herodes in sororis gratiā collocatu-
rus Salomes filio nato à Costabaro, mutavit sen-
tentiā persuasus à Pherora, nequie adolescen-
tem amaturū talē socerū: propter patris sui ca-
dem, & aequius cēscere ut ipsius filius eam du-
cat, successurus in tetrarchia dominū: quod ubi
is persuasit, impetravit prioris offensa veniam.
Mutatis igitur sponsalibus puella data est nu-
pium adolescēculo, addita C. talentorū dote. Nec
interim cessabat turba domestica, imò angeban-
tur etiam, a turpibus initijs progressa usq; ad ca-
lumnias tristissimas. Erāt in delicijs Herodi
propter formā eunuchi tres, unus à poculis, al-
ter ab epulis, tertius cubicularius, quorum o-
pera etiā in serijs regni negotijs uti est solitus.
Hos quidam ad regem desulis corruptos esse ab

Alexandro filio accepta magna ni pecunia: et
 quaestionibus examinari ecquid cū illo habuis-
 sent consuetudinis, rem facti sunt: praeterea nul-
 lius tentati cōtra patrē facinoris se esse cōscios.
 Admotis deinde acrioribus tormentis, nūcti
 necessitate, ministris magis magisq; in gratiam
 Antipatri fauientibus, aiunt Alexandrum
 innatū contra parentē odiū alere: hortatumq;
 eos ut Herodē desererēt iam inuilit, faciētēq;
 fucū atati, & senium dissimulantē tincto ca-
 pillicio: quin potius sibi adhiberent animū, po-
 tituro vel inuito patre regno debito, expecta-
 rentq; breui dignitatē primariā: iam enim non
 tantū generis prerogatiuam sibi suffragari, sed
 instructa etiam ad inuadendam dominationē
 opnia: staturos pro se multos duces militū, mul-
 tos amicos, regios, paratos quiduis uel agere uel
 pati in ipsius gratiā. His auditis Herodē totum
 ira & timor occupat, quod filij uerba & con-
 tumeliosa uiderētur, & minacia: utroq; igitur
 exacerbatus, uerebatur ne quid grauius contra
 se conflatū esset, quā ut eodē temporis momento
 posset cauere & occurrere: quamobrē nō ausus
 palam inquirere, per dimissos clauicularios rem
 gerebat, omnes suspectos iuxta habens atq; in-
 misos, & in suspicionibus etiam de immeritis
 securitatem suam collocans: quarū adeo nullus
 erat finis, ut quo quisq; ei coniunctior esset, eo
 magis timeretur, ut tanto ad nocendū potētior.

Ceteros cum quibus ei nulla intercedebat familiaritas, uel nominari à delatore sat erat, moxq; ad suam securitatē pertinere putabat illorū interitus. Postremò etiā domesticū anxij de incolumitate propria in seipso uersi sunt, iustissimos rati quē alios praeuenirent calūnijs, certissimūq; hoc ad salutē remediū: qui mox uoti compotes hoc ipso aliorū in se conciebāt insidiā, uidebanturq; merito reuolendi, & sic accipiēdi, ut ipsi tractassent alios. Jamq; etiā priuatas simulas hoc modo exercebant: moxq; deprehēsi eadem patiebātur, occasione cōtra inimicos utētes pro laqueo, quo paulo post ipsi cōprehendebantur. Rex enim uelox erat ad pœnitentiā, eo qd multos nō cōuictos tolleret: quod tamen non in hoc proderat, ne similia posthac faceret, sed cōueniens erat delatores eorū pari multasse supplicio.

Tantum erat tūc in aula regia perturbatiuum ac formidini. Multis etiam intimis amicis denuntiavit ne uel in conspectū suū uenirēt, uel intra limina palatij, maxime his qui fiducia meritorū hactenus ei reuerēdi fuerāt. Andromacho enim & Gemello ueteribus amicis, & qui plurimū regē tam legationibus quā consilijs iuuerant, filiosq; eius instituerant, & maiorem ceteris habebant fiduciā, amicitia renouauit: aliter quā Demetrio eius filio Alexan-
der uidebatur familiariter: Gemello uerò quod
ipsum sciret fuisse iuueni: nam & inter edu-
caros

eatores eius ac eruditores fuerant, & Romane
 peregrinationis comes haberat. Nec dubium est
 quin grauius aliquid in eos libenter statuisset,
 ni oblatæ uirorum claritas: quare consensus
 est cum ablegatis admissæ autoritatē, ut posita
 proborum hominū reuerentia debaccharetur
 licentius. Florū porro omnium malorū fax erat
 Antipater, qui ex quo primū patrem
 animaduertit formidibus obnoxium, confi-
 liorū ei sociū se adiungens accendebat hominis
 sanietatē: & tunc uidebatur egregiē fungi offi-
 cio, si daret operā ut quicūq; reuerti possent tol-
 lerentur de medio. Tunc igitur pulso Andro-
 macho & reliquis amicis liberioribus, primum
 rex quotquot putabat Alexandro fidos exami-
 nante formētis, nūm cuius tenaci cōtra se faci-
 norū essent consti: illi uero immoriebātur cru-
 elatibus, quod nihil haberet dicere: atq; hoc a-
 crius incumbebatur questionibus, quod præter
 opinionem nullum deprehendi posset ne exco-
 gitari quidē malefictum. Et Antipater calli-
 dus artifex, interpretabatur tortos à ueritate
 malle, quā u fide erga dominos & amicos di-
 scedere, urgebatq; is, secreta perquineretur ap-
 prehensis pluribus. Tandē unus ē multis tormē-
 ta non ferens ait, se non semel audisse iuuenem
 dicere, quoties blandiretur a proceritate statue,
 aut sagittarū peritia, ceteraq; uirtutibus exi-
 dijsq; hæc a uacua ornāmēta sibi magis conces-

sa quam beneficia: patrem enim pra inuidia his
offendi omnibus, qua propter quando simul in-
ambulent contrahi se de industria & submitti,
ne appareat procerior, & in uenatorijs iacula-
tionibus illo praesente destinata non ferire, quod
norit genitoris ingenium non ferreus laudari
filium. Hac uerba dum expendantur intermis-
sis tormentis adiecit, conspirasse eum cum fratre
Aristobulo ut in uenatione patri insidias
strueret, quibus si ille esset oppressus, eum regnum
postulaturus Romam persuaderet. Inuenta sunt
etiam iuuenis littera ad fratrem scripta, conque-
rentis de patre, non recte factum quod Anipa-
tro addidisset agros, ex quibus ad eum redirent
C C. saluta annua. Tum uero Herodes proba-
bili, ut ipsi uidebatur, argumento confirmans in
suspicionem, Alexandro compreheso iubet inuici
uincula: & rursum incipit satire, quamuis ne
ipse quidem audire satis crederet: neque enim ex-
cogitare poterat cur deberet ab illis per insi-
dias apperi: & querela illa pueriles contumelias
uidebantur, nec uerisimile post manifestum parrici-
dium uoluisse eos Romam petere: quapropter moles ma-
ius aliquod impietatis argumentum inuenire, so-
liciteque cauens ne uideretur filium remere damna-
se ad uincula, & questionem subiciens honora-
tiores Alexandri amicos, non paucos eorum
nihil tale confessos interfecit. Cumque tota re-
gia tumultu, terrore, ac tormentis periret.

iuuenis

Iuuenis quidā in tali necessitate constitutus di-
xit, Alexandrū Romam ad amicos literas mi-
sisse, rogantem ut curarent se accersiri à Cesare,
indicaturū de quibusdā cōtra illum conspira-
tionibus, quādo pater societati Romanorū pra-
tulerit Mithridatis Parthorū regis amicitiam:
addidit habere eum uenenū quod apud Asca-
lonem paratū sit. His auditis Herodes credidit,
consolantibus eum in calamitate adulatoribus,
quod nō temerē quidquā faceret. uenenū tamen
summa cura quasiū nusquā inuentū est. Cete-
riam Alexāder oppressus malis adeo non cessit,
neq; inficiatus est, ut patrē exasperaret amplius:
sive uolens pudesacere facilitatē eius ad creden-
dum calumnijs: sive ut, si forte crederet, inuolue-
ret eum cum tota regia magnis calamitatibus.
Quatuor enim libellos à se conscriptos ei misit,
negās opus esse tormentis pluribus. Structas enim
insidias, participesq; eorū esse Phetorā & ama-
corū fidiſsimos. Quin & Salomen obrepentem
noctū cum inuito se esse congressam, omnesq; eō
tendere, ut illo sublato optatam assequerētur li-
centiam. Eiusdē conspirationis arguebātur et
Ptolemaus & Sapinnus, pra cunctis regi fidiſ-
simis: nec aliter quā rabie quadā occupati in se
inuitem efferebātur homines pridē amiciſsimi,
non defensione, nō coarguitione expectata tan-
tisper dū ueritas pateret, iudicium praecurrente
supplidiis: alij uinciebantur, alij nocabantur, alij

nihil latius expectantes moras ipsas quā representationem maiorū agrius ferebant : ingeniq; mæror ac corpor sedabat pristina felicitatē regia. Ne Herodem quidē ipsum nita in tali perturbatione non cadere poterat, cui q; nemini se auderet credere pro tormento erat futuri exitus expectatio: sapeq; illi obuensabatur irrucis gladio stricto filius, noctes atq; dies nihil aliud volutanti, ut iam minimum abesset ab insania.

Archelaus Cappadocum rex Alexandrum patri reconciliat. C A P. XII.

1 X.

Dum ita Herodes animo angitur, Archelaus Cappadocum rex de filia & iuvene genero sollicitus, tum amici quoq; necē miserās inuoluti tam perplexis & turbatis negotijs, officij sui putauit profectiōē ad eum suscipere. Quē ubi sicut audierat affectū inuenit, importunam rem putauit, si obiurgaret ac temeritatē & nimia crudelitatis argueret. fore enim ut ille ex aduerso contendēs & excusare se studēs exacerbaretur amplius. Quapropter aliā rationem cōmoutus est, qua res affectus componeret. indignatione uersa in iuuenē, asserens regē nihil prater aequitatem, sed omnia rectē fecisse. De quoq; dirempturū illud coniugium, ac ne filia quidē parsurū, si sceleris conscia non fecisset indicium. Tum Herodes ubi prater opinionē mīdu hominē pro se lesō tam grauius excolescere, asperitate remissa, & factū suū in illa affirmatione

matione uolens expēdere, paulatim ad paternos
 affēctus rediit. Iamq; utroq; flexo ad misericor-
 diam, quous aliquis obiecta à iuvene crimina
 refellere, ad iram cōmonebatur rex: postquam
 uerò Archelaum quoq; accusationem aggredi
 uidit, lacrymas affēctū prodens, rogabat illum ne
 nimium indulgeret ira, neue propter iuuenis er-
 ratū coniugium dirimeret. Tum Cappadox ui-
 ctus cum iam maturē, cœpit crimina transferre
 in amicos, qui deprauarent hominē iuuenē, &
 rudem omnis malitia, præcipue fratrem regis ur-
 gens suspicionibus: nā cum & Pheroras in He-
 rodis indignationē incurrisset, intelligens recon-
 ciliatorem neminē Archelao magis idoneum,
 atratus illum adiit, alia quoq; desperatis de sa-
 lute signa præferens: qui nō desepxit preces sup-
 plicis, negans tamen sibi facile tam cito flectere
 offensum regis animū. Sanius esse ut ipse à fratre
 uerpiam peteret, prius confessus se fuisse causam
 horū omnium: tam confessionē profore multum
 ad leniendā iracundiam, ac tum demū se quoq;
 opportunius deprecatorē accessurum. Paruit ille
 consilio, quod utriq; cessit feliciter: nā & iuue-
 nis præter opinionē exemptus est criminationi-
 bus, & Pherorā Archelaus reposuit in fratris
 gratiam: ipse quoq; inita maxima gratia apud
 regē in tam difficili ipsius tēpore. Latius in Cap-
 padociam profectus est: nā & cū muneribus di-
 missus est preciosissimis, & facile primum inter

amicos locū obtinuit. Conuenit etiā inter eos ut Herodes Romā peteret, quandoquidē de hoc negotio Cafari ſcripſerat, feceruntq; ſimul iter uſq; Antiochiā, ibi præſidē Syria Titū recōciliauit Archelao, atq; ita in Iudæam reuerſus eſt.

Trachonitarum defeſtio.

CAP. XIII.

Sed interim dum ille Romā profectus a re-
gno abeſt, bellum Arabicum ex hac cauſa
exortū eſt. Incola Trachonis, quam regionē Zc-
nodoro ademptā Cafar Herodi attribuerat, uc-
riti exercere larcocinia, cogebantur in ſtudijs
agricultura mitius degere. Hoc uita genus nec
ipſos delectabat, neq; terra reſpondebat labori-
bus: tamē a principio coherente rege abſtine-
bant iniuriam ab accolis, nō ſine laude Herodis
diligentia. Sed quādo rex nauigauit in Italiam
Alexādrum accuſaturus & commendaturus
Antipatrū Cafari, Trachonita ſparſo rumore
de eius interitu, defeſerūt reuerſi ad priſtina la-
rocinia: tunc tamē abſente rege a ducibus eius
ſunt perdomiti. Ceterū XL. ex his latronū prin-
cipes captorū exemplo territi, relicto patrio ſolo
fugerūt in Arabiam, recipiente eos Syllao pro-
pter non impetratū Salomes coniugium: a quo
cum munitū quendam locū accepiffent habitan-
dum, excuſionibus non Iudæam tantū infeſta-
bant, ſed totā Cœleſyriam, abigebantq; prædæ
in ſua receptacula, Syllao præbere impunitatem
& ſecuritatem maleficijs. Herodes autē reuerſus

a Roma

à Romana peregrinatione, cōperit multa damna
 illata suis à latronibus : cumq; non posset eos in
 potestate suam redigere, quòd essent sub tutela
 Arabum, nec tamen iniuriam acceptā conco-
 queret, perlustrato Trachone interfecit illorum
 domesticos : quo factò illi irriatiore, maxime
 quòd legē haberent qua iuberet domesticorum
 eadem inultā non sinere, contempto periculo to-
 tam Herodis ditionē agendo & ferendo perpe-
 tuis vexabāt incursionibus. Tum rex ad prae-
 fides à Cesare missos Saturninū & Volumnium
 rem deuolit, latrones deposcens ad supplicium.
 Illi hoc audito maiore manu se committere, per-
 turbare omnia repētinis insultibus, agros simul
 & nicos populari, ingulare quotquot in manus
 eorū inciderent, ut bello quàm latrocinio res es-
 set similitior, iam enim usq; ad mille accreuerāt.
 Quare Herodes & latrones sibi dedi postulā-
 bat, & mutuum creditū repetebat, exacto iam
 praestituto tempore, sexaginta illa talenta quae
 Oboda per Syllam cōmodauerat. Syllens uerò
 qui detruso à regimine Oboda ipse administra-
 bat omnia, inficiabatur eos latrones esse in A-
 rabia, & pecuniam differebat reddere, de qua
 disceptabatur apud Saturninū & Volumnium
 Syria praefides. Tandem illis autoribus conue-
 nit, ut intra triginta dierum spatium & debi-
 tum redderetur, & ex utroq; regno restitue-
 rentur perfuga. Sed apud Herodē prorsus nemo

Arabum inuenire, uel ob maleficium, uel quocunq; de causa profugus: uerum Arabes conuicti sunt latrones ad se recipere.

Expeditio Herodis in Arabiam. CAP. XIII.

Ceterum postquam aduenit praestitutus terminus, Syllus nolens stare contentus Romanum profectus est: Herodes uero exsequebatur restitutionem pecuniarum ac latronum, Saturnina & Volumnio permissisq; ei conuinctis armis persequi: collectoq; exercitu inuasit Arabiam, septem mansiones emensus iridpo: cumq; peruenisset ad castellum in quo se latrones coninebant, primo impetu id cepit, ipsiq; munitione nomine Raptam diruit, nullo alio damno dato regionis incolis. Et cum in auxilium eorum procurrisset dux Arabum Nacebus, commissum est praelium, in quo pauci ex Herodianis, Arabum uero xxv . cum ipso duce ceciderunt: reliqui in fugam compulsi sunt. Hoc modo latrones uetus Idumeorum iria milia in Trachonem deduxit, ut cohercerent ibi latrocinia: & ad duces Romanos agens in Phoenicia dedit litteras, quibus eos certiores fecit, quod in conuinctis tantum Arabas concessio ab eis iure usus sit, nihilq; egerit praeterea: idq; ipsorum inquisitione postea uerum comperitum est.

Syllus Herodem accusat apud Caesarem. CA. XV.

I. **S**ed aliter Romam properans nuntiis Syllus relatus est, suo more exaggerantibus omnia:

in itinere ante insinuatus in notitiam Caesaris, forte
etiam circa palatium obuersans, his audiis cōse-
ssim mutata uesle airatus cū adiit, denarrans ne
bello afflucta sit Arabia, totumq; regnū euer-
sum ab Herode ingresso cū exercitu: ad hac la-
crymās querebatur, cecidisse duo milia et quin-
gentas Arabū primates, Et in his amicum ac co-
gnatum suum, Nabeum, diraptisq; magnas opes
apud Raptā repositas: atq; hac facta per cōtem-
ptum Oboda, qui neo copius paratas habuerit,
nec ducē se absente idoncum. Hac dicente, Syl-
lao, addenteq; quod nec ipse hanc profectiōem
susceperat erat, ni crederet Caesari cura esse pa-
cem publicā omnium, neq; se domi praesente He-
rodes nisi suo malo eam pacem uiolaturus. Caesar
querela commotus, percontatus est ex Herodis
amicis qui tū aderant, Et ex suorum quibusdam
recens reuersis à Syria, hoc tantum an Herodes
ullam exercitū extra regni sui fines eduxerit. Id
eum illi fateri necesse haberēt, nec Caesar causam
expeditionis audire dignaretur, magis etiā ira-
tus Herodi scripsit minaciter, se haecenus illo
usum tanquā amico, posthac habiturū eum pro
subdito. Syllanus quoq; ea de re scripsit ad Ara-
bas. His literis illi elati neq; latrones qui effu-
gerant noluerūt dedere, neq; acceptā mutuo pe-
cuniam persolvere, neq; pro pascuis quae condu-
cerant, quicquā numerare, freti eo quod rex of-
fendisset Caesarem. Quin Et Trachonitis hac oc-
casio

casione usi insurrexerunt in Idumæorum custo-
 diam, & inuncti Arabieis latronibus qui illor-
 um regionem diripiebant, non tam suis lucris
 quam uindicta studentes miris modis in eos sa-
 niebāt. Hac omnia Herodes ferebat, offenso Cæ-
 sare, minus iam habens uel fiducia uel audacia.
 Legatos enim eius ad agendam regis sui causam
 missos, primum ne admisit quidē: iterū uenien-
 tes dimisit infecto negotio. Quamobrē uehement-
 er anxio mētū augebat Sylla, Romæ præfens
 credulo Casari quiduis persuadens, & iam ma-
 ioribus rebus inhians. Defuncto enim Oboda in
 Arabū regnū successit Aeneas, dictus Arc-
 tas mutato nomine: hunc ille per calumnias pel-
 lere conabatur, & sibi principatū usurpare, mul-
 tam pecuniam paritum in aulicos, multa etiam
 Casari daturū se pollicitus: quem iratum sciebat
 Arcia quod se inconsulto ausus esset regni ha-
 benas suscipere. Tandem & ille literas cū mu-
 neribus misit ad Casarem, & in his multorū ta-
 lentorum coronā auream: in his literis accusa-
 bat Syllaum, quod nequissimus seruus ueneno
 sustulisset Obodam, quo etiam uiuo inuasisset
 rerum administrationē, uxores Arabum adul-
 terans, & conflato are alieno uiam sibi ad occu-
 pandum principatū municiens. Casar autē ne hos
 quidē legatos audire dignatus, aspernatusq; eo-
 rum munera, infecta re illos abire passus est. In-
 terim Iudæorū res ac Arabum indies se habebant

bant detritum, turbatis omnibus. & componere
 nemine: nam regum aliter nondum principatum
 suum constabilierat. & proinde suos coercere
 non poterat. Herodes autem veritus ne si se de-
 fenderet, eo magis irritaret Casarem, cogebatur
 persolvere omnes iniurias. Postremo nullum finem
 urgentibus malis inueniens, decrevit denuo Ro-
 man legatos mittere, si quid aequius per amicos
 impetrare possit a Casare. in eam legationem
 Nicolaus Damascenus profectus est.

Eurycles calumnie contra Herodis filios. C. XVI.

PEr idem tempus dissidium cum filiis domesti-
 cum, multo magis exacerbatum est: quamvis
 enim iam antea nunquam prorsus vacaret suspi-
 cione, malo pernicioso regibus, tunc tamen id ma-
 xime ob sale causam inualuit. Eurycles quidam
 Lacedaemonius, vir domi nobilis, sed ingenio
 pessimo, adulator, et deliciis perditus, sed virumq;
 utinam egregie dissimulans, usus Herodi hospiti-
 io, datus muneribus & maioribus acceptis, ad
 gratiam cum eo conuersatus effecit ut reciperetur
 inter amicos precipuos. Is diuersabatur apud
 Antipatrum, Alexandro quoq; propitius crebros
 congressus familiaris: dicebat enim sibi cum Ar-
 chelao Cappadocae amicitiam intercedere, & ideo
 simulabat se Chaphyra obsequijs colere: cumq;
 videretur omnibus ex aquo deditus, observabat
 quaecumq; vel dicerentur vel fierent, undecumq;
 captans gratificandi per calumnias materiam.
 deniq;

XI.

equorū stabulo. Et praefectum uenatorū argue-
 bant, quòd eis praeuissset lanceas regias. Et ar-
 ma, ipso iubente, Alexandri famulus. Post hos
 praefectus arcis, Alexandri correptus similiter
 examinatus est. Quic obiectū est, quòd eos intra
 castellū reciperet, pollicitusq; eis esset pecuniam
 regiam ibi reconditam. Sed illo pernegāte filius
 eius accedens, uera esse dixit omnia: proutq;
 referentes manū Alexandri literas in hāc sen-
 tentiam. Quāprimū Deo fanēte perfecimus
 qua decreuimus, ad nos ueniemus: curate igitur
 ut quāadmodum estis polliciti, nos in castellum
 recipiatis. His literis uisis, Herodes posthac pro
 indubitato habuit, paratas sibi à filiis insidias.
 Alexander autē dicebat Diophantiū scribam
 imitātū suū characterē, esseq; Antipatri ma-
 litia excogitatū illā schedulā. Diophantus enim
 habebatur magnus talū artifex. Et post in simi-
 libus deprehēsus dedit suppliciu: eos uerò q; torti
 sunt rex apud Hierichuntē produxit ad popu-
 lum, ut accusarent filios, ubi saxis sunt obrui:
 eumq; uulgus concitū pœna Alexandrū cum
 fraire uellet afficere, Herodes per Ptolomaeū et
 Pheroā eos cohibuit: et iuuenes in carcere as-
 seruādos tradidit: eò nemo admittēbatur, adhi-
 bitis qui explorarēt eorū dicta et facta omnia:
 iamq; pro condemnatis habebantur. eum alio-
 rum opinione, eum suū eorū aliter Aristobulus
 pra anxietate etiam aquā suā ac socrum ad-
 miserat

miserationem praesentis calamitatis, eiusq; au-
 toris odium inuitans, An non tibi quoq; in-
 quit, periculū imminet, delata q̄ spe nuptiarum
 Syllao de omnibus qua hic sunt per literas si-
 gnifices. Qua uerba mulier statim fratri retu-
 lit: illo nō amplius se continēs uinciri eos iubet,
 & seorsum quēq; quid contra patrē moliti sine
 scripto prodere. Hoc iussi facere, scripserunt, in-
 sidias quidē nec parasse se, nec cogitasse: sed co-
 matos fugere, quod non possent amplius ad hunc
 modū suspecti & solliciti uincere. Eodē tempore
 cū uenisset ē Cappadocia ab Archelao legatus
 Mela unus ē dynastarum illius numero, uolens
 Herodes declarare eius maleuolentiā, acciuit ad
 se Alexandrū ē uinculis: & rursum interro-
 ganit de fuga, quonā & quomodo decenissent
 discedere. Ad Archelaū, ille respōdit, pollici-
 tum q̄ inde Romā mitteret. Caterū cōtra parē-
 tē nihil durius aut parū pietati cōueniēs se ma-
 chinatoros esse, neq; quicq̄ ueritatis inesse cōfictis
 aduersariorū criminationibus. cupiuisse etiā ut
 Tyrannus cum socijs examinaretur cautius: sed
 illis approperatam mortē per Antipatrū, quā
 admixtis suis uulgū in eos cōcitanerit. His di-
 ctis rex iussit & ipsum & Melā duci ad Gla-
 phyrā Archelai filiā, ut interrogaretur, num
 ignorasset paratas Herodi insidias. Quō ut uen-
 tū est, cōtinuō mulier uinctū conspicata maritū.
 caput sibi plangēs, & pra miseratione attonita
 D D clare

clare ingemuit: inueni quoq; manātib; lacry-
 mis, qui aderant miserabili hoc spectaculo tur-
 bati, diu nihil mādatorū poterāt uel dicere uel
 facere. Tandem Ptolemæo, cui cōmissus erat iu-
 uenis, iubente dicere, num & uxor fuerit con-
 silij conscia: Quā potuit, inquit, non esse, carior
 mihi uita, & parēs liberorū cōmunium. Ad hæc
 illa exclamauit, nullius mali se esse consciā: q̄ si
 id aliquid ad salutē eius cōserat, paratā se men-
 tiri uel in suā perniciē, & nihil omnino nega-
 turā. Tum Alexander, impiū quidē, siue su-
 spiciantur quos minime oportuit, nihil nec ego
 cogitauī, nec tu es cōscia: sed quòd ad Arche-
 laum abire, & inde Romā, decreuimus. Hoc ei
 illa fauente, Herodes ratus conuictū a se Ar-
 chelaū maleuolētia, dedit Olympo & Volūnio
 literas, iussis ut inter nauigandū appellerent ad
 Eleusam oppidū Cilicia, & Archelao scripta
 de his redderent: & post expostulationē q̄ filijs
 conatuū fuisset particeps, Romā inde nauigare
 pergerēt: & si inuenerint a Nicolao placatum
 Cesarē, redderent ei literas, & argumenta qua
 ad conuincendos iuuenes scripta mittebantur.
 Igitur Archelaus pro se attulit, noluisse qui-
 dē excipere iuuenes, quòd id & ipsis & patri
 eorū putaret uile, ne quid ob suspiciones et dis-
 fidia durius in eos statueret: non tamē missurū
 fuisse ad Cesarē, nec confirmaturū eos in male-
 uolentia: Romā antē delatū inuenerūt iam He-
 rode

rodi reconciliatū Casarem, eiq; literas reddide-
 runt. Nam Nicolai legatio ad hunc modum se
 habuit. Quamprimū Romam uenit & in pala-
 tium, præter ea mandata quæ habebat, Syllæum
 accusandū suscepit: animaduertit enim disside-
 re inter se Arabas, quorū aliquos eius omnia
 facinora indicauerūt, & hoc autore necatos ple-
 rosq; cognatos Oboda manifestè coarguerūt ex
 ipsius literis interceptis per aduersarios. Qua XII.
 foruita occasione Nicolaus uti nō neglexit, stu-
 dēs Herodem reducere in gratiā Caesaris. Scie-
 bat enim si defensionē regis ordiretur, difficilem
 se habiturum indicē: quod si accusaret Syllæū,
 non defore occasionem pro suo rege satisfacien-
 di. cōtestata igitur lite, & præstituta ad agendū
 die, Nicolaus assistentibus sibi Arcta legatis
 acriter accusauit Syllæū, interfectorē assensurans
 domini ac regis sui multorūq; Arabū, pecuniā
 etiā mutuatum ad perturbandam quietem pu-
 blicam, matronasq; arguens corrupisse eam Ro-
 ma quon in Arabia: addidit his grauissimū
 crimen, circūuentum mendacijs eius Casarem,
 quem nihil ueri de gestis ab Herode docuerit.
 Ad hunc occasionis locū postquam nentum
 est, Caesar interlocutus iussit eum omīssis cate-
 ris hoc tantum de Herode dicere, an non exer-
 citum in Arabiā duxerit, neq; duo milia &
 quingentos illic interfecit, neq; captiuis ab-
 ductis regionē depredatus sit. Ad hæc Nico-

laus, de his se uel maximè ait docere posse, nihil horum aut certè minimam paritè ita se habere, què admodum ab illo relata sint, neq; ullam mereri indignationem. Hinc præter opinionem auditis cum Caesar attentius auscultaui, ille primum indicans ei de D. talentis munus sumptum, deq; Syngrapha in qua ascriptum erat, licere post elapsum præstitum tempus pignora ex uniuersa regione capere: deinde, non expeditionem hostilem hæc fuisse, sed executionem iuris et repetitionem debiti: idq; non propter actum quanquam permittente Syngrapha, sed appellatis prius sæpe de hac re Saturnino et Voluminio Syria præsidibus: postremo apud Berytum in horum præsentia Syllæ per Caesaris fortunam iurato, omnino intra triginta dies exhibiturum se et pecuniam, et Herodis persurgat: et cum horum nihil Syllæ præstisset, aditos rursum præsides Herodi permisisse pignora capere, atq; ita demum illum profectum in Arabiam: Hoc est, inquit, illud bellum quod aduersarij tam tragicè exaggerauerunt: quod tamen quis potest bellum uocari, permissu præsidum, et ex pacto illorum post periurio uiolatos tum alios deos, tum in primis nomen Caesaris? restat de captiuis iam dicere. Latrones Trachonitæ x. l. primum, mox phæres, fugientes Herodem metu supplicij, receptaculum sibi fecerunt Arabiam: hos Syllæ fomis et aluit in omnium hominum iniuriam, agrosq; eis dedit, et pradarum fuit particeps: quos tamen ipso

eodem iurciurando tenebatur restituere cum
 mutuatitia pecunia ad præscriptum terminum: nec
 potest ostendere quenquam præter hos captum in
 Arabia: immo ex his ipsis aliquot euaserunt.
 Nunc confutata etiã de captiui inuidiosa sy-
 nophantia, audi Casar mendacissimũ figmentũ
 quod ad prouocandã iram tuam cõmentus est.
 Affirmo enim qd cũ Arabũ manus nos inua-
 sisset, & unus atq; alter è nostris cecidisset, tum
 demũ Herodes repugnare cõactus Naccbũ, &
 cum eo x xv. non amplius cecidit, quorũ sin-
 gulis centuplicatis iste bis mille & quingentos
 cecidisse reulit. His motus Casar, nulu irato
 ad Syllaũ uersus, rogauit quot Arabes ea pu-
 gna desiderati sint. Hastitane illo, & erratũ in
 numero satẽte, lecta sunt syngrapharũ cõditi-
 nes, & rescripta præsidũ, literaq; urbiũ cõtinẽ-
 tes querelas de latrocinij. Ad ultimum eò res
 deuenit, ut Casar dãnato capitis Syllaõ, Herodẽ
 in gratiã receperit: & pœnitẽs qd calũnijs per-
 motus durius scripsisset, hoc quoq; Syllaõ op-
 probrauerit, illius mēdacij impulsu se disces-
 sisse ob officijs amicitia. In summa, remisit eum
 in provinciã, ut postq̃ satisfecisset creditoribus,
 daret suppliciũ. Caterũ Areta indignari per-
 gebat, qd regiã dignitatẽ ac potestatem usurpa-
 ret, priusquã à se acciperet, nolebatq; Arabiã
 quoq; Herodi iradere: sed hoc consiliũ mutauit
 reddita ipsius litera. Olympus enim & Vo-

amicos locū obtinuit. Conuenit etiā inter eos ut Herodes Romā peteret, quandoquidē de hoc negotio Casari scripserat, feceruntq; simul iter usq; Antiochiā, ibi præsidiē Syria Titū recēdiliāuit Archelao, atq; ita in Iudæam reuersus est.

Trachonitarum defectio. CAP. XIII.

Sed interim dum ille Romā profectus a regno abest, bellum Arabicum ex hac causa exortū est. Incola Trachonis, quam regionē Zenodoro ademptā Casar Herodi attribuerat, neciiti exercere latrocinia, cogebantur in studijs agricultura mitius degere. Hoc uite genus nec ipsos delectabat, neq; terra respondebat laboribus: tamē a principio coercente rege abstinebant iniuriam ab accolis, nō sine laude Herodis diligentia. Sed quādo rex nauigauit in Italiam Alexandrum accusaturus & commendaturus Antipatrū Casari, Trachonita sparsō rumore de eius inuersione, defecerūt reuersi ad pristina latrocinia: tunc tamē absente rege a ducibus eius sunt perdoniti. Caeterū XL. ex his latronū principes captorū exemplo territi, relicto patrio solo fugerūt in Arabiam, recipiente eos Syllao propter non impetratū Salomes coniugium: a quo cum munitū quendam locū accepissent habitandum, excursionibus non Iudæam tantū infestabant, sed totā Cœlesyriam, abigebantq; pradae in sua receptacula, Syllao præbere impunitatem & securitatē maleficis. Herodes autē reuersus

a Rom.

à Romana peregrinatione, cōperit multa damna
illata suis à latronibus : cumq; non posset eos in
potestate suam redigere, quòd essent sub tutela
Arabum, nec tamen iniuriam acceptā conco-
queret, perlustrato Trachone interfecit illorum
domesticos : quo factò illi irritiores, maximè
quòd legē haberent quæ iuberet domesticorum
eadem inultā non sinere, contempto periculo to-
tam Herodis diuionē agendo & ferendo perpe-
tuis vexabāt incursionibus. Tum rex ad præsi-
des à Cesare missos Saturninū & Volumnium
rem detulit, latrones deposcens ad supplicium.
Illi hoc audito maiore manu se communitre, per-
turbare omnia repētini in insulis, agros simul
& nicos populari, ingulare quotquot in manus
eorū inciderent, ut bello quàm atrociniò res es-
set similior, iam enim usq; ad mille accreuerāt.
Quare Herodes & latrones sibi dedi postula-
bat, & mutuum creditū repetebat, exacto iam
præstituto tempore, sexaginta illa talenta quæ
Oboda per Syllam cōmodauerat. Syllens uerò
qui detruso à regimine Oboda ipse administra-
bat omnia, inficiabatur eos latrones esse in A-
rabia, & pecuniam differebat reddere, de qua
disceptabatur apud Saturninū & Volumnium
Syria præsides. Tandem illis autoribus conue-
nit, ut intra triginta dierum spatium & debi-
tum redderetur, & ex utroq; regno restituere-
rentur persæpe. Sed apud Herodē prorsus nemo

Arabum inuentus, uel ob maleficium, uel quacunq; de causa profugus: uerum Arabes conuicti sunt latrones ad se recipere.

Expeditione Herodis in Arabiam. CAP. XIII.

Ceterum postquam aduenit praestitutus terminus, Syllanus nolens stare cōuentus Romanam profectus est: Herodes uero exsequebatur restitutionem pecuniarū ac latronum. Saturnina et Volumnius permittentibus ei cōsummaces armis persequi: collectoq; exercitu inuasit Arabiam, septem mansiones emensus iudaea: cumq; peruenisset ad castellum, in quo se latrones coninebant, primo impetu id cepit, ipsamq; munitione nomine Reptam diruit, nullo alio damno dato regionis incolis. Et cum in auxiliū eorum procurrisset dux Arabum Nacebus, commissum est praelium, in quo pauci ex Herodianis, Arabum uero XXV. cum ipso duce ceciderunt: reliqui in fugam cōpuli sunt. Hoc modo latrones uetus Idumaeorum tria milia in Trachonem deduxit, ut cohercerent ibi latrocinia: et ad duces Romanos agentes in Phœnicia dedit literas, quibus eos certiores fecit, quod in cōsummaces tantum Arabas concessio ab eis in re usus fu, nihilq; egerit praeterea: idq; ipsorum inquisitione postea uerum compertum est.

Syllanus Herodem accusat apud Caesarem. CA. XV.

X. **S**ed aliter Romam properatis nuntiis, Syllao relatu est, suo more exaggerantibus omnia:

in eam ante insinuatius in notitiam Caesaris, forte
 enim circa palatium obuersans, his auditis cōse-
 ssim mutata neſte atratus cū adiit, denarrans ne
 bello afflucta ſit Arabia, totumq; regnū euer-
 ſum ab Herode ingreſſo cū exercitu: ad hac la-
 crymās querebatur, cecidiſſe duo milia et quin-
 gentos Arabū primates, Et in his amicum ac co-
 gnatum ſuum, Nabechum, diraptumq; magnas opes
 apud Raptā repositas: atq; hac facta per cōtem-
 ptum Okode, qui nec copius paratas habuerit,
 nec ducē ſe abſentem idoneum. Hac dicente, Syl-
 leo, addenteq; quod nec ipſe hanc proſeclionem
 ſuſcepturus erat, ni crederet Caſari cura eſſe pa-
 cem publicā omnium, neq; ſe domū preſentis He-
 rodes niſi ſuo malo eam pacem uiolaturus. Caſar
 querela commotus, perconſatus eſt ex Herodis
 amicis qui tū aderant. Et ex ſuorū quibuſdam
 recens reuerſis à Syria, hoc tantum an Herodes
 ullam exercitū extra regni ſui fines eduxerit. Id
 cum illi ſateri neceſſe haberēt, nec Caſar cauſam
 expeditionis audire dignaretur, magis etiā ira-
 tus Herodi ſcripſit minaciter, ſe hactenus illo
 uſum tanquā amico, poſthac habiturū eum pro
 ſubdiſo. Syllanus quoq; ea de re ſcripſit ad Ara-
 bas. Hiſ literis illi elati neq; latrones qui effu-
 gerant noluerūt dedere, neq; acceptā mutuo pe-
 cuniā perſolvere, neq; pro paſcuis qua condu-
 cerant, quicquā numerare, freti eo quod rex of-
 fendideſſet Caſarem. Quin Et Trachonita hac oc-
 caſio

casione usi insurrexerunt in Idumæorum custodiam, & iuncti Arabicis latronibus qui illorum regionem diripiebant, non tam suis lucris quam vindicta studentes miris modis in eos sauebāt. Hæc omnia Herodes ferebat, offenso Casare, minus iam habens uel fiducia uel audacia. Legatos enim eius ad agendam regis sui causam missos, primum ne admisit quidē: iterū uenientes dimisit infecto negotio. Quamobrē uehementer anxio mētū augebat Syllaus, Romæ præsens credulo Casari quiduis persuadens, & iam maioribus rebus inhians. Defuncto enim Oboda in Arabū regnū successit Aeneas, dictus Arcæus mutato nomine: hunc ille per calumnias petlere conabatur, & sibi principatū usurpare, multam pecuniam paritius in aulicos, multa etiam Casari daturū se pollicitus: quem iratum sciebat Arcæa quod se inconsulto ausus esset regni habenas suscipere. Tandem & ille literas cū muneribus misit ad Casarem, & in his multorum talentorum coronā auream: in his literis accusabat Syllaum, quod nequissimus seruus ueneno sustulisset Obodam, quo etiam uino inuasisset rerum administrationē, uxores Arabum adulterans, & conflato ære alieno niam sibi ad occupandum principatū municiens. Casar autē ne hos quidē legatos audire dignatus, aspernatusq; eorum munera, infecta re illos abire passus est. Interim Iudæorū res ac Arabum indices se habebant

bant deterius, turbatis omnibus. & componente nemine: nam regum aliter nondum principatum suum constabilierat. & proinde suos coercere non poterat. Herodes autem veritus ne si se defenderet, eo magis irritaret Casarem, cogebatur persolvere omnes iniurias. Postremo nullum finem arguentibus malis inveniēns, decrevit denuo Romanam legatos mittere, si quid equius per amicos impetrare posset a Casare. in eam legationem Nicolaus Damascenus profectus est.

Eurycles calumnie contra Herodis filios. C. XVI.

PER idem tempus dissidium cum filiis domesticum multo magis exacerbatum est: quamvis enim iam ante nunquam prorsus vacaret suspitione, malo pernicioso regibus, tunc tamen id maxime ob sale causam inualuit. Eurycles quidam Lacedæmonius, vir domi nobilis, sed ingenio pessimo, adulator, et delicijs perditus, sed utrumque vitium egregie dissimulans, usus Herodis hospitio, datus muneribus & maioribus acceptis, ad gratiam cum eo conversatus effecit ut reciperetur inter amicos precipuos. Is diuersabatur apud Antipatrum. Alexandro quoque propter crebros congressus familiaris: quæbat enim sibi cum Archelao Cappadocæ amicitia intercedere, & ideo simulabat se Cleophyram obsequijs colere: cumque videretur omnibus ex aquo deditus, observabat quæcumque vel dicerentur vel fierent, undecumque captans gratificandi per calumnias materiam.

deniq;

deniq; ad eò se blandis colloquijs insinuauit am-
 cuiq; , ut illi soli fidus uideretur, ceteros ita trā-
 ctare, prout amico esset cōmodum. His artibus
 ita sibi deuinxit Alexandrum ut in senis puta-
 ret ei soli tuto se posse querelas suas cōcredere:
 aperiebat igitur ei dolorē suum, quòd pater ef-
 fet à se alienatior, easumq; matris narrabat: &
 quòd Antipater praecepta fratribus dignitate
 solus posset omnia. Haec diuinius ferenda nō est,
 patre iam talibus imbuto odijs, ut cum ipsis nec
 conuiuia nec colloquia communicare sustineat.
 Haec ille, dolorē suum in sinu amici, ut tuus di-
 debatur, deponens: at ille omnia referebat An-
 tipatro, negans ad se hae peritūre, tacere tamen
 non posse ob periculi magnitudine, & cōsultū
 ei uelle, ut caueret ab Alexandri insidijs: non
 enim eum dissimulare animum, sed ipsis uerbis
 praeferre cupiditatē patricidij. Post hoc Beneuo-
 lentia pignus maxima ab Antipatro accipie-
 bat munera, & ad ultimū ab eo persuasus est, ut
 ad Herodem referret de hoc negotio. Rex nar-
 ranti de Alexandri opinio facilem aures praebuit,
 & eò deductus est uerborū ambagibus, ut im-
 placabilem iram in filium conciperet: ut quod
 sine mora declarauit. Eurycli enim L. talenta
 dōtanti, quibus ille acceptis ad Archelauum se
 contulit, & multum Alexandrum praedicans,
 operam etiam suam cōmemorans quā ad uirū ei
 fuerit ad contibandam patris gratiam: & ab eo

quoq; accepta pecunia, prius quam deprehēderetur hominis malitia discessit. Reuersus deinde in patriā, cum ibi quoq; similibus artibus uteretur, Lacedæmone pulsus est in exilium. Porro Iudeorum rex non iam ut antea cōsentus avertina præbere criminatōribus Alexandri & Aristobuli, proprio seruiebat odio, etiam nemine accensente obseruās singula, & sciscitans, & permittens omnibus quicquid uellent cōtra eos dicere: & inter cetera Euarumum Cōm cōmunicasse cum Alexandro consilia: uidebaturq; nullo sermone audire libentius. Oblatum est deinde inuenibus manus infortunium, calumnijs nunquam cessantibus, & omnibus certatim aliquid mali de eis ad regē deferentibus, scilicet incolūmitatis eius studio. Erāt Herodis duo satellites, Iuonidus & Tyrannus, grati illi propter robur ac proceritatem corporū: hi propter quandam offensam pulsi ē regia, & inter equites Alexandri stipatores recepti, quod essent exercitatissimi habebantur pecunijs alijsq; muneribus. Atrox igitur rex de his etiam suspitione cōcepta, tormento eis addidit. Ergo post toleratos dies cruciatos, tandem dūnt se sollicitatos ab Alexandro, ut inter neminem Herodem feras persequentes interficerent: facile enim confingi posse, præcipitātia ab equo suis met celsis transcurram esse, nam & ante penē finite quiddam ei acciderat. Simulq; indicauerunt aurum de fossiis in equos

equorū stabulo, & praefectum uenatorū argue-
 bant, quod eis praeuissset lanceas regias, & ar-
 ma, ipso iubente. *Alexandri famulis.* Post hos
 praefectus arcis *Alexandri* correptus similiter
 examinatus est. *Quic* obiectū est quod eos inera
 castellū reciperet, pollicitusq; eis esset pecuniam
 regiam ibi reconditam. Sed illo pernegāte filius
 eius accedens, uera esse dixit omnia : protulitq;
 referentes manū *Alexandri* literas in hāc sen-
 tentiam. Quāprimū Deo fauēte perfecimus
 qua decreuimus, ad nos ueniemus : curate igitur
 ut quēadmodum estis polliciti, nos in castellum
 recipiatis. His literis uisis, *Herodes* posthac pro
 indubitato habuit, paratus sibi a filiis insidiae.
Alexāder autem dicebat *Diophantiū* scribam
 imitatu suum characterē, esseq; *Antipatri* ma-
 licia excogitatu illā schedulā. *Diophantus* enim
 habebatur magnus talium artifex, & post in simi-
 libus deprehensus dedit suppliciu: eos uerò q torti
 sunt rex apud *Hierichuntē* produxit ad popu-
 lum, ut accusarent filios, ubi saxis sunt obrui:
 eumq; uulgus concitū pœna *Alexandri* cum
 fraire uellet afficere, *Herodes* per *Ptolimæū* &
Pherorā eos cohibuit: & iuuenes in carcere as-
 seruādas tradidit: eò nemo admittēbatur, adhi-
 bitis qui explorarēt eorū dicta & facta omnia:
 iamq; pro condemnatis habebantur, cum alio-
 rum opinione, eum sua: eorū aliter *Aristobulus*
 pra anxietate etiam equitā suam ac socrum ad-
 miserat

miserationem praesentis calamitatis, eiusq; au-
toris odium inuitans, An non tibi quoq; in-
quit, periculū imminet, delata q̄ spe nuptiarum
syllae de omnibus quae hic fiunt per literas si-
gnifices. Quae uerba mulier statim fratri retu-
lit: illo nō amplius se continēs uinciri eos iuber,
et seorsum quēq; quid contra patrē moliti sine
scripto prodere. Hoc iussi facere, scripserunt, in-
sidias quidē nec parasse se, nec cogitasse: sed co-
matos fugere, quod non possent amplius ad hunc
modū suspecti et solliciti uiuere. Eodē tempore
cū uenisset e Cappadocia ab Archelao legatus
Mela unus e dynastarum illius numero, uolens
Herodes declarare eius maleuolētiā, acciuit ad
se Alexandrū e uinculis: et rursus interro-
ganit de fuga, quonā et quomodo decenissent
discedere. Ad Archelau, ille respōdit, pollici-
um q̄ inde Romā mitteret. Caterū cōtra parē-
re nihil durius aut parū pietati cōueniēs se ma-
chinos esse, neq; quicq̄ ueritatis inesse cōfictis
aduersariorū criminationibus. cupiuisse etiā ut
Tyrannus cum socijs examinaretur cautius: sed
illis approperatam moriē per Antipatrū, qui
admixtis suis uulgū in eos cōcitauerit. His di-
ctis rex inssit et ipsum et Melā duci ad Gla-
phyrā Archelai filiā, ut interrogaretur, num
ignorasset paratas Herodi insidias. Quò ut uen-
tū est, cōtinuò mulier uinctū conspiciata maritū,
caput sibi plangēs, et pra miseratione attonita
clare

clare ingemuit: iuueni quoq; manantibus lacrymis, qui aderant miserabili hoc spectaculo turbati, diu nihil mādatorū poterāt uel dicere uel facere. Tandem Ptolemaeo, cui cōmissus erat iuuenis, iubente dicere, num & uxor fuerit cōsiliij conscia: Quā potuit, inquit, non esse, carior mihi uita, & parēs liberorū cōmuniū. Ad haec illa exclamauit, nullius mali se esse conscia: q̄ si id aliquid ad salutē eius cōserat, paratā se mentiri uel in suā perniciē, & nihil omnino negaturā. Tum Alexander, impiū quidē, sicut suspicantur quos minime oportuit, nihil nec ego cogitavi, nec in es cōscia: sed quōd ad Archelaum abire, & inde Romā, decreuimus. Hoc ei illa fauente, Herodes ratus conuictū a se Archelaū maleuolētia, dedit Olympo & Volunio literas, iussis ut inter nauigandū appellerent ad Eleusam oppidū Cilicia, & Archelao scripta de his redderent: & post expositulatiōē q̄ filiis conatuū fuisset particeps, Romā inde nauigare pergerēt: & si inuenerint a Nicolao placatum Caesarē, redderent ei literas, & argumenta qua ad conuincendos iuuenes scripta mittebantur. Igitur Archelaus pro se attulit, noluisse quidē excipere iuuenes, quōd id & ipsis & patri eorū putaret uile, ne quid ob suspicionēs et dissidia durius in eos statueret: non tamē missurū fuisse ad Caesarē, nec confirmaturū eos in maleuolentia: Romā autē delati inuenerūt iam Herodi

rodī reconciliatū Casarem, eiq; literas reddiderunt. Nam Nicolai legatio ad hunc modum se habuit. Quamprimū Romam uenit & in palatium, præter ea mandata qua habebat, Syllam accusandū suscepit: animaduertit enim disside-re inter se Arabas, quorū aliquot eius omnia facinora indicauerūt, & hoc autore necatos ple-rosq; cognatos Oboda manifestē coarguerūt ex ipsius literis interceptis per aduersarios. Qua X
 foruita occasione Nicolaus uti nō neglexit, stu-dēs Herodem reducere in gratiā Caesaris. Scie-bat enim si defensionē regis ordiretur, difficilem se habiturum indicē: quod si accusaret Syllaū, non desore occasionem pro suo rege satisfacien-di. cōtestata igitur lite, & præstituta ad agendū die, Nicolaus assistentibus sibi Arcta legatis acriter accusauit Syllaū, interfectore assensurans domini ac regis sui multorūq; Arabū, pecuniā etiā mutuatam ad perturbandam quietem pu-blicam, matronasq; arguens corrupisse tam Ro-mæ quàm in Arabia: addidit his grauissimū crimen, circūuentum mendacijs eius Casarem, quem nihil ueri de gestis ab Herode docuerit. Ad hunc occasionis locū postquam uentum est, Caesar interlocutus iussit eum omīssis cate-ris hoc tantum de Herode dicere, an non exer-citum in Arabiā duxerit, neq; duo milia & quingentos illic interfecerit, neq; captiuos ab-ductis regionē depredatus sit. Ad hæc Nico-

laus, de his se vel maximè ait docere posse, nihil horum aut certè minimam partem ita se habere, què admodum ab illo relata sint, neq; ullam mereri indignationem. Hic præter opinionem auditis cum Caesar attentius auscultaret, ille primum indicavit ei de D. talæis mutuo sumptu, deq; syngrapha in qua ascriptum erat, licere post elapsam præstium tempus pignora ex universa regione capere: deinde, non expeditionem hostilem hæc fuisse, sed executionem iuris et repetitionem debiti: idq; non propter actum quamquam permittente syngrapha, sed appellatis prius sæpe de hac re Saturnino et Voluminio Syria præsidibus: postremo apud Berytum in horum præsentia Syllæ per Caesaris fortunam iurato, omnino intra triginta dies exhibiturum se et pecuniam, et Herodis persurgat: et cum horum nihil Syllæ præstitisset, aditos rursus præsides Herodi permisisse pignora capere, atq; ita demum illum profectum in Arabiam: Hoc est, inquit, illud bellum quod adversarij tam tragicè exaggeraverunt: quod tamen qui potest bellum vocari, permissu præsidum, et ex pacto illorum post periurio violatos tum alios decos, tum in primis nomen Caesaris? restat de captivis iam dicere. Latrones Trachonitæ x l. primam, mox plures, fugientes Herodem metum supplicij, receptaculum sibi fecerunt Arabia: hos Syllæ fomis et aluit in omnium hominum iniuriam, agrosq; eis dedit, et prædaram fuit particeps: quos tamen ipso

eodem iurēiurando tenebatur restituere cum
 mutuatitia pecunia ad præsriptū terminū: nec
 potest ostendere quenquam præter hos captiū in
 Arabia: immo ex his ipsis aliquos euaserunt.
 Nunc consuetata etiā de captiuis inuidiosa sy-
 cophantia, audi Caesar mendacissimū figmentū
 quod ad promocandā iram tuam cōmensus est.
 Affirmo enim q̄ cū Arabū manus nos inua-
 sisset, & unus atq; alter è nostris cecidisset, iam
 demū Herodes repugnare cōactus Nacebū, &
 cum eo x x v. non amplius cecidit, quorū sin-
 gulis centuplicatis iste bis mille & quingentos
 cecidisse retulit. His motus Caesar, uultu irato
 ad Syllaē uersus, rogauit quot Arabes ea pu-
 gna desiderati sint. Hastitante illo, & erratū in
 numero satēte, lecta sunt syngrapharū cōditio-
 nes, & rescripta præsidiū, literaq; urbiū cōcinē-
 tes querelas de latrocinijs. Ad ultimum eò res
 deuenit, ut Caesar dānato capitis Syllao, Herodē
 in gratiā receperit: & poenitēs q̄ calūnijs per-
 motus durius scripsisset, hoc quoq; Syllao op-
 probrauerit, illius mēdacij impulsū se disces-
 sisse ob officijs amicitia. In summa, remisit eum
 in provinciā, ut postq̄ satisfecisset creditoribus,
 daret suppliciū. Caterū Areta indignari per-
 gebat, q̄ regiā dignitatē ac potestatem usurpa-
 ret, priusquā a se acciperet, nolebatq; Arabiā
 quoq; Herodi tradere: sed hoc consiliū mutau-
 erūt reddita ipsis litera. Olympus enim & Po-

luminis cognito placatū esse Casarē, mox ita ut mandatū erat obtulerūt ei literas, cōtinentes argumenta quibus filios impietatis conuicerat: quibus lectis uisum est nō onerare insuper alio regno senē, & infortunatū circa filios: admis- sisq; legatis Arcia, & haecenus obiurgatis q rex eorū temerariē principatum sumpsisset, nō expectata sua sentētia, admisit mura, & regnū ei auctoritate sua cōfirmavit. Post hac Herodi iam recōciliatus scribit, dolere se uicē eius, qui tales haberet filios, debereq; eū, si quid cōtra pietatē ausi sine, ut in parricidas animaduertere, se enim liberā ei potestātē permittere: q si tantū fugā meditati sint, ipsum quoq; salua pietate oportere leni castigatione contineri esse: quare suū cōsiliū esse, ut indicto cōsistorio apud Berytum Romanorum domiciliū, & adhibitis presidibus cum rege Cappadocum Archelao, amicisq; ceteris & uiris illustribus, de cōmuni sententia quid statnendum sit dispiciat: atq; hoc fuit argumentum epistola Caesaris.

Herodis filii damnantur apud Berytum in concilio.

CAP. XVII.

XIII.

Qua accepta Herodes supra modū gaudius est, tum q redisset in gratiā, in propter cōcessam sibi statnendi de filiis potestātē liberā: & nescio quo pacto accidit, ut qui prius in secūda fortuna durus quidē pater fuerat, nō tamē temerarius aut praeceptis ad filiorū interitiō-

nunc rebus suis in melius mutatis, & recepta
 pristina fiducia, nouo more laxauerit habenas
 odijs. Ergo conuocat per nuntios quotquot ni-
 sum est Casari, uno Archelao excepto, vel q̃
 hominẽ oderat, vel quòd ueretur ne obfiste-
 ret suo proposito: & postquã Beryeum conue-
 runt cū presides, tum ceteri exiit ē diuersis ur-
 bibus, filios quidẽ, quos adducere in concilium
 uoluit, in Platane nico Cidoniorũ detinuit, non
 longe ab urbe, ut posset eos si uocaretur sistere:
 ipse uerò solus introgressus, coram cõfessu C. L.
 uirorũ, usus est accusatione non tam propier in-
 fortunũ & necessitatem miserabili, quàm pa-
 tri parum decora. Vehemens enim erat, & in
 coarguendo crimine hasitans nõ satis se expli-
 cabat, multaq; furoris ac feritatis referebat
 indicia: nec probationes exhibebat cognitori-
 bus, sed aduocatos sibi eos adiungebat indecore
 pater cõtra filios, literaq; ab ipsis scriptas lege-
 bat: in quibus nihil insidiarum aut impietatis
 inerat, sed tantũ de incunda fuga consilium, &
 conuicia signa offensi animi: ad quæ postquam
 ille peruenit uociferabatur quasi in cõfessis in-
 sidys, remq; exaggerabat, deierãs mori se malle
 quàm audire talia. Postremò dicens sibi & à
 natura & à Casare potestatem in eos datam:
 addidit etiam patriam legẽ ita iubere, ut si cui
 accusato parentes manus imponant capiri, ne-
 cesse habeant circumstantes saxa eum ferire.

atq; in hunc modū interficere: quod cū sibi prorsum sit in patria & sua regno facere, tamen expectare se illorū quoq; calculos. Venire se tamen ad eos non tam ut indicens filios in manifestissima culpa deprehensos, quā ut per occasione indignationi instā parentis suam addant suffragiū, & exemplum edant ad posterōs, non oportere tales insidias negligi. Hac locuto rege, & iuuenibus ne ad dicendam quidem causam adductis, qui erant in consilio uidentes rem eō deuenisse, ut nulla sit spes reconciliationis & gratia, potestatem eius confirmauerunt. Et primus Saturninus uir consularis, multisq; defunctus honoribus, protulit sententiam moderatam circumstantiis, damnare se quidem Herodis filios, non tamen censere interficiendos, quod & ipse filios habeat, & Herodem prateritis infortuniis hoc maximum nolit adijcere. Post illum ipsius tres filij, qui legati patris erant, eandem sententiam tulerunt. Contra Volumnius capite plectendos pronuntiat, qui tam impij erga patres fuerint: quem deinceps maior pars secuta est, ut omnino uiderentur addicti ad supplicium. Moxq; inde Herodes Tyrum eos secum duxit: quō cum Nicolaus appulisset à Roma ueniens, rex prius expositis quæ apud Berytū acta fuerant, percontatus est quid Roma amici sentiret de eius filiis. Ille respondit uideri consilia inueniunt impia, coniiciendosq; uinctos in carcerem: deind

deinde persuaso diligentius negotio, si ita videretur, occidendos, ne putetur plus ira, quam rationi tribuere. sin cōtrariū placeat, absolvēdos, ne aliquid committatur immedicabile: eam esse Roma plerorumq; amicorum sententiā. Tum rex diu multumq; tacitus secum cogitavit, & illum secū navigare iussit. Postquā autem Caesarem videntū est, mox omnes fuerūt de filijs solliciti, enentū expectantes: valde enim metuebāt ne propter inueteratum disidium immineret eis exitium; cumq; dolerent eorum vicem, tamē nec loqui temere, nec audire dictū aliquod liberius vacabas periculo: sed in sinu misericordiā calantes, taciti dolorem dissimulabant. Unus omnium vetus regis miles nomine Tiro, filiū habēs Alexandri aequalē & amicum, quicquid aliū quieti occulabam, ipse liberē eloquebatur. & saepe exclamare cogebar in turba, perisse veritatē & iustitiā in rebus humanis, & pro his regnare cū mendacijs malitiā: eoq; tantā caliginem inducā negotijs, ut ne gravissima quidem errata sua homines animadvertirent. Hac loquēdi libertas quamvis nō abesses à periculo, omnes tamē monebas, q non sine ratione fortiter se gereret tali tēpore: libetēq; hac audiebāt singuli, & cū sibi cauerent silētio, eius tamen non improbabāt licentiā: nam tāti mali expectatio parvisse à quovis cōmiserationis voce exprimere. Ille verò etiā ad regē magna libertate se

ingerens, postulavit solus cū solo colloqui: quod ubi cōcessum est: Nō possum, inquit, ō rex diuinus ferre hāc anxietatē animi, quae me cogit audaces uoces, et mihi periculosas, p̄mere: sed tibi, si uelis, utiles. Vbi nūc est tua mens? ubi animus ille semper hastenus quātumuis arduis p̄r negotijs? quā nā hac est tanta amicorū ac cognatorū penuria? neq; enim tibi hos cognatos aut amicos existimo, qui tantū scelus sustinent in quondā felici regia. Quid tu? quid agatur non dispicies? occidesne duos inuēnes ē regina uxore susceptos, et in omni uirtute eximios, teipsum hac etate cōmissurus uni filio alēri spes improbas, et cognatis quos ipse toties iudicasti dignos supplicio? An nō animaduertis tacitū vulgus simul et tuū errorē dānare, et miserari calamitatē inuēnū? adhuc tū militaris turba, tuum ipsi duces illis cōpatiūtur, et execrātur auctores huius infortunij. Hac primò sat aquis auribus accipiebat rex, admonitus tam suae calamitatis, quā domesticorū perfidia. Sed illo immodestē ac militariter instantē, et per simplicitatē non habente rationem temporis, turbatior iam et opprobriationem hanc magis quā admonitionē amecam existimans, sciscitatus quidā essent illi aegreferentes duces aut milites, nominatim iudicatos omnes cum ipso Tirone ninctos in p̄sē seruari in carcere. Huius facti occasione Trypho quidam confor regis accedens cū ait, se non

semel

semel à Tirone sollicitatum, ut inter curandum
gustat ei nouacula praeideret, oblectata spe ma-
gnorū munerū, & primis loci inter Alexandri
amicos. Hic locum iubet corripi: moxq; tortus
est & consor & Tiro cū filio: qui uidēs patrē
sanissimē tractatū, obstinatē cruciatus perfer-
re, nec tamē superesse ullā spem salutis ex crui-
delitate regis coniciens, ait se indicatarum ne-
ritatem, si tormenta sibi ac parenti remitteren-
tur: acceptaq; in hoc fide, dicebat cōuenisse in-
ter eos ut Tiro sua manu regem interficeret: pa-
tere enim ei aduū soli ad solū, atq; ita perpetra-
to facinore libenter quiduis passurum in Ale-
xandri gratiā. His dictis patrē exemit cruciati-
bus, incertum ueritate expressa, an ut se ac ge-
nitorem hoc pacto à diuturniore uexatione re-
dimeret. Herodes autē eiecta ex pectore omni
si qua prius inerat dubitatione de filiorū suppli-
cio, nec ullū relinquens locū rēspiciētia, prope-
rauit exsequi suum propositum: & productis
in concionē trecentis ductoribus militū, unā cū
Tirone ac filio: iōforeq; indice, omnes accusauit
apud populum: in quos multitudo quicquid ad
manū ueniret coniciens, ad unum eos interfe-
cit. Alexander autem & Aristobulus ducti
Sebasten, ibi iussu patris sunt strangulati: &
corpora eorū in Alexandriū recondita sunt, ubi
maternus eorū animus & pleriq; ex progenitorū
serie sibi sunt. Et fortasse alicui mirum non ui-
debimur.

debitur, coalitum tanto tēpore odiū adeò extre-
 misse, ut modum excedēs ipsam naturā uicerit.
 Illud meritiò dubitari possit, in adolefcētes ne ea
 culpa conferenda, qua patrē longo tēpore exa-
 speratum tandē in odiū coniecērint immedica-
 bile: an in ipsius duritiā, & cupiditatē tam glo-
 ria quā dominationis immodicā, qui nullum
 ferret focum, malens omnia suo arbitrio fa-
 cere: an potius in fortunā, cuius potentie nullis
 humanis rationibus resistere licet, ne sapiētis-
 simis quidē. Vnde persuasum habemus eam om-
 nes humanas actiones praesaxisse, ut neces-
 sario consequatur: eamq; uim fatum uocamus,
 quòd nihil sit quod illa non efficiat. Sed hunc
 sermonē ut arduū leniter attigisse sufficiet, qui
 & nostris studijs nonnihil tribuit, & uarieta-
 tis actionū causas examinat: qua quidē cōtem-
 platio iam olim inclusa est legis nostra volumi-
 nibus. Caterum ex duabus reliquis causis quod
 ad filios attinet, accusare quis posset eorū inue-
 nilem arrogantiam, & fastum regiū, q̄ nimium
 tribuerint patris calumniatoribus, & in acta
 eius ac uitam parum aq̄u inquisitores fuerint,
 malitiosē suspicaces, & lingua tēperare nesciē,
 ac per hoc geminas ansas praebentes suis obser-
 uatoribus, & ad inuendam regis gratiā dela-
 toribus. Patris autem planē pudendus error est
 & inexonsabilis, q̄ neq; infidiarū structarum
 conuictos, neq; ullis huius comatus argumētis
 depr-

deprehensis, permisis sibi ex se genitos interficere, egregio corpore iuvenes, nec apud suos solum gratiosos, nō in uenationibus segnes, nō in militariibus exercitijs contemnēdos, aut civili-
bus facundia studijs: horum enim omnium non erant rudes, praesertim Alexander natu grandior. Satis erat, etiamsi damnare libuisset, aut uinculis eos cohibere, aut procul à regno ablegare, cum securum faceret Romana potentia, sub cuius tutela posuit ne apertam quidē nim, adeo non insidias, extimescere debuerat. Nunc iam cito eos occidere in impotentis affectus gratiam, quid aliud est quam argumentum impialicentia: maxime cum esset ea aetate, in qua excusatio ignorantia uel imperitia non comperit: neq; enim mora & dilatio facit eum excusatiorem. Minus enim peccatum erat, anonitum nono aliquo casu, irritatum esse ad atrocius facinus: post longas uerò cunctationes & deliberationes; postremo tale quippiam aggredi & perpetrare, sanguinarij animi est & obstinati in deterius: qualem sibi esse etiam postea declarauit, nec reliquis parens qui antè nidebantur charissimi: qui tamen si minus miserabiles erant, quod merito perirent, tamen san-
ctam arguebant similem, nec ab illo-
rum temperantem sibi cadibus:
qua de re dicturi sumus in
sequentijs.

FL. IOSEPHI AN-
TIQVITATVM IVDAICA-
RVM LIBER XVII

De Antipatri Herodis filii malitia.

CAP. I.

ANTIPATER autem subla-
tis fratribus agitatius diris, gra-
du iam ad extremam cōtra pa-
trem impietate facto, nondum
improba spei satisfaciebat &
in futurum auide. Liberatus enim amulorum
metu, qui possent in principatus societatem ve-
nire, in aliam maiore difficultate parandi sibi
regni incidit, uidelicet odium quo populariter
inuisus erat omnibus: huc accedebat quod illi
magis etiā haberet sollicitū, alienati militū ani-
mi, a quibus pēdebat regū securitas. si quando
gens ipsa uideretur nouarum rerū cupida: quae
mala suamet culpa sibi germanis oppressis con-
ciliauit: & tamē haud aliter quā rex cū pa-
tre administrabat res Iudeorū, credente se He-
rode eius fidei, & id factū quo supplicium me-
rebat, interpretante argumentū benenolētia,
quasi saluti regis cōsulens illos prodidisset. non
morem gerēs odio quo tam illos quā patrē pro-
sequeretur: quandoquidē & illos propter pa-
trē oderat totus infessus furys: dabatq; operam
ut nulli essent qui insidias eius detegerent, aut
ad quos posset Herodes aperta ui petitus refu-
gere:

gere: sed tum longe magis stimulabatur ceptos
conatus persequi. Nā eo defuncto proponebat
sibi certū imperiū: q̄ si diutius vitā protraher-
et, periculum uidebat ne proditis aliquo modo
suis rebus patrē haberet insensissimum. Ideo
nullis parcebat sumptibus in demerēdu pater-
nis amicis, hominū odia beneficijs uolēs obrue-
re, præcipuē quotquot Romæ erant magnificen-
tissimis muneribus sibi cōcilians, et ante omnes
Saturninū qui tum Syria præerat. Spes etiam
erat fratrem ipsius corrūpi posse donorū magni-
tudine: pariterq; regis sororē, nuptiā uiro inter
amicos regis primario: erat enim callidissimus
ad deuinciēdos per benenolentia speciem hominū
animos, & dissimulandi odij summus artifex.
Non tamē fallebat amicitia, qua iam ante perspe-
ctum habebat eius ingenium, nec decipi poterat.
& ideo machinis omnibus occurrebat eius ma-
litiæ: quāuis filiā habebat nuptiā eius anūculo,
quā ipse Antipater post Aristobuli mortem
ei iungendam curauerat. Nam aliteram mariti
matris filius Callas uxore duxerat: sed nec af-
finitas hac effecit quo minus cognosceretur eius
malitia, sicut nec prior illa consanguinitas ex-
tinguere meritū odiū posuit. Salomē autē ada-
mato Syllæo cupienti nubere, Herodes cōpulis
ad Alexæ coniugiū, adiuvante Iulia, & ne re-
cusaret persuadēte, ne aperite inimica fratri fie-
ret, iurato ni cōsensum praberet alienatur ū se
ab

ab ea beneuolentiā: quare illa paruit auctoritati uxoris Casarea, alioquin etiā utile danti consilium. Per idē tempus remissa est ad patrē Cappadocum regis Archelai filia, quondam uxor Alexandri, reddita etiā dote ex fisco regio. ne-
 11. quid ea de causa exoriretur cōtrouersia. Ipse autē filiorū liberos educabat magna diligētia. Alexander enim ē Glaphyra duos mares suscepas, Aristobulus ē Bernice Salomes filia res, & duas fēminas. Eos aliquādo praesentibus amicis cōmendans, et filiorū deplorans infortunium, Deū precatus est nequid simile contingeret eorū liberis: sed potius uirginibus cū aetate aucti, gratiā sibi nutritionis reponeret: desponsauit etiā futuras adultis uxores, maiori ex Alexandri filijs Pherora filiā: Aristobuli uerō filio filiā Antipatri: & eiusdem filiā itidē Antipatri filio: alterā autē filiā, Herodi suo filio, nato ex filia pōtificis. Mos enim nobis est patrius, plures simul uxores habere. Hac cōnubia rex procurans miseratione pupillorū, per affinitatē Antipatrū ad caritatē eorum inuitans. Sed ille eundē erga pueros animū obtinuit, quē erga parētes ipsorū habuerat: sollicitus etiam regis circa eos cura, ne forte adulti officerent sua potētia, Archelao quoq; rege adiutū nepotulos, & Pherora tetrarcha accipere pupillarū alterā filio suo contingē. Eodē incitabatur propter studia populi, miserāti orbatos paren-
 tibus

tibus, & ipsum autorem eius calamitatis odio
 prosequētis, & parati aliquādo per occasionem
 decedere eius erga fratres malevolentiam: qua-
 propter machinabatur de hoc negotio decreta
 patris irrita facere, agre laturus si deberet eos
 habere potestatis participes: flexitq; Herodem
 precibus ut ipsi filiā Aristobuli ducere permie-
 teret: et filio suo Pherora filiā: itaq; prater eius
 sententiā mutata sunt pacta cōnubialia. Rex au-
 tem eodē tēpore nonē uxores habebat: una eras
 Ansipatri mater, altera summi pōtificis filia,
 ex qua puer natus est patrē nomine referēs: erās
 inter has & fratris filia, & cōsobrina, sed ste-
 riles: praterea Samaritis una, & ex ea liberi
 Anipas & Archelaus, & Olympias filia,
 quā postea duxit regis fratruelis Iosephus. Ar-
 chelaus autē & Anipas Romā apud privatiū
 quendā amicū educabātur: ex Cleopatra etiam
 Hierosolymitana Herodē genuit & Philippū,
 qui & ipse Romā educabatur: ex Pallade autē
 Phasaclū: ex Phadra itē & Elpide filias ha-
 buit Roxanā & Salomē. Maiores autē nati fi-
 lias, Alexandri ex eadē matre sorores, quarū
 coniugiū Pheroras contēpserat, alterā Anipa-
 tro sororis sua filio collocavit, alterā Phasaelo
 fratris sui filio. atq; hac fuit Herodis pgenies.

De Zamari Iudæo Babylonico.

CAP. II.

Volens deinde à Trachonitis tuta esse o-
 mnia, nicū Indæis magnitudine urbis de-

venit in eius regionis medio cōdere, qui et suis
 esset presidio, & unde hostes facilius ex pro-
 pinquo posset invadere. Cumq; intellexisset for-
 te fortuna virū Iudaeū ē Babylonia cū quingen-
 tis equitibus sagittarijs & centū ferme cogna-
 tis Euphrate traiecto circa Antiochiam qua
 sita est ad Daphnen degere, ubi à Saturnino
 praeside Valathā castellū ad habitandū accep-
 ras, accersivit eū unā cū suis, pollicitus ei agros
 in praefectura Batanaea, qua Trachonitidi confi-
 nis est, ut ibi opponeretur infestatoribus: omniū
 etiam tributōrū ac vectigaliū immunitatē pro-
 misit tam agris quā hominibus. His cōditioni-
 bus allectus Babyloniū venit, acceptoq; agro
 castella ibi condidit, & vicū nomine Bathy-
 ram. eratq; hic uir pro obice cōtra Trachonitas
 indigenis, simulq; Iudeis à Babylone Hieroso-
 lyma religionis ergō pietatibus, quo iustiores es-
 sent à latrocinijs: multiq; undiq; ad eū conflu-
 xerūt Iudaei observatores legis patriae: & facta
 est ea regio valde populosa propter immunita-
 tem, qua illis mansit Herode incolumi. Philip-
 pus deinde qui successit, pauca ei nō diu ab eis
 exegit: porro magnus Agrippa & eodē nomi-
 ne filius, licet multis gravatos exactionibus, li-
 bertate tamen frui permiserunt: quibus succe-
 dentes Romani & ipsi gravibus tributis eos op-
 primunt, sed salva libertate: de quo alias suo tē-
 pore dicemus prolixius. Zamaris autē Babyloni-
 nius,

nim, qui hanc regionem possidendam accepit ab Herode, exacta cum virgine uita, moritur egregijs liberis superstitibus, & in his Iacimo equite insignis fortitudinis, qui cum ab Babylonia reges stipare est solitus: is in extrema senectute decedens filium reliquit Philippum, virum manu proprium, & uirtuti si quis alius deditum, regi quoque Agrippa ob hac gratum & amicissimum: quod ab eo uniuersis suis copijs exercendis ac duclandis est prepositus.

Antipatri contra Herodem infidiz. CAP. III.

Ceterum in eo rerum Herodus statim quem diximus, omnia pendebant ab Antipatro, postquam semel prospiciendi suis comodis potestatem accepit a patre, bene sperante de fide ipsius ac beneuolentia: qua tamen potestate ille audacius abutebatur, callide reges suam malitiam, & in omnibus facile fidem a patre impetrare eratque omnibus formidabilis ob uersutiam magis etiam, quam ob potentiam. Sed precipue Pheroras illum colebat, & ab eo uicissim colebatur, circumuentus a mulieribus Antipatro fauentibus: obnoxius enim erat Pheroras & uxori & socrui & sorori, quamuis exosas eas haberet propter iniurias illatas filiabus suis uirginibus: ac tam ferenda erant, & absque illis nihil facere poterat, res eius peruestigantibus, & mutuo se inimicem adiutantibus: quibus etiam Antipater erat deditissimus, tum per se, tum per matrem nam haec quatuor mulieres consentiebant in omnibus.

bus. Sed Pherora cum Antipatro propter le-
 ues quasdam res non satis cōueniebat, diuellente
 eos regis sorore: qua iam dudum explorabat o-
 mnia, sciens eos in regis tantum perniciem con-
 spirare, & parata rei eius iudiciū facere: qui ut
 cognouerunt mutuam suam amicitia suspectam
 hoc nomine regi & inuisam, hoc contra exco-
 gitauerunt, ut non congregerentur in propatulo,
 fictisq; conuijs simularent dissidium, maxime
 presente Herode, aut alio quopiam qui ei renun-
 tiaturus id uideretur: clam autē alerēt & con-
 firmarent mutuam beneuolentiam: atq; ita etiā
 fecerunt. Hoc autē Salomen non latuit, nec cum
 primò excogitatū est, nec postea cum coepit fie-
 ri: omnia enim peruestigabat, moxq; ad fratrem
 affingēs aliquid deferebat, uidelicet occulta co-
 rum conuenticula & clācularias consultiatio-
 nes, mirū ni euasura in ipsius perniciem, si ma-
 turē sibi nō prospiceret. In aliorū enim cōspectu
 dissidentes & iactantes inter se conuiuia, celare
 amicitia: deinde quando soli sint consentire, du-
 bio procul conspirantes in eos quibus occultam
 uelint esse suā amicitia. Hac illa & peruesti-
 gabat diligētior, & ad fratrem mox deferebat,
 iam & per se nonnihil intelligentē, sed cohibē-
 rem se adhuc, quòd suspectū haberet etiā soror-
 is procline ad calumnias ingenium. Erat enim
 quaedam Iudaorū secta exactiorem patrie legis
 cognitionē sibi iudicans, quibus tanquā Deo
 ut uia

ut videri volebant caris, additū erat hoc mulierum sodalitium. Hi Pharisei vocantur, genus hominum astutum, arrogans, & interdū regibus quoq; infestū, ut eos etiam aperte impugnare nō vereatur: nam cū tota gens Iudaeorum fidem suam iureiurando obligasset regi et Casari, hi soli nō iurauerunt, excedentes sex milium numerū: quibus hoc nomine à rege multatis, Pherora uxor pro eis multā persoluit: cui reponētes gratiā quoniā credebantur futura praesire ex Dei colloquijs, pradicēbāt, decretum esse Deo regnū ablatū ab Herode & eius progenie, transferre in ipsam & maritum Pheroram ac communes liberos. Sed hoc quoq; regi per Salomē innotuit, et quòd amicorū quosdam sollicitare muneribus atq; corrumpere: qua in culpa Pharisaeorum aliquot deprehensos interfecit, praecipuos autores huius consilij, cumq; his Bagoam eunuchū, & suas delicias Carum, praestantissimae formae gratia sibi commendatum: & praeter hos quoscūq; è domestica familia cum Pharisaeis conspirasse ipsorum in dicio compererat. Nam Bagoas in eam spem sublati erat, quasi parens & benefactor appellandus regis, quem destinarent natiuitia. prosperè enim cessura nouo regi omnia, constabiliendo successione prolis legitima. Herodes IIII. porrò conuictis Pharisaeis ac supplicio traditis amicorū consilium aduocat, & apud eos Phe-

rore uxoris accusationem instituit, quod ipse
 impulsu frater conditionē regiarū virginū spre-
 uerit: id crimē ad suam etiam iniuriā pertinere
 affirmās, quod mulier ruptis legibus natura in-
 ter fratres soras dissidia quibuscūq; ualeat tam
 uerbis quā operibus: multā quoq; cōcuma-
 cibus à se impositā illius persolutam esse impen-
 dijs, & in summa consciā esse totius recentis
 conspirationis. Rectē igitur facturū Pheroram, si
 non expectatis fratris precibus sponte eā m-
 lierem ablegat, fratres inter se cōmittentem ma-
 gnis odijs: quandoquidē ei aut huius uxoris ia-
 ctura facienda sit, aut fraternae coniūctionis ac
 beneuolētie, nec nisi illa reiecta mansurū sit in-
 tegrū germanitatis uinculum. Pheroras autem
 quamuis uehementi regis oratione grauaretur,
 tamē aiebat se & fraternā pietatis iura persan-
 ctē culturum, & à coniugali caritate haudqua-
 quam discessurū: moriq; se malle, quā sine di-
 lecta uxore uiuere. Tum Herodes licet graui se
 iniuria existimaret affici, irasci tamē fratri dis-
 tulit, cōtentus Antipatro & eius matri inter-
 dixisse Pherora cōsuetudine, & uenisse mulie-
 rum regiarum conuēticula. Illi facturos se iussa
 regis polliciti, per latentes quoties dabatur co-
 messationes cōueniebant, precipuē Pheroras &
 Antipater: quin rumor erat Pherora uxorem
 cum Antipatro quoq; stupri habere consue-
 dinem, conciliante matre ipsius Antipatri.

Herodes Antipatrum mittit ad Cæsarem. C. A. II. III.

Quapropter suspectum habens patrem, & queritus ne ulterius serpendo eius odia ad se quoq; perueniret, scribit amicis Roma degentibus rogans admoneant Herodē per literas, ut quam primum se ad Cæsarem mitteret. Quo facto Antipatrum Herodes misit cum preciosissimis muneribus et testamento, in quo ipsum Antipatrum regem declarabat, aut si ille prior vita decederet, Herodem natū sibi ē filia summi pontificis. Eodem tēpore etiam Syllaeus Arabs Romanus profectus est, non factus imperatoris Cæsaris: quem Antipater eorundem criminū reum egit apud ipsum Cæsare, quorū Nicolaus antea: accedebat & aliter accusator Arctas, multorū honoratorū cades apud Petram se inuito parratas obijciens, maxime Sohemis hominis in omni virtute prestantissimi: quin & Cæsaris seruum Fabatum ab illo interfectū fuisse ob talem quādam causam. Erat in satellitio Herodu Corinth⁹, cui fidei rex plurimū tribuere solitus est. Hunc Syllaeus pecunijs corruptū eō pduxit, ut ei regis sui eadē sit pollicitus. Hoc ubi Fabatus ex ipso Syllaeo cognovit, regi mox indicauit: qui ē Corintho confessionē extorsit cogitati facinoris, diligenter ex eo perscrutatus omnia: simulq; duos Arabas ab eodē satellite insimulatos cōprehendit, alterum virū principem, alterū Syllaei amicum primarium, qui & ipsi tormentis admoti confessi

sunt ideo se venisse ut Corinthum urgerent crebris adhortationibus ad perpetrandum facinus, atq; adiuvaret etiam in opere, si ita facto opus sit: quos omnes Saturninus apud se delatos Romam indicandos amplius et puniendos transmisit.

Pheroræ obitus.

CAP. V.

Pheroram autem obstinate permanentem in amore coniugis Herodes in ipsius tetrarchiam ablegat: quod ille fecit libenter, addito iuramento nunquam se rediturum, nisi Herodis morte cognita: adeo ut paulo post decumbente rege necatus ad accipienda quadam secretiora mandata tanquam à morituro, propter sacramenti religionem recusaret. Nec tamen ille in hoc fratre est imitatus, aut de pristino affectu quicquam remisit: sed cum Pheroras in morbum incidisset, vel invocatus ad visendum eum venit: quo morbo postquam absumptus est, corpus eius translatus Hierosolyma sepelivit, et publico luctu honoravit. Ea res Antipatro quamvis Romam profecto malorum fuit initium, Deo tandem reposcente ab eo poenas fratricidii. Id totum ordine sum narraturus ad exemplum humano generi, quod moneat habendam esse viuentis rationem in omnibus.

Pheroræ uxor accusatur neficii, & Herodes cognoscit Antipatri infidias.

CAP. VI.

V. Pherora morituro Taphnisa duo est libertis eius carissimi Herodem adveniit, rogantes ne inultam pateretur fratris mortem, utque inquireret

in miserū eius & iniustum interitum. Quo as-
tensius aurē simul ac fidem prabente illorū ser-
monibus, aiunt eum apud uxore cœnasse ea die
que morbi fuit initium, nenumq; oblatum ei
mixtū nouo cuidam cibi generi, quod gustatum
perniciem attulerit homini: id nenum allatum
ab Arabissa quadam muliercula, nomine qui-
dem amatorium, re autem uera Pherora letife-
rium: sunt enim Arabū mulieres nefice ma-
xima. hac autē qua cum insimulabatur, diceba-
tur amica Syllae familiarissima. ad eam compa-
randi nenum causa profecta fuerat uxoris Phe-
rora mater & soror, & cū illa reuersa sunt pri-
die quā ille cœnā letiferam sumeret. His au-
ditus rex ad iram concitatus torsit ancillas ea-
rum, & quasdā etiam ingenuas: & cū nulla
quicquā fateretur aut detegeret, postrema qua-
dam dolore uicta nihil aliud protulit, quā
quod imprecata est Ansipatri matri cruciatu
similes, quando quidem ipsa causa esset presen-
tium tormentorū omnibus. Hac uox ad diligen-
torem inquisitionem Herodem permonuit, ita ut
extorqueret earū secreta omnia, comessationesq;
illas & occulta cōuenticula, cum sermones ma-
tris cum Ansipatro priuatim habitos, prolatos
inter Pherora mulierculas: ne id quidem reti-
cēte, censū talenta se accepisse ab eo, ut abstine-
ret Pherora colloquijs. Addebāt ancilla quāto
patrē prosequeretur odio, usq; sapenumero apud

matrem de eius longevitate quereretur, dum interim etiā ipse consenesceat, ut non multū se invicem posset tam sera successio : adhuc simul nutrirī multos fratres ac fratrum filios, ut ne sperare quidem tutō liceat : quandoquidē iam nūc si fatale quid sibi accideret, fratri destinata sit successio, non filio : addere his solitū accusationē Samaritiae, non reperantis nec à filiis : cuius metu Romanā sibi discedendū esset, Pherora verò in suam aetnarchiam. Haec quia probè congruebant cum illis quae ex sorore antea rex audierat, exempta est omnis dubitatio : deprehensamq; in tam malitiosis conatibus Doridem matrē Antipatri, spoliata multorum talentorum ornamentis eiecit e regia : & mulieribus ex domo Pherorae propter hoc iudiciū factus est placatior. Sed nihil magis eius cōtra filium indignationem cōmonit, quam Samaritae Antipater, Antipatri filij procurator, qui in tormentis inter cetera de eo confessus est, quod letale venenū Pherora tradidisset, quo se absente ac per hoc minime suspecto patrē tolleret : id venenū allatum ex Aegypto per Antiphilū unū ex amicis Antipatri, missum inde à Theudione avunculo ipsius Antipatri, fratre Doridis : haberiq; apud Pherora uxore, à marito ad afferendū acceptū. De quo rogata per regē mulier, habere se fassa est : & mox quasi ad afferendū id properans, de tecto seipsam deiecit : nec tamen letalis fuit casus, quia fortē in pedes cecidit

cecidit: ex quo postquā se recollegit, rege pollicito incolumitatē & ipsi & familia, si totā rei veritatem promeret: contra extremos cruciatus minato, siquid per obstinationē celare pergeret, iuravit se omnia dicturā ita ut acta sine: & ut maiorū eorum fuit opinio, nihil omnino mentita est. Venenum id, inquit, ex Aegypto attulerat Antiphilus, paratum ibi opera fratris sui, professione medici. Theudio deinde in domum nostram inulit, et ego servani acceptū à meo Pherora, sed ab Antipatro tuo in tuam perniciem comparatum. Postquam igitur maritus in morbum incidit, & tu officiose ad visendū eum & curandū venisti, motus ille, & ad pietatē flexus tua benevolentia, me accita, ô uxor, inquit, circumvenit me Antipater, dum pestiferis cōsilijs & nefecijs ministerijs suum patrē meum fratrem appetit. Nunc igitur quandoquidē in germano nihil pietati qua hactenus erga me usus est video decedere, & mihi instare uita terminum, age ne fratricidali animo manes maiorum contaminationem, me inspectatē venenū illud exure: tum se sine mora prolatū iuxta viri mandatum concremasse, paululo servato ut si post mariti mortem rex eam tractare vellet durius, possit ei necessitati occurrere. Hæc eloquia venenū quoq; unā cū pyxide in mediū protulit. Post hæc alter Antiphili frater & cōmunis eorum mater per cornicē idem fateri coacti sunt, pyxidem etiam agno

agnoscendo. Accusabatur autē etiam pontificis filia regis uxor, quasi secretorū horū omnium particeps, sed cōscientiam dissimulans: quapropter & ipsam rex abiicit, & filiū eius ē testamento delenit, ubi successor destinatus fuerat. Socero quoq; Simoni Boēthi filio sacerdotio priuato surrogauit Mathiam Theophili filiū Hierosolymitani genere. Interim Roma uenit Bathyllus liberius Antipatri, & subiectus quaestionibus fassus est attulisse se uenenuū quod daret patroni sui matri & Pherora, ut si prius illud parū fuisset efficax, hoc posteriore Herodem aggredieretur. Simulq; uenerūt ad regē ab amicis Roma degentibus litterae, instinctu Antipatri scriptae, in quibus Archelaus & Philippus accusabātur, quod crebrō crimē patris refricarent de eade Alexandri ac Aristobuli, miserarenturq; fasū germanorū innocentium: iam enim & ipsi renocabātur in patriam, non ob aliud quam ut euocati fratrum interitus accessio fieret: hac autē amici in Antipatri gratiā faciebant, magnis ab eo corrupti mercedibus: qui etiam per se patri scripsit de adolescentibus, quasi eos excusans, & uerba eorū atati imputans. Ipse interim decertabat contra Syllam, & primatū colebat amicitias, cōparatis uarijs ornamentis ducentorum talentorū pretio. Mirum autem est, quod cum per se septem menses ante eius reditū tam multa contra eum in Iudaea mota sint, nihil

corum

eorum ad eius notitiam perlatum sit. In causa erat partim diligens itinerū observatio, & narium custodia, partim populare hominū in Antipatrum odium: nemo enim erat qui suo periculo illius incolumitatem uellet querere.

Antipater capitis damnatus in uincula conlittur.

CAP. VII.

Ceterum Herodes ad Antipatri litteras, quibus significarat rebus ex sententia peractis breui se rediturū in patriā, dissimulata ira insidiosè rescripsit, properaret, ne quid sibi per eius absentiam quod nollet accideret. Simulq; modicè de matre eius questus est, pollicendo remissurū se querelas post aduentū illius: modisq; omnibus magnā charitatē prae se ferebat, ueritus ne ille suspitione aliqua tactus differret ad se reditū, et moras Roma trahens regno insidias strueret, & in se moliretur aliquid. Has litteras in itinere accepit in Cilicia: eas uerò qua Pherora mortē nuntiabant prius iam Tarenti acceperat tristi animo, nō tam quòd Pherorā amaret, quàm qd ille morte praenētus pollicita de patre ueneno tollēdo nō praestiterat. Iam ad Celen-derim oppidū Cilicia peruenerat, cū dubitare coepit de reditu, uehementer contristatus matris ignominia: & amicorū quoq; uariabant sententia, alijs euentū alicubi expectare, alijs sine mora domū nauigare consulentibus: facile enim dissoluentū criminationes omnium, quādoquidem

nunc

nunc quoq; nō aliunde quā ex illius absentia aduersarijs audacta niresq; ad calumniandum creuissent. At his persuasus nanigare pergit, appellitq; ad portū Sebastum, quē Herodes magno sumptu constructū sic appellauit in honorem Caesaris. Iamq; manifestum erat incidisse Antipatru in infortuniu, nemine saluante aut accedente hominē, quem prius uotis & sanctis acclamationibus discedentē prosecuti fuerant: tunc uerō cōtrarijs uotis licebat cum deuouere diris fraterni sanguinis ultatricibus. Forte per idem tempus Hierosolymis erat Quineilius Varus, successor Saturnino missus in Syriam, tunc uero ab Herode in consilium de rebus agendis adhibitus. Quibus unā sedentibus superuenit Antipater omnium inscius, & ita ut erat purpuratus in regiam ingressus est: quo mox admissis amicorū comitatus per ianitores exclusus est. Id primum mentē eius perculit, iam sentientē quō deuenisset: quādo etiam pater accedentē à complexu repulit, perpetratū fratricidium & cogitatū patricidium opprobans, & Varū cognitorem ac iudicem in crastinum denuntiāns. Ille tam inopinato malo uelut ictus abiit attonitus: moxq; obuias inuenit matrem & uxorem: haec erat Antigoni filia, qui ante Herodem Iudeorum rex fuerat: ab eis edoctus de omnibus, parabat se ut in iudicio subsisteret. Sequēti deinde luce praesidēte Varo ac rege, adhibituq; in confessum

sessum utriusq; amicis, acciti sunt etiā cognati
regis & Salome, tum illi qui secreta cōsilia pro-
laturi erant, quiq; tormētis examinati fuerant:
novissimēq; serui matris Antipatri capto pau-
lo antequam ipse rediret in patriā. apud hos de-
prehensa fuerant litera, quarū hac erat summa:
ne reuertetur, quādo in patris notitiā peruene-
rint cōsilia omnia, unicūq; ei refugium superesse
Casarē, et si caueat ne in patris manus deueniat.
Tum Antipater procumbens patri ad genua
supplex orabat ne de causa sua prius decreveret
quam cognosceret, sed defensionē rē integrā ser-
uaret: rex uerò postquam iussit eū in mediū sisti,
deplorauit infelicitatē suam in procreandis ta-
libus libris, quodq; senectū atate incidisset in
Antipatrū: enumerauit deinde curas educa-
tionis & institutionis, quamq; benignē sugges-
sisset illi ex opibus quantum ipse cuperet: quibus
rebus omnibus nihil se profecisse quò minus ca-
pitalibus appetere insidijs, ut regnū quod in re
& patris uolūate cōingere poterat, ante tēpus
in impietatis premiū cederet. Mirariq; se An-
tipatrū quānam spe elatus in tantā peruenisset
audaciam. Successorē enim principatus iam scri-
pto testamēto designatū fuisse: uiuenti quoq; sibi
ex aequo participem dignitatis, splendoris, po-
testatis. Habuisse quinquagena talenta redditus
annui: Romam proficiscentem instructum fuisse
CCC. talentorum uatico. Obijciebat deinde
fratr

fratrum accusationē, quorū sine fontium idem
accusator atq; imitator, sine innoxiorū circum-
nensor ac parricida fuerit. Se enim nec cōperisse
de eis quicquam nisi hoc indice, nec in eos sta-
tuisse nisi ex huius sentētia: eam nūc per ipsum
irritam quodāmodo fieri, qui quasi heres in pa-
tridium illis succederet. Hac dicenti lacryma
oborta orationē cum abrupissent, rogavit Ni-
colaum Damascenū amicitia & domestica con-
suetudine coniunctissimum, & pulchrē eius ne-
gotij gnarū, ut prosequeretur qua assinerent ad
examinatos cōscios, & ad convincendū filium.
Sed ille praeueniens, causamq; suam exorsus di-
cere, hac ipsa exempla paterna benivolētia pro
se adducebat, nimirum pietatis suae meritis red-
dita. Se enim & prospexisse solerter quid facto
opus esset, & sicubi res operā suam postulasset,
confecta dedisse omnia: nec aquū esse ut qui pa-
trem eripueris ab aliorū insidijs, ipse nunc eius-
dem reus agatur criminis, et testata iam dudum
pietatis novā apud homines rerū imperitos ma-
xulam cōtrahat. Quam enim sibi fuisse causam
sceleris, cum successionē designatus rex haberet
magis q̄ speraret, & nemine vetante honorū ef-
fet pariceps? neq; enim probabile esse, affectatū
cum periculo quod iam pro uirtute cōtingerat, et
ob incertam spem contemptā certam infamiam,
maxime cum is conatus fratribus nō successerit,
quorū ipse & delator fuisset, & cōictorum de
impie

impetrate punitor etiam: nec se poenitere gestorum, quæ argumento sine quâ incorruptè parenti diligat. Quæ verò in urbe per se acta sunt, testem esse Casarē, cui non secus ac numini nemo possit imponere: extareq; eius de hoc literas, quas periniquū sit inimicorum & improborum hominum posthaberi calumnijs, quibus nihil magis sit cordi, quàm regiā familiam inter se cōmistere, nactis cōminiscendi otium per suā absentia, quod se præsente nunquā habere potuerint. Sub finē dicēdi fidē abrogabat questionibus, pes quas necessitas exprimeretur loquendi ad torquendis gratiam, & postremo se quoq; torquendū offerebat nihil deprecans. His cum nonnihil moneretur conciliū, miserabiliter lacrymante Anipatro & sibi met cōuerberāte faciē, ut vel inimicos subiret miseratione, Herodesq; ipse quantumvis dissimulans fieret mitior: Nicolaua ut rogatus fuerat accusacionē à rege ceptā prosequens, exaggerabat singula, proferebatq; testimonia, & indicia criminis collecta ex questionibus subiectorum cōfessionibus: ad hæc extollebat regis de eo merita in educandis ac instituendis filijs, pro quibus tam malā reportaret gratiā. Nec tamē aquē mirandā fuisse priorum semerariā stultitiā, qui rudē etate corrupti à malis consiliarijs naturales affectus pietatis aboluissent, ambitione principatus magis quā opum cupidine. Sed Anipatri stupēda esse tam sce-

leratam audaciā, qui senior nocētissimis bestijs;
 à benefactoribus tamen iniuriam abstinentibus,
 nihil mollius sit tanta parentis indulgentia, ne
 fratrum quidē calamitate deterritus, quo mi-
 nus crudelitatis eorū amulator fieret. Atqui
 tu ipse, inquit, ô Antipater index fuisti tēari
 per illos facinoris, te inquirete coarguti sunt, tu
 in cōiectos animaduertisti: nec improbamus q̃
 eos iusta indignatione persecutus sis, immo mu-
 ramur te imitatū eorū intemperantiā: & facile
 colligimus, illa quoq; te nō ad securitatē patris,
 sed ad fratrū fecisse perniciē, ut detestando eorū
 malitiā, pietatis erga cōmanē parentē opinionē
 tibi quæreres, & deinde ipse in eū seuire posses
 impunitius, quod tandē facere aggressus es. Dū
 enim fratres sōites addicis supplicio, & parci
 eorū socijs, omnibus facis pręspiciū benē cōue-
 nire tibi cū eis, quorū posthac uti possis & oppri-
 mendo patre opera: itaq; duplicē voluptatē ce-
 pisti tuis dignā moribus: alterā palam quasi re
 bene gestā gloriabundus sublatis fratribus: al-
 teram clam maiore facinore per occultas infi-
 dias conando patrē subvertere, cuius modò min-
 dex uideri uolueras. Si enim nerē detestatus
 esses illorum malitiā, nunquā imitandā tibi
 proposuisses. Nimirū hoc agebas istis artibus,
 ut dignioribus sublatis nullos haberes succes-
 sionis amulos, & tum demū fratricidio necem
 patris adderes, ut in occulto manerent infidie
 quib

quibus oppugnasti germanorum capita, & non
solum ipse meritum supplicium effugeres, verum etiam
miserum parentem poena tua vicarium supponeres,
inaudito ad hoc cui parricidio, & qualem nullum
exemplum extas in omni hominum memoria: non
enim qualicumque patri insidiatus es, sed aman-
tissimo simul & indulgentissimo, iam regia po-
testatis particeps, iam successor designatus, tuum
praesenti fruendi voluptate ante tempus permissa,
cum in futurum spe testamento patris confirmata.
Tu vero cupiditatibus tuis nondum non ex illius
bonitate, sed ex tua malitia statuebas, non consue-
tus societate patris indulgentissimi, nisi quoque
suam partem praeriperes: & cuius te servatorem
verbis praeferebas, eum re vera quarebas perdere,
non ipse tantum sceleratus, sed matri quoque inures
eiusdem notam sceleris, & fratrum disturbans be-
nevolentiam, dissidiisque miscens omnia: et post haec
ausus es patrem vocare bestiam, ipse venenatissimis
quibusque bestiis nocentior, proprio veneno ab-
stiens in coniunctissimos optimeque de te meritos,
manuensque te custodibus ac variis tam virorum
quam mulierum technis contra unum senem, quasi non
tua sola scelerata mens satis esset ad explendum
odium. Et nunc post tortos tua causa viros &
mulieres, servos & ingenuos, post aperta con-
iuratorum indicia, audes veritati contradicere:
& qui dudum patrem sperasti è rebus humanis
tollere, nunc quantum in te est conaris legem quoque

sibi permittant, nullo respectu diuini numinis: cum autē suis sceleribus inciderunt in periculū, tum demum illis in mentē uenit *Deus*, per cuius inuocationē & testimoniū uolunt eripi, frangentes se cūcta illius arbitrio permittere: id quod etiam quoque *Antipatro* usu euenit: qui cū ante omnia sic gessisset quasi nullum numē interesset rebus mortaliū, imminente uisione destitutus in uis praesidijs, ad diuinā confugiebat potentia. se in hoc diuinitus seruatiū affueras, ut pro incolumitate patris excubias ageret. Tum *Varrus* cū crebris interrogatiōibus nihil eliceret, illo *Deū* tantū inuocante, uidens alioqui nullū fore finē, iubet proferri uenenū in medium, ut quānam in pradiū sit experimento posset colligere: quod mox allatū, & ad bibendū datum cuidā dānaso capitis, sine mora necauit hominē: quo facto surgens abiit ē cōcilio, & sequenti die *Antiochia* profectus est, ubi plurimū solebat degere.

VII. quod illuc esset *Syrorū* regia. *Hierodas* uerō cōfessim nixit filiū, omnibus ignorātibz quā nā fuissent eius cū *Paro* ante discessum colloquia: coniectura tamen erat cūcta regē facere ex illius sentētia: cōiecto deinde in carcerē, *Roman* *Casari* de eo significauit per literas, missis etiā qui corā eloquerētur mādāta, docerentq; quā scelerata sit hominis malitia. Per eosdē dies intercepta sunt *Antiphili* ad *Antipatrum* ex *Aegypto* missa litera quibus solatis hac in eis scripta

scripta rex ipse cōperit. *M*isi ad te *Acmes* literas, etiā cum uita mea periculo: scis enim q̄ si deprehēderer, infestas mihi duas potētes familias redderē. Tu dabis operā ut rem geras feliciter. Atq; hoc fuit argumētū huius epistolae: rex autē diligenter requisivit etiā alterā, ea tamen nusquā comperebat, & seruus *Aniphili* negabat se attulisse ullam praeerea: & cū diutius haretet, unus ex amicis regis animaduersa quadā sutura in interiore serui tunica (nam duabus erat indutus). suspicatus est in ea plica celatas literas, nec eum sua fefellit opinio: depromptaq; est inde epistola hac serē continens, *Acmes Anipatro*. Scripsi patri tuo quales insisti literas. & adieci confectum exemplar epistolae quasi à *Salome* ad dominā meam missae: qua lecta scio q̄ poenas ab ea tanquā ab insidiatrice exiget. Et uerò quam à *Salome* scriptam uideri uolebam. *Anipatri* cōmentum erat supposito *Salomes* nomine, ipsius arbitratus & cōmodo scripta, sed *Acmes* ministerio. Eadē & regi scripsit in hāc sententiā. *Acmes* regi *Herodi*: Cū mihi sit cura ne quid te lateat ad saluē tuam pertinens inuentā *Salomes* epistolā contra te scriptā ad meam dominā, non sine periculo transcripsi, & ad te misi: in qua postulabas ut sibi liceret *Sylleo* nubere: hanc tu lacerabis, ne quando propter eam uita discrimē adeā. Sed hoc cōmentū prodebat quae ad ipsum

Antipatrum scripserat, significans se voluntati eius obsecratam, & literas ad Herodē misisse, & insertū his exemplar fictitiarū Salomes literarum ad suā dominā, qua insidias Herodi tenderent. Erat autem hac Acme Iudæa genere, agens in ancillatū Iulia uxoris Caesaris, operāq; hanc Antipatro magna pecunia vendiderat, qua cōtra amicitia simul & patrē intererat. Ceterū Herodes cognita hinc filij malitia, minimum abfuit quin illū enestigio tolleret, ut concitato rē turbelarū omnium, qui non solū suam & sororis salutē in periculū adduxisset, sed disciplinā etiā corrupisset domus Caesaris: eodem incitabat eū & Salome, pectus plangēs, & mori nō recusans, si nullū extaret violata à se fidei argumētū idoneū. Rex autē accersito filio iubet illū cū fiducia promere, si quid haberet quod pro se asferre posset. Qui cū ad hac ne hiscere quidē valeret, rogatus ut quando medicus teneretur deprehensus in maleficio, saltem socios sceleris prodere, omnē culpā conferebat in Antiphilum, aliū præterea nominabat neminē: ibi Herodes vehementi dolore animi sauciū cogitavit eū Romā mittere, ut apud Caesaris tribunal parricidij causam dicret. Deinde veritus ne amicorū ope eriperetur periculo, ipsum quidē in vinculis manentē retinuit: legatos autē et literas accusatrices misit ad Casarē, simul indicans adiutū eū Acme opera, epistolarū quoq; adiunctis exemplis.

Herod.

Herodis morbus, & Indagorū feditio. CAP. VIII.

INterea dñi legati instructi mandatis ac lite-
ris Romā properāt, rex morbo correptus te-
stamentū condidit, successione regni relinquens
natorū minimo, exasperatus in Archelauū &
Philippū calūnijs Antipatri: Casariq; legauit
mille talenta, & uxori Iulia liberisq; eius &
amicis atq; liberis talētia quingētia. Suis quoq;
filijs distribuit pecunias & agros ac redditus,
similiter etiā nepotibus. Salomes etiam ratio est
habita, quā propter perpetuā & incōcussam be-
nivolentiam ditauit egregiē. Desperata deinde
salute, q̄ iam ad septuagesimū atatis annū ac-
cederet, miram in modū efferratus est, ira impa-
tiens & amarulētus in rebus omnibus: in causa
erat opinio consēptus, quolq; existimaret gen-
tem latari suis infortunijs: quā opinionē confir-
mauit quorundā apud populū gratorū sedi-
tio, mota ex causa tali. Indas Sariphai filius &
Matthias Margalothi doctissimi erāt Iudae-
orum, & interpretes patria legis praeclarissimi,
ob idq; chari populo q̄ iuuentutem disciplinis
instituerēt: totis enim diebus eis dabant operā
quotquot cupiebāt in uirtute proficere. Hi post-
quam cognouerunt morbū regis esse incurabi-
lem, concitauerunt iuuentutem, ut sublatis ope-
ribus quae rex praefer patriam consuetudinem
fecerat, propugnatores pietatis se ostenderent,
dubitum inde expectantes praemium. Nā hanc
effe

esse regi causam cum calamitatum domesticorum ium postremo presentis morbi, uidelicet, q̄ contemptis legibus multa nouare ausus sit: nam hac parte multis in rebus pietatē regis hi doctores desiderabant. Inter cetera supra maiorem portam tēpli dedicauerat donū preciosum, aquilam auream magni ponderis, cum lex nos-
 tros homines neci imagines statuere, aut consecrare animantium effigies, quamobrem doctores hi auctores erant suis discipulis, ne aquilam illam detraberent. Et si enim res uideatur non carere periculo, tamen etiam incuncta uita proponendum esse honestum obitū, si contēn-
 tur propter tuendas leges patrias, quandoquidē sempiterna fama nullo seculo passura sit gloria eorum intermori: Et alioquin ignauos iuxta ac fortes eundē manere interitum: proinde re-
 ste facturos uirtutis cultores, si ex communi ne-
 cessitate honorem sibi decerpere, Et cum hoc solatio ē presenti uita discedere: magnam enim leuamen esse honestis conatibus inueneri, Et periculi non contemnendum praeiuxit lau-
 dem transmissam ad nepotes ac posteritas, cuius in partem tota cognatio tam uiri quam femina ueniant, quo quid esse possit optabile. Et hac exhortatione accensis iuuenibus rumor super-
 uenit extinctum regem nuntians, Et propensos iam ad facinus perpulit: itaq; claro meridie ascendentes detractam aquilam conciderunt se-
 cuti

curibus, inspectante congregata in templū mul-
titudine. Quod ut renuntiātū cognouit dux re-
gius, maiore aliquam conspirationē metuens, oc-
currit eō cum ualida suorū manu cohibiturus
demolitores aquile: & irrūēs in uulgum rudē
& imparatū ac conglobatū temerē, facile reli-
quis disiectis & cederibus circiter x l. iuuenes
resistere ausos cōprehendit, cumq; his auctores
facinoris Iudam & Matthiā turpe putātes ec-
dere, omnesq; ad regem perduxit. Quo rogante
quo freti ausi sint sacratam imaginem demere;
aiunt, se & deliberasse id nullo antea, & deli-
beratū executos, ut fortes uiros decuit. Nā &
honori diuino, inquit, succurrimus, & legem
enim discipuli sumus nūdicauimus. Nec est
quod mireris si tuis decretis leges preponimus,
quas nobis Moyses auctore et doctore Deo per-
tulit: nec recusamus mortē ac supplicium quod-
cumq; nobis intuleris, conscij nos non ob malefi-
cium, sed pietatis causa hac perpeti. Hæc illi nō
minore animo quā uerbis præsentes forti-
tudinē, aequē tum ad constanter patiendū ala-
ces, atq; anī ad fortiuer agendum fuerant.
Eos rex uinctos misit Hiericūthem: maxq; ac-
citis Iudeorum primoribus in concionem corū
lectica ob imbecillitatem delatus, cepit cōme-
morare labores suos exhaustos pro republica,
suum instauratū templum impēdijs ingentibus,
quale opus p c x x v. annos nemo Asamonao-

fratrum accusationē, quorū siue sonitum idem
accusator atq; imitator, siue innoxiorū circum-
uentor ac parricida fuerit. Se enim nec cōperisse
de eis quicquam nisi hoc indice, nec in eos sta-
tuisse nisi ex huius sentētia: eam nūc per ipsum
irritam quodāmodo fieri, qui quasi hæres in pa-
tricidium illis succederet. Hac dicenti lacryma
oborta orationē cum abruptissens, rogauit Ni-
colaum Damascenū amicitia & domestica con-
suetudine coniunctissimum, & pulchrè eius ne-
gotij gnarū, ut prosequeretur quæ attinerent ad
examinatos cōscios, & ad conuincendū filium.
Sed ille præueniens, causamq; suam exorsus di-
cere, hac ipsa exempla paterna beneuolētia pro
se adducebat, nimirum pietatis sua meritis red-
dita. Se enim & prospexisse solerter quid factū
opus esset, & sicubi res operā suam postulasset,
confecta dedisse omnia: nec aquū esse ut qui pa-
terem eripuerit ab aliorū insidijs, ipse nunc eius-
dem reus agatur criminis, et testata iam dudum
pietatis nouā apud homines rerū imperitos ma-
xulam cōtrahat. Quam enim sibi fuisse causam
sceleris, cum successione designatus rex haberet
magis q̄ speraret, & nemine uetante honorū es-
set particeps? neq; enim probabile esse, affectuū
cum periculo quod iam pro uirtute cōtingerat, et
ob incertam spem contemptā certam infamiam,
maxime cum is conatus fratribus nō successerit,
quorū ipse & delator fuisset, & cōuictorū de
impict

*impietate punitor etiam: nec se poenitere gesto-
 rum, quæ argumento sine quâ incorruptè pa-
 rentè diligeret. Quæ uerò in urbe per se acta sine,
 scelerem esse Casarè, cui non secus ac numini ne-
 mo possit imponere: extareq; eius de hoc lite-
 ras, quas periniquū sit inimicorum & impro-
 borū hominum posthaberi calumnijs, quibus
 nihil magis sit cordi, quàm regiā familiam in-
 ter se cōmittere, nactis cōminiscendi otium per
 suā absentia, quod se prasente nunquā habere
 potuerint. Sub finē dicēdi fidē abrogabat qua-
 stionibus, per quas necessitas exprimeretur lo-
 quendi ad torquendis gratiam, & postremò se
 quoq; torquendū offerebat nihil deprecans. His
 cum nonnihil moneretur conciliū, miserabiliter
 lacrymante Anipatro & sibi met cōuerberā-
 re faciē, ut uel inimicos subiret miserratio, Hero-
 desq; ipse quantumvis dissimulans fieret mitior:
 Nicolauum ne rogatus fuerat accusationē à rege
 ceptā prosequens, exaggerabat singula, profere-
 batq; testimonia, & indicia criminis collecta
 ex quæstioni subiectorum cōfessionibus: ad hac
 extollebat regis de eo merita in educandis ac in-
 stituendis filijs, pro quibus tam malā reportaret
 gratia. Nec tamē aquē mirandā fuisse priorum
 semerariā stultitiā, qui rudē aetate corrupti à ma-
 lis consiliarijs naturales affectus pietatis abole-
 uissent, ambitione principatus magis quā opum
 cupidine. Sed Anipatri stupēda esse tam sce-*

*leratam audaciā, qui senior nocētissimis bestijs,
 à benefactoribus tamen iniuriam abstinentibus,
 nihil mollius sit tanta parentis indulgentia, ne
 fratrum quidē calamitate deterretus, quo mi-
 nus crudelitatis eorū emulator fieret. Atqui
 tu ipse, inquit, ô Antipater index fuisti retari
 per illos facinoris, te inquirente coarguti sunt, ut
 in cōuictos animaduertisti: nec improbamus q̃
 eos iusta indignatione persecutus sis, immo mi-
 ramur te imitatu eorū intemperantiā: Et facile
 colligimus, illa quoq; te nō ad securitatē patris,
 sed ad fratru fecisse perniciē, ut detestando eorū
 malitiā, pietatis erga cōmunē parentē opinionē
 tibi quærerēs, Et deinde ipse in eū seuire posses
 impunitus, quod tandē facere aggressus es. Dū
 enim fratres sones addicis supplicio, Et parcis
 eorū socijs, omnibus facis perspicuū benē cōue-
 nire tibi cū eis, quorū posthac uti possis et oppri-
 mendo patre opera: itaq; duplicē uoluptatē ce-
 pisti tuis dignā moribus: aliterā palam quasi re
 bene gesta gloriabundus sublatis fratribus: al-
 teram clam maiore facinore per occultas infi-
 dias conando patrē subvertere, cuius modò uin-
 dex uideri uolueras. Si enim uerē detestatus
 essis illorum malitiā, nunquā imitandā tibi
 proposuisses. Nimirū hoc agebas istis artibus,
 ut dignioribus sublatis nullos haberes succes-
 soris emulos, Et tum demū fratricidio necem
 patris adderes, ut in occulto manerent infidie
 quib*

quibus oppugnasti germanorum capita, & non
 solum ipse meritum supplicium effugeres, verum etiam
 miserum parentem poena tua vicarium supponeres,
 inaudito ad hoc aui parricidio, & qualis nullum
 exemplum extat in omni hominum memoria: non
 enim qualicumque patri insidiatus es, sed aman-
 tissimo simul & indulgentissimo, iam regia po-
 testatis particeps, iam successor designatus, tum
 presenti fruendi voluptate ante tempus permissa,
 tum in futurum spe testamento patris confirmata.
 Tu vero cupiditatibus tuis nondum non ex illius
 bonitate, sed ex tua malitia statuebas, non con-
 sensus societate patris indulgentissimi, nisi quoque
 suam partem praeiperes: & cuius te servatorem
 verbis praeferebas, eum re uera querebas perdere,
 non ipse tantum sceleris, sed matri quoque inures
 eiusdem notam sceleris, & fratrum disturbans be-
 neuolentiam, dissidijsque miscens omnia: et post haec
 ausus es patrem vocare bestiam, ipse uenenatissimis
 quibusque bestiis nocentior, proprio ueneno ab-
 tens in coniunctissimos optimeque de te meritos,
 maniensque te custodibus ac uarijs tam uirorum
 quam mulierum technis contra unum senem, quasi non
 tua sola scelerata mens satis esset ad explendum
 odium. Et nunc post tortos tua causa viros &
 mulieres, seruos & ingenuos, post aperta con-
 iuratorum indicia, audes ueritati contradicere:
 & qui dudum patrem sperasti e rebus humanis
 tollere, nunc quantum in te est conaris legem quoque

contra tui similes scriptam abolere, simulq; Va-
 ri equitatē, omnēq; quanta est in rerum natura
 iustitiā. An ideo mentitos dices tormētis exa-
 minatos, ut fidem abroges patris tui servatori-
 bus? tibi scilicet in tormentis plus credendū est.
 Non liberabis regē Vare à cognatorū iniurijs?
 nō dabis neci hanc pessimā bestia, pietatē erga
 genitorē simulantē in fratrum perniciē, ac deinde
 ut solus regnet deprehensum in struēdis illi ca-
 pitalibus insidijs? Scis parricidiū nō priuatum
 esse crimen, sed publicā vita ac natura iniuriā.
 quod cogitatū etiā nō minus quā perpetratum
 contaminet: imō quod qui non punit, & ipse in
 naturā paritē est iniurius. Post hac matris eius
 quadā adiecit, qua illa garrulitate muliebri ef-
 futierat: cōsultos uates de regno, & sacris exi-
 tialibus impetiū regis caput: tum libidinosus
 & ebriosas Antipatri uoluntates cū Phe-
 rora mulieribus: quēq; ad testimonia pertine-
 rēt per tormēta elicitā, multa & uaria, partim
 premeditata, partim repentina necessitate ex-
 pressa, atq; hoc ipso certiora. Homines enim ge-
 quid antea metu Antipatri silentio tēxerant,
 post uersam eius fortunā uidētes accusacioni-
 bus inimicorū obnoxia, odia in eū sua exfatu-
 rabant. Atamē non ita aliorū odijs grauaba-
 tur, ut proprijs sceleribus, hostili in patrē ani-
 mo, disturbata fratrum cōcordia, cōmissis inter se
 domesticis omnibus: ut qui nunquam nec odia
 iusta

infla exerceret, nec amicitia fidem coleret, nisi
 quatenus sibi uideretur commodum: idque cum iam-
 dudum à multis esset observatum, quo quisque erat
 aequitatis amantior, eo gravior illi fuit aduersa-
 rim: et quod primum tunc licuit, magnis nocifera-
 tionibus rem urgebant, quicquid sciret certatim pro-
 dentes: cumque uariorum criminum proferreretur in-
 dicia, nihil tamen fingi apparebat, quod neque ad re-
 gis gratiam loqueretur, neque periculi metu silentio
 quicquam tegeretur, sed dānaretur omnes scelestos co-
 natu Antipatri, eumque non tam ob patris secu-
 ritatem quam suometipsius merito de medio tollendum
 cēserent, et tradendum supplicio: nec hi soli qui in-
 terrogabantur eum accusabant, uerum etiam spontanei
 delatores plerique aderant: ita ut licet callidissi-
 mus esset mēdaciorum artifex, et fortis perfrictis-
 sima, tamen ne hiscere quidem contra ualeret. Postquam
 autem Nicolaus accusare eum et convincere desili-
 sit, tum Varus potestatem ei dicendi pro se fecit, si
 quid haberet quo declararet suam innocentiam. Se
 enim nihil magis optare, et idem patrem quoque
 eius optare scire, quam ne in ullo obiecto depre-
 henderetur crimine. At ille pronus in faciem
 et supplicabundus humi iacens, Deum conscientia
 sua inspectorem obtestabatur, ut euidēti aliquo
 signo probaret alienum se ab omni culpa, nec
 quicquam unquam molitum in patris perniciem. Et
 enim est mos malorum omnium, ut quoties ne-
 farium aliquod facinus aggrediuntur, nihil non
 sibi

sibi permittant, nullo respectu diuini numinis: eam autē suis sceleribus inciderunt in periculū, suum demum illis in mentē uenit *Deus*, per cuius inuocationē & testimoniū uolunt eripi, frangentes se cūcta illius arbitria permittere: id quod quoq; *Antipatro* usu euenit: qui cū ante omnia sic gessisset quasi nullum numē interesset rebus mortalium, imminente uisione destitutus inris praesidijs, ad diuinā confugiebat potentia. se in hoc diuinitus seruatiū affecerās, ut pro incolumitate patris excubias ageret. Tum *Varus* cū crebris interrogatiōibus nihil eliccret, illo *Deū* tantū innocante, uidens alioqui nullū fore finē, iubet proferri ueneniū in medium, ut quānam in pradiū sit experimento. posset colligere: quod mox allatū, & ad bibendū datum cuidā dānato capiti, sine mora necauit hominē: quo facto surgens abiit ē cōcilio, & sequenti die *Antiochia* profectus est, ubi plurimū solebat degere, **VII.** quod illic esset *Syrorū* regia. *Herodes* uerō cōfestim uinxit filiū, omnibus ignorātibz quā nā fuissent eius cū *Varo* ante discessum colloquia: coniectura tamen erat cūcta regē facere ex illius sentētia: cōiecto deinde in carcerē. *Roman* *Cesari* de eo significauit per literas, missis etiā qui coram eloquerētur mādāta, docerentiq; quā scelerata sit hominis malitia. Per eosdē dies interceptae sunt *Antiphili* ad *Antipatrum* ex *Aegypto* missa litera quibus solutis hac in eis scripta

scripta rex ipse cōperis. Misi ad te Acmes li-
 teras, etiā cum uita mea periculo: scis enim qd si
 deprehēderer, infestas mihi duas potētes fami-
 lias redderē. Tu dabis operā ut rem geras feli-
 citer. Atq; hoc fuit argumētū huius epistolae:
 rex autē diligenter requisivit etiā alterā, ea ta-
 men nusquā comparebat, & seruus Aniphibi
 negabas se attulisse ullam praeerea: & cū diu-
 tius harerēt, unus ex amicis regis animaduer-
 sa quadā sutura in inferiore serui tunica (nam
 duabus eras indutus) suspicatus est in ea plica
 delatas literas, nec cum sua sefellit opinio: de-
 promptaq; est inde epistola hac serē continens.
 Acme Anipatro. Scripsi patri tuo quales
 insisti literas, & adieci confectum exemplar
 epistolae quasi à Salome ad dominā meam mis-
 sa: qua lecta scio qd poenas ab ea tanquā ab in-
 sidiatrice exigeret. Et uerò quam à Salome scri-
 ptam uideri uolebam. Anipatri cōmentum
 erat suppositio Salomes nomine, ipsius arbitra-
 ri & cōmodo scripta, sed Acmes ministerio.
 Eadē & regi scripsit in hāc sententiā. Acme
 regi Herodi: Cū mihi sit cura ne quid te lateat
 ad salutē tuam pertinens, inueniā Salomes epi-
 stolā contra te scriptā ad meam dominam, non
 sine periculo transcripsi, & ad te misi: in qua
 postulabas ut sibi liceret Sylleo nubere: hanc tu
 lacerabis, ne quando propter eam uita discrimē
 adeā. Sed hoc cōmentū prodebat qua ad ipsum

Antipatrum scripserat, significans se voluntati eius obsecrantem, & literas ad Herodem misisse, & insertum his exemplar fictitium Salomes litterarum ad suam dominam, qua insidias Herodi tenderent. Erat autem hac Acme Iudaea genere, agens in ancillam Iuliam uxoris Caesaris, operamque hanc Antipatro magna pecunia vendiderat, qua contra amitam simul & parvum crederetur. Ceterum Herodes cognita hinc filij malitia, minimum abfuit quin illum euestigio tolleretur, ut concitato turbularum omnium, qui non solum suam & sororis salutem in periculum adduxisset, sed disciplinam etiam corrupisset domus Caesaris: eodem incitabat eum & Salome, pectus plangens, & mori non recusans, si nullum extaret violata a se fidei argumentum idoneum. Rex autem accersito filio inbebat illum cum fiducia promovere, si quid haberet quod pro se afferre posset. Qui cum ad hac ne hiscere quidem valeret, rogatus ut quando medicus teneretur deprehensus in maleficio, saltem socios sceleris prodideret, omnem culpam conferebat in Antiphilum, alium praeterea nominabat neminem: ibi Herodes vehementi dolore animi saevius cogitavit eum Romam mittere, ut apud Caesaris tribunal parricidij causam diceret. Deinde veritus ne amicorum ope eriperetur periculo, ipsum quidem in vinculis ut antea retinuit: legatos autem et literas accusatrices misit ad Caesarem, simul indicans adiutum eum Acme opera, epistolarum quoque adiunctis exemplaribus.

Her.

Mercedis morbus, & Iudeorum seditio. CAP. VIII.

INterea dñ legati instructi mandatis ac lite. VIII.
 ris Romã properat, rex morbo correptus te-
 stamentũ condidit, successione regni relinquens
 natorũ minimo, exasperatus in Archelaũ &
 Philippũ calũnijs Antipatri: Casariq; legavit
 mille talenta, & uxori Julia liberisq; eius &
 amicis atq; liberis talenta quingenta. Suis quoq;
 filijs distribuit pecunias & agros ac redditus,
 similiter etiã nepotibus. Salomes etiam ratio est
 habita, quã propter perpetuã & incũcussam be-
 nenolentiam ditavit egregie. Desperata deinde
 salute, q̃ iam ad septuagesimũ ætatis annũ ac-
 cederet, miram in modũ efferatus est, ira impa-
 tiens & amarulcitus in rebus omnibus: in causa
 erat opinio contẽptus, quolq; existimaret gen-
 tem lætari suis infortunijs: quã opinionẽ confir-
 mant quorundã apud populũ gratiosorũ sedi-
 tio, mota ex causa tali. Iudas Sarp̃hai filius &
 Matthias Margalothe doctissimi erant Iudeo-
 rum, & interpretes patria legis præstãtissimi,
 ob idq; chari populo q̃ iuventutem disciplinis
 institueret: totis enim diebus eis dabant operã
 quosquos cupiebãt in uirtute proficere. Hi post-
 quam cognouerunt morbũ regis esse incurabi-
 lem, concitauerunt iuventutem, ut sublaris ope-
 ribus qua rex præter patriam consuetudinem
 fecerat, propugnatores pietatis se ostenderent.
 dobitum inde expectantes præbent. Nã hanc
 esse

esse regi causam cum calamitatum domesticorum ium postremo presentis morbi, uidelicet, quod contemptis legibus multa nomare ausus sit: nam hac parte multis in rebus pietate regis hi doctores desiderabant. Inter cetera supra maiorem portam templi dedicauerat donum preciosum aquilam auream magni ponderis, cum lex nostris homines necet imagines statueret, aut consecrare animantium effigies, quamobrem doctores hi auctores erant suis discipulis, ne aquilam illam detraberent. Etsi enim res uideatur non carere periculo, tamen etiam inuicem nunc preponendum esse honestum obitum, si conueniatur propter tuendas leges patrias, quandoquidem sempiterna fama nullo seculo passura sit gloriam eorum intermori: et alioquin ignavos iuxta ac fortes eundem manere interitum: proinde recte facturos uirtutis cultores, si ex communi necessitate honorem sibi decernerent, et cum hoc solatio est presenti nunc disorderent: magnam enim lenamen esse honestis conatibus inueniri, et periculi non contemnendum primum lenem transmissam ad nepotes ac posteritas, cuius in partem tota cognatio iam uiri quam formidina ueniant, quo quid esse possit operabilis? Hanc exhortatione accensis iuuenibus rumor superuenit extinctum regem nuntians, et propensum iam ad facinus perpulit: itaque claro meridie ascendentes detractam aquilam conciderunt se-

curibus, inspectante congregata in templū multitudi-
 tudine. Quod ut renuntiariū cognovit dux re-
 gius, maiore aliquam conſpirationē metuēs, oc-
 currit eò cum valida ſuorū manu cohibiturus
 demolitores aquila: & irruēs in vulgum rudē
 & impariū ac conglobatū temerè, facile reli-
 quis diſiectis & cedeſibus circiter x l. iuvenes
 reſiſtere auſos cōprehendit, cumq; his amplex
 facinoris Iudam & Mattheū turpe patātes ec-
 dere, omneſq; ad regem perduxit. Quo rogante
 quo freti auſi ſint ſacratam imaginem demere;
 aiunt, ſe & deliberaffe id multo antea, & deli-
 beratū executos, ut fortes viros decuit. Nā &
 honori diuino, inquit, ſuccurrimus, & legem
 cuius diſcipuli ſumus vindicauimus. Nec eſt
 quod mireris ſi tuis decretis leges preponimus,
 quas nobis Moyses auctore et doctore Deo per-
 tulit: nec recuſamus mortē ac ſupplicium quod-
 cumq; nobis intuleris, conſcī, nos non ob malefi-
 cium, ſed pietatis cauſa hac perpeti. Hæc illi nō
 minore animo quā uerbis preſerentes forti-
 tudinē, aq̃e tum ad conſtanter patiendū ala-
 cres, atq; antè ad fortiuer agendum ſuerant.
 Eos rex uinctos miſit Flitricūthem: maxq; ac-
 citis Iudeorum primoribus in concionem eorū
 lætica ob imbecillitatem delatus, cepit cōme-
 morare labores ſuos exhanſtos pro republica,
 suam inſtauratiū templum impēdijs ingentibus,
 quale opus p c x x v. annos nemo Aſamoneo-

rum regum ad honorē Dei ualuisse perficere: nec exstructū id tantū à se, uerū etiam ornatum uotinis munerib⁹ ac donarijs tēplo dignissimis: ob hac facta sperasse se uel post obitū sempiternam, et memoriā, et gloriā. Nunc, proh nefas, nino etiam ac superstiti pro beneficijs reponi iniuriam, et medio die inspectante multitudine suā dona sacra uolari ac detrahi: qua iniuria licet in ipsum intentata, re tamen uera ad Deum magis pertineat, cuius sacra compilata sint. Tum honoratioris quicq; ueriti crudelitatem eius, ne forte efferatus in se quoq; grauius animaduertetet, negauerūt hac facta ex ipsorū sententia, uideriq; sibi, admissam esse rem dignam supplicio. Ille in ceteros mitior, *Matthia* pontifici ademit sacerdotiū, quasi nō alieno ab hoc consilio, eiq; successorē dedit fratrem uxoris suae *Ioazarum*. Huius *Matthiae* pontificatum accidit etiam aliū pontificē ad unā diē substitui, qua *Iudei* populariter ieiuniū celebrant. Nam *Matthias* ea nocte qua precedebat diem ieiunii, missus est sibi per somnū cū uxore cōgredi: et cum ob hoc ad rem diuinā faciendā nō esset idoneus. *Iosephus* *Ellemi* filius adiutor uicarius propter cognationē ei datus est. Ceterum *Herodes* post multatū *Matthiam* sacerdotio, alterum *Matthiam* seditionis autorem eiusq; socios uinos exussit, in quā noctē etiam defectus luna incidit. Regi uerò morbus factus est grauior, poenam

pœnam impietatis exigente numine: lento enim calore torrebatur, qui non tam externo tactu deprehenderetur, quam intus popularetur viscera: aderat & uehemēs uoracitas, cui necesse esset continuo cibos suggerere: simulq; uexabatur intestinorū exulceratione & colicis passionibus: pedes tumebant phlegmate humido & pellucido, similiterq; inguina: ipsa quoq; uerenda putrefacta scatebāt uermiculis, accedēte fœda nec minus molestia centigine, nō sine fœtore grauissima: sup hac omnia uernorū cōtractione laborabat & difficultate anhelitus. Quam obrem cōstans erat inter uiros diuinos & fatidicos opinio, regem laesa tot modis pietatis Deo pœnas expēdere. Qui tamen si grauius affligeretur, q̄ ut uideretur posse morbo perferēdo sufficere, tamē euasurū se sperabat, accersendis medicis intentus & medicamentis cōquirēdis undiq; : profectus etiā ultra Iordanē flumiū, calidis aquis se fouebat apud Calliroēn, qua præter uim medicā potu quoq; incūda sunt. Ha aqua in lacum bituminis feracē effluunt: ibi de medicorū consilio immissus fonēdus in reserū oleo solū, misus est illis iam agere animā. quare exorta cōploratione familiarū excitatus, & ad se reuersus, nullamq; amplius salutis spem superesse intelligens, donarium militibus quinquagenas drachmas iussit distribui: magna deinde liberalitate usus in duces atq; amicos, rursus Hierichum

richuntem reuersus est: ubi atra bile prae-grauante eò immanitatis prolapsus est, ut facinus animo conciperet longe atrocissimū. Nam cum è tota ditione nobiliores Iudaorū ad eū conuenissent, euocati minaci edicto poenā capitis incētāre nō parentibus, insensus ex aequo sine fontibus seminoxys, uniuersos cōclusit in circo: accita deinde Salome sorore maritoq; eius Alexa, ait instare sibi terminū uitae, succumbētis tāis doloribus: quod quidē ferēdum esse, quādo iuxta cōmunem mortaliū sortē accidas. illud permolestū esse, si carēdum sit extremo honore luctus qui debeatur regibus: non enim ignotā sibi esse Iudaorū mentē, q̄ optatā suam mortē latis accepturi sint, animis, quādoquidē uel à uinēte etiā tum nō abstinnissent cōtumelias: sed illorū esse officiū, luamē aliquod praesentis huius doloris discernere: nam si assensum consilio suo praebant, fore suū funus longe q̄ aliorū regū honoratius, & manibus suis gratius, omnibus per totam ditionē non fide lugētibz. Ergo quamprimum uiderint se exhalasse animā, debere eos clausam Circo nobiliū multitudinē cingere militibus, ignorātibz etiam tum suū obitum, non prius uulgandū quā mandātū exsecuti sint, iubere deinde ut circumuētos unā omnes iaculis configerent. Quibus hoc modo casis duplicē se eis habiturum gratiā, uel quòd mandatorum fuerint memores, uel quòd obitū suum publico

luctu

luctu honorauerint. Hæc ille cū lacrymis lamentabundus cognatos per mutuam fidē ac benevolentiam, perq̃ omnia sacra obtestabatur, ne se extremo hoc honore fraudatū uellent, eis contra pollicentibus daturus se operam ut cuncta iuxta ipsius mandatū fierent. Hic sanē etiamsi quis præteritam eius in cognatos seuitiam tribuere uellet pro incolumitate & securitate sollicitudini, ex hac certē nouissima eius uoluntate deprehēdere potest quā inhumano animo præditus fuerit: quādoquidē iamiam ē uita discessurus curabat ut ex singulis familijs uno aliquo sublato, totam gentē in luctum & charissimorum desiderium cōgceret, nec laesus à quoquam eorum nec ualens eis quicquā obijcere: tūc hī quibus nullū est uirtutis studiū, etiā inimicis tali suo tēpore odia remittere soleant.

Antipatri exitium.

CAP. IX.

Dum hac mandata cognatis dat superueniunt à Roma literæ, à legatis missæ ad Cæsarē, quarum summa erat, Acmen ab irato Cæsare occisam esse, propter locatā Antipatro operā: ipsumq̃ Antipatrū relinqui arbitrio & regis & patris: siue in exiliū uellet eū pellerē, siue capite plectere. His auditis Herodes paululum recreatus est uoluptate nuntij pœnæ Acmen, & permissæ sibi potestatis liberē statuendi de filio: mox repetitus graui dolore, cibi tamē auidus, malū simul & cultellū poposcit. Solebat

Volēbat enim & antea per se repurgatū paulatim incidendo comedere : tunc uerò circūspiciebat, ferire seipsum cupiens: perpetrassetq; facinus, ni Achiabū nepos iēlū praueniēs, clamore sublato cohibuisset eius dextram: moxq; denuo luctus cū trepidatione ac tumultu occupauit palatiū, quasi rege iam agēte animā. Quē strepitū ubi percensit Antipater, ratus patrem uerē uitā finisse, spem cōcepit fore ut solutus uincentis sine difficultate regnū acciperet : corpusq; cū custode carceris de missione agere, multa & in praesens & in futurū post acquisitā potestātē pollicens. Ille uerò adeo non paruit, ut mox conatus eius regi renunciaret, utq; sollicitus ab eo oſtēdatur pramio. Tum Herodes qui iam ante male affectus erat erga filiū, postquā audiuisset custodē carceris, exclamās pra indignatione, et caput sibi met uestibat, quāuis morti proximus crexit se in cubitum, insitq; unum ē satellitio sine mora eum occidere, & corpus obscuro funere condi in castello Hyrcanio.

Herodis mors, testamentum & funeratio. C A P. X.

DEinde multa uoluntate mutauit etiam testamentū: Antipatrem enim quē prioribus tabulis regni successorē destinauerat, Galilea simul ac Peraea tetrarchā constituit: regnū uerò Archelao largitus: Trachoniticā, Canloniticā, Bataneam, & Paneada regiones tetrarchia nomine assignauit Philippo filio, ger-

mano

mano fratri Archelai: Iamuiam autē, Argēti
 & Phasaclida Salome sorori sua attribuit, &
 argenti signati quingēta millia. Habita est &
 ceterorū cognatorū ratio, abundeq; prospectū
 singulis legenda pecunia & redditibus annuis.
 Casari quoq; legauit argēti signati cēties cēte-
 na millia, praterq; sua nasa iam aurea q̄ argē-
 tea, magnūq; uestis pretiosa numerū. Iulia autē
 Casari uxori, & quibusdā amicis quinquagies
 centena millia. His ita ordinatis quinta die
 postquā Antipatrū filiū occidit, uita defunctus
 est post detransum regno Antigonū anno trige-
 simo quarto, ex quo autē à Romanis rex decla-
 ratus est, anno X X X V I I. uir in omnes ex æ-
 quo sanus, ira seruus, iuris dominus: fortuna au-
 tem propitia usui, si quis alius: ex priuatis enim
 natus regnū assecutus est. & innumeris circū-
 datus periculis semper euasit feliciter, uixitq;
 longissimo tēpore. Quantum autē ad domesticos
 et filios attinet, hic quoq; felix fuit sua sentētia,
 oppressis inimicis & aduersarijs, sed infelicis-
 simus meo iudicio. Ceterū Salome & Alexas
 priusquā regis mors innotesceret, in circo clau-
 sos domū suā quemq; dimiserūt, dicētes ipsum
 ita iubere, ut in agros digressi curarent suamet
 ipsorū negotia, atq; hoc pacto magno beneficio
 uniuersam gentē sibi deuinxerunt. Indicata XI.
 deinde regis morte, congregataq; in Hierichum
 circū amphitheatrum omni militia, primum
 GG leger—

Iegerunt literas eius scriptas ad milites, in quibus gratias eis agebat pro fide ac beneuolentia, rogabatq; ut eandem seruariet & Archelao filio, quæ regni successorẽ sibi subdinneret. Deinde Ptolemaus, cui annulus regis signatorius creditus fuerat, testamentũ perlegit, quod nõ aliàs ratũ habendũ esset, q̃ accedente cõsensu Caesaris. Moxq; acclamatuẽ est regi Archelao, & milites cateruatim unã cũ suis ducibus pollicebãtur eandem quã patri hactenus præstiuissent fidem atq; operã, latis ominationibus Deũ illi factoreẽ comprecantes. Post hac funus parabatur regi, Archelao curãto ut exsequia patri fierent quã splendidissima, & omnem ornatũ proferente ne in pompa comitaretur mortuũ. Ferebatur autẽ in lectica aurea, distincta uarijs gẽmis pretiosis, & instrata purpura: corpus quoq; amictũ erat purpura, imposito capiti diademate, & desuper corona aurea, sceproq; in manu dextera: lecticam stipabant filij & cognatorũ numerus. Hos sequebantur milites distributi per nationũ genera: primũ fasellines, deinde Thraces, post hos Germani, & deinceps Galli, omnes instructi velut ad præliũ: reliqua deinde exercitus multitudo armata sub suis ducibus ac censurionibus: hos sequebantur quingenti famuli, ferentes aromata. Ea pompa processit Herodinus usq; per octo stadia, ubi quemadmodum antẽ mandauerat sepultus est. Et Hierodes quidẽ sic defunctus

functus est. Archelaus autē per septē dies in-
 iuxta patriam legē luctu parēis celebrato, & in
 fine luctus funebri epulo multitudini prabito,
 in templū ascendit: & quacunq; transiret exci-
 picbatur gratulationibus ac faustis acclama-
 tionibus. Tum consenso suggesto sublimis in
 aureo solio residēs, accipiebat latus gratulatri-
 ces voces favoris indices, & ipse uicissim omni
 comitate respōdebat multitudini, agebatq; gra-
 tes q̄ obliti patris sui duricia, nihilo deterius
 erga ipsum affecti essent, pollicebaturq; parem
 pro eorū studijs gratiam: adhuc tamē abstinere
 se à regis nomine, & ab autoritate & assensu
 Caesaris pendeat, penes quē sit testamēti à patre
 scripti cōfirmatio: quāobrē ne ab exercitu qui-
 dem apud Hierichuntē ulro offerēte ambisio-
 suum diadematis honorē se accipere uoluisse, cū
 nondū cōstaret de legitimi collatoris animo. Ca-
 terum q̄ primū cōstabilitus esset in imperio, cu-
 ra sibi fore, ut benivolētia omniū uideatur di-
 gnissimus: daturūq; operā, ut per omnia patre
 suo sit illis cōmodior. Illi uerò, sicut vulgus so-
 let, rati primis diebus aperiri mentē huiusmodi
 potestates inuentū, quo māsuetius & officio-
 sum eos alloquebatur Archelaus, eo maioribus
 eum ferebat laudibus, posebantq; sibi ab illa
 beneficia: quidam ut lenius annuū tributū pen-
 derēs: alij solutos dimitti quos Hierodes nō pa-
 uor minuerat, & in his plerosq; diu in carcere

detinuerat: nonnulli neſtigaliū immunitatem, quibus granabatur forū rerū uenaliū, magnis flagitabant nociferationibus. Horum nihil ille negabat, hoc agens ut conciliaret ſibi multitudinis animos, non leue in eo momentum rerum ſuarum ſuum exiſtimans: poſtremo re diuina peracta conuiniū cum amicis inijt.

Populus ſeditionē mouit contra Archelatum. C.XI.

X I I. **I**nterea Iudeorum quidam nouarū rerū cupidī per cunnūticula deſlebant *Matthiā* ꝓ ſocios quos *Herodes* affecerat ſupplicio. Hi quoniam metu cōerciti nō auſi fuerāt luctu honorare aquila aurea uiolatores recēs ueti traditos, tūc cum clamoribus ꝓ ciuitatē in deſultum regē iaſtabant cōititia, quaſi in mortuorum ſolatiū: congregatiq; in unū, in uindictā eorum ab *Archelao* depoſcebant ad pœnam quosdam ex hiſ qui chari *Herodi* fuerant, ꝓ ante omnia poſtulabant ſacerdotiū abrogari creato ab illo pontifici, ꝓ ſubrogari hoc honore digniorē alium. *Archelau* autē licet impotunitatem eorum indignē ferret, compeſcere tamē placidē conabatur, quod pararet proſe Eliouem ad *Ceſarē*, ut ſentētiā *Ceſaris* cognoſceret. Itaq; miſſo ad eōs magiſtro militum, per eum hortatus eſt, ut omiſſo uindictæ ſtudio, conſiderarent legibus pœnas dediſſe quorum moleſtē ferrent interitum: ad hac poſtulata eorū non carere iniuria, ꝓ tempus hoc alia conſilia poſce

poscere, opusq; esse cōcordia, donec ad ipsos re-
uerteretur cōfirmatus rex assensu Caesaris: tum
demū difficiendū super his rebus, & statuen-
dum de cōmuni sentētia: interim quiescerēt, ne
seditionis crimē incurrerēt. Hac mandata ex-
ponenti reclamatum est strenuē, periculum in-
stantibus quicumq; conaretur verbis eos ad
saniorē mēse reducere: q̃ plus sua volūtati tri-
buerent, q̃ autoritati præsidentū: & indignum
ducerēt, si amicorū quos nino Herode amiserāt,
ne morituro quidē illo impetraretur alio: adeo
enim cōcitati erant ut id tantū ius & fas puta-
rent, quod ipsis voluptatē allaturū videbatur,
ne sui quidem periculi memores, dum inimicos
ladere cupiunt: & cū multi ad eos à rege mis-
serentur, qui partim ipsius nomine, partim ex
sua persona verbis sedarent turbidos, neminem
audire sustinebant, sed ad maiorē iram accen-
debantur, ausuri aliquid si maior accessisset nu-
merus. Cumq; festū instaret quo patrū Iudais
est nesci non fermentatis panibus (Pascha vo-
cant, monumentū veteris ex Aegypto effugij,
quo summa alacritate maiorem solito populus
mactat victimarū numerū, & infinita turba,
nonnulliq; etiā extra regionis terminos habi-
tantes confluant religionis gratia) seditiosi de-
ploratores legis doctorū Iudæ ac Matthia con-
globati in templo permanebant, non deficiente
niētū quē illos non pudebat mēdicato querere.

Tum Archelaus ueritus ne ad grauius aliquid eorum insolentia procederet, mittit tributum cū cohorte qui cōpescerēt homines, priusquā cetera turba huius furoris inficeretur contagio: Et si quorum emineret in concitanda seditione ferocia, illos ut ad se adducerent. In hos turbatores illi clamoribus Et hortatibus plebē exasperauerūt, Et ferientes saxis plerosq; occiderunt: tributum cum paucis effugerunt sauci: quo perpetrato rursus sacris operati sunt. Archelaus porro de rerum summa periclitari sibi uisus est, ni plebis impetū illū retunderet: naq; totū exercitum in eos immittit, simulq; equites, qui Et aduenas prohiberent occupatibus templum succurrere, Et quotquid ex eis pedum euasissent, iam in tuto se existimantes ferro exciperent: ab his equitibus ad tria millia uirorū cesa sunt, reliqui fuga se in proximos mōtes receperunt. Archelaus autē per praconem edixit, ut omnes in sua discederent: illi mora grauioris mali festiuitate relictā abierunt, quāuis audaces Et sine disciplina homines. Tum Archelaus ad mare descendit unā cum matre sua, ducens secū Nicolaum Et Ptolemā, multosq; ex amicis alios, Et familia Et regno commissis Philippi fratris sui fidei. Simul etiā profecta est Salome Herodis soror, ducēs secū suā progeniē: alij quoq; ex cognatis sequebātur multi, quasi collaboraturi pro parāda regia dignitate Archelao.

Archelao, re autē uera obnixuri ei potius, & praecipue perpetratiū in templo facinus inensaturi. Cuius hoc comitatu cuncti occurrūt apud Casaream Sabinus procurator Caesaris in Syria, in Iudaeam properās ad afferendam Herodis pecuniam, quem Varus cōmodum interueniens retinuit: aderat enim ab Archelao accersitus per Ptolemaum. Ita ille in praesidis gratiā neq; arces occupauit in Iudaea, neq; thesauros obsignauit regios, omnia relinquēs in potestate Archelai, scēis per donec Caesar de his aliquid statueret: & haec pollicitus māsū Casarea. Sed postquā aliter Romā nauiganit, aliter uersus Antiochiam profectus est, ipse Hierosolyma petiit, et occupauit regiam: accitis deinde praefectis arcium, & rogijs procuratoribus, rationes reposcebat ab eis et arces sibi cōmitti postulabat. Praefecti tamē non discesserūt a mādatis Archelai, sed omnia seruabāt in ipsius aduentū integra, praetextentes ea se seruare Casari. Eodem tēpore etiā Antipater Herodis filius Romā nauigat, parandi sibi regni spe, ad quam excitatus erat per Salomonem, quasi Archelao praefereūdus, eo qd prioribus testamētis tabulis successor regni destinatus fuerit, quae ualidiores deberēt esse, quā illa scripta posterius. Ducebat autē secum matrē suam, & fratrem Nicolai Ptolemaū: inter amicos olim Herodis praecipuum, & tunc suis fauentē partibus: sed maxime illū ad affectandam regnum monio

Herennus orator, vir eloquens, & diu versatus in regijs negotijs. Quapropter suadētibz quibusdam ut fratri cederet nam grandiori, & heredi regni scripto in testamēti paterni tabulis, noluit parere huic consilio: qui postquam Romā peruenit, omnes cognati ad eum defecerunt, non tam ipsius amore, q̄ Archelai odio, libertatē maxime cupientes, & degere sub Romano præsides: quod si parū succederet, cōmodiorem sperantes Antipam q̄ Archelau, studebāt illis partibus. Quin & Sabinus scripsit Casari literas, in quibus accusabatur Archelaus. At ille per Ptolemaeum Casari libellum obtulit, continentē ius suum & testamētū patris, simulq; rationes pecuniarū Herodis obsignatas cū ipso anulo, atq; ita euentū expectabat. Qui perlectis his omnibus, Variq; ac Sabini literis, sum quantū pecuniarū esset ac annuorū reddituum, præterea quæ Antipas sibi regnū vindicans scripserat, amicos in consiliū aduocat, & in his Caiū Agrippa & Iulia filia sua filium, iam à se adoptatum, primū ei locū in consistorio tribuens: moxq; potestatē facit dicere nolentibus de præsenti negotio. Ibi tū primus exoritur Antipater Salomē filius, vir facundissimus & infensissimus Archelao, dicens eum per ludibrium nūc de regno agere, cuius potestatē iam dudum inuasisset non expectato assensu Casaris, dum festo die eā multos interimeret: qui etiamsi essent hanc pœnam prome-

promeriti, eius tamen exigenda ius seruandum
 fuisse potestati legitima, non ipsi usurpandum, siue
 regi cum iniuria Caesaris, cuius contempsisset suffra-
 gium: siue privato, quod prius esset etiam. Quare
 immerito nunc eum ab ipso hunc sperare calen-
 lum, quæ iam quantum in se fuit, ferendi eius iure
 priuauerit. Ad hæc obieciebas ei mutatos au-
 thoritate propria quosdam duces militia: quodque
 sedisset in regio solio. Et tanquam rex quasdam
 causas determinasset, annuissèque postulatis po-
 puli, denique nihil non fecisset quod per Casarem
 confirmatus posset facere: ab illo quoque dimissos
 aiebas eos qui in circo inclusi fuerant: multaque
 afferebas alia, partim uera, partim uerisimilia
 propter iuuenilem ambitionem hominis recens ene-
 eli ad tantum potestatis fastigium: præterea negle-
 ctum patris luctum, Et comessationes insequenti
 mox post eius obitum nocte celebratas: qua indi-
 gnitate motum ad seditionem populum, nidentem
 pro tantis beneficijs mortuo patri talem ab eo re-
 ferri gratiam, ut interdum tanquam personatus la-
 crymas fingeret, per singulas autem noctes delitijs
 frueretur regis: qui cum tam prauo ingenio sic
 pradius, nihilo gratiorem fore erga Casarem, si ab
 eo regnum acceperis, quam hactenus fuisset erga
 parentem amantissimum. Causam enim se oblectare
 Et choris, tanquam in morte inimici non patriis,
 haudquaquam abesse ab immuni scelere: nunc
 venire ad Casarem ut annuum eius regnum accipias.

eum iam ante nō aliter se gessisset, quā si omnia stabilitus rex fuisset auctoritate ipsius. Maxime autē exaggerabatur in sacro loco perpetrata scelus impia, idq; die festo, quando tam hospites quā indigenae victimarū more multati sunt, & sanum referū cadaueribus, nō ab externo quopiam, sed ab eo qui legitimā regis appellationem praeferret, quo facilius tyrannicum suum ingenium expleret exeroendus passim in omnes iniurijs. Quare ne per somnū quidem unquā patrem duon sanus esset, de hoc sibi post obitum substituendo principe cogitasse, ut cuius mores haberet cognitos: imō in potioribus tabulis eius aduersarium successorē destinatū. Antipater hunc enim à patre ad regnū vocatam non animo ante corpus premortuo, sed integris etiā tum & rationis & corporis viribus. Imō etiam si iam tale de Archelao fuisset patris iudiciū, quale in posterioribus tabulis, ipsum tñ iam satis declarasse qualis nā rex fuerit sit, qui auctoritatem Caesaris in confirmādo regno contēpserit, et prius adhuc cines in tēplo iugulare nō dubitauerit. His dictis Antipater, et ad faciendū verbis suis fidē plurimis ex ipsius cognatione testibus adhibitis, finē orationi imposuit. Tum Nicolaus cōtra afferebat pro Archelao; eadē illam circa tēplum cōmissam ipsorū improbitati imputandā, qui non prius à tumultuando destiterint, q̄ ille coactus sit eos ad cōposcere; hoc magis

culp

culpabiles, quod non solum malitiā suam exercuissent, verum alijs etiam necessitatē fecissent audendi tale facinus. Insolentia enim eorū in specie quidem infestatū Archelaum, sed re vera consummatam hūc ad ipsius Caesaris pertinuisse iniuriā: missos enim ab eo qui tumultuantes sedaret, factis ab ipsis impetu contra ius et fas necatos, nulla fēsti reuerentia: quibus patrocinari non pudere Antipatrū, sine equitatis respectu, dum modō odio quo prosequatur Archelaum morē gereret. Eorū igitur esse culpā qui priores iniuria nō abstinuerint, et aliorū arma ad defensionem sumpta in se prouenerint. Caeteris quoque de quibus Archelaū accusauerāt, in eos ipsos accusatores referebat, dicēs nihil horū nisi ex illorū sentētia gestum, nec ea tam iniusta esse, quam ipsi uideri uelint; dum per hoc aliquid Archelao nocēat. Tamē illis inesse cupidinem ledendi cognatū hominē, cum de patre bene meritū, tum ipsos omnibus semper persecutū officijs. Testamentū certe à rege membris compotē esse scriptū, et posteriores semper potiones esse tabulas; huc uerō tanto magis, quod Caesari rerū domino auctoritatē confirmandā relinqueret. Nec Caesarem iniquitatē istorū imitaturum, qui cum maximis ab Herode uino affecti sint beneficijs, nūc extremam eius uoluntatē uiolare conentur; quin potius uiri amici ac socij, et omnia fidei suae permittentis testamentū ratum habiturū: multum enim

enim interesse debere inter horum malitiam, & Caesaris uirtutem atq; fidem toti orbi cognitam. Quapropter nō indicaturū paruum sana mentis decretū eius, qui probo filio successionē reliquerit, & insuper ad ipsius fidē confugerit: quādoquidem uerisimile nō sit in deligendo succedere errasse, qui tam prudenter sentētia Caesaris subiecisset omnia. In hunc modum Nicolaus quoq; dicendi finē fecit. Tuam Caesar Archelaum ad genus sibi accidentem erexit humanissime, dignum esse regno pronūtiāns: pra se ferens nihil se facturum, nisi testamento praescriptū & Archelao ipsi commodum: uidentq; hac promissione confirmatum in spe iuuenem, nihil tuum

XIIII. amplius super ea re statuit. & dimisso concilio solus secum dispiciebas, ut ne regnū ratum faceres, an commune suerēs Herodis generi, praesertim cum omnes eius ope indigeant.

Seditio Iudaeorum contra Sabitum, & quomodo Varus autores eius puniit. CAP. XII.

Ed priusquam quicquā certi de hac re determinatu sit, Marihace Archelai mater morbo uitam finit, & à Varo Syria praefide uenerunt litera defectionē Iudaeorū significantes. Nam discessum inde Archelai sequuti sumus magni in ea gēte tumultus: ad quos cōpescendos cum Varus uenisset, autoribus eius motus affectus supplicio, & maxima ex parte seditione compressa, reuerēs Antiochiam, legionē unam reliq

reliquit Hierosolymis, ut Iudæis nonandarum rerum facultatem præriperet: nec tamen quicquam hac ratione profecit. Quàmprimùm enim Varus abiit, Sabinus Cæsaris procurator ibi subsistens vexabat Iudæos, fretus relictis illis copiis, et parem se iam putans populo: nam armatis multis satellitibus, contra Iudæos his utebatur, molestans eos, et ad defectionem irritans: ut qui et arces occupare conaretur, et violentas pecunia regie exactiones faceret, privati lucri et præda cupidine. Igitur instante præterito, sicut nos vocamus, celebratam quandam patriam, confluxerunt undique multa millia, non solum religionis gratia, verum etiam indignè ferentes Sabini intemperias, nec tantum ex Iudæa gravior offensa, sed et Galilæa quoque ac Idumæa, cum à Hierichuse, et trans Iordanem suis oppidis, omnes cupientes pœnas à Sabino expectere: partitimque trifariam hoc modo castra faciunt: pars una circum occupat, reliquarum duarum altera templum à septentrionali et orientali regione circumfudet: ab occidentali altera quæ sua erat domus regia. Ita inclusos undique Romanos oppugnare etiam parabat. Tum Sabinus terribus audacia hominum, quibus decrevum esset aut mori aut vincere, statim ad Varum misit literas, hortans ut properet, relictamque legionem presenti periculo eripias, alioqui brevi contrucidandam, ipse consensa castelli turre celsissima, qua in honorem Herodis fratris à Parthis extincto Phasuelus appell-

appellabatur, manu Romanis innuebat ut in ho-
 mines eruptionē facerent: & cum ne amicis qui-
 dem se anderei cōmittere, postulabat ut alij pro-
 pter eius auaritiam mortis periculo se obijcerēt.
 Qui postquam progredi ausi sunt, cōflictus fuit
 acerrimus: & quamuis strenuē milites rem ge-
 verent, non tamē frangebantur Iudeorū animi,
 licet multis cadentibus: sed circūducta suorum
 parte ascenderunt porticus quæ erant in extremo
 templi ambitu: unde in aduersarios pugnantes
 vel mittebant, vel fundis inorquebant lapides,
 non tantū adiutores suorū, sed spectatores etiam
 totius prælij. quin & sagittarij è superiore loco
 impetebāt expositos ictibus, nec valentes contrā
 missilibus ad se perungere, eoq; facilius vince-
 bant: atq; hæc pugna conditio diu durauit. Do-
 inde Rom. indignitate rei moti, ignē clim subij-
 ciunt porticibus: qui multis accendentibus &
 fomēta aggrētibus breui ad sectū emicuit: eius
 materies q̄ esset pice ac cera ob inaurationem
 peruncta, facile correpta est incendio, quo lacu-
 naria illa pretiosa et magnifica absumpta sunt,
 & quotquot illuc ascenderāt impromisso perie-
 runt exitio: pars enim eū secto ruente una præ-
 cipitati sunt, pars à circumstantibus telis cōfixi:
 nonnulli desperatione salutis & ni mali arceant,
 aut in flammâ sese dederūt, aut suismet gladijs
 confecti sunt: q̄ si aliqui refugientes quā ascen-
 derant in tutum se recipere volebāt, hos omnes

Romanum

Romani cōtrucidauerunt, quòd incrimibus nihil prodesset ferocia, ita ut ne unus quidē ex his qui sectū ascenderant incolumis euaderet. Tum Romani quæ se incendiū remisit alij ab alijs piratis penetrarunt ad sacra pecunia conditorium, cuius bona pars furto militū disperijt : ad Sabinū autem propalam XL talenta ex ea præda relata sunt. Iudei uerò duplici calamitate affecti sunt, desideratis in ea pugna charorū amicorū plurimis, & insuper spoliato sacrario : factō tamen globo è pugnacissimis circumdederunt regiam, incensuros se eam & omnes intus cecisuros inimicantes, nisi quamprimū discederēs : quòd si non abirent, impunitatē Sabino unā cum suis pollicentes : pro quibus etiam aulicorū maxima pars stabat. Rufus quoq; & Gratus, qui sub se habebant tria millia bellicosissimorū & strenuissimorū uirorū ex Herodis exercitu, in partes Romanorū se transfulerunt : simulq; equitatus Rufo duci parebat, non mediocri sanè ad rem Romanam accessio. Interim Iudei nihilo segnius instabant oppugnationi, muros suffodientes cuniculis, & aduersarios hortantes ut abirent, nèe diutius iudiciūbus se in libertatē à maioribus acceptā obfisterent. At Sabinus libenter quidam inde abduxisset milites, sed fidē promissæ habere non poterat, propter ea quæ perpetraratur, nimiam etiam aquitatē hostium suspectā habebat, & expectabat à Varo subsidium. In hoc XV. rerum

rerum statum etiam alibi per Iudeam diversis in locis innumeri tumultus exoriebātur, ut quemque aut lucri aut vindictæ cōcitabat cupiditas. Duo enim virorum millia qui aliquando sub Herode mernerant, tunc nerò dimissi domi agebant, in sinum collecti bello impetebāt regiones, resistentes sibi ductu nepotis Herodis Achiabi, qui nusquam equo loco eos sustinere ausus ut veteranos & bellandi peritissimos, iuebatur se & sua quantum poterat asperitatibus accessu difficilibus. Quin & Iudas Ezechie latronū ductoris olim per Herodem magno labore expugnati filius, apud Syphorim urbem Galilææ collecta circa se hominū desperatorū manu incursabat regis ditionē: & positus eius armamentario, armatiq; inde suis ad annū omnibus, pecuniam quoq; regiam in illis locis occupatis: iamq; formidāndus accolis spoliabat in quoscunq; incidere, aspirans ad regnū, affectansq; hoc fastigium non bonis artibus quarū imperitus erat, sed nocendi licentia. Dum ita ubiq; turbatur, etiā Simon Herodis regis servus, vir alioqui & forma & statura & robore egregius in primis habitus, ausus est diadema sumere: stipatusq; numerosis copijs, & rex cōsalvatus ab insana multitudine, placebat sibi pra quoniam alio, auspiciatus potestatem diripienda ac incēdenda Hierichuntina regia: passimq; crematis alijs regis palatijs, et preda cōcessa sua factionis hominibus, maiora etiā ausurus videb.

videbatur, ni maturè occursum fuisset: nã Gratus regiorũ militũ dux, iuxta Romanorũ partes fouens, suas copias cõtra Simonẽ duxit: ubi post acerrimũ conflictũ transsummani homines inoppositi, & ferociter magis q̃ peritè pugnantes deliti sunt: ipsum Simonẽ per angustias quasdam fauces fugientẽ Gratus affectus obituncavit. Apud Amatha quoq; Iordani flumini apposita palatiũ regium incẽsum est à quadã hominum collunie, qualis & circa Simonẽ fuerat. Tanti tum furor per totã gentẽ grassabatur, eo quòd proprium regẽ non haberet, qui multitudinem bonis rationibus cõtineret in officio: qui uerò externi ad castigandos sedũciosos uenerant, malũ potius exacerbarẽt, graues superbia simul & auxilia. Quandoquidẽ & Athronges, uir nec maioribus clavis prognatus, nec uirtute aut opibus subnixus, sed pastor hactenus obscurissimus, uasto tantum corpore & manũ robore insignis, accessit dignitue regis, paratus animæ periculo depatisci nocẽdũ licentiã: huius erãt quatuor fratres, & ipsi grandis statura & manu propit ad quoduis arduũ factus, instrumentũ ut ipsis uidebatur idoneũ ad occupandã tyrannidẽ, q̃ eorum quisq; ducti arce cohortẽ militũ: magni enim ad eos turba confluerat, quã in fratres: quasi legatos distributã obire iubebat pralia: ipse diademate ornatus cõsultabat de rebus agendis, quarũ penes se ser-

nabat arbitriū: durantiq; diu potestas huius, et non inanis regis appellatio. dū quicquid collibuisse exequitur, maximè in Romanos cadibus sapiens. Et milites regios, urisq; ex aquo infusus: his propter licentiā qua sub Herode nō fuit, Romanus propter recentē iniuriā. Id odium Indies magis exasperabatur, imminēbatq; ubiq; omnibus, vel lucri cupidine, vel in cōsuetudinē iam versa occidendi libidine. Circa Emmanuē etiam Romanam cohortē frumenta Et arma in exercitiū portantē insidijs exceperūt: ductorēq; eius Ariū centurionē cum quadraginta fortissimis pedibus telis confixerunt: reliquos nihilo meliora iam expectantes superveniēs cum regio milite Graius servavit, relictis casorum cadaueribus. In hunc modū longo tēpore praelia per occasionē conferentes, Et Romanos non levis afficerant incommodū, Et suam gentem maioribus etiā involverūt calamitatibus: tandem ipsi capti sunt, unus à Graio pugna victus, alter à Ptolemao: maximo nam deinde in Archelai potestate redacti, ultimus qui supererat, fratris casu territus, Et nullā videns saluti spēs reliquam, quod eius copia exhausta esset, vel morbo vel continuis laboribus, accepta fide Et iurciurando ipse quoq; Archelas se dedit: sed id aliquāto post factū est. Tunc verò Iudaea plena erat latrocinij. Et ut quisq; seditionum exitus coherat, passim reges creabantur in rei-

pub

publica perniciem, quod minima eius mali pars
 uideret ad Romanos, ipsi uero inter se diuturnis
 confisterentur cadibus. Ceterum Parus cogno-
 ito ex Sabini liceris periculo, timens tertia legio-
 ni, assumpris duabus reliquis (nam tres in uni-
 uersum erant in Syria) et quatuor turmis equi-
 tum, auxilijsq; regum ac tetrarcharum propera-
 bat in Iudaeam ut obsessis succurreret, iussis qui
 prae mittebantur conuenire Ptolemaidē. Bery-
 tiorum etiam urbem praeterundo, mille quin-
 gentos auxiliares ab eis accepit. Arctas quoq;
 Petrus amicus Romanis factus, propter Hero-
 dii inimicitias non parnam manū misit tam pe-
 dium quam equitum. Postquam autem apud
 Ptolemaida in unū conuenit totus exercitus, per
 sem eius filio et amicorum uni tradidit ducendā
 contra Galilaeos eius urbis agro finitimos: qui re-
 gionē eorū ingressus, profligatis quosquos ausi
 sunt eū armis occurrere, Scphorim cepit, et uē-
 ditis sub hasta incolis, urbē absumpsit incendio.
 Ipse Parus uersus Samariā progressus cū exer-
 citu, a ciuitate quidē abstinuit, quā sciebat im-
 mōnē a seditionum contagio: castra autē po-
 suit in quodā nico, qui erat Ptolemai possessio,
 Arus nomine: eū Arabes incendērunt, pro-
 pter Herodem amicis quoq; eius insensi: inde
 progressi Sapho alium nicum ijdē Arabes di-
 ripiunt, moxq; incendunt, quāuis munitissimū:
 quia toto illo itinere nihil eos effugit, omnia

misericordes flammis ac cadibus. Nā & Emmaus
 cremata est Vari iussu, in uideclā casorū ibi mi-
 litum, deserta tamen ab habitatoribus. Inde cā
 appropinquaret Hierosolymis, Iudaei qui legio-
 nem ab ea parte obsidebāt, ad primū uenientis
 exercitus conspectum territi diffugerunt, oppu-
 gnatione quā ineptabāt relicta. Hierosolymita-
 ni autē Iudaei grauius à Vato increpiti, ex-
 cusationē afferebāt, populum quidē propter fe-
 ustum confluisse, bellū uerò non ex sua senecti-
 tia, sed ex conuenarum audacia susceptū: & se
 ad cō nō oppugnasse Romanos, ut potius una cū
 illis oppugnati fuerint: & iam ante obuiam si
 processerāt, Iosephus Herodis regis nepos, Gera-
 tusq; ac Rufus, cū militibus, et Romani qui ob-
 sidionem tulerant. Sabinus enim in eius cōspe-
 ctum nō uenit, sed subducens se clam ex urbe,
 ad mare profectus est. Tum Varus dimissa per
 totam regionē parte exercitus, perquirebat de-
 fectionis auctores: & indicio reptos, alios ut
 fontes puniret, nōnullos dimisit incolomes: aliiq;
 sunt in cruces ea de causa circiter duo. millia.
 Post haec ablegato exercitū cuius non erat usus
 amplius, quiq; cōtra eius uoluntatē lucri studio
 multa maleficia patrauerat, ipse audiō de eum
 nullis Iudaorū in unū confluisse, properans ut
 eos deprehenderet: illi nō ausi manu cōferere,
 deditionē fecerunt arbitram Achiabī. Vatum
 autē data seditionorū uulgo defectionis uenia,
 duces

dares eorū misit ad Caesarē. Ille cateris ignouit,
 in solos aliquos regis Herodis necessarios ani-
 maduerit, quod nec cognitionis nec iniustitia re-
 spectu à nefarijs armis abstinerint. Atq; Va-
 rius rebus cōpositis, & relicta Hierosolymis ea-
 dem legione in praesidio, reuersus est Antio-
 chia. Archelao autē Roma aliud negotium
 exhibitum est salū de causa. Venit eò Vari per-
 missu Iudaeorū legatio, postulās ut eis liceat suis
 legibus uiuere: etiamq; legati quinquaginta,
 quibus adcrant Iudaeorū urbem incolentiū plus
 quā octo millia. Cūq; Caesar conuocasset in adē
 Apollinis magnū sumpen à se exstruētā cōci-
 lium amicorū & primariorū ciuiū, uenerūt eò
 legati, prosequente Iudaeorū turba, & Arche-
 laus cum amicorū comitata. Cognati autē regis
 neq; ab Archelao stabant propter ipsius odiū,
 & tamen legatis suffragari grauibantur, q̃ pu-
 deret eos coram Cesare aduersari homini iam
 propinqua cōiunctio necessitudine. Adcrat &
 Ith dippas ē Syria Vari hortatu ueniens, ea po-
 tissimū de causa, ut fratris aduocatū ageret, cui
 Varius bene cupiebat: deinde nōnihil sperans, si
 impetrarent Iudaei potestati uiuendi suis legi-
 bus: fore ut diuiso in Herodis progeniem regno,
 ad ipsū quoq; rediret pars aliqua. Data igitur
 Iudaeorū legatis dicēdi copia, postulātes non
 esse aliter sub regibus, ab accusanda Herodis
 iniquitate orsi sum. Regē illū fuisse nomine re-

XVII.

nus, alioquin omnibus omnium tyrannorum artibus usum ad subiecta gentis perniciem, nec his consentiū quasdam novas ex suo cōmentum esse ingenio. Nec opus esse cōmemorari quā multis vitam ademisset, cū lōge deterior fuerit cōditio superstitiū, quos non modò perpetua truculentia & asperitate terruerit, sed bonis etiam eorum rapaces manus nō abstinuerit: itaq; vicinas urbes ab exteris habitatas illū ornamento extoluisse, quò magis in suo regno sitas exhaustire exactiōibus: adegisseq; gemē suā ad extremā paupertatē, quam cū primis florētē acceperit, dum nobiles ex causis parū probabilibus dānos capitis insuper bonis spoliāt, aut facta nūc di gratia, nudat eos possessionibus. Deinde cum annua tributa imposta sint per singulos, scorsum tamen placandā fuisse auidiatē amicorū eius & amicorū, atq; etiā seruatorum qui huiusmodi exigendis praeessent, ut hoc pacto iniuriōsam vexationem redimerent. Silencia enim praetercundas constuprationes virginū, & per concubiniā creptam matronis pudicitia: quandoquidē hac patientibus maximum sit solatiū, si quā paucissimā sciatur suū dedecus: in summa non aliter ipsis praefuisse Herodem, quā si saevissima bestia in eos commissum fuisset imperium. Itaq; cū multis olim ea gens oppressa sit cladibus, nullum tamen exflare in rerū monumentis exemplum, cuius quo conferri possit

praef

praesens per Herodē illata calamitas. Quapropter merito ab eū Archelau promptis studiis regem consalutatum, quod ita punirent, fieri nō posse, quin quicumq; tandē Herodi succederet, moderatius multo tractaret subditos: et in eius gratiā patrem honoratū luctu publico, libenter gratificaturis. Et in ceteris ad conciliandā sibi eius benivolentiam. At illum quasi timeret ne non videretur germana parēis sui soboles, sine dilatione declarasse popularibus quid de se sentiendū sit, idq; priusquā confirmatus esset in potentia, cū totum negotium etiam suū pendere ex arbitrio Caesaris: editumq; mox subditis fuit iura virtutis ac modestiae Et aequitatis specimē, dum tria millia sine tribus civium Deo in ipso templo pro victimis iugulat. An non igitur omnes iustissimo illū prosequi odio, qui post tam crudele facinus, adhuc seditionis reos se conestur peragere, et in regni sibi vindictae? Postremo summa postulatorū hae fuit, ut mutata reipub. forma posthac sine regibus agerent, Et cōtribui provincia Syria, Romanis parerent potestatibus. Sic enim fore perspicuū, utrum seditionibus delectemur, Et rerū novationibus, an obedire sciat praesidibus legitimis. His peroratis à legatis Iudaorū, Nicolaus utriq; parvocitatus est, dicens Herodē quidem quoad nixeris nunquā fuisse accusatū, nec esse equū eos qui si ipsū nūc accusatiōē attulissent, castigatio-

nem eius sperare poterant, nunc defuncti minime
 criminibus lacessere. Quæ uerò obijciatur Ar-
 chelao, ipsorum impunienda esse uolentia conu-
 macia: qui cum affectassent res non concessas le-
 gibus, & pacatores ferro ac saxis aggressi es-
 sent, nunc uitio uertissent eisdem rationibus se-
 esse cohibitos. Versa deinde in accusatores cri-
 minatione, aiebat eos libenter agitari seditio-
 nibus, quod nesciās parere legibus, efficiq; genē
 omnium perniciatissimam. Hæc Nicolaus.

Cæsar Herodis testamentū confirmat. CAP. XII.

Cæsar uerò his auditis dimisit cōcilium.
 Paucis deinde diebus Archelaū non re-
 gē declarat, sed dimidia parte ditionis quæ He-
 rodus fuerat ei cōcessa ei harcham cū cōditum
 regnū quoq; pollicitus, quam primum ille se tali
 honore dignum redderet. Alium dimidium
 partitus est in alios duos Herodis filios, Philip-
 pum, & Antipā cū qui cū Archelao de toto
 regno cōienderat. Hinc transjordanæ regio cis-
 si cum Galilæa, & C. calcia annua. B. manas
 uirò cū Trachonitide, & Auranitis cū parte
 quadā Zenodori (ut uocant) domus obigit
 I. philippo, & censū talenta annui redditus: Ar-
 chelao uerò Iudæa, & Idumæa, præterq; hæc Sa-
 maria, cui ex auctoritate Cæsaris tributorū quar-
 ta pars remissa est eo qd ceteris iumentanibus
 soli quieti manserant in officio. In eius ditione
 cōprehēdebatur urbs, Siratonis turris, Sebaste,

Ioppe, Hierosolyma; nam Gazam, Gadara & Hippo grecanici instituti urbes Caesar ob id separatim a regni terminis Syriae contulit. D. C. autē calceia quotānia redibāt ē sua ditione ad Archelaū atq; hoc fuit Herodis filiorū patrimoniū. Salome autē prater legatas à fratre urbes Iamniā, Argum & Phasaclida, argentiq; signati quingenta milia. Caesar largitus est in Asoulone palatium: percipiebātq; ex subiectis sibi locis sexaginta calceia annua, habitas in ditione Archelai. Reddita sunt etiā ceteris regni cognatis legata, ita ut testamento carerent. Duæ de eius filiae uirgines prater relieta sibi à patre, accipere ex Caesaris munificencia ducena quingenta signati argenti milia, & clucata sunt Pherora filijs: imò totū etiā regis legatum mille quingentorū calceiorum aestimatione cessit ipsum filijs, paucis aliquot nasis sibi retēis, non tam ob precii charis, quā ob amici memoriam.

De Pseudaleandro.

CAP. XIII.

His ita ordinatis per Caesarē, inuenis quidā XVIII.
Iudaeus genere, educatus Sidone apud quendam Romani civis libertū, adoptavit semetipsum in Herodis familiā, per occasionē similitudinis, qua referebat Alexandri ab illo extincti effigie, attestantib. omnium quoque utrumq; uiderant oculis: atq; hac via grassari cepit ad regium fastigium, itaq; ascito tribuli quodam fraudis socio, qui totius regia rerū gnarus, alio-

rerum statu etiam alibi per Iudaeam diuersis in locis innumeri tumultus exoriebantur, ut quemque aut lucri aut vindictae concitabat cupiditas. Dum enim virorum millia qui aliquando sub Herodem meruerant, tunc vero dimissi domi agebant, in sinum collecti bello impetebant regiones, resistentes sibi ductu nepotis Herodis Achiabi, qui nusquam equo loco eos sustinere ausus ut veteranos & bellandi peritissimos, tuebatur se & sua quantum poterat asperitatibus accessu difficilibus. Quin & Iudas Execia latronum ductoris olim per Herodem magno labore expugnati filius, apud Sephorim urbem Galilaeae collecta circa se hominum desperatorum manu incurfabat regio, ditione: & positus eius armamentario, armatusque inde suis ad unum omnibus, pecuniam quoque regiam in illis locis occupauit: iamque formidandum accolis spoliabat in quoscunque incidere, aspirans ad regnum, affectansque hoc fastigium non boni artibus quarum imperitus erat, sed nocendi licentia. Dum ita ubique turbatur, etiam Simon Herodis regis seruus, vir alioqui & forma & statu & robore egregius in primis habitus, ausus est diadema sumere: stipatusque numerosis copiis, & rex consalutatus ab insana multitudine, placebat sibi praeter quoniam alio, auspiciatus potestatem diripiendam ac incendendam Hierichuntina regia: passimque crematis alijs regis palatijs, et praeda concessa sua factionis hominibus, maiora etiam ausum

uideb

videbatur, ni maturè occursum fuisset: nã Cratus
 rectorũ militũ dux, iuxta Romanorũ partes
 fouens, suas copias cõtra Simonẽ duxit: ubi post
 acerrimũ conflietũ transfennani homines inco-
 pñiti, & ferociter magis q̃ peritè pugnares de-
 lecti sunt: ipsum Simonẽ per angustas quasdam
 fauces fugientẽ Cratus affectus obiruncavit.
 Apud Amatha quoq; Iordani flumini appo-
 sita palatiũ regium incesum est a quadã homi-
 num collunie, qualis & circa Simonẽ fuerat.
 Tantis tum furor per totã gentẽ grassabatur,
 eo quòd proprium regẽ non haberet, qui mul-
 titudinem bonis rationibz cõtineret in officio:
 qui uerò externi ad castigandos sediciosos ue-
 nerant, malũ potius exacerbarẽt, graues super-
 bia simul & auaritia. Quandoquidẽ & A-
 thronges, uir nec maioribus claris prognatus,
 nec uirtute aut opibus subnixus, sed pastor ha-
 telenus obscurissimus, vasto tantum corpore &
 manuũ robore insignis, attectus dignit. uẽ re-
 giã, paratus animæ periculo de pacisci nocẽdũ li-
 centiã: huic erant quatuor fratres, & ipsi grandẽ
 statura & manu propit ad quoduis arduũ fa-
 cinus, instrumentũ ut ipsis uidebatur idoneũ ad
 occupandã tyrannidẽ, q̃ eorum quisq; ductarce
 cohorte militũ: magni enim ad eos turba con-
 fluxerat, quã in fratres quasi legatos distributã
 obire inuēbat pralia: ipse diademate ornatus
 cõsultabat de rebus agenda, quarũ penes se ser-
 uab.

nobat arbitrium duravitq; diu potestas huius, et non inanis regis appellatio, dū quicquid collibisset exequitur, maximè in Romanos cadibus faveans, & milites regios, urisq; ex equo infer sua: his propter licentiā qua sub Herode nisi fuerat, Romanis propter recentē iniuriā. Id odium indies magis exasperabatur, imminebātq; ubiq; omnibus, vel lucri cupidine, vel in cōsuetudinē iam versa occidendi libidine. Circa Emmentē etiā Romanam cohortē frumenta & arma in exercitū portante insidijs exceperūt: ductorēq; eius Arriū centurionē cum quadraginta fortissimis pediribus telis confixerunt: reliquos nihilo meliora iam expectantes superveniēs cum regio milite Graius servavit, relictis casorum cadaveribus. In hunc modū longo tēpore praelia per occasionē conferentes, & Romanos non lenibus affecerant incommodis, & suam gentem maioribus etiā involverūt calamitatibus: tandem ipsi capti sunt, unus à Graio pugna victus, alter à Ptolemao: maximo nam deinde in Archelai potestatē redacti, ultimus qui supererat, fratris casu territus, & nullā videns salvis spēs reliquam, quod eius copia exhausta esset vel morbo vel continuis laboribus, accepta fide & iureiurando ipse quoq; Archelao se dedit: sed id aliquāto post factū est. Tunc verò Iudæa plena erat latrocinij, & ut quisq; seditiosorum cecus coincerat, passim reges creabantur in reipub

publica perniciem, quod minimum eius mali pars
 sediret ad Romanos, ipsi vero inter se diuturnis
 conflictarentur cadibus. Ceterum P'arus cogno-
 ito ex Sabini literis periculo, timens tertiam legio-
 ni, assumpris duabus reliquis (nam tres in uni-
 versum erant in Syria) et quatuor turmis equi-
 tum, auxilijsq; regum ac ierarcharum propera-
 bat in Iudeam ut obsessis succurreret, iussis qui
 prae mittebantur convenire Ptolemaidē. Scry-
 thorum etiam urbem praetercundo, mille quin-
 gentos auxiliares ab eis accepit. Aretas quoq;
 Petrus amicus Romanis factus, propter Hero-
 di inimicitias non parvam manum misit tam pe-
 dium quam equitum. Postquam autem apud
 Ptolemaidā in unum convenit totus exercitus, par-
 tem eius filio et amicorum uni tradidit ducendā
 contra Galilaeos eius urbis agro finitimos: qui re-
 gionē eorum ingressus, profligatis quotquot ausi
 sunt eum armis occurrere, Sephorim cepit, et uo-
 ditis sub hasta incolis, urbē absumpsit incendio.
 Ipse P'arus versus Samariā progressus cum exer-
 citu, a cinere quidē abstinuit, quā sciebat im-
 mense a se ditiorum contagio: castra autē po-
 suit in quodā nico, qui erat Ptolemai possessio,
 Arus nomine: eum Arabes lucenderunt, pro-
 pter Herodem amicis quoq; eius insensi: inde
 progressi Sapho alium nicum idē Arabes di-
 ripiunt, moxq; incendunt, quāvis munitissimū:
 quia tota illo itinere nihil eos effugit, omnia

miserantes flammis ac cadibus. Nā & Emmaus
 cremata est Vari iussu, in uideclā casorū ibi: mi-
 litum, deserta tamen ab habitatoribus. Inde cū
 appropinquaret Hierosolymis, Iudaei qui legio-
 nem ab ea parte obsidebāt, ad primū uenientis
 exercitus conspectum territi diffugerunt, oppu-
 gnatione quā inceptabāt relictā. Hierosolymita-
 ni autē Iudaei grauitē à Vāro increpitī, ex-
 cusationē afferebāt, populum quidē propter fe-
 stum confluisse, bellū uerò non ex sua senten-
 tia, sed ex conuenarum audaciā susceptū: & se
 ad rō nō oppugnasse Romanos, ut potius una cū
 illis oppugnati fuerint: & iam ante abuiam xi
 processerat, Iosephus Herodis regio nepos, Gra-
 tiusq; ac Rufus, cū mulieribus, et Romanis qui ob-
 sisionem tulerant, Sabinus enim in eius cōspe-
 ctum nō uenit, sed subducens se clam ex urbe,
 ad mare profectus est. Tum Varus dimissa per
 totam regionē parte exercitus, perquirebat de-
 fectionis auctores: & indicio repletos, alios ue-
 fontes puniit, nōnullos dimisit incolumes: ceteriq;
 sunt in cruces ea de causa circiter duo. millia.
 Post hac ablegato exercitū cuius non erāt res
 amplius, quiq; cōtra eius uoluntatē lucrī studio
 multa maleficia patrauerat, ipse audiō de eum
 nullis Iudaorū in unū confluisse, properauit ne
 eos deprehenderet: illi nō ausi manus cōferere,
 deditionē fecerunt arbitram. Achiabī, Varus
 autē data seditiosorū uulgo defectionis uenia,
 duces:

duces eorū misit ad Caesarē. Ille ceteris ignouit,
 in solos aliquot regis Herodis necessarios ani-
 maduertit, quod nec cognitionis nec iustitie re-
 spectu à nefarijs armis abstinuerint. Atq; Va-
 rus rebus cōpositis, & relicta Hierosolymis ea-
 dem legione in presidio, reuersus est Antio-
 chia. Archelao autē Roma aliud negotium
 exhibitum est tali de causa. Venit eò Vari per-
 missa Iudeorū legatio, postulās ut eis liceat suis
 legibus uiuere: erantq; legati quinquaginta,
 quibus adcrant Iudeorū urbem incolentiū plus
 quā octo millia. Cūq; Caesar conuocasset in adē
 Apollinis magno sumptu à se exstructā cōci-
 lium amicorū & primariorū ciuiū, uenerūt eò
 legati, prosequente Iudeorū turba, & Arche-
 laus cum amicorū comitatu. Cognati autē regis
 neq; ab Archelao stabant propter ipsius odiū,
 & tamen legis suffragari grau ibantur, q̄ pu-
 deret eos coram Cesare aduersari homini tam
 propinquo cōiuncto necessitudine. Adcrat &
 Philippus ē Syria Vari hortatu ueniens, ea po-
 tissimū de causa, ut fratris advocatū ageret, cui
 Varus bene cupiebat: deinde nōnihil sperans, si
 impetrarent Iudai potestātē uiuendi suis legi-
 bus; fore ut diuiso in Herodu progeniem regno,
 ad ipsum quoq; rediret pars aliqua. Data igitur
 Iudeorū legatis dicēdi copia, postulātes non
 esse aliterius sub regibus, ab accusanda Herodis
 iniquitate orsi sum; Regē illū fuisse nomine re-

XVII.

nus, alioquin omnibus omnium tyrannorum ar-
 ribus usum ad subiecta gentis perniciem, nec his
 consenti quasdam novas ex suo comenentum esse
 ingenio. Nec opus esse commemorari quam multis
 vitam ademisset, cum longe deterior fuerit conditio
 superstitum, quos non modo perpetua trucidantia
 et asperitate terruerit, sed bonis etiam eorum
 rapaces manus non abstinnerit: itaque vicinas ur-
 bes ab exteris habitatas illius ornamentis exto-
 luisse, quod magis in suo regno sitas exhautes
 exactionibus: adegissetque gentem suam ad extremam
 paupertatem, quam cum primis florere acceperit,
 dum nobiles ex causis parum probabilibus danta-
 eos capitis insuper bonis spoliatur, aut facto nimen-
 di gratia, nudat eos possessionibus. Deinde cum
 annua tributa imposita sint per singulos, scor-
 sum tamen placanda fuisse auiditatem amicorum
 eius et aulicorum, atque etiam servorum qui huius-
 modi exigendis praessent, ut hoc pacto iniurio-
 sam vexationem redimerent. Silentio enim pra-
 torum condas constuprationes virginum, et per con-
 uentum creptam matronis pudicitiam: quando-
 quidem hac patientibus maximum sit solatium,
 si qua paucissima sciatum suum deducunt: in sum-
 ma non aliter ipsis praefuisse Herodem, quam fo-
 sauisima bestia in eos commissum fuisse im-
 perium. Itaque cum multis olim ea gens oppressa
 sit clodibus, nullum tamen exstare in rerum mo-
 numentis exemplum, cum quo conscribi possit
 praef

praesens per Herodē illa a calamitate. Quapropter
 meritis ab eis Archelau promptis studiis
 regem consalutatum, quod ita putarent, fieri nō
 posse, quin quicumq; tandē Herodē succederet,
 moderatius multo tractaret subditos: et in eius
 gratia patrem honoratū luctu publico, libenter
 praeificaturis, & in ceteris ad conciliandā sibi
 eius benevolentiam. At illum quasi timeret ne
 non videretur germana parēis sui soboles, sine
 dilatione declarasse popularibus quid de se sen-
 tiendū sit, idq; priusquā confirmatus esset in po-
 tentia, cū totum negotium etiam suū penderet
 ex arbitrio Caesaris: ediuūq; mox subditis fu-
 tura virutis ac modestiae & equitatis specimē,
 dum tria millia sine tribus civium Deo in ipso
 templo pro victimis iugulat. An non igitur o-
 mnes iustissimo illū prosequi odio, qui post tam
 crudele facinus, adhuc seditionis reos se con-
 stat peragere, et ins regni sibi vindicet? Postre-
 mō summa postulatorū hae fuit, ut mutata rei-
 pub. forma posthac sine regibus agerent, & cō-
 tributi provincia Syria, Romanis parerent po-
 testatibus. Sic enim fore perspicuū, utrum sedi-
 tionibus delectentur, & rerū novationibus, an
 obedire sciat praesidibus legitimis. His perora-
 tis à legatis Iudeorū, Nicolaus utriq; patroci-
 natus est, dicens Herodē quidem quoad nixerit
 nunquā fuisse accusatū, nec esse equū eos qui sibi
 infamiam accusacionē attulissent, castigatio-

rerum statim etiam alibi per Iudaeam diversis in locis innumeri tumultus exoriebantur, ut quemq. aut lucri aut vindictae cōcitabat cupiditas. Duo enim virorum millia qui aliquando sub Herode meruerant, tunc nerò dimissi domi agebant, in unum collecti bello impetebās regios, resistentes sibi ductu nepotis Herodis Achiabi, qui nequam equo loco eos sustinere ausus ut veteranos & bellandi peritissimos. tuebatur se & sua quantum poterat asperitatib' accessu difficilibus. Quis & Iudas Ezechia latronū ductoris olim per Herodem magno labore expugnati filius, apud Sephorim urbem Galilaeae collecta circa se hominū desperatorū manu incurfabat regis, ditionē: & positus eius armamentario, armatisq. inde suis ad unū omnibus, pecuniam quoq. regiam in illis locis occupans: iamq. formidādus accolis spoliabas in quoscunq. incideres, aspirās ad regnū, affectansq. hoc fastigium non bonis artibus quarū imperitus erat, sed nocendi licentia. Dum ita ubiq. turbatur, etiā Simon Herodis regis servus, vir alioqui & forma & statura & robore egregius in primis habitus, ausus est diadema sumere: stipatusq. numerosis copijs, & rex cōsalutatus ab insana multitudine, placebat sibi pra quoniam alio, auspiciatus potestatem diripienda ac incēdenda Hierichuntina regia: passimq. crematis alijs regis palatijs, et preda cōcessa sua factionis hominibus, maiora etiā ausurus videb-

videbatur mihi maturè occursum fuisse: nā Gratus
 rectorū militū dux, cum Romanorū partes
 fouens, suae copias cōtra Simonē duxit: ubi post
 acerrimū conflictū transmontani homines inco-
 positi, & ferociter magis q̄ peritè pugnares de-
 lecti sunt: ipsum Simonē per angustias quasdam
 fauces fugientē Gratus affectus obruncavit.
 Apud Amatha quoq; Iordani flumini appo-
 sita palatiū regium incesum est à quadā homi-
 num colluvie, qualis & circa Simonē fuerat.
 Tantis tum furor per totā gentē grassabatur,
 eo quòd proprium regē non haberes, qui mul-
 titudinem bonis rationibus cōtineret in officio:
 qui uerò externi ad castigandos sediciosos ve-
 nerant, malū potius exacerbarēt, graues super-
 bia simul & auxilia. Quandoquidē & As-
 thronges, uir nec maioribus claris prognatus,
 nec uirtute aut opibus subnixus, sed pastor ha-
 tēnus obscurissimus, nastro tantum corpore &
 manū robore insignis, attēxit dignitatē re-
 giā, paratus animae periculo depacisci nocēdi li-
 centiā: huius erāt quatuor fratres, & ipsi grandē
 statura & manu prōpit ad quoduis andrū fa-
 cinus, instrumentū ut ipsis uidebatur idoneū ad
 occupandā tyrannidē, q̄ eorum quisq; ducti arce
 cohorte militū: magni enim ad eos turba con-
 fluxerat, quē in fratres quasi legatos distributā
 obire inhebat praelia: ipse diademate ornatus
 cōsultabat de rebus agendis, quarū penes se ser-
 uab.

uabat arbitrium: durantiq; diu potestas huius, et
 non inanis regis appellatio, dū quicquid colli-
 busses exequitur, maximè in Romanos cedibus
 faniens, et milites regios, urisq; ex aquo infer-
 fas: his propter licentiā qua sub Herode nō fue-
 ras, Romanis propter recentē iniuriā. Id odium
 indies magis exasperabatur, imminēbatq; ubiq;
 omnibus, uel lucri cupidine, uel in cōsuetudinē
 iam uersa occidendi libidine. Circa Emmanuē
 etiā Romanam cohortē frumentis et arma in
 exercitiū portantē insidijs exceperūt: ductorēq;
 eius Ariū centurionē cum quadraginta for-
 tissimis pedibus telis confixerunt: reliquos ni-
 hilo meliora iam expectantes superueniēs cum
 regio milite Gratus seruauit, relictis casorum
 cadaveribus. In hunc modū longo tēpore pra-
 lia per occasionē conferentes, et Romanos non
 lenibus affecerunt incommodis, et suam gentem
 maioribus etiā inuoluerūt calamitatibus: tan-
 dē ipsi capti sunt, unus à Grato pugna uictus,
 alter à Ptolemao: maximo nam deinde in Ar-
 chelai potestate redacti, ultimus qui supererat,
 fratris casu territus, et nullā uidens saluis spē
 reliquam, quod eius copia exhausta esset uel
 morbo uel continuis laboribus, accepta fide et
 iureiurando ipse quoq; Archelaus se dedit:
 sed id aliquāto post factū est. Tunc uerò Iudaea
 plena erat latrocinij. et ut quisq; seditiosorum
 ceteris coierat, passim reges creabantur in rei-
 pub

publica perniciem, quod minima eius mali pars
 rediret ad Romanos, ipsi vero inter se diuturnis
 conficerebantur cadibus. Ceterum Varus cogni-
 to ex Sabini literis periculo, timens tertiam legio-
 nem, assumptis duabus reliquis (nam tres in uni-
 versum erant in Syria) et quatuor turmis equi-
 tum, auxilijsq; regum ac ierarcharum propera-
 bat in Iudeam ut obsessis succurreret, iussis qui
 premittebantur convenire Ptolemaidē. Bery-
 tiorum etiam urbem praetercundo, mille quin-
 gentos auxiliares ab eis accepit. Arreas quoq;
 Petrus amicus Romanis factus propter Hero-
 dum inimicitias non parvam manū misit tam pe-
 ditum quam equitum. Postquam autem apud
 Ptolemaidā in unū convenit totus exercitus, par-
 tem eius filio et amicorum uni tradidit ducendā
 contra Galilaeos eius urbis agro finitimos: qui re-
 gionē eorū ingressus, profligavit quosquos ausi
 sunt eū armis occurrere, Sephorim cepit, et uo-
 datis sub hasta incolis, urbē abstumpsit incēdio.
 Ipse Varus versus Samariā progressus eū exer-
 citu, a ciuitate quidē abstinuit, quā sciebat im-
 munē a se ditiorum contagio: castra autē po-
 suit in quodā nico, qui erat Ptolemai possessio.
 Arus nomine: eū Arabes incenderunt, pro-
 pter Herodum amicis quoq; eius insensū: inde
 progressi Sapho alium nicum iudē Arabes di-
 ripiunt, moxq; incendunt, quāvis munitissimū:
 quin tota illo itinere nihil eos effugit, omnia

miscentes flammis ac cadibus. Nā & Emmaus
 erumata est Vari iussu, in uideclā casorū ibi mi-
 litum, deserta tamen ab habitatoribus. Inde cū
 appropinquaret Hierosolymis, Iudaei qui legio-
 nem ab ea parte obsidebāt, ad primū uenientis
 exercitus conspectum territi diffugerunt, oppu-
 gnatione quā inceperāt relicta. Hierosolymita-
 ni autē Iudaei grauius à Vario increpiti, ex-
 cusationē afferebāt, populum quidē propter fe-
 stum confluisse, bellū nerò non ex sua senten-
 tia, sed ex conuenarum audacitē susceptū: & se
 adhuc nō oppugnasse Romanos, ut potius una cū
 illis oppugnati fuerint: & iam ante obuiam ei
 processerat, Iosephus Herodis regia nepos, Gra-
 tiusq; ac Rufus cū militibus, et Romanis qui ob-
 sisionem tulerant. Sabinus enim in eius conspe-
 ctum nō uenit, sed subducens se clam ex urbe,
 ad mare profectus est. Tum Varus dimissa per
 totam regionē parte exercitus, perquirebat de-
 fectionis autores: & indicio repositos, alios ne
 fontes puniret, nōnullos dimisit incolumes: reliq;
 sunt in cruces ea de causa circiter duo millia.
 Post hac ablegato exercitū cuius non erat usque
 amplius, quiq; cōtra eius uoluntatē lucri studio
 multa maleficia parauerat, ipse audiō decem
 millia Iudaeorū in unū confluisse, properauit ne
 eos deprehenderet: illi nō ausi manus cōferere,
 deditionē fecerunt arbitratu Achiabti. Varus
 autē data seditionorū uulgo defectionis, nenia,
 duces.

daces eorū misit ad Cesarē. Ille ceteris ignouit,
 in solos aliquos regis Herodis necessarios ani-
 maduertit, quod nec cognitionis nec iustitiæ re-
 spectu à nefarijs armis abstinerint. Atq; Va-
 rus rebus cōpositis, & relicta Hierosolymis ea-
 dem legione in presidio, reuersus est Antio-
 chiā. Archelao autē Rome aliud negotium
 exhibitum est tali de causa. Venit eò Vari per-
 missu Indaeorū legatio, postulās ut eis liccat suis
 legibus uiuere: crantq; legati quinquaginta,
 quibus aderat Indaeorū urbem incolentiū plus
 quā octo millia. Cūq; Cesar conuocasset in adē
 Apollinis magnū sumptu à se exstructā cōci-
 lium amicorū & primariorū ciuiū, uenerūt eò
 legati, prosequente Indaeorū turba, & Arche-
 laus cum amicorū comitatu. Cognati autē regis
 neq; ab Archelao stabant propter ipsius odiū,
 & tamen legatis suffragari grauabantur, q̄ pu-
 deret eos coram Cesare aduersari homini tam
 propinqua cōiuncto necessitudine. Aderat &
 Philippus è Syria Vari hortatu ueniens, ea po-
 tissimū de causa, ut fratris aduocatū ageret, cui
 Varus bene cupiebat: deinde nōnihil sperans, si
 impetrarent Indaei potestatem uiuendi suis legi-
 bus, fore ut diuiso in Herodis progeniem regno,
 ad ipsum quoq; rediret pars aliqua. Data igitur
 Indaeorū legatis dicēdi copia, postulātes non
 esse aliter sub rēgibus, ab accusanda Herodis
 iniquitate orsi sum; Regē illū fuisse nomine re-

XVII.

nus, alioquin omnibus omnium tyrannorum ar-
 tibus usum ad subiecta gentis perniciem, nec his
 contentum quasdam monas ex suo communum esse
 ingenio. Nec opus esse commemorari quam multis
 vitam ademisset, cum longe deterior fuerit conditio
 superstitium, quos non modo perpetua truculentia
 et asperitate terrueris, sed bonis etiam eorum
 rapaces manus non abstinnerit: itaque vicinas ur-
 bes ab exteris habitatas illius ornamentis exto-
 luisse, quod magis in suo regno sitas exhaustire
 exactionibus: adegissetque gentem suam ad extremam
 paupertatem, quam cum primis florentem acceperis,
 dum nobiles ex causis parum probabilibus dama-
 tos capitis insuper bonis spoliat, aut facta vine-
 di gratia, nudat eos possessionibus. Deinde cum
 annua tributa imposita sint per singulos, scor-
 sum tamen placanda fuisse auiduatem amicorum
 eius et aulicorum, atque etiam servorum qui huius-
 modi exigendis praessent, ut hoc pacto iniurio-
 sam vexationem redimerent. Silentium enim pra-
 tereundas constuprationes virginum, et per con-
 suentiam creptam matronis pudicitiam: quando-
 quidem hac patientibus maximum sit solacium,
 si quam paucissimis sciatum suum dedecus: in sum-
 ma non aliter ipsis praefuisse Herodem, quam se
 fauissima bestia in eos commissum fuisse im-
 perium. Itaque cum multis olim ea gens oppressa
 sit cladibus, nullum tamen exstare in rerum mo-
 numenti exemplum, cum quo conferri possit
 praef

praesens per Herodē illius calamitas. Quapropter merito ab eis Archelau promptis studiis regem consalutatum, quod ita punirent, fieri nō posse, quin quicumq; tandē Herodē succederet, moderatius multo tractaret subditos: et in eius gratiā patrem honoratū luctu publico, libenter gratificaturis. Et in ceteris ad conciliandā sibi eius benevolentiam. At illum quasi timeret ne non videretur germana parciū sui soboles, sine dilatione declarasse popularibus quid de se sentiendū sit, idq; priusquā confirmatus esset in potentia, cū totum negotium etiam suū penderet ex arbitrio Caesaris: editumq; mox subditis fuit mirantis ac modestiae Et equitatis specimē, dum tria millia suae iribus civium Deo in ipso templo pro victimis iugulat. An non igitur omnes iustissimo illū prosequi odio, qui post tam crudele facinus, adhuc seditionis reos se conentur peragere, et ius regni sibi vindicet? Postremo summa postulatorū haec fuit, ut mutata reipub. forma posthac sine regibus agerent, Et cōtributi provincia Syria, Romanis parerent potestatibus. Sic enim fore perspicuū, utrum seditionibus delectemur, Et rerū novationibus, an obedire sciāt praesidibus legitimis. His peroratis à legatis Iudaorū, Nicolaus utriq; parvocitatus est, dicens Herodē quidem quoad nixerit nunquā fuisse accusatū, nec esse aequū eos qui si iustā iunctis accusationē attulissent, castigatio-

nem eius sperare poterant, nunc defuncti manes
 criminibus laceffere. Quæ uerò obijciuntur Ar-
 chelao, ipforū impuanda esse uolentia, consu-
 macia: qui cum affectassent res non concessas le-
 gibus, & pacatores ferro ac saxis aggressi es-
 sent, nunc uitio uertrent eisdem rationibus se
 esse cohibitos. Versa deinde in accusatores cri-
 minatione, aiebat eos libenter agitari seditio-
 nibus, quod nesciāt parere legibus, effiq; gemē
 omnium peruicacissimam. Hæc Nicolaus.

Cæsar Herodis testamentū confirmat. CAP. XHT.

Cæsar uerò his auditis dimisit cōcilium.
 Paucis deinde diebus Archelau non re-
 gē declarat, sed dimidia parte ditionis quæ He-
 rodus fuerat ei cōcessa et hnarcham eū cōstituit,
 regnū quoq; pollicitus, quam primum ille se tali
 honore dignum redderet. Alium dimidium
 partitus est in alios duos Herodis filios, Philip-
 pum, & Antipā eū qui cū Archelao de toto
 regno cōtenderat. Hinc transamnana regio et-
 sit cum Galilea, & C. talenta annua. B. uanaa
 uerò cū Trachonitide, & Auranitis cū parte
 quadā Zenodori (ut uocant) domus obigit
 I. philippo, & centū talenta annui redditus: Ar-
 chelao uerò Iudæa & Idumæa, præterq; has Sa-
 maria, cui ex autoritate Cæsaris tributorū quar-
 ta pars remissa est eo qd ceteris tumultuantibus
 soli quieti manserant in officio. In eius ditione
 cōprehēdebantur urbes, Stratonis turris, Sebaste,

Ioppe, Hierosolyma; nam Gazam, Gadara & Hippon, græcanici instituti urbes Caesar ob id separatas à regni terminis Syria cōtribuit. D. C. autē talenta quorūvis redibāt ē sua ditione ad Archelauū atq; hoc fuit Herodis filiorū patrimoniu. Salome autē præter legatas à fratre urbes Lamia, Azotum & Phasaclida, argentiq; signati quingenta milia. Caesar largitus est in Asoulone palatium: percipiebātq; ex subiectis sibi locis sexaginta talenta annua, habitās in ditione Archelai. Reddita sunt etiā ceteris regu cognatis legata, ita ut testamento cauerat. Duæ de eius filia virgines præter relieta sibi à patre, accipere ex Caesaris munificencia ducena quingenta signati argenti millia, & elocata sunt Pherone filijs: imò totū etiā regis legatum mille quingentorū talentorum estimatione cessit ipsius filijs, paucis aliquot nasis sibi retēis, non iam ob pretiū charis, quā ob amici memoriam.

De Pseudaleandro.

CAP. XIII.

His ita ordinatis per Casarē, iuuenis quidā XVIII.
Iudeus genere, educatus Sidone apud quendam Romani civis libertū, adoptavit semetipsum in Herodis familiā, per occasionē similitudinis, qua referebat Alexandri ab illo exincti effigie, attestātib. omniū quoque utrūq; niderans oculis: atq; hac via grassari cepit ad regionem fastigium, itaq; ascito tribuli quodam frandis socio, qui totius regia rerū gnarus, alio-

quā etiam astutus erat. Et natus ad excitandas
 turbas egregias, illius institutione fingebar se
 Alexandrū illum Herodis filiū, mortū subtra-
 hūm eiusdā beneficio, cui demandatū sit eius
 interficiēdi negotiū: suppositis enim necis ipso-
 rum nicarijs, et se creptū et fratrem Aristol-
 bulū. His nugis inflatus, alijs quoq; non desine-
 bat faciem facere: eumq; Cretā appulisset, quot-
 quot Iudaorū venerūt in eum colloquiū, omni-
 bus rem persuasit, et auctus ab eis pecunia, tra-
 iecit in Aelium insulā: ubi magnā pecunia nūm-
 quasuit prae-textu regiae profapia. Et iam spe-
 rans recepturū se paternū principatū, remun-
 neraturumq; beneficos, Romā properasse ho-
 spiritibus deducens. Cumq; advenisset Pu-
 scolos, ibi quoq; a deceptis Iudaeis simul favore
 exceptus est, cōcurrentibus tanquā ad regē qui
 Herodi vel hospitij iure continēti, vel aliquo
 erant obstricti beneficio: in causa fuit hominū
 natura rumorū anida, praesertim conciliante
 forma similitudine: nam etiam illis qui valde fa-
 miliares Alexandro fuerant, persuasum erat
 hunc ipsum esse, non alium, idq; alijs nō dubi-
 tabant assenerare iurē iurādo interposito. Quod
 postquā Romam perlatus est, universa Iudaeorū
 illuc agentia multitudo profecta est obviam, iam
 insperatam salutem ad Dei referentes gratiam,
 et publico applausu propter maternum genus
 excipientes hominem letitica gestatū per vias
 nihil

nihil enim ei ad regium cultū deceras, suppedi-
tamentibus sumptuum hospitibus: affluenteq; cer-
tamine multitudinis, acclamabatur faustis omi-
nationibus, ut fieri solet in re prater spem inco-
lumi. Ad ubi allatum est ad Casarē, molebat fidē
habere nuntio, qđ sciret Herodem non facile po-
tuisse decipi in re tam seria; non nihil tamen spe-
motus, Celadū unum e suis liberis familiariter
olim uersatū cum adolescentibus illō mittit, inf-
sum ut Alexandrū in conspectum suū addu-
ceret: quod ille fecit, nihilo in dignoscendo alijs
sagacior. Nō tamen imponi potuit Casari, quod
non tanta esset similitudo ut etiam prudenter
considerantes falleret. Pseudalexāder enim &
mānat habebat duras opere, et corporis illa
gratia carebat, qua solent bene natis & educa-
tis edingere; qđ ipse non uixisset in tantis deli-
cijs. Postquā igitur inuadueris conspirasse in
mendacia praeceptorē atq; discipulū. & ex cō-
posito loquentibus adesse fiduciam, percōnaba-
tur quid factū esset simul crepto Aristobulo,
aut cūnam ille non uenisset, unā cum fratre suo
tam praeclaris natalibus debitum reposcere?
Responsum est in Cypro eum mansisse, metū pe-
riculorū quibus mare navigantes expositi sunt:
ut si quid ipsis contigisset diuinus, non omnino
Bavianus genus intercideret, sed superesses
saltem Aristobulus. Hac illo assenerante, si-
mulq; cōcūscē autore huius fabulae, Casar sedu-
cto

Ello adolefceme: Tibi, inquit, fi nō me quoq; con-
neris fallere, merces reit impunitas quod ad tuā
falutē attinet: nūc age dicito quifnā fis, & quō
te ad hac audenda impulerit: neq; enim idius
atatis est iam infidiosa malitia. Ibi ille, cum non
posset aliud, totū cōmentū indicat, quibus mo-
dis, & a quo fis cōpositū. Caesar autē Pseudale-
xandrum, ut pollicita seruaret, in remigū ordi-
nem allegit, q̄ esset ualido corpore: doctore ne-
rō eius affectu suppleo: caserum Aelii aban-
dē magna multa fuit, quae in fictitiū Alexan-
dram frustra impēderat: atq; ita cōceptū Pseu-
dalexādri temerariū corpis cōsecutus est exitus.

Archelatus iterum accusatur Viendam relega-
tus est.

CAP. XV.

XLX.

Ceterū Archelatus iam ethnarcha in
Iudaā reuersus, Ioazaro Boēthi filio pon-
tificatū abrogat, insimulato q̄ seditiosis cōsen-
serit, eamq; dignitatē in Elazarū illius fratrem
collocat: apud Hierichumē deinde regiam ma-
gnificē refectū, aquarū quibus Neara nicens in-
uabatur, dimidio decinato in palmetū recens a-
se in subiecto cāpo consūū: nouū etiā nicens con-
ditū a se denominauit Archelaida: & cōtem-
pto more patrio, Glaphyrā Archelai regis fi-
liam, olim Alexādri fratris sui coniūgē, & li-
berorū ex illo susceptorū matrē, duxit: quāuis
Iudaei lege necētur fratrum uxores ducere. Hoc
Elazarus diu sacerdotio positus est: abrogat

eo in uicinis locum Iesu Sica filio. Deoimo autē
 principatus Archelai anno primates tam Iu-
 daeorū q̄ Samaritanū nō ferētes eius tyrannidē,
 decederūt cū ad Casirē, maximē cū scirēt eum
 contra ipsius mandatū fecisse, à quo iussus fue-
 rat ex equo ad bono praesse subditis. Hoc audi-
 to Caesar ira cōmotus accersit procuratorē eius
 Romae agentē, & ipsum Archeluum nomine:
 nec dignatus quicquā scribere, Vade, inquit, et
 quā primū illū ad nos adducito. Qui accelera-
 ta navigatione in Iudaeam delatus, imperit eum
 cū amicis in cōuiuior indicatq; uoluntate Ce-
 saris, ad profectiōē hortatus est. Adox ubi ue-
 nit, Caesar auditis eius accusatoribus, & ipsius
 defensione, misit eum Viennā in exiliū, quae est
 urbs Galliae, multatū prius omni pecunia. Sed
 priusquā Romam euocatus est, amicis tale nar-
 rauit somnium. Visus est sibi uidere decē spicas
 maturas tritico plenas à bubus absumi: exper-
 nectusq; nō contēndā uisionē ratus, cōiectores
 diuinos super ea cōsuluit. Quibus dissentiēti-
 bus cū uariare interpretatio, Simon uir Essaeus
 praefatus ueniā, ait hanc uisionē Archelao si-
 gnificare mutationē in deterius: bonos enim si-
 gnificare miseria, q̄ in perpetuis laboribus de-
 gat hoc animal: praeterea rerū mutationē, quia
 terra horū opera uersata nec locū eundem reti-
 neat, nec specie: ceterū decē illas spicas totidem
 annorū praefigere numerū, eas enim redire an-

uis uicibus, iamq; inflare Archelao domina-
 tionis terminū. Sic ille hoc somniū interpreta-
 tus est: post cuius uisionē quinta die uenit in Iu-
 deam procurator Archelaus, ad euocandum
 illū missus à Cesare. Simile quiddā & Glaphy-
 ra eius uxori accidit, Archelai regis filia: hac
 ut iam diximus, uirgo nupsit Alexandro Ele-
 rodis filio, fratri huius Archelai, quo à patre
 occiso, iterū nupsit Iuba regi Maurisania: hoc
 quoq; defuncto, uiduā apud patrē agentem in
 Cappadocia duxit Archelaus, repudiata Ma-
 rianne priore cōiuge, tāto ardebat amore Gla-
 phyra. Huic degenti cū Archelao tale somniū
 obuersū est: Visa sibi est Alexandrū uenien-
 tem cōplexu excipere pra gaudio: illū uerò ex-
 postulantem dicere, Cōfirmasti Glaphyra uul-
 gare illud dictū, nō esse fidendū mulieribus, quae
 uirgo mihi coniuncta matrimonio, & cōmuniū
 liberorū parēs, oblita nostri amoris capea es se-
 cundarū nuptiarū desiderio: ac ne ea quidē con-
 sumelia cōtemna, ansa es oū tertio cubare spōso,
 turpiter, & impudēter ingressa meā familiam,
 et nuptia Archelao, fratrē meū habere maritū
 sustinēs. At ego nō obliuiscar ueteris tua be-
 nenuolentia, itq; liberabo ab hoc opprobrio, mi-
 hiq; te meā uindicabo. Hoc somniū cū illa expo-
 suisset apud quasdam familiares sibi mulieres,
 post paucos dies uita functa est: quod ego ideo
 hic rescrēdum putauī, q̄ sermo sit mihi de illis

regib

regibus: & alioqui res magni exempli videtur, certissimū immortalitatis animorum & diuinae prouidentiae argumētū cōtinens. Cui uerò hac uidentur incredibilia, fruatur opinione sua, & alijs nō obstrepas qui talibus excitantur ad uirtutis studia. Ceterum ditione Archelai contributa Syria, missus est illo à Cesare uir consularis Quirinius, qui cēsum ageret per Syriam, & ipsius Archelai domum uenderet.

FL. IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDÆICARVM LIB. XVIII.

Quirinius ad censendā Syriam & Iudzā mittitur à Cesare, & procurator eiusdem Cæsaris in Iudzā uenit Coponius: & quomodo Iudas Galilæus res nouas molitus est. CAP. I.

INTEREA Quirinius senator Romanus per omnes honorum gradus ad consulasū usq; promotus, et in primis clarus, à Cesare mittitur in Syriam, ut iura populi redderet, facultatesq; censeret omnium: & cum eo uenit Coponius, præfectus turma equitum, penes quē esset totius Iudæe rerū administratio. Quin & ipse Quirinius in Iudæā uenit iam attributā prouincia Syria, ut percenseret facultates eius regionis ciuium & Archelai pecunias in potestatem suam redigeret.

Ille

Illi uerò tametsi primum agere surrent mentionē
 descriptionis, nō sunt tamē reducti pertinaci-
 ter, parendo auctoritati pontificis laetari, qui
 Boethi fuit filius: atq; ita illius suasu sine con-
 trouerſia census peractus est. Exiit tamē poſt
 quidam Iudæus Gaſſanites, oriū ex oppido Ga-
 mala, qui adiūcto ſibi Phariſæo Saddūco, ſolli-
 citabat ad defectionē populos, cenſum nihil al-
 lud quam manifeſtam ſeruitutis profeſſionem
 eſſe dictitans, & uniuersam gentē ad tuendam
 libertatē adhortās. Fore enim ut re bene geſta
 fortunis ſuis fruantur feliciter, & confirmati in
 earum poſſeſſione laudē, quoq; ſibi parēt forti-
 tudinē: nec ſperandū auxiliū celeſtis numinis,
 niſi ipſi quoq; rebus ſuis conſulas. Accipiebā-
 tur hæc pronis vulgi auribus, ita ut accēderen-
 tur ad audiendum aliquid: atq; ita dici nix po-
 teſt quātum hi uiri totā gentē cōurbauerint,
 dum omnia miſcēt cadibus & lurocinijs, pro-
 miſcuiq; nulla amicorū aut inimicorū reſpē-
 ctu predationibus, & inſignū uirorū cadibus:
 prætextu quidē propugnanda libertatis publi-
 ce, ſed re uera priuatorū lucrorum ſtudio. Itaq;
 conſcietibus ſe mutuo ciuibus, & ſurioſiſſima
 conſcietione certantibus, ne externa quidē hoſtis
 ceſſabat interire, ac ne extrema quidē ſames for-
 tē ſuperueniens potuē eos compeſcere, quō mi-
 nus ſeuirent expugnandis oppidis, & funden-
 do civili ſanguine, donec poſtremo malum cō-

familiares, cōtētos esse in humili statu uita reliquū exigere. Hac & alia multa cum diceret, & ad miserationē tam casorū q̄ periclitantium manes Alexandri inuocarēt, omnibus circūstātibz cōmota sunt lacrymae: sed maximē Aristobulus mentem suā declarabat, multis uerbis matrem corripitēs. Verū illi sibiipsis causa fuerunt horū malorū, qui scēmina ambitione imperandi prater equū cōmiserūt regni habenas, quasi uerō deessent posteris. Tum illa inops melioris consilij, custodiā castellorum eis credidit, exceptis Hyrcania, Alexandrio & Macharūte, in quibus res sibi carissimas recōdiderat. Nec multo post Aristobulū filiū cū exercitu missū uersus Damascū, cōtra Ptolemā Mennā, q̄ gravis erat urbi uicinus. Sed ille nulla re memorabili gesta domū redijt. Per idem tēpus nuntiātū est Tigranē Armeniorū regē cū D. militū millibus inuasisse Syriā, & breui in Iudēā esse uenturum: ea fama nō immerito reginā & totam gentē terruit: miseruntq; ad eū legatos cū magni pretij muneribus, obsidentē tunc Ptolemaidem. Regina enim Selene, alias Cleopatra dicta, imperabat in Syria, & incolis eius auctor erat, ut Tigranē excluderēt. Ibi inueniūt regē legati rogauerūt, ut bene sibi de regina sua, deq; tota Iudaeorū gēte polliceretur. Ille uerō collaudatos quod ē longinquo uenissimē ad exhibendū sibi officium, insit cuncta bona sperare. Capta uerō

*Ptolemaide nuntiatur Tigrani, Lucullū dum
 persequitur Mithridatē, illū quidē non affecu-
 tum, qui iam in Iberiā euaserat, sed Armeniā
 ingressum uastare eā regionē: quo cognito ille
 statim domū reuersus est. Post hac cum regina
 in morbū difficilē incidisset, & uisum est A-
 ristobulo iam adesse tēpus aggrediēdi negotiū,
 noctu egressus uno comitatē famulo cōtulit se
 ad ea castella, quibus paterni amici erant pra-
 positi. Iam dudū enim molestē serēs qua mater
 gerebat, tum uerò longe magis timebat, ne illa
 mortua totū suum genus ueniret in potestatem
 Phariseorū: et uidebat q̄ ineptus esset admini-
 strationi frater, ad quē spectabat successio. Con-
 scia uerò fuit eius conatus sola uxor quā domi
 reliquit cū liberis: ac primū uenit Agaba, ubi
 Galestes erat unus ē potētibus, à quo perliben-
 ter exceptus est. Sequēti uerò luce regina sensis
 Aristobuli absentia: nec tamē statim suspica-
 ta est illum ad res nouādas esse profectū. Verū
 posteaquā uenerunt nūtiij alij super alios, quod
 iam hoc, iam illud castellum occupasset, (nam
 uno incipiēte statim reliqua omnia in eius po-
 testatē se dediderunt) tum demū in magna cō-
 sternatione fuit et ipsa regina & uniuersa gēs:
 sciebant enim nō multū abesse Aristobulum,
 quin sibi usurparet gēis imperium: & uelhe-
 menter timebat ne pœnas exigeret ab illis qui
 in ipsius familiares debacchati fuerant: placuit
 igitur,*

igitur, ut uxor eius cum liberis custodiretur in castello quod templo erat appositum: ad Aristobulum autē magnus fiebat cōfluxus, ut iam nec strepitus decisset, nec ornatus regius: nam intra quindecim ferme dies occupauit castella uiginti duo: in quibus habēs receptaculum, colligebat exercitū à mōte Libano et Trachonitide & à tyrānis: homines enim semper pluribus se agglomerātes libetor obiectrabāt, sperantes etiā nōnihil utilitatis se percipientes ex eo, quē ipsi ex insperato res novas molientē euexissent ad dignitatis regia fastigium. Iudeorū autē seniores & Hyrcanus reginā cōueniunt, & rogabant ut presentibus rebus aliquod expediret consiliū. Aristobulum enim iam penē totā dominationē ad se traxisse, occupatis tot locorum opportunitatibus: se aut nō decere, etiāsi maxime ipsa agrotet, ea superstitie consultare absque illius cōsciētia: periculū autē iam esse penē proforibus. At illa iubebat eos facere quicquid putarēt reipub. cōducere: habere eos magnā facultatē, uires gēis, milites, & in arario multā pecuniā: sibi enim iam nō admodū cura esse rerū administrationē, nimirū deficiente corpusculo. His dictis nō multo post extremū halitum reddidit, exacto anno regni l. x. uita tertio supra septuagesimum, mulier supra sexum suū egregia, ut quæ mirū in modū honorū & imperādī cupida operibus declarauit suā industriā, quasi

exprobrās uirū inscitā, qui parū feliciter admī-
nistrant respublicas: semper enim presentibus
magis q̄ futuris intēta, & omnia posihabendo
moderata gubernationi, neq; ab honestate neq;
à iustitia deduci uoluit. Familia tamen eius in
tale incurrit infortuniū, ut potētia quā sibi mul-
tis sudoribus & periculis parauerat, propter
huius nō multibres cupiditates paulo post ami-
serit: quia et cū inimicis familia sua sensisse ui-
detur, & reipublicā orbasse presidibus: quin
& post obitū eius ex reliquijs male ipsius ad-
ministrationis multa turbula originē duxerunt
in domo regia: attamen quam diu rebus pre-
fuit, gentem in pace continuit: atq; hic fuit re-
rum Alexandra regina exitus.

FL. IOSEPHI AN-
TIQVITATVM IYDAICA-
RVM LIB. XIII.

Post contentionem de regno inter fratres con-
uentum est ut Aristobulus regnaret, Hyrcanus
priuatam uitam degeret.

CAP. I.

DE Alexandra regina rebus et
obitu in precedenti uolumine
diximus, nūc quæ deinceps con-
secuta sunt, dicturi sumus: nihil
magis studentes, quā ne quid
uel per ignorantiā, uel per obliuionē prater-
mittamus. Nam qui historiā & rerū prope cr
antiq

antiquitatē obscurarum expositionē scribere se
 proficētur, debent quidē non negligere orationis
 cultū, & elegantiē compositionē, tum quicquid
 lectioni gratiā conciliat, & adimus radium: sed
 præcipua cura impendēda est veritatis studio, ne
 suam fidē sequētes fallant et inducāt in errorem
 aliquē. Cum igitur pontificatū accepisset Hyrcanus
 anno tertio septima & septuagesima supra
 centesimā Olymp. Q. Horcēsio, Q. Metello Cre-
 tico Coss. statim bellū ei Aristobulus intulit, et
 commissio ad Hierichuntē pralio, multi ex eius
 militibus ad fratrem transfugerūt: quo facto Hyr-
 canus in arcem cōfugit, in quam custodiendi filij
 & uxor Aristobuli à matre eius depositi fue-
 rant, ut antiè diximus. Reliqui etiā eius factionis
 hōes cum victoris metū intra septiū sani se rece-
 pissent, brevi deditionē fecerunt. Cœptū est dein-
 de agi inter fratres de pacis conditionibus, in
 quibus obtinuit Aristobulus ut regnaret, &
 fratrem sincret in omni frui quæ illi obuenerant fa-
 culis, & priuatā uitam agere. Hoc fœdus
 iētū est in ipso tēplo, & data acceptaq; fide, iun-
 ctusq; dexteris sancitū: & post mutuos cōplexus
 in conspectu populi factos digressi sunt, alter in
 regiam, alter priuatus in aedes Aristobuli.

Antipatri genus, & quomodo claritatem ac poten-
 tiam sibi & suis liberis parauerit, & fuga Hyr-

cani ad Arcem regem Arabum. CAP. II.

Aliquis antiè quidā Hyrcani Idumæus no- I I.

mine Antipater, vir pecuniosus, natura fa-
 Eliosus et industrius, insensu erat Aristobu-
 lo, eo qd ipse studeret Hyrcani partibus: quāvis
 Nicolaus Damascenus huius genus deducat à
 primatib⁹ Iudaeorū q in Iudaea uenerūt è Baby-
 lonia. Sed hoc dicit in gratiā Herodis eius filij,
 quē fortuna ad Iudaeorū regnū euexit, sicut suo
 loco dicetur. Hic igitur Antipater primū no-
 cabatur Antipas, eodē quo pater ipsius nomi-
 ne: quē ab Alexandro rege & eius uxore con-
 stitutum ducē totius Idumaeae ferunt amicitias
 Arabum & Gazaorū et Ascalonitarū co-
 luisse, multūq; eos sibi cōciliasse munerib⁹. Itaq;
 minor Antipater suspēctā habēs Aristobuli
 potentiā, et timēs eum propter mutuā simila-
 rem, clācularijs obtreclationibus off. cit ut con-
 tra illū potēiores Iudaeorū cōspirarēt, iniquum
 esse dictitās sinere Aristobulū incubare usur-
 pato per iniuriā imperio, ex quo eiecisset fratrem
 natu maiorem, eumq; aetatis prerogatiua spoli-
 fct: eisdē uerbis etiā Hyrcanū obtundebat assi-
 duē, addēs ne uitā quidē illi esse in tuto, nisi ma-
 tura fuga saluti suae prospiceret: amicos enim
 Aristobuli nūquā nō cōsultare, quō eo sublato
 de medio, dominationē alteri cōstabiliriāt. His
 sermonibus Hyrcanus nolbat credere, qd esset
 natura bonus, et calūnias nō libetē admitteret:
 quae quidē animi lenitas et quietis amor para-
 uit ei opinionē ignauiae. At Aristobul⁹ planē
 cons

contrario fuit ingenio, industrius simul & magnanimus. Cum igitur Antipater uideret Hyrcanū nihil moueri suis monitis, nō destitit tamen quotidie novas de fratre criminationes fingere, quasi insidiaretur uita illius: tandē urgēdo agrē obtinuit, ut assentiret sugere ad Aretā regem Arabū, suū quoq; pollicitus auxiliū: idq; eo facilius impetravit, q̄ Iudā cōfinis sit Arabia: promittitur itaq; Antipater ad regē, accepturus ab eo fidē, q̄ inimicis nō dediturus esset suū supplicē: quod ubi ille interposita fide promissit, Antipater ad Hyrcanū reuersus est Hierosolyma: & nō multo post assumpto eo noctu urbem egressus, magnis itineribus peruenit in urbē qua Petra dicitur, apud quam erat Areta regia:

& q̄ esset regi amicissimus, rogabat eum ut Hyrcanū in Iudā restitueret, & instādo quotidie dandoq; munera tandē persuasit. Hyrcanus quoq; pollicitus est si ope eius reductus regnum recipere, redditurū se ei regionē cum duodecim oppidis, qua pater ipsius Alexander de Arabibus ceperat: erant autē hæc: Azebaba, Naballo, Linias, Tharabasa, Agalla, Athone, Zoara, Orona, Marissa, Rydda, Lusa, Oryba.

Aristobulus prælio victor compellitur Hierosolyma.

CAP. III.

Talibus promissis permotus Arcias expeditionē suscepit contra Aristobulum, ducens quinquaginta millia peditum simul & equest

equestris exercitus: moxq; nicit pralio: post eam
 victoriam multis ad Hyrcanū transfugientibus,
 desolatus Aristobulus confugit Hierosolyma.
 Arabs autē adducto secū toto exercitu, oppu-
 gnabat eum in tēplo adiuuante Hyrcanū etiam
 populo, solis sacerdotibus nō descētibus Ari-
 stobulum: sed Aretas admotis tam Iudaeorum
 quā Arabū exercitibus acriter oppugnationi
 instabat. Dum hac ita gerūtur instans azymo-
 rum festo quod Pascha vocamus, optimates Iu-
 daorū relicta sua regione fugerūt in Aegyptū.
 Quidam autē Onias vir iustus & Deo charus,
 qui aliquādo siccitatis tēpore impetraverat pīs
 precibus pluuiam, tūc in latebras se abdidit, ci-
 vile bellū praesentens: hunc in castra adductum
 Iudaei rogabāt, ut quēadmodum olim sterilitati
 attulerat remedium, ita tunc denoucret diris
 Aristobulū & quotquot eius factionē seque-
 bantur: id cū diu recusans cogereetur a turba,
 stans in medio eorū sic preceatus est: Deus uni-
 uersi huius mundi rex, quoniam & hi qui me-
 cum stant iusti sunt populus, & qui oppugnan-
 tur iusti sacerdotes sunt, precor ut neq; hos cōtra
 illos, neq; illos cōtra hos orantes exaudias. Post
 hac uota circumsteterunt eum quidā ex Iudaeis
 uiri periti, & obruerūt lapidibus: quam cru-
 delitatem Deus ultus est cōtinuō, caduq; Onia
 pernas exegit in hūc modum. Dum Aristobu-
 lus oppugnatur cum sacerdotibus, supervenit
 Pascha.

Pascha, in quo festo nobis mos est multis Deum honorare sacrificijs : quib⁹ quia carebāt obfessi, rogaerūt suos tribules ut accepta quātam postularēt pecunia uictimarū copiam sibi facerēt: illis uero pactis mille drachmas in singula capita, & representari sibi iubētib⁹, Aristobulus & sacerdotes libenter id fecerūt, & per funem ē muro demiserūt pretium: at illi accepta pecunia non reddiderunt uictimas : sed cō progressi sunt impietatis, ut non seruata fide hominibus, Deum etiam fraudarent debitis honoribus. Sacerdotes autem quibus per pactorū speciem illis fuit orauerunt Deum ut pœnas de tribulibus suis sumeret : nec dilata est uindicta, sed procella uehemens immissa fecit per totam eam regionem magnam uastationem fructuum, ita ut tritici modius ueniret drachmis quindecim.

Hyrcani & Aristobuli legationes à Scuro petentes auxilium.

C A P. I I I I .

I*n Nereia Pompeius Scaurū misit in Syria, ipse I I I I . in Armenia distentus bello quod adhuc gerebat cōtra Tigranē ; ille uero ubi Pamascum uenit, recens captā à Metello & Lollio prope- rans in Indam continuato itinere : huic legati facti sunt obuiam, tam ab Hyrcano quā ab Aristobulo, utriq; petentes societate & auxilium: & cum Aristobulus polliceretur cccc. talenta, nec pauciora Hyrcanus, Scaurus Aristobuli promissa prastulit : is enim liberalis erat.*

o o s

& abun

mis vicibus, iamq; inflare Archelao domine-
 tionis terminū. Sic ille hoc somniū interpreta-
 tus est: post cuius visionē quinta die uenit in Iu-
 deam procurator Archelaus, ad euocandum
 illū missus à Casare. Simile quiddā & Glaphy-
 re eius uxori accidit, Archelai regis filia: hac
 ut iam diximus, uirgo nupsit Alexandro He-
 rodus filio, fratri huius Archelai: quo à patre
 occiso, iterū nupsit Iuba regi Mauritania: hoc
 quoq; defuncto, uiduā apud patrē agentem in
 Cappadocia duxit Archelaus, repudiata Ma-
 rianne priore cōiuge, tāto ardebat amore Gla-
 phyra. Hanc degēti cū Archelao tale somniū
 obuersū est: Visa sibi est Alexandrū uenien-
 tem cōplexi excipere pra gaudio: illū uerò ex-
 postulantem dicere, Cōfirmasti Glaphyra nub-
 gare illud dictū, nō esse fidendū mulieribus, qua
 uirgo mihi coniuncta matrimonio, & cōmuniū
 liberorū patrēs, oblita nostri amoris capta est se-
 cundarū nuptiarū desiderio: ac ne ea quidē con-
 sumelia cōtenta, ansa es cū tertio enbare spōso,
 turpiter, & impudētē ingressa meā familiam,
 et nuptia Archelao, fratrē meū habere maritū
 sustinēs. At ego nō obliuiscar ueteris tua be-
 nenuolentia, seq; liberabo ab hoc opprobrio, mi-
 hiq; te meā uindicabo. Hoc somniū cū illa expo-
 suisset apud quasdam familiares sibi mulieres,
 post paucos dies uita functa est: quod ego ideo
 hic rescrēdum putavi, q̄ sermo sit mihi de illis
 regib

regibus: & alioqui res magni exempli uidentur, ceterisq; immortalitatis animorum & diuinae providentiae argumentū cōtinens. Cui uerò haec uidentur incredibilia, fruatur opinione sua, & alijs nō obstrepas qui talibus excitantur ad uirtutis studia. Ceterum ditione Archelai contributa Syria, missus est illo à Caesare uir consularis Quirinius, qui cēsum ageret per Syriam, & ipsius Archelai domum uenderet.

FL. IOSEPHI AN-
TIQVITATVM IVDICA-
RVM LIB. XVIII.

Quirinius ad censendā Syriam & Iudzam mittitur à Caesare, & procurator eiusdem Caesaris in Iudzam uenit Coponius: & quomodo Iudas Galizus res nouas molitus est. CAP. I.

INTEREA Quirinius senator Romanus per omnes honorum gradus ad consulatū usq; promotus, et in primis clarus, à Caesare mittitur in Syriam, ut iura populi redderet, faculeasq; censeret omnium: & cum eo uenit Coponius, praefectus turmae equitum, penes quē esset totius Iudae rerū administratio. Quin & ipse Quirinius in Iudaeā uenit iam attributā prouincia Syria, ut percenseret facultates eius regionis cinium & Archelai pecunias in potestatem suam redigeret.

Illi

illi uerò tametsi primum agerent mentionē
 descriptionis, nō sunt tamē reducti perinaci-
 ter, parendo auctoritati pontificis Iacobi, qui
 Boethi fuit filius: atq; ita illius suasu sine con-
 trouerſia census peractus est. Exitus tamē poſt
 quidam Iudaei Gaulanites, ortus ex oppido Ga-
 mala, qui adiūcto ſibi Phariſaeo Sadduco, ſolli-
 citabat ad defectionē populos, cenſum nihil al-
 liud quam manifeſtam ſeruitutis profeſſionem
 eſſe dictitans, & uniuerſam gentē ad uendam
 libertatē adhortās. Forte enim ut re bene geſta
 fortunis ſuis fruantur feliciter, & confirmati in
 earum poſſeſſione laudē quoq; ſibi parēt forti-
 tudinis: nec ſperandū auxilium coeleſtis numinis,
 niſi ipſi quoq; rebus ſuis conſulas. Accipiebā-
 tur haec pronis uulgi auribus, ita ut accēderen-
 tur ad audiendum aliquid: atq; ita dici nix po-
 teſt quātum hi uiri totā gentē cōturbauerint,
 dum omnia miſcēt cadibus & larracinijs, pro-
 miſcuiq; nulla amicorū aut inimicorū reſpē-
 ctu praeſonibus, & inſignū uirorū cadibus:
 praeterea quidē propugnanda libertatis publi-
 cae, ſed re uera priuatorū lucrorum ſtudio. Itaq;
 conficiētibus ſe mutuo ciuibus, & furioſiſſima
 comēſione certantibus, ne externus quidē hoſtis
 ceſſabat interim, ac ne extrema quidē fames for-
 te ſuperueniens potuit eos compeſcere, quō mi-
 nus ſenirent expugnandis oppidis, & funden-
 do civili ſanguine, donec poſtremo malum cō-

familiares, cōtētos esse in humili statu uita reliquū exigere. Hæc & alia multa eūm dicerēt, & ad miserationē tam casorū q̄ periclitantium manes Alexādrī inuocarēt, omnibus circūstātibz cōmota sunt lacrymæ: sed maximè Aristobulus mentem suā declarabat, multis uerbis maiore corripies. Verū illi sibīpsius causa fuerunt horū malorū, qui scēmina ambitione imperandi præter aquū cōmiserūt regni habenas, quasi uerò deessent posterī. Tum illa inops melioris consilij, custodiā castellorum eis credidit, exceptis Hyrcania, Alexādrīo & Macharūtē, in quibus res sibi carissimas recōdiderat. Nec multo post Aristobulū filiū cū exercitu misit uersus Damascū, cōtra Ptolemæū Mennau, q̄ gravis erat urbi uicinus. Sed ille nulla re memorabili gesta domū redijt. Per idem tēpus nuntiātū est Tigranē Armeniorū regē cū D. militū millibus inuasisse Syriā, & Breni in Iudæā esse uenturum: ea fama nō immerito reginā & totam gentē terruit: miseruntq; ad eū legatos cū magni pretij muneribus, obsidentē tunc Ptolemaidem. Regina enim Selene, aliās Cleopatra dicta, imperabat in Syria, & incolis eius autor erat, ut Tigranē excluderēt. Ibi inueniūt regē legati rogauerūt, ut bene sibi de regina sua, deq; tota Iudaorū gēte polliceretur. Ille uerò collaudatos quòd è longinquo uenissent ad exhibendū sibi officium, insit omnia bona sperare. Capta uerò

*Ptolemaide nuntiatur Tigrani, Lucullū dum
 persequitur Mithridatē, illū quidē non affecu-
 rum, qui iam in Iberiā euaserat, sed Armeniā
 ingressum uastare eā regionē: quo cognito ille
 statim domū reuersus est. Post hac cum regina
 in morbū difficilē incidisset, & uisum est A-
 ristobulo iam adesse tēpus aggrediēdi negotiū,
 noctu egressus uno comitūe famulo cōtulit se
 ad ea castella, quibus paterni amici erant pra-
 positi. Iam dudū enim molestē serēs qua mater
 gerebat, tum uerò longe magis timebat, ne illa
 mortua totū suum genus ueniret in potestatem
 Phariseorū: et uidebat q̄ ineptus esset admini-
 strationi frater, ad quē spectabat successio. Con-
 scia uerò fuit eius conatus sola uxor quā domi
 reliquit cū liberis: ac primū uenit Agaba, ubi
 Gabestes erat unus ē potētibus, à quo perliben-
 ter exceptus est. Sequētī uerò luce regina sensit
 Aristobuli absentia: nec tamē statim suspica-
 ta est illum ad res nouādas esse profectū. Verū
 posteaquā uenerunt nūtiij alij super alios, quod
 iam hoc, iam illud castellum occupasset, (nam
 uno incipiēte statim reliqua omnia in eius po-
 testatē se dediderunt) tum demū in magna cō-
 sternatione fuit et ipsa regina & uniuersa gēs:
 sciebant enim nō multū abesse Aristobulum,
 quin sibi usurparet gētis imperium: & uehe-
 menter timebat ne pœnas exigeret ab illis qui
 in ipsius familiares debacchati fuerant: placuit
 igitur,*

igitur, ut uxor eius cum liberis custodiretur in castello quod templo erat appositum: ad Aristobulum autē magnus fiebat cōfluxus, ut iam nec strepitus deesset, nec ornatus regius: nam intra quindecim ferme dies occupauit castella uiginti duo: in quibus habēs receptaculum, colligebat exercitū à mōte Libano et Trachonitide & à tyrānis: homines enim semper pluribus se agglomerātes libenter obiecterabāt, sperantes etiā nōnihil utilitatis se percepturos ex eo, quē ipsi ex insperato res nouas molientē euexissent ad dignitatis regie fastigium. Iudeorū autē seniores & Hyrcanus reginā cōueniunt, & rogabant ut presentibus rebus aliquod expediret consiliū. Aristobulum enim iam penē totā dominationē ad se traxisse, occupatis tot locorum opportunitatibus: se autē nō decere, etiāsi maxime ipsa agrotet, ea superstitie consultare absq; illius cōsciētia: periculū autē iam esse penē proforibus. At illa iubebat eos facere quicquid putarēt reipub. cōducere: habere eos magnā facultatē, uīres gētis, milites, & in arario multā pecuniā: sibi enim iam nō admodū cura esse rerū administrationē, nimirū deficiente corpusculo. His dictis nō multo post extremū halitum reddidit, exacto anno regni I X. uita tercio supra septuagesimum, mulier supra sexum suū egregia, ut quæ mirū in modū honorū & imperādī cupidā operibus declarauit suā industriā, quasi

*exprobrās uiris inscitia, qui parū feliciter admī-
nistrant respublicas: semper enim presentibus
magis q̄ futuris intēta, & omnia posihabendo
moderata gubernationi, neq; ab honestate neq;
à iustitia deduci uoluit. Familia tamen eius in
tale incurrit infortuniū, ut potētia quā sibi mul-
tis sudoribus & periculis parauerat, propter
huius nō muliebres cupiditates paulo post ami-
serit: quia et cū inimicis familia sua sensisse ui-
detur, & rempublicā orbasse praesidiis: quin
& post obitū eius ex reliquīs male ipsius ad-
ministrationis multa turbula originē duxerunt
in domo regia: attamen quam diu rebus pra-
fuit, gentem in pace continuit: atq; hic fuit re-
rum Alexandra regina exitus.*

FL. IOSEPHI AN-
TIQVITATVM IVDAICA-
RVM LIB. XIII.

*Post contentionem de regno inter fratres con-
uentum est ut Aristobulus regnaret, Hyrcanus
priuatam uitam degeret.*

CAP. I.

*DE Alexandra regina rebus et
obitu in precedensi uolumine
diximus, nūc qua deinceps con-
secuta sunt, dicturi sumus: nihil
magis studentes, quam ne quid
uel per ignorantiā, uel per obliuionē prae-
mitamus. Nam qui historiā & rerū propter
antiq*

antiquitatē obscurarum expositionē scribere se
 proficetur, debent quidē non negligere orationis
 cultū, & elegantē compositionē, tum quicquid
 lectioni gratiā conciliat, & adimus radium: sed
 precipua cura impendēda est veritatis studio, ne
 suam fidē sequētes fallant et inducāt in errorem
 aliquē. Cū igitur pontificatū accepisset Hyrcanus
 anno tertio septima & septuagesima supra
 centesimā Olymp. Q. Hortensio, Q. Metello Cre-
 tico Coss. statim belli ei Aristobulus intulit, et
 commissio ad Hierichumē pralio, multi ex eius
 militibus ad fratrem transfugerūt: quo factō Hyr-
 canus in arcem cōfugit, in quam custodiendi filij
 & uxor Aristobuli a matre eius depositi fue-
 rant, ut antē diximus. Reliqui etiā eius factionis
 hōes cū victoris metu intra septū sani se rece-
 pissent, breui deditiōē fecerunt. Coeptū est dein-
 de agi inter fratres de pacis conditionibus, in
 quibus obtinuit Aristobulus ut regnaret, &
 fratrem sineret in otio frui qua illi obuenerant sa-
 cularibus, & priuatā uitam agere. Hoc fœdus
 iētū est in ipso tēplo, & data acceptaq; fide, iun-
 ctusq; dexteris sancitū: & post mutuos cōplexus
 in conspectu populi factos digressi sunt, aliter in
 regiam, alter priuatus in ades Aristobuli.

Antipatri genus, & quomodo claritatem ac poten-
 tiam sibi & suis liberis parauerit, & fuga Hyrcani
 ad Areram regem Arabum. CAP. II.

Antiquus autē quidā Hyrcani Idumæus no- I I.

mine Antipater, vir pecuniosus, natura facili-
 osus et industrius, insensus erat Aristobu-
 lo, eo quod ipse studeret Hyrcani partibus: quævis
 Nicolaus Damascenus huius genus deducat à
 primatibus Iudeorum qui in Iudeam venerunt à Baby-
 lonia. Sed hoc dicit in gratiam Herodis eius filij,
 quæ fortuna ad Iudeorum regnum euegit, sicut suo
 loco dicetur. Hic igitur Antipater primus vo-
 cabatur Antipas, eodem quo pater ipsius nomi-
 ne: quæ ab Alexandro rege et eius uxore con-
 stitutum ducem totius Idumæe serunt amicitias
 Arabum et Gazaorum et Ascalonitarum co-
 luisset, multumque eos sibi conciliasset muneribus. Itaque
 minor Antipater suspectam habens Aristobuli
 potentiam, et timens eum propter mutuam simula-
 rem, clacularijs obirelationibus efficit ut con-
 tra illum potentiores Iudeorum conspiraret, iniquum
 esse dictitans sinere Aristobulum incubare usur-
 pato per iniuriam imperio, ex quo eiecisset fratrem
 natum maiorem, eumque atatis prerogativa spoliasset:
 eisdem verbis etiam Hyrcanum obiundebat assidue,
 addens ne vitæ quidem illi esse in tuto, nisi ma-
 tura fuga salutis sue prospiceret: amicos enim
 Aristobuli nunquam non consultiare, quo eo sublato
 de medio, dominationem alteri constabiliat. His
 sermonibus Hyrcanus nolbat credere, quod esset
 natura bonus, et calumnias non libenter admittet:
 quæ quidem animi lenitas et quietis amor para-
 vit ei opinionem ignavia. At Aristobulus planè
 cons

contrario fuit ingenio, industrius simul & magnanimus. Cum igitur Antipater uideret Hyrcanū nihil moveri suis monitis, nō destitit tamen quotidie novas de fratre criminationes fingere, quasi infidiaretur vita illius: tandē urgēdo agrē obtinuit, ut assentiret sugere ad Aretā regem Arabū, suū quoq; pollicitus auxiliū: idq; eō facilius impetranit, q̄ Iudæā cōfinis sit Arabia: promittitur itaq; Antipater ad regē, accepturus ab eo fidē, q̄ inimicis nō dediturus esset suū supplicē: quod ubi ille interposita fide promisit, Antipater ad Hyrcanū reuersus est Hierosolyma: & nō multo post assumpto eo noctu urbem egressus, magnis itineribus peruenit in urbē quæ Petra dicitur, apud quam erat Areta regia:

& q̄ esset regi amicissimus, rogabat eum ut Hyrcanū in Iudæā restitueret, & instādo quotidie dandoq; munera tandē persuasit. Hyrcanus quoq; pollicitus est si ope eius reductus regnum reciperet, redditurū se ei regionē cum duodecim oppidis, quæ pater ipsius Alexander de Arabibus ceperat: erant autē hæc: Azbaba, Naballo, Linias, Tharabasa, Agalla, Aihone, Zoara, Orona, Marissa, Rydda, Lusa, Oryba. III.

AriRobulus prælio victus compellitur Hierosolyma.

CAP. III.

Talibus promissis permotus Arcias expeditionē suscepit contra Aristobulum, ducens quinquaginta millia peditū simul & equest

uis uicibus, iamq; inflare Archelao domina-
 tionis terminū. Sic ille hoc somniū interpreta-
 tus est: post cuius uisionē quinta die uenit in Ju-
 deam procurator Archelaus, ad euocandum
 illū missus à Casare. Simile quiddā & Glaphy-
 ra eius uxori accidit, Archelai regis filie: hac
 ut iam diximus, uirgo nupsit Alexandro He-
 rodio filio, fratri huius Archelai, quo à patre
 occiso, iterū nupsit Iuba regi Mauriania: hoc
 quoq; defuncto, uiduā apud patrē agentem in
 Cappadocia duxit Archelaus, repudiata Ma-
 rianne priore cōiuge, tāto ardebat amore Gla-
 phyra. Huic degenti cū Archelao tale somniū
 obuersatū est: Visa sibi est Alexandrū uenien-
 tem cōplexu excipere prae gaudio: illū uerò ex-
 postulantem dicere, Cōfirmasti Glaphyra nul-
 gare illud dictū, nō esse fidendū mulieribus, quæ
 uirgo mihi coniuncta matrimonio, & cōmuniū
 liberorū parēs, oblita nostri amoris capta es se-
 cundarū nuptiarū desiderio: ac ne ea quidē con-
 sumelia cōtemna, ansa es cū tertio, cubare spōso,
 turpiter, & impudēter ingressa meā familiam,
 et nuptia Archelao, fratrem meū, habere maritū
 sustinēs. At ego nō obliuiscar ueteris tua be-
 nenuolentia, itq; liberabo ab hoc opprobrio, mi-
 hiq; te meā uindicabo. Hoc somniū cū illa expo-
 suisset apud quasdam familiares sibi mulieres,
 post paucos dies uita functa est: quod ego ideo
 hic referēdum putavi, q̄ sermo sit mihi de illis
 regib

regibus: & alioqui res magni exempli videtur, certissimū immortalitatis animorum & diuinae providentiae argumētū cōtinens. Cui uerò haec uidentur incredibilia, fruatur opinione sua, & alijs nō obstrepas qui talibus excitantur ad uirtutis studia. Ceterum ditione Archelai contributa Syria, missus est illo à Caesare uir consularis Quirinius, qui cēsum ageret per Syriam, & ipsius Archelai domum uenderet.

FL. IOSEPHI AN-
TIQVITATVM IYDAICA-
RVM LIB. XVIII.

Quirinius ad censendā Syriam & Iudzam mittitur à Caesare, & procurator eiusdem Caesaris in Iudzam uenit Coponius: & quomodo Iudas Galizus res nouas molitus est. CAP. I.

INTEREA Quirinius senator Romanus per omnes honorum gradus ad consulatū usq; promotus, et in primis clarus, à Caesare mittitur in Syriam, ut iura populus redderet, facultatesq; censeret omnium: & cum eo uenit Coponius, praefectus turmae equitum, penes quē esset totius Iudae rerū administratio. Quin & ipse Quirinius in Iudaeā uenit iam attributā prouincia Syria, ut percenseret facultates eius regionis cinium & Archelai pecunias in potestatem suam redigeret.

Illi

Illi uero tametsi primum agris seruant mentionē
 descriptionis, nō sunt tamē reluctati pertinaci-
 ter, parendo auctoritati pontificis Iacobi, qui
 Boethi suū filius: atq; ita illius suā sine con-
 trouersia census peractus est. Exiit tamē post
 quidam Iudas Galanites, oritur ex oppido Ga-
 mala, qui adiūcto sibi Phariseo Sadduco, solli-
 citabat ad defectionē populos, censum nihil al-
 iud quam manifestam seruitutis professionem
 esse dictitans, & uniuersam gentē ad uendendam
 libertatē adhortās. Fore enim ut re bene gesta
 fornnis suis fruamur feliciter, & confirmati in
 earum possessione laudē, quoq; sibi parci fori-
 tudinis: nec sperandū auxiliū cælestis numinis,
 nisi ipsi quoq; rebus suis consulat. Accipiebā-
 tur hæc pronis uulgi auribus, ita ut accēderen-
 tur ad audiendum aliquid: atq; ita dici uix po-
 test quātum hi uiri totā gentē cōurbauerint,
 dum omnia miscēi cadibus & lurocinis, pro-
 miscuēq; nullo amicorū aut inimicorū respe-
 ctu prædationibus, & insigniū uirorū cadibus:
 prætextu quidē propugnanda libertatis publi-
 cæ, sed re uera priuatorū lucrorum studio. Itaq;
 conficiētibz se mutua ciuibz, & furiosissimā
 contione certātibz, ne externus quidē hostis
 cessabat interire, ac ne extrema quidē fames for-
 te superueniens posuit eos compescere, quō mi-
 nus fauere expugnandis oppidis, & funden-
 da civili sanguine, donec postremū malum eō

familiares, cōtētos esse in humili statu uita reliquū exigere. Hæc et alia multa eū diceret, et ad miserationē tam casorū q̄ periclitantium manes Alexādrī inuocarēt, omnibus circūstātibz cōmota sunt lacrymæ: sed maximè Aristobulus mentem suā declarabat, multis uerbis matrē corripiēs. Verū illi sibīp̄s causa fuerunt horū malorū, qui scēmina ambitione imperandi præter aquū cōmiserūt regni habenas, quasi uerò deessent posterī. Tum illa inops melioris consilij, custodiā castellorum eis credidit, exceptis Hyrcania, Alexādrīo et Macharūtē, in quibus res sibi carissimas recōdiderat. Nec multo post Aristobulū filiū cū exercitu misit uersus Damascū, cōtra Ptolemā Mennā, q̄ grauis erat urbi uicinus. Sed ille nulla re memorabili gesta domū redijt. Per idem tēpus nuntiātū est Tigranē Armeniorū regē cū D. militū millibus inuasisse Syriā, et breui in Iudæā esse uenturum: ea fama nō inmerito reginā et totam gentē terruit: miseruntq; ad eū legatos cū magni pretij muneribus, obsidentē tunc Ptolemaidem. Regina enim Selene, alias Cleopatra dicta, imperabat in Syria, et incolis eius autor erat, ut Tigranē excluderēt. Ibi inueniūt regē legati rogauerūt, ut bene sibi de regina sua, deq; tota Iudeorū gēte polliceretur. Ille uerò collaudatos quod è longinquo uenissimī ad exhibendū sibi officium, insit omnia bona sperare. Capta uerò

*Ptolemaide nuntiatur Tigrani, Lucullū dum
 persequitur Mithridatē, illū quidē non affecu-
 tum, qui iam in Iberiā euaserat, sed Armeniā
 ingressum uastare eā regionē: quo cognito ille
 statim domū reuersus est. Post hac cum regina
 in morbū difficilē incidisset, & uisum est A-
 ristobulo iam adesse tēpus aggrediēdi negotiū,
 noctu egressus uno comitāte famulo cōtulit se
 ad ea castella, quibus paterni amici erant pra-
 posui. Iam dudū enim molestē ferēs qua mater
 gerebat, tum uerò longe magis timebat, ne illa
 mortua totū suum genus ueniret in potestatem
 Pharisaorū: et uidebat q̄ ineptus esset admini-
 strationi frater, ad quē spectabat successio. Con-
 scia uerò fuit eius conatus sola uxor quā domi
 reliquit cū liberis: ac primū uenit Agaba, ubi
 Galestes erat unus ē potētibus, à quo perliben-
 ter exceptus est. Sequēti uerò luce regina sensit
 Aristobuli absentia: nec tamē statim suspica-
 ta est illum ad res nouādas esse profectū. Verū
 posteaquā uenerunt nūtij alij super alios, quod
 iam hoc, iam illud castellum occupasset, (nam
 uno incipiēte statim reliqua omnia in eius po-
 testatē se dediderunt) tum demū in magna cō-
 sternatione fuit et ipsa regina & uniuersa gēs:
 sciebant enim nō nullū abesse Aristobulum,
 quin sibi usurparet gēis imperium: & uehe-
 menter timebat ne pœnas exigeret ab illis qui
 in ipsius familiares debacchati fuerant: placuit
 igitur,*

igitur, ut uxor eius cum liberis custodiretur in castello quod templo erat appositum: ad Aristobulum autē magnus fiebat cōfluxus, ut iam nec strepitus decisset, nec ornatus regius: nam intra quindecim ferme dies occupauit castella uiginti duo: in quibus habēs receptaculum, col-legebat exercitū à mōte Libano et Trachonitide & à tyrānis: homines enim semper pluribus se agglomerātes libenter obiecterabāt, sperantes etiā nōnihil utilitatis se percepturos ex eo, quē ipsi ex insperato res nouas molientē euexissent ad dignitatis regia fastigium. Iudeorū autē seniores & Hyrcanus reginā cōueniunt, & rogabant ut presentibus rebus aliquod expediret consiliū. Aristobulum enim iam penē totā dominationē ad se traxisse, occupatis tot locorum opportunitatibus: se aut nō decere, etiāsi maxime ipsa agros, ea superstitē consultare absque illius cōsciētia: periculū autē iam esse penē proforibus. At illa iubebat eos facere quicquid putarēt reipub. cōducere: habere eos magnā facultatē, uires gētis, milites, & in arario multā pecuniā: sibi enim iam nō admodū cura esse rerū administrationē, nimirū deficiente corpusculo. His dictis nō multo post extremū halitum reddidit, exacto anno regni l x. uita tercio supra septuagesimum, mulier supra sexum suū egregia, ut quæ mirū in modū honorū & imperādi cupida operibus declarauit suā industriā, quāsi

*exprobrās uiris infcitā, qui parū feliciter admī-
nistrant respublicas: semper enim presentibus
magis q̄ futuris intēta, & omnia posihabendo
moderata gubernationi, neq; ab honestate neq;
à iustitia deduci uoluit. Familia tamen eius in
tale incurrit infortuniū, ut potētā quā sibi mul-
tis sudoribus & periculis parauerat, propter
huius nō muliebres cupiditates paulo post ami-
serit: quia et cū inimicis familia sua sensisse ui-
detur, & rempublicā orbasse praesidibus: quin
& post obitū eius ex reliquīs male ipsius ad-
ministrationis multa turbula originē duxerunt
in domo regia: attamen quam diu rebus pra-
fuit, gentem in pace continuit: atq; hic fuit re-
rum Alexandra regina exitus.*

FL. IOSEPHI AN-
TIQVITATVM IVDAICA-
RVM LIB. XIII.

Post contentionem de regno inter fratres con-
uentum est ut Aristobulus regnaret, Hyrcanus
priuatam uitam degeret.

CAP. I.

*DE Alexandra regina rebus et
obitu in praecedenti uolumine
diximus, nūc quae deinceps con-
secuta sunt, dicturi sumus: nihil
magis studentes, quam ne quid
uel per ignorantiam, uel per obliuionē prae-
mitamus. Nam qui historiā & rerū propter
antiq*

antiquitatē obscurarum expositionē scribere se
 proficetur, debent quidē non negligere orationis
 cultū, & elegantē compositionē, tum quicquid
 lectioni gratiā conciliat, & adimus radium: sed
 precipua cura impendēda est veritatis studio, ne
 suū fidē sequētes fallant et inducāt in errorem
 aliquē. Cum igitur pontificatū accepisset Hyrcanus
 anno tertio scipima & septuagesima supra
 centesimā Olymp. Q. Horatius, Q. Metello Cre-
 tico Coss. statim bellū ei Aristobulus intulit, et
 commissō ad Hierichuntē pralio, multi ex eius
 militibus ad fratrem transfugerūt: quo factō Hyr-
 canus in arcem cōfugit, in quam custodiendi filij
 & uxor Aristobuli a matre eius depositi fue-
 rant, ut antē diximus. Reliqui etiā eius factionis
 hōes cū victoris metu intra septū sani se rece-
 pissent, breui deditionē fecerunt. Corpiū est dein-
 de agi inter fratres de pacis conditionibus, in
 quibus obtinuit Aristobulus ut regnaret, &
 fratrem sineret in omni frui quæ illi obuenerant sa-
 cultasibus, & priuatā vitam agere. Hoc fœdus
 iētū est in ipso tēplo, & data acceptaq; fide, iun-
 ctusq; dexteris sancitū: & post mutuos cōplexus
 in conspectu populi factos digressi sunt, aliter in
 regiam, alter priuatus in ades Aristobuli.

Antipatri genus, & quomodo claritatem ac poten-
 tiam sibi & suis liberis parauerit, & fuga Hyr-
 cani ad Aretam regem Arabum. CAP. II.

Anticus autē quidā Hyrcani Idumæus no- I I.
 mine

mine Antipater, vir pecuniosus, natura fa-
 Eliosus et industrius, insensu erat Aristobu-
 lo, eo quod ipse studeret Hyrcani partibus: quāvis
 Nicolaus Damascenus huius genus deducat à
 primatib⁹ Iudeorū qui in Iudaea venerūt è Baby-
 lonia. Sed hoc dicit in gratiā Herodis eius filij.
 quē fortuna ad Iudeorū regnū euexit, sicut suo
 loco dicitur. Hic igitur Antipater primū vo-
 cabatur Antipas, eodē quo pater ipsius nomi-
 ne: quē ab Alexandro rege et eius uxore con-
 stitutum ducē totius Idumae ferunt amicitias
 Arabum et Gazaorū et Ascalonitarū co-
 luisse, multūq; eos sibi conciliasse munerib⁹. Itaq;
 minor Antipater suspectā habēs Aristobuli
 potentiā, et timēs eum propter mutuā simila-
 tem, clācularijs obireclationibus efficit ut con-
 tra illū potēiores Iudeorū cōspirarēt, iniquum
 esse dictitās sinere Aristobulū incubare usur-
 pato per iniuriā imperio, ex quo eiecisset fratrem
 natū maiore, eumq; atatis prerogativa spoli-
 sci: eisdē verbis etiā Hyrcanū obundeabat assi-
 duē, addēs ne vitā quidē illi esse in tuto, nisi ma-
 tura fuga saluti suae prospiceret: amicos enim
 Aristobuli nūquā nō cōsultare, quō eo sublato
 de medio, dominationē alteri cōstabiliat. His
 sermonibus Hyrcanus nolēbat credere, quod esset
 natura bonus, et calūnias nō libēter admitteret:
 quae quidē animi lenitas et quietis amor para-
 uit ei opinionē ignaviae. At Aristobul⁹ planē
 cons

contrario fuit ingenio, industrius simul & magnanimus. Cum igitur Antipater uideret Hyrcanū nihil moueri suis monitis, nō destitit tamen quotidie novas de fratre criminationes fingere, quasi insidiaretur uita illius: tandē urgēdo agrē obtinuit, ut asscneret fugere ad Arcetā regem Arabū, suū quoq; pollicitus auxiliū: idq; cō facilius impetranit, q̄ Iudae cōfinis sit Arabia: premititur itaq; Antipater ad regē, accepturus ab eo fidē, q̄ inimicis nō dediturus esset suū supplicē: quod ubi ille interposita fide promissis, Antipater ad Hyrcanū reuersus est Hierosolyma: & nō multo post assumpto eo noctu urbem egressus, magnis itineribus peruenit in urbē quae Petra dicitur, apud quam erat Arcetæ regia:

& q̄ esset regi amicissimus, rogabat eum ut Hyrcanū in Iudaeā restitueret, & instādo quotidie dandoq; munera tandē persuasit. Hyrcanus quoq; pollicitus est si ope eius reductus regnum reciperet, redditurū se ei regionē cum duodecim oppidis, quae pater ipsius Alexander de Arabibus ceperat: erant autē haec: Mēbaba, Naballo, Linias, Tharabasa, Agalla, Sihone, Zoara, Orona, Marissa, Rydda, Lusa, Oryba.

Aristobulus praelio victor compellitur Hierosolyma.

CAP. III.

Talibus promissis permotus Arcetas expeditionē suscepit contra Aristobulum, ducens quinquaginta millia pedestris simul & equest

equestris exercitus: moxq; nictu praelio: post eius
 victoriam multis ad Hyrcanū transfugientibus,
 desolatus Aristobulus confugit Hierosolyma.
 Arabs autē adducto secū toto exercitu, oppu-
 gnabat eum in tēplo adiuuante Hyrcanū etiam
 populo, solis sacerdotibus nō descētibz Ari-
 stobulum: sed Aretas admotis tam Iudeorum
 quā Arabū exercitibus acriter oppugnationi
 instabat. Dum hac ita gerūtur instans azymo-
 rum festo quod Pascha vocamus, optimaes Iu-
 deorū relicta sua regione fugerūt in Aegyptū.
 Quidam autē Onias vir iustus & Deo charus,
 qui aliquādo siccitatis tēpore impetraverat p̄s
 precibus pluuiam, tūc in latebras se abdidit, ci-
 uile bellū praesentens: hunc in castra adductum
 Iudai rogabāt, ut quēadmodum olim sterilitati
 attulerat remedium, ita tunc denoucret diris
 Aristobulū & quotquot eius factionē seque-
 bantur: id eūm diu recusans cogere turba,
 stans in medio eorū sic precatus est: Deus uni-
 uersi huius mundi rex, quoniam & hi qui me-
 cum stant iusti sunt populus, & qui oppugnan-
 tur iui sacerdotes sunt, precor ut neq; hos cōtra
 illos, neq; illos cōtra hos orantes exaudias. Post
 hac nota circumsteterunt eum quidā ex Iudæis
 viri periti, & obruerūt lapidibus: quam cru-
 delitatem Deus ultus est cōtinuò, cadūq; Onia
 p̄nas exegit in hūc modum. Dum Aristobu-
 lus oppugnatur cum sacerdotibus, supervenit
 Pascha.

Pascha, in quo festo nobis mos est multis Deum honorare sacrificijs : quib⁹ quia carebāt obsecris, rogauerūt suos tribules ut accepta quātam postularēt pecunia uictimarū copiam sibi facerēt: illis uerò pactis mille drachmas in singula capita, & representari sibi iubētib⁹, Aristobulus & sacerdotes libenter id fecerūt, & per funem ē muro demiserūt pretium: at illi accepta pecunia non reddiderunt uictimas : sed eò progressi sunt impietatis, ut non seruata fide hominibus, Deum etiam fraudarent debitis honoribus. Sacerdotes autem quibus per pactorū speciem illusum fuit orauerunt Deum ut pœnas de tribulibus suis sumeret : nec dilata est uindicta, sed procella uehemens immissa fecit per totam eam regionem magnam uastationem fructuum, ita ut tritici modius ueniret drachmis quindecim.

Hyrcani & Aristobuli legationes à Scuro petentes auxilium.

C A P . I I I I .

I*nterea Pompeius Scurū misit in Syriā, ipse I I I I . in Armenia distentius bello quod adhuc gerebat cōtra Tigranē ; ille uerò ubi P. maseum uenit, recens captā à Metello & Lollio prope- rante in Indam continuato itinere : huic legari facti sunt obuiam, tam ab Hyrcano quā ab Aristobulo, utriq; petentes societate & auxilium: & cum Aristobulus polliceretur CCC. talenta, nec pauciora Hyrcanus, Scurus Aristobuli promissa prætulit : is enim liberalis erat,*

Et abundans pecunijs, et rogabat officium praestari facilius: alter uero pauper erat ac tenax, Et cum maiora quam frater impetrare cuperet, tamen non satis bona fide polliceri uidebatur. Nam difficilior erat expugnare urbem adeo munitam Et ualidam, quam profugos repellere Et Nabatheorum turbam, praesertim non ualde ad id bellum gerendum animatam. Ob has igitur causas accepta ab hoc pecunia obsidione soluit, denuntians Areta ut recederet, ni pareat declarandus hostis Rom. populi. Et Scaurus quidem Damascum reuersus est: Aristobulus uero cum magno exercitu contra Aretam Et Hyrcanum profectus est: Et congressus cum eis, apud locum quem Papyronem nominant, praelio uictus, caesus circiter septem millibus hostium, inter quos etiam Cephalio frater Amipatri cecidit.

Quomodo Aristobulus & Hyrcanus apud Pompeium de regno disceptauerunt. CAP. V.

NON multo autem post, cum Pompeius Damascum uenisset, Et obires Caelesyriae praesto fuerit ei legati ex uniuersa Syria et Aegypto atque Iudaea: misit enim ad eum insigne donum Aristobulus, uitae auream Dialentorium: meminit autem huius muneris etiam Strabo Cappadox his uerbis: Venit Et ex Aegypto legatio, cum corona facta ex aurcorum quatuor millibus: Et ex Iudaea siue uitis, siue horus, quod opus τρυφάνη, id est deloclamenium uocabatur: hoc

hoc donū uidimus etiam nos Rome dedicatū in
 Iouis Capitolini tēplo, cum inscriptione Ale-
 xandri regis Iudaeorū, aslimabaturq; quingentis
 talentis: fertur autē missum à dynasta Iudaeorum
 Aristobulo. Paulo pōst iterū uenerunt ad eum
 legati, Antipater pro Hyrcano, Nicodemus
 pro Aristobulo, qui etiā accusabat eos qui ac-
 ceperant pecuniam, primū Gabinus, deinde
 Staur⁹, ille CCC; hic CCCC. talenta, hos quoq;
 inimicos ei faciens. Qui cū inuississet eis ad se
 disceptatorē uenire, incunse uere copys ex hy-
 bernis reuocatis in Damascenū agrū profectus
 est, obiterq; arcē in Apamia diruit, quā An-
 tiochus Cyziceus munierat: et Ptolemai Men-
 nai ditionem considerauit, utri noxij non minus
 quā fuerat Dionysius Tripolitanus, qui securi
 percussus est, affinitate etiam ei cōiunctus: mille
 tamen talentis isle redemit se à supplicio, qua
 Pompeius erogauit in stipēdia militum. Exci-
 dit etiam castellum Lyfiada, cuius tyrānus erat
 Silas Iudaeus: transiens deinde per Heliopolim
 & Chalcidē, superatoq; medio monte in Coele-
 Syriam ueniens, à Pella Damascū se contulit: ibi
 & Iudaeos audiuit, & corū principes, qui inter
 se dissidebant Hyrcanus & Aristobulus, sicut
 gens ipsa ab utroq;. Dicebant enim se nolle esse
 sub regibus, quòd patrium institutum habeant,
 ut sui Dei pareant sacerdotibus: hos autē duos
 esse quidem è sacerdotum genere, sed nolle prin-
 cipatum

cipatū gentis in aliam formā traducere, ut eam
 in seruitutē subigant. Hyrcanus autē quereba-
 tur, q̄ cū maior natu esset, principetur prae-
 rogatiua ab Aristobulo: & minimā portione re-
 gionis sibi relicta, caetera à fratre usurpata per
 vim omnia: hūc etiam & terra incursare finiti-
 mos, & in mari habere piratarum receptacula:
 nec enim impulsurū fuisse gentē ad defectionem,
 nisi turbatū concitator esset, atq; natus ad vio-
 lentiam. Attestabanturq; illi haec dicenti plus
 quam mille ex Iudaorū optimatibus, quos An-
 tipater ad hoc induxerat. Alter cōtrā, excidisse
 eū principatu dicebat propter ignaviā, quod
 natura ad nihil esset minus idoneus, quā ad
 obeunda negotia, & ideo uenisse eum in publi-
 cum contemptū apud sua gētis homines. Se ue-
 rò necessario principatū assumpsisse, metuentem
 ne is migraret in aliā familiā: appellatione uerò
 uci, quā & pater ipsius Alexander usus sit: &
 in testimoniū citabat quosdā iuuenes fastuosos,
 exosos omnibus propter purpureas uestes, capil-
 litij curā, & phaleras, ornāmētāq; caetera: q̄ hoc
 cultu tanq̄ ad pompā, & nō ad iudiciū uene-
 rant. Pompeius uerò his cognitis, & improbata
 Aristobuli uolētia dimisit eos placidē, promit-
 tens se uenturū in eorū ditionē, quā primum
 inspexisset res Nabataorum: interim iussit eos
 quietos esse, comiter habēs Aristobulum, ne is
 ¶ 1. alienatus intercluderet ei trāsitus: nec tamen
 ullam

ullam apud eum inuit gratiam: non expectatis enim Pompeij promissis profectus est ad oppidum Delium, & inde in Iudæam se contulit.

Quo stratagemate castella occupauerit. C A. V I.

Qua re offensus Pompeius, assumpto exercitu quē in Nabathæos parauerat, et exiit à Damasco ceteraq; Syria copijs auxiliarijs, alijsq; Romanis legionibus quæ duellū eius sequebantur, cōtra Aristobolū monit. Ut uerò praterita Pella & Scythopoli peruenit Coreas, ubi Iudæa mediterranea uersus est initiū, inuenit elegantē arcem in montis uertice suā Alexandriam: eò quia refugisse Aristobolū intellexerat, accersuit illum ad se per nūcios: ille uerò multis suadentibus ut caueret bellum à Romanis, descendit: & cū de iure principatus cum fratre disceptasset, permissu Pompeij rursus in arcē se recepit, idq; iterum & tertio fecit, simul spe regni Pompeio obsecundans, & omnia eius imperata se facturū simulans, simul rediendo in arcē se muniens, & apparatus bellicos faciens, metu ne ad Hyrcanū transferretur dominium. Iubente autem Pompeio ut traderet sibi castella, & præfēctis de ea re propria manu scriberet, nō tradituris alioquin: paruit quidem, sed agrè ferens secessit Hierosolyma quasi ad certum bellum se præparaturus: nec multo post Pompeio ducenti contra eum exercitum in itinere uenit nūcius è Ponto, Mithridatem à filio suo

suo Pharnace occisum esse significans.

Hierosolymitani portas Romanis claudunt. C. VII.

E T cum prima castra habuisset apud Hierichuntim, ubi palmeti sunt praestantissima, & opobalsami prouenit inter unguenta praecipuum, incisus acuto scrupo fruticibus succi in modum sc. uens, mane sequenti mouit inde uersus Hierosolyma. Tum uero Aristobulus ante aetiorum praenitens obuiam ei uenit, & oblatiis pecunijs etiam intra Hierosolyma cum admittens, rogabat ut omisso bello quicquid uellet pacate ageret. Pompeius uero data praesenti uenia, misit Gabinium cum militibus in urbem ad accipiendam pecuniam: qui tamen re infecta redijt, exclusus & uacuis manibus, militibus Aristobuli pactum irritum facientibus. Ea res uehementer Pompeio mouit stomachum, & additis Aristobulo custodibus ipse ad urbem properat, caetera quidem probe munitam, tantum est septentrionali Lucra iniurijs exposita. Circuit enim ea parte uallis Luta & profunda teplum ambiens, quod muro ualido est saxo structo cingitur.

Pompeius templum cum inferiore urbis parte uel expugnat.

CAP. VIII.

I Ntus autem erat dissidium, urbanis quid opus esset facto non consentientibus: nam quidam censebant urbem Pompeio dedendam, Aristobuli uero factio excludi eum inbebat, & bellum parari, eo quod illum haberes in uinculis:

hi pr

hi praeuenientes alteros templum occupant, & praefixo ponte qui in urbem ferebat, ad bellum se expediunt: at illi introducto exercitu tradiderunt Pompeio urbem & regiam. Ille Pisoni legato suo misso eum cum parte exercitus & urbis & regiae commisit custodiam: ipse vicinas templo domos aliaque propinqua aedificia muniebat, et primum conditiones pacis eis obtulit: quas cum non admitterent, omnia quae circum erant oppugnationi parauit. Hyrcano alacriter suppeditare quicquid usus posceret. Pompeius uero à septentrionali templi latere, quod maximè erat oppugnationi obnoxium, admonuit milites: erant autem hac quoque parte turree altae, et fossa manu facta, praeter profundam uallè quae templum cingebat: nam etiam uersus urbem abrupta erant omnia, sublato ponte, qua parte Pompeius erat cum suo contubernio: erigebantque quotidie magno labore aggerem Romanum, cadentes circumquaque arbores: quod opus ubi perfectum est, agrè completa fossa propter immensam altitudinem, admotis machinis à Tyro aducltis quatuebat templum saxis missilibus: sed nisi patrius nobis mos esset per otium septimum quemque diem exigere, non potuissent absoluerè aggerem uesantibus aduersarijs: prohibere enim nimis inferentes lex permittit, sed opus facientem hostem impedire nos non sinit. quod ubi animaduertierunt Romani, sabbatis neque eminus incessabant telis Iudeos, neque manus cum eis con-

rebant: tātum erigebant aggerem et turres, machinasq; admovebant, ut ex postmodum aduersus nos uiri possent. Facile est autē uel hinc discere, quanta pietate Deum colamus, & quam obseruantes legū simus, quandoquidē oppugnationis terror nihil obfuit, quò minus solēnia perageretur sacrificia, bis per singulos dies mane et circa nonā horā super altari immolantibus nostris sacerdotibus, ac ne in extremo quidē discrimine sacra intermitterentur: etenim capto tēplo tertio decimum mense, die ieiunij, C. L. X. X. I. X. Olymp. C. Antonio, M. Tull. Cicerone Coss. hostis quidē irrumpēs ingulabat omnes obuios: illi uerò nihilominus sacris operabātur, neq; metu mortis, neq; iam casorū multitudine absterrenti, passuri quicquid liberet uictori potius, quam deferri altaria, aut aliquid ommissuri præscriptū patrijs legibus. Quòd autem hac non fabula sit impii pietatis laudē confecta, sed rei ueritas, attestantur omnes qui res à Pompeio gestas conscripserunt, & in his Strabo ac Nicolaus, Romanaq; conditor historia T. Linius. Nam cōcussa turri maxima crebris arietis ictibus, collapsaq; & secum ruinā trahente muri proximi, certatim infuderunt se hostium agmina: sed primus enasit per ruinas Cornelius Fauslus Sylla filius, sequente cohorte milium: mōx alia parte Furius centurio cum suis manipularibus: & inter utrumq; Fabius & ipse centurio cū manu suorū ualida.

Omnia

progressum est, ut hostilis flamma Dei templū
inaderet. Ad id periculosum est patrios ritus
labefactare & conuellere. Siquidem Iudas &
Sadduceus omniū harū calamitatū autores fue-
re, dum super tres pristinas sectas, nonā quarā
inducūt, & nouitatū cupidos affatim ad se com-
trahunt: id quod non in prasens tantū turbauit
republicā, sed futurarū etiā cladū suis semi-
narium. Quamobrē conueniens uidetur paucis
de eorum placitis differere, propter quā tot ma-
la gentē nostram inundaucrunt.

Quæ & quot sectæ fuerint apud Iudeos. C A P. I I.

Iudei patriæ sapientia studiosi iam inde à mul II.

His retro seculis in tres sectas crans diuisi,
Essenorū, Sadduceorum, & eam quæ Phari-
saorum uocata est. De his licet nonnihil in se-
cundo Iudaici belli uolumine à nobis dictū sit,
tamen nunc quoq; paucis dicere non ab re fue-
rit. Ergo Pharisaorum uictus simplex est, nul-
lus mollis delicis: & quicquid his ratio di-
ctauit, id sequuntur perimaciter: maiores natu
uenerantur, nec audent eis responsare mouenti-
bus aut obloqui. Fato quasq; geruntur tri-
bunet, nec tamen homini uoluntatis assensum
adiungunt, hoc temperamēto Deum uti dicētes,
ut cū omnia fiant ex ipsius consilio, in homi-
ne tamē sit uoluntas accedēdi ad uirilem aut
uictū. Animas credunt esse immortales, & sub
terris earū iudicia fieri: tum premia quoq; con-

singere ex uirtutis aut malitia merito: & hac
 perpetuis damnari carcervibus, illis facile effo ad-
 uitā reditū: per hac placita magnā sibi autori-
 tatē parauerunt apud populū: & quicquid ad
 solennes preces ac cultū diuinū attinet, iur-
 ta horū interpretationē ad præsriptū solet fia-
 ri. Tantū habet à ciuilibus sapientiæ, tōperan-
 tia, & uita honestioris testimonium. At Saddu-
 ceorū opinio cū corpore exinguit simul & ani-
 mas, nec quicquā prater legē seruādum existi-
 mant: nam de sapientiā cū praeceptoribus disce-
 ptare ad uirtutem reputant: huius secta pauci
 sunt, sed ferē dignitate praeipui. Ex horū tamē
 sententiā uix quicquā agitur: nam quoties ma-
 gistratus licet inuiti suscipiūt, Phariseorū de-
 cretis assentiūt, ni facerēt nō ferēdi à plebeiōrū
 malitidine. Essenorū uerō placitū uniuersa-
 tatis regimē citra exceptionē Deo assentit im-
 mortalitatē animis: nec aliud quicquā equò ac
 iustitiā omni cōtentione expetendū existimat.
 Ad templū uicē donaria mittētes, sacra ibi nō
 faciunt, q̄ sanctioribus utantur ceremonijs: quā-
 propter exclusi à cōmuni fano seorsum sacrifi-
 cant: moribus alioqui sunt probatissimis, agris
 colēdis in totū dediti. Narrāda etiā est eorū in-
 stitia, qua omnes Græcos et Barbaros longē su-
 perant, multis iam seculis uici in eis consueu-
 tis. Facultates in cōmune possidens, nec ali-
 quis diues magis uiuere suis bonis, quā quinis.

nihil

nihil possidens. Atq; hos infans natus viro-
rum supra quatuor millia, nec uxores habentū,
nec seruos, q̄ alterū ad iniuriā cōmunis nature
pertinere cēseant, alterū trāquillitati nita parū
cōmodū: quare per se ipsi vinētes inuicē sibi mō-
nistrās. Quādores creant viros probos ex sa-
cerdotū numero, qui ex agrorū redditib' & fru-
gum pronatu cibos eis conficiāt. In summa ean-
dem ferē vinēdi rationē sequimur, quā hi qui
apud Daecos Plisli nominantur. Quarta autem
Iudis sapiētia sectārium via primus autor fuit
Iudas Galilaeus: hi cetera cū Phariseis consen-
tiente, nisi q̄ cōstantissimo libertatis amore fla-
grans, credēs solū Deū dominū habendū ac
principē, facilius vel exquisitissima pornarū ge-
nera laturi unā cū cognatis suis ac charissimis,
quā mortale aliquē appellaturi dominū: quod
quia multis saepe spectatū scio, plura de hoc non
libet dicere: nō enim vereor ne fidē nō inueniāt
mea verba, imō illud posim, ne tam insigne pa-
tientiā & doloris concōpitum parū assequātur:
qua quidē animosus plerūq; in gente nostra
creuit accēsa acerbissimis Gesū Flori iniurijs,
quibus postremo effectum ut desicerent à Rom.
pop. Et de Iudeorum sedis hac suffecerint.

Vides ab Herode & Philippo retaribus in hono-
rem Caesaris conditū.

CAP. LII.

Quintinus: autem venditis & confiscatis
Archelai sacularibus, peractōq; censu

qui incidit in annum trigesimumseptimū, post
 victū a Cesare in Actiaca pugna Antoniū,
 cum mota esset cōtra Ioazarum pontificem ple-
 bis seditio, privavit eū hac dignitate, & A-
 nanum Sechi filiū substituit. Herodes vero &
 Philippus suæ quisq; tetrarchia res ordinavit
 & cōposuit: quorum Herodes Sephori cincta
 mœnibus, fecit eam totius Galilææ caput et de-
 fensaculum: aliud deinde oppidum quod tunc
 Betaramphtha dicebatur, cōmunitum nomine
 matato Iuliada ab uxore imperatoris appella-
 vit. Philippus quoq; Paneada suā ad Iordanis
 fontes instruxit edificijs, indito Casarea nomi-
 ne. Vico etiā Bethsaide in ripa lacus Genes-
 arethini urbis speciē addidit, frequentato incolis
 & aucto opibus, quē Iulia Caesaris filix cogn-
 minem esse noluit. Caterum Coponio, quē cum
 Quirinio missum diximus, Iudæā administran-
 te huiusmodi quiddam accidit: in festo azymo-
 rum, quod Pascha vocamus, mos est sacerdo-
 tibus post mediam noctē aperire templi ianuas:
 tunc igitur quāprimum aperta sunt, Samarita-
 ni quidam clam ingressi Hierosolyma, sparserunt
 ossa humana per porticus & per totū templū;
 quo factū est ut posthac sacerdotes solito dili-
 gentiores custodias agerent. Paulo post Co-
 ponius Romam reuertitur, successorē accepto
 M. Ambinio, cuius tempore Salome Herodis
 regis uxor vita decedens Iulia Ianniam cuon-

3111.

sua

sua toparchia reliquit, & sitam in campo Phasaelidem, Archelaidemq; plurimus palmeris consistam, quorum fructus est praestantissimus. Huic successit Annus Rufus, quo praeside Caesar sito functus est, qui secundus fuit Romanorum imperator, praesuiq; Reip. annos quinquaginta septem, sex mensibus amplius & diebus duobus: in quo numero quatuordecim sunt anni, quibus Antonius ei fuit imperij socius & particeps. Vixit autem annos septuaginta septem. Ei Tiberius Nero privignus successit, Julia filius, Romanorum imperator tertius: a quo quintus Iudeorum praefes missus est in Annij Rasi locum Valerius Gratus. Hic adempto Anano sacerdotio Ismaelem Fabi filium insit esse pontificem: quo paulo post deiecto, in Eleazarum Anani pontificis filium eum honore transfudit. Elapso deinde anno & hunc redegit in ordinem, & Simoni Carnubi filio pontificatum tribuit: hic quoq; anno in hac dignitate exacto, iussus est eam cedere Iosepho qui cognominabatur Capiaphae. His ita gestis, Gratus Romam repetit, in Iudaea exactis annis undecim: cui deinde Pontius Pilatus successor missus est. Herodes porro tetrarcha receptus in amicitiam Tiberij, de ipsius nomine urbem a se conditam vocavit Tiberiada, electo ad hoc optimo agro Galilae in ora lacus Genesarethici: unde non longe apud Emmaum in nicenam sunt aquae calidae: hac pariter a conueni-

partim à Galileis habitata est: quorum nōnulli
 cōmigrare coacti sunt, quidā etiā è nobilitate
 sedes illic sibi optauerūt: quoq; maior effec-
 frequentia, recepti sunt ad incolendū etiā tenuis-
 simi quique undecūq; cōfluētes, & in his ali-
 quot quos nō satis cōstitbat esse liberos, hos ma-
 gnis immunitatibus ac beneficijs profectus a-
 strinxit ad habitādum, alij domos, alij agros le-
 gitus, quò minus horrerent edificatā præter vi-
 suum patriū in solo multis sepulcris referto: cum
 iuxta nostras leges ad septem dies impurius ha-
 beatur qui in talibus locis habitet. Eodē tem-
 pore Phraates Parthorū rex per insidias subit
 cui est à Phraatace filio, huiusmodi de causa:
 Phraates habens legitimos liberos, ancillā tri-
 licī generis Thermusam nomine, inter cetera do-
 na à Casare missam, primū in concubinarū nu-
 mero habuit: procedente deinde tēpore obtu-
 pesactus præcellētī mulieris forma, susceptū iam
 ex ea Phraatace filio, legitimo thoro eā sibi con-
 iunxit. Quæ cū quicquid uellet regi persuade-
 ret, cognans filio suo Parthorū regni astruere,
 intellexit nihil se effecturā, nisi ablegaretur le-
 gitimi Phraatis filij. Persuasit igitur marito ut
 Romā eos obsides mitteret: quod illis sine con-
 elatione faciendū fuit, patre notūti Thermusa
 tam obnoxio. Interea Phraataces solus domū ad
 regnū educabatur: qui radiosum raiū expo-
 stare dum à patre decedēte principatū accipe-
 ret.

vet, cum mare contra eum conspiravit, omni qua
 creditus est etiam stupri habere consuetudinem.
 Ergo parricidio simul & incesto exosus popu-
 laribus, prius quam confirmaret suas opes per-
 tamulitum pulsus interijt. Tum vero nobilissimi
 Parthorum animadvertentes nō posse sine rege
 consistere ipsorum Rempublicam, nec tamen vo-
 lentes eligere alienum ab Arsacidarum san-
 guine, putantesq; satis esse semel violatā regiam
 maiestatem Italica mulieris libidinibus, Herodem
 per legatos accinuerunt. Is erat quidē regū gene-
 ris, sed inanis multitudini propter nimiam cru-
 delitatem, quod intractabilis esset, & ad iram
 pronissimus: hunc cōiurati aliquot interfecerūt,
 ut quidā tradunt, in convinio: solent enim per-
 petuo gestare gladios. Vi vero a pluribus fariur,
 in venatione occisus est. Legatione deinde missa
 Romā, pericrum regē unum ex obsidibus, pra-
 latuq; est Vonones cuius fratribus. Videbatur
 enim capax eius fortuna, quā ei duo maxima in
 terris offerebant imperia, externū simul & do-
 mesticum, sed brevis potestas subiit barbaros,
 natura mirabilis, & indignitū impatiensissi-
 mos: dedignabatur enim facere imperia man-
 tipij, (sic vocātes obsidem) & hac appellatione
 exaggerātes ignominiam: nō enim belli iure sibi
 regem impositum, sed quod iurpinus sit, per pacem
 conuenientem: moxq; nocant Ariabanū in Ar-
 dia regnantiem, Arsacidam genere: ille parvis
 liben

libenter, & praelio fuit cū exercitu. Qui cum occurrisset Kononis, primum manere etiam tum in officio vulgo Parthorū, praelio victus. Ariabannus retrō in Mediā repulsus est. Sed paulo post instauratis copijs Kononē ausum confligere nitebit egregie, ita ut cum paucis equitibus in Seleam etiam confugeret. Ariabannus, antē magna cada grassatus in profligatos barbaros, & clade assonitos, in Ctesiphonē se recepit cum victis ibi copijs. Ille igitur hoc modo regnum adeptus est. Konones autē refugit in Armeniam, & a principio quidem affectavit eius regionis dominium, missis Romā legatis super hoc negotio. Verō repulsam passus est a Tiberio, peritioso ignorantiam hominum, & moerore Parthi cōminationibus bellum iam inuentantis, destitutus omni spe regnandi, & potentiores Armeniorū Niphatis accolentes sequerentur factionē Ariabanni. Silano Syriae praefidi se dedit. Is respectu educationis qua illi Romae conuigerat, hominē apud se asseruavit in Syria. Armeniam autem Orodes annū ē suis filijs Ariabannus regē imposuit. Per idem tēpus eum Antiochus quoq; Comagene rex saro concessisset, contentio nata est inter plures & nobiles, his regnū in provincia formam redigi postulātib; plebe cōtra cupiente sub rege ut antē vivere: quapropter Germanicus ex s. c. ad res orientis componendas missus est, fortuna occasionem querente illius exitio: post re-
ductam

ductam enim in meliorem statum Syriam, Pisonis
opera nemino sublatum est. fides dicitur alias.

Indignorum contra Pontium Pilatum seditio. C. III. V.

Ceterum Pilatus Iudae praefectus a Caesare
Cerea Hierosolyma traducto in hyberna m-
luc, signa cum effigie Caesaris in urbe inculis ad
legis nostrae cōiunctionem, qua cautum est ne ha-
beamus huiusmodi effigies : Et ideo qui ante
hunc fuere praefides, cum signis aliter insignitiis
solebant urbem ingredi: primus Pilatus ignavis
omnibus nocte illatas effigies Hierosolymis sta-
tuit: quod ubi cognitum est civibus, magno agni-
tione petierunt: Caesarem, ubi per multos dies sup-
plices oraverunt praefidem, ut transferret illas ima-
gines aliò. Pilatus vero pernegante se facturum
quod coniunctum esset cum iniuria Caesaris, cum
Iudaei precari non desinerent, sexto post die iussit
clam in armis esse militibus, sedis pro tribunali
in stadio, captae loci opportunitate, quod apertissi-
mus esset insidijs: sibi compellatus iterum de eodem
negotio, signum dat militibus ut eos circumniant,
mortem minitans, nisi quam primum quiescerent, et
suam quisque domum discederent. At illi proci-
dentes humi, et exteros praeibentes ingulos, ma-
nifestè praese ferebant, vita sibi chariorè esse ob-
servationem legis patriae. Tum Pilatus admiratus
tam constans legum studium, continuo reportatis
eae imagines Caesarem à Hierosolymis : deinde
aque ductum struere aggressus est ex sacro arario.

suo Pharnace occisum esse significans.

Hierosolymitani portas Romanis claudunt. C. VII.

ET cum prima castra habuisset apud Hierichunticm, ubi palmeti sunt præstantissima, & opobalsami provenit inter unguenta præcipuum, incisus acuto scrupo fruticibus succi in modum sc.uens, mane sequenti monit inde uersus Hierosolyma. Tum uero Aristobulus ante aëlorū pœnitens obuiam ei uenit, & oblatiis pecunijs etiam intra Hierosolyma eum admissens, rogabat ut omisso bello quicquid uellet pacatè ageret. Pompeius uero data petenti uenia, misit Gabinium cum milibus in urbem ad accipiendam pecuniam: qui tamen re infecta redijt, exclusus & uacuis manibus, milibus Aristobuli pactū irritum facientibus.

VIII. Ea res uehementer Pompeio mouit stomachum, & additis Aristobulo custodibus ipse ad urbē properat, cetera quidem probè munitam, tātum è septentrionali litere iniurijs expositā. Circuit enim ea parte uallis lita & profunda tēplum ambiens, quod muro ualido è saxo structo cingitur.

Pompeius templum cum inferiore urbis parte in expugnat.

CAP. VIII.

INius autē erat dissidium, urbanis quid opus esset factio non cōsentiens: nam quidam censebant urbem Pompeio dedendam, Aristobuli uero factio excludi eum iubebat, & bellum parari, eo quòd illum haberet in ninculis:

hi pra

hi praenuntiantes alteros templum occupant, & praefixo ponte qui in urbem ferebat, ad bellum se expediunt: at illi intermisso exercitu tradiderunt Pompeio urbem & regiam. Ille Pisoni legato suo misso eum cum parte exercitus & urbis & regiae commisit custodiam: ipse vicinas templo domos aliaque propinqua aedificia muniebat, et primum conditiones pacis eis obtulit: quas cum non admitterent, omnia quae circum erant oppugnationi paravit, Hyrcano alacriter suppeditante quicquid usus posceret. Pompeius vero à septentrionali templi latere, quod maxime erat oppugnationi obnoxium, admonuit milites: erant autem hac quoque parte turre altae, et fossa manu facta, praeter profundam vallē quae templum cingebat: nam etiam uersus urbem abrupta erant omnia, sublato ponte, qua parte Pompeius erat cum suo contubernio: erigebantque quotidie magno labore aggerē Romani, cadentes circumquaque arbores: quod opus ubi perfectum est, agrè completa fossa propter immensam altitudinem, admotis machinis à Tyro aduclis quatuebat templum saxis missilibus: sed nisi patrius nobis mos esset per otium septimum quicunque diem exigere, non potuissent absoluerē aggerem uetantibus aduersariis: prohibere enim nimis inferentes lex permittit, sed opus facientem hostem impedire nos non sinit. quod ubi animaduertierunt Romani, sabbatis neque eminus incessabant telis Iudeos, neque manus cum eis conferebant.

rebant: tātum erigebant aggerem et turres, machinasq; admovebant, ut ex postredie aduersus nos uti possent. Facile est autē uel hinc discere, quanta pietate Deum colamus, & quam obseruantes legū simus, quandoquidē oppugnationis terror nihil obsuit, quò minus solēnia perageretur sacrificia, bis per singulos dies mane et circa nonā horā super altari immolantibus nostris sacerdotibus, ac ne in extremo quidē discrimine sacra intermittētib; etenim capto tēplo tertio decimum mense, die iciunū, C L X X I X. Olymp. C. Antonio, M. Tull. Cicerone Coss. hostis quidē irrupēs ingulabat omnes obuios: illi uerò nihilominus sacris operabātur, neq; metu mortis, neq; iam caforū multitudine absterriui, passuri quicquid liberet uictori potius, quam deseruari altaria, aut aliquid ommissuri praescriptū patris legibus. Quòd autem hac non fabula sit impietatis laudē conficta, sed rei ueritas, attestantur omnes qui res à Pompeio gestas conscripserunt, & in his Strabo ac Nicolaus, Romanaq; conditor historiae T. Linius. Nam cōcussa turri maxima crebris arietis ictibus, collapsaq; & sic cum ruinā trahente muri proximi, certatim infuderunt se hostium agmina: sed primus enasit per ruinas Cornelius Faustus Sylla filius, sequente cohorte milium: mōx alia parte Furius centurio cum suis manipularibus: & inter utrumq; Fabius & ipse centurio cū manu suorū ualida.

Omnia

progressum est, ut hostilis flamma Dei templū
inaderet. Adde periculosum est patrios ritus
labefactare & conuellere. Siquidem Iudas &
Sadduceus omniū harū calamitatū autores fue-
re, dum super tres pristinas sectas novā quarā
inducūt, & novitatū cupidos affatim ad se com-
trahunt: id quod non in prasens tantū turbavit
reipublicā, sed futurarū etiā cladū fuit semi-
narium. Quamobrē conveniens videtur paucis
de eorum placitis disserere, propter quae tot ma-
la gentē nostram inundaverunt.

Quae & quot sectae fuerint apud Iudeos. C A P. II.

Iudei patriae sapientia studiosi iam inde à mul-
tis retro seculis in tres sectas crans divisi,
Essenorum, Sadduceorum, & eam quae Phari-
seorum vocata est. De his licet nonnihil in se-
cundo Iudaici belli volumine à nobis dictū sit,
tamen nunc quoq; paucis dicere non ab re fue-
rit. Ergo Phariseorum uictus simplex est, nul-
lus molles delicys: & quicquid his ratio di-
ctavit, id sequuntur pertinaciter: maiores nam
venerantur, nec audent eis responsare monenti-
bus aut obloqui. Fato quaeq; geruntur tri-
bunt, nec tamen homini voluntatis assensum
adimunt, hoc temperamēto Deum mi dicētes,
ut cū omnia fiant ex ipsius consilio, in homi-
ne tamē sit voluntas accedēdi ad virtutem aut
nitū. Animas credunt esse immortales, & sub
terris earū iudicia fieri: tum praemia quoq; con-

singere ex uirtutis aut malitia merito: & hac
 perpetuis damnari carceribus, illis facile esse ad-
 uitā reditū: per hac placita magnā sibi autori-
 tatē parauerunt apud populū: & quicquid ad
 solennes preces ac cultū diuinū attinet, iux-
 ta horū interpretationē ac præsriptū solet fia-
 ri. Tantū habet à ciuilibus sapientia, temperan-
 tia, & uita honestioris testimonium. At Saddu-
 ceorū opinio cū corpore extinguit simul & ani-
 mas, nec quicquā prater legē seruādum existi-
 mant: nam de sapientia cū præceptoribus disce-
 pte ad uirtutem reputant: huius sectæ pauci
 sunt, sed serē dignitate præcipui. Ex horū tantū
 sententiā nūc quicquā agitur: nam quoties ma-
 gistratus licet inuiti suscipiūt, Phariseorū de-
 cretis assentiūt, ni facerēt nō ferēdi à plebeiōrū
 multitudine. Essenorum uero placitū uniuersa-
 ris regimē citra exceptionē Deo assensu im-
 mortalitatē animis: nec aliud quicquā equò ac
 iustitiā omni cōtentione expetendū existimant.
 Ad templū uisē domaria mittētes, sacra ibi nō
 faciunt, & sanctioribus acētur ceremonijs: quæ
 propter exclusi à cōmuni fano seorsum sacrifi-
 cant: moribus alioqui sunt probatissimis, agris
 colēdis in totū dediti. Narrāda etiā est eorū in-
 stitia, quæ omnes Grecos et Barbaros longē su-
 perant, multis iam seculis uiti in eis continuis
 studijs. Facultates in cōmune possidant, nec ali-
 quis diues magis uiuunt suis bonis, quā quibus
 nihil

nihil possidens. Atq; hoc infans nūc viro-
rum supra quatuor millia, nec uxores habentū,
nec seruos, q̄ alterū ad iniuriā cōmunis naturae
pertinere cēseant, alterū trāquillitati nita parū
cōmodū: quare per se ipsi uiuētes inuicē sibi mō-
nistrāt. Quaslores creant viros probos ex sa-
cerdotū numero, qui ex agrorū redditib' & fru-
gum prouentu cibos eis conficiāt. In summa ean-
dem ferē uiuēdi rationē sequimur, quā hi qui
apud Daecos Plisli nominantur. Quarta autem
studii sapiētia sectā tunc nra primus auctor fuit
Iudas Galilaeus: hi caetera cū Phariseis consen-
tiunt, nisi q̄ cōstantissimo libertatis amore fla-
grans, credēs solū Deū, dominū habendū ac
principē, facilius uel exquisitissima pornorū ge-
nera laturi unā cū cognatis suis ac charissimis,
quā mortale aliquē appellari dominū: quod
quia multis saepe spectatū scio, plura de hoc non
libet dicere: nō enim uereor ne fidē nō inueniāt
mea uerba, imō illud potius, ne tam insignē pa-
tientiā & doloris contōptum parū assequātur:
qua quidē animos uas plurimū in gente nostra
creuit accēsa, acerbissimis Gessij Flori iniurijs,
quibus postremo, effectum ut desicerent à Romae
pop. Et de Iudeorum factis haec suffererint.

Urbes ab Herode & Philippo tetrarchis in hono-
rem Caesaris conditae.

CAP. LII.

Quintinus, auctum uenditis & confiscatis
Archelai saculauius, peractōq; censu
quē

qui incidit in annum trigesimumseptimū, post
 mictū a Cesare in Actiaca pugna Antonium,
 cum mora esset cōtra Ioazarum pontificem ple-
 bis seditio, prinauit eū hac dignitate, & A-
 nanum Sethi filiū substituit. Herodes uero &
 Philippus sua quisq; tetrarchia res ordinant
 & cōposuit: quorum Herodes Septhori cincta
 manibus, fecit eam totius Galilææ caput et de-
 fensaculum: aliud deinde oppidum quod tunc
 Betaramphitha dicebatur, cōmunitum nomine
 matris Iuliada ab uxore imperatoris appella-
 uit. Philippus quoq; Paneada suā ad Iordanis
 fontes instruxit adificijs, indito Casarea nomi-
 ne. Vico etiā Bethsaide in ripa lacus Genes-
 arethini urbis speciem addidit, frequentato incolis
 & aucto opibus, quē Iulia Caesaris filia cogn-
 minem esse uoluit. Caterum Coponio, quē cum
 Quirinio missum diximus, Iudæā administran-
 te huiusmodi quiddam accidit: in festo azymo-
 rum, quod Pascha uocamus, mos est sacerdo-
 tibus post mediam noctē aperire templi ianuam:
 tunc igitur quāprimum aperta sunt, Samarita-
 ni quidam clam ingressi Hierosolyma, sparserunt
 ossa humana per porticus & per totū templū:
 quo factū est ut posthac sacerdotes solito dili-
 gentiores custodias agerent. Paulo post Co-
 ponius Romam reueritur, successore accepto
 M. Ambiuio, cuius tempore Salome Herodis
 regis uxor uita decedens Iulia Iamnam cuon-

1111.

sua.

sua toparchia reliquit, & fixam in campo Pha-
 saelidem. Archelaidemq; plurimus palmeris
 confixam, quorum fructus est praestantissimus.
 Huic successit Anninus Rufus, quo praeside Ca-
 sar suo functus est, qui secundus fuit Romano-
 rum imperator, praefuitq; Reip. annos quinquaginta-
 septem, sex mensibus amplius & diebus
 duobus: in quo numero quatuordecim sunt an-
 ni, quibus Antonius ei fuit imperij socius &
 particeps. Vixit autem annos septuaginta septem.
 Ei Tiberius Nero priuignus successit, Iulia fi-
 lius, Romanorum imperator tertius: a quo quintus
 Iudeorum praefes missus est in Annij Rasi locum
 Valerius Gratus. Hic adempto Anano sacer-
 dotio Ismaelem Fabi filium insit esse pontificem:
 quo paulo post deiecto, in Eleazarum Anani
 pontificis filium cum honore transfudit. Elapso
 deinde anno & hunc redegit in ordinem, & Si-
 moni Carniubi filio pontificatum tribuit: hic quoq;
 anno in hac dignitate exacto, iussus est eam ce-
 dere Iosepho qui cognominabatur Capharna. His
 ita gestis, Gratus Romam reperit, in Iudaea exactis
 annis undecim: cui deinde Pontius Pilatus suc-
 cessor missus est. Herodes porro tetrarcha rece-
 pit in amicitiam Tiberij, de ipsius nomine ur-
 bem a se conditam vocavit Tiberiada, electo ad
 hoc optimo agro Galilae in ora lacus Genesaf-
 rethici: unde non longe apud Emmaum in ni-
 ceno sunt aquae calidae: hac pariter a conueni-

partim à Galilæis habitata est: quorum nonnulli
 eò migrare coacti sunt, quidā etiā è nobilitate
 sedes illic sibi optauerūt: quoq; maior esset fre-
 quentia, recepti sunt ad incolendū etiā tenuis-
 simi quique undecūq; cōfluentes. Et in his ali-
 quot quos nō satis cōstitbat esse liberos. hos ma-
 gis immunitatibus ac beneficijs prosecutus a-
 strinxit ad habitādum, alij domos, alij agros lar-
 gitus, quò minus horrerent adificatā præter ri-
 um patriū in solo multis sepulcris referto: cum
 iuxta nostras leges ad septem dies impurius ha-
 beatur qui in talibus locis habitet. Eodē tem-
 pore Phraates Parthorū rex per insidias subla-
 tus est à Phraatace filio, huiusmodi de causa:
 Phraates habens legitimos liberos, ancillā æro-
 licæ generis Thermusam nomine, inter cetera do-
 na à Casare missam, primū in concubinarū nu-
 mero habuit: procedente deinde tēpore obstu-
 pesactus præcellētī mulieris forma, susceptū iam
 ex ea Phraatace filio, legitimo thoro eā sibi con-
 iunxit. Quæ cū quicquid uellet regi persuade-
 ret, cognans filio suo Parthorū regnū astruere,
 intellexit nihil se effecturā, nisi ablegaretur le-
 gitimi Phraatæ filij. Persuasa igitur marito ne
 Romā eos obsides mitteret: quod illis sine con-
 tentione faciendū fuit, patre notuasi Thermusa
 tam obnoxio. Interea Phraataces solus domi ad
 regnū educabatur: qui radiosum raius expo-
 stare dum à patre decedēte principatū accipe-
 ret.

rei, cum mare contra eum conspiravit, cum qua
 creditus est etiam stupri habere consuetudinem.
 Ergo parricidio simul & incesto exosus popu-
 laribus, prius quam confirmaret suas opes per-
 tamidum pulsus inierit. Tum vero nobilissimi
 Persarum animadvertentes non posse sine rege
 consistere ipsorum Rempublicam, nec tamen vo-
 lentes eligere alienum ab Arsacidarum san-
 guine, putantesque satis esse semel violatam regiam
 maiestatem Italica mulieris libidinibus, Herodem
 per legatos accinuerunt. Is erat quidem regis gene-
 ris, sed nonisus multitudini propter nimiam cru-
 delitatem, quod intractabilis esset, & ad iram
 pronissimus: hunc coniurati aliquos interfecerunt,
 ut quidam tradunt, in convivio: solent enim per-
 petuo gestare gladios. Vi vero a pluribus feritur,
 in venatione occisus est. Legatione deinde missa
 Romam, periculi regem unum ex obsidibus, pra-
 latumque est Vonones ceteris fratribus. Videbatur
 enim capax eius fortuna, quam ei duo maxima in
 terris offerebant imperia, externum simul & do-
 mesticum. Sed brevi perniciem subiit barbaros,
 natura mirabilis, & indignum impatientissi-
 mos: dedignabatur enim facere imperia man-
 uisui, (sic vocantes obsidem) & hac appellatione
 exaggerantes ignominiam: non enim belli iure sibi
 regem impositum, sed quod turpis sit, per pacem
 consummari: moxque vocant Artabanum in Ar-
 dia regnantiem, Arsacidam genere: ille parum

libenter, & prelo fuit cū exercitu. Qui eum occurrisset Ronones, primum manere etiam cum in officio vulgo Parthorū, prelo nictus. Arsabanus retrō in Mediā repulsus est. Sed paulo post inflammatis copijs Rononē ausum confugere nixit egregie, ita ut cum paucis equitibus in Seleu etiam confugeret. Arsabanus, ante magna cada grassatus in profligatos barbaros, & clade assonitos, in Ctesiphonē se recepit cum nictis ibi copijs. Ille igitur hoc modo regnum ad prius est. Ronones autē refugit in Armeniam, & a principio quidem affectavit eius regionis dominium, missis Romā legatis super hoc negotio. Verō repulsam passus est à Tiberio, perisso ignorantiam hominis, & moto Parthi cōminationibus bellum iam intencantis, destitutus omni spe regnandi, q̄ potentiores Armeniorū Niphaticū accolentes sequerentur factionē Arsabani. Sileno Syriæ præfidi se dedit. Is respectu educationis quæ illi Romæ conseruata, hominē apud se asseruauit in Syria. Armenia autem Orodeni nūc è suis filijs Arsabanus regē imposuit. Per idem tēpus cum Antiochus quoq; Comagene rex facto concessisset, contentio nata est inter plebeios & nobiles, his regnū in prouincia formam redigi postulātib; plebe cōtra cupiente sub rege ut antē uiuere: quapropter Germanicus ex s. C. ad res orientis componendas missus est, fortuna occasione querente illius exitio: post redactam

ductam enim in meliorem statum Syriam, Pisonis
opera veneno sublatum est: sicus dicitur alias.

Iudeorum contra Pontium Pilatum seditio. C. IIII.

Ceterum Pilatus Iudaea praefectus a Casar-
eae Hierosolyma traducto in hyberna mi-
litie, signa cum effigie Caesaris in urbem inuolit ad
legis nostrae cōmuniem, qua cautum est ne ha-
beamus huiusmodi effigies: Et ideo qui ante
hunc fuere praefides, cum signis aliter insignitiis
solebant urbem ingredi: primus Pilatus ignavis
omnibus nocte illatas effigies Hierosolymis sta-
tuit: quod ubi cognitum est ciuibus, magno appu-
ne petierunt Casaream, ubi per multos dies sup-
plices orauerunt praefidem, ut trāferret illas ima-
gines alio. Pilato uero pernegante se facturum
quod coniunctum esset cum iniuria Caesaris, cum
Iudaei precari nō desinerent, sexto post die in suis
clam in armis esse militibus, sedu pro tribunali
in stadio, capta loci opportunitate, quod apertissi-
mus esset insidijs: ibi compellatus iterum de eodem
negotio, signum datur militibus ut eos circumniant,
mortem minitans, nisi quam primum quiescerent, et
suam quisque domum discederent. At illi prae-
censes humi, et exortos praebentes iugulos, ma-
nifeste praese ferebant, uita sibi chariorem esse ob-
seruationem legis patriae. Tum Pilatus admiratus
tam constans legum studium, continuo repositis
eae imagines Casaream à Hierosolymis: deinde
aqua ducta feruere aggressus est ex sacro araria.

rebant: tātum erigebant aggerem et turres, machinasq; admovebant, ut ex postredie aduersus nos uti possent. Facile est autē nē hinc discere, quanta pietate Deum colamus, & quā obsequantes legū simus, quandoquidē oppugnationis terror nihil obfuit, quò minus solēnia peragerentur sacrificia, bis per singulos dies mane et circa nonā horā super altari immolantibus nostris sacerdotibus, ac ne in extremo quidē discrimine sacra intermittētib; etenim capto tēplo tertio decimum mense, die ieiunū, C. L. X. X. I. X. Olymp. C. Antonio, M. Tull. Cicerone Coss. hostis quidē irrumpēs ingulabat omnes obuios: illi uerò nihilominus sacris operabātur, neq; metu mortis, neq; iam casorū multitudine absterrenti, passuri quicquid liberet uictori potius, quā deseruri altaria, aut aliquid omisuri praescriptū patrijs legibus. Quòd autem hac non fabula sit impietatis laudē conficta, sed rei ueritas, attestātur omnes qui res à Pompeio gestas conscripserunt, & in his Strabo ac Nicolaus, Romanaq; conditor historia T. Linius. Nam cōcussa turri maxima crebris arietis ictibus, collapsaq; & sic cum ruinā trahente muri proximi, certatim infuderunt se hostium agmina: sed primus enasit per ruinas Cornelius Faustus Sylla filius, sequente cohorte milium: mōx aliā parte Furius centurio cum suis manipularibus: & inter utrumq; Fabius & ipse centurio cū manu suorū ualida.

Omnia

progrèssum est, ut hostilis flamma Dei templū
 invaderet. Ad id periculosum est patrios ritus
 labefecisse & consuetudinem. Siquidem Iudas &
 Sadducei non omnium harum calamitatum autores fue-
 re, dum super res pristinas sectas nonā quarā
 inducunt. & non ita cupidos assatim ad se com-
 trahunt: id quod non in prasens tantū turbavit
 rem publicā, sed futurarū etiā cladū fuit semi-
 narium. Quamobrē conveniens videtur paucis
 de eorum placitis differere, propter quā tot ma-
 la gentē nostram inundaverunt.

Quæ & quot sectæ fuerint apud Iudeos. CAP. II.

Iudei patriæ sapientiæ studiosi iam inde à mul. II.

tis retro seculis in tres sectas erant divisi,
 Essenorū, Sadduceorum, & eam quæ Phari-
 saeorum vocata est. De his licet nonnihil in se-
 cundo Iudaici belli volumine à nobis dictū sit,
 tamen nunc quoq; paucis dicere non ab re suc-
 rit. Ergo Pharisaeorum uictus simplex est, nul-
 li mollium delicijs: & quicquid his ratio di-
 ctavit, id sequuntur pertinaciter: maiores nam
 venerantur, nec audent eis responsare monenti-
 bus aut obloqui. Fato quasq; geruntur tri-
 butum, nec tamen homini voluntatis assensum
 adiungunt, hoc temperamēto Deum mi dicētes,
 ut cum omnia fiant ex ipsius consilio, in homi-
 ne tamē sit voluntas accedēdi ad virtutem aut
 vitij. Animas credunt esse immortales, & sub
 terris earū iudicia fieri: tum præmia quoq; con-

ingere ex iure iuri aut malitia merito: & haec
 perpetuis damnari carceribus, illis facile effo ad-
 uitā reditū: per hac placita magnā sibi autori-
 tatē parauerunt apud populū: & quicquid ad
 solennes preces ac cultū diuinū attinet, iux-
 ta horū interpretationē ac præsriptū solet fi-
 ri. Tantiū habet à ciuilibus sapientie, iōperan-
 tia, & uita honestioris testimonium. At Saddu-
 ceorū opinio cū corpore extinguit simul & ani-
 mas, nec quicquā prater legē seruādum existi-
 mant: nam de sapientia cū praeceptoribus disce-
 ptare ad uirtutem nepotano: huius sectae pauci
 sunt, sed ferē dignitate praeipui. Ex horū tamē
 sententiā uix quicquā agitur: nam quoties ma-
 gistratus licet inuiti suscipiūt, Phariseorū de-
 cretis assentiūt, ni facerēt nō ferēdi à plebeiōrū
 multitudine. Essenorū uerō placitū uniuersa-
 ris regimē citra exceptionē Deo assensu im-
 mortalitatē animis: nec aliud quicquā equo ac
 iustitiā omni cōtentione expetendū existimant.
 Ad templū autē donaria mittētes, sacra ibi nō
 faciunt, & sanctioribus utantur ceremonijs: quae
 propter exclusi à cōmuni fano seorsum sacrisfi-
 cant: moribus alioqui sunt probatissimis, agris
 colēdis in totū dediti. Narrāda etiā est eorū in-
 stituta, quae omnes Gracos et Barbaros longē su-
 perant, multis iam saeculis uix in eius contrariis
 studijs. Facultates in cōmune possident, nec ali-
 quis diuer magis uiuunt suis bonis, quā quinis.

nihil

nihil possidens. Atque hoc inflans nūc viro-
rum supra quatuor millia, nec uxores habentū,
nec seruos, q̄ alterū ad iniuriā cōmunis naturae
pertinere cēseant, alterū trāquillitati nra parū
cōmodū: quare per se ipsi nūcētes inuicē sibi mī-
nistrae. Quaslores creant viros probos ex sa-
cerdotū numero, qui ex agrorū redditib' & fru-
gum prouentu cibos eis conficiat. In summa ean-
dem ferē nūcēdi rationē sequuntur, quē hi qui
apud Daecos Plisli nominantur. Quarta autem
Iudū sapiētia sectā iūm nra primus auctor fuit
Iudas Galileus: cetera cū Phariseis consen-
tunt, nisi q̄ cōstantissimo libentis amore fla-
grant, excēdētes solū Deū dominū habendum ac
principē, facilius vel exquisitissima pornarū ge-
nera laturi unā cū cognatis suis ac charissimis,
quā mortale aliquē appellaturi dominū: quod
quia multis saepe spectatū scio, plura de hoc non
libet dicere: nō enim uereor ne fidē nō inueniat
mea uerba, imō illud potius, ne tam insignē pa-
tientiā & doloris contōpium parū assequatur:
qua quidē animositas plurimū in gente nostra
creuit accēsa acerbissimis Gessū Flori iniurijs,
quibus postremo effectum ut desicerent à Rom.
pop. Et de Iudaorum factis hae suffecerint.

Vrbes ab Herode & Philippo tetrarchis in hono-
rem Caesaris conditae.

CAP. LIX.

Quintinus: auctum uenditis & confiscatis
Archelai sacularibus, per aēloq; censu

que

qui incidit in annum trigesimumseptimū, post
 uictū a Cesare in Actiaca pugna Antoniū,
 cum mota esset cōtra Ioazarum pontificem ple-
 bis seditio, trinauit eū hac dignitate, & A-
 nanum Scithi filiū substituit. Herodes uerò &
 Philippus sua quisq; tetrarchia res ordinauit
 & cōposuit: quorum Herodes Sepheri cincta
 muribus, fecit eam totius Galilæa caput et de-
 fensaculum: aliud deinde oppidum quod tunc
 Betaramphtha dicebatur, cōmunitum nomine
 marato Iuliada ab uxore imperatoris appella-
 uit. Philippus quoq; Paneada suā ad Iordanis
 fontes instruxit adificijs, indito Casarea nomi-
 ne. Vico etiā Bethsaide in ripa lacus Genesa-
 rethini urbis speciē addidit, frequentato incolis
 & aucto opibus, quē Iulia Caesaris filix cogno-
 minem esse noluit. Caterum Coponio, quē cum
 Quirinio missum diximus, Iudæā administran-
 te huiusmodi quiddam accidit: in festo azymo-
 rum, quod Pascha uocamus, mos est sacerdo-
 tibus post mediam noctē aperire templi ianuas:
 tunc igitur quāprimum aperta sunt, Samarita-
 ni quidam clam ingressi Hierosolyma, sparserūt
 ossa humana per porticus & per totū templū;
 quo factū est ut posthac sacerdotes solito dili-
 gentiores custodias agerent. Paulo post Co-
 ponius Romam reuersitur, successore accepto
 M. Ambiuio, cuius tempore Salome Herodis
 regis uxor uita decedens Iulia Iamnia cum

3111.

sua,

sua toparchia reliquit, & sicut in campo Phasaelidem, Archelaidemq; plurimus palmeris confitam, quorum fructus est praestantissimus. Huic successit Annus Rufus, quo praeside Caesar suo functus est, qui secundus fuit Romanorum imperator, praefuitq; Reip. annos quinquaginta septem, sex mensibus amplius & diebus duobus: in quo numero quatuordecim sunt anni, quibus Antonius ei fuit imperij socius & particeps. Vixit autem annos septuaginta septem. Ei Tiberius Nero primignus successit, Italia filius, Romanorum imperator tertius: a quo quintus Iudeorum praeses missus est in Annij Rufi locum Valerius Gratus. Hic adempto Anano sacerdotio Ismaëlem Fabi filium iussit esse pontificem: quo paulo post deiecto, in Eleazarum Anani pontificis filium cum honorē transfudit. Elapso deinde anno & hunc redegit in ordinē, & Simoni Carniubi filio pontificatū tribuit: hic quoq; anno in hac dignitate exacto, iussus est eam cedere Iosepho qui cognominabatur Catiaphae. His ita gestis, Gratus Romam reperit, in Iudaea exactio annis undecim: cui deinde Pontius Pilatus successor missus est. Herodes porro tetrarcha receptus in amicitiam Tiberij, de ipsius nomine urbem à se conditam vocavit Tiberiada, electo ad hoc optimo agro Galilae in ora lacus Genesarethici: unde non longe apud Emmaum in vicinis sunt aquae calidae: hac pariter à conuenis

partim à Galileis habitata est: quorum nonnulli
 emigrare coacti sunt, quidā etiā è nobilitate
 sedes illic sibi optauerūt: quoq; maior esset fre-
 quentia, recepti sunt ad incolendū etiā tenuis-
 simi quique undecūq; cōfluētes, & in his ali-
 quos quos nō satis cōstabat esse liberos. hos ma-
 gis immunitatibus ac beneficijs prosecutus a-
 strinxit ad habitādum, alij domos, alij agros ler-
 gitus, quò minus horrerent edificatā prater vi-
 suum patriū in solo multis sepulcris referto: cum
 iuxta nostras leges ad septem dies imparius ha-
 beatur qui in talibus locis habitet. Eodē tem-
 pore Phraates Parthorū rex per insidias subla-
 tus est à Phraatace filio, huiusmodi de causa:
 Phraates habens legitimos liberos, ancillā aca-
 licī generis Thermusam nomine, inter cetera do-
 na à Casare missam, primū in concubinarū no-
 mero habuit: procedente deinde tēpore obstu-
 pesactus praeclētī mulieris forma, suscepto iam
 ex ea Phraatace filio, legitimo thoro eā sibi con-
 iunxit. Quae cū quicquid uellet regi persuade-
 ret, cognans filio suo Parthorū regnū astruere,
 intellexit nihil se effecturā, nisi aboleretur le-
 gitimi Phraatis filij. Persuasus igitur marito ut
 Romā eos obsides mitteret: quod illis sine ex-
 citatione faciendū fuit, patre uolūtati Thermusa
 tam obnoxio. Interea Phraataces solas domos ad
 regnū educabatur: qui radiosum rams expo-
 stare dum à patre decedēte principatū accipe-
 ret.

rei, cum matre contra eum conspirantis, cum qua
 creditus est etiam stupri habere consuetudinem.
 Ergo parricidio simul & incesto exosus popu-
 laribus: prius quam confirmaret suas opes per
 tumultum pulsus interijt. Tuon uero nobilissimi
 Parthorum animaduertentes nō posse sine rege
 consistere ipsorum Rempublicam, nec tamen uo-
 lentes eligere alienum ab Arsacidarum san-
 guine, putantesq; satis esse semel uiolatā regiam
 maiestatem Italica mulieris libidinibus, Herodem
 per legatos accinuerunt. Is erat quidē regij gene-
 ris, sed inuisus multitudini propter nimiam cru-
 delitatem, quod intractabilis esset, & ad iram
 pronissimus: hunc cōiurati aliquot interfecerūt,
 ne quidā tradunt, in conuiuio: solent enim per-
 petuo gestare gladios. Vt uero a pleribus scitur,
 in uenatione occisus est. Legatione deinde missa
 Romā, petierunt regē unum ex obsidibus, pra-
 latusq; est Vonones ceteris fratribus. Videbatur
 enim capax eius fortuna, quā ei illo maxima in-
 terris offerebant imperia, externū simul & do-
 mesticum, sed breui penitiētia subiijt barbaros,
 natura mirabilis, & indignitātū impatiētiissi-
 mos: dedignabatur enim facere imperatū manu-
 cipij. (sic uocātes obsidem) & hac appellatione
 exaggerātes ignominiam: nō enim belli iure sibi
 reges impositum, sed quod turpius sit, per pacem
 consummellam: moxq; uocant Ariabanū in Me-
 dia regnantem, Arsacidam genere: ille parui

libenter, & preſto fuit cū exercitu. Qui cum occu-
 rriſſet Kononus, primum manere etiam tum in
 officio vulgo Parthorū, praelio victus. Arsaba-
 nus retrò in Mediā repulſus eſt. Sed paulo poſt
 inſtauratis copijs Kononē auſum conſugere vir-
 cit egregiè, ita ut cum paucis equitibus in Seleu-
 ciam conſugeres. Arsabanus, auctè magna caſa
 graſſatus in proſtigatos barbaros, & clade as-
 ſonitos, in Cieſiphonē ſe recepit cum victori-
 bus copijs. Ille igitur hoc modo regnum ad prius
 eſt. Konones auctè reſugit in Armeniam, & a
 principio quidem affectavit eius regionis domi-
 nium, miſſis Romā legatis ſuper hoc negotio. Ve-
 nerò repulſam paſſus eſt à Tiberio, peruiſo igna-
 niam hominū, & moſo Parthi cōminationibus
 bellum iam intencantis, deſtitutus omni ſpe re-
 gnandi, q̃ potentioreſ Armeniorū Niphaticum
 accolentes ſequerentur factionē Ariabani, Si-
 lano Syriæ præſidi ſe dedit. Is reſpectu educa-
 tionis qua illi Romæ conuigerat, hominē apud ſe
 aſſeruant in Syria. Armenia auctem Oroden
 nūc è ſuis filijs Ariabanus regē impoſuit. Per
 idem tēpus cum Antiochus quoq; Comagene
 rex ſuo conceſſiſſet, contentio nata eſt inter ple-
 beios & nobiles, his regnū in provincia forma
 redigi poſtulantibus, plebe cōtrā cupiente ſub ro-
 ge ut ante uiuere: quapropter Germanicus ex
 s. C. ad res orientis componendas miſſus eſt, for-
 tuna occaſionem querente illius emiſſio: poſt rer
 daſtam

ductam enim in meliorem statum. Syriam, Pisonis opera veneno sublatum est. sic dicunt alias.

Indiciorum contra Pontium Pilatum seditio. C. III. V.

Ceterum Pilatus Iudaea praefectus a Caesare Hierosolyma reducto in hyberna perlit, signa cum effigie Caesaris in urbe inculis ad legis nostrae cōmunionem, qua cautum est ne habeamus huiusmodi effigies: Et ideo qui ante hunc fuere praefides, cum signis aliter insigniti solebant urbem ingredi: primus Pilatus ignavis omnibus nocte illas effigies Hierosolymis statuit: quod ubi cognitum est civibus, magno agmine petierunt Caesarem, ubi per multos dies supplices orauerunt praefidem, ut transferret illas imagines aliò. Pilato vero pernegante se facturum quod coniunctum esset cum iniuria Caesaris, cum Iudaei precari non desinerent, sexto post die insitis clam in armis esse militibus, sedit pro tribunali in stadio, capitea loci opportunitate, quod aptissimus esset insidijs: ibi compellatus iterum de eodem negotio, signum dat militibus ut eos circumveniant, mortem minitans, nisi quam primum quiescerent, et suam quisque domum discederent. At illi procidentes humi, et exertos praebentes ingulos, manifestè praese ferebant, vitam sibi chariorè esse observationem legis patriae. Tum Pilatus admiratus tam constans legum studium, continuo reportavit eas imagines Caesarem à Hierosolymis: deinde aqua ducta struere aggressus est ex sacro arario.

inducturus aquas Hierosolyma à ducentis iudeo
 stadio: id eggerimè vulgi populus, & congregari
 per cætus numerosos usq; ad multa hominum
 millia, uociferationibus conabatur eum dete-
 rere à proposito. Nonnihil uerò, ita ut sit apud
 inconditam multitudinē, etiam conuictis laceffe-
 bant praesidem. At ille milites sub populari ba-
 bitu etiam armatos fustibus insit reliquā mul-
 tudinem corona cingere: & quamprimum vulgus
 cepit iacere conuicta, dedit illis signū ex compo-
 sito: illi supra quàm mandatum erat usi sunt fas-
 tibus, tumultuatores & quietos cadentes nullo
 discrimine. Ibi tam inclementer accepit incrimen
 ab instructis, pars occisi sunt, pars discesserunt
 faucibus: atq; hoc modo cōpressa est seditio. Eo-
 dem tempore fuit IESVS, uir sapiens, (si eni-
 men uirū eum fas est dicere: erat enim mirabi-
 lium operū parator, & doctor eorū qui liben-
 ter uera suscipiunt: plurimosq; eam de Iudeis
 quàm de Gentibus sectatores habuit) Christus
 hic erat: quem accusatū à nostra gentis princi-
 pibus, Pilatus eū addēxisset cruci, nihilominus
 non destiterit eum diligere qui ab initio crepe-
 rant. Apparuit enim eis tertia die uiuus; ita ut
 diuinitus de eo uerēs hoc & alia multa mira-
 da predixerunt: & usq; in hodiernū Christiano-
 rum genus ab hoc denominatum non destitit.

¶ II. Circa eadem tempora etiam aliud Iudeos tur-
 bauit incommodum, & Rome in sacris fidiis
 summa

summa turpitudine deprehensa est. Dicam igitur prius de Iſiacorū nefando scelere, ac tū deinceps res Iudeorum prosequar. Erat Roma Paulina mulier nō minus probitate morum quam natalium claritate illustis, adhuc opulenta et formosa, ut qua esset in ipso aetatis flore, sed in primis ornata pudicitia. Nupta autē erat Saturnino, viro tali coniuge dignissimo: huius amore captus est Decius Mandus iuuenis nō obscurus in equestri ordine: et quia maior erat femina, quam qua posset corrumpi muneribus, eō magis accendebatur amantis insania, ita ut offerret ei pro unica nocte ducenta drachmarū millia: ac ne sic quidē valens eam flectere, non ferens amoris impotētiā, decrevit morbum simul et vitam finire inedia. Hoc eius propositum non fefellit. Idem liberā Mundi paternā, varijs instructam, sed non probatū, artibus: quae indigne ferens obstinationē iuuenis, blandi oratione convensum animare conata est; spem ei faciens effecturam se, ut potiatur Paulina cōplexibus. Cumq; ille preces eius libenter acciperet, ait sibi opus L. tantū drachmarū millibus ad expugnandam mulieris pudicitiam. Ita refocillato iuvene, et accepta quantam petierat pecunia, novam domum ingressa est, videns Paulinam nō capi pecunijs. Sciens porro eam vehementer addictam Iſidis cultui, tale quiddam comminiscitur. Convocatis aliquot ex eius sacerdotibus, accepta fide

silē

silentij. Et quod efficacissimū est ostentato pae-
 mio, in praesens uiginti quinque nullibus, Et alie-
 ris totidem post nata opera, indicat eis amo-
 rem inuenis, rogans ut omnibus modis adnite-
 rentur eum reddere uoti cōpotem. Illi auri cupi-
 dine tacti, benignè sunt polliciti, quorum natus
 maximus properè se ad Paulinam consulit, Et
 admissus, impetratoq; absq; arbitris colloquio,
 venire se ait missum ab Anubide capiti ipsius
 forma, Et iubete ut ad se ueniat. Illa libenti ani-
 mo accepit nūtiū, moxq; iactabat se apud fa-
 miliariter notas mulieres, q̄ dignata sit amore
 Anubidis: marito quoq; indicat, condictā sibi
 coenam Et cubile Anubidis: id eò facilius con-
 cessum est, q̄ cognita Et probata esset uiro pu-
 dicitia coniugis. Itaq; in tēplum proficiscitur, et
 post coenā instante somni tēpore inclusa per sa-
 cerdotem, tenebris conciliansibus in latente ibi
 Mundum incidit: totamq; eam noctē obsecuta
 est inueni. Deo se gauisificari existimant, Et o de-
 inde abeunte priusquam sacerdotes doli conscij
 surgerent, Paulina manè ad maritū reuersa con-
 gressum cū Anubide predicat, Et idem apud
 amicas quoq; magnificis uerbis exaggerat. Illis
 nec credere libebat rei naturā considerantibus,
 non mirari tamē non poterant ob insignem mu-
 lieris pudicitiam. Die deinde post rem patratam
 tercia Mundus adamatae forte fortuna obuius,
 Et factū benè Paulina, inquit, quod Et ducem,

illa

illa millia mihi seruaſti, qua potuiſti tuis facultatibus addere, & morem nihilominus mea uoluntati geſſiſti. Nihil enim mea reſert q̃ aduſum contempſiſti, quandoquidem praeſentis auidis opſata uoluptate expletus ſum: atq; hu dictus abiit. At mulier tum primū deprehenſo flagitio, ueſtem ſibi lacerat, & re tota ad maritū delata, obſecrat ne tā inſigne ludibrium impunitū ſinat: maritus porro imperatori totum ſignificat. Tiberius poſtquam accuratiſſima in-
 quiſitione didicit omnia, ſacrificos illos impoſtores in crucē egit, unaq; Iden inuenericē huius ſceleris, cuius praecipua opera fuit in corrupenda pudicitia mulieris: diuinoq; templo ſtatnam ſidis inſit mergi in Tyberim, Mundum autem uiuore poena exilij caſtigaffe contentus eſt, crimen eius in Cupidinis impotentiam referens. Et Iſiacornen quidem facinus huiusmodi exiitit. Nunc quod promiſi reddetur, de Iudaorum per id tempus Roma degentium aduerſitatibus.

Quid Iudæis Romæ degentibus acciderit, & de Pilato.

C A P. V.

ERat quidam Iudaus, qui ne legibus poenas daret, metu ſolū uerterat, uir modus omnibus peſſimus. Is tum Roma agens gerebat ſe pro Moſaica legis interprete, aſcendit ſocietate tribus alijs per omnia ſui ſimilibus. Hiſ cum ſe in diſciplinam dediſſet Fulvia mulier nobilis, amplexa legem Iudaicam, perſuaſerunt ei ut par-

Antonio, & stolam, ita ut ibi reperia est, duxit, ratus eo magis obnoxium se habituſq; populum. Idem fecit Archelaus filius eius, et ſucceſſor, cuius regno in provinciam mutato, Romani ſimul & pontificia ſtole poſſeſſioneſ uattiſunt, in cella ad hoc ipſum ſtrata repoſita, & obſignata ſigillo pontificū atq; tuſtodum ſacri ararij, præſectō caſtelli accendente ibi lucernam quotidie. Hanc ſeptimo ante feſtū die præſectus exhibebat pontifici: qua purificata indutus ſacerorum tēpore, ſequenti die rurſum eam reponbat in cellam ubi antea condita fuerat. Id fiebat ſingulis annis ter ieiunij tempore. Vitellius autem in noſtrorū ſacerdotum poteſtate eam ſolum tradidit, inbēs ſecurū eſſe præſectū quoniam illa reponatur, aut quando proferatur in uſum pontificum. Hoc gratificatus genti, & in locum Joſephi Caiaphæ pontificis ſubrogato Ionatha Anani pontificis filio, iter fecit uerſus Antiochiam. Eodem tēpore à Tiberio literas accepit, mandante ut cum Ariabano ſœdus & amicitiam faceret. Verebatur enim ne occupata Armenia, maiora damna inferret imperio. Quam amicitiam ita demū rata fuit, ſi ille obſides traderet, maxime ſi regiū filium. Hiſ ad Vitellium ſcriptis, ſimul Hiberorū & Alanorū reges magnis præmijs ſolicitauit ad infeſtendū quamprimum bellū Ariabano. Et Hiberi ipſi quidem quicuerūt, ſed Alanis tranſiūm dederunt per ſuam

Iam regionē, & patefactis portis Caspijs immi-
 serunt eos in regnū Ariabani. Quo facto &
 Armeniā denuo Parthi amiserunt, & perua-
 dense totā eorum diuisionē bello, nobilissimi qui-
 que eius gentis ceciderunt unā cū regis filio &
 multis populariū millibus, regioq; tota hac in-
 gressione uastata est. Vitellius etiā pecunia cor-
 ruptis aliquot amicis & cognatis regijs ipsum
 Artabanū conabatur occidere. Ille intellexit
 fraude, nec inueniens remedium quod ab opti-
 matibus immineret periculū, habēs q; suspectos
 & eos qui in fidē manebant, quasi beneuolen-
 tiam fingere prima quaque occasione transi-
 turi in partes aduersas, fuga se ad satrapias su-
 periores seruauit incolumem. Vbi ex Dabīs ac
 Sacis contracto magno exercitu, & debellatis
 inimicis, restitutus est in imperium. His auditis
 Tiberius petijt amicitiam Ariabani, & assen-
 sientē illo, cōueniunt ad Euphratē rex & Vi-
 tellius: ubi in medio ponis sibi occurrerūt, cum
 suo quisq; satellitio. Postquā autē de fœdere cō-
 uenit, Herodes tetrarcha utrūq; excepit conui-
 uio, tabernaculo magno sumptu erecto in me-
 dio fluminis: nec multo post Ariabānus misit
 Tiberio filiū Dariū obfidē: cū multis muneribus,
 inter quæ etiā uirū statura cubitorū quin-
 que, genere Iudæi, Eleazarū nomine: qui pro-
 pter uastitatē gigas cognominatus est. Post hac
 Vitellius, Amiochiam redijt, Artabanus in

*Babyloniā. Tum Herodes uolēs primus nūtiā-
re Casari de impetratis obsidibus, omnibus dili-
genter perscriptis misit ad eū tabellarios, nihil
amplius relinquēs significandū per consularem
praesidē: quare supernuenientibus Vitellij literis,
Casar rescripsit, omnia sibi iam antē esse cogni-
ta ex Herodis nuntijs. Quo ille grauiter offen-
sus. & factum in deteriore parie accipiens, irā
calabat in pectore, donec ad Caiū peruenit re-
rum regimen. Tunc etiā Philippus Herodis
1 x. frater dum suū obiit, anno Tiberij principatus
uigesimo, quū ipse praesuisset trigintaseptē an-
nis Trachonitidi & Gaulanitidi, ac Batanaea,
uir perpetuo modestus, & amator quietis ac
otij. Degebat enim semper in sua ditione. Quo-
tiss domo progredieretur, iter faciebat cū paucis
selectis comitibus, subsequente sella in qua se-
dēs solitus est iura reddere: & si quis ex occur-
su opem eius inuocaret, sine dilatione mox ibi
sella posita residēs causam cognoscebat, aut son-
tem dānaturus, aut absoluturus innoxium. Obiit
autē Iulide, & illius in monumentū q̄ iam
antē sibi construxerat, magnifice ac sumptuose
funeratus est. Et quia sine liberis decesserat, di-
tione eius Tiberius provinciae Syriae attribuit,
ita tamen ut tributa in ea tetrarchia collecta
seruarentur intra ipsius regionis terminos.*

Herodis bellum quo ab Areta superatus est.

CAPVT VII.

Interea

Interea Herodē inter & Aretā regem Pe-
tra bellū tali de causa exoritur. Herodes re-
marcha uxore habebat Areta filiā, cum qua
iam multo tēpore conuixerat. Romā deinde iter
faciens diuertit ad Herodē fratrem, sed genitrice
natū alia, Simonis pontificis filia. Huius uxoris
Herodiadis amore captus, quæ erat Aristobu-
li cōmunis fratris filia, & Agrippa maioris so-
ror, ausus est de impetrando eius coniugio mē-
tionē facere. Quæ assentiente, conuenit inter eos
in quā primū ille Roma reuenteretur in pa-
triā, mulier migraret in eius domicilium. Inter-
cessit autē & hoc pactū, ut Areta filiā eijciat.
Post hac Romā nauigat. Vbi postquā expediuit
negotia propter quæ uenerat, domū reuersum
uxor, cōperto quid pactus sit cū Herodiade, dis-
simulante rogat ut se mittat Macharumē, ca-
strū situm in confinijs regionis Areta subdita,
quantū poterat calans suū propositum. Morem
gessit Herodes mulieri, putans eā nihil sensisse.
Illa quæ iam antē curauerat apud Macharum-
tem, patri suo tunc obnoxia, ad iter omnia pa-
rari, à præfecto eius excepta, deducenribus A-
rabibus, magna celebritate peruenit in ades pa-
tris: eiq; indicauit Herodis animū. Vnde simul-
tate nata sequuta est de Gamalitici agri fini-
bus cōuentio: & contractis utrinq; copijs bellū
per legatos gestū est. cōmissioq; pratio Herodis
exercitus internecione perijt, proditus à qui-

busdam exulibus, qui pulsi è tetrarchia Philippi, tunc mercebant Herodis stipendia. Hac Herodes per literas Tiberio significat. Ille uerò indigne ferens Areta audaciâ, scribit Vitellio ut ei bellum inferat, & aut uiuû captû abducas, aut occisi caput ad se mittas. Atq; hæc fuerûnt mādāta Tiberij. Apud Iudeos autē fuit opinio, iusta ulsione numinis delictû Herodis exercitû, ppter Iohannē qui Baptista cognominatus est. Hunc enim tetrarcha necauit uirû optimû, Iudeos excitantē ad uirtutis studia, et in primis pietatis ac iustitiæ, simulq; ad baptismi lauacrû: quod ita demum deo gratum aiebat fore, si non ab uno tantum alicrone peccato abstineant, sed animis per iustitiâ prius mundatis, addans & puritatē corporis. Quumq; magni concursus ad eû fierent, plebe talis doctrina anida, Herodes ueritus ne tanta hominis auctoritas defectionē aliquā pararet, q̄ uideretur nihil nō facturi ex eius consilio, iudicauit satius esse prius q̄ noui aliquid exoriretur illum tollere, q̄ rebus turbatis seram pœnitentiâ agere: itaq; uinctum missum in Machæruntem supra dictâ, illo occidi imperat: quod factum sequuta est Iudæorû existimatio, ab irato Deo perditum esse Herodis exercitum. Vitellius autē ad bellum paratus Arabicum, assumptis duabus legionibus, & leuiss armatura, atq; equitum, auxilijs missis a socijs regibus properas uersus. Recens.

peru.

peruenit Ptolemaidem. Quumq; uellet per Iudaam exercitū ducere, occurrerunt eius regionis principes, deprecantes transitum. Neq; enim patrios ritus permittere, ut infirantur ulla imagines, qualis Romana signa habebant pleraq;. Quorū precibus flexus mutauit sententiam de itinere propositio: missoq; per magnū campum exercitu, ipse cum Hierode reirarcha & amicis ascendit Hierosolyma sacrificaturus Deo in festiuitate qua tum instabat publica. Quò postquā uenit, honorē summo exceptus a populo, hæsit ibi triduo: & interim à Ionatha in fratrem eius Theophilū pontificatum transtulit. Quarta autem die literis acceptis de obitu Tiberij, populū sacramento adegit in fidē Caij non in principis: reuocatasq; ex itinere copias in hiberna dimisit, omisso bello propter delatum in alium imperiū. Ferunt Arcam accepto expeditionis Vitellij nūtio collegisse ex augurijs, impossibile esse ad petram peruenire illū exercitū. Unum enim ē ducibus prius moriturū, uel qui bellū paret, uel cuius inssu paretur, uel eū contra quē mouendū sit. Ita Vitellius Antiochiā repetijt. Agrippa autē Aristobuli filius ante annū annū Rōmam uenerat, ut propter negotiū quadā cōueniret Cæsarem. Sed prius quā de hoc ditam, explicabo Hierodis progenē, uel quò ad præsentem narrationem illi pertineat: uel quò magis appareat, quantum malus diui-

na providentia, quandoquidē absq; pietate nihil prodest nec numerosa soboles, nec ulla humana potentia, ut licet uidere in Herode, cuius intra cencium annos tam copiosa proles, exceptis paucis periit: quod sanē exemplo potest esse hominibus ad retinendam insolentiā: simulq; in primis uidetur memorabile, quomodo Agrippa ex prinata fortuna, prater omniū quibus notus erat opinionē, ad tantā potentiā peruectus sit. Et quamuis iam antē de ea re facta sit mētio, dicemus tamē hic quoq; diligētius. Herodi magno ex Mariamme Hyrcani filia nata sunt dua filia: harū altera Salampso nomine nupsit Phasaëlo regis ex fratre Phasaëlo nepoti, idq; ex ipsius patris auctoritate: altera uerò dicta Cypros Antipatro, & ipsi nepoti Herodis ex sorore Salome. Phasaëlus ē Salampsonē genuit quinq; liberos, Antipatrum, Herodē, Alexandrū, & filias Alexandrā ac Cypron, quae nupsit Agrippa Aristobuli filio. Alexandram uerò duxit Timius Cyprius uir nobilis, in quo matrimonio absq; liberis defuncta est. Cypros Agrippa duos filios peperit, tres filias, Bernice, Mariammen, Drusillā: filij uerò Agrippa & Drusus dicti sunt: quorū Drusus ante puertatis annos obiit. Cum horū patre etiam reliqui germani educabantur apud auum, Herodes, & Aristobulus, simulq; Bernice: hi nepotes Herodis magni ex filio, Bernice uerò neptis ē Sal

ē Salome sorore & Costobaro nata est. Orbati
 enim erant infantes adhuc patre Aristobulo,
 quē unā cū Alexandro ab Herode occisum di-
 ximus. Postquā autē per aetate maturuerūt, He-
 rodes hic Agrippa frater duxit Mariāmen fi-
 liam Olympiadis Herodis regis filia, prognatā
 ex Iosepho qui regis frater fuerat: & ex ea su-
 scipit Aristobulum. Tercio fratri Agrippa
 Aristobulo nupsit Iotape Sampsigeramē Eme-
 senorum regis filia, ex quibus nata est filia
 surda, & ipsa Iotape nomine: & hi quidem
 ex tribus fratribus sunt progeniti. Herodias ve-
 rò soror eorū nupsit Herodi magni Herodis fi-
 lio, quē susceperat ē Mariāne filia Simonis pō-
 nificis, ex quibus prognata est Salome: post quā
 natam Herodias in contemptū legis patria de-
 nuo nupsit Herodi mariti germano eodē patre
 genito, relicto priore adhuc superstite. Is fuit
 Galileorū tetrarcha. Salome autē filia Philip-
 po nupsit Herodis filio tetrarchiā habēti Tra-
 chonitidis. Quo sine liberis defuncto Aristobu-
 lus eā duxit filius Herodis, eius qui Agrip-
 pa fuit frater. Ex hoc posteriore matrimonio
 nati sunt filij tres, Herodes, Agrippa, Aristobu-
 lus: atq; hac est Phasaēli & Salampsonis
 progenies. Cypros autem Antipatro filiā Cy-
 pron peperit, quā duxit Alexas Selcius Ale-
 xa filius, & ex ea filiā itē Cypron genuit. Hero-
 des autē & Alexander, quos dixi fuisse fratres

filentij. Et quod efficacissimū est ostentata pu-
mio, in prasens uiginti quinque nullibus, Et alie-
ria totidem post natus opera, indicat eis amo-
rem inuenis, rogans ut omnibus modis adnite-
rentur enim reddere uoti copotem. Illi auri cupi-
dine tacti, benignè sunt polliciti, quorum natus
maximus properè se ad Paulinam consulit, Et
admissus, impetratoq; absq; arbitris colloquio,
nauire se ait missum ab Anubide captū ipsius
forma, Et iubete ut ad se ueniat. Illa libenti ani-
mo accepit uñtium, moxq; iactabat se apud fa-
miliariter notas mulieres, q; dignata sit amore
Anubidis: marito quoq; indicat, condicla sibi
cœnam Et cubile Anubidis: id eò facilius con-
cessum est, q; cognita Et probata esset uiro pu-
dicitia coniugis. Itaq; in tēplum proficiscentur, et
post cœnā instante somni tēpore inclusa per sa-
cerdotem, tenebris conciliansibus in latensē ibi
Mundum incidit: totamq; eam noctē obsecra-
est inueni. Deo se grauificari existimans, Eo de-
inde abeunte priusquam sacerdotes doli conscij
surgerent, Paulina manè ad maritū reuersa con-
gressum cū Anubide predicat, Et idem apud
amicas quoq; magnificis uerbis exaggerat. Illis
nec credere libebat rei naturā considerantibus,
non mirari tamē non poterant ob insignem mu-
lieris pudicitiam. Die deinde post rem patratam
tertia Mundus adamata forte fortuna obuius,
Et factū benè Paulina, inquit, quod Et ducens,
illa

illa millia mihi seruaſti, qua potuiſti tuis facultatibus addere, & morem nihilominus mea uoluntati geſiſti. Nihil enim mea reſert q̃ adu-
dum contempſiſti, quandoquidem praeſentis
Anubidis opſata uoluptate expletus ſum: atq̃
bus dictus abiit. At mulier tum primū depre-
henſo flagitio, neſtem ſibi lacerat, & re tota ad
maritū delata, obſecrat ne tā inſigne ludibrium
impunitū ſinat: maritus porrò imperatori totum
ſignificat. Tiberius poſtquam accuratiſſima in-
quiſitione didicit omnia, ſacrificos illos impo-
ſtores in crucē egit, unaq̃; Iden inuentricē huius
ſceleris, cuius praecipua opera fuit in corrupen-
da pudicitia mulieris: dirnaq̃; templo ſtatuae
Iſidis inſiſit mergi in Tyberim, Mundum autem
milioſiore poena exilij caſtigaffe contentus eſt, cri-
men eiꝯ in Cupidinis impotentiam referens. Et
Iſiacorum quidem facinus huiusmodi exitiit.
Nunc quod promiſi reddetur, de Iudaorum per
id tempus Roma degentium aduerſitatibus.

Quid Iudæis Romæ degentibus acciderit, & de
Pilato.

C A P. V.

ERat quidam Iudaus, qui ne legibus poenas
daret, metu ſolū uerterat, uir modus omni-
bus peſſimus. Is tum Roma agens gerebat ſe pro
Moſaica legis interprete, aſciſſus ſocietate tri-
bus alijs per omnia ſui ſimilibus. Hiſ cum ſe in
diſciplinam dediſſet Fulvia mulier nobilis, am-
plexa legem Iudaicam, perſuaſerunt ei ut par-
ticipem

*puram & aurum in Hierosolymitanū templum
 mitteret: quæ accepta in proprios usus uenerūt,
 quò iam antè destinauerant. Id post quàm Tibe-
 rius ex amico suo Saturnino ipsius Fulvia ma-
 rito de iniuria coniugi facta quæsto cognouit,
 inssit uniuersos Iudeos ex urbe pelli. Ex quibus
 Consules delectu habito, quatuor milia militum
 miserunt in Sardiniam: plurimos etiam, qui pa-
 tria religione detrectabant militiam, affecerunt
 pœnis grauissimis. Ita propter quatuor scelera-
 sos omnes Iudei coacti sunt urbe cedere. Interea
 ne Sarraniani quidem tumultu carere. Conci-
 dunt enim eos: impostor quidam pro nihilo ducens
 mendacium, & omnia comminiscens ad plebis
 gratiam, iubens ut conuenirent in montem Ga-
 rixim apud eam gentem sanctissimū, assenerant
 se illic eis ostensurum sacra uasa reposita, quæ ibi
 Moyses deposueris. Illi creduli sumptis armis
 Tirashabam uicū in sederunt, expectantes ibi
 confluentes ceteros, ut magno agmine montem
 ascenderent, sed Pilatus prior cliuū montis oc-
 cupat equitibus suis & peditibus, qui praelio
 congressi cum Samaritis apud uicū collecti,
 alios fuderunt, alios in fugam compulerūt: mul-
 tos etiam uirgos captos abduxerunt, quorū pra-
 cipuos & potentiores, Pilatus multauit capite.
 Tum primates ad eum Nicellium uirum consu-
 derem, & Syria præfatum, Pilatumq; cadus ac-
 cersit, ut quædam de secliamen fuisse à Romanis
 illud*

illum concursum in Tirochaba, sed refugium
contra Pilati violentiam. At Vitellius Mar-
cello amico, ad procuracionem Iudae missus, Pe-
laron iussu Romam proficisci, responsurum
apud Caesarem ad obiecta, per Iudaeos crimina.
Ita illa decem annis exaltis in sua provincia,
quum necesse haberet parere Vitellio, ad ur-
bam iter suscepit: quā prius quā perveniret,
nisi excessit Tiberius.

Vitellii adventus Hierosolyma, & quomodo à Ti-
berio mandata accepit, ut impetratis ab Arta-
bano obsidibus bellum contra Aretam susci-
peret.

CAP. VI.

Vitellius autem in Iudaeam profectus pervenit. V I I E
nisi Hierosolyma, in ipsa festinitate quam
Pascha dicimus: ubi exceptus honorificentissi-
me, rensis cinibus totū nalligal fructuum vo-
naliūm, & stolam cum ornatu pontificio per-
misit in templo asservari à sacerdotibus, quem-
admodum olim hoc ius habuerant. Sed eo
tempore deponabatur in Antonia ob hāc cau-
sam. Hyrcanus pontifex eius nominis primus
castruēta prope tēplum turri, degebat in ea ma-
iorem tēporis partem: & quoniam hanc stolam
habebat in sua custodia, qua nemo prater illum
utebatur, recepturus priuatum habitum, eo locū
illum deponebat. Idem mos fuit etiam successo-
ribus ipsorum posteris. Herodes autem regnum
adeptus, turrim hanc opportuno loco suam ma-
gno sumptu exa edificata denominavit ab amico

Antonia

Antonio, & stolam, ita ut ibi reperia est, induit, ratus eo magis obnoxium se habiturum populum. Idem fecit Archelaus filius eius, et successor, cuius regno in provinciam mutato, Romani simul & pontificia stole possessione nacti sunt, in cella ad hoc ipsum strata reposita, & obfignata sigillo pontificum atque custodum sacri ararii, praefecto castelli accendente ibi lucernam quotidie. Hanc septimo ante festum die praefectus exhibebat pontifici: qua purificata indutus sacerorum tempore, sequenti die rursum eam reponibat in cellam ubi antea condita fuerat. Id fiebat singulis annis ter ieiunij tempore. Vitellius autem in nostrorum sacerdotum potestate eam stolum tradidit, inbes securum esse praefectum quoniam illa reponatur, aut quando proferatur in usum pontificum. Hoc gratificatus genti, & in locum Iosephi Caiaphae pontificis subrogato Ionatha Anani pontificis filio, iter fecit versus Antiochiam. Eodem tempore à Tiberio literas accepit, mandante ut cum Artabano fœdus & amicitiam faceret. Verebatur enim ne occupata Armenia, maiora damna inferret imperio. Quam amicitiam ita demum ratam fuit, si ille obsides traderet, maxime si regis filium. His ad Vitellium scriptis, simul Hiberorum & Alanorum reges magnis premijs sollicitavit ad infrendum quamprimum bellum Artabano. Et Hiberi ipsi quidem quicunque, sed Alanis transiitum dedecimus per suam

In hac regione, & patefactis portis Caspijs immi-
 serunt eos in regnū Artabani. Quo facto &
 Armenia denuo Parthi amiserunt, & perua-
 dente totā eorum ditionē bello, nobilissimi qui-
 que eius gentis ceciderunt una cū regis filio &
 multis populariū millibus, regioq; tota hac in-
 sursione uastata est. Vitellius etiā pecunia cor-
 ruptis aliquot amicis & cognatis regis ipsum
 Artabanū conabatur occidere. Ille intellecta
 fraude, nec inueniens remedium quod ab opti-
 masibus immineret periculū, habēsq; suspectos
 & eos qui in fide manebant, quasi beneuolen-
 tiam fingerent prima quaque occasione transi-
 turi in partes aduersas, fuga se ad satrapias su-
 periores seruauit incolumem. Vbi ex Dabīs ac
 Sacis contraēto magno exercitu, & debellatis
 inimicis, restitutus est in imperium. His auditis
 Tiberius petiit amicitiam Artabani, & assen-
 sientē illo, cōuenerunt ad Euphratē rex & Vi-
 tellius: ubi in medio pontis sibi occurrerūt, cum
 suo quisq; satellitio. Postquā autē de fœdere cō-
 uenit, Herodes tetrarcha utrūq; excepit conui-
 uio, tabernaculo magno sumptu erecto in me-
 dio fluminis: nec multo post Artabanus misit
 Tiberio filiū Dariū obfidē cū multis muni-
 bus, inter quae etiā uirū statura cubitorū quin-
 que, genera Iudaei, Eleazarū nomine: qui pro-
 pter uastitatē gigas cognominatus est. Post hac
 Vitellius, Amiochiam redijt, Artabanus in

Babyloniā. Tum Herodes uolēs primus nūtiare Casari de impetratis obsidibus, omnibus diligenter perscriptis misit ad eū tabellarios, nihil amplius relinquēs significandū per consularum præsidiē: quare superuenientibus Vtelij literis, Casar rescripsit, omnia sibi iam antè esse cognita ex Herodis nuntijs. Quo ille grauitè offensus, & factum in deteriore partē accipiens, irā calabat in pectore, donec ad Caiū peruenire rerum regimen. Tunc etiā Philippus Herodis frater dum suū obiit, anno Tiberij principatus vigesimo, quū ipse præsuisset triginta septē annis Trachonitidi & Gaulanitidi, ac Batanae, uir perpetuo modestus, & amator quietis ac otij. Degebat enim semper in sua ditione. Quorū domo progredieretur, iter faciebat cū paucis selectis comitibus, subsequente sella in qua sedēs solitus est iura reddere: & si quis ex occur-su opem eius inuocaret, sine dilatione mox ibi sella posita residēs causam cognoscebat, aut fontem dānaturus, aut absoluturus innoxium. Obiit autē Iulide, & illius in monumentū q̄ iam antè sibi construxerat, magnifice ac sumptuose funeratus est. Et quia sine liberis decesserat, ditionē eius Tiberius provincie Syria attribuit, ita tamen ut tributa in ea tetrarchia collecta seruarentur intra ipsius regionis terminos.

Herodis bellum quo ab Areta superatus est.

CAPVT VII.

Interrea

Interea Herodē inter & Aretā regem Petra bellū tali de causa exoritur. Herodes patriarcha uxore habebat Aretā filiā, cum qua iam multo tēpore conuixerat. Romā deinde iter faciens diuertit ad Herodē fratrem, sed genitrice natū alia, Simonis pontificis filia. Huius uxoris Herodiadis amore captus, quæ erat Aristobuli cōmunis fratris filia, & Agrippa maioris soror, ausus est de impetrando eius coniugio mētionē facere. Quæ assentiente, conuenit inter eos ut quāquam primum ille Roma reuerteretur in patriā, mulier migraret in eius domicilium. Intercessit autē & hoc pactū, ut Aretā filiā eijciat. Post hac Romā nauigat. Vbi postquā expeditis negotiis propter quæ uenerat, domū reuersum uxor, cōperto quid pactus sit cū Herodiade, dissimulante rogat ut se mittat Macharuntē, castrū situm in confinīs regionis Aretæ subdita, quanteū poterat calans suū propositum. Morem gessit Herodes mulieri, putans eā nihil sensisse. Illa quæ iam antē curauerat apud Macharuntē, patri suo tunc obnoxia, ad iter omnia parari, à præfecto eius excepta, deducētibz Arabibus, magna celebritate peruenit in ades patris: eiq; indicauit Herodis animū. Vnde simulacra nata sequuta est de Gamalitici agri finibus cōuentio: & contractis utrinq; copiis bellū per legatos gestū est, cōmissoq; pratio Herodis exercitus inuicēneione perijt, proditus à quibusd

busdam exulibus, qui pulsi ē tetrarchia Phē-
 lippi, tunc merebant Herodis stipēdia. Hac He-
 rodes per litteras Tiberio significat. Ille uerò in-
 digne ferens Arreta audaciā, scribit Vitellio ne
 ei bellū inferat, & aut uiuū captū abducat, aut
 occisi caput ad se mittat. Atq; hac fuerūt mā-
 data Tiberij. Apud Iudeos autē fui opinio, iusta ulsione numini deletū Herodis exer-
 citū, ppter Iohannē qui Baptista cognominatus
 est. Hunc enim tetrarcha necauit uirū optimū,
 Iudeos excitantē ad uirtutū studia, et in primis
 pietatis ac iustitia, simulq; ad baptismi lauacrū
 quod ita demum deo gratum aiebat fore, si non
 ab uno tantum alicuius peccato abstineant,
 sed animis per iustitiā prius mundatis, addans
 & puritatē corporis. Quumq; magni concu-
 sus ad eū fierent, plebe salus doctrina anida, He-
 rodes ueritus ne tanta hominis auctoritas dese-
 ctione aliquā pararet, q̄ uideretur nihil nō fa-
 cturi ex eius consilio, iudicauit satius esse prius
 q̄ noui aliquid exoriretur illum tollere, q̄ rebus
 turbatis seram pœnitentiā agere: itaq; uinctum
 missum in Macharumem supra dictā, illo oc-
 cidi imperat: quā factum sequuta est Iudaorū
 existimatio, ab irato Deo perditum esse Hero-
 dis exercitum. Vitellius autē ad bellum pa-
 ratus Arabicum, assumptis duabus legionibus,
 & leuiss armatura, atq; equitum, auxilijs
 missis a socijs regibus properas uersus Arrem.

peruenit Ptolemaidem. Quumq; uellet per Iudaam exercitū ducere, occurrerunt eius regionis principes, deprecantes transitum. Neq; enim patrios ritus permittere, ut inferantur ulla imagines, qualis Romana signa habebant pleraq;. Quorū precibus flexus mutauit sententiam de itinere propositio: missoq; per magnū campum exercitū, ipse cum Hierode tetrarcha & amicis ascendit Hierosolyma sacrificaturus. Dio in festiuitate qua tum instabat publicis. Quò postquā uenit, honore summo exceptus à populo, hæsit ibi triduo: & interim à Ionatha in fratrem eius Theophilū pontificatum transulit. Quarta autem die litteris acceptis de obitu Tiberij, populū sacramento adiecit in fidē Caij nonni principis: reuocatasq; ex itinere copias in hiberna dimisit, omisso bello propter delatum in alium imperiū. Ferunt Arcam accepto expeditionis Vitellij nūcio collegisse ex augurijs, impossibile esse ad petram peruenire illū exercitū. Unum enim è ducibus prius moriturū, uel qui bellū paret, uel cuius iussu paretur, uel eū contra quē mouendū sit. Ita Vitellius Antiochia repetijt. Agrippa autē Aristobuli filius ante annū annū Romam uenerat, ut propter negotia quadā cōtineret Cæsarem. Sed prius quā de hoc ditam, explicabo Hierodis progeniē, uel quò ad præsentem narrationem id pertineat: uel quò magis appareat, quantum uideat diui-

na providentia, quandoquidē absq; pietate nihil prodest nec numerosa soboles, nec ulla humana potentia, ut licet uidere in Herode, cuius intra centum annos tam copiosa proles, exceptis paucis perijt: quod sanè exemplo potest esse hominibus ad retundendam insolentiā: simulq; in primis uidetur memorabile, quomodo Agrippa ex prinata fortuna, prater omniū quibus notus erat opinionē, ad tantā potentiā peruectus sit. Et quamuis iam antē de ea re facta sit mētio, dicemus tamē hic quoq; diligētius. Herodi magno ex Mariamne Hyrcani filia nata sunt due filia: harū altera Salampso nomine nupsit Phasaëlo regis ex fratre Phasaëlo nepoti, idq; ex ipsius patri auctoritate: altera uerò dicta Cypros Antipatro, & ipsi nepoti Herodis ex sorore Salome. Phasaëlus ē Salampsonē gennit quinq; liberos, Antipatrum, Herodē, Alexandrū, & filias Alexandrā ac Cypron, quæ nupsit Agrippa Aristobuli filio. Alexandram uerò duxit Timius Cyprius uir nobilis, in quo matrimonio absq; liberis defuncta est. Cypros Agrippa duos filios peperit, tres filias, Bernice, Mariammen, Drusillā: filij uerò Agrippa & Drusus dicti sunt: quorū Drusus ante pubertatis annos obiit. Cum horū patre etiam reliqui germani educabantur apud auum, Herodes & Aristobulus, simulq; Bernice: hi nepotes Herodis magni ex filio, Bernice uerò nepis ē Sal

ē Salome sorore & Costobaro nata est. Orbati
 enim erant infantes adhuc patre Aristobulo,
 quē unā cū Alexandro ab Herode occisum di-
 ximus. Postquā autē per aetate maturuerūt, He-
 rodes hic Agrippa frater duxit Mariāmen fi-
 liam Olympiadis Herodis regis filia, prognatā
 ex Iosepho qui regis frater fuerat: & ex ea su-
 scipit Aristobulum. Tercio fratri Agrippa
 Aristobulo nupsit Iotape Sampsigerami Eme-
 senorum regis filia, ex quibus nata est filia
 surda. & ipsa Iotape nomine: & hi quidem
 ex tribus fratribus sunt progeniti. Herodias ve-
 rò soror eorū nupsit Herodi magni Herodis fi-
 lio, quē susceperat ē Mariāne filia Simonis pō-
 nificis, ex quibus prognata est Salome: post quā
 natam Herodias in contemptū legis patria de-
 nuo nupsit Herodi mariti germano eodē patre
 genito, relicto priore adhuc superstitē. Is fuit
 Galilaorū tetrarcha. Salome autē filia Philip-
 po nupsit Herodis filio tetrarchiā habēti Tra-
 chonitidis. Quo sine liberis defuncto Aristo-
 bulus eā duxit filius Herodis, eius qui Agrip-
 pa fuit frater. Ex hoc posteriore matrimonio
 nati sunt filij tres, Herodes, Agrippa, Aristo-
 bulus: atq; hac est Phasaēli & Salampsonis
 progenies. Cypros autem Antipatro filiā Cy-
 pron peperit, quā duxit Alexas Selcius Ale-
 xa filius, & ex ea filiā itē Cypron genuit. Hero-
 des autē & Alexander, quos dixi fuisse fratres

Antipatri, sine prole discesserunt. Caterum Alexāder Herodis regis filius q̄ a patre necatus est. Alexādrū & Tigranē filios suscepit ē Glaphyra Archelū Cappadocū regis filia: ex his Tigranes apud Armenos regnās cū apud Romanos dūlat⁹ esset, sine liberis obiit, Alexāder autē Tigranē fr̄ ur̄i cognominē filiū habuit, qui Armenis per Nironē rex impositus, Alexādrum filiū genuit: hic Antiochi Comagenorū regis filiā duxit Iotapen, & Lesidis in Cilicia rex a Vespasiano cōstitutus est. Progenies autē Alexādr̄i ab initio ab institutis patrijs ad religionē Gracorū descendit. Reliqua autē Herodis regis filia nulla relicta prole ē nita excefferunt.

XII.

Percensus igitur Herodis posteris qui ad Agrippa regni tēpora pertigerunt, superest ut narremus quib. ille fortunis iactatus, postremo ad maximam dignitatem ac potētiā euaserit.

Navigatio Agrippæ ad Tiberiū, & quomodo accusatus inunctus sit, utq; post excessum Tiberii à Cato eius successore solutus sit. CAP. VIII.

P*aulū ante Herodis regis obitū Agrippa Romæ degēs, & per conuictū insinuat⁹ in familiaritatē Drusi imperatoris Tiberij filij, nactus est etiā amicitiam Antonia Drusi maioris coniugis, cōmendatione matris suæ Bernices, quæ apud illā erat in pretio. Cumq; natura esset liberalis & magnanimus, quā diū mater nixit noluit ingenium suū exerce, ne in*

cine

eius indignationē incidere: sed postquā Bernice defuncta est, factus iam sui arbitrii, parim quotidiani victus splendore, parim liberalitatibus immodicis, præcipue in libertos Caesaris, quorum fauorē captabat, redactus ad inopiā, non potuit amplius Romam inire: quādo et Tiberius amisso filio uenit amicos eius in cōspectū suum uenire, ne recrudesceret per eos defuncti desiderium. His de causis retro in Iudæā abiit re male gesta, profusa pecunia, nec habēs quod creditoribus mutuatitiā pecuniā redderēt, et quidē multis ac importune urgētibus. Quare nullū cōsiliū expediens, et pudore præsentis status, secessit in castrum Idumææ Malatha, cogitans miserā uitā aliquo pacto abrumperē. Quod eius propositū ubi Cypros uxor persensit, omnibus modis id impedire conata est: ad sororē quoque eius Herodiadem scripsit, significans et quid Agrippa decreuerit, et qua necessitate adactus: hortataque est eam ut pro iure cognationis afferret auxilium, et se in hoc imitaretur, quæ quantū posset subleuaret eius miseriam, quamuis in lōge minoribus facultatibus. Accersitus igitur à sorore eiusque coniuge, iussus est habitare Tiberiade, assignata certa pecunia unde uiueret, et magistrum eius ciuitatis in eū colluso, quò esset honoratior. Nec tamen diu Herodes in ea uoluntate perstitit, quāuis ne sic quidē satis fieret propinqui necessitatibus. Cū enim apud Tyrū in con-

nimio largius indulgissent poculis, non tulit
 Agrippa contumeliam, exprobrante Herode
 inopiam, & quòd suo sumptu hominem aleret:
 quare ad Flaccum virum consularem & cum
 Syria præsidentem se cōtulit, cum quo Roma ami-
 citiam contraxerat: à quo receptus cum eo ni-
 uebat, iam antè habente apud se Aristobulū,
 fratrem quidem Agrippa, sed inimicum, non
 obstante tamen hac simulacra, quo minus ex
 a quo utrumq; complecteretur proconsul. Sed
 Aristobulus nihil remittebat de odio, nec prius
 quieuit, quàm & Flaccū insensum fratri red-
 deret, ex occasione huiusmodi. Damasceni cum
 Sidonys contendentes de finibus, disceptaturi
 apud Flaccū, cognito quòd Agrippa multum
 apud eum posset, rogauerunt ut adesset ipso-
 rum partibus, polliciti magnam pecuniam: qui mox
 paratus fuit omnia pro Damascenis facere.
 Aristobulus autē quia pactos de pecunia sen-
 serat, fratrem apud Flaccum detulit. Et facta in-
 quisitione, ac deprehēso crimine, Agrippa ex-
 cidit amicitia præsidis: rursusq; ad extremam
 egestatē relapsus venit Ptolemaida, & q non
 haberet unde aliàs viveret, decrevit navigare
 in Italiā. Sed quū deesset pecunia, insit Mar-
 tyā suū libertū ut quavis arte à feneratoribus,
 eā sumeret. Ille Proiū Bernice Agrippa matris
 libertum, qui defuncta patrona testamento in
 Antonia clientelam venerat, rogat ut accepta

fide

fide sub syngrapha daret munus. Alio igitur
ante debere sibi non nihil Agrippa assuevit,
extorsit à Marsya syngrapham viginti millium
drachmarum. Accipere, detractis sibi de ea sum-
ma duobus millibus et quingentis, eo facilius, et
non poterat. Agrippa aliter facere. Recepta igitur
pecunia profectus Anhedonem, et ibi nauem
nactus, parabat se itineri. Id ubi cōperit Heren-
nius Capito procurator Iamnia, missu eò milites
exacturos argenti trecenta millia, quorum debitor
Caesaris fisco factus est dum adhuc Roma ageret:
atque ita imposita est illi manendi necessitas: et
tunc quidem facturum se iussa simulac: sed quāpri-
mum nox terris incubuit, praecisis navis retina-
culis navigat Alexandria. Ibi ab Alexandro
Alabarcha poposcit munus ducenda argenti mil-
lia. Ille non ipsi se munaturum professus est, sed Cy-
pro, conjugalem amorem in ea demiratus et vir-
tutes ceteras: fideiussit mulier, et mox Ale-
xander quinque talentis representatis Alexan-
dria, reliqua summa exhibiturum se promissit Pu-
teolis, profusione Agrippa veritus. Ita Cypros
expedita mariti navigatione in Italia, ipsa cum
liberis in Iudaea itinere pedestri reuersa est. Ca-
terum Agrippa postquam Puteolos appulit, scri-
psit ad Tiberium Caesarem degentem Capreis, uenisse
se officij causa significans, et potestatem accedendi
eum insulam postulans. Tiberius nil cunctatus hu-
manissime rescripsit, gratulas ei reditum ad Ca-
preas

preas incolumē. Nec minore alacritate præsensem excepit & amplexu & hospitio. Postridie Caesar receptis literis ab Herēnio, & Agrippa trecentis millibus mutuo sumptis, nec ad constitutū tēpus persolutis, de reddēdo admonitus, fuga se ē subiectis ipsius procuratori locis propiciens, exigēdi saculatē adēmisset, agrē iulit: mandavitq; cubicularijs non prius admitti hominē q̄ persoluto debito. Ille nequaquā ira Caesaris attonitus, ab Antonia Germanici & Claudij postea principis matre petijt mutuo trecenta millia, ne periclitaretur de amicitia Caesaris: quæ memor Bernices huius maris cōsuetudinis, familiariter enim ea fuerat usq; simulq; educatū fuisse ipsum cū suo Claudio, præbuit ei pecuniam illā: & reddito debito, nemine prohibēte fruebatur amicitia principis: adeoq; conciliatus est Cesari, ut is nepotē suū cōmendaret Agrippa, mādaretq; ut progredientē semper comitaretur officij gratia: hoc beneficio deintellus & deditus Antonia, cepit Caium nepotem eius colere, gratiosum apud omnes & honoratū ob parētis memoriā. Erat ibi foris Albus Samarita libertus Caesaris, ab eo mutuas decies centena nullia, debitū Antonia reddidit: reliquū materiā habuit demerendi Caium officiosius. A quo receptus in intimā amicitiam, quodam die dum unā gestatur incidit in consabulationē de Tiberio: & quia soli erant,

precatu

preceatus est Tiberio, ut q̄ primū principatus lo-
 cuum Caio digniori cederet: has voces excepit
 Eutychus, libertus Agrippa, & auriga, ac tū
 quidē siluit. Insimulatus deinde à patrone quasi
 uelē ei furto subduxisset, sicut re uera subdu-
 xerat, & ex fuga retractus, cū perductus esset
 ad Pisonē urbi prefectū, rogatus fuga causam,
 ait se habere secreta quadā qua cuperet indi-
 care Casari, ad salutē ipsius pertinētia: quapro-
 pter uinctus missus est Capreas: hunc Tiberius
 more suo detinebat in uinculis, q̄ esset cuncta-
 tor, si quis unquā alius aut rex aut tyrānus: nā
 neq; legationes sine mora admittebat, & pro-
 fectibus prouinciarū uel procuratoribus succes-
 sorem, non mittebat, nisi mortuis. Proinde uin-
 ctos quoq; negligebat audire: mora hanc ratio-
 nē reddes amicis scitāribus: legatos quidē ideo
 admitti tardius, ne illis citō dimissis alij denuo
 creari redeāt, atq; ita obruatur continuū exci-
 piendus & dimittendus legationibus. Potestates
 autē semel cōstitutas ideo sinere, ut parcat sub-
 diis: cū enim natura omnis magistratus ad a-
 uaritiā sui pronior, externū cui nullus certus sit
 praestitutus terminus, eo magis ad rapinā soli-
 citare homines: itaq; si diutius eo fruatur, exsa-
 tiatos lucris seigniores ad rapiendum fieri: q̄ si
 successor imminet, non suspecturos eorū audi-
 unt prouinciales, dum decessor, tūto magis spo-
 liat, quanto minus, & poris ad hoc facinus sibi
 parat.

putat reliquū. Vtebaturq; hac similitudine. Cō-
 fauciasi cuiusdā uulnera musca agminatim in-
 gnemēs operuerāt, eū quidā forte fortuna pra-
 ariens miseratus est, putās languidiore q̄ ut il-
 lus posset arce: accedēsq; propius parabat eas
 depellere. Orante autem sancio ut sic eū sineret:
 quasiuit alter causam, cur ita liberari ab hac
 molestia negligeret. Tum ille: Imò his abactis
 maiore molestiā mihi faceres: nā ha iam satu-
 rata sanguine remisērūt nōnihil: q̄ si recentes
 accederet, & famelica, me iam antē pessimē af-
 fectum facile perderēt. Quare se quoq; aiebat
 hac ratione providere subditis, multorū rapa-
 citate nexatis, q̄ more muscarū eos infestarent,
 maximē si ad innatā cupiditatē metus citō de-
 sinēdi accederet. Quòd autē vera narrē de in-
 genio Tiberij, testatur mihi factū ipsius: nā cū
 duobus supra nīginti annis obtinuerit imperiū,
 duos in unum sum Indais misit gubernatores,
 Gratū & successorē eius Pilatū, nec aliter se
 gessit circa ceteros imperio subditos. Vincitorū
 quoq; causas ideo se aiebat serius cognoscere,
 ne affecti supplicio cito lenētur malis qua me-
 ruerint anteaclis sceleribus, nūc dū lōgiore mo-
 ras terūt, multo gravior reddi illorū infortuniā.
 Sanē hac fuit causa cur Eutychus tam diu ege-
 rit in uinculis, priusquā Casari aures ei praebe-
 re sit collibitū. Proceēte deinde tēpore à Capreis
 uenit Tusculanū, stadijs firē centū ab urbe dis-
 situm.

suum, & Agrippa rogavit Antoniam, efficeret ut tandem audiretur Eurychus, cognoscere-
turq; cuius accenseres patronum criminis: nam
Antonia in magno honore habebatur apud
Tiberium, vel propter affinitatē, q̄ Drusi fratris
uxor fuerat: vel propter continentiam, q̄ florente
etiā iuvenute nuda recusavit alteras nuptias,
licet hortante Augusto ad iterandū coniugiū,
in eoq; vita genere omnē canerit infamiam: huc
accedebat privatum beneficiū, quo maxime de-
iunxerat hominē. Cum enim res novas cōtra eū
moliretur Seianus amicorū unus, vir valde po-
tens propter præfecturā pratorianorū militum,
conspiratibus multis senatoribus & libertis Ca-
saris, & viris militaribus, tantum illi conflatum
erat periculū, ut minimum quin opprimeretur
abfuerit: quo tempore illi stris opera fuit An-
tonia, per quā occursum Seiani malitia: quā
primis enim intellexit insidias compositas in
principē, rem totā ei perscripsit accuratissimē:
traditisq; literis Palanti servorū suorū fidiſsi-
mo, misit eum Capreas ad Tiberiū: quibus ille
cognitis Seianū occidit, & socios cōsilij: An-
toniaq; iam antē habita in pretio, maiore etiā
in posterum fidē habuit per omnia. Hac igitur
hortatē ad audiendū Eurychum, respōdit Ti-
berius: Huic quidem si quid cōtra Agrippam
mentitus sit, præsentē poenā sufficere: sed viden-
dum illi esse, ne dum inconsultus à liberto poe-
nas ex

nas expetit, inquisitione facta, malū quod alteri
 molitur sibiſſe conciliet. Quid ubi Agrippa
 audiuit ex Antonia, tanto magis urgebat in-
 quiri de hoc negotio: & cum nulli orādi finem
 faceret, naſta opportunitatē Antonia, uidens
 Tiberium à prandio lectica geſtari, præcedente
 ipſius nepote. Caio unā cum Agrippa acceſſit
 propius: et pedibus eū c. muata, petijt uocari et
 examinari Eutychn. Ad quā ille: deos teſtor
 Antonia, q̄ nō ſpōte, ſed tuis coactis precibus
 faciam quod facturus ſum: quo dicto Macro-
 niani ſucceſſori imperat Eutychn adducere;
 quo ſine mora uenire, rogat eū Caſar quidnam
 cōtra eū aſſerat à quo libertatem acceperit: qui
 reſpōdit: Domine, ueſtabantur in curru Caius
 iſte & Agrippa, me ſedere illis ad pedes: ubi
 poſt multos ſermones ultro citroq; habitos, A-
 grippa his uerbis ad Caium uſus eſt: O ſi iam
 tandē dies illa ueniat, qua ſenex iſte decedēs te
 orbi relinquat principem: nihil enim huic uoto
 obſeſſe poſſet nepos eius Tiberius, quē tu facile
 opprimeres. Tum uerò ad publicā orbis felici-
 tatē mea quoq; priuatim accederet. His uerbis
 Tiberius facile credēs, nōnihil etiā ueteri offen-
 ſa motus, q̄ Agrippa iuſſus colere Tiberium
 ipſius ex Druſo nepotē, neglēto hoc mādato ſo-
 ſus, in Caium erat propēſior: uerſus ad Macro-
 nem. Huic, inquit, inſeſa uincula. At Macro-
 nō ſatis inuolūgus, quam ſi uelle diſceret, neq;

enim de Agrippa suspicari tale quid poterat, cunctabar donec exactius rē perciperet. Interim Caesar aliquāvisper gestatus per circum, denno Maconē appellas. An nō, inquit, iussi ut hinc vincula inycius? quo scitāte cui tandē, Agrippa inquā, ille respōdit. Agrippa uerō ad preces uersus, per memoriā filij, cuius consuetudine simul educatus familiarissimē usus fuerat, & per collata in adolescētiē Tiberiū officia rogabat ueniam: sed frustra, pratorianis ita ut erat purpuratū in uinculis trahentibus. Cuonq; astus esset nehemēs, et pra inopia uini sitis cū ureret, conspicatus quendā ē Caij seruis nomine Thaumastū gerentiē hydriā poposcit potū: & cū libenter oblatū hausisset, inquit, Ceriē tuo bono puer exhibuisti mihi hoc ministeriū: q̄ primū enim hāc necessitatē enasero, impetrabo tibi libertatē a Caio, quandoquidē etiā uincto mihi non es grauius ministrare ut antea dum priusima mihi fortuna maneret integra. Nec scellit hominē, sed gratiā ei reposuit: nā regnū adeptus Thaumastū a Caio impetratū manu misit, & bonorū suorū dispensatorē constituit: quin & moriēs hunc Agrippa filio Bernicāq; filia reliquit eadē ministerij condicione, apud quos in precio usq; ad extremū diē habitus cōsennit. Sed id postea cōtiguit. Tunc uerō Agrippa uinctus ante regiam stabat inter alios quosdā aequē uinctos, incubens pra mœrore in quandā arbo-

rem: cui cū infedisset bubo, unus ē uinctis natione Germanus aliē conspicuus, scitatus est ē milite quisnā esset ille purpuratus: & cognito Agrippā esse, Iudaeorum nobilissimū, rogauit milite ut liceret sibi propius ad eū accedere: cupere enim se quadā de ipsius patria cognoscere. Quo impetrato, & adhibito interprete, O iuuenis, inquit, cōtristat te quidē tam nepetina & impronisa fortuna mutatio: nec facile credes propē esse effugiū, sic cōsultis rebus tuis diuina prouidentia. Sed reston patrios deos, et qui huic regioni president, & qui nos perduxerūt in hac ninclit, q̄ nihil auribus tuis daturus sum, neq; te inani consolatione laclaturus: non ignarus q̄ huiusmodi predictiones si euenius frustretur, maiorē afferat molestia, cumuli, q̄ si nunquā omnino audita fuissent: itaq; equū duxi uel cū meo periculo interpretari tibi quid dī portēdant manifestis auspicijs. Fieri non potest quin confestim euadas ex his ninclis, & montatis rerū micibus ad amplissimā dignitatē simul atq; potentiā peruenias, usq; ad eorū inuidiam quibus nunc uideris miserabilis. Felicem quoq; habiturus es uita exitū, relictis in opum successionē liberis. Admemento autē quādo hanc alitem iterum uideris, quincum ex eo diem fatalē tibi futurū. Hæc sunt quæ tibi celestes missa hæc aut nuntiant: cuius rei cū habeam præficiendā, uisum est impareiri te hac læticia, quo

spe futuri cōmodi lenius feras praesens infirmitatem. Proinde rogo ut quamprimū felicitatem istam representari tibi sentiens, des operam ut nos quoq; eripiamur ex his aduersitatibus. Hoc Germani praesugiū iam uidebatur Agrippa ridiculum, quam postea maximā admirationem est promeritū. Et Antonia grauiter ferens calamitatē inuenis, Tiberium quidē pro eo deprecari putabat non solū difficile, sed propter repulsam inutile etiā: apud Macronē tamen obtinuit ut in custodia seruaretur à militibus cōmodis moribus praeclatis, conuictoremq; haberet centurionē ei cura praepositum, et quotidianis ueretur lanacris, et pateret ad eū libertis atq; amicis aditus, quorum subleuaretur officijs: admittēbanturq; ad eum, Silus amicus, et è libertis Marsyas atq; Stichus, inferētes ei cibos quibus delectabatur: et stragula quasi uenalia circumferētes, noctū subdormēti permissu militū iam ante praemonitorū Macronis imperio: atq; in hunc modū sex mēses exegit in custodia. Caterū Tiberius Caprea reuersus primum languore modice iectus est: inualescente deinde morbo iam malē de se sperās, per Euodū libertorū suorū charissimū accersit filios, quasi ad extremum colloquuntur: erant autē ei nō naturales, sed adoptiui, nam Drusum unicum filium amiserat: supererat huius filius Tiberius, eo nomine Gemellus, et Caius ex Germanico

fratre natus, iam adultus & disciplinis libera-
 libus pulchrè excultus, adhac graciosus apud
 populum propter paternarū virtutū memoriā:
 ille enim apud omnes in maximo honore habi-
 tus est, q̃ esset modestissimis moribus, comis in
 alloquijs, & vixini se præferēs: quibus artibus
 nō sinatus modo ac populi fauorē sibi parauit,
 verum etiā quatuor ubiq; sunt provincialiū,
 quos partim offibilitate, partim officijs deuin-
 xerat: quā ob rem defunctum omnes nō honoris
 simulatione luxerunt, sed veris lacrymis prose-
 cuti, tanquā in priuata quisq; mœstitia, adeo
 citra omne omniū offensam uixerat: quod &
 filio eius plurimū profuit, cū apud ceteros, tum
 maximè apud militarē multitudinem, qua pro
 ipsius dignitate tuenda nullū periculū nō adi-
 cura uidebatur. At Tiberius cū Enodū iussis-
 set in crastinum summo mane filios adducere,
 precatus est deos patrios, ut manifesto aliquo
 indicio designarēt futurū successorem in impe-
 rio, cupiens quidē id nepoti ex filio relinquere,
 sed nō ausus rem tam arduā tentare inconsultis
 numinibus. Itaq; auguriū concepit, eū sibi suc-
 cessurum, qui sequētī mane prior ad salutandū
 se ueniret: quare pedagogum nepotis præmo-
 nuit, ut mox prima hora adolescentem adduce-
 ret, ratus deum huic principatum annuere. Sed
 aliter uisum est cœlesti numini: nā cū impera-
 tor hac uolens diluculo iussisset. Enodū eum
 è filijs

et filijs introuocare qui prior aduenisset, egressus
 ille Caium offendit pro cubiculi foribus: nam
 Tiberius autem proposui ignarus ieniaculo re-
 moratus est. Tum Euodus, Vocat te, inquit, pa-
 ter: simulq; introducit iuuenē. Quo viso impe-
 rator cogitare cepit diuinā providentiam, per
 quā sibi adempta sit potestas statuendi qua de-
 treuerat: sentiensq; diuersum cordi esse superis,
 non tam suam uoluntatē irritā doluit, q̄ uicem
 infelicitis nepotis, cui nō satis esset principatum
 adimi, nisi etiā incolumitas in ultimū discrimē
 ueniat, quandoquidē alio potētiorē futuro, parū
 cum iustura uidebatur sanguinis propinqui-
 tas in emulatione potētia, altero non ante secu-
 rum putaret suum principatū, quā si insidijs
 praeciparet alterū: erat enim mathematicorū
 quoq; disciplinis additior, iuxta quorū cōsilia
 in tota uita pleraq; agere est solitus: nā & Gal-
 bam olim uenientē conspicatus uersus ad inti-
 mos quosdā amicos, En, inquit, uirū, futurum
 aliquando Romanorum principem. In summa
 nemo Caesarum unquā tantā fidem habuit di-
 uinationibus, non uanas expertus aliquoties.
 Tunc quoq; magno mœrore affectus est ob id
 quod acciderat, nō secus ac si nepotem iam ex-
 tinctum cerneret: scq; ipsum culpabat, qui con-
 fugisset ad huiusmodi omnia: cum enim liceret
 ei securo ē uita excedere, nunc corruptam sibi
 hanc felicitatem praescientia futuri charissi-

morā infortunij. Itaq; quamvis turbatus inopi-
 nata principatus sui successione, inuitus & re-
 clamante unimo sic Caiū alloquitur: Fili, etiamsi
 Tiberius propiore cōsanguinitate me cōingat,
 tamē cum meum dēre iudicium, tum uerò deo-
 rum immortalium suffragium secutus, tibi in
 manus trado Romanū imperium. Rogo autē ut
 hoc adeptus non sis immemor benevolentia no-
 stra, qui tibi sum tanta felicitatis amor: & quā
 poteris gratiam mihi referas, amore cōplectendo
 fratrem Tiberium: quandoquidē mihi nihil gra-
 tius pro hoc beneficio, quod post deos totū meum
 est, potes reponere, quam si illi non desis quē tibi
 natura noluit esse coniunctissimum: nam alio-
 quin etiam scire te oportet, illo superflite stabi-
 lius fore auium imperium: extincto uerò, infeli-
 citatis tibi adesse exordium. Periculosa enim est
 solitudo dignitatis calmen obtinētibus: & qui
 in consanguinitatis iura peccant, nunquā diui-
 nam ulionē effugiunt. Hac Caio extrema man-
 data dedit Tiberius, omnia quidē pollicens, sed
 fide. Quamprimū enim principatum assecutus
 est, fratrem iuxta illius prasagium sustulit: &
 ipse quoq; aliquanto post conitatorum insidijs
 oppressus est. At Tiberius Caio successore sibi
 designato post paucos dies obiit, cum nixisset in
 imperio annis uiginti duobus, mensibus quinq;
 diebus tredecim: post quem Caius Reip. praesuit,
 quartus in imperatorū serie. Romani uerò nan-

natio eius obitu vehementer quidem gavisus sunt,
 non tamen audebant credere: non quod verum
 esse nuntium non cuperent, quod iam dudum ma-
 gno redemissent libere: sed quod uereremur ne
 tentari falsis nuntijs, si intempestive gaudium
 suum deiecerent, delatorum opera in certissimam
 perniciem incurreret. Nemo enim ante eum pa-
 triciorum ordinem gravius afflixerat, quod esse
 iracundum & implacabilem, etiam sine causa odio
 plerosque prosequens, & pro innata saevitia mor-
 tem lenissimam poenam existimans. quapropter
 optatissimam hanc famam non sunt ausi fronte
 hilari excipere, intelligentes quantum subesset
 spei frustrata periculum. Marsyas uero Agrip-
 pa libertus cognita morte Tiberij, curriculo ad
 patronum properavit, latissimum ei nuntium af-
 ferens: quem cum offendisset petenti balineum,
 admoio capite sermone Hebraico, Mortuus est,
 inquit, leo. Id ille satis intelligens, inopinatusque
 persusus gudio. Ne tibi, inquit, tuum pro cate-
 ris officijs, tum pro hoc nuntio quam tandem di-
 gnam gratiam referam, si modo vera nuntias.
 Tuus centurio, qui custodia praerat, animadver-
 tens tam Marsya festinum aduentum, quam in-
 secutam illius verba hilaritatem Agrippa, suspi-
 catumque accidisse noni aliquid, rogavit qua de re
 intraret se confertum. Quibus primo cunctantibus,
 cum ille urgere non desineret, tandem Agrippa ve-
 iatim famulari aperuit omnia: ibi centurio gra-

iulius ei plurimā hanc felicitatē, cenā lautam
 apposuit. Sed dum epulis simul indulgetur &
 poculis, ecce tibi quidā superueniens affert inco-
 lumem esse Tiberium, & breui in urbē reuersu-
 rum. Quibus uerbis territus grauius centurio,
 capitalis culpa sibi conscius, quòd suam uincto
 latum cōuincem inuissit nuntiaro imperatoris
 obitu, prosurbat Agrippā de lectulo, hac se
 per inuolans: Tu me impune fallis mensius mor-
 tem Caesaris, & nō capite lues hanc lingue pe-
 lantiam? Et cum dicto uincti subter, soluti ha-
 elenus, & accuratius imposterū custodiri eum
 imperat: totamq; eam noctē in his malis. Agrip-
 pa exegit. Postera uerò die rumor de Tiberij
 morte increbuit, palam id iactantibus homini-
 bus, quibsdā etiam sacra hac de causa facien-
 tibus: moxq; allatæ sunt a Caio bina litere: al-
 tera, quibus senatui significabat successisse se in
 defuncti imperium: altera ad Pisonē urbi præ-
 fectū, idem indicantes, mandantesq; ut Agrip-
 pā ē castris dimissum restitueret in id quod
 antè habitauerat domicilium: quapropter bono
 animo nixit postea: nā licet custodiretur, tamen
 suo uictuabat arbitrio. Caterum Caius Romanus
 reuersus, Tiberij simul corpus referens, more so-
 lenni funus celebrari sumptuosissime: & cum
 uellet Agrippā eodem die solutum dimittere,
 monuit Anionem supersaditionem quòd ea uale-
 uellet homini, sed negabat ducere hanc festinē.

tionem, ne videretur hoc odio Tiberij facere, se
 confestim solueret quē ille uinxerat. Elapsis ta-
 men non multis diebus, accersitū ad se domum
 tonderi, uestemq; mutare precipit: imposito de-
 inde in eius caput diademate, tetrarchia qua
 Philippi fuerat, regē constituit, adiecta Lyfania
 quoq; tetrarchia, & pro ferrea catena dedit
 aureā pari pondere. In Iudæam autē Marullum
 misit præsidē. Altero deinde anno principatus
 Caij Caesaris Agrippa petijt ueniam nauigandi
 in suum regnū ordinandi eius gratia, reuersu-
 rum se hoc peractō pollicitus. Quod ubi impe-
 rator annuit, præter omnī spem rex apparuit,
 insigni exemplo quāta sit in rebus humanis for-
 tuna potētia, reputatione præsentis felicitatis &
 opes factis pristina: & alij quidem beatū prædica-
 bant, quē spes suas secutus esset peritūaciter: alij
 uix credebant tantam felicitatem hominū.

Quo Herodes tetrarcha in exilium missus est. C. IX.

Herodias autē Agrippæ soror, nupta He-
 rodi tetrarchæ Galilææ atq; Perææ, inui-
 debat fratri hanc potētiā, quē in celsiore quā
 mariū cerneret fastigio: urebat eam nimirum
 quod qui profugerat nō ualens debita dissolue-
 re, cum reuersus erat auctus dignitate ac fortu-
 na tam splendida: hancq; mutationē iniquissi-
 mo ferebat animo, præscripsit quoties illum uide-
 ret ornatum regis insignibus per turbas inuehi:
 adeoq; non poterat imperare suis affectionibus.

nas expeit, inquisitione facta, malū quod alteri
 molitur sibiſſe conciliet. Quid ubi Agrippa
 audiuit ex Antonia, tanto magis urgebat in-
 quirere de hoc negotio: & cum nulli oradi finem
 faceret, naſta opportunitatē Antonia, uidens
 Tiberium à prandio lectica geſtari, præcedente
 ipſius nepote Caio una cum Agrippa acceſſit
 propius: et pedibus eū c. mitata, petijt uocari et
 examinari Eurychū. Ad quā ille: deos teſtor
 Antonia, q̄ nō ſpōte, ſed tuis coaſtus precibus
 faciam quod faſturus ſum: quo dicto Macro-
 ſeiani ſucceſſori imperat Eurychum adducere:
 quo ſine mora ueniēte, rogat eū Caſar quidnam
 cōtra eū aſſerat à quo libertatem acceperit: qui
 reſpōdit: Domine, ueſtabantur in curru Caius
 iſte & Agrippa, me ſedēte illis ad pedes: ubi
 poſt multos ſermones ultro citroq; habitos, A-
 grippa his uerbis ad Caium uſus eſt: O ſi iam
 tandē dies illa ueniat, quæ ſenex iſte decedēs te
 orbi relinquat principem: nihil enim huic uoto
 obeſſe poſſet nepos eius Tiberius, quē tu facile
 opprimeres. Tum uerò ad publicā orbis felici-
 tatē mea quoq; priuatim accederet. His uerbis
 Tiberius facile credēs, nōnihil etiā ueteri offen-
 ſa motus, q̄ Agrippa iuſſus colere Tiberium
 ipſius ex Druſo nepotē, neglēto hoc mādato to-
 tus in Caium erat propēſior: uerſus ad Macro-
 nem. Huic, inquit, inſeſa uincula. At Macro-
 nō ſatis intelligens, quid illi diceret, neq;

enim de Agrippa suspicari tale quid poterat, cunctabar donec exactius rē perciperet. Interim Caesar aliquāvisper gestatus per circum, denno Macronē appellas. An nō, inquit, iussi ut huic nincula inycias? quo scitāte cui tandē, Agrippa inquā, ille respōdit. Agrippa uerō ad preces uersus, per memoriā filij, cuius consuetudine simul educatus familiarissimē usus fuerat, & per collata in adolescētē Tiberiū officia rogabat ueniam: sed frustra, pratorianus ita ut erat purpuratū in nincula trahentibus. Cumq; astus esset nehemēs, et pra inopia uini sitis cū ureret, conspicatus quendā ē Caij seruis nomine Thaumastū gerentē hydriā poposcit posū: & cum libenter oblatū hauisset, inquit, Ceriē tuo bono puer exhibuisti mihi hoc ministeriū: q̄ primū enim hāc necessitas enasero, impetrabo tibi libertatē a Caio, quandoquidē etiā nincto mihi non es gratus ministrare ut antea dum pristina mihi fortuna maneret integra. Nec fefellit hominē, sed gratiā ei reposuit: nā regnū adeptus Thaumastū a Caio impetratū manu misit, & bonorū suorū dispensatorē constituit: quin & moriēs hunc Agrippa filio Bernicāq; filia reliquit eadē ministerij conduione, apud quos in pretio usq; ad extremū diē habitus cōsenuit. Sed id postea cōtigis, Tunc uerō Agrippa ninctus ante regiam slabat inter alios quosdā aequē ninctos, incubens pra mœrore in quandā arbo-

rem: cui cū iam insedisset bubo, unus ē ninclis natione Germanus aliē conspicatus, scitatus est ē milite quisnā esset ille purpuratus: Et cognito Agrippā esse, Indarum nobilissimū, rogavit milite ut liceret sibi propius ad eū accedere: cupere enim se quadā de ipsius patria cognoscere. Quo impetrato, Et adhibito interprete, O iuuenis, inquit, corristas te quidē tam repētina Et impronisa fortuna mutatio: nec facile credes propē esse effugiū, sic cōsultenta rebus tuis divina providētia. Sed reston patrios deos, et qui huic regioni præsident, Et qui nos perduxerūt in hac ninclis, q̄ nihil auribus tuis daturus sum, neq; te inani consolatione lactaturus: non ignarus q̄ huiusmodi prædictiones si evenius frustretur, maiorē afferat mœstitia. cumuli, q̄ si nunquā omnino audita fuissent: itaq; aquū duxi vel cū meo periculo interpretari tibi quid dī portēdane manifestis auspicijs. Pieri non potest quin confestim euadas ex his ninclis, Et mortatis rerū vicibus ad amplissimā dignitatē simul atq; potentiā peruenias, usq; ad eorū inuidiam quibus nunc videris miserabilis. Felicem quoq; habiturus es. vita exitū, relictis in opum successione liberis. Ademento autē quādo hanc alitem iterum videris, quineum ex eo diem fatalē tibi futurū. Hæc sunt qua tibi celestes misfa hac auc nuntiant: anis rei cū habeam præscientiā, nisum est impariri te hac letitia, qui

spe futuri omnimodi lenius feras praesens infirmitas.
 Proinde rogo ut quamprimum felicitatem
 istam representari tibi sentiens, des operam ut
 nos quoque eripiamur ex his adversitatibus.
 Hoc Germani praesidium iam videbatur Agrip-
 pa ridiculum, quam postea maximam admira-
 tionem est promeritum. At Antonia graviter
 ferens calamitatem inuenit, Tiberium quidem pro-
 eo deprecari putabat non solum difficile, sed pro-
 pter repulsam inutile etiam: apud Macronem ta-
 men obtinuit ut in custodia servaretur à mili-
 tibus commodis moribus praeditis, convivoremque
 haberet centurionem ei cura praepositum, et quo-
 tidianis uteretur lavacris, et pateret ad eum li-
 bertis atque amicis aditus, quorum sublenaretur
 officiis: admittebanturque ad eum, Silus amicus,
 et è libertis Marsyas atque Stichus, infirmitates ei
 cibos quibus delectabatur: et stragula quasi
 uenalia circumferentes, noctu subdolernebas per-
 missu militum iam ante praemonitorum Macronis
 imperio: atque in hunc modum sex menses exegit in
 custodia. Caterum Tiberius Capreas reversus pri-
 mum languore modice lectatus est: inualecente
 deinde morbo iam male de se sperans, per Enodum
 libertorum suorum charissimum accersit filios, quasi
 ad extremum colloquimicerant ante ei non na-
 turales, sed adoptivi, nam Drusum unicum fi-
 lium amiserat: supererat huius filius Tiberius,
 cognomine Gemellus, et Caius ex Germanico

fratre natus, iam adules & disciplinis libera-
 libus pulchrè excultus, adhuc graciosus apud
 populum propter paternarū virtutū memoriā:
 ille enim apud omnes in maximo honore habi-
 tus est, q̃ esset modestissimis moribus, comis in
 alloquijs, & vixit se præferēs: quibus artibus
 nō sēnatus modo ac populi fauorē sibi parauit,
 verū etiā quātuor ubiq; sunt provincialiū,
 quos partim affabilitate, partim officijs deuin-
 xerat: quā ob rem defunctum omnes nō honoris
 simulatione luxerunt, sed veris lacrymis prose-
 cuti, tanquā in priuata quisq; mœstitia, adeo
 citra omne omniū offensam uixerat: quod &
 filio eius plurimū profuit, cū apud ceteros, tum
 maximè apud militarē multitudinem, quæ pro
 ipsius dignitate tuenda nullū periculū nō adi-
 tura uidebatur. At Tiberius cū Enodū iussis-
 set in crastinum summo mane filios adducere,
 precatus est deos patrios, ut manifesto aliquo
 indicio designarēt futurū successorem in impe-
 rio, cupiens quidē id nepoti ex filio relinquere,
 sed nō ausus rem tam arduā tentare inconsultis
 numinibus. Itaq; auguriā concepit, cū sibi suc-
 cessurum, qui sequenti mane prior ad salutandū
 se uenerit: quare pedagogum nepotis promo-
 nuit, ut mox prima hora adolescentem adduce-
 ret, ratus deum huic principatū annuere. Sed
 aliter uisum est cœlesti numini: nā cū impera-
 tor hac uolens diluculo iussisset. Enodū cum
 filijs

e filijs introuocare qui prior aduenisset, egressus
 ille Caium offendit pro cubiculi foribus: nam
 Tiberius auii proposui ignarus ientaculo re-
 moratus est. Tum Euodus, Vocat te, inquit, pa-
 ter: simulq; introducit iuuenē. Quo uiso impe-
 rator cogitare cepit diuinā prouidentiam, per
 quā sibi adempta sit potestas statuendi quae de-
 treuerat: sentiensq; diuersum cordi esse superis,
 non tam suam uoluntatē irritā doluit, q̄ uicem
 infelicis nepotis, cui nō satis esset principatum
 adimī, nisi etiā incolumitas in ultimū discrimē
 ueniat, quandoquidē alio potētiorē futuro, parū
 cum iustura uidebatur sanguinis propinqui-
 tas in emulatione potētiae, altero non ante secu-
 rum putante suum principatū, quā si insidijs
 praecuperit alterū: erat enim mathematicorū
 quoq; disciplinis addictior, iuxta quorū cōsilia
 in tota uita pleraq; agere est solitus: nā & Gal-
 bam olim uenientē conspicatus uersus ad inti-
 mos quosdā amicos, En, inquit, uirū, futurum
 aliquando Romanorum principem. In summa
 nemo Caesarum unquā tantā fidem habuit di-
 uinationibus, non uanas expertus aliquoties.
 Tunc quoq; magno mœrore affectus est ob id
 quod acciderat, nō secus ac si nepotem iam ex-
 tinctum cerneret: seq; ipsum culpabat, qui con-
 fugisset ad huiusmodi omnia: enim enim liceret
 ei securo ē uita excedere, nunc corruptam sibi
 hanc felicitatem praescientia futuri charissi-

morū infortunij. Itaq; quamvis turbatus inopi-
nata principatus sui successione, inuitus & re-
clamante unimo sic Caiū alloquitur: Fili, etiamsi
Tiberius propiore cōsanguinitate me cōtingat,
tamē cum meum dēre iudicium, tuum nerō deo-
rum immortalium suffragium secutus, tibi in
manus trado Romanū imperium. Rogo autē ut
hoc adeptus non sis immemor benevolentia no-
stra, qui tibi sum tanta felicitatis auctor: & quā
poteris gratiam mihi referas, amore cōplectendo
fratrē Tiberium: quandoquidē mihi nihil gra-
uius pro hoc beneficio, quod post deos totū meum
est, potes reponere, quā si illi non desis quē tibi
natura noluit esse coniunctissimum: nam alio-
quin etiam scire te oportet, illo superstite stabi-
lius fore tuum imperium: extincto nerō, infeli-
citaris tibi adesse exordium. Periculosa enim est
solitudo dignitatis culmen obtinētibus: & qui
in consanguinitatis iura peccant, nunquā diui-
nam ulionē effugiunt. Hac Caio extrema man-
data dedit Tiberius, omnia quidē pollicenti, sed
fictē. Quamprimū enim principatum affecutus
est, fratrem iuxta illius prasagium sustulit: &
ipse quoq; aliquanto post conitatorum infidijs
oppressus est. At Tiberius Caio successore sibi
designato post paucos dies obiit, cum nixisset in
imperio annis viginti duobus, mensibus quin-
que, diebus tredecim: post quem Caius Reip. praefuit,
quartus in imperatorū serie. Romani nerō nan-

LIBER XVIII.

nato eius obitu uehementer quidem gauisi
non tamen audebant credere: non quod
esse nuntium non cuperent, quod
grao redemissent liberis: sed
sentati falsis nuntius, se
suum deieperent, et
perniciem in
traherent.

ANTIQU. IUDAYCARVM

ei plurimā hanc felicitatē. cenā lausam
sed dum epulis simul indulgetur &
quidā superveniens affert inco-
m. & breui in urbē reuersu-
ritus grauius centurio,
quòd eum uincto
in interatoris
insu-

tionem, ne videretur hoc odio Terentij facere, si
 confestim solueres quæ ille vinxerat. Elapsis ta-
 men non multis diebus, accersitum ad se domum
 tonderi, vestemq; mutare precipit: impositio de-
 inde in eius caput diademe, tetrarchia qua
 Philippi fuerat, regem constituit, adiecta Lyfania
 quoq; tetrarchia. Et pro ferrea catena dedit
 auream pari pondere. In Iudæam autem Marullum
 misit præsidem. Aliero deinde anno principatus
 Caij Caesaris Agrippa petijt veniam navigandi
 in suum regnum ordinandi eius gratia, reuersu-
 rum se hoc peracto pollicitus. Quod ubi impe-
 rator annuit, præter omnium spem rex apparuit,
 insigni exemplo quanta sit in rebus humanis for-
 tuna potestas, reputatione presentis felicitatis et
 ægestatis pristina: et alij quidem beatum predica-
 bant, qui spem suam secutus esset pertinaciter: alij
 nix credebant tantam felicitatem hominis.

Quo Herodes tetrarcha in exilium missus est. C. IX.

Herodias autem Agrippæ soror, nupta He-
 rodi tetrarchæ Galilææ atq; Pærae, inui-
 debat fratri hanc potestatem, quæ in celsiore quam
 maritum cerneret fastigio: urebat eam nimirum
 quod qui profugerat non valens debita dissolue-
 re, tum reuersus erat auctus dignitate ac fortu-
 na tam splendida: hancq; mutationem iniquissi-
 mo ferebat animo, præsertim quoniam illum uide-
 ret ornatum regis insignibus per urbem incho-
 adeoq; non poterat imperare suis affectionibus.

ut matrum assiduis hortatibus ad similia speranda, & suscepta transmarina peregrinatione apud urbē ambienda erigeret: negās sibi uitam ferendā diutius, si Agrippa Aristobuli à patre supplicio traditi filius, & ob extremam inopiam metu creditorum profugus, reuersus regno fruatur: ipse nerò filius regis, & à cognatis ad regnū inuitatus, per desidiā nihil tale affectaret, primata uita contentus. Atqui marite nū, inquit, si tibi antehac molestum non fuit, in minore quā olim pater dignitate agere, nunc falsam honorem familia debituū appetere: neq; ferendum puta existimatione cedere uiro qui tuis quondā sustentatus sit opibus: neq; per tuam patiaris ignamiam, ut illi uideatur plus in paupertate superfuisset ad querēdam ampliorem fortunā industria, quā tibi in eam optimis facultatibus: quasi non pudendū sit te nunc ab eo secundum censeari, qui paulo ante nisi tua misericordia non potuit uiuere. Ergo Romā eamus non parcētes nec labori, nec auri argenti uel impendijs, quandoquidē non tam hoc seruare sit optabile, quā parando regno insinere. At ille resistebat aliquandiu quietis amore, & suspecta habens Romana negotia: conabaturq; tam in diuersam sententiam iraducere. Mulier contra, quāto magis cum tergiversari uidebat, tanto urgebat improbius, nihil nō sentandū censens regni cupidinez nec prius desistiū, quā maritū exorqueret cōsensionē.

sensum, non valentis aliàs eius importunitatem
excutere : itaq; sine parsimonia sacro apparatus
exquisitissimo, unà cum Herodiade Romã profi-
ciscitur. Agrippa porro cognita eorũ mente ac
apparatu, ipse quoq; se accinxit ad resistendum :
et quamprimum eos è portu soluisse didicit,
etiam ipse Romã misit Fortunatũ suum liber-
tuum ad imperatorẽ cum muneribus, et literis
scriptis cõtra Herodem : simulq; mādavit ut per
occasione amplius cū principe super hoc nego-
tio differeret. Qui subsequens Herodẽ, et secun-
da navigatione usus, tantum modò à tergo reli-
ctus est, quod cum primũ ad Casarẽ admissus su-
peruenit, literasq; reddidit : uterq; enim Puteo-
los appulit : et Caius iũ sorie apud Baias reper-
tus est, id oppidulũ est Campania, quinq; ferme
stadys è Puteolis distitũ : ubi palatia sunt splen-
didissima, dum imperatorũ quisq; superiores
vincere cõtendis magnificentia : invitantibus cõ-
lanacris calidis sponse è terra scaurientibus,
tam ad feriendam corporũ valetudinem, quàm
ad animos otio relaxandos cõmodis. Itaq; Caius
simul ab Herode salutatũ est, priorẽ enim cum
admiserat : simul Agrippa perlegit literas, ac-
cusantes Herodem, quòd prius cū Seiano conspi-
rasset in Tiberium, et nunc iterum Ariabano
Partho faueret cõtra Caij novũ imperium. Ar-
gumento erat ipsius tetrarcha apparatus, qui in
armamentarijs suis haberet tantum armorum,
quam

quantum instruendis virorū septuaginta milli-
bus sufficeret. Quare Caesar commotus, hercon-
satus est Herodem, utrāne essent quae nūtiaren-
tur de armorū numero. Quo annuēte, neq; enim
vera negare poterat: satis approbatā putans de-
fectionē, ademptā illi terrarchiam ad Agrippa
regnum adiecit, pecuniam quoq; eius donans
Agrippae indici: Herodē uerò perpetuò dāna-
uit exilio apud Lugdunū urbem Galliae. Cogni-
eo deinde sororē Agrippae esse Herodiadē, pe-
cuniam ei propriam cōcessit: & ratus nō liben-
ter fore marito calamitatis sociam, in Agrip-
pa gratiam se illi parsurū promisit. Ad hac il-
la: Tu quidem imperator, ut tua maiestae di-
gnum est loqueris: sed mihi coniugalis amor im-
pedimēto est, quo minus fruār hac indulgentia:
non enim equū censeo, ut cui secūda fortuna suā
socia, eum nūc in aduersa: deseram. At ille in-
digne ferens tam excelsū animū in femina,
ipsam quoq; cum Herode expulit, & bona eius
Agrippa largitus est. Atq; haec fuit vindicta,
quā Deus intulit tū Herodiadi, fratris successus
inuide ferētī, tum Herodi ad obsequendū uani-
loquentia uxoris nimis facili. Caius porrò primò
ac sequenti sui principatus anno Remp. admi-
nistravit egregiē: moderatq; se gerens, & Ro-
manorum sibi fauorē conciliant & prouincia-
lium: procedente uerò tēpore inflatus potentiae
magnitudine, oblitus est se esse hominē, & com-
mel

sumeliosus in superos, ad reliquam insaniam di-
minos etiam honores usurpare ausus est.

Iudæorum & Græcorum apud Alexandriam
seditio.

CAP. X.

Cumq; inter Iudæos & Græcos Alexan-
driam habitantes exorta esset seditio, terni
ab utraq; parte legati delecti ad Caium missi
sunt. Apion uero Alexandrinorum legationis
princeps multa in Iudæos iactauit crimina: in-
terq; cætera, quod Cæsarem non prosequerentur
debitis honoribus. nam cū quàm latè patet orbis
Romanus Caio exstruantur tēpla & altaria, &
pari honore colatur cū cæteris numinibus, solos
istos turpe putare dedicare illi statuas, aut iura-
re per nomē Cæsaris. Hic acerbe inuecto Apio-
ne, multisq; alijs quæ ad exsperandum Caium
facerent, Philo ē Iudæorū legatis potior, uir per
omnia clarissimus, Alexātri Alabarchæ fra-
ter, & non imperitus philosophia, parabat cau-
sam suæ gentis agere. Sed repulsus est à Cæsare
iubente illum abire, & per iracundiam uix tem-
perante ab iniuria: quapropter eiectus conuictio,
uersus ad Iudæos affectatores, Nunc, inquit,
oportet bono esse animo, quādo Caius iratus est,
nunc enim Deus nobis contra illum aderit.

Caius in Syriam misit Petronium iussu Iudæis
bellum inferre, nisi malint recipere ipsius sta-
tuam.

CAP. XI.

Caius porrò indigne ferens à solis Iudæis
ita se despici, legatū in Syriam misit Pe-
tronium successurū Vitellio: iubetq; ne cum na-

lido exercitus inuadat Iudæam: & si sponte id ad-
 mittat, statuum eius in templo Dei collocet: quod
 si detrectent, bello deuictos imperata facere adi-
 gat. Is assumpta administratione rerum Syria, de-
 dit operam ut exsequeretur madata Caesaris: con-
 tractusq; quantum poterat auxilijs, cum duabus
 Romanis legionib' hybernauit apud Ptolemai-
 dem, primo uere bellum illaturus: quod et Caio si-
 gnificauit per literas: qui collaudata eius indu-
 stria, hortatus est eum ad agendum gnauiter, &
 frangendam bello gentis contumaciam. Interim Iu-
 deorum multa millia uenerunt Ptolemaidem ad Pe-
 tronium, deprecaturi ne quid facere cogereantur
 contra leges patrias. Quod si omnino decretum sit
 statuum in fano ponere, ipsos primum interficeret,
 ac tum demum suo arbitratu rem perageret: nam
 quantisper superessent, non posse ferre niolari le-
 gulatoris sui decreta, tot retro seculis obseruata
 ab optimis patribus. Ad hac Petronius com-
 mior, Hac, inquit, qua assertis forte ualeret apud
 me aliquid, si meis ipsis consilijs & auspicijs rem-
 gererem: nunc necesse est me subseruire decretis
 Caesaris, quibus contrahere impune non licet. Ad
 hac Iudai: Si tibi Petroni certum est a praescripto
 Caij non discedere, neq; eos transgrediemur legis
 nostrae madata, freti diuina potestate, & maiorum
 nostrorum uiribus amulsi: neq; enim sumus adeo
 pusillanimes, ut quae nobis caeleste numen impera-
 uit proposito felicitatis praemio, ea prauaricemur
 inopastina uice cupidino. Quapropter feremus

*Fortunã quamlibet . dummodo patriæ legis reli-
 gio maneat incolumis : Et parati sumus subire
 pericula, sperantes Deum nobis nõ defore, pro-
 pter cuius honorẽ non reformidamus ancipitem
 fortuna aleam, Hoc malumus q̃ tibi per igna-
 miam parendo incurrere perpetuã ignominiam,
 simulq; ob neglectus leges indignationẽ numi-
 nis, cuius vel te indidoe potior quàm Caij habẽda
 est ratio. Ibi Petronius animaduertens eorũ ob-
 stinatã perniciem, neq; se posse sine certamine
 Et cede statim dedicare Caesaris, cum amicis
 Et famulitio properauit Tiberiadem, ut ex pro-
 pinquo melius res Iudeorũ dispiceret. Iudei ue-
 rò magnũ timentes è Rom. bello periculum, sed
 maius ex uiolatis legibus, iterum multorũ mil-
 lium numero occurrũs Petronio Tiberiadẽ, sup-
 plicantes ne se ad eam necessitatẽ cogeret, neue
 sacratam urbem pollueret ueniis imaginibus.
 Tum Petronius: Pugnabitis igitur cum Casare,
 nec illius opes, nec uestram imbecillitatem adhi-
 bentes in consiliũ? Non pugnabimus, inquiunt,
 sed moriemur: cuius, quã discedamus à legi-
 bus: simulq; procumbentes ac nudantes ingu-
 los, paratos se aiebant ad excipiendos gladios.
 Atq; hoc pacto perduratum est per quadra-
 ginta dies continuos, neglectis interim agricul-
 tura operibus, iam maximẽ sementis essent tem-
 pora: quando quidem certissimũ illis erat pro-
 posuim, mortem potius, quàm statuam illam
 aduic*

admittere. In hoc rerum statu Aristobulus Agrippa regis frater, & Elcias Magnus cognomine, cum optimatibus caeteris eius familiae, Iudaorumq; primatibus accedunt Petroniū, rogantes ut cōsideraret obstinationē populi, nēve illis de sperādi ansam praeberet, quin potius Caio scribat quāta pernicacia reclametur dedicationi status: utq; relicto agricultura studio, de bello quidē nulla virium fiducia non cogitent: sed parati sint mori potius, q̄ tantā religionis libem in se admittunt: ad hēc semēte omīssa instare Latrocinia, dum nō est undē possint persolui uctigalia. Forte enim scēti posse Caesarē, ne quid scuius in eam gentem statuat, nēve illi rebellandi materiam praebeat. Quod si nō moveatur ab infērēdi belli proposito, tum demū aggrediendum esse negotium: atq; haec fuerunt preces Aristobuli. Petronius uerō partim deprecatoris respectu enixē urgentis, & ipsius rei magnitudinis, partim cōtentiosi Iudaorū propositi, ratus indignum tam multa hominū millia in gratiā insipientis Caij perdere, & caeleste numen suamq; ipsius conscientia reueritus, maluit absurditatē rei per literas docere imperatorē uel suo periculo, nō ignarus q̄ ille esset iracūdo ingenio, & ad uindicandū prono, nisi quis quā primū farenti morem gesserit. Sic enim existimabat, etiamsi ille non decedat de senētia, & fortasse indignationem in ipsum ueriat cunctantius mandata exsequens

exsequentiæ: esse tamē boni viri officiū, pro incolūnitate infantis tam nūmerosi populi uel certum interitū non refugere. Ergo indicto Iudais cōuētū ad Tiberiadē, postquā adesse uidit multa millia, progressus in cōtionē ait expeditionē nō à se ultrò susceptā, sed mādato Casaris: cuius executionē differri periculosum esse, propter indignationē summæ potestatis: & alioqui cōueniēs esse ut ipse ab autoritate illius p̄deat, per quē ad tantū dignitatis fastigium euēctus sit. Atamen uestra, inquit, salutē meā securitatē aut existimationē nā præsērā, quos scio meritō pro patrijs legibus cōtendere. imō ne mihi quidem probatur, summi Dei templum temerari principū li cēntia: quamobrē legatos ad Caium missurus sum, per quos cognoscat uestrā irrenocabilē sententiā, quācumq; in me erit, hortabor ut honestissima uestra uolūtati assensum suum prebeat. Deus cuius potētia superior est omnibus humanis conatib; facit ut et religio uestra integra ac inuiolata maneat, & ille per immodicā honoris cupiditatē nullū sibi cōtrahat periculū. Quod si offensus iram omnē in me uertetis, patiar quoduis periculū, sine in corpus, sine in uitā illi sauire libeat, modō ne tam ingentem uestrā multitudinē propter constantē bonā uoluntatē perire uideā. Abite igitur quo sum quemq; uocat negotiū, & terrā labore uestro colite. Legationem autē ipse in urbē missurus sum.

sum. & quicquid in rem nostram potero, tam per me agam, quā per amicos meos & necessarios. His dictis concionem dimisit, hortatus ut agros colerēt interim, et bono essent animo: & ille quidē sic populū pro sua virili cōsolatus est. Deus autē manifestē ostendit Petronio suam providentiā, quodq; omnibus iustē atq; honestē coeptis propitiū faueat. Vix enim orationē finieras, cū repente imber præter omniū opinionē decidit, nullis tam serena die signis præmonstratus, & hominibus propter diuturnā ac cōtinuā siccitatē cœlitus pluviā penē desperantibus, etiā si nubes uiderent, qua toties spem eorū frustrata fuerat. Quapropter terra iam præter solitū præterq; expectationē rigata largis imbribus, Iudais spes facta est nō irritas fore preces Petronij. Quin & ipse præses magis etiā obstupescit, euidenter cernēs curā esse Deo res Iudaicas, attestāte tam insigni prodigio, ut nemo nisi impudēs posset cōtradicere. Cūq; accurate super hoc negotio scripsisset ad Caiū, dehortans ne tam multa millia in extremā desperationē atq; perniciē adduceret, neq; enim nisi bello cōpulsos discessuros à religione patria: ne seipse mulctaret luculētis ex ea gente prouentibus aternūq; apud eā sibi pararet improperiū: id quoq; adiecit, quā charus sit Deo populus, quāq; manifestis signis declaret suā erga illos beneuolentiam. Hæc Petronius. Rex autem

Agrip

Agrippa, qui tum fortè Roma degēbat, indies
 Caio reddebatur familiarior: quando etiā cōm-
 nium tale illi exhibuit, de industria procurato
 apparatu sumptuosissimo, adhibitoq; omni ex-
 quisitissimarū lauticiarū ac uoluptatū genere,
 ut omnes à tergo relinqueret in hoc certamine,
 atq; ipsum etiā Casarē: tantum illi studiū suis
 demerēdi principis per omne obsequium. Is de-
 miratus eius tam animū quā magnificētiā,
 qui etiam supra vires ac facultates placere sibi
 cōtenderet, uolēs q; cū eo certare munus officijs,
 iam uino quoq; factus hilarior, Agrippā ad la-
 titiā promouens sic allocutus est. E quidem ex-
 ante expertus sum tuā beneuolentiā, quādo ui-
 no etiā tū Tiberione periculis quidē a me colē-
 do deterritus es: et nūc uideo te modò mihi gra-
 uificeris, nulli rei parcere, ne facultatū quidem
 tuarū ratione habita: quare cū turpe mihi sit à
 se uinci officijs, quicquid hactenus p me cessa-
 rum est iam p̄sabitur: taniūq; ad pristinā meā
 erga te liberalitatē accedat enixē dabo operā,
 ut maximū ad futurā tuā felicitatē momentum
 allaturū sit: sic ille benignè promittebat, ratus
 ampla latifundia postulatū, aut urbium ali-
 quarū uectigalia. Ille uero quāuis iam pridem
 preces parauerat, tamen hactenus dissimulata
 tum demū per occasionem aperuit, dicens neq;
 olim propter priuatū cōmodum prater mandatū
 Tiberij se illū coluisse: & nunc nihil aliud ca-

ptare prater ipsius gratiā : nam & priorē munificenciā uberiorē fuisse quā unquā spe cōcipere potuisset, quantūvis improba. Esi enim inquit, maiora praeſtare ualeas, meis tamen non ſolū meritis, ſed cupiditatibus etiā abūdē ſatisfactū eſt. Ibi Caius attonitus hominis modestia, magis urgere coepit, ut uellet: uti ſua beneficentia, nihil nō polliceri perſeuerās. Tū Agrippa: Quandoquidē domine liberalitatē tuā iam benignē mihi offers, equidē petam, ſed nihil quod ad diuitias attineas, quibus iam per tuā gratiā abundo: illud potius poſtulabo, quod impetratū & pietatis opinione, et perpetuū ſauorē numinis ſibi conciliet. Mihi quoq; glorioſum erit, ſi poſt innumeras alias hanc unā etiā, mihi feceris gratiā. Rogo igitur ut mādātū renoces, quod Petronio dediſti, de ſtatua in Iudaorū tēplo ponenda. Hac illē uelut aleam iaciens, nō ignarus quantū ſubeffet periculū, quodq; capitale eſſet placitis Caij contradicere. Imperator autē ſimul officioſa liberalitate delinquit, ſimul pudēdā uanitatē ducēs, ſi corā tot reſtib. ultrō ad petendū pronocato, repēte muſaina dēnegaffet gratiā: ſuſpiciēs etiā uirtutē hominis, q̄ pluriſ faceret pietatē, ſuaq; gentis tranquillitatē, quā incrementum dominationis aut reditū, fecit eū uoti cōpoſitē. Scripſi igitur Petronio, collandās eiſ in-duſtriā in cōparādō exercitū, & in exſequēdis mādatis quae acceperat. Quod autē ad ſtatua-

autineat, si quidem dedicata sit & posita, sinē-
 dā esse: sin minus, nō esse cur in eo negotio plus
 laboris capiat: sed debere eū soluto exercitu re-
 uerti ad intermissa officia: remissum enim esse
 hoc Iudais in Agrippa gratiā, cui tātū hono-
 ris à se haberi, ut non possit uoluntati eius con-
 tradicere. In hūc modū Caius scripsit Petronio,
 priusquā ad defectionē spectare Iudaos cogno-
 sceret. Allatis postea de rebellionē rumoribus,
 indignē ferēs gentis audaciā, et contēptum
 imperij, homo omni dedecori obnoxius, nullāq;
 rationē honestatis habēs, & impetu iracundia
 quouis abripi solitus, quē refrenare nunquā stu-
 duit, imò ad felicitatē suam perire putans si
 quā maximē affectioni huic indulgeret, denuo
 scribit eidē in hāc sententiā. Quoniā plus apud
 te ualuerunt Iudaorū munera, quā mea mada-
 ta, quibus neglectis omnia illis gratificatus es,
 temet indicem facio quid de teipso statuere de-
 beas semel indignationem meam meritus. Volo
 enim te exemplū fieri & presentibus et poste-
 ris, nullo modo irrita habenda mandata impe-
 ratoria. Hac epistola missa quidē est ad presidē,
 non tamē Casare nino reddita, qui perferebant
 tardius nauigantibus, ita ut prius ille alias ac-
 ceperit literas, nuntiantes de Caij exitio. Deus
 enim nō fuit immemor Petronij, & periculorū
 quae propter ipsius honorē atq; Iudaorū religio-
 nē subijs: sed amoto à reipub. habenis Caio pro-

pter impiè affectatos diuinos honores, tanto maior habita est illi gratia tã à Romanis q̃ à prouinciliabus, maximo fauore præcipuis senatoribus cū prosequentibus, in quos potissimū Caius debacchari est solitus. Is extinctus est nō multo post quā Petronio scripserat illā mortis denuntiariicē epistolā. Causam autē propter quā Caius sublitus est, & quēadmodum cōparata sint in eum insidia, procedente stilo significabimus. Ceterū Petronio prius reddita sum littera de cade imperatoris, ac tum demū supernenerunt ille, quibus inebatur mortē sibi constiscere: quare latatus fortuito tyranni interitū, admiratus est. Dei prouidentiam, qui sine dilatione mercedē habui sibi honoris persoluerit, & Iudais præsentem opem attulerit. Et ille quidē miro hō modo euasit mortis periculum.

Quo in statu res Iudæorū apud Babylonē fuerint, & de Asinzo ac Anilzo fratribus. CAP. XII.

XVI. **I**nciderunt in ea tempora graues motus Iudæorū apud Mesopotamiam ac Babyloniā habitantium, cadesq; & calamitates quales nusquam memorantur in superioribus narrationibus, de quibus accuratē tractaturus, causas etiam ab origine repetam. Neerda dicitur urbs Babylonia, frequens populo, & agro fertili, quā tantā multitudinē possit alere: ad hac non parci hostiū assultibus, cincla fluentis Euphratis & firmissimis mœnibus: eidem flumini est & Nisibis

*Wisibis apposita: quare Indai freti locorū natu-
 ra, sacrum didrachma quod Deo ex more solent
 offerre, ceterāq; notinā pecuniā, in his urbibus,
 deponebant tanquā in cōmuni erario, inde suo
 tempore transmittēdam Hierosolyma: qua de-
 inde à multis hominū illo deducebatur, me-
 tacensū latrocinia Pariborum quorum ditiani-
 um suberat Babylonia. Ex his Indais erant
 Asinans & Anilans fratres, Ncerdenses pa-
 tria, orbatū patre, & à matre ad tētrini opifi-
 ciiū adhibiti, quod non in decorū habetur illa
 pensibus, ubi & viri exercēt lanificiū. Hos of-
 ficina magister, apud quē artē didicerant, quod
 cū aliquando ad operandū assēsissens, casti-
 gavit verberibus. Illi credentes se affectos inin-
 iā, detractis armis quae servabātur in eius do-
 nus pariete, consulerunt se in quendā locū ubi
 Iunius scinditur, uberē pascuis, & frugū ferti-
 lem, ceterorumq; fructuum qui reponuntur in
 hyemē: ad eos mox confluxit iuuenū quisq;
 gētissimū, quorū armis stipati pro ducibus se
 crebant, nemine cohibēte maleficia: cū enim fa-
 ti essent inexpugnabiles, & arcē sibi cōstru-
 cissent, dimissis exactoribus tributa colligebāt
 ab accolis, certū videlicet pecorū numerū, &
 quantum in alimenta eorū fas erat, promittentes
 amicitia morē sibi gerētibus. & propugnatio-
 nem contra externā vim si qua ingrueret, cōtra
 excisionē gregum ac pastorum, si detrectarent*

imperata facere: quapropter necessitate coacti
 miscebant eis quantumcumq; poscerent. Quo fa-
 ctū est, ut aucta eorū potentia, validi essent ad
 incursumdū quoslibet, nemoq; vicinorū auderet
 eos offendere, aut armis cum illis cōgredi: adeo
 ut ad Parthorū quoq; regē rumor hac deinceps
 rit. Sarrapa autē Babylonia postquā hac audi-
 uit, volens crescens adhuc malum opprimere,
 priusquā maius aliquod inde proveniret incō-
 modum, collecto quantum poterat ē Parthis ac
 Babylonijs exercitū, properavit contra eos, cu-
 piens ex improviso opprimere: obsessaq; palude
 suos insit aliquātisper quiescere. Postridie ve-
 rò Indeis sabbaticas Férias otio publico cele-
 bransibus, ratus non ausurū hostē incertamen
 descendere, sed nullo negotio ninctos se abdu-
 cturū, paulatim procedebat, ut decerpente in eos
 irrueret. Asinans verò qui aū sorte positus pro-
 pe se armis cū socijs desidebat in otio, Viri, in-
 quit, himitus equorū mihi aures perculit, non
 qualis est passim pascentiū, sed qui sefforē ergo
 nehan: nam ex frenorū sonitū sentio, vereor ne
 circūuenti sumus ab hostibus: sed procurat ali-
 quis speculatū, qui nobis quid immineat certò
 renunciet: optarim autē nana esse quæ diximus.
 Moxq; quidā profecti visum, celeriter redeunt,
 nō falsam suspensionē fuisse referētes: adesse ultio-
 res accepta iniuria: ex insidijs se obrutos egra-
 tu copioso velut pecora, ne ad repugnandū qui-
 dem

dem paratos, uetante propter ferias patria consuetudine. At Asinaus longe aliter quā speculatori uidebatur statuit, nō concedendā censens hanc uoluptatē hostibus, ut per otium in se grassarentur cadibus: quin potius uirtutis & presentis necessitatis memores cōiti debere, ut si ita fors ferat, nō inuicti pereant: primūq; cor-
reptis armis suos exēplo ad simile excitat audaciā, ad cōferēdas cū hoste manus eos animās:
& quia cōsumptum ueniebās, rem sacram se habere putantes, multis casus reliquos coēgit terga uertere. Eius pugna postquā ad Parthorū regē fama peruenit, admiratus fratrū audaciā, concupinis eorū aspectū & colloquiū: confestimq; ad eos misit fidissimū ē satellitibus qui hac uerba illis referat: Regē Artabanū tamen si iniuriam conuictoria in suo regno acceperit, indignationē tamen uirtuti ipsorū remittere: misissetq; se qui fide data impunitatē & securitatem uinculū eis offerret ipsius uocine, & amicitiam eorū cuperet, sine fraude omni & insidijs: paratā esse regis munificentiam, foreq; ut hac sua uirtute posthac rege fauente uictor melius. Tū Asinaus ipse quidē protectionē distulit, fratrem uerō Anilaum misit cum quibus poenit muneribus. Iuit ille ad regē, & facile admissus est. Artabanus autē uidēs Anilaum solum misisse, rogauit cūrnā domi reliquisset Asinaū cognitoq; metu illū se cōtinere intra palustria.

per patrios deos decierant, nihil eos se lasurum,
in fidem uenientes: idq; porrecta iuueni dextra
sancij, quod apud barbaros cōuenturos ceris-
simū est argumentū fiducia: nā post datā dextrā
apud eos nec fallere fas est, nec diffidere, cessan-
tibus omnino suspicionibus. Tum quoq; Ar-
tabanum hoc pacto remisit Anilai, persuasurū
fratri ne simul ueniat. Hoc autē agebat rex no-
lens cōciliatis sibi: his fratribus per Iudeorum
uirtutē illas satrapias cōtinare in officio, quæ ni-
debantur ad defectionē spectare occupato rege
alibi. Verebatur enim ne dum ipse rebelles per-
domat. Asinam autē apud Babyloniā uiri-
bus, siue uolentibus provincialibus, siue iniuriis
non reperaret à maleficijs. Hoc igitur cōsilio illū
accescit. Asinans uero facile à fratre in eā sen-
tentia inductus est, praeserim cōmemorante quā
luculente erga ipsos rex affectus sit, quodq; ad
firmandā fidē iusurandam interposuerit: quæ
ne primo quoq; tēpore ad Artabanum ambo
perueniūt. Ille perlibētē eas excepit, in primis
miratus generosum Asinai animū, q̄ uideret
breui statura hominem, q̄ primo aspectu con-
tempnenda specie, quasi nullius precij, apud ami-
cos dielitant, nihil esse in tantillo corpore, quod
tam uasto animo respōdeat, et inter epulas ostē-
sum magistro militum Abdagasi, predicans,
denarrans quanta fortitudine bella gerere so-
leat. Is cū rogasset ne bona regis uenia liceret.

illum

illum interficere, pernasq; tot malefactorū de eo
 suumere quibus Parthos laſerat: negauit ſe hoc
 permiſſurū in hominē qui ſe credidiſſet ſue fi-
 dei, data dextra cōfirmare et iureiurādo adhi-
 bito. Quòd ſi, inquit, uir bellicoſus haberi mi-
 nihil opus habes meo periurio ad abolendam
 Parthorū ignominiam: ſed redeuntē aggreſſus
 per uim abſq; meo cōſenſu opprime. Mane de-
 inde accito Aſinao, Tēpus tibi eſt, inquit, inua-
 nis domū reuerſi, ne diutius hic ducū in te odia
 pronoces, qui te forasſis etiā me inuito cōuare-
 tur interficere: cōmendo autē ubi terrā Baby-
 loniā, ut etiam tua cura totā à latrocinijſ. et illa-
 ſan euſtodias: mihi uiſiſſim cordi erit tua in-
 columitas, quandoquidē tuū caput nō dubita-
 ſti mea fidei cōmiſſere: hac locutus, datis mon-
 nueribus Aſinaū dimiſit. Ille domū reuer-
 ſus caſtella partim noua condidit, partim que
 prius habuerat firmauit munitionibus: breuiq;
 intantum auctus eſt, quantum ante eum nemo
 alius, à talibus exorſus iniurijs: nec conſentens ho-
 noribus Babyloniorū, à Parthorū quoq; obſer-
 uabatur ducibus, qui in uicinas provincias
 mittebantur cū imperio. Adeo creuit eius au-
 toritas unā cū potentiā, ut Meſopotamia tota
 ab ipſius penderet nutibus. In hac felicitate flo-
 rentior indies exegit annos quindecim: que nō
 prius exepit in deterius uergere, q̃ neglecto pri-
 ſtino uirtutis ſtudio, contempniq; influentis pa-
 tris

trij, voluptate uicti, dediderunt se externis libidinibus. Venerat forte in eas regiones Parthorum quidā dux eū coninge, tam alijs dotibus, quā insigni forma laudata usq; ad miraculū: hanc siue aspectu, siue fama cognitā adamauit Asinei frater Anilans: & cum neq; suis imperare posset cupidinibus, neq; ulla alia spes esset potiendi muliere, bello maritū eius petijt: primoq; conflictu caso Partho, uxor in uictoris potestatem & ihalamū peruenit: quod quidē magnarū calamitatū tam ipsi quā fratri fuit principium: cū enim amisso priore marito captiua duceretur, simulacra patriorū numinū quae gentilitio ritu & domi secū habere solebat & in itinere, clam inter ceterā supellectilem aduexerat, ea primum colebat sine arbitris. Deinde in thorum recepta, & nacla fiducia, propalam operabatur sacris quae à defuncto acceperat. Id factum obiurgabatur ab amicis utriusq; fratris primarijs, indignū facinus dictitāribus, contra Hebraica gentis ritus ac leges ductā uxorẽ barbarā, deditā impijs patria sua superstitionibus: quare uidendū ne dum nimīū indulgent voluptati corporis, à principatu excidant, quē diuino favore cōsecuti sint. Sed adeo nihil profectū est his admonitionibus, ut precipuus quidā cōfossus sit, dum liberius inuehitur: qui moriens iratum numē imprecatus est fratribus eorūq; socijs, uicium lafam & religionem & amicitiam

adum, utq; simili & ipsi ab inimicis afficerentur
exitio: illi quidē q̄ autores iniuria fuerint, hi q̄
patrocinatore legū per summū nefas opprimi
passi sint: quāvis enim molestē ferrēt talia, plus
tamē apud eos valebat praesentis uirtutis memo-
ria, cui acceptā ferebant praesentē felicitatē: sed
indignationem eorū accēdit mulieris impietas,
nō ferētū perimaciter amplexā sacra: Parthi-
ca: sacloq; cōcursu ad Asinaum nociferabatur
in Anileum: dicentes oportere eū, si prius pa-
rum potuit, quid utile sibi dispicere, nunc ceriē
erratū corrigere, priusquā id publica expietur
perniciē: nam & cōubiū illud nemini proba-
ri, ne parū cōueniens patrijs ritibus, et supersti-
tiosum nueniū cultū quē mulier sibi permit-
tat, pertinere ad Dei ueri iniuriam. At ille
quāvis agnosceret peccatū fratris allaturū sibi
ac suis magnū aliquod incōmodū, uictus tamen
germanitatis affectu facile ignoscebat succum-
benti tam indomitis cupidinibus. Sed cum ma-
iores indles cōcursus ad eum & nociferationes
fierent, tandem super ea fratrē admonuit, an-
teacta obiurgans, & iubens ne resipiscat in po-
sterū, mulieremq; domū ad cognatos ipsius re-
mittat. Nihil tamen hac admonitione effectum
est: quia mulier sentiens propter se murmur esse
in populo, et uerita ne Anileo propter amorē
sui diuina aliquid accideret, ueneno Asinaum
sustulit, secūra q̄ sub amatore indicē impūc-

auferret hoc facinus. Ceterum Anilæus ad se
 unū iam principatu redacto, cum exercitū fecit
 impetum in uicos Mithridatis uiri apud Par-
 thos nobilissimi, qui in matrimonio habebat
 Ariabani filiā: eosq; magna praeda abacta po-
 pulatus est: nā & pecuniā mālā & mancipia
 reperit, pecoraq; & res alias quibus fortuna
 possit auctiores fieri. Mithridates uerò qui for-
 tē sum nō procul aberat, audita uicorū expu-
 gnatione, indignè ferēs ulterò se ab Anilæo la-
 cessitū iniuria, habitaq; ludibrio suā dignitatē
 indicās, excita iuuenū manu, collectoq; equita-
 tu q̄ potuit maximo, obuiā profectus est consili-
 tarius cū Anilæo: & cum ad uicū quendā ex
 suis peruenisset, ibi quieuit: q̄ decreuisset postri-
 die Iudeos aggredi, sabbato instante quod illis
 religioso otio colitur. Qua de re pramonitus
 Anilæus à barbaro natione Syro aliterius cui-
 usdam uici incola, & inter cætera diligenter
 edoctus quo loco Mithridates celebraturus es-
 set cū suis conuiniū: inisso curare corpus militē
 noctū cātra hostes properauit, ut inopinōs op-
 primeret. Quò delatus circa quartā uigiliā, par-
 tim sopitos occidit, partim auertitos fuga coe-
 git salutē querere. Mithridatē etiā uinū captū
 secū abduxit, nudā super asinū imposuī, quā a-
 pud Parthos grauissimā habetur contumelia.
 Quē cum sic ad syluā quandā perduxisset, hor-
 tantibus amicis ut illū interficeret, ipsi dixer-
 unt

sum visum est, negāsi occidendū virum genere
apud Parthos precipuū, et honoratū affinitate
regia: prateritas enim iniurias posse impetrare
ueniā: quāvis enim offensus sit Mithridates,
habiturū tamē pro cōcessa incolūmitate gratiā:
q̄ si grauius in eū consulās, nō quieturū regem
nisi magnis cadibus in Indeos Babylone de-
gentes vindicet: quibus parcendum esse propter
coniunctionē sanguinis. Et ut ad illos sibi pa-
seat refugium, si qua clades accidat ut sunt belli
vicissitudines. Eam sententiā approbavit mul-
titudo cetera, atq; ita Mithridates dimittitur:
qui domū reuersus, ab uxore exceptus est con-
uicio, q̄ regis gener post acceptas à Indais tot
tam insignes iniurias, nūc captiuus etiā vitā eis
debere sustineret precariā. Aut igitur, inquit,
prislinā virtutē recipe, aut deos testor quibus
cura est regū dignitas, me tua cōditione nō usū-
ram postea. Ille partim nō ferens quotidianum
opprobrium, partim timēs mulieris elatū animū
ne dinortium faceret, inuitus quidē, coēgit tamen
quantas potuit copias, indignū seipse vita exi-
stimans, si homo Parthus Indais victoriā cede-
ret. Amileus nerō ubi cognouit aduētare illū
cū valido exercitu, turpe ducens cōsincere se in-
tra palūstria, et sperans fortunā contra hostes
priori similē, fretusq; milite iam assueto vince-
re, et ipse tōrā eduxit copias: cui prater vete-
ranos multum etiā prada cupidine se adiun-
xerant,

xerant, rati profligandum hostē quamprimum
 in conspectū venerit. Progressos autē meridiano
 ardore per regionē inaquosam ad nonaginta sta-
 dia *Mithridates* adoritur, adū & sui laboreq;
 itineris adeo fessos ut arma agrē sustinerēt, ipso
 recētibus viribus cōfestimq; in fugā versis tan-
 ta cades secuta est, ut milia virorū millia cade-
 rent. *Anilaus* autē dissipatus globo iuvenū effu-
 sissima fuga se in quandā sylvā recepit, relicta
Mithridati latissima victoria. Verū ad *Ani-*
laum brevi confluxit magna multitudo perdi-
 torum hominū, qui licentiā pluris quā pre-
 propriam salutē facerēt: usq; detrimentū quod as-
 ceperat in pralio, suppletū est duntaxat nume-
 ro: neq; enim cōferendū erant cū his qui ecce-
 rant, eo qd essent rudes militia. Duxit namē eos
 contra *Babyloniorū* castella lateq; nastabat o-
 mnia. Tum *Babylonij* reliquiq; hostes miserū
Necerdum ad *Iudeos* qui *Anilaum* deposcerēt
 ad suppliciū. Quod cum non impetrarent, neq;
 enim illis integrum erat hominē dedere, ad pa-
 cem eos invitaverūt: quibus tractationē de con-
 ditionibus pacis admittentibus, missi sunt tam
 ab illis quā a *Babylonij* legati ad *Anilaū*.
 Tum *Babylonij* perlustrato diligenter loco in
 quo se ille cōtinebat, clam noctū irruunt in se-
 pitos et gravatos crapula, & impūne quosquos
 adepti sunt interficiunt, & ipsum *Anilem*
 inter ceteros. Tum verò hoc metu exoneratū
Babylō

*Babylonis populus, qui antehac non ausus erat
 odiū effundere in nostros homines, cū quibus il-
 li propter diuersos ritus perpetuū est dissidium,
 nunc his nunc illis preualentibus : sublato in-
 quā Anilai sodalitie, in Iudæos undiq; coor-
 tus est. Itaq; non ferentes eorū uiolentiā, & sen-
 tientes se ad confingendū imparcs, nolentes cum
 eis habitare amplius, migrarunt Seleuciam ur-
 bem eius regionis precipuā, a Seleuco Nicanore
 olim cōditam: hac cōmune est Macedonum,
 Græcorū, & Syrorum domiciliū. Eò postquam
 confugerunt Iudæi, per quinquēniū nulla af-
 fecti sunt iniuria: sexto autem anno peste apud
 Babylonē grassante, denuo inde migratum est,
 quā multitudinē excipiente Seleucia, sequuta
 est Iudæos maior calamitas ex huiusmodi cau-
 sa. In hac urbe semper Græci male cum Syris
 cōuenit, Græcorū tamen factione preponderan-
 te: quò postquā a Iudæis migratū est, eorū fauore
 cōditio Syrorum cepit esse potior, aucta uiris
 bellicosus, & periculorum contēptoribus: quare
 Græci succumbentes, & uidentes se non posse
 recuperare dignitatē priſtinā manēre Iudæorū
 & Syrorū consensu, suos quisq; familiares Sy-
 ros appellauerunt de pace & amicitia. id quod
 facile impetratū est: nam cum utrinq; primati-
 bus cōmissum esset negotiū, secuta est reconcili-
 tiatio, quā ita demūratā fore placuit, si utriq;
 Iudæos cōmunibus prosequerētur odijs: eosq; ex
 N N impro-*

improviso aggressi, occiderunt supra quinquaginta virorum milia: nec ullus exiit, nisi si quis amici aut vicini seruauit misericordia. Et deinde secesserunt Ctesiphontē urbem Græcā nicā nicinā Seleucia, ubi quotannis rex hibernare est solitus, habens ibi maiore suppellectilibus partē repositā: ibi q; si des fixerunt, suos se rati regia maiestatis reuerentia. Caterum Babyloniorum ac Seleucensium terror omnes eius tractus Indæos peruenagatus est: quando quicquid erat Syrorum in illis regionibus, cum Seleucensibus conspirauit in eorum perniciem: quo factum est, ut pleriq; Necdā et Nisibim se reooperint, securitatem suam reponentes in earum munitionibus, quæ alioquin etiam habitantur à viris bellicosissimis. Atq; ita se tunc habuerunt res Indæorum per Babyloniam.

FL. IOSEPHI AN-
TIQVITATVM IVDAICA-
RVM LIBER XIX.

Quomodo Caius à Chzrea cæsus est. CAP. I.

Caius porro non in solos Indæos Hierosolymis et in vicinis regionibus degentes debacchatus est, sed terra mariq; quantalate Romanū patet imperium, quod maioribus repleuit calamitatibus, quàm qua unquam ueterum monumentis sunt pro-

dita. Sed maximè Roma ipsa eius scuitiâ exper-
 ta est, nihilo hac parte meliori conditione quàm
 urbes cætera, præsertim senatores ac patricij, æ-
 teraq; nobilitas: innumeri q; iniurijs vexaban-
 tur qui vocantur equites, opibus & dignitate
 senatoribus proximi, utpote ex quorum ordine
 senatorum habeatur delectus: hi enim ignominijs
 afficiebantur & exilijs eadibusq; & confisca-
 tionibus, qua tunc ferè cadis accedebant præmijs.
 Ut nerò pro deo gerebas, non contentus huma-
 nis honoribus colis à subditis, & Capitolium fre-
 quentans templorum omnium in urbe celeberrim-
 um. Ionem eius præsidem appellatione fratris
 salutare ausus est. Alijs quoq; operibus suam
 uidebat infaniam, quando à Puteolis urbe
 Campania ad Misenum alterum maritimum oppidum
 gravatus utremi trajecero, & alioqui ad suam
 dominationem pertinere existimās, se à mari ea-
 dem qua à terra obsequia exigeres, ab uno pro-
 montorio ad alterum ponte iuncto medio sinus
 spatium, curru ulro citroq; uelatus est: id enim
 idem iter dignum esse maiestate sui numinis.
 Templorum etià Græcæque nullum in spoliata
 reliquit, & omnes insignis artificum tabulas atq;
 stellas edicto ad se comportari imperavit, quic-
 quid ubiq; terrarum pulchri esset, in pulcherri-
 mo loco, hoc est, Romana urbe spectari debere.
 dictitans. His spolijs palatium suum & hortos
 exornavit, aliosq; suos secessus per Italiâ. Ad

hac Iouē qui à loco in quo vniversis Gracis co-
litur : cognominatur Olympius , opus Phidia
Atheniensis statuarij, ausus est iubere in Urbē
transferri: quod tamē factū non est , architectus
apud Memmium Regulum, cui demandatum
erat hoc negotiū, negantibus loco moveri posse
illasum simulacrū, & absq; uitio. Annus etiā
prodigijs fidem excedentibus Memmiū uentū,
distulisse imperata facere: quae ipse in seruis ex-
cusantibus cessationē suā literis : cuonq; capite
luendum esset neglectū mandatū, inieritis Caij
hominem exemis periculo. Eò deniq; insania
pronectus est, ut natā sibi filiā in Capitiālū de-
latam, in simulacri genua deponeret, quasi cō-
munem sibi cū Ioue prolem, in medio se relin-
quere dicens iudiciū, utro maiore parente sit ge-
nita: atq; hac agentē tolerabant tamē homines.
Permisu etiam seruis licenciā deferēdi suos do-
minos qualicunq; crimine : & cō grauius erat,
quia ex ipsius Caesaris auctoritate , & in eius
gratiam gerebantur omnia: adeo ut Claudium
ausus sit Pollux mancipium ipsius reum face-
re: & Caius sustinuit inter indices audire pa-
truum dicentē causam capitis , sperās suompri-
um se de illo supplicium : quod tamen ei non
licuit. Itaq; cum totum suae diuisionis orbē reple-
set Lycophantijs, & seruos crexisset contra do-
minos, passim illi tendebantur insidiae, alios ira
stimulante ad uindictam accepta iniuria, alij
ipsius

ipsum cade imminente sibi perniciem precauere nolensibus. Certè in publicum, nisi illo sublato, saluum manere non potuit, precipue nostra gens eius cade crepta est ex ipsis interitus faucibus: quapropter libet mihi accurate denarrare totum negotium, vel ideo ut argumentum sis diuina potentia, quod & in aduersis soletur homines, et modestia fortunosos admoneat, ne opinione diuturna felicitatis falsi, neglecta uirtute in perpetuam corruant miseriam. Tres in illius necè conspirationes facta sunt, quarum singula auctores habebant viros fortissimos: nam Aemilius, Regulus à Corduba Hispania ciuitate oriundus, manu conuinatorum circa se habebat, quorum opera illum tolleret: alterum Cassius Charea tribunus erat caput: Annius quoque Minucianus non paucos ad opprimendum tyrannum concitauerat. His Caius inuisus erat, Regulo quidem quod is natura omnem iniquitatem oderat: erat enim magnanimus, & liberali ingenio praeclitus, ita ut non dissimularet sua consilia: quae cum multis communicauit, vel amicis, vel alioqui uiris strenuis. Minucianus uero partim Lepidum ulciscendi cupidine, quæ illi amicissimum & ciuem cum primis egregium Caius occiderat: partim metum, quod uideret eius odia semper esse exosis capitibus, decreuit illum ferro inuadere. Charea non ferebat exprobratam sibi à Caio molliciem, & alioqui quotidiana pericula quibus propter fa-

miliaritatem eius erat expositus, optimè se putabat necesse ipsius evasurum. Commune autem omnium illorum erat propositum, superbe ac impotenti eius dominationi finem imponere: spes enim erat, successurum negotium, & re bene gesta servandam ope sua rempublicam, cuius saluti honestum esse vel vitam impendere. Sed Cherea fuit ferventior ceteris, tum cupiditate parandi sibi clari nominis, tum quod propter tribunatum faciliorem accessum habebat ad perpetranda facinus. Interim Circenses ludi agebantur, quibus impendio delectatur Romanus populus, & alacriter in circum concurrens, quicquid desiderat ab imperatoribus flagitat, & illi postulatis eius perlibenter indulgens, tum quoque convectione magna rogabans, ut tributorum ac vectigalium relaxaret onera. Ille non forens eorum nociferationes, dimissis militibus inbet clamatores illos passim correptos duci ad supplicium: multiq; hoc pacto capite plexi sunt: idq; talis populus, & cessavit à clamoribus, exemplo domini maiorem vita rationem habendam quam pecunia, quod niderens pro importuno eius studio multis representationum interitum. Hac magis etiam Cheream incitauerunt ad aggrediendum facinus, & compescendam immanem Caij ferociam. Et saepe quidem epulantem innadere decreverat, certis tamen rationibus id dissuasit: non quòd dubius esset propositi, sed quia

quia

quia captabatur occasio commodior, ut non irritum conatum rem ad effectum deduceret. Jam autem non modicum tempus exegerat in pratoriana militia: tum vero exactionibus prepositus, & debitis in fiscum redigendis, quorum quadam dilatione solationis conduplicata fuerant: dum in exigendo esset tempus, & afflictæ fortune hominum miseratione exsequitur mandata negligentius, contumax in se iram Caesaris, non sine probro effrenatus ac segnis animus: nec hoc contentus, quoties ille redemptibus vitibus signum à se peteret, firmum aliquod & probrosum dabat vocabulum: atque hac faciebat, cum ipsum non puderet in quibusdam à se institutis sacris uti amictu muliebri, cincinnisq; & alio ornatu quo sexum mentiretur. Et post hæc audebat exprobrare Therea turpitudine: qui & quoties talia signa acciperet ferebat indignissime, & magis etiam cum videretur iradens ea militibus, essetq; ceteris tribunis ludibrio: nam allaturo eo signum à Cesare, prædicebant fore ut afferret tale aliquod ludicrum: quapropter ausus est sibi aliquot ascribere, instam ira causam præferens. In his erat Popedius vir ordinis senatorij, omnibus frè perfunctus honoribus, alioquin Epicureus & tum sectator orij: hunc detulerat inimicus eius Timidius, qui in Caium iecisset conitina: & replem adhibebat Quintiliam mimam, propter formam adamatam tum alijs multis tum Popedio: quæ

cum nollet amatorē suum falso, ut erat, aestimatio
 grauari in causa capitis, Timudius urgebat
 tormentis eam subijci. Tum Caius exasperatus
 Chaream iubet sine mora torquere Quintiliam,
 ideo potissimū ei solitus cades & quæstiones in-
 iungere, & putaret hac executurū inclementius,
 quo mollicia notam effugeres. Quintilia porro
 cum torquenda duceretur, consociorū cuiusdam
 obiter pedē calcauit, innuens ut bono esset ani-
 mo, neue ad tormenta ipsius expauesceret: se
 enim ea perlaturā obfirmato animo: itaq; cru-
 deliter eam examinauit Charea, non sponte, sed
 necessitate coactus. Cumq; illa perduraret, du-
 xit eam in Caij conspectum, affectam modis mi-
 serabilibus. Cuius miseratione indignè lacerata
 imperator nonnihil flexus, Popedium absoluit,
 & pecunijs solatus est mulieris, calamitatem
 quā fortiter aequè ac feliciter tolerauerat. Id ue-
 rò indignissimè tulit Charea, sic traduci putans
 suam sanitiā, quasi iam immodicā, ut ipsum
 Caium remediū eius adhibere oporteat: quam-
 obrem sic Clementem & Papinium alloquitur,
 quorum hic & ipse tribunus erat, ille præfectus
 urbanarū cohortium: Nos quidem Clemens in-
 tuendo imperatore nunquam officio nostro de-
 fuimus: nam nostrā opera & industria coniu-
 ratorum alij necati sunt, alij tormentis incitum
 lacerati, ut ipsi nisi sint miserabiles. Sed hæcine
 sunt nostrā malitia munia? Tacente ad hæc Cle-
 mence,

mente, sed nulus rubore pudorem faciente mini-
 sterium talium, ceterum uerbis non auso sug-
 gillare insaniam Caesaris. Charea iam confiden-
 tius commemorare coepit calamitates urbis &
 imperij, Harum, inquit, causa vulgi sermonibus
 in Caium refertur: sed si rei disquiratur ueritas,
 ego mi Clemens, & hic Papinius, & ante nos
 tu Romanis, immo toti humano generi horum
 malorum causa sumus, qui mandata eius exsequi-
 mur: & cum finē imponere possimus eius tum
 in cines tum in reliquos subditos debacchatio-
 nibus, per tam fœda ministeria facti sumus ex
 militibus satellites ac carnifices, nō pro libertate
 Romanorum aut imperio gestantes arma, sed pro
 eius incolumitate qui eorum tam animos quàm
 corpora in seruitutem redigit, contaminantesq;
 nos quotidie cruore casorum & atrocissimis qua-
 sitionibus, donec ipsius iussu ab alijs pari moda-
 tractabimur: non enim hoc modo chariores ei
 reddimur, sed suspectiores potius: & alioqui as-
 suetus cadibus, quas libidine moderatur, nō in-
 dicio, nequaquam conquiescet prius quàm nos
 quoq; ceteris adijcias: nimis iam destinatus
 exitio, nisi maturè prospicimus ei cōmuni liber-
 tati, & nostrismet periculis. Clemens autem eiss
 approbare: Charea sententiā, tacere tamē eum
 iussit, ne sparsis in plures his sermonibus, &
 emulgaro ante effectum consilio, raperentur ad
 supplicium. expectandam esse opabilem occa-
 sionem

fionem, fortuito alicunde offerendam: sibi quidem ob ingrauescentē iam aetatem non satis esse animi, & habere se tutiora consilia: nam honestiora ne cogitari quidem posse. His dictis Clemens domum se recepit, secum agitans quā audierat, quāq; ipse dixerat. Chareas autem non nihil temere incipiens, ad Cornelium Sabinum & ipsum tribunū properat, quem virum quod non cōmendandum nosset libertatisq; amatores eximium, & ferentem agrē praesentem statum Reipublica, expeditum aliquod ab eo expectans consiliū, decrevit ei rem proponere, sollicitus etiam ne per Clementē res proderetur, et omnem moram periculosam existimans in tanto negotio: hunc postquam libenter id accipere intellexit, ut qui iam ante pari modo animatus, ideo tantū hactenus siluerat, quod cum nemine auderet communicare suam sententiam: tunc verò opem etiam polliceri non modò silentium, magis etiam cōfirmatus est in proposito. Itaq; rati non amplius cunctandum, ambo ad Minucianum se conferunt, magnitudine animi ipsis similis, & eodem accensum virtutis studio, Caio verò suspectum propter necem Lepidi, hominis Minuciano coniunctissimi, & insuper cōmuni obnoxii periculo: omnibus enim honoratis Caius erat terribilis, praeter ceteris in tales sentire solitus: & iam ante significationem aliquam inter se dederant, quā tum agebantur, iniquo se ferre animo:

animo : quāvis enim meus periculi non sine-
 ret eos manifestè proferre odiū quo Caium pro-
 sequerentur, tamē oculus quidam eius rei sen-
 sus mutuam inter illos benevolentiam concilia-
 verat. Et quoniam Minutianus dignitate præ-
 stabat, homo cū primus civiū nobilis, omnemq;
 laudem meritus, soliti etiam antea plurimū illi
 deferre, in eo quoq; congressu postulabant ne
 ipse initium sermonū faceret. Ille rogavit Cha-
 ream, quōdnam signū ea die ab imperatore ac-
 cepisset : vulgatū enim iam erat per urbem, quo-
 modo ei foleret dandus signis illudere. Ibi Cha-
 rea cupide arrepta occasione, fretusq; Minu-
 ciani fide, At tu mihi, inquit, libertatē signum
 da, cui gratias habeo, quōd me ultro properan-
 tem excitas : neq; mihi ampliori adhortatione
 opus est, si quidē tibi quoq; idem placere vidēo;
 Et priusquam cōveniremus iam antē consensi-
 mus : gladius hic, quo accinctus sum, ambobus
 sufficiet : quare age aggrediamur opus te auto-
 re, equidem volens ac libens sequar quocunq;
 iusseris, aditus tua prudentia; nec te debet tar-
 dare ferri inopia, dum animus tanto facinore
 dignus superest, à quo etiam ferrum solet effica-
 ciam sumere. Ipse certē totus feror, in hoc nego-
 rium, securus quid mihi pōst eueniat : quādoqui-
 dē nec liber nec vacat de me privatim dispicere
 in publica servitus patria, sublati legibus, Et
 omnibus imminuto à Caio perniciē : Et dignus
 sum

suum opinor vel te indice cui credatur hoc munda-
 sterium, quando & tibi eadem probari nideo:
 Tum Minucianus sic animatum sentiens, com-
 plexus hominē collaudatum hortatus est ut per-
 geret, apprecatus ut superi conatus eius valios
 habeant: atq; ita mutuum confirmari diversi
 abeunt. Fecit hoc consilium quodā omine fuisse
 formatū. Nam ingrediente curiam Charea, non
 eiusdem ē turba audita est, iubens eum, dijs iu-
 vantibus, destinata perficere: & primò suspi-
 casus est rem ab aliquo ē contratis proditam: de-
 inde intellexit incitari se aut à quopiam cōscio;
 aut voce Dei, cui cura sunt res mortalium: iamq;
 multi participes insidiarum armati aderant &
 senatores & equites, simulq; militum quotquot
 erant conscj: nemo enim erat qui non putaret
 necem Caij pertinere ad salutē publicā, & ideo
 pro se quisq; dabat operā ne quis in hoc sati-
 more caeteris virtute cederet, cunctis tam verbis
 quā opere in exitium tyranni conspirantibus.
 Nam & Callistus hic se adiunxit Caij libertus,
 qui nunc plurimum apud eum poterat, socius
 quodammodo tyrannidis, & formidatus omni-
 bus, abundansq; pecunijs quas ex munerū cor-
 ruspicijs parauerat: uebasurq; immodicē hac po-
 tentia, suspectū nihilominus habens principem,
 cuius ingenium norat implacabile, & in semel
 destinatus pertinax. Ipsi autem inter alias peri-
 culi causas hoc erat non postrema, quod effec-
 pecus

pecuniosus nimium : quare ad Claudium clam
descebas , colens eum quod sperares successu-
rum in imperiū . Et iam tum obsequijs captans
eius gratiam , quò tandē apud illum quoq; esset
in pretio . nam Et iactavit apud eum , iussum se,
ut veneno ipsum tolleret , Et hactenus semper
commentū differēdi causas innumeras . Videtur
autem mihi hoc finxisse in gratiam Claudij : nec
enim ille si patrum necare noluisse , tulisset ex-
cusationes Callisti : Et liberto cessanti imperata
facere mox representatum fuisset meritum pra-
mium . Claudius tamē qui diuino quodā favore
Caij furorem euasit , gratiam Callisto persuasus
habuit pro nunquā accepto beneficio . Caterum
Charea conatus differebatur indies consociorum
quorundam segnicie : nam ipse inuitus cuncta-
batur , omne tēpus parrando huic facinori oppor-
tunum indicans : etenim aggrediendi ascenden-
tem in Capitolium ad macclandas pro filia salute
uictimas saepe dabatur occasio : vel precipitandi
in forū ē fastigio basilica , nummos inde aureos
Et argenteos spargentē populo : vel opprimendi
celebrantem arcana sacra , quae ipse insisterat :
nam ipse Caius incautus erat propter securita-
tem , licet versaretur inter continūe preparatos
ad insidias . Itaq; inter suos iactabat Charea , si
putarent illum a dys seruari , sibi uni Et ani-
mum esse Et facultatem , vel absq; ferro confi-
ciendi hominem : adeo insensus erat contrariis ,
simens

timens ne elaberetur occasio. At illi uidebant
quidem eum pro communi libertate sollicitum,
postulabant tamen paulisper differri negotium,
ne si parum succideret, turbaretur tota ciuitas.
Et factis inquisitionibus praecluderetur uiris
fortibus ad opprimendum tyrannum aditus:
satiùs igitur esse dum ludi aguntur in palatio
adoriri facinus: hi celebrantur in honorem Cæ-
saris, qui primus dominationem à populo in se
transtulit: Et exstructa ante regiam scena, con-
ueniunt eo spectatù Romanorù nobiles una cum
uxoribus ac liberis, prasente etiam principe: ibi
conclusis iam multis millibus inera modicù spa-
tium, conatù facile successurum, non ualentibus
etiam si uelint succurrere protectoribus dome-
sticis. Assensit Chareas, decretumq; est primò
ludorù die rem aggredi: sed plus fortuna potuit
quàm consiliù, ita ut uix tertio statuta perege-
rint, qui fuit ludorù dies ultimus: cum Chareas
socijs cõuocatis, Muleu, inquit, elapsum est tem-
poris, quod nobis segnicie exprobras in hone-
stis consilijs, quæ uerendù est ne prodita in nihili-
tum recidat, Et Caius exasperatus magis etiam
sauiat. An non uideris quòd ad hunc modum
nihil aliud sit quàm libertatis detrimentum, Et
tyrãnidis accessio? cum debeamus nobis primùm
securitatē parare, deinde alijs perpetuam felici-
tatem, unde ad nos Et gloria maxima reditura
sit. Illis uero tam honesto proposito non contrari-
dicen

dicentibus, cunctantibus tamen adhuc, & per
 stuporem silentibus: Quid, inquit, boni viri, dis-
 ferimus? an nescitis hunc esse spectaculorū dicere
 ultimum, post qua peracta Caium esse naviga-
 turum? Decrevit enim navigare Alexandriam
 Aegypti visenda gratia: pulchrū vero fuerit,
 si emittamus ē manibus hoc propudium homi-
 nis, terra mariq; triumphaturum de Romano-
 rum ignavia. An non ignominiosum sit, nos
 Aegyptio cupiam libertatē oppressam non se-
 renti hanc gloriam cedere: ego, ceriē delibera-
 tiones uestras nō expectabo amplius, sed pericu-
 lum faciam hodie, ita ut fortē virū deceat, quic-
 quid fors ferat libetius perpeffurus, quā ut me-
 mino alium laudē tyrannicida occupet. His dictis
 & seipsum accendit, & ceteris animū addidit,
 ut omnes sine dilatione rem aggredi cuperent:
 moxq; palatium armatus gladio petiit, quod ita-
 mos sit accinctos tribunos signū ab imperatore
 petere: & fortē ea die vices petēdi ad ipsum re-
 dierant. Et iam confluebat multitudo ad palati-
 um, magno tumultu se invicē procurrēdo, dum
 quisq; locū spectandi praeipere nititur, magna
 voluptate hāc conventionē spectante Caio: quod
 nec senatoribus assignata essent loca, nec equi-
 tibus, sed promiscue sedebāt viri cum mulcri-
 bus, & serū confusi cum ingenuis. Progressus
 deinde imperator rem divinam fecit Augu-
 sto. Caesari, ad cuius num. honorem ludī celebra-
 bantur

banur : & cadente uictima conigit respergi
 cruore togam Asprenatus unus è senatorū nu-
 mero, quod ominosum ei fuit. licet tum risu ex-
 ceptum à Cesare: nam & ipse in eo tumultu oc-
 cisus est. Ferunt Caiū ea die præter naturā suam
 fuisse affabilem, ita ut insueta comitate omnibus
 fuerit miraculo. Peracto sacro consedit inter
 amicos in theatro, quod cōpactile instaurabatur
 per singulos annos hoc modo: duas habebat ia-
 nuas, alterā uersus subdinalem aream, alteram
 uersus porticū, per quam actores ingrediebantur
 & egrediebantur, non turbato spectatorū con-
 sessu: qua parte erat cella quedam tabularis in-
 sersepta, ubi mimi uersabātur, et musici. Cumq;
 iam & multitudo cætera sederet, et Chærea cum
 reliquis tribunis nō procul à Cesare, qui dextrū
 theatri cornu tenebat: Batibius uir pratorius
 submissa uoce rogauit assidentē sibi Cluuium
 consularem, ecquid noui audisset: quo negante,
 Ergo, inquit, scito instare hodie certamē tyran-
 nicidij. Tum Cluuius, Tace, inquit, bone uir, ne
 quis hac Achinorū exandiat: alludens Home-
 rico carmine. Sparsis deinde in spectatores mis-
 silibus, qua pomis constabāt & auibus propter
 raritatem gratis, Caius delectabatur diripiente
 hac certatim populo: moxq; duo quedā ominosa
 secuta sunt. Nam mimus inductus est in quo in-
 dex deprehensus in crucē suffigit, & fabula acta
 est Cinyra, in qua & ipse & eius filia Myrra
 occidit

occiditur: multūq; fictici erroris fufum est tam
 circa crucifixū, q̄ circa Cinyrā. Quin & eundē
 diē fuisse aiunt, quo olim Philippus Amynta
 filius rex Macedonū ab amico Pausania caesus
 ē dū theatrū introgreffus. Ceterū Caio dubi-
 tante, permaneret ne usq; finem spectaculi, pra-
 ferim cū dies effet ultimus: an lotus & cibo
 sumpto reuertetur, ut erat solitus: Minucia-
 nus supra Caiū assidens, uertit ne perires oc-
 casio, iam enim Charea egressum uiderat, sur-
 rexit iturus ad confirmandū hominē: cū impe-
 rator comiter apprehendens lacinia, Quoniam,
 inquit, hōc uir? Quē ille reuerens sedis denuo:
 sed uicis timor, & paulo pōst rursū surrexit,
 Caio nō amplius retinēte, q̄ cū p̄uaret abire ad
 aliquid necessariū. Tum Asprenas etiā horta-
 tus est Casarem, ut more solito lotus & pransus
 tum demū reuertetur: cupiebat enim ut con-
 siliis quod statutū erat, peragi. Et iam Charea
 coniuratos disposuerat, ut suo quisq; loco nan-
 tae operā: agrēq; morae ferebant, q̄ iam esset ho-
 ra nona dici: & Chareas uolebat in theatrum
 reuerti, atq; in sedentē irrūere: quāuis enim in-
 telligeret, id sine multa equitum, qui aderant ac
 sanatorū eade nō posse fieri, existimabat tamen
 tam bene rependi libertate publica: iamq; ten-
 dabat in theatrū, cū subito strepitū significatur
 surrexisse Casarem. Tum coniurati turbam di-
 monens, quāsi Caio hoc uolēte, re antiē uera ca-

præmet solitudinem quo facilius possent eadem perficere: præcedebant autem eum Claudius paterculus, et M. Minutianus sororis eius maritus, et Valerius Asiaticus, quos dimoveri uetabatur sua dignitas, eos ipse sequebatur cum Paulo Aruntio. Mox ubi regiã ingressi sunt, relicta rostra via per quã eum præstolabantur seniorum ministeria, et quã Claudius cum alijs præcesserat, deflexit ad infrequentẽ quandam cryptam ducentem ad balineas, pueros etiã eo loco nifurum qui venerant ex Asia, parim ad concinnandos hymnos sacrorum domesticorum, parim ad saltandam pyrrichen in theatro: ibi occurrẽs ei Charea signum postulavit. Et illo probrosum quiddam dante, convitio simul ac ferro eum adortus ferit graviter, non tamen letali ulnere: quod quidam data opera factum putant, ut multis ictibus consanciatus periret cruciabilis: mihi nõ sit uerisimile, quia tale facinus nõ admittit lenia consilia: quod si hoc animo id fecit Charea, videtur mihi fuisse omnium stultissimus, qui maluerit indulgere iracundia, quã cerneret se ac suos eximere periculo: maxime quando non deerant qui Caio possent succurrere, nisi quamprimum exhalaret animã: alioqui uidebitur se et amicos potius quã illum affligere uoluisse, cum posset re bene gesta clam se ultioribus eius subducere, non per dẽdo temerẽ sēptus, uel seipsum potius. Verũ hæc quisq;

in ulneris astringeret. Caius porro pra dolore ul-
neris, quod humerum inter & collum impa-
ctum ne ulterius procederet osse inguli retentū
est, neq; exclamavit attonitus, neque inuocauit
opem amici ullius, siue quod nemini satis fide-
ret, siue pra superbia: gemitu tantū edito, fuga
se proripiebat ulterius: quē paratus in hoc Cor-
nelius Sabinus impulsit, ut in genu procideret:
moxq; circumfistentium una vox erat, repete,
atq; ita consecrū cum illatis certatim crebris
ictibus: extremū autē inflixisse ferunt. Aquila,
qui ultimum exitiū illi attulit: anchor autē fa-
cinoris merito Charea dicēdus est, quāvis enim
adhibuerit socios, omnīū tamē primus id cōce-
pit animo, et modū perficiēdi inuenit, primusq;
ausus est consiliū cōmunicare cū alijs: quod ubi
probari sensit, cōiuratos in unum cōtraxit usus
eximia prudētia, & ad audendū accendit cre-
bris adhortationibus: cumq; res operā posceret,
hic quoq; primus in eū irruit, & sua viriute ca-
dē exorsus, trucidati cadaver proculcandū alijs
prebuit. quapropter meritō quicquid et à socijs
perpetratū est, ipsius prudentia, industria, atque
virutis, acceptū ferendū est. Sic Caius finit mul-
tis aōfossus ulneribus. Quo interfecto, Charea
cum socijs recipere se qua uenerat, uidebat im-
possibile: siue attoniti magnitudine facino-
ris, quod non leue esset periculum occidisse im-
peratorem gratiosum apud insanam multitudi-

dinem, paratis ad ulsionē militibus: sine quod
 angusta erant nia ubi patrata est cades, & re-
 ferre famulis ac custodibus, qui omnes ea die
 præslo erant ad officiū. Proinde per aliam viā
 conuenerunt se ad ades Germanici, cuius filium
 Caiū sum necauerāt: ha fuerūt consigna pala-
 tio: quod ita unū erat, ut tamen excelsus non esset
 edificijs per partes à singulis imperatoribus,
 quorū appellacionem retinebant: iamq; elapsi ē
 turba satis tūti erant pro tēpore, tantisper dum
 in occulto esset casus Caesaris. Primū autē Ger-
 mani senserunt eius interitū, cohors satellitū ex
 ea gente lectōrū ad principis custodiā: homines
 natura iracūdi, ut quinis alij barbari, q̄ plerūq;
 quid fiat nō intelligāt, robusti corpore & pri-
 mos hostiū impetus excipere soliti, & magnam
 ad victoriā momentum asferre in quācūq; partē
 incubuerint. Hi cognita morte Caij nehemēter
 indoluerunt, nō ipsius virtutibus rem metientes,
 sed suis cōmodis, q̄ graciosus apud illos fueras
 crebris largitionibus benenolentiā eorū sibi cō-
 parans: moxq; duce Sabino (is non sua aut ma-
 iorū uirtute, ut qui gladiator fuerat, sed insigni
 robore ad tribunatū prouectus est) strictis gla-
 dijs discurrebāt per domos scrutabundi ubi nā
 luerēt interfectores Caesaris: & primum forte
 oblatum Asprenatō frustratim lacerauerunt,
 eum cuius togam cruore uictima respersam di-
 ximus, infansulo sanē auspicio. Post hanc Mor-
 batione.

Batum nati sunt cinem nobilissimum, & ge-
 nus ducentē à multis imperatoribus: qui nihili
 apud fidentes fieri suā dignitatem nides, homo
 validus extorsit gladium reluctanti ei qui pri-
 mus se inuaserat: videbaturq; non inulsi mo-
 riturus, ni circumdatus militorū simul obrueretur
 ictibus. Tertius ē senatoribus Amicius cū
 paucis mala fortuna sicut priores in Germanos
 incidit, pertractus cō cupidine niscendi Caij ca-
 daveris, quē vehementer oderat: eius enim pa-
 trem eodē nomine appellatum non contentus
 egisse in exiliū, occidit postremo missis illō mi-
 litibus: nescit huiusmodi nepulos gratissimo spe-
 ctaculo: verū audito tumultu latebras y-
 nō effugit Germanorū diligentē perquisitionē,
 per irā fontes iuxta atq; insones trucidatū: et
 illi quidē tali fato absumpti sunt. ceterū post-
 quā in theatrum rumor de morte Caij perlatus
 est, plus demeratiōis inuenit q̄ fidei. Quidā enim
 etsi perlibenter interitum eius acciperent, quem
 iandudū optauerant, pra timore tamen credere
 non audebāt. Alijs cōtrā ideo non libebat cre-
 dere, quia verū esse volebant, atq; etiam maius
 putabant quā ut humana virtute posset effici.
 Hi fere erant pueri ac foemina atq; mancipia,
 cum nonnulli ex militibus: quod eius stipendia
 merētes simul exercerēt tyrannidē, ministri su-
 perbia, cōcutientes optimū quemq; cinium, &
 pradarū participes. Mulieres autē & iuuenius

deliniri, ut solet vulgus, spectaculis, muneribus gladiatoris, miserationibus, oblectamentisq; id genus alijs: quarum praeextus erat voluptas populi, re autem vera serviebant crudelitati et insania principis. Apud servos item gratiosus fuerat propter licentiam comitendi dominos, contra quas in eo paratum habebant praesidium. Facile enim erat fide impetrare conficta calumnia, et indicata herili pecunia non libertatem solum affequi, sed et divitias, quod delictoribus octava confiscatorum bonorum esset decreta. Nobilitum autem etiam quibus credibile fieret, vel quod aliquid praesenscerant, vel quod verum esset, non minus cupiebant gaudium, ut ne audivisse quidem se fingere: alij ne spe frustrata prodita voluntatis poenas lucrent: insidiarum alij conscij, et tanto magis praeseferentes ignorantiam, ne forte suspecti his quibus expediebat tyrannum vivere, deposederentur ad supplicium: nam et diversus rumor sparsus est, esse quidem saucium, non tamen occisum, verum diligenter curari a medicis. Quo factum est, ut audientium nemo declararet suum animum: aut enim amici eius erant, qui nuntiabant, et hoc ipso suspecti, quasi fautores tyrannidis: aut contra insensum homini, et ideo nimis cupide etiam falsa pro veris credita communicare cum alijs praestabantur. Accessit et alius rumor, qui maxime nobilitatis obscuravit gaudium: cum contempto vulnere periculo, sic ut erat crucientum procurrisse

riffe in forū, atq; ibi concionari apud populum:
 ita illi in diuersos affectus distrahebatur rumo-
 re anticipati: non tamen loco se mouere ausi sunt
 metu calūnia, sciens non tam referre quo ipsi
 animo id facerent, quā quo factū interpretarē-
 tur delatores & indices. Sed postquā Germani
 strictis gladijs circumdedere theatrū, nemo spe-
 ctatorū nō putabat de se actum, & ad cuiusvis
 ingressum expanescebant, quasi iamā contru-
 cidū hārebantq; inopes cōsilij, ne quibus nec
 manere intū esset, nec egredi. Tandē irrumpe-
 ntibus militibus clamor toto theatro tollitur sup-
 pliciter deprecantiū, & excusantiū insidiarum
 ignorantiam, siue insidia illa fuerint, siue quid
 aliud addebant et plāctus, & lacrymas, deosq;
 innocentia testes innocabant, & alia faciebant
 ac dicebant, quae eos docebat praesentaneū uita
 periculū. His fixa est ira militū, ne quid durius
 in spectatores consulerent: quandoquidem hos
 ipsūm quāuis furentibus immane uidebatur,
 circūlata caesorū cum Asprenae capita, & in
 ara deposita, quorū aspectū nihil miserabilius
 uisum est spectatoribus, dignitatē eorū & infel-
 icitatē reputantibus, & de se quoq; sollicitis, qd
 incerti essent etiā an omnino periculū euase-
 rint. Itaq; etiā qui instissimis odijs Caiū prose-
 quebantur, non tamen sincerū capiebant gan-
 diū, timentes ne auctariū eius cadis furēt, nulla
 seria spe ostendente se miseris. Tandē Aru-

eius homo graciosus, qui vocalis erat utpote
 praeo rerū nentaliū, paraueratq; sibi ex eo qua-
 sū diuitias ingentes cū pari potentia, theatrū
 ingreditur habitu quā maximē ad luctū cōpo-
 sitio: quāuis enim insensissimus esset Caio, tamen
 urgente praesenti discrimine ad dissimulandam
 letitiam, praeferebat insignia morroris omnia, quib-
 us uti mos est in charissimorū desiderio, nūtiat
 eius mortē, nō passus multitudinē diutius igno-
 vare qua acciderāt: deinde cepit reuocare Ger-
 manorū impetū, simulq; tribuni iubeant gladios
 recondere, significantes imperatoris merita: un-
 que quidem certissima salus fuit constipata in
 theatro multitudinis, et eorū qui quomodoq;
 inciderent in Germanos: qui si aliquā spem in-
 columitatis illius habuissent, à nullo abstinnis-
 sent maleficio: adeo illū diligebant, ut suarū
 animarū iactura redēptam salutē eius cuperēt
 nullo respectu calamitatis reipublicae itaq; tum
 demū cognita eius morte cohibuerunt impetum
 quo in vindictam ruebant, vel qd iam non am-
 plius erat tempus declaranda benevolentia, aut
 referenda gratia: vel quia timebant nō impune
 sibi fore tantam uolentiam, senatū in se animad-
 uersuro si forte ad eū rediret rerū regimen. Sic
 tandem Germanorum rabies sedata est, per Caij
 eadē paulo antē excita. Ceterū Charea qui mal-
 de timebat Atinuciano, ne periret in furcenas
 Germanos incidens, singulos milium prensabat.

de eo rogatus, precibusq; cōmendans eis salutē
 hominis: quo factū est ut ille unā cum Clemen-
 te ad eum perductus collaudaret tam egregiū fa-
 cinus, iestatus id esse ē republica, eiq; senatus
 nomine gratias egerit, q̄ nec in deliberādo cō-
 siliū, nec in peragēdo animus illi defuerit: dicēs
 hanc esse naturā tyrānidis, ut elata breui volu-
 pte ex impotēti & iniqua dominationis li-
 centia, infelicē sortiatur uita exitū, ut inuisa bo-
 nis omnibus: quod & Caio tunc accidisse, qui
 iam cum ante cōspirationē inīta legū contēptū,
 & non ferendis iniurijs etiam amicissimos a se
 alienauerit, à quibus nunc perēptus uideatur,
 eū reuera ipse sibi exitij causa fuerit. Iamq; &
 in theatro spectatores tumultuabundi consur-
 rexerāt, huiusmodi occasione diffugiēdi prebi-
 ta. Arcyō medicus correptus ut curaret quos-
 dā sancios, praetextu parandorū remediōrū di-
 missu proximos: re autē uera ut sese praesenti pe-
 riculo eximerent. Interea senatus in curiā con-
 uenit, populusq; in comitiū confluentis trucidā-
 tores Caij querebat, & is quidem serio, senatus
 uerō tantū in speciē. Cūq; Valerius Asiaticus
 mir consularis progressus esset ad tumultuantes
 & indignātes latere interfectores Caesaris, mul-
 tis eum rogantibus quisnā esset eius cadis au-
 tor, Vinā ego, inquit. Consules autē edictū pro-
 posuerunt, in quo continebatur Caij accusatio,
 iubentes ut domū redirent tam populus quam

militēs, populo quidem magnam relaxationem pollicēdo, militibus uerò præmia, si modo nihil turbarent & abstinerent ab iniurijs: nam metus erat ne exasperati clade aliqua ciuitatem afficerent, nène ad rapinas uerterentur & sacrilegia. Iam autem totus senatorum ordo conuenerat, præcipuè qui cadis erant conscripti: audēbantq; sperare aliquid, quasi ad se deuoluto rerum moderandarum arbitrio.

Quo Claudius principatum adeptus sit. C A P. II.

IN hoc rerum statum repente Claudius domi arripitur. Conuenientes enim in unū milites & collatis de rebus gerendis consilijs, uidebant populum non suffecturum tot urgētibus negotijs, si ad ipsum rediret rerum administratio: nec sibi uilem eam fore, si desinerent esse ministri principatus & quodammodo focij: optimū igitur uisum est rebus adhuc turbatis principem eligere Claudium, de sancti patrum, nemini eorum qui tum in senatum coëuerant non præferendum, siue natalium claritate, siue liberatæ eruditionis habenda esset ratio: qui cōstitutus in rerum sæligio præmia cuiq; pro meritis decerneret: hac sententia simul approbata est, & Claudius correptus à militibus: In senatum autē Cn. Sennius Saturninus, non nescius Claudium rapitum, & instare utrimus certamen, quasi protusus, nec tamē inuitus, increpide orationem dignam ingenuis & gentosis audientibus

ribus exorsus est in hanc ferme senectutem. Et si
 incredibile videtur, Quirites, quod praece-
 nentem spem nobis offerunt post tam longum tem-
 poris spatium, tenemus tamen libertatem, incertum
 quidem quam diu mensuram, et in potestate deo-
 rum suam quorum hoc munus est: sed qua in
 praesens certe exhilarare nos valeat, quicumque se-
 quatur exitus: bonis enim viris incundum est vel
 unam horam liberos in libera patria vivere, ne-
 quisque illius et florentis resp. aliquem gustum ca-
 pere: equidem prisca illius libertatis non memini-
 ne post eam sublata nascus, praesentis sane sumus
 cupidissimus, et felices existimo quibus datum
 est in illa nasci atque institui honestis studiis: pro-
 ximumque post deos immortales honorem huius ut-
 ris habendum censeo, quorum virtute vel sero tandem
 hac aetate nobis eam degustare contigit: qua felici-
 tatis utinam perpetua propagetur ad posterum: nam
 nobis vel hac dies sufficit, iam iunioribus nostrum
 quam senioribus: his quia non omnino ignari bo-
 norum libertatis morientur libentius illis quia
 virtutis exemplum recens propositum est, quod
 amulari sit longe pulcherrimum, et non degene-
 rare a claris maioribus. Quamobrem nihil no-
 bis magis curandum est, quam ut cum virtute
 vivamus, qua sola libertatem paris suis cultori-
 bus. Mihi res veterum audire tantum sunt cogni-
 ta: ex his vero qua ipsi videre licuit, satis intel-
 lexi quantum malorum civitates invehant tyranni-
 des.

des, uirtutē omnem de medio tollētes, & oppri-
 mentes ingenuos spiritus, metum contra atq;
 adulationem ducētes, quando non iuxta legū
 prudentiam, sed ad arbitratum principum ad-
 ministrant: ut omnia. Ex quo enim Iulius Caesar
 potestatē populi diminuit, & proculeatis legi-
 bus subuerit rempublicā, oppresso iure seruiēs
 suis cupiditatibus, nullum malorū genus est quo
 nō attrita sit ciuitas, dum inter successores eius
 posterior quisq; precedentē studet uincere in
 abolendis patrie moribus, & exhaurire urbem
 generosis ciuibus: q̄ existimarent hoc ad suam
 pertinere securitatem, si rem habeant cū deprā-
 uatis hominibus, & optimorū uirorū non solū
 magnanimitatem premant, sed ipsos etiam per-
 dant nō uno mortis genere: idq; cū multi iam
 deinceps in potestatis fastigio collocati fuerint,
 & singuli non ferendis grauaminibus onera-
 uerint rempublicā. Quorū unus Caius qui ho-
 die fato suo functus est, grauiora patrauit quā
 ceteri, nō in cines solum, sed & cognatos &
 amicos pariter immittens indomitā suam ira-
 cundiam, & iniustas poenas eis infligēs, insen-
 sus dijs simul & hominibus. Tyrannus enim nō
 sufficit uoluptatū studiū & superbia, neq; ra-
 pina & adulteria, sed precipuū commodū du-
 cunt si inimicorū totas exscindant familias: pro
 inimicis autem habens omnes liberos, nec ad
 placādos eos ulla iniuriarum patientia est effi-
 cax.

earum. etenim cōscij sibi quān multis malis opple-
 xerint homines subditos, etiam si illi contēptim
 ferant suum infortunium, ipsi tamē maleficientia
 sua memores, ita demū securitatem sibi pollicē-
 tur, si illos possint omnino tollere. His malis le-
 nati, & nemini nisi nobis inimicem obnoxij, id
 quod & praesentis cōcordia et futura securita-
 tis certissimū pignus est, instaurare collapsam
 civitatis decus, & iusta cura repub. in pri-
 stinam integritatē restituite. Liberiū est senen-
 tias proferre de his quae displicent, quando nulli
 dominus cernicibus imminet, cui potestas sit
 in earum auctores animadvertere. Quid enima
 aliud nuper crescentē tyrannidē aluit, quā isto-
 rum segnities, qui nulli in re libidini eius res
 fragati sunt? quietis enim voluptate nicti, &
 assueti mancipiorū more vivere, dum honesta
 morti turpem vitam praeferrunt, coniecerunt ci-
 vitatē in calamitates nō ferendas, quas partim
 auduimus, partim vidimus. Ante omnia verō
 tyrāni interfectores honores quān maximos
 decernite, Charea precipuē, qui vir dijs fauēti-
 bus cum consilio cum manu nobis libertatē pe-
 perit: cuius rationem haberi decet, ut pro aditu
 libertatis amore periculo, a liberatis digna pra-
 mia recipiat: honestissimū enim est benefacto-
 ribus gratiam reponere, qualis & vir hic ha-
 bendus est, Brutorū ac Cassiorū amulus interse-
 ctorū Iulij Caesaris: & hac parte antefrendum
 quod

quòd illorum opera bellis civilibus perinrbatū
 est totū Romanū imperiū: hic uerò caso tyranno
 omnibus malis ciuitatē eripuit. Hac Scenius, se-
 uatū magna cum uoluptate audiente, et quot-
 quot equitum adcrant. Tum exsurgens Trebel-
 lius Maximus, anulū ci detrahit, in quo lapil-
 lus erat inclusus insculptā habens Caij effigiē:
 quod ille cum intēsus aliò nō animaduertierat:
 statimq; ea confracta est. Et iam nox processe-
 rat, cum Charea signū a consulibus petijt: atq;
 illi libertatē dederunt. Adcō autē mutatas res,
 mirabantur, ut ipsis sibi nix satis crederēs: tunc
 enim primū ex quo reip. administratio popu-
 lo est adempta, signi dandi mos ad consules re-
 diijt, penes quos ante Caesares imperium fuit in
 milites. Id acceptum Charea militibus tradidit
 his qui à sensu stabant, uidelicet quatuor co-
 hortēs amantiores imperij legitimi, quā tyrāni-
 di: hi mox abierunt cum suis tribunis, pauloq;
 post etiam populus laetus ac spei plenus, multum
 sibi placēs ob reuersam in pristinū statū rempu-
 blicā, et Charea nihil nō tribuens. Is indignē
 ferens superesse uxore Caij et filiā, mittit unū ē
 eribunis Iulium Lupū, qui utrāq; interficiat:
 ideo potissimum illi demādato negotio, qd Cle-
 mentis esset cognatus, et dignus ut in partē ne-
 mires tyrānicidij, quasi totius cōsiliij a principio
 conscius. Non deerāt tamen ē coniuratis quidā,
 quibus crudele uideretur sanire in mulierem,
 quando

quando Caius non ipsa incitāte, sed sūp̄te more
 rem parens ingenio ciuitatē afflūxerat, & florē
 mobilis exstinxerat. Alij cōtrā illam potissi-
 mum malorū omniū causam assenerabāt, à qua
 amatorio potionatus incideras in insanīā, atq;
 ita unā ueneficam attulisse toti Romano orbi ca-
 lamitates maximas: quorū sententia postremo
 nīcē, & Lupus properauit ad hoc ministeriū,
 ne quid moraretur publicū cōmodum. Cumq;
 uenisset in palatiū offendit Cesoniam humi stra-
 tam iuxta maris cadauer, inopē omniū qua so-
 lent exhiberi mortuis, et fixatā cruore uulne-
 rum, afflicta nē se cū iacēte simul filia: nec alia
 nox eius audiebatur q̄ Caij accusatio, q̄ aman-
 tissimae uxori non parisset pramōenti toties:
 quod quidē tum ambigū uisum est, sicut nunc
 quoq; duplicē interpretationē recipit: alijs sic
 intelligentibus, consuluisset eam ut rediret ad sa-
 uiorē mēte, & in ciues sanire desineret, mode-
 ratūq; principē ageret, ne forē prouocati eius
 crudelitae, parē ei nīcē reponerēt: alijs cōtrā,
 instigasse eā maritū ut sine mora coniuratos ple-
 deret, & quāuis nihil comperti haberet quod
 animaduersione dignū sit, sua tamen securitati
 prospiceret: idq; tum exprobratū illi, q̄ etiā ad-
 monitus segnior fuerit: adeò in diuersum sen-
 sum trahebantur uerba mulieris. Qua dum
 aduenientē Lupū animaduertit, oīlēs iacen-
 sis cadauere, cū lacrymis & lamentis rogabat ut
 propius

propius accederet : nūq; sensu cadis causa eum
 uenisse, nō magni pendente uerba nihil ad suū
 propofitū faciemia, cōseſlimandū ingulum
 prabuit, miserabiliter suā conditionē deplorās,
 ac urgēs ne differret incepta à socijs fabula ex-
 tremum actū addere, atq; ita magno animo ne-
 cem peritū, cuius comitē habuit etiā filiā in-
 fantulam: quod mox ipse factū renuntiauit Cha-
 rea. Ita Caius quarto sui principatus anno fi-
 nit, uir & ante principatū maleficus, nolupta-
 ribus deditus, & fauor delatorū, periculatorūq;
 metuens, atq; ea de causa sanguinarius, unicū
 fructū potētia existimans si abuteretur ea con-
 tra immeritos, & praeus ex iniustis cadibus ac
 rapinis ageret: attollens se supra humanū fasti-
 gium, et diuinitatis opinionē affectās, popula-
 riq; assentatione deprauatissimus: legū cancelli-
 los non secus quam uirtutis impedimenta abo-
 minans, & ne intīmā quidem amicitia pili fa-
 ciens, quoties ira stimularetur ad uindictam ac
 supplicia: osor bonorū uirorū omniū, quicquid
 collibuisseſſet citra omnē contradictionē licere ſi-
 bi postulans. Quare ne à sororis quidē germa-
 na ſupro abſtinuit, ex quo illi maxima apud ci-
 ues exorta eſt inuidia, propter incredibilem &
 multis retro ſeculis inauditā libidinis licentiā.
 Quid autē eius regale aut magnificū nullū eſt
 memorabile, aut excogitatū ad utilitatem ho-
 minū, praeter receptacula exſtancia circa Rhe-

gium & Sicilia nauibus frumentarijs ex Aegypto uenientibus : hoc enim citra controuersia maximum opus est, & utilissimū nauigantibus. At ne id quidē absolutū est, sed imperfectum mansit remissa coniectione operantium. In causa fuit studium rerū inuiliū, & q̄ pecuniā in priuatas suas uoluptates insumere maluit, quā in publicā magnificentiā: alioquin orator facundus, & peritus utriusq; literatura tam Graecā quam patriā: facileq; intelligebat omnia, ad quorumuis orationes respondens ex tempore: & uel in maximis negotijs suadendi facultate praeclitus si quis alius, quā uel ingenij felicitate, uel diuturna exercitatione sibi parauerat. ad cuius laudis emulationem magnos stimulos ei pater addiderat, Tiberij qui ante hūc imperauit ex fratre nepos, eximius in hoc studiorum genere, a quo degenerare in hac parte erubuit, qua ceteros cines a tergo reliquerat. Nec tamen ei bona institutio profuit, quō minus licentiam adeptus perniciē sibi accerseret: instantū ardua res est eos sapere, quibus adest quiduis facientibus impunitas. Usus enim honestissimis amicis à principio, quo facilius bonā opinionē sibi pararet, tandē eos à se alienauit usurpāda immodica licentia, quorū odijs indies gliscentibus postremo per insidias eorundē oppressus est. Ca- 11
terum Claudius, ut supra dixi, cognito Caij casu, & hac de causa, perturbatione totius palatii, de

vij, de sua salute anxius latebat in quodā angu-
 lo, nullum periculi causam habens prater clari-
 tatem nataliū: nam priuatā vitā agens permo-
 de sē se gesserat, uel mediocri statu contentus, li-
 terisq; se oblectabat Grecis maximē, omnē ne-
 gotiorū deuotās strepitū. cum uero attonita uul-
 gi multitudine, regia referta discursantibus cū
 furoris ac consternatione militibus, plebe quasi
 metu dominationis soluta ulro citroq; ruente
 temerē, pratoriani qui potiores habentur in cr-
 reliquos milites, cōsultare ceperunt quid agen-
 dum sit, non tam solliciti de nece principis, quē
 iure casum existimabant: q̄ quomodo rebus suis
 prospiceret, Germanis in interfectores, fauienti-
 bus, suimet respectu magis quā utilitati publi-
 ce. qua omnia magis augebant trepidationem
 claudij, maximē cum uideret circumferri aspre-
 natis & unā cū eo caesorū capita: stabat enim
 in quodā loco gradibus aliquot accessibili, ob-
 securitate eius se occultans. Ibi Gratus unus ē pa-
 latinis militibus, non ualens satis uultum eius
 discernere pra tenebris, hominē tamē esse uidēs
 qui latere cupias, propius accessit, licet rogatus
 ut discederes: & tandē protractū agnouit in-
 clamans alios sequētes, profectō hunc esse Ger-
 manicū, dignum qui uacantē imperatoris locū
 occuper. Tuon claudius uidēs eos paratos ut se
 rapiant, metuensq; ne iubente Caio plecteretur
 equis, rogabat ut sibi parcerent, innocentia suā

commemorans, & excusans se inscium rerū omniū. Ad qua Gratus subridens dextra prehensum sic alloquitur: Desine de incolumitate esse sollicitus, cum potius debeas animū ad principatum erigere, quā dū Caio sublato tua virtuti offerant, orbem terrarū tandē respicientes fessum calamitatibus. Quare age maiorū tuorū solū recipe: moxq; attollas eū in humeros, non valensē praemetu simul ac gaudio pedibus insistere: iam enim cōplures pratoriani circa Gratum versabātur, ita ut quidā putantes Claudius rapti ad supplicium, miserarētur ut hominē innocuum, & qui totā aetate exegisset in otio, ac saepe sub Caio adductus esset in uitae periculum: quidam etiam dictitaret, ad consules pertinere de eius causa iudiciū. Verim militibus magis ac magis affluētibus, & diffugiēte inermi multitudine, Claudius nō procedebat propter imbecillitatem corporis, quādo etiā ipsius lecticarū fugerant, desperantes de salute domini quē raptum viderāt. Itaq; cum hī soli tenerent palatium, paritē urbis ut ferū antiquissimā, & iam attētarēt curā reipublica, maior etiā fiebat cōfluxus ceterorū militū, Claudius libētē videntium, & magno studio conantiū eum ad principatū euehere, etiā ob Germanici fratris memoriam, cuius gloria haerebat adhuc in animis hominū: ad hac succurrebant precipuorū senatorū cupiditates immodicae, & quavis per eam

peccatum sit ante mutatu statũ reipublice. quẽ
quia in pristinu restitui iudicabant impossibi-
le, rursus non esse in rem suã uidebant, si unus
quispiam citra ipsorũ operã possetur imperio,
cum liceat pronecto Claudio dignam ab eo pro
meritis gratiam recipere. Idas & alias inter se
conferetes cõsultationes, cũ alijs quoq; affluẽti-
bus cõmunicabã: cũq; idẽ omnib' probaretur,
armatis cinclũ sublimem in castra perulerunt,
ut ibi sine impedimẽto reliqua peragerẽt. Dis-
sidium autẽ inter senatũ & plebẽ incideras, dũ
illi ad pristina redire dignitatẽ, & induclã à
tyrannis seruitutẽ effugere cupiunt: plebs cõtrã
hanc felicitatẽ eis inuidens, & frenũ corũ cupi-
ditatibus imperatoriã potestatẽ esse existimãs,
sibiq; aduersus potẽtiorum iniurias prasidiũ.
gaudet audiri quã Claudio contigerunt, sperãs
huius opera cariturã se bellis ciuilibus, & alijs
malis quã olim Pompeianis tẽporibus ciuitatẽ
affligerant. Senatus porrò cognito quòd milites
Claudium in castra transportauerint, electos sui
ordinis viros illò miserunt, qui cum doceant,
non esse per uolentiã affligendũ imperiũ: pra-
stare ut senatui permittat cura reipublica, &
unus sit è senatoribus, iuxta leges pronisurus
cum alijs quomodo res administrari debeant:
memineritq; quã misere tractata sit ciuitas, uel
à prioribus dominis, uel nuper Caio principe,
sub quo ipse in communi fuisset periculo: neq;
decret

decere ut q tyrannidē in alio detestatus sit, nunc patriā sponte intēperij eius subijciat. Quapropter si senatus pareat, & cū laude ad pristinum reuertat omniū solitā uirū retinens, fore ut maximis cumuletur honoribus à liberis ciuibus, & opinionē optimi uiri lucrifaciat, q non grauetur sub legibus p uices nūc praeſſe alijs, nūc subijci. Quod si nihil motus Caij exitu pergat in propositis, se certē obnixuros eius conatibus : nam & nō conſemendā militū manū stare à ſuis partibus, & armorū superesse copiam ſeruitorumq; multitudinē, quorū opera in proptu ſu. Sed praecipuā ſpem eſſe in decorū auxilio, q pro recto & honeſto certātes adinuare ſoleāt : nihil autē honeſtius q̄ pugnare, p libertate patria. Hac legati Veranius et Brocchus, ambo trib. plebei; p̄cumbentesq; ad eius genua ſuppliciter orabāt, ne ciuitatē in bellū ciuile conijceret. Et cū uiderēt eum ſeptū magna frequentia militū, & nihil eſſe collatos ad hūc cōſules, rogabāt, ut ſi principatū ambiret, mallet eum à ſenatu accipere: hoc enim aequius fore & ſc̄ptius, ſi abſq; uolētia, cū bona offerentium gratia habenas imperij capeſſeret.

Diſſidium inter ſenatum & plebem. CAP. III.

Porro Claudius ſciens ſenatus arrogātiā, modēſtē legatis reſpōdit pro tempore : ſed parum iutum ratus ſe in eorū fidem committere, fretus hortatibus malitum operam impigram pollicentium, incitante etiam Agrippa decrenū principatū ultrò oblatum non dimiſit.

tere è manibus. Is enim postquam sua digni-
tatis autorem Caium exanimè collocasset in le-

III. Clulo, & cōposuisset ut tum poterat, persunctus
hec officio prodijt ad eius satellites, nūtiāns vi-
uere quidē cum, sed quia crucietur vulnerebus,
nūc se medicos ea de causa petere. Caterū ubi
cognouit raptum esse à militibus Claudiu, agrè
dimota turba ad eū peruasit, & nactus eū tur-
batum, prouumq; ad cedendā potestātē sena-
tū, cōfirmāuit, hortatus ut magno animo in re-
sinēdo principatū pergeret. Tamq; unus erat è
fauoribus Claudio, cū accersitus à senatu igna-
rum se omniū simulans, & unguētiatur tanquā
à cōpotatione ueniens, ex senatoribus quasit
quid de Claudio factū fu: quibus id quod uerū
erat respondentibus, & insuper ipsius sententiā
de praesenti statu postulātibz: se quidem aie-
bat pro senatus dignitate nullū recusare peri-
culum, suadere tamē ut magis spectet utilitatē
reipublicae, quam quae in praesens grata uidean-
tur auribus: cōtendentibus enim de principatū
opus esse armis et militibus, ne imparatis in cir-
uamē descendētibz aliquid aduersum acci-
dat. Illis & arma sibi superesse dicentibus, &
collaturos se pecuniā: nec deesse militē, et posse
armari seruitia uocata ad pileū: subiūxit rex,
Vtinā P. C. conatus noster succedat, nō dubitabo
tamē quae in rē nestrā puto promere: Scitis qui
à Claudio stāt ueteranos esse, et rei militaris lon-
go usu peritissimos: p nobis autē erit mācipiorū

præter omnem opinionem liberatorum colluvis in-
 tractabilis, quos ne gladium quidem satis scien-
 tes stringere, opponemus viris exercitatissimis:
 quamobrem mihi placet mitti ad Claudium qui
 ei deponere principatum suadeant, & ad eam le-
 gationem meipsum offero. Hac ubi persuasit cum
 alijs aliquot mittitur, & Claudio seorsum tre-
 pidationem senatus indicat: auctorq; fuit, ut re-
 sponderet sicut decet ad summam potestatem eue-
 ctum principem. Respondit igitur, mirum non ui-
 deri quod senatus agere ferat subisse unius arbitrio,
 experius aliquot principum senitiam: nunc vero
 degustaturum eum etiam aquam ac moderatam do-
 minationem, qua nomen quidem principatus ha-
 beat, sed reuera omnia gerat de communi senten-
 tia: quare non esse cur de eius fide dubitent, quem
 in uaria temporum conditione nunquam ab honesto
 discessisse suis ipsi oculis uiderint. Cum hæc man-
 datis legari dimissi sunt, moxq; concionem apud
 prætorianos habuit, sacramento adactos ut in fide
 manerant, uirumq; dixisse quina drachmarum
 millia. Sub diluculum autem Coss. senatum uo-
 cauerunt in Capitolini Iouis aedem: quorum alij
 delituerunt in urbe, ne irent: alij rursus maiore sunt
 profecti, præuidentes quoniam res euasura esset.
 optantesq; intam seruitutem cum otio potius quam
 ancipitem aleam reparanda dignitatis pristina.
 Conuenerunt tamen centum non amplius, qui-
 bus consulantibus de presenti negotio, repente

clamor militum pro foribus stantium tollitur, unum imperatorem à senatu creari postulantium, ne quod detrimentum patiatur imperium communicatum pluribus: & suam quidem sententiam proferebant de uni alicui committendo imperio, in illorum autem potestate sinebatur delectum eius qui videretur principatu dignior. Quod senatui valde incommodum accidit, in locum sperata libertatis succedente metu à Claudio: nec tamen deerant qui affectare rerum fastidium, propter nobilitatem generis, affinitatemque coniunctam cum Caesaribus: nam M. Minucianus vir cum primis clarus, & in matrimonio habens sororem Caij Iuliam, seipsum offerebat, consiliis aliam ex alia causatione uelentibus. Valerium etiam Asiaticum alter Minucianus interfector Caij cohibuit: fuissetque cades quanta nix unquam alias edita, siquis permissus fuisset cum Claudio de principatu contendere: praesto enim eras gladiatorum non contemnendus numerus, & cohortes vigilum, cum magna manu remigum ulro confluentium: quapropter multi metu ab ambiendo sunt deterriti, quod vel sibi ipsis timerent, vel populo. Deinde appetere iam die Charea cum socijs aderant allocuturi milites: quos illi cum viderent manu silentium innuere, concionari non passi sunt, omnibus unum imperatorem, idque sine dilatione poscentibus. Tum necdum minime senatus poterat expedire constitutionem

Reip

Reipublica, multisibus auctoritatē eius cōtemnen-
 sibus, & intersectoribus Caij amplissimū ordi-
 nem militari insolentia cedere non patientibus.
 Tandem Chærea non cōtinens iram quod impe-
 ratorem peterens, daturū se ait, si quis signū af-
 ferret ab Eutycho: is erat auriga Prasimus Caio
 dilectissimus, cuius equitio stabulu exstruendis
 ille niles operas exegerat à militibus: idq; non
 eo dicto exprobrabat eis Chærea, multaq; alia,
 allaturū se Claudi caput minuitans: indignum
 enim esse, si post insanum stulto principatū com-
 mutaret. At illi verbis eius nihil mori, strictis
 gladijs, & sublatis signis tendebant ad Clau-
 dium, aduēcturi se his qui iam sacramēto ipsius
 se obligauerant. ita senatus desertus est à suis
 propugnatoribus, & consules ferme in privato-
 rum redacti ordinē, morēq; stuporeq; occupa-
 tis omnibus, nec scientibus quid nam agendum
 post irritatū in se Claudium: iamq; poenitentes
 ulius in alium iactabāt conuitia. Tum Sabinus
 ē tyrānicidus natus in medium progressus, citius
 se eos omnes constrictaturum ait, quam passu-
 rum ut se inspectante imperium committatur
 Claudio, et asciscatur uleronea servitus: simulq;
 Chæream obiurgabat, quod cum primus cōtem-
 pssset Caium, nūc metu mortis nideatur publi-
 cam libertatē prodere, quasi verò sine hac ulla
 voluptas vita possit esse viris fortibus. Ille cōtra
 hac amissa sibi certū ait mortis propositū, nullo

namque primo senare mentem Claudi. Interim in castris multi senatorum per confertos milites exhibebantur ad officium exhibendum Claudio, & inter ceteros alter Consul Q. Pompeius, eo magis inuisus militibus, quod senatum ad libertatem hortatus fuerat. quamobrem strictis cum innadentes gladiis perpetrassent eadem, nisi fuissent à Claudio cohibiti, qui ereptum periculo aspidere iussit suo lateri. Sed non idem honor habitus est reliquis senatoribus qui cum eo simul venerat: aliquot enim etiam plagas acceperunt, repulsi dum illum salutare properant: Aponius vero discessit sanctus, & eorum nemo non periclitatus est. Rex Agrippa etiam auctor fuit Claudio, ut mitius se erga senatores gereret: his enim sublati non habitum quibus imperet. Cui ille libenter paruit, iussitque eos convenire in palatium, quod ipse per mediam urbem lectica delatus est, deducuntibus militibus non sine vexatione plebeie multitudinis, è tyrannicidis autem Charea & Sabinus conspicui processerant in publicum contra edictum Pollionis, quæ Claudius paulo ante Praetorianis presecerat. Ipse perlatus in palatium convocatis amicis capitalem sententiam in Chaream protulit. Quamvis enim facinus per se ridebatur magnificum, perfidia tamen crimen obiectum est, & exemplum erat statuendum securitati futurorum principum: ductus est igitur ad supplicium una cum Lupo aliisque copulibus. Fertur Chaream

re tam magno animo tulisse id infortunium, nihil
 nouit uuln ad indecorū habitum, atq; etiam
 Lupo exprobrantē lacrymas: cumq; is detracta
 ueste quereretur de frigore, ille canillatus est, lu-
 pum nunquā offendi frigore. Et inspectante co-
 rona eorum qui deduxerant, rogauit militem,
 num exercitatus esset ad cades, & num acutum
 haberet gladium: postulauitq; eum quo ipse
 Caium interfecerat: deniq; uno iclu feliciter
 perijt. Lupus autē deiecto animo parum fortiter
 cernicem prabens pluribus iclibus demū conse-
 ctus est. Paucis post diebus quando solenne pa-
 renzandi tempus redijt, pop. Rom. dum suorum
 quisq; manes honoraret, eadē opera etiam Cha-
 rea suam parietē in ignem conijciebant, apprecati
 ut propitius non irasceretur ipsorum ingratitu-
 dini: atq; hic fuit exitus Charea. Sabinus autem
 non solum absolutus à Claudio, nerūctiam per-
 missus eandem quam antē præsēturam gerere,
 iniquum ratus, si à fide coniuratiū data desci-
 sceret, in corpus adaecto capulo tenuis gladio
 suamet manu opertum quaesuit interitum.

Quomodo Claudius Agrippæ paternam regnum red-
 didit, & edicta eius in Iudæorum gratiam. C. IIII.

Claudius porro ablegatis militibus qui
 cumq; suspecti esse poterant, edictū propo-
 suit, quo Agrippā in regno per Caiū antē con-
 cesso cōfirmabat, collaudans simul eius operam
 & industriā: addita insuper Iudæa et Samaria,
 quod

quod olim ad eius aui Herodis regnū pertinuis-
 sent. has igitur velut familia debitas restituit.
 Abilam autē & finitimam eius ditionē in Li-
 bano, qua Lysania fuerat, adiunxit de suo. Por-
 dus deinde regis cum Ro. pop. in as incisum est
 in urbis foro medio. Antiochū autē suo regno
 priuatū Comagena donavit & parte quadā Ci-
 licia. Dimisit etiam Alexandrū Lysimachium
 Alabarchā veterē amicum, & olim procura-
 torē suae matris Antonia, quē Caius iratus vin-
 xerat: cuius filio Marco Bernice desponsa fuit
 Agrippa filia: quo defuncto ante nuptias, rex
 virginē Herodi suo fratri eam collocavit, impe-
 trato illi regno Chalcidis à Claudio. Per idē tem-
 pus apud Alexandriā inter Iudaos & Gracos
 exorta est seditio. Occiso enim Caio pēs Iudaorū
 sub eius imperio vehementer oppressa, & multis
 iniurijs ab Alexandrinis affecta, cepit animos
 resumere: moxq; ad arma ventū est. Tum Clau-
 dius per epistolam mandat Aegypti praefidi, ne
 seditionē illam cōpescat: & ad precis Agrip-
 pa ac Herodis regum edictū Alexandriam &
 Syriam missis scriptū in hanc sententiam. Tibe-
 rius Claudius Caf. Aug. Germanicus, trib. pot.
 edicit. Quoniam cognitū habemus Alexandri-
 nos Iudaos iam inde ab initio ius eius civitatis
 ex aequo cū Alexandrinis ceteris consecutos à
 regibus, sicut patet ex instrumētis super hoc con-
 scriptis et cōtinnationibus regijs, post adiectamq;
 impe

imperio nostro per Augustum Alexandriam
 misisse illis sua iura integra cōservata per mis-
 sos illo diuersis tēporibus praesides, nullamq; de
 eorū iure cōtrouersiam extitisse etiā cū Aquila
 praefuit Alexandria: permissumq; eis ab Au-
 gusto, ut in defuncti eihmarcha locū alium suis
 suffragiis substituere, neq; quisq; in suis ritibus
 maneat, neq; cogatur religionē patriam desere-
 re: ceterum Alexandrinos concitos cōtra con-
 ciues suos Iudaos C. Caesaris temporibus, propter
 insolentem illius insaniam, dum cōtra patriam
 gentis religionē pro Deo coli ab eis postulat, &
 recusantibus infensus est: nolo incōcussa esse iu-
 ra eorū a Caij insania: eisq; ius esse perscuerandi
 in patrijs ritibus. iubeoq; utramq; partē quoad
 fieri potest dare operā ne quid turbarū commo-
 neat, idq; proposito hoc edicto ita statuo. Atq;
 haec erāt qua in illo edicto cōtinebantur. In reli-
 quum autē orbem Romanū tale missum est: Ti-
 berius Claudius Cas. Aug. Germanicus, Pon-
 tificex max. trib. pot. Cos. designatus 11. edicit.
 Petentibus à me Agrippa & Herode regibus
 mihi amicitissimis, ut permitterē Iudaeis in impe-
 rio nostro degētib; uti suo iure quādamodum
 antea, sicut & Alexandriam habitantibus con-
 cessimus: libenter precibus eorū annuimus, non
 deprecatorū tantum causa, sed quia ipsos dignos
 indicamus hoc nostro beneficio, propter serua-
 tam pop. Ro. fidē & amicitiam. Aequissimum
 igitur

igitur censeo, nullam ne Græcam quidē urbem
negare illis ius suum, quandoquidem & sub
D. Augusti principatu conservatū eis fuit in-
tegrum: licebitq; in posterum Iudæis per totum
nostrū imperium sparsis habitantibus uti ma-
iorum suorum moribus, quos iam nunc moneo
ut hac nostra gratia contenti modestius se ge-
rant, neq; conspuant religiones externarum gen-
tium: suis autem suo arbitratu vivant legibus.
atq; hoc meum edictum civitatibus, colonijs,
& municipijs Italicis, ac provincialibus per
magistratus publicari nolo, ad reges quosq; atq;
dynastas transmitti, non minus triginta conti-
nuis diebus ita proponendum, ut ab omnibus
humiliantibus possit perlegi.

Agrippæ in Iudæam reditus

CAP. V.

His edictis Alexandriam & per totū im-
perium dimissis Claudius Cæsar declara-
vit quomodo in Iudæos animatus fuerit: moxq;
Agrippā ad curam sui regni misit auctū ma-
ioribus honoribus, cōmendatūq; per litteras pro-
fudibus provinciarum simul & procuratoribus
omnibus. At ille ut re bene gesta magna cele-
ritate reversus est: et quamprimum pervenit Hie-
rosolyma, novina sacrificia persolvit, nihil omit-
tens eorū quæ lege præscripta sunt: unde et mul-
tos Nazææos tondere iussit, & catenā au-
ream à Cuius donatum pondere parem illi ferrea
que regia iussu iussit, monumentum ad-

versa fortuna mutata in prosperam suspendi in
 sacratio supra gazophylacium: qua doceres spe-
 ctatores & sublimia posse corrucere, & Deum
 valere illa erigere denno. omnes enim admo-
 nentur per hanc consecratā catenam, & Agrip-
 pa leni de causa priuatus dignitate sit ninctus,
 pauloq; post compedibus solutus splendidiorē
 quā ante principatū adeptus sit: eam esse na-
 turā rerū humanarū omnium, ut celsissima quaq;
 prolabatur facile, rursumq; inclinata restituan-
 tur in pristinū fastigium. Ritē igitur notis Deo
 redditis Agrippa Theophilum Anani filium
 submonuit à summo sacerdotio, & Boëthi filium
 Simonē cognomine Cantharā in eius locū sub-
 stituit. Erant autē Simoni fratres duo, & Boë-
 thus pater, cuius filiam Herodes rex uxore dū-
 xerat, sicut diximus. Idem igitur quod fratres et
 pater sacerdotiū Simon adeptus est: quēdamo-
 dum olim sub imperio Macedonū idem cōtigis-
 tribus filiis Simonis pontificis, eius qui Onia pa-
 tre prognatus est, ut supra meminimus. Con-
 stituit deinde pōtificatus rex Hierosolymitis be-
 nivolentia gratiam reuoluit, remisso eis tributa
 quod soliti erāt in singulas ades pendere, deco-
 rum putans si nō pateretur se nunci amore mu-
 tuo. Magistrum autem prefecit toti sue militia
 Silam, quem multorū & dissimilium laborū in-
 diuiduum socium habuerat. Paulo post Dorita
 quidā iuuenes natum tenet: rē religionis specie
 postulat

posuerunt in Iudaorū synagoga statuam Caesaris, quod Agrippam vehementer commouit ad iracundiam, quod ea res perditum iret inslituta patrie. Quare sine mora ad Petronium Syria praesidem profectus questus est de Doritarum audacia: qui & ipse non minus agrè ferens hoc facinus ut impium, nouatoribus illis asperius scripsit in hanc fermè sententiam.

Epistola Petronii ad Doritas pro Iudæis scripta.

CAPVT VI.

Publius Petronius, legatus Tiberij Claudij Caf. Aug. Germanici, magistratibus Dorienfium. Quoniam tam audax est quorundam nostrū insolentia, ut etiam contra edictū Claudij Caf. Aug. Germanici, quo Iudæi permittuntur suis legibus uinere, synagogam eorū profanauerint, illata Caesaris statua, quod religioni ipsorū non est licitum, atq; hoc facto non Iudaorū tantum pietas laesa est, sed nomen etiam Caesaris, cui rectius in proprio templo statua poneretur quàm in alieno, maximè in synagoga, cum insitum sit, & imperatoris indicio cōprobatum, ut sui quisq; loci sit dominus: ne mea decreta commemorem post contemptam auctoritatē Caesaris, qui Iudæis non religionē tantum permisit, ne- rumesiam aquū ciuitatis ius cū Græcis cohabitātibus: his ergo de causis eos qui cōtra edictum Augusti ausi sunt talia, indignantibus etiam proprijs magistratibus, hac furore populi, nō suo
conscia

consensu facta assueverantibus, in eo per centurionem Vitellium Proculū ad me adduci rationem reddituros. Magistratus autem horror, ut si uideri uolunt his consensum suum non accessisse. Centurioni fontes indicenti, deniq; operā ne quid turba aut rixae oriatum, quā quidā capere uidetur: cū corā ego. Et mihi charissimus rex Agrippa nihil aequē curemus, quā ne ulla Iudaeis datur occasio excitādi eumulis defensionis praetextu. Quo autem melius cognoscatis, quā nā sit super hoc negotio uoluntas Augusti, adiūximus eius edictū apud Alexandrinos propositū: quod iam antē satis notū omnibus, charissimus rex Agrippa mihi sedēi pro tribunali recitauit, ius suum postulans, Et ut suis beneficiū Caesaris maneat incolume. Quā obrem in eo ut in posterū nullā quaratis seditionū materia, Et caeleste numen suis quisq; colat ritibus. Ita tum Petronius rem curauit, ut Et admissum erratū corrigeretur, et in posterū caneretur, ne quis tale quippiā audeat. Rex autem Agrippa Simonē Camharā pōtificatu priuauit, quē Ionathas Anani filio reddere uoluit, digniorē hunc tali sacerdotio existimās. Sed ille recipere noluit sic excusans: Equidē tuā rex beneficētia libēter amplector, cōtentus tua uoluntate qua mihi ea uia honor oblatus est, etsi me Deus indignum iudicauit summo pōtificio. sed mihi sacra illū amictū semel sumpsisse satis est.

¶

¶ sunt:

tunc enim sanctius illum accepi quā nunc recipere. Quid si queris, ostendā qui honore hoc sit longe dignior. Est mihi frater. & apud Deū & apud te rex innocentior, ab omniq; peccati labe mundior, quem ausim tibi commendare ut idoneum officio pontificis. Qua hominis modestia delectatus rex, omisso Jonathan iuxta ipsius consilium fratri eius Marthia sacerdotiū id deulit: nec ita multo post Petronia Marthus in administranda provincia Syria successit.

Gesta Agrippæ usq; ipsius obitum. CAP. VII.

VII.

Sila autē magister militiæ regiæ, quia per omnem fortunā ei fidus, nullius unquā periculi socius esse delectauerat, sed uet. difficillimos labores pro eo sape susceperat, fremitu amicitia, postulabat etiam paris honoris esse participes: quapropter grauabatur regi aliquo modo cedere: semperq; licētius agebat cū eo, & in familiaribus colloquijs molestus erat incedū, extolles se immodicē, & sape prioris fortune aduersitates in memoriam reuocans, ut ostendaret quā studiosus ipsius cultor fuerit, nunquā non labores in eius gratiā exhaustos memoras. Quæ cū sine modo repeteret, opprobriare uidebatur, ita ut rex tandē offenderetur immodica libertate hominis. inuincunda enim est tēporis ingloriæ acti memoria, & stultū est inderisimenter exprobrare debiū. Postremò intanū exasperatus est regis animus, ut ira plus quā rationi tribuens,

beneus, non contentus sit admississe illi praefectu-
 ram, utrumcūq; vincitū in ipsius patria ad ser-
 uandū miserit. Elapso deinde aliquanto tēpore
 lenita iram ira, & ratione defecata in cōsiliū
 adhibita, reputauit quantū laborū uir ille pro
 se perulisset: cūq; natālē suū celebraret, omni-
 bus occupatis circa hilaritates ac epulas, accer-
 sinit Silam ut mox interesse uelis regio cōnixio.
 Ille ut erat moribus ingenuis, non dissimula-
 uit indignationē cuius iustā causam habere ui-
 debatur, nocantibus se respondens, ad quē ho-
 norē me rex reuocat, paulo post eo priuaturus?
 neq; enim prius beneuolētie premiū mihi diu-
 tīnū esse passus est, sed spoliante eo me affectū
 contumelia, nisi forte putat linguā mihi posthac
 fore minus liberā: imō fretus consciētia nunquā
 clamare desinā ē quantis eum eripuerim cala-
 mitatibus, quantū laborū intulerim, ut illi inco-
 lumitatem & honores parerē: pro quibus offi-
 cijs nunc premiū reuli uincula & obscurum
 carcerē. Ego certe horum nunquam obliuiscar.
 sed etiā apud manes manebit mihi huius iniu-
 ria memoria. Hec ille uaciferabatur, iubens ut
 eadem regi referrent. Qui cū uideret immedi-
 cabilem, reliquit eum in custodia. Conuersus au-
 tem ad Hierosolymorū curam muros noua qua
 uocatur cinitasia permunijs sumptu publico, la-
 tioresq; & aliores quā antē fuerant reddi-
 dit: & fecisset aduersus omnē humanā uim in-

expugnabiles, ni *Marsus Syria* praeses *Claudio*
Cæs. significasset eam rem per litteras: qui suspici-
 catus molituros aliquid novi, diligenter scripsit
Agrippa. ut à munienda urbe desisteret: atq;
 ille mox paruit. *Erat autē is rex* adeò natus ad
 liberalitatē, ac beneficijs demerēdos populos, ut
 magnis sumptibus pararet sibi celebritatē no-
 minis, pro magna voluptate ducēs quesiā mu-
 nificentia gloriā, longe alius quā *Hierodes* qui
 ante eū regnauerat. Ille enim malitiosus erat ac
 procliuvis ad sauitiā: & propter mutuū odium
 manifestē praeferens erga *Græcos* maiore quā
 erga *Iudeos* benivolentiā; ut qui externas urbes
 ornaret pecuniarum largitionibus, alias balnea
 & theatra, alias tēpla & porticus extruens:
Iudeorū autem nullum oppidiū ornatum aliquo
 dignatus est memorabili, nec ulla liberalitate
 prosecutus est. *Agrippa* contra multisimo suis
 ingenio, in exteros omnes ex aquo beneficus, li-
 beralis & humanus: in suae gentis homines be-
 nignus, & propius ad iuuandos praeter ceteris in
 aduersitatibus; quapropter libet & consinnē
 degebat *Hierosolymis*, institutorū ac ritū pa-
 tria seruator religiosissimus: purus enim erat à
 contaminamētis omnibus, nec ulla dies ei pra-
 scribat absq; sacrificio. Accidit aliquando ne-
 quidā *Hierosolymita* legisperitus, nomine *Si-*
mon, aduocata cōcione per regis absentiā agēti-
 tum *Cæsarea*, criminar eum illū ne impium &

are.

arcendū templi adiū, quod non nisi d'ignis pa-
 seas. Id ubi præfectus urbis illi significavit per
 literas, cōfestim accersivit hominē: a quo forte-
 fortuna repertus in theatro, assidue sibi eū in-
 sit: moxq; sedata nocte ei placidē, Die mihi, in-
 quit, quid tibi nō probatur ex his quæ facimus.
 Qui cū nihil haberet quod diceret, precatus est
 auriā. Tū rex citius quā quisquā opinaretur
 reconciliatus est, clementiā magis quā irā decere
 reges existimās, & lenitatē animi magis quā
 celsitudinē: itaq; illū dimisit non sine munere.
 Inter alias autē multas eximij ornamenti hono-
 ravit civitatē Berytiā, magnis sumptibus ex-
 structo ibi theatro pulcherrimo, simulq; æquē
 magnifico amphitheatro, & ad hæc balineis ac
 porticibus, nullis parcēs impēdis, modō absolu-
 tā operibus pulchritudinē adderet: dedicatio
 quoq; horū celebrata est splēdidissimē, exhibi-
 tis in theatro spectaculis, & musicorū omne ge-
 nus certaminibus, aliāq; voluptatū varietate: in
 amphitheatrū verò ad ostētandā magnificentiā
 inductis plurimis gladiatorū paribus. Volēs de-
 inde spectatores oblectare etiā casernatim cō-
 missis pugnatoribus, ex maleficis in hoc desti-
 natis duas cohortes fecit sepingētorū quāq; ho-
 minū, ut illis p imaginē belli decernētibus, pœ-
 nae noxiorū in pacis voluptatē verteret: atq; ita
 omnes munus absumpti sunt vulnerebus. Post
 hæc apud Berytum peracta migravit in urbem

V I I I.

Galilae Tiberiada. Suscipiatur autem ab alijs regibus: uenitq; ad eū Antiochus Cotmagna rex, Emesinorū Sāpsigeranus, Cotys qui regnabat in minore Armenia, Polemonq; Pōti regulus: et prater hos Herodes frater rex Chalcidis: hos oēs summa hospitalitate excipiebat, ostēdēs per hoc animi sui magnitudinē, ne uideret indignus qui expetereetur à tot regibus: quibus adhuc eū morantibus, Marsus Syria praeses superuenit, seruans igitur debitā Romanis reuerentiā, usq; ad septimū lapidē illi obuiā processit: quod quidē simulatus eū Marso initiū factū est, dum eodē eū hospitibus curru uelut, suspectū praesidi redderet iamā regum cōcordiā: ratus enim id non esse ē republica, per idoneos nuntios mādauit singulis ut sine mora discederent: qua re Agrippa uehementer offensus est. Et Marsum quidē hac de causa exosum habuit. Anthia uerō adempto pōtificatu successore dedit Elioneū Citibai filium. Iamq; tertium Iudaea totius regni annū exegerat, eū peruenit in urbē Casareā, quae prius Stratonis turris dicta est: ubi solennes ludis celebrant pro salute Caesaris: ad quā festiuitatē magna multitudo nobiliū ac procerū conuenerat ex tota provincia. Eius celebrantis die secunda processit mane in theatrū, amictus ueste tota ex argenteo mirabili opere contexta, quae radys exorientis solis percussa & diuinū quendā fulgorē emittēs, uene-

rationem cum honore incuriebas spectantibus. moxq; adulatores perniciosi alius unde acclamantes Deū conſalutabant, rogantes ut fauere propitius: haec enim ut hominē reueritos, tunc agnoſcere & fauere in eo quiddā mortali erat a excellētius. Hanc inipia adulationē ille res caſtigauit, nec repulit: pauloq; poſt ſuſpiciens uidit ſupra caput ſuum bubonē ſui ex-amo inſidente: moxq; ut ſi. rſu hunc eſſe calamitatis nūtiū qui olim felicitati fuerat, ex inimicis precordys indoluit ſicuta ſunt nētris tormenta, ſtatim a principio uehementia. Conuerſis igitur in amicos oculis: En, inquit, ego ille ueſtra appellatione Deus uisā relinquare iubeor, ſaſali neceſſitate coarguente ueſtrā mendaciū: & quē immortalē ſaluatiſ, ad mortē rapior. Sed ferenda eſt uoluntas cæleſtis numinis. neq; nimis male uixim⁹, imō tāta felicitate, ut omnes ne beatiū predicēt. Hac loquens eſſe dolore liſcruciabatur. Propere igitur reſcuiſ in regiam ſummonſparſus eſt breui eſſe moriturū: quāobrem eūſeſſim totū populus una cū uxoribus atq; libris ſarcum induit uero patrio ſupplicabat Deo pro ſalute regis, omnia miſecns lacrimis & eiulantiis. Rex quē in celſiore decūbēs cubiculo, & in faciē ſtratos humi proſpiciens, nō tēpe-
rabat ſibi a lacrymis. Cruciatu deinde per cōti-
nuos quinq; dies nihil ſe remittere conſectus, ui-
am ſui, annum uero quartū ſupra quinquageſim

gestum, postquā regnasset per septennium: quatuor enim annos sub Caio Casare obtinuit regnū, primū in Philippi tetrarchia per triennium, cui quarto demū anno accessit. Et Herodis tetrarchia, tribus deinde annis sub Claudio Casare præter iam dictam diuisionē in Iudæa quoque regnauit Et Samaria, simulq; Casarea. Ex annis autē redditibus percipiebat cum plurimum M C C. myriadas: nec his cōtētus, multū accipiebat pecunias. Cū enim esset munificus, impensis nō sufficiebāt redditus, q̄ liberalitatē exercebat sine parsimonia. Cæterū prius q̄ enulgaretur regis obitus, Herodes dynasta Chalcidu, et Chelcias magister regia militiæ conspirantes simul Aristonē miserū, qui Silā cōmunē amborum inimicū interficeret, quasi hoc à rege mandatū acceperit. Atq; hic fuit Agrippa regis exitus. Superstites autē ei fuerūt, filius quidē natus Agrippa annū agens decimūseptimū: filia uerò tres. ex quibus Bernice nupta erat Herodi parruo, nata annos sexdecim: reliquæ duæ tum etiā uirgines erant, Mariamne Et Drusilla: hæc septennis a patre desponsata Iulio Archelao Chelcia filio, illa decēnis Epiphani filio Comagenorū regis Antiochi. Postq̄ autē cognitum est excessisse Agrippam, Cesarionses Et Sebasteni beneficiorū eius obliti pessima ei reuerentiā, cōiugia non dicenda iactantes in defunctum: multū quoque vulgus qui tum forte aderat

ram, protractas ē palatio filiarū stannas unani-
 miter desublerunt in lupanaria, eūq; ut poterās
 illudebant modis quas surpe sit eloqui: instru-
 ctūq; per loca publica epulis conuiuia celebra-
 bāt coronis redimittī & delibusi unguentis, li-
 bantes interim Charoni, & sibi inuicem propi-
 nantes pra gaudio quod ex obitu regis cōcepe-
 rant. Atq; hac agētib; nec Agrippa recētia
 merita succurrebāt, nec animi eius Herodes ur-
 biū illarum conditor, quas portubus & tēplis
 magnificētissime ornauerat. Fili' porro desun-
 cti Agrippa Roma erat eo tempore, educaba-
 turq; apud Claudiū Caesarē: q̄ audito Agrippa
 obitu, & contumelijs quibus eū Casarienses ac
 Sebasteni post mortē affecerāt, illius quidē cau-
 sa indoluit, īgratis autē populus uchemēter ira-
 tus est. Cōfestim igitur noluit successorē paterni
 regni Agrippā iuniorē mittere, simul ut iure-
 iurando satisfaceret. Sed liberi & amici qui
 multū apud eū poterāt dissuasērūt, negātes intā
 admodū adulescentē & uixdum egresso pueri-
 tiam tantum regnū cōmittere, cui administrā-
 do sit impar, quodq; etiā uiriles grauari possit
 humeros: cumq; nisi essent aequum dicere, Cae-
 sar praesidem Iudae totūq; regni misit Cu-
 spium Fadum, defuncto hoc honoris tribuens,
 ne Marsum inimicum in regnum eius in-
 duceret. Ante omnia autem Fado iniunxit,
 ne Casarienses & Sebastenos acriter castigaret.

propter inflictā mortuo iniuriam, cōsumeliūq;
 illatas adhuc inuenibus : aliam uero Cafarien-
 ſium & Sebaſtenorum cum quib; illis cohorti-
 ribus ablegaret in Pontū illic multas iras : mi-
 litesq; ē Romanis legionibus Syriam tuebantibus
 delectos in eorum locum ſubſtitueret. Nec ta-
 men ei iuſſioni ſatisfactum eſt: miſſa enim lega-
 tione ſtixerunt Claudiū ut manere eos in Iudaea
 permitteret : qui ſequentibus temporibus ma-
 ximarum calamitatum Iudeis fuerant initium,
 & ſummarium belli exorti Floro præſidet
 quamobrem Veſpaſianus victor, ut paulo poſt
 diſcitur, eos ex illa regione aliō tranſtulit.

FL. IOSEPHI AN-
 TIQVITATVM IYDAICA-
 RVM LIB. XX.

Philadelphium & Iudzorum diſtidium, deſig-
 nola ſacerdotali. CAP. I.

DE FINITO rege Agrippa
 ſicut ſuperiore volumine dixi-
 mus, Claudius Caſar miſit ſuc-
 ceſſorē Marſo Caſſio Dongio
 memoria regia amici hoc tri-
 bues, a quo uino adhuc per litteras ſepe rogatus
 fuerat, ut Marſum amoueret ab adminiſtratione
 rerū Syriæ. Fadus autē q̄p̄curator Caſaris in Iu-
 daā uenit, offendit Iudeos trās annē Iordanem
 habitantes contendere cum Philadelphienſibus

de Mianici finibus, reſerti uiris bellicoſiſſimis.
 Ceperant autē arma tranſamneſes ſine conſenſu
 primatū & magiſtratuū, multoſq; Philadel-
 phenſum interfecerāt. Hiſ cognitiſ Fadus ue-
 hementer iratus eſt, q non exſpectaſſent ſuū iu-
 dicium, ſi putabant ſibi factā à Philadelphē-
 ſibus iniuriā, ſed ita temerē ad arma cōcurriſ-
 ſent. Comprehendiſ igitur tribus præcipuiſ ſedi-
 tionis autoribus uinciri eos mādauit: horū unū
 Antoniam nomine affectiſ ſupplicio, reliquos
 duos Amaranum & Eleazarū exilio puniit.
 Nec ita multo poſt capitiſ dāuauit Tholomaeū
 latronū principē uinctū ad ſe perductū, qui plu-
 rima damna intulerat Idumaei et Arabibuſ:
 dediſq; operam, ut tota Iudaea purgaretur à la-
 trocinjſ. Accitiſ deinde pontificibuſ & Hie-
 roſolymitanorū primatibuſ, mandatuſ Caſariſ
 eiſ expoſuit, ut ſalarē tunicā, & ſacerdotalem
 ſtolam, quā ſolum ſummū pontificē induere ſolent,
 in caſtellū Antoniaſ deponerēt, ut eſſet in
 Romanorū poteſtate quemadmodū olim fuerat.
 Illi nō audentes cōtradecere, rogabāt tamē Fa-
 dum & Longinū (uenerat & ipſe Hieroſoly-
 ma cū copijs, timēſ ne ad Fadi poſtulata Iudaei
 molirentur noni aliquid) primū ut legatos ſibi ad
 Caſarē liceat mittere, qui ab eo petāt ſacra ſto-
 la ſeruanda iuſ: deinde ut exſpectetur ſuper ea
 poſtulatione reſcriptū illiuſ. Reſpoſum eſt per-
 miſſuroſ ut legati mittantur, ſi priuſ darentur
 obſides.

obsides. Quumq; promptè liberos suos dedis-
sent, legati profecti sunt. Qui postquā Romam
peruenerunt, Agrippa iunior d. sumeli filius,
qui tum fortè apud Claudium agebat, ut dixi-
mus, cognito qua de causa uenissent, rogauit Ca-
sarē ut Indais sacra stola custodiam petentibus
annuere dignetur. Et Fado super eo negotio
scribere. Tuum Caesar uocatus ad se legatus, ait se
hoc eis cōcedere, iubens ut Agrippa gratiā ha-
beāt, hoc enim se illius donare precibus: cui re-
sponso talem epistolā addidit: Claudius Caesar
Germanicus trib. pot. V. Cos. designatus IIII.
imp. X. P. P. Hierosolymitanorū magistratibus,
senatui Et populo, totiq; Indeorū genti salutē.
Quoniam Agrippa alumnus meus piissimus,
quē ego domi educo, adduxit ad me uestros le-
gatos, gratias agentes qd sedulo gēti uestre pro-
uideam, rogātesq; enixē ut pontificālē stolā Et
coronā nobis seruire liceat, concedo quod peti-
tis, quēadmodū ante uir optimus Et mihi cha-
rissimus Vitellius cōcesserat: uestre q; uoluntati
annuo, primiciū meus pietate propria. Et quicq;
placet quicq; religiosum esset more sua patriā:
deinde ut gratificer Herodi regi Et iuniori
Aristobulo, quos Et mihi deuotissimos uoni.
Et uestri studiosissimos, meritoq; illorū amicit-
tiam plurimi facio. Scripsi autem de hac re Et
Cuspio Fado procuratori meo per Cornelium
Ceronis, Tryphonem Thendionis, Dorothenum
Nathan

*Nathanaelis, & Ioannē Ioannis filium. Data
quarto Calend. Julias, Rufo & Pompeio Syl-
mano C O S S. Eodē tempore & Herodes dyna-
sta Chalcidis, defuncti Agrippa frater, petijt à
Cesare potestare in templum & sacrū arariū.
iusq; eligendorū summorū pontificū: impetra-
uitq; hac omnia, ita ut etiam posteris eius idem
ius manserit usq; ad belli Iudaici exitum. Ipse
Herodes Canthara in ordinem redacta, Iosepho
Caneī summum pontificatum contulit.*

*Quomodo Helena Adiabenorū regina & eius fi-
lii religionem Iudaicam compleri sinxit. C A P I I.*

P*ER idem tēpus. Adiabenorū regina He-
lena, et Izates eius filius, ad religionē Iu-
daicā se transtulerūt propter causam eadem:
Monobazus Adiabenorū rex, cognomine Ba-
zeos, sororis amore captus, in uxore ductā gra-
vidā reddidit. Accidit deinde ut, nūā cubans,
& manū reclinatā habens in uxoris uterū, no-
cem quandā sibi videretur audire, iubentem ut
manū à nētre tolleret, nēve premeret forū, quā
ut non sine diuina providētia inchoatus sit, ita
finem habiturus essei fortunatissimū. Hac voce
ille territus, mox ut excitatus est, rem uxori in-
dicavit: & natū eo paritū filium. Izatē nomi-
navit: suscepit autē iam ante Monobazus
hoc seniore, ex Helena, & alios filios, ex alijs
uxoribus, manifestē nātū. omne claritatem in-
tunc nātū contulit: unde exortae est generatio.*

rum inuidia, indies magis ac magis crescentibus
 illorū odys, Izacē sibi præserrī d. lentibus. Hac
 pater licet intelligeret. ignoscebat tamen filijs,
 q̄ is affectus nō a malitia procederet, sed quisq̄
 cupiebat patri esse quā charissimus. Izacē uo-
 ro cui ualde timebas à fraternis odys, cumuluū
 magnis muneribus misit ad Abemerigum, re-
 gnantem tunc apud castrū quod Spasini uocāt
 accolē, cōmendans ei salutē filij. Is libenter acce-
 pit adolescentē, quem cōplexus singulari bene-
 uolentia, filiā ei collocauit, cui nomē fuit Sama-
 cho: addita nomīne dotis quadā regione, unde
 luculentos redditus percipiebat. Porro Monobaz
 xus iam admodum senex, uidens sibi superesse
 modicū uitæ spatiū, concupuit uidere ante suā
 mortem filiū. Accersitum igitur filium magno
 affectu excepit, eiq̄ donauit regionē qua dici-
 tur Caron, amoni feracissimā: in ea seruātur
 arca reliquia, qua Noē seruit. euasisse diluniū,
 ostenditurq̄; ibi hodie quoq̄; uidere uolentibus.
 In hac regione Izaces uixit usq̄; ad patris obi-
 tum. Qui postquā fato functus est, Helena re-
 gina accitis eadem die magnatibus suis & Sa-
 trapīs, ac præsētis militiū, Nō ignoratis, inquit,
 q̄ maritus meus haredē sui regni Izacem opta-
 uit, eūq̄; hoc honore iudicauit dignissimū, at-
 tamen uestrum quoq̄; super hac re iudiciū ex-
 specto. Beatus enim est non qui ab uno, sed qui
 plurium consensu principatum accipit. Hac
 illa,

illa, ut experiretur voluntatem cōcilij. Quibus auditis proceres primū more suo reginā adoraverunt, deinde probari sibi sententiā regina discorunt, libenterq; parituros Izata, quem sciret merito ex cōmuni popularium voto, patriā inditio praeiurum ceteris fratribus: offerebatq; suam operam ut primū fratres eius atq; cognatos occideret, quo securius novo regi pararetur imperium: sic enim liberum fore à metu, in quo esse posset propter illorū invidiā, et odia. Ad hac Helenā gratias egit pro tanta benenolentia, differendam tamē fratrum eius necem censuit, in advenum filij, et expectandam ipsius sententiam. Tum proceres consuluerunt ut saltem nuncios afferret donec ille veniat, quo magis in tuto sit regnū Izata: interim aliquem cui maxime regina fideret, procuratorem regni constituendum. Paruit his Helena, et prorege scitis grandiorē filium Monobazū, imposito ei diademate, et dato patris anulo signatorio, simulq; sampsera ut ipsi uceant: insitq; cū administrare rempub. donec frater veniat. Is autē celeriter venit audito patris obitu, et ultero credenti Monobazo fratri in principatū successit. Ceterum eo tempore quo Izates apud Spasini castrū agebat, Iudeus quidam mercator Ananias nomine familiaritatē nactus regiarū mulierū, docebat eas veri Dei cultū ritu Iudaico: per has deinde cum Izata innotuisset, ipsum quoq; in eandem

eandem opinionē tradacii : accitumq; à patre
in Adiabenam comitatus est magnis precibus
pertractus. Forte autē acciderat ut etiam Hela-
na ab alio quodam Indæo instituta leges dimi-
nitus traditas complecteretur. Izates porro non
nus rex postquā in Adiabena reuersus offen-
dit fratres & cognatos in uinculis, iulus id a-
gerrimè : & cum occidere hos aut uinctos ser-
uare uetaret pietas, cōtra affectos iniuria dimi-
tere parum suum uideretur, nequando de ini-
dicta cogitarēs : partē corū unā cū proprijs filijs
Romam ad Claudium, Casarē uisū, partem ad
Artabanū Parthum, futuros utrobiq; obsides.
Cognito deinde qd mater multū delectaretur In-
deorū moribus, dedit operam ut ei ipse ad eam
religionem transiret : cumq; existimaret se non
esse perfectū Iudæū, nisi circumcideretur, paratus
erat et hoc facere : quod postquā mater rescinit,
conabatur impedire, periculosum esse dictitās,
multum enim eam rem à rege alienaturā sub-
ditorū animos, si eum ad externos ritus descen-
scere cognoscerēt, neq; ullo pacto laturos Indæū
in regio solio : sic illa aliquātisper cupiditatem
eius retinuit. Rex autē cū Anania consulit cō-
siliū, qui matris sententiā comprobans, min-
us est se eum relicturnū, nisi ab hoc proposito
desisteret : uincere enim se, ne si ocula proferret
non inuulgua, ipse arripere uolens : pœna
ut ait, dūm uisus, non alocanda rege. docu-
rit.

rit. Licere autē ei etiā absq; circūcisione Deum
 piē colere, si Iudaorū instituta placeant: in hoc
 enim magis suam religionē quam in circūcisi-
 one corporis: daturumq; Deū ueniā, si necessita-
 te coactus signaculū: d. omittet, metu nequa
 exoriatur subditorum de fœlio. His uerbis tum
 regi persuasit quod uoluit. Aliquāto autē post,
 nodum enim omnino hæc cupiditas exciderat,
 alius quidam Iudæus ē Galilæa profectus. Elca-
 zarus nomine, legis ualde peritus habitus, eum
 ad rem perficiendam impulit: ad saluandum
 enim regem admissus, cum cū offendisset legen-
 tem sacra Moysis uolumina: Nescis, inquit, ô
 rex, quantā iniuriā legi ei per hæc Deo facias:
 nec enim satis est decreta eius nosse, sed præstat
 imperata eius facere. Quā diu manebis incir-
 cumcissus? si nondū legisti legē circūcidi. iuben-
 tem, nunc certē lege, ut scias quāta sis impietas
 hanc omittere. Hinc auditis rex nō distulit ne-
 gotium, sed secedens in alium cubiculū, accito
 chirurgo fecit quod iussus est: deinde accersita
 matre & præceptore Anania indicauit eis
 quid actum sit: quos continuo stupor ac metus
 non mediocris corripuit, ne si res perueniret ad
 vulgi notitiam, rex principatū amitteret, nō fe-
 rentibus populis imperiū uiri alienis religioni-
 bus dediti: sibi quoq; uidebant imminere peri-
 culum, ut cōscijs & autoribus eius consily. Sed
 Deus prouidit ne eueniret quod illi timuerāt:

nam ex multis periculis et ipsum Izatē eripuit;
 & eius liberos, in rebus dubijs & desperatis
 incolumitatē eis expediens, & ostendens q̄ ad
 se respicientibus, sitiq; uni fidentibus, pietatis
 fructus integer maneat. Sed de his postea nar-
 rabimus. Helena porro mater regis videns res
 regni pacatas, et filiū opinionē omnium tā dome-
 sticorū quā exterorū beatū, diuina sanctē pro-
 uidentia, desiderio capta est uiscendi Hierosoly-
 ma, templumq; illud apud omnes mortales sa-
 mosissimū, ut ibi Deū adoraret, uicinūq; ui-
 ctimas redderet. Et quia facile cōmeatū impe-
 trauit à filio, postquā magnos apparatus in eā
 processionem fecisset, instructa copioso uiatico
 descendit in Hierosolymitanā urbē, deducen-
 te filio dierū aliquot itinere: accidit autē perop-
 portune eius aduentus ciuibus. Cum enim per idē
 tempus ciuitas grani fame premereetur, et multē
 perirent alimentorum inopia, regina Helena ex
 suis alios misit Alexandria coparaturos uim
 magnā tritici, alios in Cyprum, qui copiam fi-
 cum passarum inde adueherēt: quibus omni-
 bus breui reuersis, cibos egenis distribuit, atq;
 hoc beneficio memoriā immortalem sibi apud
 nostram gentem peperit. Filius quoq; etus Iz-
 aces comperio quanta fame laboret ille populus,
 multum pecunia misit Hierosolymitanorū pri-
 maribus. Sed horum regum beneficia quibus
 nostram ciuitatem inuenerunt, dicuntur postea

Ceterum Parthorum rex Ariabanus, cum sen-
 sisset struēdas sibi insidias à satrapis, nec pua-
 rei tutum minere in suo regno diutius, decre-
 vit ad Ixatē se cōferre, eius cōsilio quasiturus
 salutē. Et si fieri posset etiā reditū in patriam.
 Assumptis igitur cognatis et familiaribus cir-
 citer mille numero, incidit in Ixatē in itine-
 re, ex regio strepitū sibi cognitū, ipse non notus
 ei de facie. Ad quē propius accedens primū
 adorauit more patrio, deinde in hac uerba eru-
 pit: Ne despicias me rex tuum supplicem, ne ue-
 contēnas opis indigum. Deiectus enim in pri-
 uatā fortunā ē regni fastigio, ad tuū auxilium
 configi. Quamobrem ad instabilitatē humanae
 felicitatis respiciens, tuis quoq; rebus prospice,
 cum intelligas quibus omnes simus obnoxij ca-
 sibus. Si enim me inultū sineris, animabitur in
 ceteros quoq; reges audacia incondita multi-
 tudinis. Hac ille demisso uultu laeymans. Ixa-
 tes autē audito eius nomine, uidēsq; a stare sup-
 plicem Ariabanū, ab equo desiliit. Et, Bono,
 inquit, animo eslo rex, nec turberis praesenti ca-
 lamitate. quasi immedicabili, breui enim finem
 habebis tua mēstitia: inueniesq; amicum et
 socium meliorē, quā fore sperasti haecenus:
 aut enim te in Parthorum regnū restitutum, aut
 mecum tibi cedam. Hac loquutus imposito in
 equum Ariabano, ipse cum comitabatur pe-
 dibus, ut maiori regi hunc honorem exhibens.

Id Parthus rex tulit permolestè, iuravitq; per
 futuram suam fortunã ac dignitatẽ, descendurũ
 se, nisi ille rursus ascendere, & præcedere.
 Tum aliter morẽ ei gesturus in equũ insiluit, &
 perductò in suam regiam omnẽ honorẽ habuit,
 in concessibus ac cõmunijs honoratiorem locũ ci-
 ccdens, habita ratione nõ presentis cum statu,
 sed dignitatis pristina, reputansq; eadem posse
 cuius mortalium accidere. Scripsit etiam ad
 Parthos suadens ut suum regẽ reciperent, fidẽ
 suam interponens non fore cum iniuriarũ me-
 morem; paratus & iureiurando omnẽ illis du-
 bitationẽ eximere. Parthi uerò non recusabant
 eum recipere, sed posse se negabant, quòd iam
 principatũ dedissent alteri, nomine Cinnamo:
 periculum enim esse, ne altero renocato omnia
 flagrarent bellis civilibus. Cinnamus autem no-
 luntate procerum cognita, cum esse alumnus
 Ariabani, & alioqui honesto ingenio prædi-
 tus, scribit ei ut accepta à se fidẽ reuerteretur,
 recepturus amissum dignitatis fastigiũ: à quo
 ille persuasus rediit. Cinnamus autem obuiam
 profectus, adorato & regis appellatione salu-
 tato d. ad. ma suo capiti detractũ imposuit. Sic
 Ariabani Izara opera in regnũ suum redi-
 iuitus st, unde eiectus fuerat à magnatibus.
 Nec si is beneficiorũ immemor, sed affecit Izarẽ
 maximis qui apud ipsos habentur honoribus:
 nam & ciuam rectam ei gestare permisit, &
 in aut

in aureo lecto cubare, qua honoris insignia concessa sunt solis Parthorum regibus: donatusq; ei regionē magnam ac bonam, ademptā ditioni regum Armenia, cui nomen est Nisibu: in ea olim Macedones condiderant urbem Antiochiam, Mygdoniam cognomine: atq; hos honores Izates accepit a Parthorū rege premium. Non multo post Artabanus moriēs regnū reliquit Vardani suo filio: hic ad Izatem profectus, suasis ei ut vellet sibi belli adversus Romanos gerēdi esse socius, quod iamē impetrare non potuit. Adiabenus enim nō ignorās quāta esset Romanorū fortuna ac potentia, cōsebas illū tentare impossibilia. Ad hac quia quinq; adolecentes filios miserat ut linguam nostram & disciplinā diligenter discerent, simulq; matrem adoraturam in templo, sicut diximus, se-gnior erat, & Vardanem quoq; conabatur deducere a proposito, continenter denarrans ei Romanorum gesta & potentiā, ratus se hoc modo absterriturum eum a laceffendi eos cupidine. Parthus autem his offensus continuo bellum indixit Izata, ex quo tamen nullū retulit opera premium, Deo frustrate spes eius vanissimas. Parthi enim postquam cognoverunt mentē Vardanis, & quod Romanis bellum inferre statuerit, illo caso principatum eius fratri Gotarza commiserunt: huic quoq; paulō post sublato per insidias, Vologesus frater successit.

qui duobus germanis eodem secum patre genitis
 regna distribuit, Pacoro gradiori Mediam, Ti-
 ridai minori Armeniam. Porro Manobazus
 regis frater & cognatus ceteri uideus Izata pro-
 pter eximiam erga Deum pietatē res prospere
 succedere, predicariq; eum passim iāta felicita-
 tis nomine, ceperunt & ipsi cogitare de relin-
 quenda religione patria, & assumēdis Iudaicis
 ritibus. Id ubi olfecerunt eius regni magnates,
 agrē ferentes dissimulauerāt tamen indignatio-
 nem, opportunis uē expectantibus per quam ab eis
 pœnas repcerent. Scribunt igitur Abia regi
 Arabū, magnā pecuniā ei pollicentes, si expe-
 ditionē contra suum regē susciperes: promitte-
 bantq; primo statim conflictu se eum deserturos.
 Esse enim sibi animū pœnas de eo sumere pro-
 pter contempnū ritus patrū: icōq; cum Arabe
 foedere, horitabātur ne differret negociū. Paruit
 ille, & cum magno exercitu cōtra Izatē uenit.
 Cumq; iam hostes in cōspēctū essent iniuri pra-
 lium, priusquam ad manus ueniretur omnes sui
 ex cōposuo eum deserturi: tergaq; uertentes ho-
 stibus, tanquā panico terrore perciti fugam cele-
 riter incunt. Nec tamen Izata animus concidit,
 sed sciens se à magnatibus proditū, ipse quoq;
 intra castra sese recipit, ubi inquisitione facta in
 autores ignominie, postquā deprehendit quos-
 dam de fugā pactos cum Arabe, his supplicio
 dedit. postera die cum hoste confluit: casusq;
 pluri

plurimis, reliquos ueram fugam cœgit capessere : ipsum regem acriter persecutus in castrum Arsamam compulsi, impetiq; facto in menta, ni illud cepit : eo direpto ingenti prada positus in Adiabenum triumphabundus reuersus est, quamuis Abiam uinum in suam potestate redigere non ualuerit, qui captiui uel uoluntaria morte prauenerat. Proceres autem Adiabenum primo conatu frustrati, & à Deo in manus sui regis traditione sic quidem quiescebant : sed denuò scribunt Vologeso regi Parthorū, rogantes ut Izatem interficiat, & dynastā alium quempiam genere Parthū sibi præsiciat : exosum enim suum regē aiebāt, eo quod patria religioni externā prætulerit. His auditis Parthus ad bellandum excitus, cum nullam haberet inſtam occasionem, honores quos ipsius pater ei concesserat, repetiit : bellum interminatus, si imperatis contradiceret. Quo nuntio Izates supra modum est territus, turpe ducens honoris gratis sibi concessu per meum cedere : sciensq; quod etiam si ipse imperata faceret, Parthus tamen non quiesceret, decreuit totam rem Deo committere, staturus extremam de capite aleam : fremituq; huius auxilio liberos & uxores in manissimum quoddam castellum deposuit, frumentum autem in arces : quo facto forum omne flammis corruptis & pabulum, atq; ita preparatus expectabat adueniunt hostium. Cumq; Parthus

numerosas equitū atq; peditum secum properē
 trahens copias opinione citius uenisset, posuissetq;
 castra ad fluvium qui *Adiabeni* a *Ar-*
dia dirimut: *Izates* quoq; non longe in castra
 metatus est, habens circa se equitum sex millia.
 In ea castra *Vologesus* prae-misit nuntium, qui
 hosti indicaret quāvis ipse stiparetur copiis, con-
 tractis è toto imperio quam late patet *Bactra*
 inter *ꝓ* *Euphratē* fluvium: minabaturq; da-
 turū eum poenas ingratitudinis erga dominos,
 ac ne *Deum* quidem quem coleret, posse eum è
 suis manibus eripere. *Izates* reserente nuntio, *Izates*
 respondit, scire quidē se nullo modo cōfrendum
 esse *Parthorū* viribus, nec tamē ignorare *Deum*
 esse longe potentiorē univērsis mortalibus: atq;
 ita dimisso nuntio supplex humi ante *D* ū pro-
 cidit, cinere caput turpatus, *ꝓ* indiclo sibi unā
 cū uxore ac liberis ieiunio, his precibus *Deum*
 invocans: Si non frustra me dominator domus
 meae bonitati dedidi, atq; meritō solū *ꝓ* primum
 habeo dominū, veni in auxiliū, non iam me de-
 fensurus ab hostibus, quam illorum repressurus
 audaciā, qui nefaria lingua immanes nocēs non
 horruerūt iactare cōtra inam potētiā. Sic im-
 plorantē *ꝓ* lamentantē exaudivit *Deus*, illaq;
 ipsa nocte *Vologesus* receptus lucris, significan-
 tibus *Daharū* *ꝓ* *Sacarū* validam manam con-
 tempta regis absentia populari regionē *Parthi-*
cam, infecto negotio retrorsum cum exercitu
 abiit.

abijt : ita ut euidenter apparesceret Izatē ium seru-
natū diuina prouidentia. Non multo autē post,
exacto aetatis anno quinto supra quinquagesi-
mum, regni uigesimoquarto, superstitionibus qua-
tuor liberis masculis, successione tamē regni re-
liquit fratri Monobazo, referens ei gratiā bona
fide seruati sibi absenti principatus olim post
cōmunis patriā obitū. Mater porrò Helena mor-
tem eius cōpertam tulit graniter, ut par erat or-
batam amantissimo filio: magnā tamen consola-
tionē habuit, eum audiret successisse suum ma-
iorē natū filium, ad quē conueniendū sine mora
profecta est: reuersaq; in Adiabena, non multo
tēpore Izate superuixit. Monobazus autē ossa
eius & fratris sui misit Hierosolyma, condenda
in exstructis ab ipsa pyramidibus tribus nume-
ro, tertio ab urbe Hierosolymitana stadio disti-
tis. Sed quæ Monobazus regni sui tēpore gesse-
rit, dicemus postea. Pado porrò procuratore
apud Iudæa præstigiator quidā nomine Theu-
das persuasit magna vulgi multitudini, ut as-
sumptis suis facultatibus sequerentur se ad Ior-
danē fluium: prophetā enim se iactabat, polli-
cens scissurū se uerbo fluiū, & facilem præbi-
turum transitū, talq; promissione permultis im-
posuit. At Pados effecit ut nihil lucrifacerent
ex sua insipientia, immisissis in eos turmis equitū,
qui ex improviso irruentes ex his multos inter-
emerūt, nonnullos uiuos ceperunt, & in his ipsum

*Thendam, cuius caput ei scissum reportatum
Hierosolyma: atq; hac sunt qua Iudaeis contige-
runt adminis. rationis Cuspy Fadi tempore.*

*Quomodo Tiberius Alexander procurator filios
Iudz Galilzi punit. CAP. III.*

V. **F**ado ante successit Tiberius Alexander,
eius Alexandri filius qui Alibarchia
magistratu gessit Alexandria, omnium in ea
urbe suo tempore diuissimū, qui etiam erga Deum
pietate superauit filium, de seratore religionis pa-
triae. Eorum tempore magna illa sames Iudaeam
secutū, quando regina Cleopatra frumentū ingenti
sumptu ex Aegypto comparatū in egenos di-
stribuit, ut iam dictum est. Eodem tempore etiam
filij Galilei Iuda Iacobus et Simon sublati sunt
de medio, eius qui agente Syria censum Quiri-
nio Iudeos sollicitabat ad defectionē à Romano
populo: hos enim Alexander crucis affecit sup-
plicio. Herodes autem rex Chalcidis Iosephum
Canyda filium primauit summo pontificio, eiq;
succedere iussit Auaniam Arbedai filium. Ti-
berio Alexandro successit Cumanus, quo tem-
pore idem Herodes Agrippa magni frater nra
excessit octauo anno principatus Claudij, super-
stitibus tribus filijs: quorum Aristobulus ex
priori uxore natus est, ē Bernyce uero frateris fi-
lia Bernycianus et Hyrcanus: eius principa-
tum Claudius Caesar Agrippa iuniori donauit.

VI. Sub eodem Cumanō exorta seditione, Hiero-
solymis

solum in malis Iudeorum disiderati sunt, cuius
causam primum explicabimus.

Quomodo plurimi Iudeorum circa templum
oppressi sunt. CAP. IIII.

Inter Pascha festo per quod nostris homi-
nibus nesci panibus infirmitatis mos est, con-
currentibus undiq; ad solennitatem turba pluri-
mis, ueritus Cumanus ne inde nasceretur motus
aliquis, iussit cohortem unam armatam stare su-
pra templi portam, cœdendam in pulu si quis
forte existeret: nam idem & alij ante illum præ-
sides sacilitauerunt festiuitatum temporibus. Eius
festi die quarta miles quidam ostendit populo
nudata genitalia: qua contumelia furentes no-
ctiferabantur non se affectos, sed ipsum Deum
quem honoraret ea celebritas: & quidam au-
daciores in Cumanum iactabant conuicia, dicen-
tes ab illo submissum petulantem illum militem.
His auditis Cumanus & ipse non in medio uiser
irritatus est, rogabat tamē ut desinerent monere
seditionē festo tempore: cumq; illi adeo non pa-
rerent, ne maioribus etiam impetrent eum con-
uijs, iubet totum exercitum cum armis conue-
nire in Antoniam castellum tēplo imminens,
ut supra docuimus. Vulgaris autem multitudo
niso aduentu militum territa, cepit magno im-
petu fugere: & cum essent angusti uiam exitus,
rasi à tergo hastam insequi, comprimebant se
inuitem inur fugiendum, & concubabant in
angu

angustijs, ita ut perirent plarimi: uiginti enim
 millia extinctorum illo tumultu numerata sunt:
 uersaq; in luctum festa læticia, omnes sacrificio-
 rum & precationum obliti, dederunt se la-
 mentis ac ciuitatibus: tantā cladem multis unius
 militis impudentia. Nix hic luctus desierit, cum
 aliud malum accideret. Quidam enim qui ex illa
 turba fugientes euaserant, in publica uia cente-
 simo ab urbe studio Stephanum Cesaris seruum
 iter facientem aggreffi sunt latrocinio, omnesq;
 eiua diripuerūt sarcinas. Quo audito Camanus
 confestim eō misit milites, iussos ut uicos loca
 propinquos diriperent. In hac populatione miles
 quidam libros Mosaicos in quodam uico inuen-
 tos procul, ensq; lacerauit in cōspectu omnium;
 multis debacchatus & in legem & in gentem
 uotam conuulsijs. Hoc ubi ad Iudæos perlatum
 est, facto concursu agmine magno petiunt Cæsa-
 ream, in qua tum Cum unus agebat, supplicen-
 tes ut non suam, sed læsi auminis ulcisceretur
 iniuriam. Tum præses ueritus defectionem po-
 puli, de amicorum consilio militem illum uio-
 latorem legis fieri ferūt, usq; hęc modo tumultu-
 rum iam repullulantem sedauit.

Seditio Samaritanis inter & Iudæos orta. C. A. V.

Post hac inter Samaritanos & Iudæos oritur
 dissidiū in ijs talibus. Mos erat Galilæis
 per dies festos Hierosolyma petentibus iter facere
 per Samariā. Aliquando igitur cum transirent

in ciuitatem

ni cum Samaritarū ditionis, qui Nais dicitur, in
Magno campo situs, cōmissa inter uictores &
uicanos pugna multi Galileorū desiderati sunt.
Id indigne ferentes eorū primates Iudaos ad ar-
ma cōcinerunt, hortantes ut se in libertatē asse-
rerent: Seruimus enim etiam per se molestā, sum
uerò fieri intolerabilem, si cum subditorū iniu-
rijs coniuncta sit. Cumq; magistratus lenire eos
conarētur, pollicerenturq; se Cumano persuasu-
ros, ut penas de cadis antoribus sumeret: nul-
lus contempnis pacificatoribus, arma corripit,
ascito in auxilium Eleazaro Dinai filio. Is ex
professo latro, multis iam annis in montibus er-
rans nicos Samaritanorum incendijs & rapinis
nastauerat. At Cumanus cognitis quae gesta
fuerant, assumit Sebastenorū alam, & quatuor
cohortes peditū, armatisq; etiā Samaritanis con-
tra Iudaos proficiscitur: quos assensu multos
perimit, plures uiuos captos abducit. Tum uerò
Hierosolymitanorū primi genere atq; honori-
bus, ut uiderunt ad quantā calamitatē uentum
sit, indui sacros, & capita sparsi cinere, modis
omnibus conabantur flectere multitudinem, pra-
oculis ei ponētes dūendam patriam, & templi
incēdium, liberosq; cum uxoribus captiuos ab-
ducendos ut profanis nationibus seruiant: roga-
bantq; ut mutato consilio, & abiectis armis
quiescerent in posterū, & suas quisq; domos re-
pererent. His uerbis tandē persuasi dilapsi sunt,
latro

Lurones uerò ad loca mania reuersi sunt de
 anno. Atq; ex eo tēpore uniuersa Iudaea repleta
 ¶ III. est latronū receptaculis. Porro Samaritano-
 rum primates Numidiū Quadratū Syria pra-
 fidem iūc Tyri degentē conueniunt: & Iudaeos
 accensant, quòd uicinis eorū diripuerint ac incen-
 derint: addentes, nō tam se agrè ferre propriam
 iniuriam, quā cōtemptam Romanorū potesta-
 tem, ad quorum cognitionē spectaret de iniurijs
 provincialium discernere: nunc istos quasi uallē
 usquā effugit Romanorū magistratus, uicinos in-
 festasse excursionibus: quamobrē nunc se uenif-
 se, ut uindictā impetrarent à praefide. Ha fuerūt
 querela gentis Samaritica. Iudaei contrā & se-
 ditionis & pugna causam in Samaritas refere-
 bant, sed maxime in Cumanū, qui muneribus il-
 lorum corruptus tantā eadem dissimulantez tu-
 lerit. His auditis Quadratus iudicium distulit,
 dicens se prolaturū sententiam, postquā praesens
 apud Iudaeam rei ueritatē exactius cognouerit.
 Ita cum infecto negotio discessum est: Paulo ue-
 rò post Quadratus uenit in Samariā, ubi quoniam
 iussisset reos causam suam dicere, cōperit Sama-
 ritanorū culpa tumultum illum excitatum. Co-
 gnito deinde quòd & Iudaeorū quidem res no-
 uas moliti sunt, in crucē egit quos Cumanus ui-
 uos ceperat. Inde profectus in vicum Lyddam
 instar urbis amplius, sedens pro tribunali, &
 iurum Samaritanorū causam audiens, didicit ē
 quodam

quod in Samaria, Dortum Iudeorū primū cum alijs quatuor socijs Iudeos ad defectionem sollicitasse: quos præsens affectus supplicio. Ananiam uerò summū pontificem, & Ananū ducem uinctos Romā misit, ut apud Claudium Cæsare fidei sui rationē redderent. Primores etiam Samaritanorū atq; Iudeorum, simulq; Cumanum procuratorem, & tribunum Celerem ire in Italiam iussit ad imperatorem, ut sub eo iudice decerneretur de his quos inter se habebant controuersijs. Ipse ueritus ne nouum aliquid Iudei molirentur adiit Hierosolyma: ubi pacata inuenit omnia, populūq; occupatū paruo festo, & operantem sacrificijs. Credens igitur nihil nouatoros, reliquit agēs festū, & Antiochiam recepit. Cumanus porro & Samaria Romā missi, statuta die iubentur causam suam ducere. Comparauerant autē sibi fauorem libertorū & amicorū Cæsaris, quorū opera uicissent aduersarios Iudeos; nisi Agrippa iunior sū Roma degens, & Iudeorū primores premi fauore potentū uidens, multis precibus obtinisset ab Agrippina uxore Claudij, ut marito persuaderet legitimē causam cognoscere, & in deprehensos tumultu auctores iustā proferre sententiā. Claudius igitur his precibus premollitus, auditis partibus ut cōperit à Samaritanis factū tumultus principium, eos qui tum ad iudiciū uenerant supplicio tradidit, Cumanū uerò multatis exilio. Celerē uerò à

tribuno

tribunum iussit perductum Hierosolymā inspe-
 ctante toto populo raptari per vias, atq; ita ene-
 cari hominē. Procuratorē deinde in Iudaeam
 misit Claudium Felicem, fratrē Pallantis. Post
 haec anno imperij sui duodecimo Agrippā do-
 navit Philippi tetrarchia & Batanaea, adnun-
 cta his Trachonitide cū Abila, quae tetrarchia
 Lysia fuerat. Chalcidē vero ei abstulit, cum iam
 dynastia illius fuisset quadriēnio. His donationi-
 bus ornatus à Casare iuvenis collocavit Azizō
 Emesenorū regi circumciso sororē Drusillam.
 Epiphanes enim Antiochi regis filius recusa-
 vit eius nuptias, q̃ mutata sentētia Iudeorū re-
 ligionē amplecti nollet, ut erat pollicitus puella
 parētibus. Mariamū quoq; matrimonio con-
 iunxit Archelao Chelcia filio, cui ab Agrippa
 patre iam ante desponsata fuerat: ex q̃bus nata
 est filia Bernice nomine. Drusilla autē nō multo
 post dimissa est ab Azizō ex causa huiusmodi:
 Felix cū esset Iudae procurator, nisa hac fe-
 minarū omniū pulcherriima amore eius captus,
 Simonē amicū suum, Iudaū genere Cypriū, pro-
 mago se gerentē ad eam misit, qui mulierē soli-
 citaret ut relicto priore marito ipsi nuberet, bea-
 tam fore pollicens si nō fastidiret hominem. Illa
 male consultā volens evadere molestationes so-
 roris Bernices, invidenti sibi formae praeclen-
 tiam, cōsensu calcata religione patria Felici nu-
 bere: natoq; ex hoc marito filio nomē Agrippa
 impo-

imposuit: qui iam adultus quomodo cum uxore
 perierit Vesuntiani clade incendijs tempore Titi
 Caesaris, dicemus postea. Porro Bernice post He-
 rodus obitū, qui idem maritus eius & pater
 fuerat, aliquanto tēpore in iudæate acta, cum
 spargeretur rumor cū fratre eā congrēdi, suase
 Polemoni regi Cilicia, ut circūcisus primo se du-
 ceret, rata sic se coarctaturā mendaciū. Nec re-
 censauit Polemon inductus maximē mulieris di-
 nitus: id tamen coniugium diuturnū non fuit,
 propter inēperantiā ut fertur discedente ab eo
 Bernice: qui mox desertus ab uxore, & ipse In-
 daica religionis desertor factus est. Eodēq; tē-
 pore etiā Mariamne dedignata Archelaum
 migrans in iherosolimam Demetrijs, primū inter
 Alexandrinos Iudeos iam opibus q̄ genere, &
 iū Alabarchia magistratū gerens, ex quo fi-
 liū nomine Agrippinū genuit. Sed de horum
 singulis post dicemus diligensius. Ceterū Clau-
 dius Caesar exactis in imperio tredecim annis,
 & octo mēsibus, diebusq; nigrii fato functus
 est, assenerantibus quibusdā sublatū esse uxoria
 beneficio: huius mulieris pater fuit Germani-
 cus imperatoris frater, maritus uerō Domitius
 Xenobarbus unus ex Romanis illustrioribus:
 post cuius mortē diu iudicat eandē Claudius du-
 xit, adducens eī in familiā sibiū patri cognominē
 Domitiū: priorē autē uxore Messalinā ob
 luxuria occiderat, matre cōmuni filiorū Britan-

nici & Octavij : nam Octaviū omniū suorū & herorū natæ maximam ex Patina prima uxore suscepit, quā Veroni collocavit: sic enim nomē prinigno adoptato mutaverat. Agrippina autē verita ne Britannicus adultus à patre acciperet successionē imperij, volēsque principatum suo filio querere, pertrata ut fieret morte Claudij, cōfessim ad prætorianos milites missi præfecti eorū Burrū cum tribunis & libertorū potētissimis, qui Veronē ad eos perductū imperatorem cōsaluarent. At Nero principatū sic adeptus Britannicū clam veneno sustulit, nec multo post Agrippinā matrem suā ferro, p. palā, h. ano illi gratiā nō pro natiuitate solū referēs, veritē etiā q̄ eius artibus ad imperium prouectus sit. Occidit & uxore Octaviā, multosq; viros illu- strissimos, quasi cōiuratos in suā perniciem. Sed de his rebz scribere supersedeo, nō defunt enim qui res Veronis scripserunt: quorum aliqui in gratiā eius ut bene de se meriti, veritatē neglexerunt: alij indulgentes suis odijs, tam impudētibz mēdacijs in eius famā debacchati sunt, ut meritō dānandi sint in historia: quos equidē nō maior de Verone mētibus, quando ne superiorū quidē imperatorum gesta scribentes rationem veritatis habuerunt, quos tanto post nati nullæ iussit de causis odiſse poterāt. Sed istis veritatis contemptoribus liceat ut libet scribere, quando delectari videntur hac licentia. Nos vero quibus

huius propositum est à veritate nusquā discedere, quæ à nostro argumento aliena sunt paucis attingimus: quæ verò nobis Iudæis acciderunt, eā non tanquā obiter tractamus, ne calamitatū quidē ac erratorū cōmemoratione vitata. **Ex**
 go ad res nostras narrādas reuertamur. Primo Neronis principis anno, regi Emesorū **Axi**
 defuncto frater in principatu successit: minoris autē Armeniae dominiū **Aristobulus** Hero-
 dis regis Chalcidis filius à Nerone accepit. **A-**
 grippa quoq; idem princeps partē Galilæe do-
 nauit, iubens Tiberiada & Taricheas partere
 eius imperio: addita his & Iuliade trans Ior-
 danem sita, agroq; eius habitato vicis **XIIII.**

Gesta Felicis Iudææ præsidis. **CAP. VI.**

Ceterū Iudæa res prolabebatur usq; in
 deterius: tota enim repleta erat latronum
 receptaculis, & magicis præstigatoribus im-
 peritiq; vulgi seductoribus: quorū multos, sicut
 & latrones, Felix quotidie cōprehensos afficie-
 bat supplicijs: & in his **Eleazarū** **Dime**i filiū,
 qui nō mediocrē latronum globum circa se ha-
 bebat, dolo uiuum in potestatem suā redegit: da-
 ta enim ei fide q̃ nihil mali esset passurus, per-
 suasit ut ad se ueniret, moxq; uinctum Romam
 transmisit. Cumq; odio pro sequeretur **Ionathā**
 summum pontificē, ut admonitus ab eo sape de
 administrandis melius rebus Iudaicis, ne omnī
 errorum inuidia publica in ipsum recideret,

ad cuius preces Caesar hunc procurationem mis-
 serat, rationem excogitavit quælibet veniret ab
 eius molestia interpellationibus. Grane enim est
 nocendi cupidis si adinoveantur crebrius. Quæ
 de causa Felix amicum Ionathæ fidiſsimũ Dorã
 Hierosolymitam genere induxit promissa pecu-
 nia, ut sicarios ipsi pœticipi immitteret, quod ille
 in gratiã præsidiis perfecit his artibus: Quidam
 quasi religionis ergò in urbẽ ascenderunt sicis
 clam succincti sub uestibus, qui permixti Iona-
 thæ famulicio peremerũt hominẽ: cuius facino-
 ris quia nemo ulior exiit, inuitati hac licentia
 sicarij per singula fœsta uenientes, & tela ce-
 lanes parati modo immixti turbis, alios cõfode-
 bant propter priuatas inimicitias, alios cõducti
 pecunia: idq; non modo in reliquis urbis parti-
 bus, sed in ipso templo etiam, nam & ibi inter-
 dum ausi sunt eades patrare, ac si nihil hoc mo-
 do pietatem laderent unde fas est credere, Deũ
 rãa impietate offensum auersum esse Hiero-
 solyma, temploq; ut non amplius puro domici-
 lio Romanos induxisse, purificatos id flam-
 mis lustralibus, gẽtiq; cũ liberis simul & ux-
 oribus seruitutis iugum imposuisse, quo castiga-
 tiores redderẽtur hoc infortunio. Et urbs qui-
 dem talibus inceslabatur lacrocinijs. Impos-
 res autem & magis turbas illeccas post se tra-
 hebant in solitudines, pollicentes se diuinitus
 ostẽsuros eis clarissima signa & prodigia: per-
 suas

suasq; multitudo mox penas luit dementia, XII.
retractos enim eos Felix neci dedit. Eodem
tempore quidā ex Aegypto venit Hierosoly-
ma natem se esse profuens & plebi suadens ut
secuta se in montē Oliveti ascenderet, qui ē re-
gione urbis ad quintū abest stadium: illic enim
nisuros suo iussu cadere Hierosolymorum mœ-
nia, ita ut per eorum ruinas aditus in civitatē
pateat. Quo cognito Felix iubet milites arma
sumere, stipatusq; multis equitibus ac pediti-
bis erumpens inuadit turbā seductā ab Ae-
gyptio: quorum quadringentis occisis, ducentos
 vivos cepit: Aegyptius ipse pugna elapsus di-
sparuit. Post hac latrones rursus ad rebellan-
dum Romanis incitabant populum, dicētes
excusandum illorum imperium, & nō assen-
tientium uicos direptos absumebant incendijs.

Apud Casaream quoq; inter Iudeos habi- XIII.
tatores & Syros de pari iure civitatis rixa
exorta est: nam Iudaei potiore conditione uole-
bant esse, quod urbis eius conditor Herodes rex
fuerit Iudaeus genere: id Syri non inficiabantur
quidem, sed aiebant urbem turrim Stratonis
dictam à principio, quo tēpore nullum Iudaeum
habuisse inibi. Quares post peruenit ad co-
gnitionem praesidium, correptisq; ex utraq; par-
te cumulus autoribus affecerunt eos verberi-
bas, atq; hoc modo seditionem compresserunt
aliquandiu: rursus enim oppident Iudaei feci-

diuitijs per contumeliam Syros laceſſebant cō-
 uitio: qui tamenſi inferiores quod ad facultates
 aſtinet, ferociētes tamen eo q̄ plurimi Roma-
 nis per ea loca militantium Caſarienſes eſſent.
 Et Sabaſteni patria, aliquantiſper Et ipſi re-
 gerebant in Iudeos conuitia: deinde ad lapides
 uenſum eſt, ita ut multi utrinq; uel ſanciaren-
 tur uel caderent: penes Iudeos tamen fuit ni-
 gloria. Felix autem ut uidit concuſſionem pro-
 greſſam uſq; ad belli ſpeciem, proſiliens rogabat
 Iudeos ut deſinerent: quibus nō parentibus im-
 miſit armatos milites, multisq; caſis, plures ca-
 piuos fecit: Et multas eorū domos diuitijs re-
 fertas in predam conceſſit. multisq; Iudeorum
 nerō honoratiores ac modēſtiores ſibiſpiſ ſimē-
 tes rogauerūt Felicem ut militibus receptis ca-
 neret, parceretq; iam, Et reſpiſcendi ſaculātē
 concederet; id quod praes indulſit eorū preci-
 bus. Per idem tempus Agrippa rex ſummum
 ſacerdotium Iſmaēli conuulſit Phabei filio: Et
 ipſi ſummi pontifices diſſidere coepit a ſa-
 cerdotibus Et primatibus Hieroſolymitanorū
 ciuium, ſinguliq; incedebant ſtipati manu au-
 dacifſimorum, Et ſediſioſorum hominum, con-
 ſiliantesq; inter ſe mutuis certabant conuijs
 Et lapidationibus: nec erat qui compeſceret,
 quaſi uacante urbe magiſtratibus. Immanis
 autem exarſit ſummorum pontificum impa-
 dentia, ne auderēt ſeruos ſuos in greas miſſere,
 qui

qui auferret debitas sacerdotibus decimas, aliquosq; pauperiores e sacerdotum ordine alimentorum inopia fame deficerent. Tanto plus tum pollebat violentia seditionum quā iustitia.

De procuratore Porcio Festo, & de sicariis. C. VII.

Ceterū postquā Felici successor Porcius Festus à Nerone missus est, primores Iudaorum Casaream incolentium Romanam profecti sunt Felicem accusaturi: dedisseq; omnino potestas iniuriarū quibus Iudeos affecerat, nisi Nero eum donasset Pallantis fratris precibus, qui sum in pretio erat apud principem. Casariensium etiam Syrorum duo principes, Beryllum qui pedagogus Neronis fuerat, tunc verò Graecis epistolis scribendus praeerat, magna pecunia corrumperunt, ut impetraret ab imperatore literas, quibus abrogaretur Iudeis eius civitatis ius, haecenas commune ea aquo cum Syris cohabitatoribus: id quod ille facile obtinuit. Ex his literis postea calamitatum nostrarum omnium causa orta sunt. Iudei enim Casarienses ubi cognoverunt quae scripta sunt, magis etiam perstabant in seditionibus, donec initium bellis conflatum est. Cum autem venisset in Iudaeam Festus, offendit totam afflictam à latronibus nicopassim populantibus, quorum ferocissimi appellati sicarii, tunc ad maximum numerum exonerant, utentes gladiolis inftar acinacis Persici, incurva, quales fici Romani nominantur.

XIIII.

unde latronibus ipsis cognomen est inditum, multorum eade infamibus: qui, ut iam dictum est, festis diebus admixti turba undiq; in urbem confluenti religionis gratia, nullo negotio quotquot collibuisse tollebant de medio: aliquando etiam armati innadebant inimicorū nicos, direptosq; tradebant incendio. Festis autē equestres & pedestres copias misit contra quendam impostorem magum, qui homines post se trahere in solitudinem, deceptos manus promissis, quasi ope eius incolantes euasuri essent à malis omnibus: hi uniuersi unà cū seductore ab in-

V. angustis militibus oppressi sunt. Eodē tempore Agrippa rex exstruxit insigni amplitudine domū prope porticum in regia Hierosolymitana, quæ Assamoneorum fuerat, sitam in edito loco unde amoenissimus prospectus patebat cōtemplari urbē nolentibus, cuius uoluptatis rex cupidus ē cubiculo spectabat quicquid circa templū fieret. Id ubi uiderunt Hierosolymitani proceres, tulerunt indignissimē: neq; enim leges nostræ cōcedunt spectari quid agatur in tēplo, præsertim sacrificia: quamobrē altum parietem excitauerunt supra exhedram, quæ erat in inferiore templo uersa ad solem occiduum: hæc non solum regij triclinij prospectū arcebat opposita, uerumetia occidensalis extra templum sita porticus, ubi festis diebus Romani stationes habebant ad templū custodiam. Quo facto iam rex

offensus

offensus est quàm Festus praeses provincia, qui etiam insit parietem dirui. Cives autem rogauerunt ut liceret sibi legatos ea de re ad Neronem mittere, negâtes se posse vincere, si quid demoliretur de templi aedificiis. Quo impetrato miserunt ad imperatorem decem viros eximios, & Ismaëlem summum pontificem & Chelciam custodem sacri ararij. Qui audita legatione non solum ignouit, sed permisu etiâ sic manere parietem, gratificatus in hoc uxori suae Poppeae pia femine, qua pro Iudaïs deprecatrix fuerat; qua decem illos viros redire permisu, Chelciam verò & Ismaëlem apud se detinuit tanquam obsides. Id postquam Agrippa rescinit, pontificatum contulit Iosepho cognomine Cabi, Simonis quondam summi pontificis filio.

De procuratore Albino.

CAP. VIII.

Cæsar autem de Festi morte accepto nuntio, Albium in Iudæam misit præsidem. Rex verò Iosepho iussu privatam vitam agere, sacerdotium eius dedit Anani filio, & ipsi nato Anano eodẽ quo pater nomine. Seniorẽ istum Ananum aiunt fuisse omnium felicissimum, ut qui filios habuerit quinque, omnes potentes summi Dei pontificio, cum prius ipse ad satietatem hac dignitate esset perfunctus: quod ad eam ætatem nulli antea summorum pontificum contigerat. Junior autem Ananus, ut quẽ nunc summum pontificatum accepisse diximus, au-

dax erat & ferox ingenio, secta Sadducæarum,
 quod hominum genus apud Iudeos in iudiciis
 KVI. do est severissimum, ut ante docuimus. Talis igitur
 cum esset, tempus opportunum se nactum
 ratus, morituo Festo, Albino adhuc agente in
 itinere, concilium iudicium advocat: statimque
 coram eo fratrem Iesu Christi Iacobum nomine,
 & una quosdam alios, reos impietatis peractos,
 lapidandos tradidit: quod factum omnibus in ea
 civitate bonis & legum studiosis vehementer dis-
 splacuit: missisque ad regem clam nominis rogant-
 rum mandaret Anano, ne quid tale posthac
 ageret, nam ne nunc quidem recte egisse. Quidam
 etiam Albino occurrentes venienti ab Ale-
 xandria, docuerunt eum non licuisse Anano
 sine ipsius consensu advocare concilium: horum ver-
 bis ille persuasus iracundè scripsit pontifici, da-
 turum sibi poenas minitans: & Agrippa rex
 eam ob causam post tertium mensem ablatus ab
 eo pontificatum Iesu Darnæi filio concessit.
 Albinus porro ut venit Hierosolyma, omnem
 curam & diligentiam adhibuit, ut pacem pro-
 vincia, interfectis multis sicarijs. Ananias au-
 tem pontifex indies apud populum celebrior fa-
 ctus & charior, honorabaturque ob liberalitatem
 ab omnibus: quotidieque Albinum domus venera-
 batur & summum pontificem. Sed habebat seruos
 pessimos, qui adiuncto sibi audacissimo quoque
 obicines aras in auferendis sacerdotum decimis,
 puls

pulsantes eos qui cūctarētur reddere: alij quoq;
 pontifices faciebant simulia, nemine ualente cō-
 pescere: multiq; sacerdotū quibz ante ex deci-
 mis alimenta fuerant, tunc absuuebantur ine-
 dia. Et sicarij die festo qui tum superuenerat
 noctu urbē ingressi nimium ceperunt scribā du-
 cis Eleazari, is erat Anania pontificis filius:
 hunc uinctum abduxerūt, ac deinde miserunt
 Ananiā, qui eorū nomine promitteret scribā
 dimittendū, si pater Albino persuaderet, ut ex
 eorū numero decē captiuos solueret: in An-
 nias urgente necessitate ab Albino impetrauit
 qua latrones illi postulauerant, id quod maioriū
 calamitatu fuit initiū. Latrones enim semp aliq;
 arē cōminiscebantur, qua ex Anania cognat-
 is quempia interciperēt, nec prius dimittebant
 q̄ ē suis aliquot reciperēt: aucliq; denuo magno
 numero, et recepta audacia, totā eam regionē
 nassabant. Hoc tempore Agrippa rex prolatia
 pomerij Casarea qua Philippi dicitur, mutato
 nomine in Neronis honorē uocauit eam Nero-
 niada: et theatrū apud Berytos impendijs ma-
 gnis exadificatum ornauit spectaculis annuis,
 assignata in euen usum ingenti ui pecunie.
 Frumentum enim donauit ei populo, et oleum
 uiritim distribuit: totamq; eam urbē ornauit,
 flauis passim dispositis, atq; expressis ad anti-
 quā clarorum artificum archetypa imagini-
 bus: et omnia pene sui regni ornamenta in eam
 ciuit

ciuitatē transfudit: unde magnā sibi apud sub-
ditos parauit inuidiā, & suos spoliando externa
urbē excoleret. Eodē rege iubente Iesus Gama-
lielis filius in summo pontificatu successit Iesu
Dannei filio nō libenter sibi cedere, unde nasci
est inter utrūq; dissidiū: ascitis enim plobis au-
dacium inueniū saepe à cōiuijs prorūpebant ad
lapides. Sed inter alios eminebat Ananias ex
amplis facultatibus largitione plurimos sibi cō-
cilians. Costobarus quoq; & Saulus suā quisq;
circa se manū habebat sceleratorū hominū, orti
genere regio, & propter Agrippa cognationē
favorabiles, alioqui uolēti & ad spoliandos in-
firmiores promptissimi: atq; ex illo maxime tē-
pore labare cēpit nostra respub. & indices in-
1. deterius ruerē. Porro Albinus audito Ges-
suum Florum sibi successurū uenire, uideri no-
lens gratificatus Hierosolymitanis civib⁹, pro-
ductis uinctis, quorū quos erant in manifeste ca-
pitali culpa iussis interiri: reliquos qui lenio-
ribus de causis coniecti erant in uincula, reuol-
utos in carcerem pecunijs multatos dimittebat
aliū post aliū: atq; in hūc modū uacuato uinctis
carcere. Iudea repleta est laronib⁹. Interea Le-
uistica trib⁹ homines, quorū erat sacros hymnos
in scēplo canere, adito rege induxerūt eū preci-
bus, ut aduocato cōcilio decerneret eis usum sto-
la linea, quae tūm solis erat concessa sacerdoti-
bus, tūc enim non ignē pertinere ad perpetuū
ipsius

ipsius regni memoriam. Neq; frustra fuit eorū
 postulatio: Rex enim de cōcilij sententia permi-
 sit hymnorū cantoribus, ut de posuo priore ha-
 bitu, lineum ut uoluissent sumerēt. Aliā etiā
 ejusdem tribus paritē addictā templi ministris,
 ipsorū precibus motus permisit sacros hym-
 nos canendos ediscere: qua omnia fiebāt contra
 instituta legis patrie, nūquā violata absq; pia
 culo. Jam absolutū erat & tēpli adificiū. Popu-
 lus igitur cum uideret esse in otio circiter octo-
 decim opificiū millia, solitorū hactenus in tēplo
 ex operarū mercedibus niētū querere, nolensq;
 sacrā pecuniā repositā habere nequando prada
 Romanis fieret, simulq; opificibus inde promi-
 sum cupiens: q̄ uel una hora operatio statim
 merces repraesentaretur: suasi regi ne orientale
 instauraret porticū. Ea tēpli exima claudēbat
 profunda ualli & angusta imminēs, ac proinde
 subnixā muro quadringentos alto cubitos, sa-
 xis cōstructo quadratis ualde candidis: eratq;
 eiusq; saxi longitudo cubitorū niginī, sex ue-
 rò altitudo, opus Solomonis regis, qui primus
 integrū templū condidit. Rex autem cuius cura
 Claudius Cēs. fabricā tēpli cōmiserat, reputans
 quodcūq; opus demoliri facile, reparari diffici-
 le, maxime talem porticū egentē & tēpore lon-
 go & pecunijs plurimis, nā annuis populū pre-
 cibus: sed urbē candido saxo consisternere si li-
 beret non uenit. Post hac Iesū Gamalielis filio
 pontifis

pontificatū abrogatū concedit *Matthias Theop-*
philus filio, quo pontifice *Iudaicū* bellum habuit.
 VIIII. initium. Cōueniens uidetur præsenti hīstoria
 narrare de pontificibus qua origo eorū, & qui
 ad hunc honrē admittantur, & quot usq; ad
 finē eius belli fuerint. Primus igitur omniū hoc
 Dei sacerdotiū. gessisse feritur *Moyſis* germa-
 nus *Aaron* pontifex : quo defuncto successisse
 mox filios, ac deinde illorū posteritati mansisse
 hunc honrē perpetuū : unde consuetudo obti-
 nuit accepta a maioribus, neminē Dei pōtificē
 fieri nisi descēdentē ab *Aaronis* sanguine, nec
 eam dignitatē cōcedi uel regibus oriundis alio
 genere. Plurimi igitur uniuersi a primo *Aa-*
*ron*e usq; *Phanaſum*, quē belli tēpore seditioſi
 declarauerūt pontificē, LXXXIII. numero :
 horū XII. præsuerūt sacris ab eo tēpore quo
 primū in deserto *Moyſes* erexit Deo taberna-
 culum, usq; dum in *Iudeam* uenit est, ubi Deo
 templum aſticutū rex *Solomon* : nam a prin-
 cipio pōtificibus nō succedebatur nisi mortuis :
 deinde uiuentibus etiā subrogari ceperūt alij.
 Itaq; hi XIII. cū essent duorū *Aaronis* fi-
 liorum posteri, per continuas successiones hoc
 honrē potiti sunt : sub his primò penes opti-
 mates administratio fuit reipublica, post ad mo-
 narchas, postremò ad reges trāsijt. Ex quo antē
 die patres nostrī ductū *Moyſis* *Aegyptum*
 sunt egressi, usq; ad templum a *Solomone* rege
 condit

conditū, elapsi sunt anni D C X I I. post X I I I.
illos pontifices alij X V I I I. secuti sunt, a tēpo-
re Solomonis regis sibi succedentes usq; dum
Nabuchodonosor Babyloniorū rex contra no-
stram urbem expeditione facta templū incēdit,
& trās lata tota gr̃e Babylonē, Josedeccū quoq;
pontificē illō abduxit. horū pontificatus tempus
C C C C L X V I. annorū fuit, mensū sex, diē
decem, repub. Iudaorū gubernatibus regibus.
Post septuagesimū autē Babylonica captivitas
is annū Cyrus Persarū rex dimissis Babylone
Iudaīs, & reuersis in antiquā patriā, permissa
templū denno cōdere, quādo Iesus Josedoci fi-
lius assumpsit summū sacerdotiū. Hic & eius
posterū quindēcim uniuersi usq; ad regē An-
tiochum Eupatora statū repub. popularē raxe-
runt per annos C C C C X I I I. Ceterum iam
dictus Antiochus cum suo duce Lyfia primus
Oniam cognomēto Menelaum apud Beryum
nūa simul priuauit, & sacerdotio, repulsoq; a
successione eius filio, Iacimū cōstituit summum
pontificē, natū quidē ex Aaronis progenie, sed
non ex eadem familiā: quamobrē Onias defun-
cti Onia pontificis filius nomine patrē referens,
in Aegyptum profectus & insinatus in Pto-
lemā Philometori ac Cleopatra eius coniugis
amicitiā, persuasit eis ut in Hieropolitica pre-
fectura Deo templum instar Hierosolymitanū
extruerent, seq; illic pontificē constituerent: de
quo

quo templo saepe alias diximus. Iacimus autem
 triennio in pontificatu exacto mortuus neminem
 successorem habuit, sed per septennium sine ponti-
 fice mansit ciuitas. Deinde postquam Assamona-
 rum familia principatus nostra gentis est cre-
 ditus, rebellantes Macedonibus Ionathā crea-
 uerunt summū pontificē, qui septennio toto pra-
 fuit: quo per insidias Tryphonis sublato ē uinis,
 frater eius Simon obtinuit id sacerdotiū, cui do-
 lo generi oppresso inter epulas, filius Hyrcanus
 in honore successit. Eum cum per unū & tri-
 ginta annos gessisset, iam decrepitu successorē
 Iuda reliquit suo filio, qui alio nomine Ari-
 stobulus est dictus: huic frater heres fuit tā re-
 gni quā sacerdoti, postquam ille sumptu summi pri-
 mum diademate unū annū utraq; dignitate po-
 situs est. Is nomine Alexāder & ipse regnum
 coniungens pontificatus cū uiginti septē annis
 praefuisset rebus Iudaicis moriens Alexandra
 uxori permisit deligēdi pontificis arbitriū. Illa
 Hyrcano id addixit, exactoq; in regia potestate
 nonēnio ē nimis excessit: quo tunc tēpore Hyrca-
 nus eius filius pontificatū tenuit: mox post ma-
 tris obitū Aristobulus frater motu bello uictū
 pontificē ad priuatā uitam redegit. & sibipse
 regnū simul usurpauit ac sacerdotiū: exactusq;
 in utraq; dignitate tribus annis, & eodē men-
 sibus, cū superueniens Pompeius uē cepisset Hier-
 osolyma, a uictore uinctus Romanus missus est

nam liberis: et Hyrcanus restitutus in pontificatum, principatū quoq; sua gētis accepit, sed absq; diadema: praterq; priores illos novē, per alios XXXIII. annos summū sacerdotiū obtinuit. Post quos cōpletos Barzapharnes & Patorus dynasta Parthorū traiecto Euphrate bel- lum Hyrcano inferūt, eōq; viuo abducto Aristobuli filiū Antigonū regē constituūt: qui post tres annos & totidē mēses expugnatus ab Herode et Sosio, apud Antiochiā inssu Antonij dedit suppliciū. Herodes autē accepto à Romanis regno non amplius ex Asamonao genere creavit pōtiffices, sed eum honorē quibusvis ex sacerdotiū ordine concessit etiam obscuris, absq; uno Aristobulo. hūc enim Hyrcani à Parthis capti nepotē, et Mariammes suā uxoris fratrem, ob favorem populi, & Hyrcani cui memoriam summo sacerdotio dignatus est: deinde veritute omnes in illū essent propēssores, apud Hierichuntē arte necavit natātē in piscina, ut suprà diximus: neq; postea ulli ex Asamonaeorū posteritate hoc sacerdotiū cōmittere voluit. Idē se- cit in ordinandis pontificibus Archelaus eius filius, & Romanū qui post illum cum potestate præsuerūt provincie. Sunt igitur qui ab Herodis principatu usq; in diē quā templū & urbs incēdente Tito conflagravit, pontificatum gesserunt, in univēsum numero niginī octo: tempusq; eorū sacerdotij centū anni, & septem

insuper: quorum aliqui sub Herode fuerint, & Archelao eius filio: defunctis autem his penes optimares fuit respublica, collocari in eius fastigio pōsitis: de quibus Tacellennus dixisse sufficit. Quomodo Florus Albinus successor tantis Iudæos affecerit injuriis, ut coacti sint arma sumere. C.IX.

GESTUS autem Florus Albino successore à Nerone missus plurimis Iudæos replevit calamitatibus: is Clazomenus erat genere, adduxitq; secū Cleopatram coniugem non minus improbam, per quam ut Poppea Augusta amica Iudææ administrationē impetraverat: adeo ne rō potestate violenter abusus est, ut Albinum Iudæi despicerent quasi beneficū, nam illa quācum poteras clam erat malus & nocēs: Florus contra quasi ad ostentandam missus malitiam, publicē traditebat nostræ gētis iniurias, nihil sibi ad summā in rapinis & supplicijs iniquitatem reliquum faciens: erat enim inflexibilis ad misericordiam, nullis unquā lucris satiabilis, undecunq; parva aequè captans ac magna, ut etiam latronum esset participes. multi enim illum quāstū exercebant de incolunitate, quā ab eo redimebant decisis pradarum partibus: adeoq; nullus erat iniuriarū vel modus vel finis, ut miseri Iudæi non ferentes rapacē latronū insolentiā rogerentur terribas relictis & patris ceremonijs, ad externos fugere, indicantes ubi in viam apud Barbaros se mittere posse cōmodum.

Et quid

Et quid multis verbis opus est? Bellum contra Romanos suscipere solus Florus nos cōpulit, mactens semel universos quā paulatim perdere. Itaq; secundo anno postquā is venit procurator in provinciā, duodecimo nerō Veronis imperij, bellum id arripum est: quo tempore quanta vel coacti fecimus, vel perpepsi sustinuimus, exactē cognoscere poterunt qui dignabuntur legere libros à nobis cōscriptos de bello Iudaico. Atq; hic dicendi finem faciā de antiquitatibus, quas belli argumentum sequitur. Prasentis autem operis sexius continet totum illud tempus inter primam creationem hominis & annum Veronis principis duodecimū: quāq; per tot secula Iudais vel in Aegypto obuenerunt, vel in Palastina ceteraq; Syria, tū quas ciuitates ab Assyrijs & Babylonijs accepimus, quo'ne modo tractati simus à Persis & Macedonibus, & postremo à Romano populo. His enim omnibus accuratē descripsi, etiam pontificum successiones recensuimus continuatas per annorum duo millia. pari diligentia regum quoq; res ordine tradidimus, & status reipublice monarchiarumq; potentiam, per omnia seculi auctoritatē sacrorum uoluminū, ita ut à principio sumus polliciti. Ausimq; addere, quod nemo alius scriptor Iudais externisue potuisset hoc argumentum tanta fide & acie hominibus prodere. Ego enim tribulium meorū confessione disci-

plinas patrias egregie calleo, Græcanica quoq;
literatura non sine profectu dedi operam, quā-
vis exquisitam pronuntiandi rationem assequi
per patriam consuetudinem non licuit. Nostri
enim homines non suspiciunt eos qui multas
perdidicerunt linguas, quod studium profanum
apud eos habeatur, & seruis commune cum in-
genuis: solos autem sapientes suo suffragio pro-
nuntiant, qui legis & sacrarum literarum san-
ctam affecuti sunt peritiam, ut eas etiam inter-
pretari valeant. Qua in re cum multi collocar-
int operam, nix uni successit atq; alteri, qui-
bus mox dignum premium contigit. Fortassis
autem nulla invidia prohibet etiam de meo ge-
nere, gestuq; per totam vitam rebus pauca ex-
ponere, dum adhuc supersunt qui uel attestari
possunt, uel coarguere: atq; ita concludetur ha-
rum antiquitatum tractatio comprehensa ni-
ginti uoluminibus, uersuum uerò sexaginta
millibus. Quod si Deus concesserit, compendio
rursum referam belli casus, & qua nobis in
presentem usq; diem euenerunt, qua incidit in
decimumtertium annum principatus Domi-
tiani Caesaris, ætatis uerò meæ sextum & quin-
quagesimum. Promisi etiam scripturum me
quatuor libros de Iudaorum opinionibus, &
quas de Deo eiusq; essentia, & de legibus,
quare per eas liceat nobis facere, alia non
liceat,